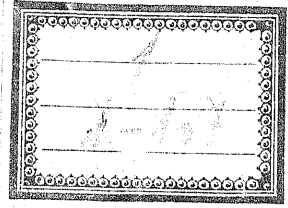

27 Feb 6

305

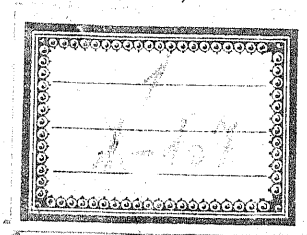
DD, 1,

27 Photo 6-25

DD, 1,

6

307

DD, 1, 8/10/17
OFFICINAE

IOANNIS RAVI-

SII TEXTORIS

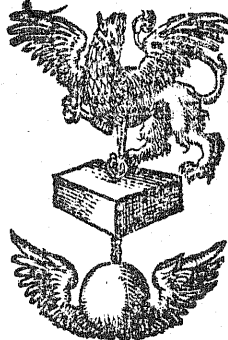
EPITOME.

**

TOMVS PRIMVS.

*Opus nunc recens post omnes omnium editiones fidelissi-
me recognitum, & Indice copiosissimo locupletatum.*

VIR- TUTE DVCE:

COMITE FORTVN

L V G D V N

A P V D A N T O N I V M

G R Y P H I V M.

1581

Kisgali.

Jr. Fran. & Torr.

[Handwritten signatures and scribbles]

INCULPATISSIMO VIRO,

SACRARVMQ. LITERARVM PROFESSORI

MERITISSIMO, D. IOANNI BOLVACO, NIVER-

nenſi, *Navarrenſium Grammaticorum Gymnaſiarche, Ioan. Rauuſius*

Textor Niuernenſis, S. D.

RE QVENS fuit multis admiratio, vir inculpatissime, ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis semper adiutus obsequiis, tuaq; opera literis innutritus, neq; beneficium scripsit agnoscere, neq; gratiam verbis vllis remeſſer. Nec defuerunt, qui ſilètio meo tam diuturno inflatis etiã buccis & multo iracerentur ſtomacho, atq; hoc ipſum vitio vererent, dicerentq; me indignũ de quo quiſquã bene mereri debeat, quum vt cauſabatur, ple-ræq; expertes rationis animates abhorreant ab huiusmodi nota. Nã & ciconia parentes à quibus vitam accepit, ſenio feſſos nutrit & ſuccollat, & gliris ſuis genitoribus dum ſenuerunt, eadẽ ſuccurrunt pietate, velut meritum refundentes. Alij item quibus eadẽ placebat ſententiã, conuiciis me in ceſſabant, & huiusmodi verbis, alloquebatur. ~~Non~~ ~~est~~ ~~homo~~ ~~egregie~~ ~~malus~~ ~~Textor,~~ dignuſq; multis plagis & cicatricibus, qui magno famæ tuæ diſpendio non agnoſcis, per quẽ profeceris? Hic (de te loquebatur) te nutriti à puero. Et, vt inquit Simo Terentianus, fecit ex ſeruo vt eſſes libertus, & quod habuit ſummum pretiũ, perſoluit tibi. Tu tamen pateris eius memoriã apud te frigeſcere, quẽ velut numen aliquod terrenũ deberes ſuſpicere & reuereri, cuiuſq; effigie, ſi taperes, domi haberes in larario, quum quicquid eſ, ſi quid falte es, id totũ ſis eius officio, eiq; vitã cũ doctrina referre debeas acceptã, Adde q̃ magna eſt ambobus aſſinitas, eadẽ vtriq; patria, cuius ille ſtos eſt, & primũ ſpecimen, & in qua tanti ſit ab omnibus, vt inhumanus habeatur & inciviliſ, qui tranſeunti compitatim non aſſurgit. Quãnam ergo ratione maculã hanc elueſ? quõnam modo culpam deprecaberis, aut in quã excuſationem reiſcies delictum, ſi ſolus eũ relinquoſ inſalutatum, in quẽ omnes pleno ore certatim laudes cõgerunt? His illorũ verbis quum aures mihi calerẽt & eſtrecunſonarent, cepit me pudere vitã, & pœnitere negligentia. Parumq; ab fuit, quin ipſe mihi pœnam irrogauerim, ſumptoq; de meis Muſis ſupplicio, abortiuas adoleſcentiã meã nugas Veneris marito deuouerim, vt cũ Polittiano loquar. Vbi tamẽ diu ſatis in ea pependi cruce, poſt longũ tædium & animi mœrorẽ, diſcuſſis hinc inde rationibus tadẽ cognoui nihil eſſe, quod deberem triftari, aut affici pœnitentia. Quinetiã me multo prudẽtius egſſe, quãm ſi quid infra dignitatem tuã antea repoſuiſſem. Præcedentia quidẽ argumenta inſciebant mihi pudorẽ. Contra vero alia emerſerunt omnino contraria, quæ poſtea ſuaſerunt, vt non tantũ nõ me pigeret nihil ad te ſcripſiſſe, ſed ne in poſterũ quidẽ ſcribere. Cõſiderauit in primis quãm ſultẽ agãt, qui ſuis ineptiis illuſtriũ virorum maieſtatem contraminant, exẽplo illius Chærii, cuius ſcripta plus multo probri quãm laudis pepererit Alexandro. Quantũ enim famæ parturiunt doctõrũ monumenta, tantũ dede coris afferre ſolent pœnitendã & viles indoctõrum nugæ. Itaq; ſi quid hæc vult

tibi nuncupassem, plus multo fuliginis & tenebrarum quam lucis induxisset tuo nomini. Nā nihil est in me, quod tuis laudibus respondere valeat. Nihil neque scribo neque loquor, quod semitarij & pagani magistrilli nō nouerint. Nihil nisi triuiali percussum monera dico. Quānam igitur doctrina tibi, homini dico omnibus, virtutum numeris absolutissimo satisfacere potuissim? Quod si potuissim, adhuc tamē mihi fuerat timēdū, ne irascereris, grauatēq; ferres & dolēter, si te in ora vulgi cōijcerē, quum ea sis natura, ut malis laudū tuarū testimonia in praeordiis hominum delitescere quam linguis versari. Ego te noui tanquā meos vngues. At si quid certi ex tuis moribus, potui colligere & explorare, tu non es ex eorū numero, quibus aures inanibus praecōniorum fumis pruriūt, & titillātur. Fuit illa gloriose nō plus te mouēt, quam lippū picte tabulae, somēta podagrā, auriculas citharāe collecta forde dolentes, inquit ille. Omnia tibi sordēt, nisi quae merā olent virtutē. Suspiciari posses me hoc dicere adulandi studio, nisi tā alienā esset mihi assentari, quam tibi assentatoribus. aurē prebere. Id ego ausim de me praedicare, nec vnquā placuisse mihi parasitos & bladiatores, nec vllā pestē nunquā acrius refugisse me, quam parasiti personā, ne quis fortē suspicetur à labijs meis dissentire praecordia. Et tu ipse eū me semper nosti, in primore cuius fronte legatur animus. Quod quāuis hac tēpestate nō viquequa; sit vtile, non possem tamē infucātū illū naturae rigore excurrere, vel si vno trahēdus ad scēlas gemonias, aut insuēdus culeo cū gallo, serpēte & simia. Vides igitur, ut ad institutū redeā, quae de vno me mouerit argumēta, ut nihil ad te scriberē, aut de te. Tandē tamē inuitū me hae recusantē expugnauit, & tuus in me amor, & mea in te beniuolentia, coegit; epistolā hanc componere adijcere, quāuis intelligerē titulu hūc, si modo laudis est titulus, fore tibi molestū & odiosum. Sed velis nolis, oportet ut aequi boniq; consulas. Hoc ego feci, nō ut par pari relatū cognosceres, quum, ut inquit Cicero, si vitā pro tua dignitate effunderis, nec minimam quidē tuorū in me meritorū partem viderer assecutus, sed ut eorū calumnias declinarem, qui me suspendūt naso, q̄ nullo dū ac ne verborū quidem testimonio, exhibuerim me gratū. Porro nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quam tibi ex hoc opere meo. Si autē percontaris, quale sit ipsum opus, & quid ego sentia, dicā id quod res est. ne quis cauilletur factus meos mihi bladiari. Illud primū omnium non inficiabor, me omnia frustillatim ferē ab autoribus emēdicasse. Nihil privato iuri praeter laborē tribuo. quē si quis improbet, nullā spē futurae laudis mihi relinquo. Et ut occurram censorū lituris & spongiis, tota hae Officina similis est Horatianae corniculae alienis plumis circumqua; vestita. Quam licet pleriq; probēt, & in his Petrus Danesius homo plurimā doctrinae & eruditionis, nō sum tamē adeo nesciens mei, neq; ita pendeo totus ab aliorū iudicio, ut eas laudes velim agnoscere, quas nec honestē possum, nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus esse, aut simias imitari, quae suos factus quilibet deformes pro formosissimis admirātur. Si quid tamē ex multis paleis fructus collegi: te & ceteros lectores rogo, ut excipiatis plausibiliter. Cōtra verō si quid per incuriā mihi non climatū lapsū est, frequēter autē lapsū est, partē erroris quaeso condonare meis occupationibus, quibus quum hae imprimeretur, nulla non hora obruebat, idēq; adeo, ut vix otium esset ad scalpendum caput, aut ad mungēdas nasas. Nā ut tu ipse omnium certissimē nosti, non poterā assidue praesente typis, quū me oporteret totos dies eruditidis iuuenibus impēdere. Vixq; vt opinor, sufficissimē operi, nisi in emaculadis vteuq; typographorū erratis laborem meum iuuisset honestissimus, maturaq; doctrinae adolecēs Guido Mommius Ludaeus patricius. Vale homo probatissime, Et me ama.

IO.

IO. RAVISII TEXTORIS

NIVERNENSIS IN SVAM OFFICINAM,
AD EXIMIVM, ET LITERATISSIMVM VI-
rum, D. Gausfredum Pompadoreum Petragoricensem Archidiaconum,
vtriusque iuris professorem acutissimum.

PRAEFATIO.

MINIVM qui Latinam linguam suis haecenus iuuerunt monumentis, neminē propē vnū inuenias, Gausfrede literatissime, qui vbiq; tuorum operū calumnias momorū, & obelos posteritatis effugerit: quiq; nullibi acceperit vulnus. Hoc docent autorū elegantissimi, quorum scripta quāuis inculcata, & omnibus eloquentiae calamistris deceter cōpta viderentur: plerisq; tamen in locis Aristarchorum lituris expuncta sunt. Hic arguitur ut nimis ieiunus, illius oratio plus curis quam carnis habere dicitur, alius verbis cōfragois ampullari, alius humi reperere: in hoc affeata culparur obscuritas, in illo stylus nimis languidus & eneruis. In summa, nihil reperies quod suis dentibus liuor nō cōfigat. Et quod omnium molestissimē fero nō eruditi & frugi homines solū hanc praerogatiuam sibi vendicant, sed inepti quoq; & qui carent naso eandē licentiam iuxta induunt. Ita, ut venatici canes, & villatici eodē modo ferinā olfacere videantur, velintq; caprae Rhinoceroti nasuto haberi similes. Sunt quinetiā, qui laudi sibi vertunt cū egregio hoste pugna suscepisse, ut aliena virtute (quod propria nequeunt) in opinionem vulgi quocunq; modo intrepant, seq; in populari admirationem intrudant vtecumque. Alij quum quid coram illotis legunt, ne nihil scire videantur, audent tamen de Sibyllae folijs iudicare, suaq; censurā cum aliis symbolum ferre. Sed falluntur haud dubie, & suis cruribus asciam illidunt. Nam plura ipsi accipiunt, quam inferant vulnera. Inultū enim ab eruditissimis vni cum stigma instar multorum est, praestātq; sexcentas ab huiusmodi latratoribus plagas accipere, quam à literatis vnā. Quicquid dicitur ab erudito, aeternum est, & nescit finem. Quod ab insulis euanescit tam citō, quam ipsi sunt vani. Quod si vnquam primis seculis fuerit hoc malum, nunc inualefcit maximē ita ut vix reperiat opus, quod vel non sit mancum ac mualum, aut stolidis itorum nebulonum iudiciis planē corruptum. Quid est in causa, quamobrem Fabij institutiones oratoriae nobis tenebrosae videantur,

rectorēsq; omnes tertio quoque verbo suspensos retineat? Sola hominum temeritas, qui quum auctoris mentem non caperent, omnia inuerrere, & rotundis quadrata mutare ausi sunt, feceruntque oraculum, quod per somnium noctu viderant. Qua etiam hæc historiā Plinij naturalem vbique perunxerunt, dom non intellectam detorserunt in suum phantasma, ne lectorem destituisse viderentur, seq; ignorantia conuicisse. Ego, vt verè dicam ex alieno periculo mihi timeo, terroremq; (vtinam vanum) confingo. Quis enim megariis miles in dextram aurem securus dormiat, si videat principi suo malè esse? Quis vellicato Cicerone, suis auribus non timeat? Quem notato Vergilio, calumnia metus nō terreat? Atque eò magis quod acrius semper in neotericos sæuiatur. Homines enim huius sæculi propè omnes confueuerunt in seipos furere, alter in alterum quadrigas conuiciis onustas iaculati, viperis nimirum similes, quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias, vide occultas Satyras quæ nunc euentilantur, & excuduntur. Quoruscumque nostri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit. Iam Beroaldinis annotationibus vapulauit. Beroaldus item nunc cum sænore recipit talionem. Omnes enim (qui saltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbant, sic tamen styllum auersantur, vt sibi suisque liberis eius lectio ne interdican. Nullus Grammaticorum pleniore obsequio posteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla. Nemo purius iudicauit, Mancinelli tamen iam passus est limam, qui & ipse postea limatus est. Politiano viro vtriusque linguæ doctissimo, Marullus poëta iã dedit vulnus, idèmq; lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimabantur, nescio quis semidoctus Anglus, ausus est in Erasmus virum planè & sine lenocinio doctum insurgere, annotationesque (quas Mercurij cuiusdam opera Græcanicis referit laminis) euentilare. Audio & fuisse quemdam nebulonem, qui opus doctissimi & eruditissimi Budæi de Asse dixerit esse velut otiosum, infrugiferum, ac nemini vtilè, & non magni referre cognoscere q̄ sint partes assis, quàm variæ ponderum & nummorum species. Cuius nomen si cõpertum haberem, peius cruce & furca lueret, nec ad cõmiserationem me fleteret, etiam si fletet sanguine. Tene oportuit nebulo perperã de tanto Gallia mōstro iudicare, tantumq; virū putida tua censura proscindere? qui tamè vnus inuidiosam Athenis reddit Lutetiam, factiq; vt omnes propè ceteræ nationes palmã desperent eloquentiæ? Hic (si literis merces exolueretur) Regi deberet esse, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano senatui Cic. Et te nō pudet immudū ex ore tuo sterquiliniū in hūc vomere? Nihil de te loq; audeo

Valla
laus.

audeo Faber modestissime. Plagæ tuæ mihi excutiunt lachrymas, tã tūq; dolorè afferūt, vt amicis indigeã, q̄ me perinde ac te cõsolètur. Nescio cui te cõpare, nisi Actõni, què vt sui canes laniantur, ita quoque q̄ ex tuis vigiliis fructū & cõmodū ceperūt, qui te præuio & antambulone, Philosophiæ latebras incolumes peruaserūt, in te rostro & dētib. sæuiūt. Sed sis bono animo. Aderūt, aderūt, qui vlciscētur, faciētq; tuos istos canes suorū pœnitere latratuū. Imò iã affuerunt. Nūquid enim prospicis plerōsq; ex illis (indigni sunt qui à me nominentur) iam nō pluris quàm histriones fieri, & ab eruditis haberi velut indoctos? Indoctos autè, imò & planè barbaros, ipsiq; adeò barbaris ineptiores. Luent, luent, & viui & mortui, flammãque (quib. scripta tua digna dixerunt) ipsi perferent. Impingent (ne dubites) in eruditorū carnificinas, in quib. nullus futurus est commiserationis locus. Iã in epithetis meis tibi cõdoluerã, neq; tamè vrgente beneuolètia (quã habeo in literatos genuinã) potui nō iterū miserari, vt docerè, quod prius dixi, nullū esse quantūvis doctū qui huiusmodi Libitinarū morsus & rabię declinet. Quis ergo tot eruditis vapulãtib; securū me puter dormire somnū? Quis porrectis pedibus nihil timentè quiescere? quū etiã si rosas loquerer, essent tamè, quib. meæ rosæ olerent vrticã. Omnium linguas cohæbere velle, manifestaria est dementia. Culpã apud omnes deprecari, tã difficile est, quàm facile à multis naso suspēdi. Ne multis agã, salubrius mea sententia nō est cõsiliū, quàm veniã præfari, & suscepti operis causam percõtaturis dicere. Demū si quis obloquatur, & me aspergat cõuiciis, pili & assis non facere. Primū omniū nemo est (vt opinor) neque ex eruditorum turbã, neq; ex plebeciorū grege, qui manibus ac pedibus nō eat in Sallustij sententiam dicentis: Omnibus hominib. (qui sese studēt præstare ceteris animãtib.) summã ope enitendū, ne vitã silentio trãseant, veluti pecora, quæ natura ventri prona & obediètia finxit. Nos enim propter voluptates nati sumus, & aliorum accipimus animã, quàm vt otio Epimenidis somnū indormiamus, vt proci Penelopes aliis certantib. soli nihil faciamus nisi numerū. Quid à porcis differemus, si multos mēsc̄s stertamus instar gliriū, & purissimæ aquæ sordidū lutū præferamus? Cõmodemus aures Catoni, qui dicebat reddendã esse vitæ rationē. Sequamur laudabile Gymnosophistarū cõsuetudinē, apud quos imprãst abibant, qui nullū diurnæ operæ fructū afferebant. Ægyptiæ adhæreamus iuuentuti, cui l. fuit cautū, ne cibo pri⁹ vesceretur, q̄ cētū & octoginta stadia percurrisset. Adiciamus oculos morib. Spartanorū, q̄ ablegatos à se pueros non pri⁹ domū redire pmittebãt, q̄ patrib. honori, & patriæ vtilitati esse possēt. Fuit primis sæculis tantū virtutis studiū, vt summã i labore fœlicitatē reponerēt. Qua causa Menãder dicebat Deū otiosus nō ad-

esse Epicharmus bonos laborem sequi, timidos nihil inquam asse qui. Heraclides quoque; Lycius vnū librū laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferum geri posse. Quib. persuasus argumentis, aliquem ex dactylotheca mea carbūculum in lingua Latinæ gazophylacium conferre volui, quod hominem sic oporteat viuere, vt se aliquando vixisse doceat posteros. Qua enim per maximū Iouem opéra rectius ingenium exerceret? Nōne prestat hoc ipsum facere, quam plebeculā ad medullas corrodere cū caustidicis, homines impune occidere cū medicis, mercatorū instar lucro immori, & honores aulicorū ritu ambire? Sequi volo Amasis Ægyptiorū regis edictū laudabile quod (vt est apud Herodotū) sanxit, vt singuli quotānis apud cuiusq; præfecturæ præsidē profiterentur, vnde viuerēt. Quod qui nō facerēt, illis pœna extremū supplicitiū esset. Sed fac meū hoc pensum nō esse magni momenti. Minorē saltē præstabo culpā, quā qui nihil omnino parturient. Per me nō stat, quin melius agā. Natura est in causa, quæ eā mihi dotē nō dedit, quā fortunatis ingeniis, quib. in manu est, ex tēpore (si insperata declamādi necessitas occurrat) elegāter dicere, & copiosē. Arguerē me pigritiæ, nisi certo scirē me plus olei multo cōsumpsisse, quā plerōsq; alios, qui tamen multis præcurrunt parasangis, doctrināq; & eloquentia tantū me præcedit, ante alios quantū Pegasus ibat equos. Si quis dicat iā nobis abūdē esse voluminū, quotsum tamē præterea cauillari eos attingit, qui multa scribunt, & cumulum augent? quum Theophrastus trecenta librorum

Quæ multa volumina ediderit, Chrysiptus septingēta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito Cōsul sexaginta? Constat Seruīū Sulpitiū cētū & octoginta libros de iure ciuili ædidisse, Galenū de medicina centū & triginta. Debemus ægreferre thesaurū nostrū augeri & ærariū crescere? Sed admittendi sunt soli maximē eruditi. Cur ita? An qui habēt plenā auro & crumenā argēteos quadrātes ab acervo reiciunt, & minorē respuūt monetā? Hoc illis impropere adum, qui sunt vsq; aded polyposi, vt olfactu prorsus careāt, neq; triticū ab auena & lolio possunt intermiscere. Nō est idē omnium gustus. Et quod ad huius stomachū facit, illi nauſeam parit. Quod hūc excitat, alium sopit. Hinc fit vt aliis placeat breuitas, alij luxuriantē

si ylidicis. verbis & sententiis malint orationem. Præterea si nihil inquam recens imprimeretur, periculū esset, ne tandē literæ naufragium facerent, & perirēt ab radice. Vides enim vel iniuria temporū, vel hominū incuria, opéra & vigilias multorū iam periisse, quorum nomina plurimū a nobis fiunt, & pleno ore ad caelum feruntur, atq; etiam frequenti omnīū voto desiderantur. Vbi nūc sunt Accij, Paccuij, Æschylj, Afranij, Anacreōtis, Archilochi, Philææ, Aristophanis

nis

nis poetarū & aliorū plus quigētorū monumenta? Vbi Annales Andronici, Tragediæ, Comœdiæ, & Satyræ Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucanij? Vbi Manlij Astronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calpurnij Quintilia, Varronis Leucadia, Et Cæsena Gerulicij? Quis habet Laberij, & P. Syri mimos, Cæsij Bassi Lyricos, & Furij Bibaculi Iambos? Quis Porcij Licinij, Valerij Æditui, Cinnæ, Domitij Marſi, Prædonis Albinouani Epigrammata? Perierunt magno posteriorū dispendio, grauiq; iactura. Et quū legamus nō paucas oratorū centurias olim floruisse, vnicus propē Cicero diis calamitatē nostrā miserātibus, nobis remāsit. Euanuerunt M. Æmylij Lepidi, Spuriij & Lucij Albinorū, Albucij Sili, Licinij, Calui, duorū Carbonū, ac totidem Gracchorum orationes cum Asinij Pollionis declamationibus. Nec minore damno historiographorum opéra exciderūt. Curtius, Diō Cassius, Herodianus, Linius, Ammianus Marcellinus ad nos peruenerunt, sed fracti, mæci, mutili & laceri. Amisimus bellum Numātinū Afellij Sēpronij, Germanicū Aufidij Bassi. Ex quadraginta libris Polibij quinque; tantū superfuerūt. Quæ omnia quāto posteritatis incōmodo, quātāq; ruina perierint, vel cæco appareat. Hæc ergo cladē qualibuscunq; subsidiis refarciamus, & quāuis maiores lōgo sequamur interuallo, audeamus tamē. Propius ibimus, si ad summa nitamur, quā si præsumpta desperatione circa ima substituerimus. Faciamus quod a tribuuis militū solet, qui quū egregios bellatores amiserint, copias tamē dispalatas quibuscunq; possunt hominibus instaurāt, ne omnino victoria cecidisse videantur. Crescet nobis maior gloria, quā si nullā nostrī memoriā posteris relinquamus. Vide cui probro se reddāt obnoxios, quib. perpetua sunt feriæ, quiq; cōpressis manib. sedent, & in otio cōtrahunt marcorē. Cōtra verō quātū famæ sibi cōparauerint, in quot annos suum propagauerint nomē, qui nullū tēporis punctū fructū vacuū permiserunt fluere. Plin. iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod nō impertiretur studiis. Apelles nullā diē ducebat sine linea. Posticius Caro detestari solebat, si qua dies inanis per incuriā effluxisset. Qu. Hortensius orator nullū diē abire sinebat, quin vel in foro diceret, aut extra forū medicaretur. Tantū erat gloriæ & virtutis studiū apud maiores. Quorū vestigiis si vellemus insistere, magna passim foret expectatio, bonas artes iure quodā postliminij de situ in nitore redituras. Sed omnia pessum eūt, quia nos Gulæ mæcipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud studemus, quā vt pacſcamus ventrē, corporū tenus curiosi. Satis est, si probe saginati appareamus populo, posteritatis nulla cura: quasi verō nobis tantum nati simus, neque patriæ aut amicis quicquam debeamus. Sumus

Otium
vitiosū.

Tygribus masculis non multum dissimiles, quibus nulla est sobolis suæ cura. Superest vt aliquid de Historia dicamus, quam ideo sumus aggressi, quod apud Gellium dicat Phanorinus, viuendum esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur vita. Intelligi autem non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. De cuius vilitate multis verbis nõ est differendum. Hoc omnes tanquam suos vngues tenent. Facit in primis, vt dum eorũ vitam legimus, qui sua culpa in discrimen aliquot ceciderunt aliena fruamur infania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragium attulerunt. Nunquid suauè est alieno infortunio sibi præcauere? In transitu fluuiorum qui primi tentant vadum, aleam fortunæ periculosam subeunt. Qui à tergo sequuntur, possunt periculũ declinare, si velint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam viuendi consuetudinem sequeremur? Effemus vetustissimis illis Arcadibus similes, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio, belluino more degebant, ac nudi vagabantur. Quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitameta relati sunt. Præterea nulla est ars aut disciplina, quæ maiorem sine tædio voluptatem afferat. Medicinam plerique obducto supercilio contrahuntque naribus auersantur vt immundam, & olentem putidè, ipsosque medicos cum nausea refugiunt, velut scarabeos stercorei bubulo se impenetrantes, & cum vulnerariis aliquid habentes commune, qui saniosa tractant vlcera, & admoris manibus ipsum pus exprimunt. Vtriusque iuris & legum studia plerisque non admodum probatur, quod lucri magis quam virtutis causa appetantur. Theologiam fastidium quàmplurimi, vt laboriosam & nimis tetricam, quod nihil habeat festiuum, nihil marcentem lectoris stomachum irritans. Cuius etiam sectatores in contemptum, & risum venerunt, quod mortalium videantur insolentissimi, & neminem præ se ducant hominem, seque primos omnium rerum esse velint. Contrà vero Historiam nulli refugiunt, amplectuntur omnes, nulli non lubenter audiunt. Cuius scriptores tanto quondam in pretio fuerunt, vt ad audiendum Liuium, non humiles solum & gregarij homines, sed clarissimi quoque principes ab extremis Hispaniarum finibus Romam vsque turmatim venerint. Iosepho propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, Romani statuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuerò principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodosio, Amyntæ Macedonum regi Hellenicus Mitylenæus, Eratosthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti, ob scriptas historias cœperunt familiarefcere. Nec aliam ob causam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede sibi domesticum fecit. Si quis dicat iam esse nobis anatum auctorum, qui hoc scribendi

*Historia
vilitas.*

*Histori-
ei in pre-
tio ha-
biti.*

*Familia
refcere.*

di ge

di genus secuti sunt, respondebo nullum propterea detrimẽtum ex copia nasci. Si quem pœniteat meæ lectionis, aliò se conferat. Nolo quẽquam iurare in verba mea. Insulsus est, & caret naso, qui nequit eligere, quod est sibi vsui, aut refugere, quod detrimentum. At carere potuissimus hoc opere. Et maximo possẽmus auctore. Vna & altera vestis possunt homini sufficere, aliæ tamen propterea non reijciuntur. Scripserant de gestis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Onesycritus, Antigenes, Iulius Aristobolus, Careas, Philippus Calcidentis, Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antisthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamon Mitylenæus, Sotericus Asiates, Arrianus, Plutarchus. Neque tamen probro datum est Curtio, quod eandem retexerit telam. Vide quod habet præcones Imper. vitæ, vt præter alios obscurioris famæ, Tranquillum, Dionem Castum, Ælium Spartianum, Iulium Capitolinum. Ælium Lampridium, Vulcatium Gallicanum, Trebellium Pollionem, Flauium Vopiscũ, Sextum Aurelium Victorem, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianum Marcellinum, Pomponium Læum, & nostra ætate Baptistam Egnatium. Qui tamen omnes eundem torserunt funem, in eundem omnes eandem tutuderunt. Viras quoque Rom. Pont. scripsere quàmplurimi, vt Damascus, Anastasius, Guido Rauennas, Sigifbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiensis, Martinus Carfulanus, Landolphus Carnotensis canonicus, Szomenus presbyter, Geruasius Ricobaldus, Proleuæus Lucensis, Antonius præsul Florentinus, postremò Platina, Latini omnes, præter Græcos, Eusebium Cæsariensem, Sozomenum Salaminium, Socratem Constantinopolitanum, & Zonaram. Quos si secutus fuero, quis erit obiurgationis locus, quæ mei culpandi ratio? Qui caufabitur plura nunquam scriptorum, quàm nũc extitisse monumenta, ibo inficias. Vnde ergo septingenta voluminum millia sibi collegisset Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria millia Tyrænon grammaticus? Cui etiam opinioni si accederem, propterea tamen nõ faterer mittendum esse literis & labori repudium. Stultè mihi suadere videntur, qui aiunt tantisper supprimenda esse opera, dum concesserimus fato. Quis me um defuncti opus emaculabit? Quis addet aut retrahet, vbi postulabit locus? Quis inuertet, si oporteat, aut in his recantabit, quæ non probantur populo? Quis cum laruis luctantium calumnias refellet? Ad hæc palam est multos esse ardeliones, qui quum studio laudis immoriantur, neque tamen aliquid dignum laude parturire valeant, instar Horatianæ corniculæ plumas suffurantur alienas, vt nescio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuscunq; Dialogis fragem sibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris solus gra-

*Gestorũ
Alex. &
dri Ma-
cni scri-
ptores.*

*Vitas
Roman.
Pontif.
qui scri-
pserint.*

*Biblio-
theca
memora-
biles.*

nam

tiam hausit. Quod omnium confessione tam turpe est, quam iniquum eos metere, qui sementem non fecerunt. Sed ut hæc omitamus certam in spem vocor multa in hoc opere culpam iri, multa fore, quæ prodigiosa aut etiam incredibilia hominum videbuntur iudiciis. Quæ si recta videantur, non pudebit me cum Stefichoro palinodiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerumque modicis de rebus adieci, ut de lenonibus, ancillis, abstemiis, cocis, & multis eius farinae. Quod si quis rideat & notet carbone, ad causam meam patrocinium iubebo eos in medium prodire, qui ex minimis itidem rebus scribendi argumenta desumpserit. Edidit Antonius librum de sua ebrietate: Homerus unum de laudibus vini, alterum de bello ranarum: Ephrem Syrus de vituperatione visus: Marcion Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Pharnias physicus de vrtica. Quod si non arguuntur fecisse, nec adscribere dum erit vitio, si minimarum rerum quandoque historias colligero. Ne tamē erratis meis ubique patrocinari & fauere videat, unum est in quo ipse culpam agnosco, quod Græcas historias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poetis, passim confudero. Quod à me factum est, non inscitia, sed laboris magnitudine, cui quum nequire superesse, parendum fuit necessitati. Iam satis luctatum est cum maledicis. Nunc superest, ut ad te nostra dirigatur oratio, Gausrede literatissime, dicamque quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio tuo nomini cōsecrare. Hoc fecit illud literarum & virtutis studium, quo à teneris annis torus prurire cœpisti, & cōflagrare, doctosque omnes genuina quadam beneuolentia prosequi. Existimabam præterea fore mihi vituperio, si non reminisceret tuæ beneuolentia, qua me tyrunculum, & primis literis collegam tuum supra fidem amabas, idque adeo, ut ceteros omnes condiscipulos præ me uno nihili faceres. Ubicumque tibi occurrerem, nunquam sine risu me alloquebaris. Dextram (quod dici solet) à tertio usque iugere mihi porrigebas, magnum euides tui candoris, tuæque amicitia argumentum. Præterea, Blasius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum literarum audissimus helluo (ut de vtriciensi Catone scribit Cicero) nominis tui præco assiduus, non desistebat quotidie me præsentem multa de virtutibus tuis, multa de literarum & literatorum amore, immodice prædicare, meisque amorem in dies tibi crescere affirmabat iuramento. Quo ductus argumento docere volui me non esse eorum grege, qui beneficiam nunquam agnoscunt, & apud quos interit statim gratia. Quod famuli tui munus tam sincera fronte accipies, quam beneuolo datur animo. Vale homo per paucorum hominum, clarissimamque virtutis & literaturæ. Et scribendum in calce huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantisper.

MOR.

MORTEM QUI SIBI VARIIS
MODIS CONSCIVERUNT, AVT
se aliis commiserunt occidendos.

LUCRETIA puella, rarum Romæ, castitatis lumē, ægrè ferens purissimum suæ pudicitia florē ab infami & turpissimo tyranno Tarquinio iuniorē Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum vltimi filio fuisse corruptum, & stupratum, impatientis acceptæ iniuriæ palam se occidit, fecitque, ut populus scelus vlcisceretur, & regum principatum excuteret. Cuius mortis quotiescunque venit in mentem, lacrymis nequeo temperare, sed nec puellæ satis misereri, aut stupratorem conuiciis ad saturitatem aspergere, ac deuouere. Claudian. lib. 1. in Eutropium, Visceribus frustra castum Lucretia ferrum Merfit. Seneca pater li. 1. Eroticon. Vltima nefas animo, propriaque Lucretia dextra, Inuicta occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens casto traiecta cruore Fœdasset patrios moriens Lucretia vultus.

Lucretius poeta Physicus sumpto amatorio poculo, eò furoris raptus est, ut manum sibi intulerit, natus annos plus paulo quadraginta. Quinetiam eo, priusquam moreretur, delirio, diu antè ferrum laborasse: neque ad scribendum carmen animum appulisse, nisi interfecta, interuallaque insana. Politianus in Nutricia,

Nec qui phyltra bibit, nimitioque insanus amore,

Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

M. I. Brutus vnus ex his, qui Cæsarem xxxiii. vulneribus in senatu confoderunt, ab Augusto & Antonio Iulij mortem vlciscens, apud Philippos expugnatus, desperata iam victoria manum sibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno sue ætatis trigésimo, ne in manus inimicorum veniret. Pamphilus Saxus:

Se gladio fodit Brutus Cato fedit & ille,

Quem timuit Cæsar, quem coluere patres. Qui rei historiam audius sitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrum poposcit ad inferendam mortem. Quod quum amici recusassent, carbones hausit, & inaudito mortis genere vitam finiuit. Autores Plutarchus & Val. Max. Marcial. lib. 1. Epist.

Coniugis audisset situm quum Portia Bruti,

Lucretius
lib. 1.

Calius
lib. 9. c.
36. &
Eusebius
in Crimi
tum.

Et

Et substracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis (ait) mortem non posse negari,
Credideram satis hoc vos docuisse patrem.

Dixit, & ardentis auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum turba molesta nega.

C. Cassius post interfectum Cæsarem ab Antonio & Augusto bello petrus, castra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verum quum inclinatam videret aciem, vltro sibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæsarem vsus fuerat, autore Plutarcho, vel (vt alij malunt) Pindaro liberto iugulandum se præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuisset Cassius (etiam si Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino consilio, famulo iugulum suum præbere.

M. Antonius audita per falsum rumorem Cleopatrarum morte, se ipsum gladio confodit, partim amore vxoris, partim desperatione rerum, quod ab Augusto victum se ægreferret. De hac morte Paulus Orosius sic inquit: Antonius se ferro transuerberauit, ac semianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod se mori certa ceciderat) perlatus est. Item Propertius lib. 3. Castraque Pelusi Romano subruta ferro, Antonique graues in sua fata manus. Item Suetonius in Augusto: Obfessaque Alexandria, quod Antonius cum Cleopatra confugerat, breui positus est. Et Antonium quidem seras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, viditque mortuum. Itē Eutropius lib. 7. rerum Romanarum: Victus est, inquit, ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Actium, qui locus in Epyro est, ex quo fugit in Ægyptum, & desperatis rebus, quum omnes ad Augustum transfirent, ipse se interemit. Hoc multis verbis prosequitur Plutarchus in eius vita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, vbi intellexit se ab Augusto in triumphum referuari, causa declinandæ eius ignominia, brachium aspidi mordendum præbuit. Cæsare Psyllos veneficos, qui serpentis venenum è vulneribus hauitu reuocarent, & exurgerent, frustra admovent. Plutarchus scribit eam habuisse venenum in lamina quadam concaua, quam sub crine occultabat: sed tamen neque corpus deformatum, nec aliud vllum apparuisse veneni signum: nec aspidem ab vilo inspectam, sed tractus duntaxat vios, ipsiusque brachium duas notas habuisse leuiter impressas, & humidas. Quibus Cæsar viderit fidem dedisse. Nam in triumpho, Cleopatrarum imaginem tulit cum aspide mordicus affixa. Propertius de ea libr. 3. sic inquit: Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula vincula manus, Brachia spectauit sacris admorsa colubris. Et trahere occultum membra soporis iter. Item

Horat

Horat. lib. 1. Car. Fortis & asperas tractare serpentes, vt atrum Corpore combiberet venenum. Deliberata morte ferocior satis Liburnis, scilicet inuidens Priuata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. Vide Plinium libro 21. cap. 3.

Neera & Charmione Cleopatrarum ancillæ, spontaneam dominae mortem imitatae sunt, autore Plutarcho. An semiuivæ reperta reginae iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticensis minor, primi pronepos, dolens & grauate ferens Pompeium (cuius partes fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoque gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate, cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere gloriae, & suæ Catonem inuidisse. Sic autem abiit de vita, vt testimonio Ciceronis, causam moriendi natum se esse gauderet plurimum. Dicitur est Vticensis ab Vtica vrbe Africæ, in qua occidit, autoribus Plinio lib. 5. & Gellio lib. 13. De eius morte plerique meminerunt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cælum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt. Ex Romanis Cato, qui fuit in omni sua uita Socraticæ vanitatis imitator. Item paulo post, Homicidæ, inquit, illi omnes philosophi, & ipsæ Romanæ sapientiæ princeps Cato, qui antequam se occideret, perlegisse Platonis librum dicitur, qui est scriptus de Æternitate animarum.

C. Carbo propter perpetuam in populari ratione leuitatem, morte voluntaria se à seueritate ciuium vindicauit. Quoniam autem duo eiusdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non constat mihi satis, vter duorum vitam sponte reliquerit. Cic. de clar. Orat.

P. Crassus Crassi oratoris frater iuris peritus, quum factionem sequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, seipsum interemit.

P. Licinius Crassus consul contra Aristonicum Eumænis filium profectus, exercitu suo profligato barbarum quendam ad inferendam sibi mortem prouocauit, ne ab hostibus traheretur captiuus.

App. Claudius Regillianus, stuprata Virginia Virginij Centurio-Liu. li. 3. nis filia, in carcerem à populo crimen vlescente coniectus, sibi manus intulit.

Cor. Merula flamen dialis, partium Syllanarum, ingresso vrbe Martio, venas, in Iouis æde sibi succidit, vt contumeliosæ mortis damnationem effugeret. Autor est Valerius Maximus,

Dolobella Cæsarianus, interfectorum Cæsaris hostis acerrimus, Appianus lib. multis præliis in Syria cum Cassio congressus est, à quo postremò victus, gladio se transuerberauit, causa declinandæ maioris ignominia.

Fla. Fimbria ciuis iniquissimus, Asiam prouinciam ingressus, ciuibus

arcept

arreptis imperij insignibus, à Sylla postmodum Pergami oppressus est, & à corrupto exercitu destitutus. Itaque rerum desperatione sibi mortem intulit.

Lucius Macer prætorius, repetundarum postulatus, ubi per auntium intellexit Ciceronem sibi aduersari, faucibus laqueo confectis voluntaria morte pœnam præuenit. Auctor Val. Max. de Mortibus non vulg.

T. Manlius non is qui filium securi percussit, sed alter Iuris pœtificij peritus, iudex inter Macedones accusatores & filium Silanum cõstitutus, audita causa ita pronuntiavit: Quum probatum sit, Silanum filium meum, pecuniam accepisse, ipsum Rep. & prole mea indignum iudico. Itaque *Silanus* à patre repudiatus, dolore animi se suspedit proxima nocte: cuius exequiis neq; pater interfuit, neque suadentibus ut adesset, aures præbere voluit. Auctor Val. Max. de Severis.

Fuit alter *L. Silianus* Claudij principis gener qui erepta sibi Octavia, dataq; Neroni, præ dolore gladio suo incubuit, idq; die nuptiarum, ad augendam inuidiam. Auctor Cor. Tacitus lib. 12.

C. Marius Iunior à Sylla è Mithridatica victoria redeunte cum toto exercitu fusus, in oppidum Præneste se recepit. Vbi obsessus, quum nulla effugij pateret rima aut via salutis, se Pontio Telesino præbuit iugulandum, auctor Liuius. Priusquam autem Sylla rediret in urbem, Marius vniuersam propè nobilitatem interfecerat. Quæ res fuit in causa, ut superatus veniam desperaret. Ferunt Syllam ex eiusdem exercitu duodecim millia mori dedisse.

Gn. Gnobannus victus à Sylla exulauit apud Rhodios. Vbi comprehensus seipsum interemit. Ideo autem à Sylla bello petitus est, quod eius legatos de pace violauerat, auctore Liuius.

Oppia Vestalis stupri comperta, sibi mortem intulit, grauioris supplicij metu, ne scilicet viua sub terra defoderetur instar Floroniæ alterius puellæ.

Orestilla M. Plautium maritum in Asia cum lx. nauibus profectum secuta, Taræti ex morbo decessit. Cuius dum celebraretur exequia, & cremaretur cadaver, *Plautius* doloris impatiens, & appetens mortis, in rogum se contulit: quem togatum calceatumq; corpori vxoris iunxerunt amici. Auctor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Rom. Ciceronis amicus, in vltima senectute morbo correptus, seipsum cibi abstinentia necauit. Multa fuerunt in eo laude & cõmendatione digna, quæ quanuis ab instituto sint aliena, placet tamen in medium afferre, ut legatum proficiat moribus. Tanta imprimis fuit erga domesticos facilitate, ut iurauerit cum matre nonagenaria se nunquam in gratiam rediisse. Cum sorore pariter nullam gessit simultatem: dicitans cum his minime irasci oportet.

Oportere, quos diligas. Abstinentia præterea singulari, vitæq; à luxu, ambitione & cupiditate rerum aliena, ut qui præter patrimonium nihil vnquam appetiuerit, nihil adificauerit, nihil emerit. Fuit & litium maximè fugiens: popularisq; factiones Vatiniano prosequatur odio. Propterea quum vidisset Rempublicam tumultu Cinnano turbatam, Athenas contulit, ut illic tranquille viveret, nemine studia interpellante. Eruditis omnibus mirum in modum fuit, ad eum ut pulsum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugientem magna iuuerit pecunia. Mendacium nec dicebat, nec etiam poterat pati. Quapropter omnes inimici res suas ei curandas dabant, & seruandas. Cor. Nepos in eius vita.

Taurca Inbelius, Campanus Captus à Fulvio Capua, coniugem primum ac liberos, postremò seipsum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, nequid indignum aut ignominiosum captiuus patere tur. Auctor Liuius.

Fannius Cepio deprehensus in coniuratione aduersus Augustum, sibi mortem conscium. Martialis lib. 2.

Hostem quum fugeret, se Fannius ipse peremit.

Hic rogon furor est, ne moriaremori?

Aria mater (nã fuit eiusdem nominis filia) damnato Pato marito fodit corpus gladio: quæ vulnere educens ipsi Pato querenti dedit, ut idem post faceret. Mart. lib. 1. Causa suo gladio quum traderet Aria Pato, Quæ de visceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, vulnus quod feci nõ dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pate dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra vsq; ad desperationem remedij laboraret, gladio se trajecit, prius tamen amicos consolatus. Quam eius mortem Martialis lib. 1. sic describit.

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,

Inque ipsos vultus serperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poëta elegiographus, Vergilij amicus & cõtemporeus, ab Augusto præfectus Ægypti designatus, Thebarum ciuitatem spoliasset dicitur. Propterea quum repetundarum postularetur, furisq; & popularæ accularetur prouinciæ, nobilitatem indignatione formidans, sibi mortem intulit anno suæ ætatis XLIII. Auctor Ammianus Marcellinus, qui lib. 17. rerum gestarum sic inquit: Longè autem postea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Ægypti procurator, exhaussit ciuitatem plurimis interceptis. Reuersusq; quum furorum arcesseretur & popularæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotium spectandum dederat Imperator) stricto incubuit ferro. Item Ouid. lib. 3. Eleg. Tu quoque si falsum est temerati nomen amici Sanguinis, atq; animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia: - Ceu Galli Mima Citheris Personam falsæ lasciuæ Ly-

coridos affert. In scenam, & docto clausam se iactet amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Itæ Propertius lib. 2. Et modo formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna vulgæra lauit aqua. Alia tamen causa ad inferendam sibi mortem motum volunt plerique, quod scilicet Augusti domo ei fuisset interdictum, ut scribit Tranquillus. Alij ob linguam nimis effrænam. Quod, & Ovidius videtur probasse, ubi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo. Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Syllius Italicus poëta, incurabilis morbi tædio, voluntariam optulit mortem annos natus l. x. v. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obiit plenusque equi, natoque superstes, Aspera congenito fixus vestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quæ vim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per consensum mariti se confodit. Author Eusebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, sax totius orbis, impuræque scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ à Senatu iudicatus, nequid suis meritis dignum pateretur, aut collo in furcâ coniecto virgis caderetur (ut ait Eutropius) vrbem egressus, sequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophitodæ & Spadone Sporo, semet ictu gladij traxerit, ad quartum vrbis milliarium adiuuante trepidantem manum impuro Eunuchò. Perit autem anno ætatis suæ xxxi. Cuius interitu vniversa Roma aded gauisa est, ut plebs induta pileis manumissionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Aufonius: Matricida Nero proprij vim pertulit ensis. Sidonius: Matricida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes, atque umbra Neronis: Sic Otho, qui que in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutum fuisse ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho Imperator quamuis mollissimè semper vixisset, aded ut ad muliebres accederet munditias, victus tamen à Vitellio apud Bebriacum, ausus est sibi mortem conciscere, quamuis multas haberet copias, possètque victoriam sperare. Quod fecisse odio bellicorū ciuiliū dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortem Catonianæ anteponebat. Cato enim interfecit se Vticæ, copiis iam profligatis, ne in hostes incideret. Otho verò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Egigrammatistæ sunt hæc:

Quum dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo,

Forfitan & posset vincere mollis Otho:

Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,

Et fodit certa pectora nuda manu.

Sit

Sit Cato (dum viuuit) sanè vel Cæsare maior:

Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alij quoque meminerunt: Iouianus li. 3. de stellis, ut supra. Item Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primū apud Placentiā, dehinc apud Bebriacū victus, semet gladio trāsfixit, anno ætatis suæ x. x. vii. Aded amabilis militibus propriis, ut plerique corpore eius viso suis manibus mortē sibi conscierint. Itæ Aufonius: Mox Otho famosus, clara sed morte potit? Trā quill? quoque in eius vita sic inquit: Post hæc sedata siti, gelidæ aque potioe, duos arripuit pugiones, & explorata vtriusque acie, quæ alterū puluino subdidisset, forib. ad opteris artiffimo somno quieuit. Et circa lucē demū expergefactus, vno se traiecit ictu infra læuā papillam. Irrumpētibusque ad primū gemitū, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus est, & apud Veliternam (ita præceperat funeratus, xxxv. i. ætatis anno, & x. cv. die imperij.

Petereius dux Pompeianus à Cæsare in Hispania superatus, se ferens ^{Apianus lib. 2.} & inedia interemit.

Labeo Marsus in calamitate Macedonica (quum celer hostis premeret) seque natumque gladio traiecit, ne victoris Octauij vultum sustineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus senior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo se suspendit iam octogenarius: partim dolore amissi filij, partim ne traheretur captiuus, Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa inquit superior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, vitam laqueo spiritu intercluso profudit.

Galerius Imperator, quum Christianos omnibus quibus potuerat tormentis affecisset, tandem in morbum incidit, cuius impatiencia, gladio sibi latus aperuit. Baptista Egnatius ait illud tædium vitæ ei irrepsisse ex genitalibus paulatim putrescentibus.

Valerius dum cum Valeria Tusculana filia nescius concubisset agnita postmodum culpa, se præcipitauit. Autor, Aristides apud Plutarchum.

Papirius Romanus quum sororem Canusiam grauidam fecisset, & illa gladio à patre misso sibi corpus cofodisset, seipsum quoque mortuæ sorori dedit comitem. Autor Chrysippus lib. 1. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catiemus Philotus patronum aded dilexit, ut hæres omnibus bonis institutus in eius rogum se cofeceret. Autor Plin. lib. 7. ca. 36.

M. Lollius infamatus regū muneribus in toto Oriete, interdicitæ amicitia à C. Cæsare, Augusti filio venenū bibit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Idem Plinius lib. 36. cap. 24. scribit *Cn. Proculum* Augusti

Cæsaris familiarem in maximo stomachi dolore, gypso potè conscivisse sibi mortem.

Catulus Luclaius orator, qui Marij collega fuerat in consulatu, & de Cymbris vnâ triumphum egerat, ab eodem postea moti iussus, inclusus domi, accësis carbonibus se suffocavit. Auctor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, aliisq; Neronis satellitibus interfecta, *Meneſter* eius libertus se ferro tranſegit. Incertum charitate in patronum, an metu exitij. Auctor Cor. Tacitus lib. 14.

Annotatum est in Chronicis *M. Portium Latronem* præstanti virum memoria, duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atque ita functum fato.

Labienus poëta videns libros suos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, suis superuivere non potuit monumentis, ac propterea spontaneam oppetit mortem.

Messala Corvinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac sensum amisit, vt vix pauca verba coniungeret. Ad extremum verò enato circa os vlcere, inedia se cōfecit. auctor Cæli?

Longinus Adriani imperatoris legatus, à Decebalo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito veneno seipsum interemit. auctor Dion Cassius.

Adrianus Imperator Mastorem quædam barbarum (quo propter robur & audaciam plerumq; vsus fuerat in venationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & cōegit, vt eadem sibi inferret, circūseripsitq; locū sub mamilla, quæ Hermogenes medicus demonstrauerat. Quo letaliter percusso, sine dolore expiravit. testis idem Cassius. Hoc autem fecit incredibili mēbrorū omniū cruciatu impulsus, qui etiam morbi subtercutanei dolore multos è Senatu prius extinxerat, vt scribit Sextus Aurelius.

Sabina Imperatrix eiusdem Adriani vxor, feruilibus prope iniuriis ab eo affecta, ad mortē cucurrit voluntariā, q̄ tā immane ingenium, humaniq; generis perniciē pertulisset. auctor idē Aure.

Flavianus imperator, qui Tacito successit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuisse electum, sibi ipsi venas incidit, effusoq; sanguine cōsumptus est. auctor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia, acto per costas pugione in ignem se abiecit, eodem Aurelio teste.

Diocletianus Imperator à Licino & Constantino grauitè lictis obbiurgatus, quòd Maxentio diceretur fauisse metu ignominiosæ mortis venenum hausit. testis idem Aurelius.

Magnentius à Constantio Imperatore apud Lugdunum superatus, admo to parieti gladio (vt ictū iuuaret) corpus sibi confodit

Quo

Quo audito, *Decentius* eius frater præpostera laquei morte vitam finivit apud Senonas. auctor Pomponius Latrus.

Pater Licinij Cecinna, vir prætorius, ob diuturnæ valetudinis tædium ac dolorem, sese opio necavit. p̄b̄n̄t̄
lib. 20.
cap. 18.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans, se in Aetnam cōiecit. Vnde Horatius in arte: Dicam, Siculiq; poëta Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Aetnam Insiluit. Item Ouidius in Ibin: Aut tu Trinacrij salias super ora Gigantis, Plurima qua flammæ Sicaniæ Aetna vomit. Item Laëtantius lib. 3. de falsa sapiëntia, cap. 18. Multi ex his qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cœlum migraturi essent, sibi ipsi manus intulerunt, vt Cleantes, & Chryſippus, vt Zeno, & Empedocles, qui se in ardentis Aetnæ specum intempeſta nocte deiecit, vt cum repētè non apparuiſſet, abisse ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Euiſonas, &c.

Sardanapalus Assyriorum rex ab Arbactō, seu Arbace præfecto, ob molitiē, muliebrēſque munditias (nam habitum mētus fœmineum inter puellas fufos tractabat & p̄ſa, omnēſque lasciuia anteibat, & libidine) bello petitus, vbi vidit res suas proſſigari, & peſſum ire, & ita ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyrā in regia ingentē struxit, eòq; comportata ſupelleſtile, ductiq; amicis domino ſuperesse nolētibus, in cœdio se dedit: & hoc ſolo vitū se docuit, quòd nō expauerit mortē. Iuſtinus hæc. Ouidius in Ibin:

Inq; pyram tecum clariffima corpora mittas:

Quem finem vitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Non Medis caput Arfacem profabor. Nec quàm diuite quum refugit hoſtem) Arſit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnij origine:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,

Cuius delicias, & mollia ſceptra ſuperbus

Non tulit Arbactus, ſed fortia comparat arma,

Aggrediturque ſenem, victumque ad nobile, fatum Compulſit.

Archilochus poëta Parius, repudium ac repulſā paſſus in nuptiis *Neoboles* Lycambis filiaē ſibi promiſſæ, Iambis tum primum à ſe repertis ſaryricè ad eò & grauitè Lycamben ipſum deuouit, & in ſectatus eſt, vt eum cum filia ad furcā impulerit. Vnde Horatius: Archilochum proprio, rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin, Poſt modo ſi perges, in te mihi liber Iambus Tinctæ Lycambæo ſanguine rela dabit. Politianus in Nutricia: Licet acrem effuſus in iram, Ore Lycambiadas rabioſo occiderit ambas Archilochus.

Iudas (vt omnes compertum habet) quum Chriſtū Iudæis pro-

didisset, & exili pecunia exposuisset venalem, tãdem ad se rediēs & sceleris perpendens grauitatem, desperata venia (quã tamen proditi clemētia sperari poterat ad laqueum properauit, & notissimo diuinã vltionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, seu Theobrotus ex Ambracia, quum legisset opus Platonis de animarum immortalitate à Socrate inscriptum, sponte se præcipitauit. Ouid. in Ibin: Vel de præcipiti venias in Tartara saxo, Vt qui Socraticū de nece legit opus. Lactantius: Quid (inquit) Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegisset, præcipitem se dedit, nullam aliam ob causam, nisi quòd Platoni credidit? Quod si scisset Plato ac docuisset à quo, & quomodo, & quibus, & quã ob facta, & quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotū impēgisset in mortem, nec Catonē. Cicero lib. 1. quæst. Tuscul. Callimachi, inquit, Epigrãma in Ambraciotam Cleombrotum est, quem ait quum nihil ei accidisset aduersi, è muro se in mare abiēcisse lecto Platonis libro.

Annibal Amilcaris filius, dux Carthaginiēsum, post L. Cornelium Scipionem patrem Scipionis maioris superatum, Sempronium ad Trebiam, C. Flaminiū ad Trasimenum magnis cladibus affectos, P. Aemilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellum occisum, à Scipione Iuniore postremo victus, & fugatus, ad Antiochum primum, deinde ad Prusiam Bithyniã regem cōfugit. De cuius fide dubitans, quoniam videbat Flaminiū legatum à Romanis missum, ac se paulatim à militibus circumseptum, venenum (quod in annulo gerebat) hausit.

Asdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemiliano victus, in medias vrbs flammas sese cum filiis iecit. Sed quoniam multi eius nominis fuerunt vide vt de quo loquaris intelligas.

Aristarchus grammaticus Alexandrinus homo doctissimus, quum hydropisī laboraret seipsum cibi abstinentia interfecit annos natus LXXI. Hic ille est Aristarchus, qui sub Ptolemæo Philometore floruit, Olympiade CLVI. cuius & filium erudit. Scripsit commentarios supra mille. Discipulus fuit Aristophanis grammatici. Fuit autem censura adeo critica seueroque iudicio, vt pro uerbio locum penè fecerit eos enim vocamus Aristarchos, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. Duos habuit filios Aristarchum & Aristagorã degeneres, & patri omnino dissimiles. Fuit alter eiusdem nominis Tegeates poëta, Euripidis cōtemporaneus, quem Æsculapius morbo liberauit.

Calanus Indus vnus ex Brachmanibus (quo nomine dicebantur Indorum philosophi) ex ipsa India ad Persidem vsque Alexandrum secutus, vltro nullo cogēte in rogū se cōiecit. Quod videns Ale-

Alexander, percontari cœpit, veller ne aliquid mandare moriens. Tum ille, Nihil, inquit Propediē te videbo. Nec multis post dieb. Alexãder veneno interiit. Cic. lib. 12. quæst. Tuscul. Calanus Indus (inquit) indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus, sua volũtate viuus cōbustus est. Idē li. 1. de diuina. Ad mortē proficiscēs Calanus Indus, quū incederet in rogū ardētē, O præclarū discessum, inquit, è vita, quū (vt Herculi cōtiguit) mortali corpore cremato, in lucē animus excesserit. Quumq; Alexãder eum rogaret, si quid veller, vt diceret: Optime, inquit: propediem te videbo. Quod ita cōtiguit. Nam Babylonĩ paucis post diebus Alexander est mortuus. Testes etiam Val. Max. de Miraculis. & Plutarch. in Alexand.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono victus, ad Ptolemæum se recepit, à quo benignè primum exceptus postmodum à Nicagora prodicionis accusatus, in carcerem detrusus est. Vbi cum aliquot aliis volũtariã oppetiit mortē. Mortuū rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenē à suris incipientē, se detrūcasse, carnēq; è tibiis ad femora, è femorib. ad coxarū vertebraſ proficidisse, atq; in rescindendo vtero expirasse.

Dinocrates Messenius victo primum Philopomene Achæorum duce, ab ipsis postremò Achæis superatus, mortem sibi intulit, ne in eorum veniret potestatem. autor Plutarchus in Philopomene.

Demosthenes Atheniensis, dum Antipatri (qui Alexandro successit) odiū incurrisset, decerneretq; Demades vt capite plesteretur, aufugit in Calabriam Ægæi maris insulam. Vbi ab Archia Tyrio comœdiographo & Antipatri satellitib⁹ deprehēsus, sumpto calamo, quasi prius epistolam ad Antipatrū daturus venenū illic inclusum ebibit. Habuit Demosthenes patrem eiusdē nominis admodum pauperem, vt qui cultellos factitaret. Hic quum non esset apta satis pronũtiatione, multitudinēq; & tumultum expauesceret, prope littoris marini sonitū dicere affuescebat. Literam R. difficile enuntiabat, quã calculi in os coniectis proferre conabatur. Nunquã dicebat, nisi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demosthenis enthyemata lucernã olere. Non ignoro plerisque hoc visum iri superuacaneū: Dabitur tamen venia. Opera enim dedita excerpto, quã ad doctrinam conferre video.

Eratosthenes Cyrenæus, Callimachi poëtæ discipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi, quū diuturno quoq; morbo torque-retur, neque remedium inueniret, cibum sibi subſtraxit, & inedia se peremit, anno suæ ætatis LXX.

Menippus Phœnix Philoſophus Cynicus, quū esset ex eorū numero, q̄ auri cupiditate pruriūt, & inexplebili rerū libidine torretur, amissis diuitiis laqueo vitã finiuit. Autor Diogenes Laërtius.

Mithridates Junior, qui annis LV I. bellum cum Romanis varia gessit victoria, post occupatam Asiam, Q. Oppium, & Aquileium in vincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum praefectum occupatas, à Lucullo primùm, demùm à Pompeio superatus, postremò à Pharnace filio adolescente ingratiſſimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obſeſſus, venenùm hauſit. Quo nihil ad mortē propter ſumptū antidotū proficiens, auxilio Galli cuiusdā militis Vitigis nomine se interfecit.

Monima Mileſia, & *Veronica* Chia, dux Mithridatis vxores, audita eiſdem miſerabili fortuna, per Bochidem eunuchū, ambæ vitam ſpontè reliquerunt. Nam Monyma primùm se ſuſpendit. Sed quum corporis grauitate contractus eſſet laqueus, O execrandū, inquit, diadema, quo neq; in tam tristi miniſterio vi poſſum. Bochidi poſtmodum se dedit iugulandam. Veronica verò calicem veneni hauſit, quo per venas ſerpente, quum duris torqueretur & langueret, Bochidis quoque auxilio accelerauit ſibi mortem.

Statyra quoque & *Roxana* Mithridatis ſorores quæ annos ſerè XL. virginitatem ſeruauerant, hauſto veneno fraternali mortem comitatae ſunt. Poſſeſt tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus ſcribit Roxanam à Statyra in puerum demerſam, niſi fortaffe hoc ad alias eius nominis ſit referendum.

Critolaus dux Achaorū victus à Q. Caecilio Metello apud Thermopylas, veneno ſibi mortem conſciuit, autor Liuius libr. 52.

Nicias Dux Athenienſis, Imperator cōtra Syraculanos cū *Demosthene* miſſus, rebus infeliciter geſtis, captus eſt cū collega: ambōq; in carcerē detrufi, ſibi manus intulere, ne hoſtib; eſſēt ludibrio. Videſc̄ aut̄ hic Demosthenes alter eſſe ab eo de quo iā ſumus locuti.

Homerum poëtarum omnium facile principem ferunt, quum iam ſenio confectus ad quosdā nautas diuertiffet, propositumq; ab eis ænigma nequiſſet diſſolueret, pudore motum se ſuffocaffe laqueo. Quod ego planè iudico fabuloſum. Neq; enim credibile eſt, viū illū philoſophiæ peritiſſimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumēto vitā relinquere voluiſſe. Nā quæ fuerat ignominia inanè & friuolā remigum quaſtionē ignorare? Imò verò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & ſemitariis hoc genus hominibus reſpōdere, quum vulgò dici ſoleat, Afinum plura poſſe percōtari, quàm reſpondere philoſophū. Quare neque hoc probo, neque comprobantibus pedariam ſero ſententiam.

Athenienſes & *Lacedæmonij* quum de Tyratiū agro inter ſe contenderent, tandem ita pepigerunt, vt trecentis militibus ſummam rei committerent, qui ſua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes, interfecti ſunt, præter vnū *Othryadem* Lacedæmonium qui

qui ne ſolus in caſtra rediret ſeiſpſum inter hoſtilia cadauera gladio confixit, autor Val. Max. de fortitudine.

Ferunt *Pontium Pilatum* patria Lugdunenſem, nefariæ Chriſtum ſententiæ meritas dediſſe pœnas, ſibi que mortem intuliſſe. Autor eſt Gregorius Turonenſis.

Tum tibi ſit mitis Ponti Pilate Megara,
Tàmque tuæ moueat lachrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito perit ſato te iudice Chriſtus.

Themistocles Athenienſis, Nicochis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A quo dum in patriam pugnare cogeretur, vitam cum morte volens commutauit, hauſto ſanguine taurino, quem ideo peſtiferū potu ſcribit Cælius, quòd celebrime, coeat, atque obdoreſcat. Porrò ſanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac putrefactionem inſert cum ſpaſmo præualido.

Plutarchus quoque ſcribit *Midam*, contracta ex ſomniorum diritate, animi agitudine, quum formidabilis affectio in dies augetur, nec occurreret remediū mali, tauri ſanguine copioſius hauſto, conceſſiſſe ab humanis.

P. Terentius amiſſis CVIII. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro) ſe ſubmerſit. Quod quâvis plerique falſum opinentur, credibile eſt tamen. Si enim permulti amiſſo theſauro ad mortem properauerint, quanta mentis agitudine vidēt tibi laborare, qui momento perdunt & in niētū oculi, quod improbo labore, diuturnis vigiliis, magna olei impenſa, lōgo antè ſeculo fabricauerunt, demùm acuratiore ſtudio incudi redierunt, & ad vltimam reuocauerunt linam? Eſt (ſi periculum non feciſti lector) inſania & rabies maior quàm vt fidem poſſit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in mari ſepta, quum nullum ſalutis effugium videret, in mare ſe deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) ſecuta. Idq; ne in regis poteſtatē veniret. Vide Bononienſem cōmentatorē in Suetonij.

Democles puer dubium maiore pudicitia an forma pulchriore, quū à Demetrio Poliorcete ad ſtuprum traheretur, neque vim tyranni poſſet effugere, ſe in proximum aquæ ſeruentis lebetē coniecit, atque ibidem enecauit. Pulchrum dii boni facinus, omniumque ſacundiarum magni loquentia dignum.

Hippouax poëta lambographus & amarulentus, grauior ſerens & indignas ſe à *Bubalo* pictore, deformi facie pictum, ad pro-pellendam iniuriam, tam grauior in eum ſcripſit & inuectus eſt, vt laqueo vitā finire coegerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycæbe ſperet inſido gener, Aut acer hoſtis Bubalo. Et Hippoacteu præconium pro infami nota poſuit Cicer. in Epistolis familiaribus,

ita scribens: Eumque additum iam tum puto esse Calui Licinij Hipponactæo præconio.

Cleantes philosophus cognita animarum immortalitate, vitam sponte reliquit, & voluntariam oppetiit mortē. Lactantius: Multi (inquit) ex his qui æternas esse animas suspicabatur tanquam in cælum migraturi essent, sibi ipsi manus intulerunt, vt *Cleantes* & *Chrypsippus*, vt *Zeno* & *Empedocles*.

Cambyses & *Zary* Dianæ sacerdotes & Magis misi ad insinuandam Taurino episcopo idololatriam, quum operam lussissent, ac nihil profecissent, gladiis suis se confoderunt.

Sesostris Ægyptiorum rex seu morbo, siue alia fortuna, oculis captus, seipsum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano secundum victus, ne in Romanorum potestatem veniret, sua manu vsus interiit, mortuique caput Romam perlatum est, autor *Dion Cassius*.

Anaxagoras Philosophus ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quod Solem (quem illi pro Deo habeant) ignitum dixisset lapidem, venenum haufit.

Ecelinus tyrannus post infinita propè flagitia & crudelitatis exempla, tandem in bello (quod contra *Martinum Turianum* Mediolani principem susceperat) vulneratus, more frèdenti bellæ vulnus discerpit, eoque miseram euomuit vitam.

Volaterranus scribit *Petrus de vineis* ex Capua iurisperitum fuisse, qui dolens se ob suspicionem coniurationis à *Federico* secundo (cui prius erat charissimus) relegatū, capite parieti illiso, mortem sibi intulerit, composito prius de consolatione libello.

Iuba rex Mauritaniae à *Cæsare* superatus, sibi quoque mortem consciiuit. Cuius filius puer Romam in triumphum ductus est.

Circa *Celenum* Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingēs vorago multos absorberet, essetque responsum ab oraculo, voraginem ipsam non prius clausum iri, quam ad pacanda numina aliquis eò se demitteret, *Anchurus* Midæ regis filius, datis genitori & *Cimothæ* vxori complexibus, equum ascendit, & intro se demisit. autor *Plutarchus* in *Parallelis*. Qui de *Curtio* adolescente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre *Cyanippo* incognito per vim stuprata, vbi tandem autorem sceleris agnouit, illum prius, demum seipsam interfecit. Autor idem *Plutarchus*, testem aduocans *Dositheum* lib. 3. rerum Sicularum.

Vxor *Æmylij* adolescentis, zelotypiæ morbo affecta, dum suspicaretur maritū alterius puellæ rapi desiderio in sylvas profectū secuta est. Vbi quū ad explorandā rei veritatē, in dumis & vepribus

bus delitesceret, à canibus feram esse opinantibus laniata est. Re cognita, *Æmylius* seipsum interfecit. autor idem *Plutarchus*, qui apud *Syphariam* Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia *Lyci* hominis sanguinarij & hospites immolantis, relicta à *Diomede* (quem Troia redeūtem benignè susceperat, & à paternis liberauerat infidiis) laqueo se suspendit. Autor, apud eundem *Plutarchum* *Iubas* lib. 3. rerum Africanarum.

Byssaltia quoque puella à *Calphurnio* *Crasso*, (quem proditi patris victorem fecerat) relicta, sibi ferro iugulum transtulerat.

Gidica *Pomminij* *Laurentini* vxor dum *Cōminium* priuignum maximè deperiret, neque tamen ad concubitum posset inducere, suspendio spiritum intercepit. Autor *Dositheus* apud *Plutarchū*.

Anius rex Tuscorum dum filiam *Saliā* à *Catheo* adolescente raptam nō posset comprehendere, in fluuium se demisit, quem à suo nomine fecit appellari *Anionem*.

Lactantius ait *Democritum* sua sponte caput obtulisse morti.

Superatis ab *Alexandro* Magno Atheniēsis, *Democrates* Atheniensis (qui *Macedonum* opibus semper obstitit) venia desperata, gladio se transtulit. Autor *Cur.* lib. 5.

Dioxippus Atheniēsis surrepti inter epulas aurei poculi falso accusatus, dum oculorū coniectū & iniuria ferre non posset, gladio se interemit. Accusabatur autem nō sine inuidia. Nā egrè ferebat *Macedones* *Horratam* *Macedonē* armatum ab eo inermi, spectante rege, duello victum, & resupinatum. Autor *Curtius* lib. 8.

Idem *Curtius* ait, *Boudiciam* Britannorum reginam & *Panium* *Posthumum* eius prefectum à Romanis duce *Suetonio* superatos, mortem sibi intulisse, hunc gladio, illam veneno.

Plutarchus apud *Gellium* lib. 15. ait *Milesias* virgines repèrte sine vlla euidenti causa volūtate cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas vitam suspendio amisisse. Cui malo vt mederentur *Milesij*, decreuerunt, vt quæ corporibus suspensæ demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. Quo factō ait virgines pudore tam inhonesti funeris deterritas, voluntariam amplius non petiuisse mortem *Plutarch.* de *Virtut.* mul.

Hippo & *Miletia* *Scedasi* *Bocoti* filia à iuuenibus *Spartanis* stuprata & in puteū coniecta sunt, occultadi sceleris causa. Quod vbi resciiuit pater, ad filiarū tumulos seipsum confecit. Autor *Cælius*.

Xanthus apud eundem *Cælium* autor est, *Cambleta* *Lydorum* regem, eò voracitatis progressum vt nocte quadam vxorem quoque absumperit. Quūque summo mane illius manum in ore comperisset, semet iugulasse.

Timagoras quum *Meletem* Atheniensem liberali forma adolēscen-

Iescentem deperiret eiusdem iussu se dedit in præceptis, ut qui in omnibus puero vellet obsecutum: cuius rei poenitentia ductus *Meltes*, eandem quoque sibiit mortem. Auctor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Atræa quum & viribus senio defectis, & desuetudine ingentem arcum non posset intendere, quæ iuuenis lunabat & fleſtebat, furori adeo indulsit, ut eam tantum ob rem gladio se perforauerit. Auctor Cælius.

Idem ait *Tereum* perpetrato in Philomelam scelere ac Tyræ, sibi mortem consciuisse, mortuoq; sacra instituta anniuersaria, in quibus ordei loco, calculis utebantur.

Derecto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in desertis exposuisset, eadem facti & sceleris poenitentia in lacum se præcipitem dedit. Auctor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra vllum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi causam, in puteum se cecidit, auctore Cælio & Crinito, qui ait se auditorē eius aliquando fuisse. Qua etiam morte se extinxit *Petrus Leonius* vir in philosophia excellens, & insigni prudentia. Idem Crinitus.

Næra quoque virgo in Salentinis ægrefereus se ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere vitam finiuit. Auctor Pontanus de fortitudo.

Mithridates à Pompeio superatus, filiam nomine Dirapim Menophilo eunucho seruandam commisit in castello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priscus obsedisset, defensorēque deditonem parantes *Menophilus* sentiret, gladium, in viscera sua compegit, veritus ne captiua puella raperetur, & violaretur. Auctor Ammianus Marcellinus lib. 16.

Argobastes quū Valentinianū iuniore apud Viennā dolo strangulasset, ut eidē in imperio succederet, à Theodosio mortem vlciscente superatus, sua se manu percussit. Auctor Paulus Diaconus.

Almunda rege Danorum in pugna occiso, *Gummilda* eiusdem xor spiritum sibi ferro surripuit, virūmque fato infecuta est. Auctor Saxo grammatis. lib. 1. hist. Danicarum.

Hadingus rex Danorum suspendio se vulgo spectante suffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat. Auctor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobrata sibi turpitudinis dolore voluntaria morte se consumpsit. Idem auctor.

Starcaferus itidem rex Danorū poenitentia ductus, quod Lennum quendam per nefas occidisset, eius filio Hathero se præbuit occidendum.

Galeatus Mantuanus, Papiæ quum hybernaret, puella (quam

unicè amabat per iocum imperante, se in fluium deiecit, Auctore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, volens hausit venenum, Vnde Ouidius in Ibin: Sollicitoque, bibas, veluti doctissimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adrastus Gorgij filius dum Athym Cressi filium suæ fidei creditum in venatione apri loco percussisset, se super eiusdem tumulum confodit. Auctor Herodotus.

Sargapiscus Thomiris filius à Cyro rege Persarum captus, dum manicas & brachiorum vincula eximi sibi impetrasset, seipsum interfecit. Auctor Herodotus.

Idem ait *Praxaspem* virum inter Persas opibus & dignitate potentem, è turri præcipitem se dedisse.

Boges Persa, amicus Xerxis, ab Atheniensibus & Cimone Milciadis filio obſessus, licet accepta fide posset egredi, abnuuit tamen, & ad extremum perstitit. Inde ubi in mœnibus nihil commeatu fuit reliquum, accenso rogo, liberos coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonem, ac postremo se in rogam coniecit. Auctor Herodotus.

Petrus Traseas Patauinus, vir Catoniana disciplina & seueritate, propter suspicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, sibi venas soluit.

Quis ambigit diuina factum vltione, ut *Herodes* rex Iudææ, Antipatri filius, post interfectos Alexandrum, Aristobolum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum sacrum virginis partum vermibus ad extremum toto corpore scantibus mortem sibi consciuerit? Auctor Iosephus.

Pyramus adolescens & *Thysbe* puella, incredibili amore flagrantem: quum impediēte parentum suspitione suis votis satisfacere nequirent, pepigerunt, ut certo die in remotum locum se reciperent. Quò quum prior venisset *Thysbe*, meru leuæne ibidem reptæ profugit in latebras relicto capitis tegumento. Quo arripens leana venienti post Pyramo coniecturam præbuit & argumentum deuorata amasiæ, mortemque sibi propterea consciuit, *Thysbe* paulò post reuersa, ubi mortuum amarem conspicata est, longioris vitæ pericula, suo se gladio confodit, &c.

Stroza pater lib. 1. Eroticôn, *Pyramus* exemplum præbet miserandæque *Thysbe*, Quos rapuit simili mors violenta modo. Item *Calentius* in Epigrammatis.

Pyramus & *Thysbe* miseri sine crimine amarum,

Occidit hic propria læuus uterque manu.

Et quos vnus amor tetigit nox vna peremit,
Ensis & vnus, & hæc contegit vna duos.

Item Architrenius li. 4. Ibi serum Pyramus ense Vindicat egres-
sum, Thysbe lugubria fati, &c.

Eriſiſthonem poetæ fabulantur ob neglecta Cereris sacra, in tan-
tâ famem redactû, vt propria membra deuorauerit, seq; ipſum cor-
roſerit. Addût & filiâ eius Metram nomine, in varias formas Nep-
tuni beneficio mutari ſolitam. Vnde natû adagiû, Mutabilior Me-
tra Eriſiſthonis. Ouid. lib. 8. Metra ipſe ſuos artus lacero diuellerè
morſu Cœpit, & inſelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibi:
Vtq; pater ſolitæ varias mutare figuras, Plenus inextincta cõficia
re fame. Item Pamphilus Saxus in Ele: Talis erat ieiuna fames, E-
riſiſthona quondam Impleuit miſerum quum fera peſte ſua.

Adagiû.

Lychione *Dædalionis* filia, Dianæ (cui ſe præferbat) ſagittis con-
foſſa eſt. Cuius dũ celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogam
ſeſe coniecit. Poëtę fingunt eum ab amicis (ne in ignem deſiliret)
impeditum, fuiſſe mutatum in volucrem. Vnde Ouid. lib. 11. Meta.
Vt verò ardentem vidit, quater impetus illi, In medios fuit ire ro-
gos: quater inde repulſus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem ſuo gladio incubuiſſe pro cõperto eſt: ſed non omnes
eamdem mortis cauſam afferunt. Scribit Auſonius (& ita ſe haber
rei veritas) hoc ab ea factum, vt mortuo marito Sichæo caſtitate
ſeruaret vidualem, & furias Iarbæ Getulorû regis declinaret. Ver-
ba eius ſunt hæc: Sed furias fugiens atq; arma procacis Iarbæ. Ser-
uauit fateor morte pudicitiam. Auſonium ſecutus Marullus Dido-
nem ſic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim
Phryga nouimus vllû, Cura ſed antiqui caſta tenâxq; tori: Quam
ne coniugio Libyci violare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter
vſa manu. Vtrique ſuccinit Rhennius, ſeu (vt aliis placet) Priſcia-
nus in Geographia Dionyſij de ſitu orbis dicēs: Qua regnâs fœlix
Dido per ſecula viuit, Atque pudicitiam nõ perdit carmine ficto.
Contrâ verò Virgilius hoc ipſum aſcribit impatientiæ doloris,
quem ex Æneæ fuga conceperat. Quod tamen fabuloſum eſt.
Virgilium plerique omnes Poëtæ Latini ſecuti ſunt. Ouidius in
primis lib. 3. Faſtorû & in Epistoſis ſic ait: Præbuit Æneas & cau-
ſam mortis & enſem, Ipſa ſua Dido cõcidit vſa manu. Itē 14. Meta.
Item Syllius libro 2. Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido

Mandabat Tyriis vlticia bella futuris,
Ardentemque rogam media ſpectabat ab vnda
Dardanus, & magnis pendebat carbasa fatis.
Idem lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto:
At Phœniſſa rogam læuo furiosa dolore

Incendet

Incendet moritura, trucēsque in vōta vocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (prò triftia dona)
Ah niueum per pectus ager miſerabilis enſem.

Anna Beli regis filia poſt mortē ſororis ſuæ Didonis, Carthagi-
nem ab Iarba occupatam relinquens, ad Batum Melitæ inſulæ re-
gem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingreſſa in Laurentum
litus delata eſt, Ibiq; ab Ænea cognita, hoſpitio ſuſcepta eſt, non
ſine mutui cum eo amoris ſuſpicionē, adeo vt in odium Lauinæ
veniret, Cuius inſidias vt declinaret, ſe in Numycum fluium præ-
cipitauit. Vnde Ouidius lib. 4. Faſt.

Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numycius vndis
Creditor, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.
Item alibi: -Placidi ſum nympha Numyci,
Amne perenne latens Anna perenna, vocor.

Euaſthe Martis filia in rogam mariti ſui Capanei apud Thebas
mortui (dum celebrarentur exequiæ) ſe coniecit. Ouidius lib. 5. Tri-
ſtium: Cernis vt Admeti canterur & Heſtoris vxor, Auſaque in
accenſos Iphias ire rogos? Idem lib. 3. de Arte: Accipe me Capa-
neu, cineres miſcebimus inquit Iphias, in medios deſiluitque ro-
gos. Item Martial. lib. 4. Epigram. Statius libro 12. Propert. libro 1.
Ouid. lib. 3. de Ponto. Iphias, &c.

Hylonome fœmina centaura & biformis, mortuo marito Cylla-
ro gladio ſuo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt videt extinctum dictis quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæſerat illi
Incubuit, moriensque ſuum complexa maritum eſt.

Biblis Mileti filia ex Gyane, quum fratrem Caunum miſerè deperi-
ret, neq; eius cõcubitû poſſet aſſequi, vrgētibus furis ſe occidit, &
in fontem poſtea naiadum beneficio mutata eſt. Ouid. 1. de arte:

Biblidæ quid referam? vetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter vltæ nefas?

Hercules induta tunica Neſſi Centauri cruore tincta, in tantas
furias raptus eſt, vt præ impatientia doloris ſeſe in OËta monte
combuffere. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit colli-
bus OËtæ, Quum ſunt impoſito mēbra cremata deo. Claudianus
in 111. conſul Honorij: Iuga deſeris OËtæ, Herculeo damnata ro-
go. Item Stat. ib. 12. Thebaid.

Theſeo in Crētâ ad Minotaurum nauiganti *Ægeus* pater Athe-
nariû rex præceperat, vt ſi cõſectro mōſtro incolumis rediret, ad lē-
titiaæ argumētû albis vteretur velis, vt proſpectâtibus è portu ami-
cis ſuperſtitis vitæ fidē præſtaret. Theſeû tamē cepit obliuio mada-
ri. Propterea quum iuſdem (quibus venerat) remigraret velis, ſecit

vt

vt pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit, & aquis nouum imposuerit nomen Plutarchus. Quam fabulam vel (si maus) historiam Catullus longo admodum prosequitur filio. Calentius quoque lib. 1. Elegiarum. Item Ouid. in Ibin:

Vt qui Thefæ fallacia vela carinæ,

Vidit, & Iliaca missus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius lib. 10. Sectionum antiquarum. cap. 25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigone OEdipi & Iocastæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem sibi consciiuit. Fuerat autem Antigone iussu Creontis (qui veterat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quod Polynicem fratrem mortuum noctu sepelire voluisset. De huius adolescentis morte Propertius lib. 2. scribit.

Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epyri promontorio se præcipitauit; quod à Phaone liberali forma adolefcere (quem supra fidem hominum deperibat) mutuo non redamaretur. Statius lib. 5. Sylvarum: Saltusq; ingressa viriles Non formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambrosias ternaria saltat in vndas. Item Politianus in Eleg. Mascula quæque suos citat moritura calores, Leucadij Sappho crimen honorique fecti. Vide Volater.

Græcis Thebas obsidentibus: quum Tyresias vates prædixisset Thebanos expugnatum iri, nisi eorum (qui serpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis se morti deuoueret: *Meneceus* vt patriæ saluti confuleret, in ipsis Thebarum mœnibus gladio se confodit, confossum ad hostes deturbauit. Quo viso protinus abierunt Græci. Stat. lib. 1. Theb.

Iocasta filia Creontis: & vxor Laij, videns filios suos Etheoclem & Polynicem mutuis vulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem sibi intulit. Stat. lib. 11. Theb.

Annibale Saguntum urbem Hispaniæ Romanis amicam obsidente, *Mopsus* Cretenfis fauens Saguntinis, vbi filios vidit interfectos, temperare sibi non potuit, quin se præcipitaret à turri, & filiis comitem daret. Syllius lib. 2.

Atque pater gemino natorum funere Mopsus, &c.

Phædræ Hippolyti nouercam furæ Veneris vsque adeo torruerunt, vt laqueo spiritum sibi interceperit: quod priuigni (cuius amore astuabat impatienter, & pruriebat) concubitum non posset exorare. Moriens tam è scelerata mulier, literas reliquit, quibus Hippolytum stupri arguebat, suæq; mortis vocabat autorem. Aufonius: Suasi quod potui, tu alios modo consule. dic quos?

Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas

Athamas rex Thebarum furis agitarus, Learchum filium dedit morti. Propterea *Ino* Cadmi & Hermonis filia & eius vxor sibi timens, cum altero filio *Melicerta* se in mare præcipitè dedit. Quos in deorum indigitaméta Poëtæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitatur in maria, & sunt postmodum maris numina. Ouid. lib. 4. Metamorph. Séque super pōtum nullo tardata timore Mittit, onúsq; suum.

Phyllis Lycurgi Thracû regis filia, ægreferens se relicta & spreteam à Demophonte Thefæi filio, quem vnice deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hospitio exceperat, vitam laqueo præfecit, in amygdalum postea (vt fabulantur poëtæ) conuersa. Pamphilus Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achilli arma (quæ supramodum appetebat) Vlyssi dara fuisse, inuidia motus, & irrabiem conuersus mortem sibi intulit. Ouid. lib. 13. Metam.

Hæctora qui solus, qui ferrum, ignisq; iouemque, &c.

Iphis puer liberali facie, quum *Anaxaretæ* puellam incredibili amore prosequeretur, neque tamen redamaretur ab ea, laqueo se suffocauit, atque onus infelix elisa fauce pependit, inquit Ouid. lib. 1. 4. Demum quum celebrarentur exequia: puella mortui misersa, se quoque interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlyssi, mater, quum falso nuntio audiisset filiû apud Troiam occubuisse, laqueo vitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quatuordecim liberis seipsum gladio interemit. Ouid. in Ibin.

Addidit vt fidicen miseris sua funera natis,

Sic tibi sint vitæ tædia iusta tuæ.

Althea * Thycitis filia, & Q. Enei Ætolia regis vxor, quum audiisset Meleagrum filium suis fratribus intulisse mortem, se præcipitauit, combusto prius fatali stipite, quo cremato Meleagrum *Thespiæ* ex fato periturum audierat. Boccarius in Genealogia.

Britona nympa Cretenfis quum esset formosa, perpetuoq; virginitalis voto, venationi vacaret, ad vim & stuprum Minois regis declinandum se in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illusus, in rogum deiliuit, ibique vitam incendio finiuit. Ouidius in Ibin:

Quodque ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis,

Des tua succensæ membra cremanda pyræ.

Æolus rex ventorum audito *Camaces* filia: cum Machareo fratre incestu, ad eam gladium misit, vt scelus voluntaria morte dilueret, & vlceretur. Quod illa fecit, Plutarch. in Paral.

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus est aquis. Quod indignanter ferens *Alcyone*, mortem mariti secuta, in mare se deturbauit, & in auem sui nominis mutata est. Ouid. in Ibin:

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis,
Quam cui sunt visæ frater & vxor aues.

Deianira Herculis vxor, audita mariti morte, superesse noluit, ac propterea dolore animi se peremit. Ouid.

Impia quid dubitas Deianira mori?

Hesperie nympha, Esacû Priami filiû, à quo adamabatur, persequente fugiens, morsu colubri in herba latentis interfecta, fecit vt *Esacus* ipse vitam sibi acerbam putauerit, & aquis se obruerit.

Erigone audita patris Icarî morte, laqueo se suspendit. Ouidius in Ibin. Statius lib. 5. Syluarum:

Nec enim Maratonîa virgo
Parcius extinctum saeuorum crimine agrestum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens Marpissam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulatâ, se in Lycormam Ætolia fluuium demisit, cui & imposuit nomen. author Domitius Calderinus. Vnde Ouidius in Ibin: vel Euenus torrenti flumine merfus, Nomina des rapidæ, vel Tyberinus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus, Euenus, inquit, Martis & Steropæ filius, ex Alcippa OEnemai filia Marpissam suscepit filiam. Quam ab Aphareto in Choreâ raptam insequens, dum comprehendere non possêt, in Lycormâ fluuium se præcipitauit.

Inturna Dauni filia post interfectum ab Ænea Turnum fratrem suum, mæroris impatiens, se dedit in aqua præcipitem.

Ilice Libyci Lydij filia, dū amores Martis contēneret, deo factū vlciscēte i furorē versa, è scopulo se demisit. Ouid. i Ibin: Lydia se scopulis vt virgo misit ab altis, Dixerat inuito q̄ mala verba deo.

Athenienses dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos in seclabatur Eurystheus, ab oraculo acceperūt se ab Eurysthei liberatum iri incurfatione, si quis è liberis Herculis semet inferis deuoueret. Quo audito *Macaria* eiusdem filia sese spontaneæ mortis obtulit. Cælius, & Erasmus in Chil.

Alceis filia Perillai seipsam interfecit, vt umbra sua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in Medea. Coniugis fatum redimens Pheræi Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier Thessalia mortuo marito, spontè oppetiit mortem. Baptista Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conspicua est Tyro Pagasæa puella.

Quæ

Quæ voluit proprii fata subire viri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti *Iole*, se præcipitem è muro dedit. Autor Plutarchus.

Charondas Tyrius quum legem tulisset, ne quis armatus veniret in concionem, & tamen ipse rure veniens, præter spem aliter fecisset, monitus legis ab eo, qui proximè sedebat, vitam spontè reliquit, & gladio suo incubuit, quum tamè culpam dissimulare potuisset, aut defendere. Valer. Maxim. de Iustitia.

De *Amata* Launiæ matre, quo modo & quam ob rem spiritû sibi laqueo interceperit: vide in eorum historia, qui suspendio & cruce vitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Consul C. Gracchû Agrarias leges cōtra auctoritatem senatus ferre molientem sustulisset, *Herennius* Siculus (quo & aruspice & amico vsus semper fuerat Gracchus) comprehensus, dum in carcerem traheretur, capite postî carceris illiso spirum deposuit. Autor. Valer. Maxim.

Coma latro, frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli à seruis & latronibus moti, capite in cura demisso, sibipsum spiritum interclusit. Autor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

I*Domeneus* Deucalionis filius, & Cretensium rex, quum vouisset se immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertam immolauit. Volaterranus.

Darius rex Persarum Ariobatsaneum filium interfecit, quod is Alexandro promississet, se patri insidiaturum, & mortem intentaturum Plutarch. in Paral.

Stesibrotus ab *Epaminûda* patre Thebanorum duce interfectus est, quod contra mandatum patris manum cum hostibus Lacedæmonis conseruisset, quamuis parta victoria. Ibidem Plutarch.

Manlius Torquatus itideam filium securi percussit quod in Samnites contra edictu pugnasset, quamuis hoste prostrato ad suos victoriâ retulisset. Vnde Verg. lib. 5. Scæuûq; securi, & c. L. iuius l. 8.

Brutum à Ro. expulsus, quum filius prodere voluisset, paterna cecidit manu, Autor Atid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, *Cassius* signifer Crassum Brutum filiû occidit, quod is patrem prodere, & hostibus portas aperire voluisset. Autor Plutar.

Pertis Græciam infestantibus, Pausanias Lacedæmoniorû dux 50. auri talcra, vt Spartam prodere, à Xerxe acceperat. Quod vbi

refeciuit *Aegisthus* pater, filium in templo Palladis inclusum inedia consumpsit. Idem autor.

Medea ab Iasone (quem hospitio susceperat, & modum rapiendi velleris docuerat) reiecta, filios ex eo susceptos Dydimum & Thessandrum interfecit. Verg. *Æn.* 8. Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem Commaculare manus. Idem in Culice. Ouid. lib. 7. Metam. Vtroque Sanguine natorum perfunditur impius ensis. Idem lib. 2. Elegia. Idem lib. 2. de Arte. Propertius lib. 3. Nam quid Medæ referam, quo tempore matris Iram natorum cæde piavit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib. 4. Metam. Dæque sinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras, More rota fundæ: rigidoque infantia ferro Discutit ora ferox. Idem lib. 6. Fastrorum. Staius lib. 2. Sylvarum: Toruus adhuc Athamas insanos flecteret arcus. Idem lib. 1. Theb. Claudianus lib. in Ruffinum: Hæc Athamantæ direxit spicula dextræ. Bap. Pius. 2. Eleg. Quælis ad absumptum per tela paterne Learchum, Desiluit lachrymis sævicia facta parens. Plinius quoque lib. 34. cap. 14. de hoc non nihil meminit.

Tantalus (qui in Phrygia regnavit) deis hospitio susceptis, Pelopen filium coctum membratum comedendum apposuit, ut eorum diuinitate experiretur. Seneca in Thyeste: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad osculum, Immatura fociis victima cõcidit, Diuisusque tua est Tantale dextera, Mensas ut strueres hospitibus deis.

Læus Atheniensis ab oraculo monitus Athenas ipsas perituras nisi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quam suis parcere, Volaterranus autor.

Agave Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia despiciantem, cum cæteris Manadibus interfecit. Vergilius in culice: Quo quondam victa furore, Venit Nyctileum fugiens Cadmaeis Agave, Infandas scelerata manus, & cæde crueta. Ouid. li. 3. Meta. Staius lib. 12. Thebaid. Seneca in Thebaid: Egit sorores mater, & gaudens malo Vibræte thyrsos prætulit fixum caput. Idem in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægreferens sororem suam Philomelam à Tereo marito fuisse stupratam, Ictum filium eidem comedendum apposuit. Ouid. 6. Meta. Tendentemque manus, & iam sua fata videntem, Et mater mater clamantem, & colla petentem, Ense ferit Progne, lateri quæ pectus adhæret. Idem lib. 2. Eleg. Idem lib. 1. de Remedio. Sidonius: Sine prædia quis refert Thyestæ, Discerptum aut puerum, cibumque factum.

Perimele

Perimele puella vim & stuprum ab Archeloo passâ ab *Hippodamæ* patre detestante facinus præcipitata est. Ouid. 8. Meta. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inque profundum, Protulit è scopulo peritura corpora nata.

Althea ægre ferens fratres suos à Meleagro filio interfectos, fatalè combussit stipitem, de quo Parca prædixerat Meleagrum nõ prius periturum, quam stipis ipse igni fuisset absumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Ouid. lib. 1. Tristiũ. Utque cremasse suum fertur sub stipite natum Testias, & melior matre fuisse foror.

Adona vxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum vni ex filiis Amphioni (cuius vxori inuidebat) interficere vellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Perfarum rex, Darium filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quod ab eis infidiis pereretur. Trogus lib. 10.

Cambyses Cyri filius Perfarum rex, filium sagitta occidisse fertur, furore correptus, quo prius fratrem & gravidam sororem dederat morti. Sabellicus.

Constantinus Magnus Crispum filium cum Licinio sororis suæ marito, incerta causâ, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum fecisse suam Faustæ coniugis.

Dioscorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormentis affectâ, ad extremum supplicio capitis affectit, quod ad idololatriam flecti non posset.

Euristhenes quum malè in bello pugnasset, ac propterea domui suæ ignominiam peperisset, inedia consumptus est à matre. Ouidius in Ibin: Ostræusque necem patiaris limine recti, Ut legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Ptolemæus Evergetes à suis ob crudelitatem regno pulsus, filium quem ex Cleopatra sorore susceperat, in Cypro occidit, eiusque caput & pedes matri pro munere natalitio remisit. Liviũ lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno suo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum quos Ægyptij in regnum ascierant occidit. Strabo lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia sua (quam nubilem & formosam habebat) à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen præcipitavit apud Viridunum civitatè. Autor Gregorius Turonensis.

Apteras vetustissimus Græcorum Saturnus patrem castravit, filios interemit, fratribus bella & ferrum intulit. Annius in Berosum.

Erichtheus bellum cum Eurypogeres, quum ab oraculo accepisset futuram sibi victoriã, si filiam diis immolaret, paruit, & concessit Praxithæ vxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoque Cymbrico bello proflagatus, quum intellexisset

se fore victorem, si Calphurniam filiam diis daret victimam, dedit, vt patriæ confuleret.

Boges Persa ab Atheniensibus obsessus, vbi nihil habuit cōmeatus in castris, liberos cum vxore primum, demum seipsum interfecit. Autor Herodotus lib. 7.

Deiotarus cum multos suscepisset liberos, omnes, excepto tantū vno, iugulauit: vt qui superfuturus erat, potentior fieret, & maiestatis augustioris. Autor Cælius.

Mithridates sanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. Autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in vxorem duxit cuius filium Getam nomine paulō post interfecit. autor *Æli* Spartianus.

Virginus filiam Virginiam Icilio desponsatam spectante populo & palam interfecit, vt Appium Decemuirū (qui eam stuprare velut seruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum est: Namque vt propter illatū Lucretiæ stuprum Romani reges deserunt, ita quoque immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magistratui. Autor *Liuius Syllus* li. 13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædē, tres quoque ex liberis sibi suspectos, Alexandrum, Aristobulum & Antipatrum morti dedit. *Macrobius* lib. 2.

Hippomenes Atheniensium princeps, filiam Limonem in adultério deprehensam, vnā cum equo feroci conclusit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagiū à Diogeniano positum: *Magis impi*

Adagium.

Hippomene. Ouidius in *Ibin*:

Solāque Limone pœnam ne senserit illam:

Et tua dente ferox viscera carpat equus.

Pyreus insula quum maxima laboraret peste propter interfectum ibidem ab Atheniensibus aprum Dianæ sacrum, consultum oraculum, respondit: Finem mali futurum, si quis filiam immolasset numini. Vnus autem repertus est *Embarus*, qui filiam solenni ritu ornatam sacrificauerit. *Erasmus* in *Chil.*

Orchamus Leucotheam filiam ab Appolline stupratam, viuum defodit. Autor *Domitius* in *Ibin*; Ouid. item lib. 4. *Metamor.*

Lenogildus rex Hispaniæ, filium *Hermogildum*, quod à secta parentum abhorreret, ac *Childeberti* Francorum regis *Orthodoxi* filiam duxisset in vxorem, morte affecit. *Volaterranus*.

Lysmachus rex Pergami *Agathoclem* filium fortissimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter gesserat) nouerca *Arfinoc*

Ptole

Ptolemæi sorore instigante, veneno sustulit. Autore *Trogo*.

Aulus Posthumius Tiburtus filium securi percussit, quod occasione rei bene gerendæ, inuissus pugnam tentasset. Autor *Val. de Discip. mil. Liuius* lib. 4. Mauult tamen hoc credere de *M. Torquato* quam de *Posthumio*.

Arpiages filium comedit. Ouidius in *Ibin*: Vt puer *Arpiagæ*, referas exempla *Thyestæ*, Inque tui cæsus viscera patris eas.

Eihearachus rex Cretæ suatu secundæ vxoris *Phronymam* filiam per negociatorem quendam nomine *Themisonem*, submergi fecit. Autor *Herodotus*.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

Alcæon *Eriphylem* matrē interfecit, quod illa *Amphiarum* patrem (qui in bello *Thebano* terræ hiatus absorptus est) *Polynici* prodidisset, accepto monili aureo. *Verg. li. 6. Mœtām* q; *Eriphylem* *Crudelis* nati monstrantem vulnera cernit. *Seruius & Diodorus* lib. 5.

Perrheborum rex *Triopas* dum tyrannicè nimis imperaret, à *Carnaba* filio tantæ feritatis impatiente occisus est. Autor *Cælius*.

Orestes *Clytemnestram* matrem interemit, in vltionem patris *Agamemnonis*, quem à *Troia* redeuntem illa cum *Ægypto* adultero interfecerat. Ouidius lib. 1. *Eleg.*

Et vindex in matre patris malus vltor *Orestes*,

Ausus in arcanas poscere tela deas. *Horatius* lib. 2.

Nero quum *Agrippina* matre facta sua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam variis modis tentauit perdere primò veneno: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius vel naufragio, vel cameræ ruina periret) commentus est: simulatq; amicitia, *Baias* euocauit. Quam nādo euasisse vt comperit, inops consilij eam interfici iussit, quam prius stupro eontaminauerat *Suetonius*.

Trogus scribit *Thessalonicem* ab *Antipatro* filio interfectam, quum tamen vitam per verba materna deprecaretur, idque quod *Alexandro* fratri magis, quàm sibi faueret.

Semiramidem à *Nino* filio interemptam produunt, quod eius concubitus & congressum optasset, quæ prius equi amore conflauerat. *Cælius* 37. lib. 12. & *Iustinus* lib. 1.

Ptolemæus *Euergetes* à *Ptolemæo* filio interfectus est: qui propterea (inquit *Iustinus*) *Philopator*, id est patris interfector, vocari cœpit.

Ptolemæus filius *Epiphani* matrē *Cleopatrá* dedit morti. Vnde & *Philometor* eadem ratione dictus est, quæ præcedēs *Philopator*:

P. Malcolus teste Liuiο, matre interempta primus omnium infuto culco in mare prācipitatus est.

Mithridates autore Caelio tantā fuit impietatis, vt matrem, fratrem, aliosq; suos, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius, dux Mediolani Catharinā matrem facta sua acerbius obiurgantem, in turri conclusit, & ibidem emorificet. Volater.

Ouidius lib. 5. Metam. ait *Agyptem* fuisse quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; Thoaetes a. miger, & cæso genitore infamnis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyssim *Thelegonus* filius vt ignotum occidit. Horatius lib. 3. Car. De cluue contempleris aruum, & Thelegonij uga parricidæ.

Oxias Amos prophetā patrē suum uecte per tempora transfixit. quod contra mandat a Hieroboā regis uerbu Domini j prādicaret.

Ab *Euandro* quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, vt scribit Cælius lib. 6. Lestionum antiquarum.

Polidice Pterclum patrem Thebarum regem Creonti prodidit, & occidi fecit: vt Nisus à Minoe obfessus preditione *Sylla* filia crumen amittit fatalem, atque ita interfectus est, autore Seruio.

Frisus Aethium Ferrariæ principem patrem suum in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, cum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillelmus Iacobini Carrariensis filius patrem occidit, quod ab eo spurius fuisset appellatus.

Orodes rex Parthorum amisso filio Pacoro, qui in bello contra Ventidium occubuerat, in furorem propē uersus, ab altero filio *Phraate* occisus est. Volaterranus in Geograph.

Cothroes rex Persarum senio confectus, dum Medorsē filium regni heredem instituisset, ab altero *Siroche* natu maiore interfectus est. Idem Volat.

Eraclius impe. Phocā patrē multis prius contumeliis affectum postremo interfecit, dominandi (vt credibile est) libidine. Volat.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidē congressus, ipsum nescius interemit. Ouidius in Ibin: Nec plus aspicias, quā quem sua filia rexit. Expertus scelus est cuius uterque parens. Seneca in Thebaide: Genitorem adortus impia strauit nece.

Cyane puella patrem Cyanipum (quod ab eo per vim stuprata fuisset) gladio confodit *Medullina* quoque ab Aruntio patre ebriο violata. eidem mortem intulit. Plutarchus in paral.

Peliam senio confectum dum filia à Medea persuasa uellent adiuenturem reuocare, lebeti feruenti impostum occiderunt.

Erasmus

Erasmus in Chil.

Post Annibalis bellum *L. Ostius* fertur primus patrem occidisse. Auctor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Mansuetus ex Hispania rapacilegioni additus, impubere filium domi reliquerat. Is mox inter septimanos à Galba cōscriptus, oblatum fortē patrem, & uulnere fratū dum samianimē scitatur, agnoscens, cognoscēsq; & exanguē amplexus, uoce scibili prācabatur placatos patris manes, ne se, vt parricidam infestarentur. Cor. Tacitus.

Federicus imperator Panormum profectus, à *Mansedi* filiis dolo interfectus est, quum annos xxxiii. rebus prāsumisset. Baptista Egnatius.

Nicomedes Prusiam patrem Bythinia regem dōminandi libidine uita spol. auit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quod illa Fabium Fabricianum maritum suum occidisset, vt liberius adulterium cum Petronio adoleſcēte cōmitteret. Auctor Dositheus apud Plutarchum.

F R A T R U M E T S O R O R U M

INTERFECTORES.

Oedipus rex Thebarum moriens, filijs suis *Eteocli* & *Polinici* regnum alternis annis dūm sit regendum. Verū quū Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluisset, moto ppter bella bello cōtractisq; utriusq; copijs, ambo mutuis se uulnibus interfecerunt. Vir. in Culiice. Ac discordates Cadmæo sanguine fratres, tā truculēta ferunt infestaq; lumina corpus Alter in alterius, iāq; aduersatus uterq; Impia germani manat pro sanguine dextra.

Medea cum Iasone fugiens, *Aegyaleum* fratrem membratim disceperit, disceperit per agros passim proiecit, vt *Æctem* patrem se persequentem in colligendis filij ossibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua sic latos spargantur membra per agros, Tāquam quæ patrias detinere uias. Idem lib. 3. Tristium.

Mendippus Onei filius, dum in syluis aprum Calydonium uenaretur, à *Tydeo* fratre imprudēte occisus est. Statius lib. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.

Polites quoque fuit quispiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæſoq; infamis fratre Polytes.

Achila rex Pannonia reuersus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus Mag. Seleuci filius mortuo patre fratrem uita exiuit vt solus principaretur, & regno frueretur.

Aristobulus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni cōsorte fecerat) falso postea insimulatum interfici iussit. Volat.

Romulus quum ad extruendos vr̄bis muros, vallum aratro duxisset, vetuissetque, ne quis illud transiliret, Remus in ludibrium fratris ausus est transilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit vitam. *Liuius*. Vnde *Lucanus*: Fraterno primi maderunt sanguine muri. *Ouidius* in *Ibin*: Ut que Remo muros ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius Francorū rex, à *Theoderico* fratre bello peritus, & ad extremum interfectus est. *Volater*.

Fernandus rex Castellæ Sanctij filius, *Garsiam* fratrem regem *Nauarræ* peremit, vt *Nauarram* ipsam suo adiceret regno. Vique adeò libido principandi non præscribit sibi modum.

Helentis Priami filius dum venaretur, nescio qua fortuna, *Chao-nem* fratrem (à cuius nomine *Chaonia* dicta est) imprudens peremit. *Seruius* in 3. *Æneid*.

Inuidia (quæ alienam prosperitatē oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa cur *Cain* fratrem *Abelem* (cuius victimas domino videbat gratas) nefarie interfecerit.

Mempricus filius *Maddam* rex *Britanniæ*, *Malym* fratrem exiit vita, vt eo mortuo principaretur. *Cunedagius* quoque non alia ratione fratrem *Morganum* occidit, quo tempore *Roma* condita est, vt supputat. *Volater*.

Canisnotus *Veronensium* princeps moriens *Antonium* & *Bartolomæum* filios reliquit hæredes. Quorum *Antonius* *Bartolomæum* fratrem de medio sustulit, quem in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. *Volaterranus*.

Cambysi *Perfarum* regi visus est per quietem nuntius adesse dicens: Mergidem fratrem folio sedere regio. Qua ille visione cōsternatus, *Prexaspē* *Perfam* ad eum interimendum misit, autores *Trogus* & *Herodotus*. Cui flagitio sororis quoq; mortē adiecit.

Canis grandis, *Veronensium* princeps, fratrem *Eriganum* (qui dū abesset, *Veronam* inuaferat) foris reuersus, obsedit, oblectum vicit, victum dedit morti.

Henricus *Alphonsi* vndecimi filius, *Petrum* fratrem multis homicidiis famosum, tandē interfecit magno omnium plausu. *Vol*.

Perinus *Eregofus* *Genuensium* princeps *Nicolaum* fratrem, doctrina moribusq; insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus *Foroliuensis*, vt solus regnaret, *Franciscū* fratrem trucidauit, eius liberis in exilium missis. *Autor* *Volater*.

Ptolemaus Philadelphus *Argeum* fratrem (à quo insidias parari sibi intellexerat) interfecit, & alteri fratri *Magæ* nomine (qui *Cyre* nis imperabat) bellum intulit. *Pausanias* apud *Volaterranum*.

Ptole-

Ptolemao Philopatori non satis fuit patrem interficere, nisi in fratrem quoque & amicos gladio sæuire.

Franciscus & *Ludonicus Gonzaga* *Vgolinum* fratrem simulata amicitia, ad cœnam inuitatum adorti sunt, & interfecerunt, sola ad facinus inuidia moti, quod *Guido Gonzaga* pater *Mantuanorum* dux, ei sol. principatum reliquisset. *Volaterranus*.

Boleslaus *Vratislavi Bohemorū* regis filius fratrem *Vuenceflaum* æquitatis & relig. onis obseruantissimum, & *Abeli* iusto persimilem, interfecit, *Draomitia* matre sceleris conscia. Idem *Volater*.

Ardieus *Pamphylie* tyrannus patrem senio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. *Autor*. *Plato* lib. 10. de *Rep*.

Iam diximus tantam in *Mithridate* rege *Ponti* fuisse feritatem, vt matrem, fratrem, & sex liberos interfecerit, *Autor* *Cælius* lib. 16. *lectionum* *Antiq*.

Isaci *Angelus Imperator* ab *Alexio* fratre (quē à *Turcis* captū redemerat) per summū scelus, oculis, Imperio & vita priuatus est.

Frotho *Danorum* rex tres habuit liberos *Haldanum*, *Roem*, & *Scatonē*. Quibus mortuo patre æqua incessit regnandi cupiditas. Quo factum est, vt *Haldanus* natu maximus duos iniuniores interfecerit & regnum parricidio susceperit. *Autor* *Saxo* *Grammat*.

Feugo quoq; *Horuendilium* *Danorū* regē fratrem suum insidiis circumuenit; q; vbi parricidio datus est locus, cruenta manu funestam mentis libidinē satiauit, vt eo mortuo regnaret. Idem lib. 3.

Idem *Saxo* lib. 6. *historiæ* *Danicæ*, meminit cuiusdā *Staratheri*, quem inusitata fortitudine, viribusq; prodigiosis ait fuisse, vt qui noue m fratres *Athletas* simul pugnantes interfecerit, decem & septem vulneribus acceptis, amissaque maiori viscerum parte.

Hermi nefredus *Bertarium* fratrem vi oppressit, vt soli sibi tranquillius & securius apud *Thoringos* liceret regnare. *Autor* *Grego*. *Turonen*.

Orta inter *Dardanum* & *Iasium* contentione *Dardanus* superior fratrem premit, adeò cōsortem nescit potestas, adeò rara est inter necessarios charitas, vbi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex *Pannoniæ*, *Polonorum* copiis instructus, *Andream* fratrem bello aggressus est, partaque victoria interfecit victum.

Learchus *Arcefilaum* fratrem *Cyrenæorum* regem ægrotantem veneno potauit, & eo modo strangulauit. *Learchus* demum ab *Eryxo* *Arcefilai* vxore lege talionis interfectus est. *Autor* *Herodo*. in *Melpo*.

Typhon *Ægyptius* fratrem suum *Osiride* m peremit, inuidia accētus. *Autores* *Berosus* & *Seneca* de sacris *Ægyptiorū*. *Diodorus* item:

item: Compertum est (inquit) Osiridē Ægypto iuste regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptū. Quem in sex viginti partes dissectū, cuiuslibet eorum, q̄ tāti sceleris participes fuerāt, partē dedit, vt ipsos defēsores custodēsq; regni fidos haberet.

Isis demum Osiridis fratris mortem vltā, Typhone alterū fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Berosum.

Hemicus cognomento Clericus, Anglorum rex Robertum fratrem hostem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulsis in carcerem detruxit: ac demum pedore & inedia ibidem emori fecit. Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem secundum fratrem suum Babylonix obsedit, factaque deditioe in conspectu omnium quamuis supplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, *Quæ* fratres armas in fratrum viscera, quæq; Securum à nato non finis esse patrem.

Toram rex Iudææ suāsu Athaliæ vxoris, fratres interfecit: & nullum sceleris genus omisit, à nullo abstinuit flagitio.

Ioannes Iudææ p̄rificis filius quintus Hebræorum pontifex fratrem Iesum nomine (quem affectatē dignitatis habebat suspectū) morti dedit.

Lugurtha Manaftabalis filius nothus, fratres suos Aderbmsine & Hiemp̄salem Micipsæ patrii sui filios interfecit, vt solus Numidus imperaret. Sallust.

Friola Alphonfi Catholici filius, rex Hispaniæ, ab *Aurelio* fratre interfecit, quū annos duodecim regnasset. Volaterranus.

Leucon ab *Oxilocho* fratre rege Ponti interfecit, quod cum eius vxore adulterij & incestus consuetudinem haberet. Ouid. in *Ibin*: Aut pia te casō dicatur adultera, sicut *Qua* cecidit *Leucon* vindice, dicta pia est.

Mamertes quum *Sisaphonis* Corinthij fratris sui filios regnandi libidine peremisset, ab ipso *Sisaphone* membratim laceratus est. *Ouidius* in *Ibin*:

Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,

Qualia Mamertis membra fuisse ferunt.

Hesiodus poëta *Ascræus* noctu iugulatus est ab *Antipho* & *Crimeno* fratribus: non tamen opera dedita, sed per errorem, dum illi sororis suæ interceptorem esse putarent.

Rhesus Maximi & *Ameriæ* filius, fratrem *Simulum* in venatione volens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum. *Aristides* apud *Plutarchum*.

Anacharis philosophus, *Scytha* genere, dū Atheniensium leges ad suos introducere conaretur, vt patriæ consuleret, à *Caduido* fratre

fratre eius loci rege per liuorem sagitta confossus est. Auctor *Laertius*.

Lucilla *M. Antonij* & *Faustæ* filia, à *Commodo* fratre, in quem cōiurauerat, deprehēsa, ab eodē interfecta est. Auctor *Herodianus*. *Maximianus* *Diocletiani* filius *Artemiæ* sororem gladio percussit, quod relicta idololatriæ hæresi ad fidem se conuertisset.

Critolaus *Tegeates* sororē interfecit, quod sibi è victoria redeūti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent: Auctor *Demarathus* apud *Plut.*

Primus apud Romanos *Horatius* ob sororē interfectā, perduellionis reus factus est, dein absolutus. Auctor *Liuius*.

Cambyses sororem interfecit, quod illa *Simerdis* fratris sui à patre occū mortem lugeret velut inultam, Auctor *Herodot.*

Posyphontes rex fratrem interfecit, quod ab eo insidias & mortem parari sibi intellexisset Auctor *Gel. lib. 4. cap. 3.*

MULIERES. QVÆ MARITOS

INTERFECERVNT.

Redeuntem ab expeditione Troiana *Agamēnonem* *Clytemnestra* vxor interfecit auxiliante *Ægysto*, quo cum stupri cōsuetudine habebat. *Virg. lib. 11. Æneid.* Ipse *Mycenæus* magnorum ductor *Achiuūm*, Coniugis (in sandum) prima intra limina, dextra, Oppetit, deuicta *Afia* subfedit adulter. *Senec. in Agamēnone*: Rex ille regum, ductor *Agamēnon* ducum, Cuius securæ mille vexillum rates, *Iliaca* velis maria texerunt suis, Post dena *Phœbi*: Instra deuicto *Ilio*, Adest daturus coniugi iugulum suæ. Idem alibi: Adest cruenta coniugis vixtricis sui *Iuuenal. Satyr. 6.*

Danaus *Beli* filius quinquaginta habuit filias, quæ totidē *Ægypti* filiis nupserunt factaque simul coniuratione omnes maritos nocte vna interfecerūt, præter *Hypermetra*, quæ *Lynceo* viro pepercit: *Seneca* in *Hercule Furente*, Nunc nunc cruenta regis *Ægypti* nurus *Adeste*, multo sanguine infectæ manus. *Ouidius lib. 1. de Arte.*

Scribit *Volaterranus* *Albinam* quandam *Syriæ* regis filiā duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsæque propterea à patre venisse in *Britanniam*, & à nomine *Albinæ* insulam vocasse *Albionem*.

Alexander *Pheræus* *Thessaliæ* tyrannus quum vxorem *Thebem* cuidam barbaro nudam plerunque ostēdisset, ab eadem factum ægreferēte, dormiēs iugulatus est. *Ouidius* in *Ibin*: Inq; tuo thalamo iuguleris more *Pheræi*, Qui datus est letho cōiugis ense suæ.

Albionus rex *Longobardorum* *Cunimundo* *Gepidorum* rege interfecto, eius filiam nomine *Rosmundam* sibi copulauit.

Cui

Cui quum aliquando inter pocula, patris caluarja per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quam cum curauerit interficiendum. Quo mortuo alium maritum Helmi gem nomine sibi copulauit, quem postea veneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab vxore *Laodice* veneno interfectus est, ob inductam alteram *Berenicem* Ptolemæi forem. Val. Max.

Antonius Verus Imperator periit veneno à *Lucilla* vxore propinato, ob Fabiæ cõsuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volat.

Circe venefica mulier Sarmatarum regem (cui nupserat) veneno itidem fertur occidisse, arreptoque regno subditos multum oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium passus est) dum vxorem adulterij insimularet, eiusdem opera ab adultero interfectus est.

Galeatus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in vxorem, a quo dum sperneretur puella, simulata ægritudine ficiarios subornauit medicos, qui cum adorti in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Seminus quum à marito Nino impetrasset vt diem modo vnũ in regio sederet tribunal, obiretque regium munus iuri dicundo faciendum que quæ viderentur, exploratis satellitũ animis, Ninum ipsum apprehendi iussit, & in vincula conuici, ac postremo interimi. Autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à *Ioanna* vxore, regina Siciliæ, interfectus est: quod ignauus & regno inutilis videretur. Volaterranus.

Fabia mulier Fabium Fabricanum interfecit, vt liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino liberali forma adulescensulo, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Plutar. in Parallel.

Agrippina Tyberium Claudium principem maritum suum veneno sustulit. Autor Plin. lib. 32. cap. 22.

Cur ius libr. 7. ait Barbarum quendam Spitamenem summo & vino sepultum, ab vxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTER- FECTORES.

Procris mulier existimans *Cephalum* maritum alteram deperire puellam, eundem in syluas profectum secuta est, vt obseruaret quid faceret. Quum ergo in dumis delitesceret, ac vepres concuteret, Cephalus opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagium est apud Erasmus Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex sententia iacto.

Procridis
telum.

Nero

Nero Sabinam Poppeam vxorem calcis ictu quauis prægnantem interfecit, nulla impellente causa, sed sola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotarij filius, Gloiendam vxorem Athanagardi Gothorum regis filiam, suauis Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus Imperator, Constantij & Helenæ filius, vxorẽ suam Faustam (cuius suauis Crispũ filium prius interfecerat) in balneas ardentis coniectam interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti vxorem Laodicem (qua mortua Hypsicrateam duxit) cum sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodot.

Plinius lib. 14. scribit *Egnatij Metentini* vxorem quòd vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eumque cedis à Romulo absolutum. Egnatius.

M. Cæcilius apud eundem Plinium lib. 27. accusat *Calphurnium Bestiam*, quòd dormientes vxores veneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum quòd miretur, *Periandrum* Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia sapientes appellauit, qui Lysidem vxorem (alij Melissam scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens volensque cum Cratea matre concubuerit, filium relegauerit & Corcyrensi natos Haliarti excæcandos præbuerit, vt docet Herodot.

Dacianus præses Alexandriam vxorem à beato Georgio ad fidem conuersam, suspendi fecit, & interfici.

ALII PARRICIDÆ.

Proca rex Albanorum duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnũ alternis annis dimisit regendum. Quum autè prior *Amulius* regnasset, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam Lausum eius filium interimit, & Iliam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus vlcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. Fastorum.

Xerxes ob res infelicitè in Græcia gestas, adeò inter suos euiluit, vt *Artabanus* spem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris sui Clodomiri filios pupillos & clientes suos ad se venire iussos, interfecit, vt eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarij filius, bellum cum Chilperico gessit, in quo Theodebertum eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egbertus Sicoberti filius rex Anglorũ, fratris filios (quos patre mortuo

mortuo educabat, impuberes occidit. Volaterranus.

Mumertes Corinthius, filio fratris sui Sisiphonis regnâdi libidine, interfecit maximo suo malo. Nam vbi *Sisiphus* factum rescivit cum membratim discepsit. Autor Ouid. in Ibrn.

Sextus Aurelius scribit *Aureliannum* Imperatorem sœuum fuisse & sanguinarium, vt qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum Celapini filius, à *Mose* patruo (cuius fidei se pupillum commiserat) interfectus est, & regno ipoliatus.

Thyestes Pelopis & Hippodamiae filius Europam, seu Æropen fratris sui Atræi vxorẽ stuprauit, & ex ea duos suscepit liberos, Tantalum & Plythenẽ, quos *Atræus* ipse interfecit, interfectos fratri comedendos apposuit. Seneca. Tantalus prima hostia est, & c.

Pogmalium rex Tyri & frater Didonis, quum esset auri cupidissimus, Sichæum sororis suæ maritum agri inter Phœnicia ditissimum interfecit, vt mortui diuitias arriperet. Virg. i. lib. 1. Æneid. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clam ferro incautum superat, securus amorum Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gotthorum regem sororis suæ Clotildis maritum bellum mouit, ac victum victor obtruncavit, quod Clotildem ipsam iurgiis & verberibus propter cultum Orthodoxe fidei quotidie incesset. Volater.

Constantinus Magnus Liciniũ sororis suæ maritum pugna sapius oppressum, & tandem apud Nicomediam victum interfici iussit. Eutropius.

Eduardus secundus rex Anglorum venatu rediens, ab *Afrida* nouerca venenato poculo interfectus est. Volebat enim scelerata mulier Eceldredũ filium suum septenem principari. Volaterran.

Nuceria vxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno prosequeretur odio, filios suos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta est. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Constantinus Heraclij filius, quum annum vnum imperasset, *Martina* nouercæ, laborantis filius imperare, veneno interfectus est Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia duos suscepit liberos, Atræũ, & Thyestẽ. Ex Danaide puella Chrysipum patri cæteris chariorẽ. Quem quum nouerca *Hippodamia* odio prosequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Dositheus apud Plutar.

Ptolemaus Auletes à Romanis regno Ægypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filia suæ Cleopatæ maritum (quem Ægyptij regem sibi delegerant) vnã cum sorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante

Spoliante Capanos Annibale L. Imbricus filium Ruscium cum magno auri pondere *Valerio Bestio* genero suo seruandum commisit: quem tamen Valerius auaritia stimulante obtruncavit, vt auro potiretur. Plutarch.

Eadem causâ *Polymnestor* rex Thraciæ Polydorum Priami soceri sui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Verg. lib. 3. Æneid.

Agystus Thyestæ filius Atræum patruum suum adultus interfecit: mortemque Plysthenis & Tantali fratrum suorum ab ipso Atræo interfectorum vltus est.

Acrisius Abantis filius, quum ab oraculo accepisset se eius manu periturum, qui ex Danaë filia nasceretur: natum postea ex ea Perseum iussit exponi & submergi. Compertus tamen in littore *Perseus*, à piscatore quodã nutritus est. Inde vbi adoleuit, suamque rescivit originem, Acrisium ipsum interfecit. Volater.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam locum religionis obseruantissimã interfici iussit. Cuius suasu *Bolestas* filius Venceslaum fratrem iam interfecerat. autor Volaterr.

Io. Galeacius Barnabam socerum Mediolani ducem per prodicionem cepit, coniectumque in carcerem mori coëgit, vt eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero *Caligula* nepotis, imperandi libidine cõflagrantis, astu & dolo perit, anno ætatis LXXVII. Imperij verò XXXIII. Egnatius.

Albertus Imper. dux Austriæ, & filius Rodulphi Imperatoris, dum suasu Bonifacij Pont. exercitum pararet in Gallos, à *Ioanne* fratris sui filio interfectus est.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem suum (cuius filios etiam paruulos successores palãm destinauerat) interfecit.

Tydeus OEnei filius Alcatum & Lycothæum nepotes apud Galidonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

A Q V I S S V B M E R S I.

Hylas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amicus) reliquisque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam vellet haurire, vrnã pondere submersus est, multisque clamoribus ab ipso Hercule, sed frustra acclamatus. Verg. Æglog. 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum, Clamassent, quã litus Hyla Hyla omne sonaret. Iuue. Et multũ quæsitus Hylas, vrnãque secutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propert. lib. 2.

Tandem haurire parat demissis flumina palmis
Innixa dextro plena trahens humero, & c.

Orontes Troia diruta cum *Aenea* in Italiā nauigans, naufragium fecit. Verg. lib. 1. *Aeneid.* Vnā, quæ Lycios, fidūmq; uehebat *Orontem*, Ipsiū ante oculos ingens a vertice pontus. In puppim ferit: excutitur, pronūq; magister. Voluit in caput: at illa ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Leucaspis quoque eadem procella obrutus est, eodem Vergilio teste, qui 6. *Aeneid.* inquit: Cernit ibi mæstos, & mortis honor e carentes *Leucaspim*, & Lyciæ ductorem classis *Orontem*.

Palinurus gubernator nauis *Aeneæ*, dum obrepente somno dormitare incautus decidit in mare. Neque tamen tunc primū submersus est. Sed quum portui (qui *Velinus* postea dictus est) adnaret, ab incolis pro bellua marina obrutus est. Verg. lib. 1. in fine quinti *Aeneid.* Idem in 6. Ecce gubernator sese *Palinurus* agebat, & c. Quid in *Ibin*: Aut vbi ventosū superaris naufragus æquor. Contracta pereas, vt *Palinurus* humo.

Aesacus Priami filius agreferens *Hesperiem* puellam (quā fugientem insequēbatur) morsū colubri in herba lateris fuisse interfectū, in aquas se demisit: mutatus postea in *Mergū*, vt poētę fabulantur. Ouid. lib. 12. *Metamorph.* Dixit, & è scopulo (quem rauca subederat vnda) Decidit in pontum.

Iam diximus *Tyberinum* regem se in *Tyberim* præcipitasse, & fluuii (qui prius *Albula* dicebatur) nomen imposuisse. Ouid. in *Ibin*. & lib. 4. *Fast.* Idem lib. 14. Sed *Capys* ante fuit.

Anna toror *Didonis* se in *Numycum* fluuium demisit. Causam mortis vide in eorum historia qui se occiderunt. Ouid. lib. 3. *Fast.* Corniger hanc tumidis rapuisse *Numicus* vndis *Creditur*, & stagnis occupasse suis:

Helle filia *Athamantis* regis *Thebarū*, insidias noueræ cū *Phryxo* fratre fugiens, arietē auri velleris conscēdit, vt eo modo *Colchos* ueheretur. Quos quū per mare ferret aries, cōtigat, vt puella perterrita in pontum caderet, & *Hellepōto* imponeret nomē Ouid. lib. 4. *Fast.* Dicitur in hirma cornu renuisse sinistra. *Fœmina*, quū de se nomina fecit aquæ. Idem in *Epistolis* *Hero*. *Propert.* lib. 2.

Icarus *Dædali* filius à *Creta* cum patre fugiens, fretus alarum (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactus à sole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina *Icarium* cœpit dici. *Seneca* in *Hercule Oethæo*. Ouid. lib. 1. *Tristitium*: Dū petit infirmus nimium sublimia pennis *Icarus*, *Icaris* nomina fecit aquis. Idem lib. 8. *Metamorph.*

Leander speciosus puer ex *Abydo*, quum in *Seston* urbem non multū remotā nauigaret ad amatiam suā *Ero* nomine, tempestate suborta periclitatus est. Ouidius lib. 3. *Tristitium*: Si tibi tale fretum quon-

quondam *Læandre* fuisset, Non foret angustæ mors tua crimen aquæ. *Stroza* pater lib. 1. *Eroticōn*.

Cærelia mulier dum *Baias* nauigaret, aquis obruta est. *Martialis* lib. 1. Dum petit è *Baulis* mater *Cærelia* *Baias*; Occidit infani crimine merfa freti.

Agæus *Thesei* pater se submersit. Causam vide in præcedenti capite.

Sappho quoque è *Leucade* *Epyri* promontorio se præcipitauit: *Statius* lib. 5. *Sylua*. Saltūq; ingressa viriles. Non formidata temeraria *Leuca*. de *Sappho*.

Pharao rex *Ægypti* dum *Israëlitas* persequeretur, mare rubrum virga *Moyſis* diuisum ingressus cū toto exercitu perit, & submersus est. *Politianus* in *Nutricia*: Vt rubras sicco pedē trāsit vndas, *Demerso* insignem cecini *Pharaoe* triumphum.

Ino vxor *Athamatis* se cum *Melicerta* filio demersit. Rātio iam posita. *Val. Flac.* lib. 8. *Attonitō* qualis pedē prosilit *Ino* In freta; nec parui meminit conterrita nati. De *Melicerta* seu *Palæmonē* *Stadius* lib. 2. *Syl.* Talis in *Isthmiacos* ploratus ab æquorē portūs *Naufragus* imposita iacuit sub matre *Palæmon*.

Cæsius *Apher* genere, & *Iulianus* presbyter apud *Terracinam* sub *Claudio* in mare præcipitati fuit *Calendis* *Novembris*.

Eupolis *Atheniensis* poëta *Comœdiographus* nauigans in *Hellepōtum*, quo tempore *Lacedæmonēs* opprimēbātur bello, naufragio perit.

Marcus Marcellus missus ad *Masinissam* in *Aphricam*, perit naufragio paulō ante tertium bellum *Punicum*. Autor *Liuius*. *Cicero* in oratione ad *Pisonem*: *Marcus Marcellus*, inquit, qui rex fuit *Consul*, summa virtute, pietate, gloria militari, perit, in mari.

Milo tyrannus *Pisæ*, quum subditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eisdem in mare demersus est. Ouidius in *Ibin*: Vtque *Milo*, sub quo cruciata est *Pisæ* Tyranno, *Viuus* in occultas præcipiteris aquas.

Menander *Græcus* poëta *Comœdiographus*, dum in exiguo nauataret fluuii, ibidem submersus est. Ouidius in *Ibin*:

Comicus vt liquidis perit (dum nabar) in vndis,

Et tua sic *Strygius* strangulet ora liquor.

Misenus *Aeneæ* tubicē dū *Tritonē* deū marinum ad tubæ certamen irritasset, ab eodē in mare deturbatus est. Verg. lib. 6. *Aeneid.* *Oenomaus* ab oraculo monitus se tunc periturum, quū *Hippodamia* nuberet, procis eā perētibus certamē proposuit: vt cū puella curū contenderēt, quæ propter *Haprinnae* & *Psyllæ* equorum celeritatem videbatur insuperabilis. Conuenerant autem, vt victi

interficerentur, vinctores eam sibi haberent. Quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigā *Myrtilum*, largione corrupti: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoem dictum est) demersit. Alij volunt Myrtilum ab ipso Pelope præcipitatum, dum suæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin: Proditor vt saui peritque auriga tyranni. Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De *Pub. Terentio* poëta comœdiographo & *Theoxena* muliere, vide Historiam præcedentem.

Licet Vergilius dicat *Turnum* ab *Aenea* interfectum, sunt tamē argumenta quæ insiciantur: imò verò *Aeneā* à Turno adactum ad mortem inferunt, submersumq; in Numyco fluuio dum insequētem Turnum fugeret. Quod & apud Verg. fateri videtur *Venus* p. *Afcanio* Iouē orans, desperato iā *Aenea*, vbi ait: *Aeneas* sanē ignotis iactetur in vndis, Et quæcunq; viā dederit fortuna sequatur, incolumē *Afcaniū* liceat superesse nepotē. Quū mortē prius *Dido* ei imprecata fuerat, vbi ait: At bello audacis populi vexatus & armis, Finib. extorris, cōplexu auulsi Iuli, Auxiliū imploret, videatq; indigna suorū Funera: nec quū se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diē, mediāq; inhumatus arena. Item *Iuuenalis* de *Romulo* fulminato, & *Aenea* submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sidera missus. Ouid. quoq; in *Metam.* sic ait: Littus adit *Laurens*, vbi tectus arūidine serpit. In freta flumineis vicina *Numycius* vndis. Hunc iubet *Aenea* quæcunq; obnoxia morti ablucere, & tacito deferre sub æquora cursu. *Corniger* exequitur *Veneris* mandata, suisque, *Quicquid* in *Aenea* fuerat mortale, repurgat, Item *Tibullus* lib. 2.

Decius Imperator à Gothis cum toto exercitu profligatus fugā arripens paludis voragine absorptus est, nec postea inuentus. *Autor* *Sextus Aurelius*.

Argylophylus Imperator, *Zoa* vxoris & *Michaëlis* Paphlagonis eius adulteri dolo, inter balneas aquis immerfus obiit. *Bap. Egnatius*.

Atelstanus *Edimundum* adolescentem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, vno tantum comite. *Volater*.

Astorgius filius *Galeoti* *Foroliuicēsiū* principis, quum lōgam obditionē *Cæsar*is ab *Alexandro* pontifice patre missi sustinuisset, ad extremum victus, & Romam ductus in *Tyber*em noctū præcipitatus est.

Britona filia *Martis*, se in mare deiecit, vt stuprum *Minois* regis posset effugere.

Cæyx

Cæyx maritus *Alcyones* ad oraculum nauigans naufragium fecit, in auem postea mutatus, vt fabulantur poëte. *Ouidius* in *Ibin*: Nec tibi sit tumidis melior *Neptunus* in vndis, Quam cui sunt vi sa frater & vxor aues *Seneca* in *Agamemnone*.

Clodomyrus *Françorum* rex *Gundebaldo* *Burgundia*: rege superato, *Sigismundum* eius filium vnā cū sorore in puteū demersit. *Sfortia* *Attendulus* dum vni è ministris in *Aterno* fluuio periclitanti vellet succurrere, cum eo naufragiū fecit. Fuit is pater *Françisci Sfortia*.

Fredericus *Aenobarbus* Imperator ad expeditionem *Hierosolymitanam* profectus, quum aliquot *Armenia*: oppida iam cepisset in amnis transitu periit.

Lycus quum venenatam *Herculi* tunicā attulisset, ab eo in mare *Euboicum* deiectus est. *Oui.* in *Ibin*: Quam qui dona tulit *Nesæo* tincta veneno, *Euboicæ*que suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab *Etearcho* patre rege *Cretæ* suavis nouerçæ in aquas præcipitata est, *Themisone* quodam sceleris ministro, *Autor* *Herodorus*.

De *P. Malleolo* matricida *Galeacio* *Mantuanæ*, *Eueno* patre *Marpissæ* (qui omnes subuersi sunt) iam sumus locuti in præcedente historia.

Marullus poëta *Pōtani* discipulus (qui à *Politiano* æmulo & hoste suo, *Mabilius* dicitur, & quem ipse *Ecnomū* vocat) in amne *Cecina* submersus est.

Propertius lib. 3. scribit *Pætum* quendam, in *Ægyptum* causa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuisse. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu *Pætum* ad *Pharios* tendentem linthea portus, Obruis infano, tæque quatæque mari.

Argynus puer forulosus (quæ *Agamemnon* habebat in deliciis) itidē submersus est. Idem *Propertius* lib. 3. Sunt *Agamēnonias*stantia littoria curas, Qua notat *Argyni* pœna minantis aquæ.

Quintianus præses (sub quo passa est beata *Agatha*) dum flumē cum equis transiret, ab eorū vno excussus, & in aquas proiectus miseram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti sunt, vt *Alcla*, *Anastasius* *Aquileiēsis*, *Florianus*, *Helicychius*, sub *Diocletiano*, *Theogenes* sub *Licinio*, *Claudius* *Tribunus* sub *Numeriano*, *Calixtus* *Papa* sub *Alexandro* Imperatore, *Symphorosa* sub *Adriano*. Item *Apollonius*, *Philemon*, *Bassus*, *Antonius*, *Protolycus* apud *Alexandriam*, *Calixtus* & *Charisius* apud *Corinthum*: *Iocundianus* apud *Africam*, *Palatinus* & maxima virgo, & infiniti alij hac morte cœlestem meruerunt lauream.

Roxana & *Statyra* Darij filia, quæ fuerunt Alexandri vxores seu concubinae. Quarum alteram Roxanam prægnantem *Statyra* in puteum demerit, solo ducta liuore, quod Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. Autor *Plut.* in *Alexandro*.

Qui suis casibus aut naufragio nomina aquis imposuerunt.

Aegeus Atheniensium rex, mari *Aegæo*. *Eriubna* rex mari *Eri-thræo*, seu rubro. *Helle* soror *Phryxi*, *Helle* sperto. *Icarus* *Dædali* filius, *Icaræo*. *Myrtilius* auriga *Oenomai*. *Myrtoo*. *Hesperides* puella, *Hesperio*. *Tyrrhenus* rex *Lydorû*, *Tyrrheno*. *Tyberinus* rex *Tyberi* fluuij *Tuscorum*. *Eueneus* *Eueno*. *Marsyas* tibicen *Marsyæ*. *Anius* rex *Tuscorum* *Anioni*, qui & *Anienus* & *Anien* dicitur. *Absyrto* frater *Medææ* *Absyrto* *Colchorum*.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

Hippolytus falso accusatus & suspectus stupri *Phædræ* nouercae illari, dum patris *Thesei* furorem fugeret, arrepta fuga ab equis discerptus est. *Ouidius* lib. 5. *Meta*. Excutor curru, & c. *Ibidem* lib. 3. *Fast*.

Hic later Hippolytus loris discerptus equorum.

Vnde nemus, nullis illud aditur equis. *Idem* lib. 5.

Hippolyte infelix, velles coluisse *Dionem*,

Dum consternatis diriperis equis. *Ibidem* lib. 6.

Exciderat curru, lorisque morantibus artus,

Hippolytus lacero corpore raptus erat. *Idem* in *Ibin*. Vel tua (ne pœne genus hoc cognouerit vnus) viscera diuersis scissa trahuntur equis. *Sabinus* in *Epistola* *Demophoontis* ad *Phyllidem*: Non fratrem Hippolytû, cecidit miserabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. *Seneca* in *Hippolytô* quoque meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro Christi nomine sub *Decio* principe, indomitis ite equis alligatus & discerptus spiritum Deo reddidit.

Glaucus filius *Sisyphi* (qui apud *Potniam* regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eisdem postremo deuoratus est. *Vergil.* lib. 3. *Georg.* Scilicet ante omnes furor est insignis equarû, Et me tem *Venus* ipsa dedit quo tempore, *Glauci* *Potniades* malis membra assumere quadrigæ.

Marius Sufpetius dux *Albanorum*, quoniam in bello *Fidenatum* pactum & fœdus societatis cum populo Romano perfidè ruperat captus postmodû viuis quadrigis in diuersa nitetibus, laceratus est iussu *Tulli* *Hoftilij*. Autor *Liuius*, & post *Liuiû* *Gellius* lib. 20. c. 1. Vnde *Verg.* li. 3. *Æn.* Haud procul inde citæ *Metiû* in diuersa quadrigæ Distulerant (at tu dictis *Albane* maneres) Raptabatque viri

men-

mædaci viscera *Tullij* Per syluas, sparsororabât sanguine vepres.

Diomedes rex *Thraciæ*, dum equos suos humana carne aleret, ab *Hercule* illac iter faciente, equis ipsis datus est in pabulum. *Oui.* in *Ibin*: Vt qui *Threicij* quondam præsepia regis, Fecerunt dapibus sanguinolenta suis. *Seneca*: Suisque regem pabulum armentis datum. *Claudianus*: Dirâq; sanguinei vertit præsepia regis, Et *Diomedæos* gramine pauit equos.

Neocles *Themistoclis* filius equi morsu interiit, Autor *Plutar.* in *Themistocle*.

Brunehildis *Francorum* regina, post multa flagitia spectante *Clothario*, indomitis equis alligata, & membrat. m. discerpta est. Hoc scribitur in historia *Adonis* *Viennensis*.

Comminius à *Gidica* nouerca stupri falso accusatus, metu *Comminij* patris currum conscendit, & in fuga more *Hippolyti* ab equis raptim distractus est. *Dositheus* apud *Plutarchum*.

Cælius li. 11. *Lectio*num antiquarum scribit *Taraxippum* quendam fuisse in *Isthmo* ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab *Hippomene* patre data est equo famelico deuoranda. *Ouidius* in *Ibin*.

Licinius Imperator, quæ *Herinam* virginem filiam suam (quod *Christiana* esset) equis dedisset cõculcandam, ab eorum vno morsu interfectus est.

Hercules regem *Eubææ* *Pyrrachmem* *Bœotiis* bellum inferentẽ victum equis discerpendum exposuit apud *Heracium* fluuium. Autor *Plutar.* in *Parall*.

Aderus vnus fuit eorum, qui ab equis *Diomedis* *Thraciæ* regis interfecti sunt & deuorati. Autor *Ægydij* *Maserij* in *Valerij* *Argonautica*.

EQVORVM LAPSV

MORTVI.

Nipheus, *Virg.* lib. 10. Quin ecce *Niphei*, *Quadriiuges* in equos, aduersaque pectora tendit. Atque illi longe gradientem & dira frementẽ, Vt videre, metu versû retidque ruentes Effunduntque decem, rapiuntque ad littora currus.

Leucagus. *Virg.* li. 10. *Æncid.* Excussus cursu moribundus voluitur aruis.

Ligeris frater *Leucagi* eodem quoque modo excussus est. *Idem* *Veig.* *Ibidem*, Frater tendebat inermes *Infelix* *palmas*, curru delapsus eodem.

Clonius: *Ibid.* illû in fransis equi lapsu tellare iacentẽ *Obruncat*. *Remulus*. *Idem* lib. 11. *Ortilochus* *Remuli* (quando ipsum horrebat adire) *Hastam* intorsit equo, ferrumque sub aure *Reliquit*.

Quo sonipes ictu fuerit arduus, altaq; iactat Vulneris imparie
arrecto pectore cura. Voluitur ille excussus humi.

Thymetes quoq; equo suo excussus in bello interfectus est. Idem
Virgil. lib. 12. Et sternacis equi lapsum ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Virgil. in eodem: Turnus equo deiectum Amy-
cum strarēque Diorem cōgressus pedes hunc venientem cuspi-
de longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Viscus. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni saua te
morte peremit, Vice, licet corpus prefferit ille tuum. Fræna tra-
hēs sed tu mortis tibi causa fuisti. Nō poteras fato cādidiore mori.

Agenor lapsu equi inserta ori manu extinctus est. Ouidius in I-
bin: Utq; loquax in equo est elisus gutture Agenor, Sic tibi clau-
datur pollice vocis iter.

Bela rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum
decessit lapsus equo membris luxatis & dilocaris, anno regni sui
tertio.

Stenobæa Præti vxor, quum *Bellerophonem* ad coitum non pos-
set inducere, eum coram marito stupri postulauit. Stenobæa ver-
bis fidem adhibens Prætus Bellerophonem periculis obiecit,
ac primum ad superandā Chmæram misit. Quam quum vicisset,
elatus victoria in cælum Pegaso equo alato voluit conscendere:
sed vlciscente Nemesi decidit. Ouid. in Ibin: Quique ab equo præ-
ceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui sua penē fuit

Seleucus Calimicius Antiochi cōgnomento Dei filius, & Syriae
rex ex equo lapsus excessit.

Legō in Historiis Gallorum *Philippum* Ludouici Crassi filium
equi lapsu itidem periisse.

Fulco Andegauenſium comes, quintus rex Hierosolymarum,
equo in caput verso occubuit, quum regnasset annis vndecim.

A SERPENTIBVS OCCISI.

L*acoön* Troianus percussa in vterum fatali machina, poenam
luisse dicitur duobus filiis à Serpentibus occisis. Quibus dum
præiudicio esse vellet, eadem perit morte. Verg. lib. 2. Ouidius in I-
bin: Quam puer Hipsiphyles, quam qui caua primus acuta Cuspi-
de, suspecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei vxor Aristæum (à quo adamabatur) fugiens
morsu colubri in herba latentis interfecta est. Orpheus apud Ovi-
dium lib. 10. Causa viæ est coniunx, in quam calcata venenum Vi-
pera diffudit, crescētēsq; abstulit annos. Idem, Occidit in talum
serpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Hesperis puella Ælacum Priami filium (à quo itidem adamaba-
tur) fugiens serpentis morsu perit. Ouid. lib. 11. Meta. Ecce latēs
herba

herba coluber, fugientis adunco Dete pedem strinxit, vulnūq;
in corpore liquit.

Orion cum se iectisset, nullum à terra monstrum produci posse
quod non conficeret, terra ipsa peperit scorpionem, à quo inter-
fectus est. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi
regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipsiphyle nutrice custodire-
tur, serpentis morsu extinctus est. Ouid. in Ibin: Quam puer Hipsi-
phyles, quam qui caua primus acuta Cuspide suspecti robora fi-
xit equi. Statius lib. 2. Sylvarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus historicus auctor, tradit apud Plinium lib. 26. *Tillonem*
à dracone interfectum, ac demum herba (quam Baium dicunt) re-
stiturum saluti.

Sulpitius in Lucanura ait *Canopum* gubernatorem nauis Mene-
lai, aspidis morsu apud Canopum Ægypti vrbe occisum.

Politianus in Nutricia scribit *Ampycidem* in Lybia serpentis
morsu interfectum, vbi ait: Ampycidemque piū, Libycis quem
strauit arenis Vipera fatifero fauces accensa veneno.

Demetrius Phalereus, auditor Theophrasti, & præfectus Biblio-
thecæ Ptolemæi Soteris, excessit ex morsu aspidis Ouid. in Ibin.

Orestes furore liberatus, quum Thisamenem filium imperio
Mycenarum sufficisset, serpentis itidem morsu perit. Ouidius in
Ibin: Utque Agamemnonio, & c.

Seneca in Medea scribit *Idmonem* à serpente in Lybia cæsum ibiq;
sepultum, vbi ait: Idmonem (quamuis bene fata noſset) Conscidit
serpens Lybicus arenis. Ouidius tamē scribit ab apro interfectum
vt postea docebimus.

Iam diximus *Cleopatram* ab Augusto superatam, mordendum
aspidi porrexisse brachium. ne in triumphum duceretur. Proper-
lib. 3. Brachia spectauit sacris admorsu colubris, Et trahere occul-
tum membra soporis iter.

AB APRIS OCCISI.

A*Donis* Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam charissi-
mu, dum venaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib. 10. Me-
ta. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræus ictu, Protinus excussit pã-
do venabula rostro, Sanguine tincta suo trepidumq; & tuta perē-
tem Trux aper insequitur, totōsq; sub inguine dentes Abdidit, &
fulua moribundum strauit arena Proper. lib. 1.

Martialis lib. 11. ait *Dadalum* quendam feris obiectum, ab apro
laniatum fuisse. Dædale Lucano quū sic lacereris ab apro, Quam
cuperes pennas nunc habuisse tuas? Dæda-
lus.

Idmonem vatem licet Seneca dicat à serpente interfectum, Ouid.

tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occisum volunt. Ouidius sic: Quique Lycurgidem lanauit ab arbore tractum, Idmonâq; audacem, te quoq; rumpat aper. Sic Politianus: Quidue loquar te Glauce senex plenumq; parente Idmona, fulminei profratum dentibus aprî?

Anceus filius Aitypalex Phœnicis & Neptuni filia, rex Sami, dum vellet occidere aprum agros suos vastantem, ab eodem est interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper lanauit. Ouidius in Ibin: Quique Lycurgidem lanauit ab arbore tractum, Idmonâq; audacem, te quoque rumpat aper. Volaterra tamen facit Ancei Lycurgi filium, Domitius verò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A LEONIBVS OCCISI.

HYAS Atlantis ex Æthra filius dum venaretur, à læna interfectus est. Ouidius lib. 7. Faſtorum: Dúm q; petit latebras fœtæ catulôq; Læna, Ipſe fuit Libyæ præda crueta læna Mater Hyã, & Hyã inœſtæ fleuere ſorores, Ceruicéq; polo ſuppoſiturus Atlas.

P. phages rex Ambraciæ, dum occuſſet lænæ canæ catulis ſuis ſtipatæ, ab eadẽ interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq; Paphageæ cauſa læna necis.

Satyrius & Perpetua martyres, quum nullis tormentis nulliſque comminationibus ob orthodoxæ fidei cultû diuerti poſſent, leonibus deuoti ſunt, & ab eis deuorati: Valeriani & Galeni temporibus ſub præſide Tarnutio, Volaterranus.

Ignatius Epicoſopus Antiochenus, quû neglectis tormētis conſtans in fide perſiſteret, iuſſu Traiani Imperatoris leonibus deſtinatus eſt, & ab eiſdem præfocatus.

A CANIBVS OCCISI.

LINUS filius Apollinis ex Pſamata Crotopij Argiuorum regis filia, à matrẽ apud Nemeum fluiuũ expoſitus, ibidem à canibus lanatus eſt. Ouid. in Ibin: Quiq; verecundæ ſpeculante membra Diana, Quiq; Crotopiadẽ diripere Linũ. Statius lib. 1. Theb. *Neanthus* propter Chelyn Apollinis temere affectatam, Deo vindice à canibus diſcerptus eſt. Politianus in Nuericia: Improbûs hæc ſtulte Chelyn affectare Neanthus Auſus, Apollinea pendente ſuſtulit æde: Quẽ tamen indocto ſeriente pollice chordas, Vindice diſcerptiſt rictu nocturna canum viſ.

Euripides poëta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ, canibus à Promero quodam æmulo immiſſis, extinctus eſt. Politianus in Nutricia: Quẽmque tegit rabidis lacerum pia Pella moloffis. Ouidius in Ibin.

Thraſus

Thraſus puer Delius, Dianæ chariſſimus, à canibus itidem interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Prædâq; ſis illis, quibus eſt Latonia Deo, Ante diem rapto non aduenda Thraſo.

Scribit Plinius lib. 7. *Conſyngem* reginam propter liberioſorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac laſciuore iocum, fuiſſe interfectam à regis cane.

Diogenes philoſophus deceſſit ex morſu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus eſt. Volat.

Heracleus philoſophus quum eſſet hydropticus, ad remedium ſeuo bubulo ſe vnxit, atque ſoli ſiccandum præbuit. Sepultus itaque ſomno, à canibus lanatus eſt.

Acteon filius Autoſoes, dum inter venandum Dianam in fonte nudâ conſpexiſſet, dea vlcifcete in ceruum mutatus eſt, & à canibus ſuis laceratus. Ouid. in Ibin: ſcẽ lib. 3. Met. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophiſta Samoſatenus, qui Traiani temporibus ſtomit, à canibus lanatus eſt, nõ ſine diuinæ vltionis ſuſpicionẽ. Nã cum primum eſſet Chriſtianus, à catolica fide poſtea deſiciens, religionem inſectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORSV
EXTINCTI.

REUOCATUS & *Falicitus* martyres, à leopardis comesti ſunt, imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, ſub Tarnutio præſide.

Miro Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes vellet diducere, manibus in medio conatu diſtrictis ibidem retentus eſt, & à feris comestus. Pausanias apud Caliũ ait à lupis fuiſſe deuoratum. Ouid. in Ibin: Vtq; Milo robur diducere fiſſile tentes. Nec poſſis ciptas inde referre manus.

Saturninus epicoſopus Tholoſanus, dum acerrimẽ pro Chriſtiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis & illiſo cerebro Domino ſpiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, paſtorem fuiſſe *Crathim*, qui quum in libidinem eſſet procliuor, capellam omnium formoſiſſimam deperire cœpit. Quũmq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac vti amicam gratẽ amplexabatur, non ſine multa ſuauitione. Quin etiam munuſcula ei offerēbat, pabulum videlicet lætius amœniuſq; Molles quoque ſubſternebat accubitus, quibus velut Nympha decūberet, & mollius quieſceret. Quod cõtemplatus dux gregis hircus cẽstro zelotypiæ agitarus, dormientem adortus eſt, etq; ſinciput illiſit. Hoc ex hiſtoriis Græcis aduocant Volaterranus & Cælius.

Baſilius Macedo Imperator, quum annis xx imperaſſet, à ceruo

in

in venatione percussus cornu, interiit.

Hatio archiepiscopus Maguntinus, à muribus in Rheino fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ vindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se elemosynam daturam simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia virgo Philophronis senatoris filia sub procòsule Prisco vr̄sis & leonibus obiecta, ab eisdem interfecta est.

Sylvanus Tyri præsul, sub Diocletiano Imperatore, more Christianæ pietatis non grauatus est feris exponi.

Priscus, *Marcus*, *Alexander* martyres apud Casfaream Palestinæ passi sunt sub Valeriani persecutione, & pro Christi nomine à bestis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij Imperatoris passus est apud Augustudunum, & iussu Valeriani prædidis feris expositus, à quibus deuoratus est.

Germanicus sub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ passus est, ac post infinita propè tormenta, bestis obiectus, à quibus fractum comminutus, vitam cum morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo mōte ab Hercule compressa, atque à feris ibidem laniata est & sepulta. A cuius nomine monti quoque impositum nomen.

Catus regina Syriæ (quæ postea Atergatis vocata est) piscibus data & deuorata dicitur. Autor Antipater Tarsensis apud Volat.

FULMINATI SEU FVL-

MINE PERCVSSI.

Enceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus est cum cæteris fratribus quòd Iouem ipsum cælo detrudere voluisset. Autor Actnæ: Gurgite Trinacrio morientè Iupiter Aetna Obruit Enceladum: vasti quoque pondere montis Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes. Verg. Fama est: Enceladi sem'ustum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemque insuper Actnam Impositam. Seneca in Hercule Octao: Scindētque latus montis aperti. Nondum Enceladus fulmine victus.

De *Typhæo* gigante, Ouid. lib. 3. Meta. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhæa, Nūc armatur eo Lucanus: Vndat apex Cæpana fremens, cui faxa vaporat Conditus Inarimes, æterna mole Typhæus.

De cæteris gigantibus Verg. lib. 6. Aencid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo voluatur in imo. Seneca in Agaménone: Quale canebas quum Titanas, fulmine misso fregere Dei.

Aax Oilæus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus

natus est, quòd in eius templo Cassandram virginem stuprasset. Verg. lib. 4. Aencid. Ipsa Iouis rapidum iaculata è nubibus igne, Dicitque rates, eueritque æquora ventis. Illum expirantē transfixo pectore flammis Turbine corripuit, scopuloque infixit acuto. Syllus lib. 14. Valer. Flacc. lib. 1. Argon. Ouid. in Ibin. Politianus in Ambra quoque meminit.

Phæton Solis & Clymenes filius, dum currum patris temere regendum suscepisset, equis insolitum aurigam non audientibus, fecit vt totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percussus, in Padū cecidit, qui ab eo Phætonæus dicitur Lucret. lib. 5. Ignis enim superauit, & ambiens multa perussit, &c.

Claudianus in quartum Cons. Honorij: Scuirētque dies, terramque & stagna propinqui. Haurirent radij. Plin. lib. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phætonis illustratus. Idem lib. 37. Phætonis fulmine ic̄ti forores mutatas in arbores populos poëtæ dixere. Ouid. in Ibin.

Remulus filius Tyberinj regis fulmine percussus est. Oui. lib. 14. Remu. maturior annis, Fulmineo perit imitator fulminis ic̄tu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta est, q̄ Iouē ipsum orasset vt secū tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propert. lib. 3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percussus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ: quoniam quū scalis admoris nuros velleť conscendere, iactu lapidum ab inimicis oppressus est. Ouid. lib. 4. Tristium: Quū cecidit Capaneus subito temerarius ic̄tu. Idem lib. 3. de Ponto: Notior est factus Capaneus fulminis ic̄tu. Idem ad Liuiam. Et Propert. lib. 2.

Marullus in Epigram. mortē *Autolemi* fulmine percussi sic describit: Dixerat Autolemo flammis consultus aruspex Die cauendas postero. Credidit, & rerum dubius demāne, sub annis Deliruit Hetrusci vadis. Sed neque sic factum effugit. Nam dum inuolat Arno ic̄tus crematur fulmine.

Salmonæus rex Elidis quū Iouis fulmen in aëre mentiretur, vt propterea crederetur deus, ab ipso Ioue fulminatus est. Verg. li. 6. Aen. Vidi & crudeles dantē Salmoneæ pœnas, Dū flāmas Iouis, & sonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lāpada qualsās, Per Graiū populos medicq̄; p̄ Elidis vrbē Ibat ouās, &c. *Anastasius* Imperator quum iam vii. & xx. Imperij annum ageret, ic̄tu fulminis percussus interiit.

Menius Lycaonis filius, quum patre in lupum verso, & domo conflagrante Iouem detestaretur, ab eodē fulmine percussus est Ouid. in Ibin.

Plinius lib. 2. ait *Mariam* grauidam partu fulmine exanimato super-

Padus
Phæton
thæus di-
citur.
Padus E
ridanus
à Græcis
dictus.

Gaiū
Agath.

Plin. *Plinius* Secundus quum nihil in maiore negotio haberet, quam *Sec. pe-* rerum naturalium causas scrutari, perit in Vesuvii montis incendio *riit in-* dum rationem vellet inquirere. *cendio.*

Polycarpus Iohannis discipulus & Smyrnæ præsul, pro Christiana pietate palam & spectante populo in amphitheatro combustus est. Volaterran.

Valens Imperator frater Valentiniani, prælio superatus à Gothis, in tugurio (quò spe salutis confugerat) ab eisdem crematus est. Sex. Aur.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Gor. Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus est Syllæ temporibus. Autor Suidas apud Volaterranum.

Alcibiades Clyciæ filius dum in Phrygia ab Atheniensibus exulare, percussorù (qui immissi fuerant) decreto viuis in cubiculo crematus est. Ouid. in Ibin.

Clyciada: que modo circumdatus ignibus atris,

Membra feras Stygiæ semicremata neci. Iust. lib. 5.

Innocentius tertius iussit *Almericum* hæreticum (qui dicebat

Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Lutetiam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce bellum gessit, victumque interfecit, & *Crōminum* eius filium nothum, vna cum vxore ac liberis cremavit.

Medea ægreferens se ab Iasone relictam, sibi que *Crensam* seu *Glaucam* Creontis filiam superinductam fuisse, nouè nuptæ dona quædam misit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendiū attulerunt. Propert. lib. 2. Aspice qui donis Eriphyli inuenit amaris, Arseri & quantis nupta Crensa malis. Nigidius tamen apud Maseriū ait, Corinthi fontem esse Glaucem nomine, in quem se illa præcipitavit, quum aduersus Medææ veneficia ignes que id sibi speraret profuturum.

Saxo lib. 7. historiarum Danicarum ait *Frotho* nem regem incendio consumptum fuisse, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuisse suffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues suos multis torqueret supplicis, à populo vna cum liberis & coniuge crematus est, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis suffocatus. Ouid. in Ibin.

Vtque ferox Phalaris lingua prius ense resecta, & c.

Nicias fuit inter venatores quispiam venandi ardore concitator, dum feras immixtis canibus ardentius insectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. Autor Cælius cap. 59. lib. 12.

Plutarchus scribit *Pythagoram* philosophum viuum fuisse à Cylo

Cylonis exustum. Laertius ait hoc factum fuisse in Nicoclis Crotonitæ domo, à quodam, què in disciplinam admittere noluisse.

Nigrinus quendam Ammianus Marcellinus fuisse scribit, qui propter excitarum bellum viuis sit exustus.

Laurentius & *Tyburcius* martyres pro Christi nomine incendiū volentes pertulerunt. Io. Fr. Mirandula lib. 2. Hymn. lucunda incēdia Laurens suscipit, Emphyrea multum irroratus ab vnda, atque per Ardentem prunas illæsus abibat, Maiores in corde ferens Tyburcius ignes.

Emerita Lucij Anglorum regis soror, pro Christiana itidem pietate flammis extincta, spiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permul, qui incendio finiuerunt vitam, vt Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catul. Luctatius, Adrubal, Portia, Dædalion, Brotheus Quorum mortem reperies in eorum Historia, qui se occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere vitam reliquerunt, & c.

PRÆCIPITATI.

Troia diruta, Troianisque prostratis, ne quid superesset reliquiarum, quod in posterum vrbs & populi ruinam vlcisceretur, *Vlysses* *Astyanactem* Hectoris filium in præceps dedit miram quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Meta. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obsidione Capitolij obrepentes per ardua depulserat) conuictus de regno occupando consilium inisse, danatus, è saxo Tarpeio præceps datus est. Autor apud Gelliū, M. Varro. Cor. Nepos scriptum reliquit, eum verberando fuisse necatum.

Thessalus (à quo Thessalia nomen sumpsit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Ossa monte præcipatus est. Ouidius in Ibin: Vtque dedit saltus è summo Thessalus Ossa, & c.

Sabinis Romam obsidentibus, quum *Tarpeia* virgo Capitolium prodidisset, armillarum & anullorum (quos illi gerebant) pactione vbi in arcem introducti sunt, obsequij immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Linius testes.

Licas ab Hercule præcipitatus est, quod ei tunicam cruore Nessi tinctam, & veneno imbutam attulisset. Sabellicus. Ouid. in Ibin.

Lycurgus Thracum rex (teste Lactantio) à suis in mare præcipitatus est, quod primus mero aquam miscuisset.

Æsopus fabulator Phrygius quum venisset Delphos, ibidem furti ab æmulis falso accusatus (phialam enim argenteam inter eius sarcinulas clam posuerant) de rupe insons præcipitatus est. Plut. de sera numinis vindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexisset Diomedem & Vlysem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per insidias

machinabatur (seipsum præcipitavit. Seneca: Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA

MORTVI.

Elpenor socius Vlyffis ebrius apud Circen factus, scalarum casu perit. Martialis lib. 11. Pene imitatus obit sæuis Elpenora satis, Præceps per longos dum ruit vsque gradus. Ouidius lib. 3. de Tristibus, & in Ibin.

Martialis ait *Philostatum*, quum in balneis Sinuessanis esset, nimio haustu vini in ebrietatem lapsum scalarum casu, non tunc primum sed paulò post extinctum.

Plinius lib. 7. ait *Aclepiadem* medicum Prusensem supra in feneſta scalarum lapsum fuisse examinatum. Sic qui ægrotis mederi consueverat, qui è funere retulerat mortuum, fati invidias vitare non potuit.

TERRA ABSORPTI.

Amphiaræus vates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatus cum curru (cui infidebat) absorptus est, Propertius lib. 2. Nò Amphiarææ profunt tibi fata quadrigæ, Idem li. 3. Tu quoq; vt auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapsis nūquam est Amphiaræ equis. Ouidius lib. 3. de Ponto quoque meminuit. Plutar. in Paraf.

Quum ingens vorago Romæ paulatim excreſceret & tarræ absumeret, responsum est ab oraculo, hiatus nò posse desinere, nisi quis intrò se demitteret. Quo audito *Currius* equo insidens illuc defiliit. Liuius lib. 17. Propertius lib. 3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit *Anchurius* Midæ regis filius, vt iam diximus eorum historia, qui se occiderunt.

Paulo *Æmilio* in Pyrrhum Epirotarum regem rebellante, quò ab oraculo responsum fuisset Romanos fore victores, si quis eorum in voraginem se demitteret. *V. al. Torquatus* spòte se obtulit. Autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, Dathan, & Ahyron quum insurrexissent in Moysen & Aaronem, excitassentq; populum ad auferendum huic sacerdotium, illi principatù, protinus (vt scribitur Numeri cap. 16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suù deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substãtia eorù, descenderuntq; viui in infernum, operati humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINGTI.

Conuenit Cæsarem *Claudium* Imperatorem veneno ab Agrippina vxore occisum: vbi autem, & per quem dato, discrepat, Alij ab Haloto spadone præministratù, alij domestico per ipsam Agrippinam conuiuio quæ boletum medicatum eidem talium ciborum

ciborum auido obtulerat. Quod confirmare videtur Martialis lib. 1. Epig. dicens: Boletum qualè Claudius edit, edas. Et Ausonius Claudius ambiguo còclusit fata veneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib. 12.

Lotharius rex Gallorum Ludouici quarti filius decessit ex veneno, ab vxore adultera (vt fertur) præministrato. Eius quoq; filius *Ludouicus* V. Blanchæ coniugis opera eodem fato perit. Volat.

Abahomethes ex Arabia ortus vastata Syria, expugnataq; Damasco eius regionis capite, quò Scænitas & Arabas suæ adiecisset ditioi, anno vitæ XL. veneno à domesticis dato, perit. Bap. Egnatius.

Constantius Imperator Heraclij filius, quum annum vnicum rebus præfuisset, Martine noueræ dolo & insidiis venenum hausit, quo suffocatus est.

Ioannes Zimisces Imperator, post Nicephorum Phocam Constantinopolim profectus, ibidem post annum imperij sextum, & sex menses potionatus decessit.

Carolus Caluus Imperator & Gallorum rex veneno à Sedechia medico Iudaici sanguinis dato interiit, quum Mantuæ in valetudinem incidisset.

Henricus ex Lucelburgo Imperator post Albertum à Clemente Pontifice designatus, dum superata Hetruria, Florentinis salutem iam desperantibus immineret, veneno in Eucharistia & pretioso Christi sanguine dato perit, anno Imperij quinto. Illud autè venenum datum est opera Roberti Siciliae regis. Egnatius.

Julius Pollio tribunus, & venefica, nomine Locusta, *Britannico* iussu Neronis fratris venenum dederit bibendum. Quod ita cunctos eius artus peruasit, vt pariter & spiritus eius raperetur. Autor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt *Diocletianum* à Dalmatia oriundum, post annum XX. Imperij sui veneno extinctum. Cuius autè opera, non constat Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset, veneno sublatus est relictis. Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus, tritit in calice veneni hausit. Cuius vis dum in præcordia & venas serperet, iacuit resupinus. Cicero li. 11. Quæst. Tuscul. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit *Biliotum* astrologum aspersis veneno boletis instar Claudij periisse, vbi ait:

Dum cauet Astrologus perituris sydera nautis,

Dum sibi boletis non cauet, ipse perit.

Lucillum Imperatorem clarissimum amatorio poculo periisse testis est Plinius lib. 23. cap. 3.

Annibal Amilcharis filius post multas clades Romanis illatas tandem victus, quum de Pruliæ regis Bithyniæ (ad quem confugerat) hîde dubitaret, venenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sycionius, quum multos tyrânos sua virtute sustulisset, Philippo iuniori Macedonia regi cœpit esse formidolosus. Propterea veneno lêto ac sensim dato, ab eo potionatus est. Pluta.

Theramenis Atheniensis philosophus, iussu triginta tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus ibidem venenû hausit. Quo hausto, propino, inquit, Critiæ, quoniam is erat, cuius insidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore Antipatri ad regnum aspirantis filio veneno potus est. Vis autè veneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, vt ferrum quoque exurat. Curtius testis est, venenum illud per Cassandram allatum fuisse, traditumque fratri Iolæ, Conuenit inter scriptores Aristotelis infamia & maxima nota excogitatum. Quid in Ibin: Nec tibi fida magis misceri pocula possint, Quam qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus rex Apuliæ dū Florétinos bello aggredi, suaq: ditioni submittere cōstituisset, eorû opera & insidiis veneno suffocat⁹ est.

L. Vellius à Cæsare subornatus, & præmiis inductus, vt se de inferenda Pompeio nece, à Bibulo, Curiõne, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) sollicitatum profiteretur: quum vnum atq; alterum, non sine fraudis suspitione nominasset, desperato consilij euentu, ab ipso Cæsare interceptus veneno creditur. Autor Suetonius, & Appianus lib. 2. bell. Ciuilium.

Rosimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Albonio rege Longobardorum, secûdum quoq; *Helmigem* nomine, Rauennæ principem, veneno presentaneo perdere conata est. Cuius partem quû hausisset, vbi sensit cõtadium per venas serpere, euaginato gladio, eam coëgit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo suffocati sunt. Paulus Diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolindæ maritus, quum sex regnasset annos, insidiis domesticorû apud Titium extinctus est venenato poculo, Nonis septembris. Autor Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum.

Cassius eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret vocatus Ægypto medicus, vt eius morbo mederetur, quû Cantharidû potû præparasset interemit Plin. lib. 29. ca. 4.

* *Alias Democritum.*

Scribit Eratosthenes apud Cælium, * *Democritum* præfidio vltimorum casuum consueisse venenum gestare inclusum, quod etiam intrepide hauserit, ne quid indignum sua virtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro succed-

lit

fit) odium venisset, sanxerat Demades, vt capite plecteretur Plut. & Plin. lib. 35.

Philopomenus seu Philopœmenes magnus Græciæ Imperator, quû apud Messenios in domicilium subterraneum, neque auras neque lucem exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem veneno periit. Venenum autem porrexit Dinocrates Messeniorum dux, parta de illo victoria Plutarch. in eius vita.

Seneca à Nerone præceptore coactus, vt quod vellet genus mortis eligeret, venas medico præbuit: veneno demum in balneo hausto, periit. Suetonius.

Victor tertius Pont. Maxi. quum vnicum annum sedisset, mortuus est non sine maxima suspicione dati ab Henrico veneni in calice, dum sacrificaret. Volater.

L. Tubulus sacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, venenum aufit. Autor Asconius Pedianus.

Guillelmus dux Veronensium nocte quadã cum Florentinis Veronã ingressus, à Carrariensib⁹ captus, & veneno sublatus est. Vola.

Anaxagoras philosophus, quum annis LXXII. vixisset, ab Atheniensibus in carcerem cõiectus, quod Solem (quem illi reuerbatur) ignitum lapidè vocasset, ibidem epoto veneno interit. Hermippus apud Diogenem. Plutarch. in vita Periclis aliter sentit.

Aristobolus rex Iudææ captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere porrectum hausit venenum.

Conradus Imperator Friderici filius periit veneno, quod medici à Manfredò (qui Imperio successit) pecunia corrupti dederunt.

Constans fama est, atque etiam Volaterranus scribit, *Carolum VIII.* Gallorum regem veneno suffocatum. Quod à veritate non abhorret, quum in Sphæisterio præter spem, ac nihil sibi timens, examinatus propè concidisse, ac paulò post expirasse dicatur.

Laodice regina Syriæ, *Antiochum*, Deum cognomento maritû suum veneno extinctit, ob superinductam sibi Ptolemæi sororem Berenicem.

Themistocles quum annum ætatis quintû & sexagesimum absoluisset, spectantibus amicis epotâ sanguine taurino vitam finiuit. Autor Plutarchus in eius vita. Quod eum fecisse dicunt, ne in patriam (qua tamen pulsus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibusdam aliis veneno itidem præfocatis, iam sumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

Plinius lib. 7. ca. 3. Nullis euidentibus causis obiere dū calcia- tur maritino, duo Cæsares, prætor & prætura præfunctus di-

Etatoris Cæsaris pater hic *Pissis* exanimatus, illa Romæ.

Q. Fabius Maximus in consulatu suo pridie Calendas Ianuarij. In cuius locum *M. Orelum* paucissimarum horarum cōsulatum petiit.

Item *Vulcatius Gurgis* Senator. Omnes ad eō sani, atque tempestiui, vt de progrediendo cogitarent.

Q. Aemilius Lepidus, à egrediēs, incusso pollice limini cubiculi.

C. Aufilius, qui egressus in Senatū iret, offeso pede in Comitio.

Legatus quoque (qui Rhodiorum causam in Senatu magna cum admiratione orauerat) in limine Curiaē protinus expirauit progredi volens.

Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipse functus, quum à puero quæssisset horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos salutasset.

M. Iuuenicius Thalna Consul, quum sacrificaret.

Sernilius Pansa, quum staret in foro ad tabernam hora diei secunda, in *P. Pansa* fratrem innixus.

Bebius ludex, dum vadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro scribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens.

A. Manlius Torquatus consularis, quum in cœna placentam appeteret.

L. Durus medicus *Talla*, dum mulsi portionem haurit.

Ap. Saufeus scriba, quum à balneo reuersus, mulsum bibisset, ouumque forberet.

P. Quintius Sæpula, quum apud *Aquilium Gallum* cœnaret.

Decimus Saufeus scriba quum domi suæ pranderet.

M. Ofilius Hilarus histrio, sumpta post cœnam calida portione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die sui consulatus interiit. Vnde exit Ciceronis iocus: Vigilatē habuimus *Caninium* Consulem, qui somnum in suo consulatu non vidit *Macrobius*, & *Cice. lib. 7. epistol. famil.*

Fuit & *Cn. Carbonis* mors multum insperata, qui dum ventrem exoneraret in latrina occisus est. *Plutar. in vita Pompeij.*

Sertorium inter epulas incautum iugulauit *Perpēna*. Idē *Plutar. Mithridates* quoque senior rex *Ponti*, morte repentina interceptus est.

Gandericus rex *Vandalorum*, dum capta *Hispali*, *Betica* vrbe, tēplum vellet prophanare, mortuus repentiē concidit.

Alaricus Imperator apud *Consentiam* morte subita defunctus est. *Paulus Diaconus.*

Alphonsus septimus rex *Hispaniæ* in itinere sub arbore quadam repentiē

repentiē excessit.

Andebunus rex *Anglorum*, in cœna nimio vini hauitu cecidit extinctus.

Aegeas proconsul post affectum martyro *Andream*, à malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem *Parmenionis* filium subita correptum morte, scribit *Curtius lib. 5. de gestis Alexand.*

Perit & subita morte *Andragoras*, autore *Martiale*, qui *lib. 6.* sic inquit: *Lotus* nobiscum est hilaris, cœnauit & idem, inuentus mane est mortuus *Andragoras*.

Argia sacerdos à *Cleodis*, & *Bithone* filiis ad *Dianæ* templum in curru vecta, quum deam orasset, vt illis præmium daret pro pietate, & quod homini videretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumento, matura morte nihil esse melius. Autor *Cicer. lib. 1. Quæst. Tusc. & Plutar. in Solone.*

Trophosius quoque, & *Agamedes* dum ædificato apud *Delphos* *Apollini* templo, Deum mercedem laboris postulassent, quodq; homini esset vtilissimum, paulò post idem mortui inuenti sunt. Idem *Cic.*

Ioannes Guilmerius *Corbinicus* (*Corbinum* oppidum est in finibus *Eduorum*) vir potens opibus, augusta maiestate, & *Catoniana* propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationē se reclinarēt, incerta causa & in explorato mortis argumento, repentiē expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, vnus eorum, qui *Ioannam* puellam *Gallicam* *Anglorum* expultricē flammis deuouerūt, dum radendam tōsori barbam committeret in ipsa tonstrina repentiē decessit. *Valerandus Varanius*: Sic & *Calceonus* (qui censuit esse cremandam) *Pendula* dum tonsor secat excrementa capilli, *Expirans* cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. vtrices sic pendent crimina pœnas.

GAVDIO ET RISU

MORTVI.

Imodica perit lætitia *Lacedæmonius Chilo*, quum filium cōplexibus teneret *Olympiæ* coronatum.

Sophocles & *Dionysus* *Siciliæ* tyrānus, vterque accepto *Tragica* victoriæ nuntio. *Plinius ca. 2. lib. 7.*

Lucianus & *Sotadēs* apud *Crinitum*, contra *Plinij* sententiam, dicunt *Sophoclem* acino vix perisse. *Val. Max. tamen & Volar. fouēt partes Plinij. Quorum vexillum sequitur Politianus in Nutricia* scribens: Quēque senem merita rapuerunt gaudia palmæ, nisi fortasse de *Philippide* intelligi malis.

Mulier *Romana*, filio post cladem *Cannarum* incolūm viso post

post falsum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poëtarum præter spem vicisset, ac propterea lætissimè gauderet, inter illud gaudium repente mortuus est. Gellius.

Philistion Nicæus poëta Comicus (qui Socratis ætate floruit) nimio quoque risu mortuus est. Politianus in Nutricia: Implicatèque Sophron, risuque Philistio tandem perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodem die vincere, & victores coronari vidisset, populisque gratulabundas flores vndique in eum iacerent in stadio spectante populo in oculis & manibus filiorum animam efflauit præ lætitia. Autores Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem est consensus, præterquam quod Cicero duos tantum filios Diagora coronatos, tres Gellius dicit.

Philamou poëta videns asinûs fucus mense paratas comedetem, tæto diffluxit gaudio, vt eo expirauerit. Autor Valerius Maximus. Aristoteles apud Gall. est Autor, *Polycratem* nobilem fœminam è Naxo insula cognito repente in sperato gaudio animam expirasse. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna consul, dum sacra diis exhiberet in Corsica (quam suis auspiciis subegerat) acceptis literis, decretas ei à senatu supplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focû præ gaudio collapsus, mortuus humi iacuit. Autor Valerius Maximus, de morte non vulg.

IN VENEREO ACTU

MORTVI.

Or. Gallus. & *Q. Heterius* eques Romanus in Venere obiit. Autor Plin. lib. 7. Quorsum autem (inquit Valerius) attrinet eorû cauillari fata, quos non libido sua, sed fragilitatis humanæ ratio abstulit?

Alcibiades Atheniensis cum Timandra meretrice à Lysandro interfectus est, in actu Venereo, vt credibile est: incertum tamen. Plutarch. & Valer.

Phaon quum esset hominum pulcherrimus à Mitylenæorum mulieribus ardentè appetebatur. Vnde factû, vt in adulterio deprehensus iugularetur. Autor Cœlius.

Tertullianus in Apologerico cõtra gentiles ait, *Speusippum* philosophum de Platonis schola in adulterio periisse.

Cornel. Tacitus ait, *Tigillinum* præfectum vigilum & prætorij inter supra concubinarum & oscula, sectis nouacula faucibus in honestam clausisse vitam.

Iouianus Pontanus in opusculo de Obedientia, ait *Beltrandum* cogno-

cognomine Ferrerium, Barcellona (vrbs est Hispaniæ) in Venere expirasse.

Rodoaldus Longobardorum rex, in libidine deprehensus, cum matrona interfectus est. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehensus, itidem interfectus est. Cuius mors eò turpior est, quò sanctiorem eum esse oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO

MORTVI.

A. Rhesiflans Prytaneus immodico hauitu vini periit, anno suæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Eusebius scribit, *Domitium Aphrum*, cibi superfluitate redudantem, in cœna periisse.

Septimius Severus Imperator dum membrorum omnium, maxime pedû dolorè pati nequiret, loco venepi, cibum plurimæ carnis incoctæ avidus deuorauit: quem dum coquere non posset crudatatem passus, expirauit autor Sextus Aurelius.

Valentianus Imperator Quadorum legationi respondens, voce impetu sanguinis amissa, sensu integer expirauit. Quod ex intemperatâ cibi, ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse multi duntuler. Idem autor Sextus Aurelius.

Ferunt & *Iouinianum* Imperatorem ciborum in stomacho incoctorum cruditate periisse. Testis Bapt. Egnatius.

Iam diximus Anglorum regem *Andebuntum* in cœna quandoque tantum vini sumpsisse, vt eo suffocatus repente excellerit.

Gregorius Turonensis ait, *Childericum* Saxonem, quum aliquando ad ambas vsque aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatu fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino vuz passæ strangulatus est. Politianus in Nutricia: Tandem acino passæ cadis introceptus ab vuz. Val. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT

MVRORVM RVINA.

Ebrion Priami filius à Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. Autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius, quum à patre habuisset, vt ferro inuulnèrabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eumolpû bellatibus, dum immineret fames, *Pyranter* quæstor à populo laxus obrutus est, quod triticum paracè suppeditaret. Autor Calisthenes apud Plutarch.

Romanis in Gallos bellû gerètib, dum annonæ caritas inualceret, *Cinna* tritici largionem furripiens, regnû affectasse creditus

Iouinianus
Andebuntus.

ditus est, ac propterea saxo obrutus. Aristides apud Plutar. testis. *Mardonius* Persa (quem Xerxes apud Salaminem victus cum exercitu reliquit, vt belli reliquias cōfoueret) ab Arimnesto Spartiata saxo obrutus est. Quo fato pramonuerat eum periturū Amphiaraus. Autor Plutarchus in Aristide.

Neocles & Demopolis Themistoclis filij, quū Atheniensium memoriam refricuisent super legibus, quæ aduersus exules fuerant fancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti sunt. Cælius cap. 12. libro 8.

Chrysantus Alexandrinus vnà cum *Daria* vxore sub Numeriano imperatore pro catholica pietate saxo obrutus est. Volater.

Eusebius Sardus, præful Vercellenfis à Constantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppressus est.

Paulina virgo Romana, Artemij præfecti filia, saxo obruta est sub Diocletiano, cum *Candida* matre, idque pro Christi nomine, Volaterranus.

Polydamus Herculani roboris athleta, dum sub saxo ruinam minante cum aliquot cōiuiis cœnaret, omnēsque sibi timētes diffugerent, solus virium confidentia remansit, fore sperans, vt cadentem molem manibus sustineret, qua tamen oppressus est. Autor Pausanias apud Volaterranum & Val. Max.

M. Posthumus Regiliensis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus vrbs prædam spondidisset, ac postea vrbe capta eodem elusisset, certatim ab omnibus saxo obrutus est. Autor Lilius.

Macrobius autor est *Vatinium* in ludis gladiatoris fuisse lapidatum à populo.

Scribit Herod. Coem vnum ex Alexandri ducibus à Mitylenazis comprehensum, & lapidibus interemptum.

Lycidas senator Atheniensis à suis interfectus est, quod pecuniam à Mardonio Persa Athenarū inimico, accepisse crederetur. Autor Herodotus lib. 9.

S. Stephanus martyr primus, pro Christi nomine lapidibus oppressus est. Io. Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipius scelerum.

Elphegus Cantuariensis archiepiscopus, pro Christiana pietate eandem subiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanensis. *Onesimus*, *Metranus*, *Mammes*, *Margus* & *Cyriacus* martyres eodem oppressi sunt tormento.

Pyrrhus Epirota dum aduersus Antigonum Argos obsideret, tegula, vel (vt mauult Trogus) saxo à vetula iacto interfectus est Ouidius in Ibin.

Aut

Aut vt Achillidem cognato nomine clarum.

Opprimar hostili tegula iacta manu.

Autor Plutarchus in eius vita.

Hemicus, Alphonfi octauis regis Castellæ filius, dum vnà cum Pueris lusitaret, tegulæ casu perit apud Palantium urbem.

Ioannes X X I pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppressus est.

Clemente v. Pont. Lugduni solenne sacrificium celebrante, tantus agminatum confluit populus, vt Ioannes Britannicæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.

Athenus philosophus, quum Romam venisset, ruina domus, quam habitabat, oppressus est. Strabo lib. 14.

Siluis & Falconius famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Lorissæ filia, vnà cum viri *Lycoride* ruina domus extincta est. Ouid. in Ibin:

Lapsuramque domum subeas vt sanguis Alebæ,

Stella Lycoridæ cui fuit æqua viro,

Tranquillus ait, Fidētis theatri ruina duo & viginti hominum millia periisse.

IUGVLATI ET STRANGVLATI.

Sergius Galba, quum Pisonem in conflata inuidiæ remedium sadoptasset, in medio foro ab Othone iugulatus est.

Gandulphus martyr, suasu vxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus est.

Commodus post tertiumdecimum imperij annum strangulatus est. Lego authore & Martia cōcubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentasse, vt eum veneno perderet.

Lucilla Nemesij tribuni filia, Romæ in via Appia sub persecutione Valeriani iugulata est.

Bethegus, *Stratilius*, *Gabinus*, *Ceparius*, & *Lentulus* Catilinarij, in carcere iussu Senatus strangulati sunt. Sallust.

Gelsonda Arhanagildi Gotthorū regis filia à Chilperico marito noctu iugulata est, suau Fredegundæ pellicis. Volaterr.

Antistius, authore Plutarco. in Senatu iugulatus est, quod ob Pompeium Syllanam sequi factionem videretur.

Dinarchus Corynthius, iussu Polypercontis iugulatus est. Plutarchus autor.

Darius caudemum Atheniensis (quem de apparatu sui exercitus percontatus fuerat) recta monentrem, iugulari fecit. Curtius lib 3. de gestis Alexandri.

P. Cur. Lentulus Prætor vrbs comprehensus in coniuratione Catili-

Catilina, iussu Ciceronis iugulatus est in carcere. Sallust.

Amalafuitha Gotthorum regina, Atalarici mater, à Theodato (quem mortuo filio regni focium ascuerat) in balneo iugulata est. Paulus Diaconus.

Geromius Comes à militibus suis iugulatus est, quòd Constantem Constantini filium fecisset perimi. Idem autor.

Apries ab Amasi superatus, datus est Ægyptiis iugulatus. Hero.

Albanus martyr à latronibus hoc mortis genere suffocatus est.

SAGITTIS CONFOSI.

A *Chillem* poetæ fabulatur nullibi membrorum præterquam in talo fuisse vulnerabilem, quòd eam partem mater Theris non abluisset Stygiis vndis, vt cæteras. Huc ergo iaculatus Paris, euerforem Troiæ peremit. Verg. lib. 6. Æneid. & Ouid. lib. 12.

Lycophron poeta Iambographus à quodam æmulo traiectus est. Ouid. in Ibin: Vtque cothurnatum perisse Lycophrona narrat, Hæreat in fibris fixa sagitta tuis. Volat.

Acron rex Cenensium, à Romulo victus, & sagitta confossus est. Vide Tortellium.

Anacharsis Scythæ, à Sauleo rege eodem modo extinctus est, & alienæ gentis sacrificia imitaretur. Autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum velint.

Hyrene virgo à Sifinnio p Christi nomine hæc oppetiit mortem.

Christiana virgo sub Iuliano hoc modo passa est.

Beatus quoque *Sebastianus* ciuis Mediolanensis, sub imperatore Diocletiano.

De *Procride* sagitta, à Cephalo confossa, iam sumus locuti in Patricidis.

PEDICULARI MORBO

MORTVI.

H *Onorificus* Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem infectatus fuisset, morbo pediculari miserè perit. Volaterr.

Amulphus Imperator post Carolum Crassum, quum ad rapinas & templorù spoliaciones animù conuertisset, iusta numinum ira paulo pòst pediculari morbo interiit. Bæpt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filium, Atheniensem philosophum, sunt qui dicant mortem sibi intulisse. Plutarchus tamen efferuescentibus toto corpore pediculis interiisse.

Plinius lib. 7. Nat. Hist. scribit *Syllam* erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, cõtractâ carnis corruptione in pediculos fuisse cõuersam: ad eò, vt tunice omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exudantis sordis imple-
rentur

retur, tanta vis repullulabat. Quo circa per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat vtilitas. Celeriter enim inualescebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta superabat.

Pherecydes quoque rerum diuinarum scriptor, eodem perit morbo. *Pherecydes* Syrus, inquit Plin. copia serpentum ex corpore eius erumpente expirauit. De hoc extat *Q. Sereni* carmè. Sed quis nõ pauca *Pherecydis* fata Tragœdi: Qui nimio sudore fluens animalia tetra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman vnus ex clarissimis Græciæ poetis hac etiam scditate perit: autoribus Plin. lib. 11. & Plutarcho in *Sylla*, scribente, Ex posterioribus autè, *Alcmanem* (qui mirificus componendis cãtilenis artifex fuit) hoc morbo periisse ferunt. Politianus in *Nutricia*.

Ferunt ex antiquissimis *Acastrum* Pelici filium hoc morbi genere (quem phthiriasim appellant) interiisse, Plutarch.

Callisthenes quoque Olynthius, dum carceris custodia teneretur præterea & *Mumius* iurifconsultus eadem tabe passim membrorum corrosi sunt. Idem autor. in *Sylla*.

Traditum est (inquit idem Plutarch.) eum qui in Cilicia belli ferulis autor fuit, *Ennum* nomine, captù, Romamque perductum, exphthiriasim mortem obiisse.

Platonem Philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicant in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam derepentè exhalasse. Nonnulli in morbum incidisse, quem à corruptione pediculorum phthiriasim vocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, vlcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, vermibus vndique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudææ post trucidatos innocentes, quum in Apostolos Domini sæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit poenas. Eruperunt si quidem in toto corpore vermes, qui dum vniuersum passim corpus eroderent, tyrannum coegerunt, vt desperatò remedio gladium arriperet, eoque finiret vitam.

Herodorus in Melpomene scribit, *Pheretram* Barceorum reginam, immani crudelitate foeminam, Deorum vliõne, totâ vermibus pãtruisse, eoque morbo miseram euomisse animam.

Sunt qui dicant *Antiochum Epiphaniem* Syriæ regem, quum Hierosolymas peteret, curru delapsum, in hanc sordem incidisse, vermibusque fuisse absumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

I *gurtha* Manastabilis filius nothus, Micipsæ regis Numidarum nepos propter Adherbalem & Hyempalem fratres regni cõortes occisos, à Mario bello petitus, victus, & in triũphũ ductus

postremo in carcerem coniectus est, ubi expirauit. Plaut. in Mario.

Aldigifus Deiderij Longobardorum regis filius, à Carolo Magno victus, & in carcerem coniectus est: vb. & clausit vitam.

Celestinus v. quum summo pontificatu se abdicasset, à Bonifacio octauo (cui rei summam commiserat) successore, in carcerem detrusus, & ibidem extinctus est.

Syphax rex Numidarum, quum à Romanis ad Carthaginienses detect. fieri, victus à Scipione, & in triumphum ductus, Tyburi in custodia mortuus est.

Aristonicus ab Aquilio consule in triumphum ductus, & in carcere suffocatus est.

Henricus tertius, imperator, ab Hérico filio captus, & Leodij custoditus, pædore carceris miseram exhalauit animam. Bap. Egnat.

Agatha virgo Catanensis sub Quintiano consule in carcere extincta est.

Romanus martyr sub Asclepiade præfecto in carcere suffocatus est.

Ioannes primus, Pontifex à Iustino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus est.

Ioannes XIII. à Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus est.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

LAmpridius ait *Heliogabulum* naturæ portentum, fato à tali monstro pœnas reposcente, in latrina occisum fuisse, dum veterem exoneraret. Plutarchus.

Cn. Carbo dum in Sicilia ventris onus poneret, iussu Pompeij in latrina itidem occisus est.

Felicula virgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus à Christiana religione diuertere posset, iussu Flacci comitis in latrinam detrusa est & ibidem mori coacta.

Valerianus *Ireneum* & *Abundinum* martyres in cloacâ detrudi, & ibidem emori fecit, quod sanctæ Cœcordiæ corpus inde extraxissent.

EXCORIATI.

M*arsias* ab Apolline (quem ad tibix certamen prouocauerat) victus, & excoriatu est. Ouid. in Ibin: Mens quoq; sic fuis vecors agitur, vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet. Idem: Nudave direpta pateant tua viscera pelle, Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet. Claud. lib. 2. in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam solū in Christo naturam ponebat) à rege Persarū cute direpta interfectus est, quod eius filium morbo laborantem inter fecisset, quem tamen sanaturū se promiserat.

Autor

Autor Suidas apud Volaterranum.

Bartholomæus Apostolus, regis Syriæ filius iussu Aftyagis excoriatu est. Vnde Io. Fr. Mirandula in Hymnis: Hinc etiam pellem Prolemæi filius ardens Deposuit.

FVMO AVT VAPORIBVS

SUFFOCATI.

M*inos* rex Cretæ quū Dædalum ad Siciliam vsque perseque- retur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obsequiis sibi demeruerat) per prodicionem captus, & in thermis suffocatus est. Ouidius in Ibin.

Lucretius Catulus orator, collega Marij, in consulatu, ab ipso Mario mori iussus, inclusus in cubiculo candentium carbonum vapore suffocatus est, Autor Val. Maximus.

Zoe Nicostrati martyris vxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatē, criminibus suspēsa, fumo subter suffocata perit.

Thurinum fumi venditorem fumo necatum fuisse scribit Erasmus in illius adagij explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DO-

LORE MORTVÆ.

T*ulliola* Ciceronis filia Dolabellæ primum locata est, demum Pisoni Crassipedi, sub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæsaris filia, & Pompeij vxor, quum intuita esset vestem cœugis humano cruore respersam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Crassus magna ciuium contentione consulatū obtinuerunt, domum temerè delatā, grauius aliquid viro accidisse rata, subito partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia *Clandilla*, Caij Caligulæ Imperatoris vxor, & Marci Syllani nobilissimi viri filia, itidem in partu diem obiit. Suetonius.

DECOLLATI.

A*lebas* rex Larissæ vrbis Thessaliæ, à suis satellitibus ob crudelitatem obruncatus est. Ouid. in Ibin: Quosq; putas fidos vt Larissæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quispiam Atheniēsis caupo, quem Athenienses ipsi ob maleficia & imposturas supplicio capitis affecerunt. Autor Zenodotus apud Erasmus. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanensis *Italianum* Foroluiuiensem vnum ex suis ducibus securi percussit, quod cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clam consentire. Volat.

Sp. Casius affectatæ dominationis suspectus, supplicio capitali affectus est, domo eius diruta. Valerius de Seueritate Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ sub præfide Diacono capite truncata est. Volaterranus.

Margarita virgo Antiochena, sub Olybrio eadem morte affecta est. Volaterranus.

Lin. lib.
4.

Sp. Melius ordinis equestris largitione frumenti ex Hetruria aduecti in plebem facta, ad regnū aspirare creditus est, ac propterea à Serulio Hala obruncatus.

Theodora, virgo Antiochena, sub Diocletiano hac extincta est morte.

Timogoras Atheniensis capitali supplicio affectus est, quod Darium (ad quem legatus missus fuerat) more Persarum adorasset. Plutarch.

Victor præsul Carteiæ vrbs Hispaniæ sub maximo non procul Mediolano hoc supplicio vitam finiuit. Sabellicus.

Tidians Lulianus Imperator à Septimo Seuero successore suo in abditas palatij balneas ductus, exteta damnatorum modo ceruice, decollatus est. Autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo victus, quinquagenario maior obruncatus est.

Patricius Senensis in factione vrbs Romæ securi percussus est. Plerique martyrum hoc supplicio vitam sinuerunt, vt *Asianus*, *Agathon* &c.

FEBRE MORTVI.

V al. Ma
sci. de
Miracu.

Antipater Sidonius die suo natali semper febre laborabat, eoque morbo perijt vltima senectute.

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino ætate beati Gregorij.

Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud Nigrum motem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobij Luxouienfis itidem.

Serepa, Diocletiani yxor, dolore martyrum à marito interfectorum in febrem incidit, qua extincta est.

Tacius Imp. apud Tarsum febre itidem absumptus est. Autor. Sex. Aurelius.

Titus Vespasianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim millibus passuum ab vrbe, apud Loricos in villa sua. Idem Aurel.

Leo Constantini Capronymi filius eodem perijt morbo.

Gofredus primus rex Hierosolymæ, anno vno post ipsam vrbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVIO.

Traianus dum rediret ex Perside apud Seleuciã Iſauriæ, ex profluuiio decessit, anno imperij x.

H 83-

Henricus septimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimus Seruerus Imperator decessit morbo articulari, septuagenario maior.

Iustinus iunior graui pedum dolore, anno imperij sui xi.

INTERCVTIS MORBO.

Heraclius Imperator perijt intercutis morbo, anno imperij xxxii. Volat.

Michael Paphlago eo morbo laborans, Michaelem Galaphatem hæredem instituit.

Cranior Solensis, Xenocratis auditor eadem perijt morte. Diogenes Laërtius.

PESTE MORTVI.

Domitius Calderinus patria veronensis, natus annos xxx. decessit ex pestilentia. Volat.

Fatius quoque Pisanorū comes vir iustissimus, eodē perijt morbo. *Zoe* Imperatrix, & *Constantinus Monachus*, eius maritus eodem serē tempore pestilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum *Ludouicum* à secunda expeditione in Saracenos redeuntem, pestilentia passim castra occupante vnā cum *Ioanne* filio periisse.

Alphonſus vndecimus rex Hispaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obsideret, eodem perijt morbo.

M. Antonius Imperator decessit pestilentia, sexta quā aggrasset die.

Michael Maurocenus dux Venetorum eodē perijt modo. Volat.

Furius Camillus octogenarius, pestilentia Romę interijt. Plutar.

Oppianus poëta (qui de piscibus scripsit) Roma in Ciliciam patriam reuersus, ibidem ingruentē pestilentia suffocatus est anno ætatis xxx.

Hofilianus Perpenna paulō post assumptum imperium, eodem perijt fato. Sex. Aurel.

Cælius scribit *Paralium* & *Xantippum* eodem suffocatos exitio. Plutar.

Io. Andreas Ioānis Cald. præceptor decessit Bononiæ ex peste.

Lucius secundus summus Pont. anno sui pontificatus vndecimo peste consumptus est.

Hermolans Barbarus, eodem modo Romę expirauit, & in fata cōcessit. Crinitus lib. i.

APOPLEXIA MORTVI.

Valentinianus Imperator contra Sarmatas (qui Pannoniã occupauerāt) profectus, voce aliquādiu amissa, apoplexia mor-

tuus est. Paulus Diac.

Paulus Secundus Pontifex, dū post cœnam cum architecto Aristotele sermonem haberet, obruente crapula repente ex apoplexia mortuus est.

L. Annius Vetus à M. Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altum atque concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus est. Auctor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarca in agro Patauino, apoplexia itidem mortuus est.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

Grimoaldus decimus Longobardorum rex dum nono die post phlebotomiam in brachio factam, dum sagittā in columbā direxisset, erumpente continuo sanguine expirauit. Diaconus de gestis Long.

Alexander Imperator, Basilij filius erumpēte naribus sanguine.

Attila rex Pannoniæ multo vino potus, dum quiesceret, eruptione sanguinis (qui ei de naribus solitus erat affluere) suffocatus est. Auctor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycō seu Glycon Philosophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXXIII Laërtius.

Tyrannion Grammaticus (qui tria librorum millia fertur habuisse) decessit iam senex morbo prodagræ. Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Austriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Austriā rediret, dysenterici morbo decessit, postquam biennio imperasset. Egnatius.

Theophilus Imp. post Michaelē Balbum, dysenteria itidem periit anno XII. Imperij sui. Idem.

Eodē quoq; morbo periit eius pater *Michael Balbus*, seu *Traulus Sansonem* Chilperici regis filium dysenteria expirasse, testis est Greg. Turonen.

Idem scribit *Astrigildem* reginam eodem modo periisse.

LATERVM DOLORE.

L. Crassus orator, Quæstor interiit ex dolore laterum, quum in senatu contra Philippum consulem acerrimè declamasset. Cicero lib. 2. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIII. & mense IX. sui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

A *Eschylus* poeta in Sicilia in moenibus vrbis (in qua morabatur) egressus, aprico in loco resedit. Super quem aquila testudinem

dinem ferens, elusa splendore capitis (quod erat capillis vacuum) eadem perinde ac lapidi illisit, vt fractę testudinis carne vesceretur. Quo ictu mortuus est poeta. Auctor Val. Max. & Politia. in Nut. *Æschylus* aëriæ casu testudinis ictus.

Arrius Alexandrinus. Armodij filius, dum suam hæresim (qua filium ab æterna patris substantia conabatur abducere) passim disseminasset, acriusq; serperet, & eūdo vires acquireret, plurimum contagium suę tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Constantinopoli secessum peteret, ventris exonerandi causa fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit vitam, eius postea iudiciū experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Capronymus periit elephantiasī, quum annos xxxv. imperasset.

Orpheus Calliopes & Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore sui captas auerfaretur, vel quod esset castissimus, aut (vt aliquibus placet) procluiore in mares libidine, à Menadib⁹ inter Bacchi sacrificia occisus est. Quisq; saxa & arbores catu dux erat. & leones exarmauerat, duras mulierū ceruices emollire nō potuit. Qui. lib. I. X.

Pius tertius Pont. Max. vlcere crucis (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus sapientiæ dialecticæ professor pudore expirauit, iustoria questione non protinus ad interrogationem Stilbonis dissoluta. Auctor Plin. lib. 7.

Eupolis poeta, Niciæ Atheniensis filius, primo die nuptiarum ruina lecti vnā cum vxore interfectus est. Ouid. in Ibin.

Lacides philosophus Cyrenęus excessit ex paralyti circa Olympiadem cxxxiiii. Diogenes.

Pericles Atheniensis, Thucydidis æmulus, in administranda rep. excessit morbo lento, Plutarchus.

Prolopius tyrannus insurgens contra Valētem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem victus, reflexis per vim arborum truncis alligatus & discerptus est.

Thimagenes Alexandrinus sub Pompeio captiuus Romam ductus, periit ex vomitu post cœnam. Volaterranus.

Amos Propheta ob Oxia filio vecte per tempora transfixus est. *Anatelia* virgo iussu Faustianiani præsidij gladio per latera transfuerberata est.

Gregorius XI. Pontifex maximus, dum annis octo sedisset, intolerabili vesicæ dolore concessit in fata Platina.

Cælius scribit Minyæ cuiusdam filias eo furore percitas, vt humanis carnibus vescerētur, imò etiā filios ad eam rem fortiterur

ac *Leucippam Hippasum* filium (quem petierat fors) lanauerint.

Ioanmem Scotum Christianæ Theologiæ disciplina præstantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta cõspiratione discipuli sui graphiis occiderunt. Crinitus.

Scribit Herodotus *Psammanitum* Ægypti regem potò sanguine taurino suffocatum.

Carolus Magnus Aquigrani (vbi templum S. Martini extruxerat) decessit pleuresi.

Ibycus poëta à latronibus correptus spe prædæ, dum cultros iugulo vidit instare præteruolantes grues obtestatus est. Aliquanto post tempore dum homicidæ federēt in foro rursūmq; grues superuolarent per iocum inter se susurrabant in aurem: Adfunt Ibyci vltiores. Quo sermone audito homicidij suspectos habuerunt qui audiuerant, correptiſq; tormentis, ad verus coëgerunt, & ex eo quæstionē exercuerunt. Atque re comperta scelus vlti sūt. *Aulonius*: Ibycus vt perijt, vindex fuit altiulās grus. Plu. Apud Era.

Carolus paruus *Roberti* Siciliæ regis filius *Ioannam* fratris sui *Andræ* vxorem puuillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum suum interfecisset. Volat.

Alexander Macedo Bactrianorum ducē bello victum, curuatis per vim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu cõcitatatis remisit, vt laniata passim membra defecerint. Aitor. Plu tarch.

Dircæ mulier dolens maritum suum *Licum* *Antiopæ* amore captum, *Antiopam* ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius vociferationem protinus accesserūt *Zethus* & *Amphiō*, eiusdem filij, qui ad vlciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito *Dircæm* alligauerunt, eamque morte extinxerunt. *Propertius* lib. 3.

Attilius Regulus *Xantippi* ducis *Lacedæmoniorum* infidiis ab *Afrubale* captus missusque ad populum Romanum legatus, vt ex se vno & sene *Carthaginensium* captiui pensarentur, dato in cõtrarium consilio, ad inimicos iuxta præstitam fidem redit. A quibus in arcam ligneam coniectus clavis introrsum adactis, effertam *Barbaræ* gentis sequitiã expertus est. Demum palpebris oculorum infernè & sursum versum consutis, Soli expositus, aliisque postmodum multis tormentis lento peremptus fato. *Claudianus*: Prorogat æternam feritas tibi punica Palmam regule. *Cicero* *Offic. Gell. cap. 4. lib. 6. & Val. de Crudelitate.*

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eòq; modo cetera membra seriatim amputata sũnt.

Andronicum martyrem *Maximus* Præses circa ventrem papyris inflammatis fecit exuri, incensos clauos eius digitis opponi ignitum

ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, confractis maxillis linguam abscindi: ad extremum capite puniri.

Bassius episcopus à *Perennio* præside in eculo primum suspensus, demum laminis ardentibus circa latera appõsitis excruciatu, fustibus & scorpionibus cæsus, in ignè missus, duobus postremò verubus à talo ad verticem capitis cõfixus, spiritum Deo reddidit.

Corona mulier sub *Antonio* Imperatore arboris ramis per vim reflexis alligat, eisdem in aëra remissis discerpta est.

Minutia Vestalis suspecta libidinis propter elegantem corporis cultum, viua defossa est. *Liui. lib. 8.*

Oppia quoque Vestalis, comperta stupri, obruta est terra. *Liuius* eodem libro.

Hely sacerdos, quum in filiorum *Ophni* & *Phinees* delictis cõnuieret, cõsque relinqueret impunitos, de sella cadens, fracta ceruice expirauit, domino dissimulationem vlciscente. *Sabel.*

Adrianus quoque martyr extinctus est curifragio, sub *Maximiano* Imperatore.

MORTVI QUI REVIXERVNT.

Viola vir consularis, autore *Plinio*, in rogo reuixit. Et quoniam subueniri non poterat, prævalente flamma viuus crematus est. *Val. de Miraculis Idem de L. Lamia* traditur.

Calium Tuberonom functum præfectura à rogo relatum idem ait ex testimonio *Messalæ*.

Ait & *Corfidium* funere locato reuixisse, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortissimus *classium* *Cæsaris* à *Sext. Pompeio* captus, eiusdè iussu incisa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum adesperauisset, petiit vt *Pompeius* ad se veniret, testatus se ab inferis remissum habere, quod nuntiaret *Plinius* cap. 52. lib. 7.

Ferunt *Glaucum* quempiam mortuum præter omnium expectationem, gustato mellito pharmaco reualuisse. Alij multis accurrentibus medicis, herba (quam *Draconem* vocant) vitæ restitutum dicit autor *Eraf.* in explanatione illius adagij, *Glaucus* potò melle resurrexit.

Aesopum ex *Phrygia* fabulatorem, *Tyndarum* quoq; & *Herculem* reuixisse, testis est *Cælius* lib. 8. *Lectio*num antiquarum.

Æschilus apud *Volaterranum* scribit, *Palicos* *Iouis* & *Thaliæ* filios, mortuos semel iterum reuixisse. *Macrob. lib. 5,*

Athena *Cataldi* (qui postea fuit episcopus) mater in partu mortua, ab ipso *Cataldo* primum nato ad vitam solo amplexu reuocata est. Quod si verum est, mirum in eo fururæ sanctitatis fuit ostentum.

QVI IN MORTVOS

S A E V I E R V N T.

Septimus Severus Clodio Albino (quem Cæsarem dixerat) tumultuanti caput abscidit, reliquumq; eius cadaver equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli sibi charissimi interfectorem occidit, occitum ter circū Troiæ muros raptavit curru. Quūq; instar frendētis belluæ immanitatē expleuisset, Priamo patri venale cadaver exposuit. Cic. lib. 2. Tusc. quæst. Propertius lib. Et Verg. alibi. Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quū Gracchorum leges Agrarias velleret asserere, à Caio Mario & Lucio Valerio consulibus in capitolio obsessus, deditiōnem tandem facere coactus est. Captus autem, fustibus & saxis coopertus, ibidem expiravit. Mortui caput **C. Rabirius** senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. Vide Suet. & Plin. de illust. viris.

Cyrus rex Persarum, dum Sargapsem Thomyris Scytharū reginæ filium bello captum ad mortem impulisset: irata mulier nō prius finem fecit furori, quā mortuum vltā sit. Contractis itaq; copiis ita conflixit, vt maximam inimicorum partem, cum ipso etiam nū rege occiderit. Nec tamen hoc euentu propterea emollita est animi rabies. Mortui enim caput in utrē humano cruore plenum demisit, his verbis insultās, Filij mei sanguinem haustisti, & meū sitiisti Cyre. At ego te cruore saturabo. Autor Hero. li. 2.

Cambyfes rex Persarum, mortuo Psammenito Aegypti rege (quē victum ad haustū cruoris taurini coegerat (è Memphi in vr̄bem Sain abiit: ibiq; Amasis cadaver è cōditorio reuelli, reuulsum verberibus cædi & vellicari, stimulis denique pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iussit. Herodotus author.

Idem **Cambyfes** Sisamenem iudicem (quod iniuste, pecunia corruptus, iudicasset) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora cōcidit, eōq; tribunal (in quo perperam & iniquē iudicauerat) operuit, atque Oranem eius filium ibidē sedere iussit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem author.

Onesilus Gorgij Salaminiorem regis frater, quoniam Cyprios induxerat, vt Dario se submitterent, cōprehensus ab Amathusiis (quibus id volebat persuadere) obruncatus est eiusque caput supra vr̄bis portas suspenderunt. Author Herodotus.

M. Crassus facile docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, sed crescere semper, & augeri copia. Nam quū esset ditissimus Romanorū, haberetq; tantū agri, quantū nec milius oberret, sibi tamen modū præscribere, aut temperare non potuit, quin Parthos

Parthos (quorum opes striebat) aggredereetur. A quibus cum toto exercitu fusus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Nō solum enim à Pomaxarte occisus est, verum mortuo quoq; insultarunt inimici. Causam si quidem agnoscentes, qua bellū susceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hīq; irriserunt verbis: Aurū sicuti Crassum, aurum ad saturitatem bibe: L. Florus & Sex. Rufus.

Tarquinius superbus Seruium Tullum sextum Romanorum regem (vt regno succederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in vxorē prius duxerat. Scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus pruriens, vbi intellexit patrem interfectū, vehiculo se properē ferri iussit, vt interfectori gratularetur. Quum autē inter eundē, comperto caduere, equi & auriga constitissent, erubescerētq; mortuum cōculcare, mulier nefaria currum super facie mortui parentis duci iussit. Seneca in Octauia. Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis vque adeo exarsit **Antonius**, vt mortui caput in mensa apponi voluerit, perq; diem illud aspexerit, quousq; tali spectaculo animum exatiasset. Autor Appianus libro 4. bell. ciuil. Antonij quoque vxor Fulvia caput ipsum maledictis primū, ac diris execrata est. Deinceps in spūs, gremio suo apposuit acriūsq; despiciens, linguam illi faucibus extrahit eamque acicula plerumque confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli.

Latiā foderet nec Fulvia linguam.

Sylla rerum potitus corpus Marij iam defuncti reuellit, atque disciecit. Quapropter rationem formidans corpora cremari instituit. Autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorū fugatus ab Antigono, ad Ptolemæū se recepit, a quo benignè primum exceptus, mox Nicagoræ cuiusdam calumnia, insidiarum suspectus, se interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, crucique affixit Plutarch.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri successit; quod ægreferens Andebū: hus (qui erat legitimus) mortuū Aroldum refodi iussit, refossum in mare proiici. Vola.

DE VARIO INHVMAN-

D I R I T V.

Inexpiabile quōdam sceltus creditū est sepulchra violasse, adeo vt lex sacrum esse locū iusserit, vbi corpus hominis demorari iaceret, dicereturq; minisse in patrios cineres, cui omnia sinistra ^{Minge-} cadebant, & inauspicatē, Apud nos quoque Christianis damnatur ^{re in pa-} cæremoniis, qui aut lorium in sepulcretis egresserit, aut aliquid ^{trios} aliud ibidem fecerit immūdū. Neq; hoc ipsum apud nos solū ^{neres.} religiosum est. Nam nulla propè tam efferata gens est, quæ non senserit habēdam sepulchrorū rationem, præter paucos Barbaros, qui quumci

Funerare in bello corpora primus, docuit *Hercules*.
In exequiis cupressō fores ornare fuit moris, quōd hæc arbor
fit Plutoni sacra. Blondus.

Solon mortem suam lugeri iussit: contra verò *Ennius* vetuit.
Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus suum atro aut ar-
gento includatur, sed terræ mandetur protinus.

Tobias sepeliendis mortuis vacabat.
Macabens inimicorum interfectorum cadavera sepeliri iussit.
Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit.
Plutarchus.

Pauli Emilij cadaver Annibal hostis sepeliuit.

BRUTA, ALIAQVE ANIMALIA
HONORATA SEPULCHRIS
AVT STATVIS.

Alexander equum habuit *Bucephalum* nomine, qui regio in-
stratus ornatu, nullum alium ab Alexandro sessorem admi-
sit, alios passim reiiciens. Propterea rex defuncto duxit exequias,
verbemque muro circumdedit nomine eius.

*Cæsar*is quoque dictatoris *equus* neminem alium dorso recepit.
Idē hominis similes pedes habuisse fertur, hac effigie locatus an-
te Veneris genitricis eodem. Auctor Plin. Statuam eius graphicè de-
scribit Statius lib. i. Sylvarum.

Aequus Augusti *Cæsar*is mortuus, tumulo honoratus est.
Agrigenti complurium *equorum* tumulis superpositæ sunt Py-
ramides Plinius.

Simon Atheniēsis *equabus* (quibus in olympico certamine ter-
tium vicerat) sepulchra erigi prope suum monumētum iussit. Au-
tor Plutarchus.

Romæ fuit *Corvus* qui humano sermone assuefactus, omnibus
matutinis euolans in rostra, Tyberium, Germanicum, & Drusum
*Cæsar*es nominatim, mox transeuntem populū salutabat. Quem
quum postea nescio quis ira percitus occidisset, à populo factum
ægreferente, saxi obrutus est, funūq; aliti innumeris celebra-
tum exequiis. Plinius 43. cap. lib. 10.

Xantipus dux Lacedæmoniorum *Canes* familiares ac domesti-
cos curavit humanos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynota-
phium exitit cognomentum. Auctor Plutarchus.

Saxo lib. 5. Danicarum historiarum scribit Arfuitum Biornonis
filium cum *canē & equo* fuisse humatum.

Ceruus Sylviæ (qui vulnere violatus, causa fuit belli inter Troia-
nos & Latinos) rosis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. scribit *Feles* mortuas magno luctu desleri ab
Ægyp-

Ægyptiis, demum ad sacra tecta deferri, vbi *salsæ* sepeliuntur in
vrbe Bubasti. *Canes* quoque in sua quisque vrbe tumulant sacris
in loculis, *Vrsos* qui sacri sunt, & *lupos* non multò vulpibus gran-
diores eo sepeliunt loco vbi iacentes inveniunt.

Crocodilum (vbi mortem obiit) sale conditum sacris in vrnis se-
peliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino
inhumatus est.

Anam Atalantæ canem quum Calidonia sus peremisset, brutò
ab indigenis sepulchrum erectum est.

Geryonis canis *Gargitis* Cerberi frater, ab Hercule cæsus, in I-
beria monumentum habuit.

Marthes rex *Ægypti cornicem* habuit impendio mitem, adeoq;
cicurem, vt quocunq; fuisset imperatum literas deferret, sciens
quò transuolandum, vbi sidendum, quiescendū ve foret. Propter
quod obsequium adeò mite, nulliūq; stipendij indignū, rex di-
gnam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud au-
ditores ægrè capit fidem, si cui videor hoc finxisse, videat Cæliū
lib. 13. cap. 58. qui ex Græcorum monumentis hoc ipsum aduocat.

Apud Persas *equi*, apud Molossos *canes* sepulchra & exequias me-
ruerunt. Vnde Stat. lib. 2. Syl. Gemit inter bella peremptū Parthus
equū, fidōq; canes fleuere Molossi: Et volucres habuere rogam,
ceruūq; Maronis. Itē Stroza filius: Suos de morte Molossa vetu-
sto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIÆ ME-
MORABILES.

Leone Isauo imperante, tanta in vrbe *Constantinopolis* sæuitur
est clade, vt tercenta & amplius ciuium millia peste & fame
consumpta sint. Volat. & Egna.

Anno à virginis partu. m. c. c. c. *Florentia* peste triginta ho-
minum millia absumpsit. Porrò scribit Plinius *Locris* & *Crotone* pe-
stilentiam nunquam fuisse.

SVPPLICIIS APVD INFE-
ROS DAMNATI SECVN-
DVM POETAS

Fabulantur poetæ *Tantalum* diis hospitio susceptis, Pelopem
filium apposuisse comedendum, vt eorum experiretur digni-
tatē, ac propterea ad inferos perpetua siti ac fame torqueri, aquis
& pomis ori imminentibus, quæ non possit arripere. Proper. lib.
2. & 4. & Horat. in Epodo. Seneca in Octauia.

Sisyphus *Æoli* filius, quoniā ex hospitibus alios saxo perimebat,
alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnā, vt rela-

relabentem semper scopulum ad verticem mōtis cogatur volucre. Ouid. lib. 4. Metam.

Ixionem Thesfalum rate perpetua volui dicunt, quod se Iunoni gloriaretur concubuisse Tibullus lib. 1. Seneca in Hercule furēte.

Tytius Iouis filius propter tentatam stupri Latonam, ab Apolline sagittis cōsilius est. Hoc autem supplicio nunc torqueri dicitur, vt renascentes eius fibras secūque vultur semper dilaniet. Ouid. 4. Metam. & lib. 1. de Ponto, & in Ibin.

Filiæ Danaï (quæ ab auo Belo dicuntur *Belides*) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis vrnis, aquas apud inferos æternum hauriunt. Ouid. in Ibin. Tibul. lib. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignē Ioui surreptū, formatūque luto hominē, à vulturibus roditur sub Caucaſo. Propert. lib. 2.

Theſeus Ægei filius perpetuo damnatur otio, quod cū Pirithoo Proſerpina rapere voluisset. Verg. lib. 6. Sedet, æternūq; ſedebit, Infelix Theſeus Seneca in Hippolyto: Rota reſiſtat membra torquens, Tangat Ixion humū, & c. Idē in Agamēnone: Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In ſe refertur. Vbi per aduerſum irritus, & c.

QVI SVIS INVENTIS

PERIERVNT.

T*hrasius*, seu Thraſillus quum ad exorandas à Ioue pluias, Buſirim docuiſſet hospites immolare, interfectus est omnium primus Ouid. in Ibin: Vt qui poſt annos ſacri monſtrator iniqui, Elicuit pluias victima caſus aquas. Idem libr. 1. de arte. Dicitur Ægyptus caruiſſe iuuantibus arua, & c.

Perillus quoque in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combuſtus est. Ouid. in Ibin: Ære Perillæo veros imitere iuuenços, ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib. 4. De arte amandi: Et Phalaris tauro violenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit autor opus. Idem in Triftibus. Perillum, primò, deinde Phalarim ſic inducit loquentis: vt munus munere penſes: Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, at Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipſe tuum præſens imbue dixit opus. Claudianus lib. 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorūque repertor,

Qui ſuſta nouo fabricauerat æra dolori,

Primus in expertum Siculo cogente tyranno.

Senſit opus, docuitque ſuum iugire iuuençum.

Phalaris quoque tyrannus eodem poſtea tauro incluſus & crematus est, quo alios prius ſuffocauerat. Ouidius in Ibin. Vt que ferrox Phalaris lingua prius enſe reſecta, More bouis Paphio clauſus in ære gemas.

Pygma-

Pygmalion frater Anthæi quum immolationem hoſpitum docuiſſet, deorum aras ſuo ſanguine inſtar cæterorū imbuit. Ouid. in Ibin: Frater vt Anthæi, quo ſanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipſe ſuis.

Diomedes ab Hercule datus est in pabulum ſuis equis, quos humano prius ſanguine ipſe pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programē habētibus herbis, Impius humano viſcere pauit equos.

Sciron latro in Attica à Theſeo in mare præcipitatus est, quo prius hoſpites ipſe deturbabat: cuius oſſa murata dicuntur in ſcopulos.

Icarus pater Erigones, quū Atticos vſum vini docuiſſet, ab eis in ebrietatem lapſis interfectus est. Ouid. in Ibin: Muneribus que tuis læderis, vt Icarus, in que Intulit armatas ebria turba manus.

Ægeſta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus est Æmylius Cæſorinus, qui noui tormēti inuētores muneribus cumulabat. Cui quum *Aruntius Paterculus*, equum ex ære factum ad fontes perimendos excogitaſſet, eiufdem iuſſu primus eo cōiectus est, & ibidem enecatus. Autor Ariſtides Mileſius apud Plur.

MORBI DIVERSI.

A*lbugo* est macula quædam in oculo, à colore ſubalbido, qui ex glutinoſa pituita procedit. Plin. Qua alligata, oculi albugines tolli dicuntur.

Alopecæcia morbus est in capite humano ex vitio humorū proueniens, dictus à vulpe, quam Græci Alopecæcia dicunt, quod crebro hoc genus morbi patiatur: vel ex proprietate vrinæ eius animalis, qua vt aſperſæ herbæ areſcunt, neq; renaſcuntur nouæ, ita quoq; pilos decutit hic morbus, qui poſtea non ſucceſcunt. Vocatur aliter *Alopeciaſis*. Et Alopecædes vaſer ſeu vulpio dicitur. Plinius ait hunc morbū Linguae herbæ radice combuſta & trita, emendari.

Angina morbus est acutiſſimus, fauces occupans & ſtrangulās, qui aliter *Tonſe* ſeu *Tonſille* dicitur, ab Hippocrate & Galeno *ſynanche*: tracto etymo ab ango verbo, quod hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam verti, vt huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tumor, nec rubor vllus apparet, ſed corpus aridum, & vix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit morbum hunc ex frigore frigidifq; potionibus generari. Anginæ genera tria ſunt, *Synanche*, *Cynanche*, *Paraſynanche*. Iulius Modestus apud Macrobiū teſtis est Angeronæ deæ olim ſacrificatum, quod populus Romanus hoc morbo, præmiſſis votis liberatus ſit.

Amphimerinon febris est quotidiana, que ex humoribus corruptis, ac præfertim pituita, coaleſcit. Plin. cap. 10. 28.

Apoplexia, ſeu *Apoplexis* dicitur ſubita percuffio, & velut quedā

consternatio:quam qui patiuntur,dicuntur *Apoplestici*. Hoc modo perit Valentinus subiti sanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tantum,*Hemiplagia* dicitur. Huc morbum Latini *stuporem* vocant. Galenus ait in Apoplexiis totum corpus sensu priuari ac motu,solumq; superesse anhelitum, qui si prohibeatur, maxima est & acutissima apoplexia. Fit autem hic morbus interdum fulminis ictu,interdum morbo.

Argema est morbus oculorum,quum vlcus circulum oculi infestat.*Irim* Græci, & *Leucoma* à cādore nominant. Latini *Albuginem*. Fit autem quādo ex plaga tenui venis fractis sanguis suffunditur toti oculo,deinde nigrescit.

Aurigo morbus est,qui aliter *Regius* dicitur nomen habet à colore auri,quem bilis per totum corpus diffusa repræsentat. Quo qui laborant,*Auriginosi* vocantur.

Arcuatus morbus dicitur à varietate colorum arcus coelestis, quos affectorum facies reddit. Plinius scribit hunc morbum & *Ictericum* eūdem esse cum *Regio morbo*,ab icterone aue, quam nos Galgulum dicimus.De hoc Lucretius lib.4.

Lurida præterea sunt quæcunque videntur
Arcati,quia luroris de corpore eorum.
Semina multa fluunt,simulachris obuia rerum.
Multaque sunt oculis in eorum denique mixta,
Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus scribit *Alphon* morbum esse quendam, quo quāuis laboraret Atofla Artaxerxis filia,nihilominus à patre in vxorem ducta est.

Arthritis dicitur articulorum affectio,sicut *Pleuritis*, costarum & *Nephritis*,renum.

Apoptosis dicitur pruritus palpebrarum,quum pili earum decidunt,quarum *Diabrosis*,*Distochiasis*,*Phthiviasis* etiam sunt vitia.

Amaurosis morbus est visum impediens incolumi pupilla,ferè eitra vllum dolorem.

Ambliopia idem propè est cum *Amaurosi*,quando ita premuntur oculi,vt exerti perleuerent,& plus iusto parentes sunt,vt cōtingit athletis in certamine compressis.

Aphthæ vlcera sunt in ore summo,infantibus plerunque peculiaria vitio lactis(quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in proeclis ætate,quando humoribus calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo.

Ancurosis tumor est arteriæ præclusa è sanguine, & spiritu caulam trahens. Fit autem quum vulnerata arteria pellis nequam superinducitur.

Anorexia

Anorexia est morbus quidam,quo affecti cibum respuunt, & fastidiunt:pelliturq; olfactu aceti,& aliis odoribus acutus.

Atrophia morbus est maciem contrahens,quando corpus nõ alitur,continuo aliquibus decedentibus,& nullis succedentibus.

Acrocordoma vlcera sunt verrucis similia, vbi sub cute coit aliquid durius,& interdum paulò asperius.

Apostemata dicuntur corruptiones carniæ, musculorum, venarum,& arteriarum,quæ initio rubra & dura sunt, demum quum maturauerunt,multam emittunt saniem.

Branchus species est catharri guttur arripiens,quando fauces arteriarum asperitate læsæ sunt.

Bishonocèle morbus dicitur, quando intestinum vsq; ad inguen duntaxat eruperit,aut decubuerit.

Batrachus est tumor sub lingua maximè pueros infestat.

Bulimus dicitur morbus,quum ob famem stomachus deficit, paulatimq; adeo frigescit,vt extremæ partes destituatur. Curatur autem aceti aut panis calidi olfactu: aut si extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cærium genus est vlceris, dictum à faui similitudine quam habet. Plinius: Ramorum fici teneri cauliculi cum melle vlceribus (quæ Cæria vocantur) illinuntur.

Cancer canceris, morbus est nascens in omnibus ferè corporis partibus, sed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menstruo non purgantur. Ouid. lib. 2. Met. Vtque malū latè solet immedicabile cæcer Serpere, & illasas vitiatas addere partes. Cato de Re rustica, Cancer, cancri, ponit in masculino: Eadè (inquit) brassica vulnera putrida, Cæcroslq; purgabit. Aliter *Carcinoma*, seu *Carcinus* dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiasis: quod Cancer vnicum duntaxat membrorum occupet. Elephantiasis verò vniuersum corpus suo passim contagio depascatur.

Carbunculus est tuber, seu vitium proueniens ex inflammatione: diciturque ab igneo carbone propter inflammationē. Super eū pustule eminēt maximè nigrae interdum subliuidæ: aut pallidæ, in quibus sanies esse videtur. Hunc morbum Græci *Anthracè* vocat. Plin. lib. 26. ait, Carbunculum in Italiam primum venisse L. Paulo & Q. Martio censoribus, ac esse peculiare Narbonensis provinciae malum.

Carcinoma sunt qui idem esse putent cum Cæcro, nisi quod maximè in superioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hunc morbum sanari brassica trita.

Cephalea morbus est acutus & pestilens, qui totum caput infestat. Qui dimidia solum capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephale caput significat.

Condyloma tuberculum est insanabile: nascens circa coronã pedicis, proueniens ex inflammatione: in quo sunt eminentes tumores figura rotunda, nunc molles, nunc duri. Tres autem præcipui pedicis morbi sunt, *Rhagadia*, *Hæmorrhon*, *Condyloma*.

Cordapsus morbus tenuioris intestini, quem iuniores *Iliacum* nominant.

Coriugo morbus est pecoris bubuli, quã pellis ita tergori adheret, vt apprehensa manibus à costis deduci nequeat. Prouenit hic morbus, si bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut sudãs in opere, postea refrixerit.

Corixa morbus humore nasum obturans: Latine *Graudo*.

Cyanche dicitur pituita crassa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. Vnde etiam tractum erymum. Tunc vox nihil potest exprimere.

Chiragra dicitur manuum morbus, quo qui laborant, *Chiragrici* dicuntur. Horatius: Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemosis morbus est oculorum, quando ex tumore vehementi vtræq; palpebræ connectuntur, vt vix liceat conuiuere.

Chrethe est tuberculum, quod nascitur in palpebra, hordei similitudine. Vnde & *Hordeolum* vocatur.

Chlaxa, morbus est, præcedenti similis, quando tuberculum album modo grandinis innascitur.

Cophosis aurium morbus surditatem afferens.

Cion seu *Cronida* tumor est in gutture, quando scilicet excrescens caro in faucibus ex rheumate impedit vocem.

Calculus morbus est in renibus proueniens ex defectu cõcoctionis. Fit etiam in vésica: tum appellatur *Lithiasis*.

Cardiacus morbus est in ore vëtris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq; flabelli ventilatione.

Celiacus ventris morbus, quum emollita aluo, liquida egeritür causa debilitatis. Causa morbi est, superfluous & frigidus cibus, cõtina frigora, aut calores vehementes.

Cirsocèle morbus est coleurum, quum tumescens venæ scroti implicant, sitq; testiculorum alter maior altero.

Catoche & *Cathalepsis* morbus est inter Lethargum & Phrenesim medius, melancholico humore cum febre veniens, quo affectus oculos quandoq; apertos, quandoq; concretos & immobiles habet sine sensu.

Caros species est Lethargi, vehementem somnum inducens.

Cachexia est malus corporis habitus omne alimentũ corripens quando corpus longo morbo extenuatũ refectione ob debilitatẽ non accipit. Prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Comitia-

Comitialis morbus est tantam animi consternationem afferens affectumq; ad eam mente alienatum & attonitũ reddens, vt tremètibis membris, venisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & *Caducius* dicitur. Vocatur etiam *Hercules*, quod eo laborauerit Hercules. Item *Morbus sacer*, quod in eã maximè partem sciat, quæ sit sanctissima. Comitialis autè quod primus Romanorũ (qui eo laborauit) affectus fit in comitiis. Huic morbo præcipue sunt obnoxij viri qui atra bile vexantur, & ingenio clarent.

Dysenteria est intestinorum exulceratio, qua qui laborant vocatur *Dysenterici*. Latine *Tormina* dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minimè concocto.

Dysuria vocatur vrinæ difficultas, dum vésicæ passiones vrinam ipsam supprimunt.

Dispnoea est difficultas spirandi.

Discoria appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus est apud Indos & Ægyptios, proueniens in membris musculosis, vt gutture, brachiis, coxis, cruribus.

Diabetes est morbus, renum, qui inueteratus ex prauo humore congesto maximam inducit sitim. Curatur superflui humoris euacuatione.

Elephantus, *Elephantia*, seu *Elephantiasis*, morbus est similis lepræ crebras in summa corporis parte gignens maculas, ac tumores rubore paulatim sese in atrũ vertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes nequulis quibusdam rubris inflantur. Nomen tractum ab elephantio animali, cuius cutis vlcerosus vallibus exaratum. Scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuisse antè Cn. Põpeij tempora. De hoc Lucre. lib. 7. sic inquit: Est elephas morbus, qui propter flumina Nili gignitur Ægypti in medio, neque præterea viquam. Galenus Elephantiasim inter infantiles morbos numerat. Differt à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginè quandam, velur scabiem. Elephantialis verò non cutem solum, sed neruos & ossa vitiat.

Elephantiasis & lepra differunt.

Euchanthis morbus est oculorum, quum in ipsorum angulo tuberculum est, quod palpebras parum diduci patitur. Est autè nauis frequens.

Epialos species est febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus est oculorũ, quum humoris descensu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodesse Columella, Magudarum contusam conspersa polenta ipsam morbum supprimere.

Epymitis vlcus est acie hebetas, & in cingulo oculi perpetim humi or emanans: quem morbum ait sanari illitis porri sectiui folijs.

Symptom.

Ectropia morbus est oculorum Lagophthalmiæ contrarius, dum palpebræ deorsum conuertuntur.

Emphyſa seu *Symphyſis* dicitur tumor & inflatio palpebrarum.

Epicauma vlcus est sordidum, ex cuius purgatione humida, quæ sunt intus, effluunt.

Epulis tumor est iuxta dentem genuinam, quandoque cum febre & dolore vehemente, aded vt hircere hominem prohibeat.

Empyema morbus est Thoracis, procedens vel ex sanguine cõmaculato, vel alicuius visceris vlcere.

Enterocella morbus est intestinorum diffluentium in testiculo. Martialis libro 10. Enterocellarum fertur podalyrius Hermes.

Epneumatosis dicitur ventris inflatio humoribus pituitosis in vapores resolutis ex mediocri calore.

Emphyſa est spiritus inflatio sub cute. Fit quandoque in ventre & in intraneis.

Evotes morbus est melâcholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur vini potatione, balneis, spectaculis, aliis rebus iucundis mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus est, quo affecti noctu se strangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut alto cadere, aut voce & parata venere prohiberi. Hic si inueterauerit, apoplexiam, aut epilepsiam afferet. Prouenit ex atra bile, & crassis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres sunt variaz: *Quotidiana*, quæ accidit pituitosis, quandoque pueris hyemalitempore, & senibus ob nimium cibum, vel in vita maxime otiosa. Hæc certum habet periodum & aliquando desinit. Hanc Græci vocant *Aphæmerinam*. *Putris* febris cognoscitur ex pulsu arteriarum inæquali, calore magno & fumoso. Hæc sanatur missione sanguinis & humoris euacuatione. *Continua* non habet remissionem. *Febris Acuta* cognoscitur lingua affecti nigra, siccis excrementis, lutea & vehemente siti inquiete nocturna & mentis alienatione. *Tertiana* vno die perstat, tertio postea redit. Habet originem à flaua bile, horroremque ac sitim infert ab initio, ac propterea tempore æstiuo plerumque venit. Curatur alui decoctione, vrinæ prouocatione & potione apij. *Quartana* oritur è frigido humore, & atrabili. Calore tertiana inferior est. Propterea plerumque solet esse autumnalis. Sanatur diæta, vino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua sumptis. Dicitur autem Febris à feritate. Ea affecti dicitur Febrire, Febricitare, & Febricitari.

Ficus vitium est oculis adnascens, quod non facile potest auelli. Nasciturque ex nimio pruritu, in his maxime partibus, quæ pilis conteguntur.

Furuncu-

Furunculus tuberculum est cum inflammatione & dolore, quod in pus veniat.

Ganglilium, est morbus in capite, quum humor quidam includitur. Est etiam nerui alicuius contorsio.

Ganursam Plinius lib. 26. ait morbum esse inter digitos pedum nascentem.

Glaucoma genus est morbi cristallini humoris mutati in colorem glaucum.

Gonorrhœa est emissio vrinæ minimè voluntaria, ex debilitate proficiscens, cui occurritur abstinentia rerum inflantium.

Gangrana est quædam scabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hæctevocamea morbus est capitis, quum caput ipsum inæqualiter dolet tumetque, & inter pilos rotunda & tumida surgunt vlcera.

Hydron seu hydero genus est morbi, quum distenditur aqua cutis.

Hydrocephala est capitis morbus, vbi humor cutem inflat.

Hydrops, seu *Hydropisis* est morbus, aquens subcutaneus, quando scilicet sub cute est aqua, quæ facit ventrem turgescere & inflari. Quo morbo qui laborant, ex plere sitim nequeunt. Horat. Crescit indulgens sibi dirus hydrops, Nec sitim pellit, nisi causa morbi fugerit venis, & aquosus albo Corpore languor.

Herculanus morbus est ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest. Nasciturque quoties caro in humore crasso & spumidum colliquescit. Vocatur aliter *Diuius* seu *Sacer*, quod diuinam, id est, rationalem animi partem violet.

Hydrocella morbus est, quum intestina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. omnes quem modo coli timebãt, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypisphasma dicitur ruptio venæ ex ictu & venæ plerumque procedens.

Hypstasmus est conuersio stomachi ex humore imperante.

Harpe est humor ex flaua bile proueniens, qui totum corpus late corripit.

Hæmorrhoids genus morbi, quo affecti sanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, vel cibo vel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodesse.

Icterus est diffusio bilis per totum corpus, quæ interdum nigra, interdum flaua est: diciturque ab Ictero aue, cuius aspectu sanatur. Cognoscitur hic morbus ex colore oculorum, quado quod albu est, fit luteu. Proeodit tã ex splene affecto, quam ex hepate. Eo laborans nulla cibi appetitã mouetur, alba egerit excrementa. Vocatur aliter *Regius* *Arqueatus*, & *Aurigo*. Martialis lib. 11. Dicet & icte-

Icam si forsitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris intestini, quo affecti dicuntur *Ileosii*.

Impetigo fit scædatio cutis cum pruritu. Afferit autem morbum squamosum scabiei similem, totum corpus dehonestantem. Serenus. Si verò vitium est quod dulci ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere salua. Aliter *Petricæ*, & *Petigo* dicitur.

Interigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait huc morbum sanari posse si furculus absinthij potiseratur sub anulo.

Ignis sacer numeratur inter mala vlcera. Cuius duo genera: Alterum subrubicundum, quod fit in pectore, lateribus aut plâtis: Alterum in summa cutis exulceratione, sed sine latitudine. Dicitur sacer, propter admirationem, quod nihil habeat cum aliis morbis simile, vel ab Hercule, qui eo laborauit.

Lepra morbus est idē cum Elephantia, aut non multum dissimilis. De quo intellexisse videtur Horatius, dicens: Vt mala quæ scabies, aut morbus regius vrget. Hunc alio exulcerari, sanariq; cum Origano, testis est Plinius li. 20. Similitudinem habet cum Psora, sed altius aliquando penetrat, pulmonemq; adeo corrūpit & putrefacit, vt eo affecti raucescant, ægréque loquantur, & respicient.

Lychenes masculini generis dicuntur oris vlcera, fursurem cutis excitantia: Latine *Mentagra* dicitur. Marti. lib. 11. Non vlcus acre, postulat uē lucentes Nec triste mentum sordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus vsque ad principatum Tyberij: auctore Plinio lib. 26. cap. 1. Aliter etiam vocatur *Lichen*.

Lithiasis vocatur morbus calcularis. Alij ocularem faciunt in conuersis palpebris. Si in renibus accidat, aut vesica, proçedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria vocatur intestinorum dissolutio, quum cibus nō perficitur, sed egeritur incoctus Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur *Lynosi*.

Lypitudo vitium est oculorum, humorem & lachrymas emittētium, quo Horatius fatetur se laborasse, vbi ait: Hoc oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus est oculorum: quando contractis superne palpebris apertis dormitur oculis, instar leporis.

Lepuomota maculæ sunt profundæ in oculis.

Lycantropia species est melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in somnis vlulat.

Lethargus morbus est Phrenesi contrarius dormitans, & ex atra bile proueniens. Cui consanguineus *V eteris*, alter obliuione, alter somno semisepultus. In lethargo præter somni appetentiã, est quædam

quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boëtius: Lethargum patitur communem illularum mentium morbum, sui paulisper oblitus est. Hoc affecti dicuntur *Lethargici*.

Leontheasis capitur pro Elephantiasi, quod hoc morbo affecti frontem leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra est faciei morbus, nomen sortitur à mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos vultus, oculis tantum immunibus. Descendit nonnunquam in colla, pectusq; ac manus scædo cutis fursure. Vocabulo Græco *Lichen* seu *Lichenis* dicitur. *Mentigo* verò morbus est pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait esse morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamē nō exprimit qualitatem.

Nephritis est renū morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tentantur acuto. *Nephritici* dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Naucea vocatur stomachi fastidium, ob circumstantem prauum humorem. Cui propè similis *Anorexia*, id est, ciborum inappetētia.

Narce est alicuius membri torpedio, seu labore, seu frigore stupefactis. *Narcodes* dicitur qui hoc patitur. A Narco pisce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus est, quum multa vlcera ac crustæ sunt circa nares, quæ foetidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia est aurium morbus, quum intus fiunt quidam soni.

Pernio morbus est pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infestans, quem rapo domestico, si feruens imponatur, sanari, testis est Plinius.

Petigo maculosus est morbus, totum plerunque vultum præter oculos occupans. Aliter vocatur *Impetigo* ab impetendo.

Phrenesis morbus est conturbans mentem, & insaniam plerunque excitans. Fit autem quū quis vanas imagines accipit. Possidonius scripsit Phrenesim tumorem esse membranarum circa caput. cū febris acuta, qui mentem alienat. Prouenit autem ex flaua bile. Si humida est, somnos facit profundos: Si sicca, vigiliis: Si humida, cum paruo frigore stultitiam.

Pthiriasis appellatur *morbus pedicularis*, quo Sylla. Pherecides & alij plerique (vt iam diximus) perierunt.

Pituita est morbus capitis proueniens ex catharro: Græcè *Phlegma* dicitur. Est autem origo omnium liguorum, qui ex distillatione fiunt. Quum expirat extrinsecus, varios tumores producit. Intrinsecus verò cohibita, vrentes edacelsq; morbos parit. Horatius in epistolis: Præcipue sanus, nisi quum pituita molesta est *Pituitosi* hoc morbo affecti.

Pleuritis seu *Pleuritis* est dolor laterū, quo affecti dicuntur *Pleuriticū*. Quo morbo perit Lucius Crassus eloquētium iurisperitissimus. Afferit plerunque febrem, tussim, & anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedū, quo affecti dicuntur *Podagrici*. Martialis: Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plin. ait hunc morbum rarū fuisse in Italia patrum, auorumq; memoria, suāq; etiam ætate, nec esse incurabile. Nam in multis spontē desinit & in pluribus curatur. Vide remedia lib. 20. cap. 11. Quamuis Ouid. lib. 2. de ponto dicat: Soluere nodosam nescit medicina podagram. Si est in genu, vocatur *Gonagra* ab Hippocrate.

Porigo genus est morbi, qui crescendo porrigitur & extenditur, vnde nomen traxit, nascitur in capillo, barba, & supercilio. Lucius: Tristem & corruptum scabie & porrigine plenum. Qui hoc in festantur, dicuntur *Porriginosi*.

Priapismus morbus est, quo genitale membrum citra rei venereæ cupiditatem, extenditur. Cui rebus frigidis occurritur: quo peiit Michael Verinus poëta Hispanus. Aliter *Prurigo* vocatur.

Pustula est tuberculum nascens in summitate cutis. Plin. Pustulas vocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen pustula significat bractea argenti. Martialis lib. 8. Et niueū felix pustula vincit ebur.

Pterygium membranula est nervosa, oriens sub angulo oculi, quæ interdum ita augetur, vt pupillam operiat. Si inueterata sit Chirurghi manu indiget, si mediocris, tantum collyriis.

Phlois oculorū morbus, quum pili superioris palpebræ connectuntur, vel quum decidunt, aut ordine duplici supernascuntur ex crassitudine palpebrarum.

Phorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthisis morbus itidem oculorum, quando pupilla angustior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent esse maiora quàm sint. In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita distillante à capite.

Polypus est narium morbus, ita dictus à similitudine Polypi animalis. Qui vt acetabulis venantes inuadit, ita quoque nares iste occupat vsque ad sermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penè incurabilia. *Polyposi* sunt, quorum nasus polypo morbo in scadam magnitudinem excrescit. Martialis: Nasutum volo, nolo polyposum.

Parotides morbi sunt narium, qui nascuntur ex capitis humore huc descendente & aggesto. Sunt & quandoque sine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui nisi per pharmaca occurratur in pus veniunt.

Paristimia morbus est gutturis & faucium, quando loca gula angusta

angusta percluduntur, aut nimia vini potione, aut haustu subito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus est pulmonis, quando tumescit: proveniens interdum ex vehementi carharro, vel pleuritide.

Phymosis vitium est membri genitalis, quando nudum est, aut contractum nudari non potest.

Pfora species lepræ, quæ in summa pelle versatur. Hac qui laborat, vlcera siue pustulas supra modū cōtingere & scalpere cupiūt.

Paralysis dicitur neruorum dissolutio, & virium defectus, aliter *Paresis*. Hoc morbo qui laborat, vocantur *Paralytici*. Arguitur vtem in hominibus quum rectum seruare incessum non valent, & crura velut ardua conscendentes attrahunt, & sinistram quandoque dextra circumferunt, quandoque è diuerso.

Reclupium morbus, quū circa vngues cutis se soluit. Huic similis est *Redivia*, quam lana succida sanat ex aqua frigida.

Ramex species est herniæ. Hoc affecti morbo vocantur *Ramicosi*. Sanatur syluestri ruta cum Axungia. Plinius lib. 10.

Regius morbus idem est cū Arquato, Aurigine, & listerico, vide in præcedētibus. Appellatur autem *Regius*, quod eo morbo affecti, apparatus regio, vt cōclauī cultiores, ludisq; & lasciuia sanentur.

Stranguria vocatur vrinæ difficultas, quando guttatim egeritur. Latine dicitur *Substillum*. Auctor Cato est de Re rustica.

Sacer morbus vocatur Comitialis, seu Caducus, quod eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur intestinorum dolor.

Sycosis morbus est, qui aliter *Ficus*, seu *Marisca* dicitur.

Vide in dictione *Ficus*: Fit quando caro excrescit.

Synanche morbus est spiritum, & fauces occupans, & strangulans, *Angina* Latine dicitur. Demosthenes pecunia à Miletiis corruptus, cum postridie à concione flagitaretur, vt in eos orationem haberet, excusauit Synanchem. Vnus autem è turba suspicatus, id quod erat, exclamauit, non Synanchem eum pati, sed Argiranchem, quasi dicas argentanginam. Quibus verbis significauit silentium Demosthenis pecunia à Miletiis emptum.

Sonticum morbum veteres pro vehementi, ac grauissima ægritudine acceperūt, quam Plinius ait suffitu lapidis (qui vocatur *Gargates*) deprehendi. Habet autem vim nocendi grauissimè. Nam *Sontire* verbum, est vehementer nocere, vnde *Tibullus* li. 1. Causam sonticam vocat, dicens: Parce præcor puero non illi sontica causa est. Hinc & *Sontes* rei appellantur.

Syrasis, morbus est puerorum, & inflammatio circa cerebrū, vnde sequitur, sincipitis & oculorū incuritas, cum pallore & siccitate corpo-

corporis. Plinius lib. 22. scribit Heliotropij folia, infantium distillationibus, quod Siriaim vocant, illita mederi.

Sclerophthalmia est oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ vix è somno aperiuntur, & sordes in oculis siccæ remanent, oculique propterea fiunt subrufi.

Synchysis est oculi confusio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympsis tumor est & inflatio palpebrarum.

Spasmus morbus est, qui concreto ferè toto corpore, nascitur è frigido humore, maximè circa spinam musculorum. Et anteriore corporis parte Heineproftoton, & posteriore Epistoton. Signa morbi sunt difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in vultu, oculi timidi, vrina ferè aquea, vel sanguinea. Spastici dicuntur, quibus aliquid intus conuulsùm est. Et spasmus nihil est aliud, quàm neruorum distentio, siue rigor procedens è siccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus est ventris, quando humoribus eò descendentibus, simile quiddam flauæ bilis excreatur. Generatur à febre vrente omnem intrinsecus humorè. Hoc qui laborat, dicuntur *Syntectici*.

Sotoma est morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos voluuntur. Procedit autem ex vaporibus ad cerebrum delatis. Affectus solet esse oculorum hebetudo, aurium sonitus, semisurditas. Accidit plerunque, quum surgitur è somno, vel quum fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & saturitate.

Satyriasis morbus est de specie Elephantiasis. Quo affectu, viceribus scatent, tetro sunt aspectu, ore squalenti non sine dolore & pigritia. Neque vlla cibi aut potus voluptate mouentur. Sic autem dicitur, vel quod lasciuus hominibus (quales sunt Satyri) eueniunt, vel quod ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus est, quod ex immodica defatigatione solet accidere. Quidam putant esse tormina articularum, quidam ossium tabem, quum scilicet membrum aliquod vsq; ad eò scabie corruptum est, vt sine sensu maneat.

Struma est tumor, sub quo coëretæ quædam ex sanie & sanguine quasi glandulæ nascuntur, maximè in ceruice, sub alis, & vnguibus manus.

Scytrum tumor est prædurus insensibilis, vixque curabilis.

Therionia vlcus est viriliū, interdum etiam aliarū partium, dum multo ac nigro sanguine mali odoris. ara fit caro, & corroditur.

Termina morbus à torquendo sumpsit nomen, quum dolore torquentur intestina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deiciendi cupiditas, dolor est in ano. Signū tunc est mortiferum

si car-

si carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in masculino. Medici dicunt Tormina non esse aliud, quàm quum permordetur alius in intestinorum anfractibus, Si circa umbilicum affligit & lumbos, nescit medicinam.

Tussis morbus est arteriarū, qui gignitur vel ex frigore, vel ex pituita in pulmonem descendente. Prouenit quandoque ex vehementi conatu vocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea vocatur Tussifilago.

Trichiastis est eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex reumate procedens.

Trachoma vocatur palpebrarum asperitas.

Tonsille morbus est faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonsillæ in homine, in sue glandulæ, autore Plinio.

Tympanites morbus est de genere Hidropifis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus est somnum & mareorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia & somno plerunque ponitur. Hinc *Veternosi*.

Vnguis morbus est oculorum, qui à Græcis *Pterygium* dicitur.

Vomicam tumor excrecens in corpore, saniem plerūque emittens. Vomicam Plautus crumenam vocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in vitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius: Adurit lactescens germinum oculos, quod in flore Carbunculum vocant.

Verminea sunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibusdam veluti stimulis vermium, instar scindere & pungere videtur. *Verminare* est vermibus scatere. Celsus: Nihil perniciosius pueris, dum verminant.

Verruca sunt tumores in vultu, quos Græci *Myrmecias* vocant. Festus Cossos appellat, Serpunt vsque ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & prurium.

Xerophthalmia est oculorum pruritus, tracto nomine à siccitate. Est enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, sed grauescunt.

A V C T A R I V M.

Alij sunt morbi numero propè infiniti, qui nō doctrinam tantum & elegantiam in scripto, e postulant, sed experientiam quoque. Nam plerique omnes qui de his loquimur, fumum solum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Nō est hæc nostra mestis. Et dum hoc scribendi argumentum sumimus, nihil aliud assequimur quàm quod peritorū linguas in nos ipsos acuius. Multi dū suæ doctrinæ ac famæ dilatare volunt, pomercium, minus multo

emere

Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. Auctor Gell. cap. 25. lib. 17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gaza, podagra opleruntque laborat.

Theopompus Phthiis morbo laborans ab Asclepiade medico fanatus est.

Diodorum podagricum fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus secundus filius Ludouici Sabaudia ducis, morbo commitali ad mortem vsque laborauit.

Carolus rex Pannonia articulari morbo plerumque afficiebatur. Volaterranus ait beatam *Genouesam*, ob vite abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. Quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis L x x x. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heraditus philosophus hydropici quoque laborauit, neque tamen uti voluit medicis Laertius.

Pontanus scribit *Mattheum Aquilanum* pedibus & manibus captum fuisse: neque tamen a Theologia & Philosophia professione destitisse.

MUTI.

Quintus *Pedius*, nepos Q. Pedij consularis, fuit natura mutus: quem propterea Messala orator pictura docendum censuit. Auctor Plin. lib. 35. cap. 4.

Alys Croesi filius principio mutus, vbi vidit irruentem in iugulum patris sui Cyrum, O homo, inquit, ne interficias patrem. Auctor Herodot. & Gell. lib. 5. cap. 9.

Zoe vxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex morbo. Demum a beato Sebastiano.

Egletes Athleta quum sortitione inter pugilles facta vidisset fucum sibi fieri, ac dari verba: repente in eum, qui id faciebat, sese videre quid faceret, magnum inclamauit. Auctor Gell. & Valerius de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

Fripides poeta oris graueolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuisset a Dechannico Archelai aulico, excaduit poeta grauius, quam opinaretur: quispiam. Caelius cap. 10. lib. 13.

De Gorgonio & Rufino, Martialis: Pastillos Rufinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

Herodotus in Polyhymnia scribit Euritu & Aristodemum ob extremam lippitudinem e castris a Leonida remissos.

Horat.

Horatius Flaccus variis in locis lippum se fuisse docet, ut Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. Item: Lulum it Meccenas, dormitu ego, Vergiliusque: Namque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor, ut dicitur, humani corporis, Phlegma Cholera seu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET

MONOCVLI.

Polyphemus Neptuni ex Thosa filius, qui duos Vlyffis comites deuorasset, ab ipso Vlyffe simulata amicitia inebriatus est vino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul li. 4. Cessit & Aetnae Neptunius incola rupis, Vincta Maronæ factus lumina Baccho. Verg. lib. 3. Aen. Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sidonius: Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopem.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amisit, nomen propterea inde sortitus.

De Phileni lufca, Martialis lib. 1. sic inquit: Oculo Philenis semper altero plorat: Quo fiat istud queritis modo? Lufca est.

Acacius orator socius Libanij sophistae unico tantu vidit oculo.

Philippus macedo ab Aftere milite sagitta percussus, alterum amisit oculum. Vnde & Aristides Philippum ipsum hoc ridebat scommate: Arimaspi cognatus es. Arimaspi enim populi sunt monoculi. Plin. lib. 7. cap. 27.

CAECI, ET EXCAECATI.

Orta inter Iouem & Iunonem ludicra quaestione, utri scilicet maior esset libido, virone, an femine: *Tyresias* Thebanus iudex electus, quum pro Ioue sententiam tulisset, dixissetque mulierem esse lasciuiores, ab irata Iunone excaecatus est. Indignatus Iupiter, caecitatem vaticinio pensauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat postquam iudex de lite iocosa Sumptus Apollinea clarus in arte senex. Idem lib. 3. Metamorp.

Politianus scribit eum ideo excaecatum fuisse, quod nudam vidisset Mineruam, vbi in Ambra ait: Baculum dat deinde porertem Tyresiae magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc ratam pensauit munere luce. Senec. in Oedipod. Tyresias tremulo tardus accelerat gradu, Comelq; Manto, luce viduatū trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter desio culus. Cuius caecitatem qui mulierculae lametarentur: Quid agitis? inquit, An vobis nulla videtur voluptas esse nocturna? Auctor Cic. lib. 5. Quae st. Tusc.

Appius Claudius quamuis caecus esset, tamen in illo suo casti

nec priuato nec publico muneri defuit. Autor Cicero.

Cæcus fuit *C. Drusus*, tamen domus eius implebatur consultoribus, qui in suis causis, cæcum adhibebant ducem. Idem Autor, Val. de Studio.

Cn. Aufilius prætorius in cæcitate, sententiam in senatu dicebat, nec amicis deliberantibus decrat, & Græcam scribebat historiam, & videbat in literis.

Diodorus Stoicus, itidem visu priuatus est. Versabatur tamen in philosophia, & fidibus Pythagoræorum more utebatur, munusq; tuebatur Geometriæ, diuidentibus præcipiens, vnde, quod, quamque lineam scriberent.

Alepiades nobilis philosophus, interroganti cuidam, Quid ei cæcitas attulisset? Respondit, Vt puero vno essem comitator.

Democritus quum existimaret animi aciem impediri aspectu oculorum, oculos ipso sibi eruit, vt philosophiæ & rerum naturalium causas profundius meditaretur. Lucret. lib. 3. Deniq; Democritum postquam matura vetustas Admonuit, memores motus languescere mentis, Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse. Tertullianus ait, ideò Democritum se exæcasse, quòd mulieres sine concupiscentia aspicere non posset. Gell. lib. 10. De cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot versus, quos potes legere.

Hypsea mulier fuit notæ cæcitat. Vnde Horat. lib. 1. Sermouum: Ne corporis optima lyncæis Cõtèplere oculis, Hypsea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius exæcatus est à musis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Proper. lib. 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur, Nūquam ad formosâs inuide cæcus ero. Politianus in Nutricia. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Stesichorus poëta quum Helenam suis carminibus infamasset, exæcatus est. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit visum. Politianus in Nutricia: - Et dånans Helenâ, laudânq; vicissim, Amittit, recipitq; oculos, tuus Imera cuius Stesichorus. Suid. apud Vol.

Ascanius Pedianus anno suæ ætatis LXXIII. captus est oculis. Duodecim tamen postea vixit annis.

Daphnis pastor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus est, quòd ebrius cum quadam fœmina concubisset. Autor Suidas apud Volater.

Dydimus Alexandrinus, præsul Casariensis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam didicit, scriptiq; commentarios in Psalms. Autor Volater.

Lucilla virgo, filia Nemeij tribuni, cæca fuit primo. Demù à Stephano pontifice recepit visu. Hæc sub Valeriano passâ est. Volat.

Homere-

Homereum cæcum fuisse fatentur omnes. Vnde autem cæcitate illam contraxerit, nõ satis cõuenit. Sunt qui dicat hoc ei ex morbo contigisse: alij ex longa senectute. Ouidius in Ibin, apum aculeis exæcatum scribit, & Pontanus de stellis lib. 5.

Cædonius, vnus ex discipulis Christi, cæcus natus est.

Xenarchus philosophus Peripateticus, paulò ante mortem visu orbatus est.

Sesostris rex Ægypti in extrema senectute oculis captus mortem sibi conciuuit. Michael Anglicus: Niliaca tali cæcus regione Sesostris. Vltus adulterij est facta nefanda grauis.

Herodotus in Euterpe scribit *Pheronem* huius Sesostris filium, casu fortuito exæcatum fuisse.

Herodotus itidem scribit *Anysim* regem fuisse Ægypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amanim legit,

Anchisam Boccatius cæcum fuisse scribit, ex Seruij testimonio; ac propterea Troianorum consiliis non interfuisse. Cæcitate autem contigisse ait, quòd gloriaretur se Veneri concubuisse.

Saibaerga puella ex agro Laudunenfi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis vita & sanctitate floruit) cæcitatem ab vtero matris attulit.

Phænæ Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouidius in Ibin: Id quod Amyntorides videas, trepidusque minister, Prætendes baculo luminis orbus iter.

Oedipus vbi agnouit se Iocastæ matri concubuisse, & patrem Laïum dedisse morti, sceleris horrore, oculos sibi eruit. Ouidius in Ibin. Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum exæcatus est, quòd filios suâs Harpalices exæcasset. Sunt qui dicant Phineum Idæ filia Dardani, Scytharum regis amore vsque ad eò captum fuisse, vt eius suâs filius ex Cleopatra susceptis oculos euulleret. Ouidius in Ibin. Martialis lib. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De *Phinidis* à Phineo patre exæcatis, Idem Ouid. inquit: Vt duo Phinida, quibus idem lumen ademir.

Polymnestor, rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei suæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidisset, indignata mater Hecuba eidem, per simulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin: Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius esset monocolus, ab Vlyssè profus exæcatus est. Causam iam diximus, Ouidius in Ibin.

Pastor vt Ætneus, cui casus antè futuros Thelemus Eurimedes vaticinatus erat.

Iscius Angelus Imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus est, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polixellus Atheniensis, in bello contra Datim ducem Perfarum incerto casu cæcus factus est. Author Plutar in parall.

L. Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amissis incendio, quum Palladium raperet ex æde Vestæ. Plin. lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manlij Curij in consularu collega, dormiens, oculorum vitium amisit, quum id sibi accidere somniaret, Autor Plin. lib. 7. cap. 50.

Phanus fuit vsurarius quispiam cæcus: de quo Erasimus meminit in illo adagio, Phani ostium.

Timoleus Corinthius (qui expulso Dionysio Syracusæ redemit seruitute) ætate iam prouectus, morbo cepit laborare, quo cæcus factus est. Autor Plutarchus in eius vita.

Ophioneum, Messeniorum vatem, Pausanias apud Cælium scribit, semper à natali statim die luminibus captum, & priuatim & publicè vaticinia peregrisse, & post vehementem capitis dolore videre cepisse, ac mox relapsum ad cæcitatem denuo.

Iustinianus imperator ante Leontium *Galinico* patriarchæ Constantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detrusus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Constantinus Copronymos imperator, *Atabalsum* primæ nobilitaris hominem, imperatorem ab Orthodoxis creatum, biennio post captum, oculorum visu cum liberis priuauit. Egnatius.

Constantinus Imperator Leonis & Irenes filius, *Nicephorum* imperatorij stemmatis hominem (in quem suffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ visu priuauit. Egnatius.

Irene postea imperatrix rerum pota, filium *Constantinum* in potestatem redactum excæcavit. Egnatius.

Haraldum quandam principem fuisse scribit Saxo, qui præ senio amiserit visum. Quod etiam de *Gormone* testatur idem Saxo lib. 9.

Aribertus rex Francorum *Sigibrandum*. Asbrandi filium oculis priuauit, omnesque eius propinquos variis tormētis affecit. Paul. Diac. de gestis Longobardorum.

Nautophilus puer natura cæcus, precibus sancti Senoch visum recepit. Autor Gregorius Turonen.

Belisarius præfectus copiarum Iustiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Persis triumpho, Italia à Barbaris non semel liberata, propter prosperos successus ipsi imperatori formidolosus & suspectus factus est, ac propterea ab eodē oculis priuatus. Quo facto tuguriolum in via frequenti sibi statuit, ubi victum à prætereuribus

tibus mendicabat his verbis: Viator da obulum Belisario, quæ virtus extulit, cæcavit inuidia. Autor Procopius, & Crinitus, c. 6. li. 9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, *Lippum* Florentinum oculis captum fuisse, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philosophorum auditoria frequentasse.

Quum in Troia Mineræ templum arderet, *Ilus* demissum cælo Palladii eripuit, statimque oculis captus est. Postmodum placata ira deæ, pristinum recuperavit visum. Autor Dercyllus apud Plut.

Metellus quoque templum Vestæ incensum conspicatus, Palladium eripuit statimque oculis captus est. Postmodum dea placata visum recepit. Idem autor.

Valerius Bestus dum Ruscium L. Imbrici foceri sui filium fidei suæ creditum, cupiditate auri interfecisset, ab ipso postea Imbrico correptus & excæcatus est. Plutarchus.

Herodorus in Erato ait, *Epixelum* Atheniensem in bello incerta causa luminibus captum fuisse neque sauciū vlla corpori parte, neque ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritum suum Bazulem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. Autor Volat.

Bela secundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus est.

Colomanus rex Pannoniæ post Ladislaum, *Almo* fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara virgo (quæ sub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias cōpelleretur, in tantas prorupit lachrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernensis, archidiaconus Mariscconensis, ex morbo luminibus orbarus est: visum tamen compluribus prodigijs restituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus pricipabatur) excæcatus est, quod fœminas quasdam sequentes Bacchum simulata cum deo amicitia interfecisset. Autor Diodorus.

C L A V D I.

Epictetus Philosophus Herapolitanus claudus fuit. Vnde apud Macrobius hoc modo inducitur loquens: Senius Epictetus genitus sum corpore claudus, paupertate Irus, diis & amicis ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuisse luscus, claudus, gibbosus lingua blesus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quispiam claudicans, qui cum crepidas furto amississet, imprecatus est, vt furis pedibus maximè congruerent. Erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro

pedum deprauatorum ratione in primis apta. Cælius.

Idem Cælius ait, *Androclidem* Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto vulnere claudus factus est: cui quum cruris vitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphare. Plutarch. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in cõxa lanceæ ictu, incidit in claudicantem, quod laudi sibi vertebat aduersus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuisse quendam claudum, alium à rege Bithynia.

Aristogiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non martium spirabant, adeo vt ventosa sua lingua populum in discrimina plerũque coniceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexisset, innixus baculo claudicantem simulauit, ne ad bellum vocaretur. Vnde adagium fluxit in vulgus, Aristogiton claudicat. De his qui morbum simulant, ne malitiam, aut aliud oneris genus subeant.

Cælius
cap. 40.
lib. 5.

Perdix, caupo fuit quispiam claudus, cuius clauditas prouerbio locum fecit, Perdixis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmus.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus esset, suas passim machinas circũferebat. Erasmus in Chiadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & Ectiõnis vxor, fuit etiam clauda. Auctor Herodotus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, vel quod matri opem ferre vellet, incidit in claudicantem. Ad quod allusit Valerius Flac. lib. 2. Argon. Accliuẽ scopulo inueniunt miserentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Megeo. Vulcanũ fama est cœlo quũ pulsus ab alto, Sub terris sine honore, diu, sine munere claudum. Vixisse, & Sicula exilium traxisse sub Ætna. Itẽ Martianus Capella: Quidã etiã claudus faber venit. Laetãtius: Tũ faber claudus Mineruæ nuptias postulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem simul arma ad coniurata vocasse.

B A L B I.

Herodotus in Melpomene ait, *Battum* Polymnesti inter Theros opulenti, & Phronimæ filium balbum fuisse, ac propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte venis vocis causa. Dux te iuberi Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero in Philip. scribit, *M. Fundum* nescio quem cognominatum

natum Bambalionem, ab hæsitantia linguæ.

Eodem nomine Fr. Philolophus *Pogium* Florentinum ob vitium linguæ infectus est.

Euripides apud Cælium scribit *Alcibiadi* in dicendo balbutiẽ fuisse, quæ voci illius splendorem, & sermõni gratiam afferre videbatur.

Michael Imperator (qui Leoni Armenio successit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

F V R I O S I, E T M A -

N I A C I.

Orestes Agamẽonis & Clytemnestræ filius propter interfectam matrem furiosus factus est, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit scelus. Vergil. lib. 3. Æneid. Et scelerum furis agitatus Orestes. Ouid. lib. 4. de Tristib. Quò postquam dubiũ est pius an sceleratus Orestes, Exactus furis venerat ipse suus. Luca. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidam vidit vultus Pelopeius Orestes. Hora. lib. 2. Sermon. Nec ferro vt demens genitricem occidit Orestes, An tu reris eũ occisã insanisse parente. Statius lib. 1. Theb. vel manem mentis Orestẽ, Opposito rapidã Pylade vitasse Megarã. Cælius scribit Orestẽ vi furoris sibi digitũ arrosisse & vorasse, cõq; facto, Eumenidas illi albas se in gessisse, quũ prius nigro colore occurrerẽt formidolosã. Adagiũ est apud Erasmus, Orestis palliũ texere: in eũ qui parat munus abuluro. Nã Orestes per insanã vestes dilacerabat. Verg. lib. 4. Æn. Aut Agnamẽonius, scenis agitatus Orestes armatã facibus matrẽ & serpentibus atris, Quũ fugit, vlticẽs q; sedent in limine Diræ.

Pentheus dum sacra Bacchi despicaretur, vlciscente numine in furorẽ raptus est. Verg. lib. 4. Æne. Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, Et solẽ geminũ, & duplices se ostendere Thebas. Lucan. libro septimo: Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum descisset Agæus.

Milo Epirota quum hastam in Laodamiam filiam Pyrrhi coniecisset, quæ ad aram Dianæ velut ad asylum cõfugerat, dea vindicante, in furorẽ raptus est, quo intra duodecimum diem perit.

Athamas Æoli filius furis à Iunone immisiss, vsque ad eũ correptus est & agitatus, vt Learchum filium interfecit. Ouid. lib. 6. Faistorum: Hinc agitur furis Athamas sub imagine falsa, Tũq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34. cap. 14.

Agæe Cadmi & Hermiones filia Bacchi co furore correpta, Pethẽũ filiũ interfecit Lucanus lib. 1. Ingens vrbẽ cingebat Erynnis, Excutiẽs pronã flagrãti vertice Pinũ, Stridẽtẽs q; comas, Thebanã qualis Agæũ Impulit, aut seui cõtortit tela Lycurgi Eumenis.

Idem lib.7. Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quam fueret Pentheus vel quum delcisset Agaue. Horatius lib. 2. Ser. Quod caput abscessum demes quu portat Agaue Nati infelicitis, sibi tum furiosa videtur. Seneca in Oedipode: Peior hac genitrix ad est, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ, à Baccho (cuius numen aspernabatur) in furorē versus, crura sibi amputauit. Lucanus Thebanam qualis Agaueum Impulit, aut sæui contoruit tela Lycurgi Eumenis. Ouidius in Ibin: Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenti, Ingenio dispar, cui pede claudus erat.

Martias dū Appolinē ad tibias certamē prouocasset, in furorem versus, & ab ipso deo excoriatus est. Ouid. in Ibin: Mens quoq; sic furis vecors agitur, vt illi, Vnū qui toto corpore vulnus habet.

Hercules vīsa apud inferos Megæra, in furorem versus est, vnde regressus filios imprudens occidit. Lucanus lib. 1.

Aut qualem iussu Iunonis ini qua.

Horruit Alcides viso iam Dite Megæram.

Alcmaon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furis itidem agiatus est. Propertius lib. 3. Aut Alcmaonia furia, aut ieiunia Phineæ. Politianus in Nutricia, Oenidæque facem, furis Alcmaona pulsum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyssi in virtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorē versus, armata loro cædebat, existimās se interficere Græcos. Apuleius lib. 3. Meta. In insani modum Aiakis armatus, non vt ille viuis pecoribus infestus tota lanauit armenta.

Cleomedes Astypalensis, prodigiosis homo viribus, dum Lachū Epidemnum, athletā, ictu pugni interfecisset, interfecti aperuisset latera, ac propterea iudices tantā perosi feritatem, in eum velent animaduertere, indignatus, & in furorem versus, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) disiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicunt hunc furorem eidem irrepisisse, quod victoriæ præmio fuisset fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter *Cleomedes* seu Cleomenes, quem Herodotus in Erato scribit, à Lacedæmoniis (quibus imperabat) primò expulsum, demum pristinae dignitati restitutum fuisse. Nec multo post in tantam insaniam incidisse, vt vnici que obuio sceptrum in facie impingeret. Quod eum facientem propinqui soleis ligneis illigauerunt, & in carcerem cōiecerunt. Vbi arrepto custodis & ergastularij gladio, ab ima corporis parte ad verticē capitis sese disiecit.

Prætidus seu filia Præri Argiuorū regis, dum Iunoni se præferrent, in furias versæ, ac post modum mutatæ in vaccas finguntur à Poëtis,

à Poëtis, Vergil. Prætidus impleunt falsis mugitus agros. Vide Senium.

Plutarchus in vita Artaxerxis scribit, *Charem* fuisse quendam, qui in bello Cyrum vulnerauerit, succisa poplitis venâ: quem ait insaniam postmodum fuisse correptum, nimia illati Cyro vulneris arrogantia.

Gallus Vibius vir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum insaniam mentiretur, quod assimulabat ad verum redegit. Cælius lib. 6. cap. 45.

Cælius scribit *Euagoram* regem Cypriorum repentino furore correptum fuisse.

T. Lucretius poëta Physicus, sumpto amatorio poculo in furiam lapsus est, qua impellente mortem sibi conscium. Statius: Et docti furor arduus Lucreti. Cælius cap. 26. lib. 9.

Spartus fuit quispian, quem Seneca scribit inter scholasticos insaniam, inter insanos scholasticum fuisse. Vide Cælium.

Timanthus Cleonæus athleta, quū senio confectus, arcum non posset cōphicare, quē intendebat iuuenis, dolore animi in furorem lapsus est, ac propterea se interfecit. Autor idē Cælius li. 6. ca. 55.

Aco mulier iam decrepita, quum faciē (quam ad speculum explorabat) senio deformatā cōspiceret, animi agridudine in insaniam lapsa est. Alij aliter sentiūt. Aiunt enim ipsam cōfuisse alloqui suā imaginē in speculo, eiq; subridere, cōminari, promittere, subblandiri, & quicquid confabulantes solent dicere. Idem autor.

Pisander eò vesaniæ lapsus est, vt timeret, necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esse destitutus. Cælius cap. 26. lib. 9.

Cambyses quum Apim (quem Ægyptij pro deo colebant) violasset, viciscente numine, lapsus est in furias. Quibus ageratus, vniuersam propē familiam deleuit. Autor Herodotus in Thalia. Postremò furore victus seipsum interfecit.

Aio filius Arichis ducis Beneuenti, missus à patre ad Rhotharem Lōgobardorū regē, in Italia veneno potus est, cuius virtute cepit insanire. Autor Paulus Diaconus de gestis Longobardorū.

Harthbennus fuit athleta quispian ex Helsingia non cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantis furias testatur cecidisse, vt summas clypei partes corroserit, igneos carbones ventri mandauerit, raptas ore prunas in viscerum ima transfuderit, crepidantia flammaram pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum sitorum præcordia furēte manu ferrum conuerterit.

Vhyses quum esset Græcorum prudentissimus insaniam tamen simulauit, ne ad bellum Troianum proficisceretur. Vt autem persuaderet se esse verē insanum, salē seminabat variisque animalibus aratra iungebat. Astum hominis explorauit Palamedes, qui

aranti Telemachum filium obiecit. Quem ne læderet ipse Vlyffes pater aratrum suspendit. Vide Cic. in lib. 3. Offic.

F V R I Æ T R E S.

Furias poëte Acherontis ex nocte filias vocat. Vergilius, Dicuntur geminæ pestes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempesta Megaram, Vno eodémq; tulit partu. Propterea Galteus in Alexandreide decenti epitheto eas vocat *Noctigenas* libro decimo, ubi ait, Hoc ego si dea sum, qua nulla potet: or inter Noctigenas, si me vestram bene nostis alumna. Eadem ratione Mantuanus eas vocat *Acherontigenas*. Apud inferos dicuntur *Canes* Lucanus. Iam vos ego nomine vero Eliciam, Stygiâsq; canes in luce superna destitua. Apud mortales vocantur *Furiæ*, quod furoris stimulos hominum præcordiis inculcent. Propterea etiam finguntur his colubros immittere, quos ad Maniam trahuat. Vnde Ver. Cæruleis vnum de crinibus anguem Coniicit, inque sinu præcordia ad intima subdit, Quo furibunda domû monstro permisceat omnem. Dicuntur & *Eumenides* sensu contrario, & per antiphrasim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouidius: Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorû loco. redimita serpentibus & colubris. Catullus: Quare facta virûm multatæ vindice pœna Eumenides, quibus sanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras. Huc huc aduertate, meas audite querelas. Statius lib. 12. Et *Anguicomæ* ducent vexilla sorores. Mantuanus in apol. Exhibant de sede Erebi tererrima môstra Tifiphone, furiaq; aliæ multæ angue comâtes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam *Diræ*. Verg. At procul ut Diræ stridorè agnouit & alas, Infelix crines scindit Iuturna solutos. Idem lib. 4. *Eneid.* Ultricésq; sedent in limine Diræ. Laëtantius lib. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum scribit: Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. Propterea poëta tres furias esse dixerunt, quæ mêtēs hominū exagitant: Ira, vltionem desiderat: Cupiditas, opes: Libido, voluptates.

Furiarum prima est *Alecto*, quâ Verg. depingit li. 7. *Eneid.* Lucrificam Alecto dirarum à sede sororum, &c. Quod autem sit Noctis filia, testis est apud eundem Vergil. Iuno hoc modo loquens Hunc mihi da propium virgo sata Noctē laborem, &c.

Thesiphone, seu Tifiphone, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna facem, fluidôq; cruore rubentē Induitur palam, tortôq; incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntē. Et pauor. & terror, trepidôq; infania vultu. Ouid. libr. 4. Trist. fecit inde adiectiuū Thesiphonæus, ubi ait, Cupiâsq; eradere

dere, vitæ Tempora, si possis. Thesiphonæa tua. Hanc filiam esse Noctis docet Syllius lib. 2. dicens: Et palmas tendens, hos inquit Noctis aluna. Hos muros impelle manu, populûmq; ferocem, &c. Matuanus li. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adsunt Erebi, crinita colubris Thesiphone, spirânsq; venenum, ignemque Megæra, &c.

Megaram tertiâ Acherontis & Noctis filiam. Claudianus de laudibus Stiliconis describit: Improba mox surgit tristi de sede Megæra, Quam penes insani fremitus, animique profanus Error, & vandantes spumis furialibus ira, &c. Mantuanus li. 2. de Cala. temporum: Per medias vrbes colubris crinita Megæra, Sanguineisq; caput vittis intorta siagello, &c.

STULTI, ET INSICIENTES.

Coræbi filij Mygdonis Phrygij stultitia vulgi fabulis celebrata est, qui maris vndas numerare conabatur, quû nō posset vltra quinque numerare. Auctores Eustathius & Lucianus apud Erasmus.

Bages fuit quispiam stupidæ mentis, & attonitæ. Auctor Plutarchus in Collectaneis apud Erasmus. Vnde ortum adagium: Vt Bages constitisti.

Melittides fuit stultus, ab Homero celebratus: qui euerfa iam Troia venisse legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Erasmus: Melittidem aut Coræbum me putas per deos?

Enthusiasticus est quidam mêtis stupor, quo laborauit *Mammachutus* quispiam sola insignis fatuitate. Vnde *Mammachuti* dicuntur hiantes & stupidi. Auctor Aristophanes apud Cælium lib. 9. cap. 28.

Amphistides tanta fuit stultitiæ, vt ignoraret, vtro ex parente prognatus esset.

Aecon vetula eo laborauit delirio (sicuti iam diximus) vt solita sit ad speculum cum imagine sua, perinde ac cum alia muliere confabulari. Auctores Cælius & Erasmus, & aduocatis Græcorum testimoniis.

Cippius simulabat se dormire & stertere, quod facilius eius vxor mœre charetur, Quod arguit eum à zelotypia lōgè fuisse alienum. Vnde natum videtur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epistola positum: Non omnibus dormio. Auctor Lucius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quispiam stultus, qui quod magis risum cohibere nitabatur, hoc ridebat profusius.

Midas Gorgij filius, quum m agrestem Panos dei cantilenâ Apollinis carminibus prætulisset, indignat⁹ Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus posteaque abiit in risum. Vide Ouid. lib. 11.

Pſylli populi, dum Austrum ventum plus nimio haberent inuisum, vt sibi & suæ terræ noxiū, sumptis armis in eum hostiliter profecti

profecti sunt, seu viuum aliquē hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus lib. 4. & Gellius lib. 16. cap. 11.

Inter stultos numeratur *Claudius* princeps, quod Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

M E D I C I, P H A R M A C O P O L Æ,

E T C H I R V R G I.

Apollo Æsculapij pater medicinę vsum primus dicitur attulisse, ac propterea meruisse deitatem. Ouid. lib. 1. Met. Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Di. cor, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Remedio.

Æsculapio Apollinis filio plerique etiam inuentum medicinę referunt acceptum: in qua adeo excelluit, vt mortuū Hippolytum fingatur ad vitam reuocasse, & Androgeū Minois filium ab Atheniensibus interfectum. Propertius lib. 2.

Et deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,

Restituit patriis Andrageona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: scripsit de medicina librū vnum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedonię regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnidius, Chryssippi philosophi seruus fuit, item medicus, qui magnam adeptus est famam, ex curatione Antigoni Gonatę cognomento.

Asclepiades Prusienſis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua vinum ægris mederetur, relato è funere homine, & conseruato. Dicebat salutem constare cibi potusque abstinentia: præterea gestatione, ambulatione, & fricatione. Scripsit ad Mithridatem volumina: autore Plinio. Mortuus est scalarum lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia commētus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatē. Siquidem & balneorum consuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit suspensiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. Autor Plin. li. 7. ca. 37. & cap. 3. li. 26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi veller, morbū & dolorem auxit. Vnde natum adagium: Acesias medicatus est, vbi res in deterius vergit. Erasmi. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. li. 7. medicę artis apud Ægyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit lib.

sunt lib. 1. Epist. dicens: Nā mihi Baias Musā superuacuas Antonius.

Cælius Hæmiana apud eundē Plinium testis est. *Aschagatum* Lyfaniaz illum Peloponensem, primum è medicis venisse Romam, L. Æmylio, & M. Lino consulis. Eique ias Quiritum datum, & tabernam in campo Acilio emptam. Ob id publicè vulnerarium fuisse eum tradit vocatum, miręque gratum aduentum eius ab initio: Mox à sœuitia secand. vrendique, nomen carnificis meruisse. Plin. cap. 7. lib. 25. & cap. 3. l. b. 30.

Amychæon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus est.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, Ambo medici. De quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Ariemon fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati propinquit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Autore Plinio cap. 1. lib. 28.

Attalus medicus apud Plinium affirmat scorpione viso si quis dicat duo cohiberi nec vibrare ictus.

Alcon, seu Alconius, medicus fuit vulnerum centū sestercii à Claudio cōdemnatus, & exul missus in Galliam, demū restitutus. Nescio an is sit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Ostendit digitū sed impudicā Alcon, Dasióq; Symmachóq; Aufonius de alio Alcone itidē medico loquitur, qui Diodorum aruspice vaniloquū fecit.

Ayron medicus fuit, qui pestilentia Athenas passim occupante, affectorum plerisque opem intulit salutarem, accensis in proximo ignibus. Cælius cap. 22. lib. 13.

Basilus Ancyranus professione fuit medicus. Floruitq; imperāte Constantino. Apud Volater.

Chiron Saturni filius ex Philyra, herbarū naturas primus inuenisse, Achillémq; & Æsculapiū docuisse fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto visum restituit. Propert. lib. 2. Tarda Phylotetæ sanauit crura Machaon phœnicis Chirō lumina Philyride s. Verg. lib. 3. Georgic. Quæ sitq; nocent artes, cessere magistri Philyrides Chiron Amythaoniūq; Melampus. Ab eo nomen sumpsit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin. cap. 6. lib. 25.

Cornelius Celsus libros de medicina scripsit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.

Crisobolus medicus fuit, cui singularem peperit laudem sagitta ex oculo philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulsa, de quo abundè Curtius meminit, lib. 8. de gestis Alexandri. Plin. lib. 7. cap. 37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui vini rationem illustrauit. Hic apud Plinium ait semen pastinacę erraticę dysentericis

tericis prodesse.

Idem autor scribit, *Chryssippum*, Erasistrati præceptorem, medicum fuisse, qui Hippocratis, Æsculapij, & Prodicī medicorū placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinus Massiliensis fuit medicus, qui ad syderum motus ex Epheride mathematica cibos dabat, horāsque obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestercia reliquisse, muris patriæ non minore summa extractis.

Charmis ex eadem Massilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea damnauit. Frigidāq; hybernīs algoribus lauari persuasit. Merisit ægros in lacus, adeo ut Plin. dicat, se uidisse capulares senes usque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Piperitium herbā (quam alij Siliquastrum vocant) bibi contra morbos comitiales. Autor Plin. lib. 20. Idem scripsit succū radicis ferularū, oculorum claritati multo conferre.

Cherias Atheniēsis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus sitim facere, stomachū corroborare, & vulnus aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in vino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratei Samiorum tyrannū curauit talentis duobus, scripsitq; librū de medicina Herodotus in Thalia scribit Democidē Taliphontis Crotoniensium principis medicū fuisse, atque duobus aurearum cōpedum paribus à Cario donatū.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum vnum de medicina.

Diocles Caristius floruit temporibus Darij Histaspis: reliquit cōmentarios. Plin. in multis locis.

Democrates Seruilius citatur à Plin. lib. 25. Primūsq; medentium herbam dicitur inuenisse, quā appellauit Hyberidam.

Idem lib. 24. ait *Demorium* fuisse medicum, qui in valetudine Confidæ, M. Seruiliij consularis filix omnem curationem, austeram recusantis, diu effūcaciter vsus sit lacte caprarum.

Dasius medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens: Ostēdunt digitū, sed impudicū, Alconi, Daniōq; Symmachōq; & c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. Scripsit de rerum natura ac medicina cōmentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, scribit Volater.

Erasistratus medicus fuit, qui primus cognouit morbū Anthiochi ob amorē Stratonices noueræ. Plin. scribit hunc fuisse discipulum

pulum Chryssippi, ex Aristotelis filia genitum, cui Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus, Hūc citat Gell. lib. 16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomen imposuit. Autore Plin. lib. 25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinæ peritissimus, ut qui Oilei vulnus à Stymphalidibus illatum sanauerit. Testis Orpheus apud Ægidium Maserium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiaticæ, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæterique omnes medicorum principem fatentur. Scripsit de medicina libros complures, & in opera Hippocræ. Cælius lib. 16. cap. 19.

Glaucias medicus fuit in agnoscenda cadauerū natura diligentissimus. Plin. & Cælius cap. 29. lib. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, vixit in summa familiaritate apud Perdicam Macedonū regem: Suscepit filios Theofalum & Draconē. Hunc Artaxerxes magna mercede summūq; honoribus in familiam suam inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito, quem ut insania curaret, plerunque ad eum scripsit. Amavit Græciam, ex qua nunquam egressus est. Mortuus est Larissæ, natus annos CIII.

Hermogenes, fuit medicus, qui Adriano Imperatori, se interficere volenti, circumscripsit locum sub māmilla, quo letaliter percusso, celerius expiraret. Autor Dion Cæsarius.

Iulianus fuit quispiam Pharmacopola herbariæ artis peritissimus, quem Volaterranus ætate sua floruisse scribit.

Lucas Antiochenis medicus fuit, Pauli apostoli sectator, à quo edoctus, scripsit Euangelium, & Acta apostolorum. Excessit natus annos LXXIIII.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen est herbæ) contra cantharidas bibendum censet, apud Plin. cap. 20. lib. 20.

Menecrates Syracusanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum sacrum hac lege, ut liberati se esse ipsius seruos faterentur, eūmq; Iouem appellarent. Feruntq; in id tumoris fuisse euectū, ut quādoque ad Agefilau Spartæ regem hoc modo scriberet: Menecrates Iupiter Agefilao regi salutē. Subridēs Agefilaus respondit: Agefilaus Menecrati sanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius cap. 38. lib. 6.

Marcion Mitylenæus de simplicibus affectib. scripsit. Item apud Plinium rumpi scolopendras marinas sputo, rubetas item, aliāque ranas scribit.

Mycōn apud eundem testis est aduersus serpentes nihil esse efficacius

ficacius hippomarathro.

Machaon Æsculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clarissimus. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & ista manu est. Hic Philoctetem Pzantis filium Herculis sagitta Hydræ veneno tinctâ, vulnèratum sanauit: Propert. lib. Tarda Philoctetæ sanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filius Pzæti Argiuorum regis ab infania purgavit. De hoc Vergil. lib. 3. Georgic. Cessere magistri, Phyllyrides Chyron Amythaoniûsq; Melampus. Meminit & Herodorus in Euterpe. Et Plin. lib. 25.

Meges fuit chirurgus quispiam, què Volat. citat in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium veniens promisit se domino mortem illaturum. Quod flagitium auerfatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, vt à Micia caueret. Gellius videtur hoc ascribere Timochari, apud Gellium. Quadrigarius Niciz. Vter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib. 3. in Rufinum.

Nicomachus Stagiritis Machaonis fuit filius, & Æsculapij nepos Scripsit de medicina libros sex. Fuerunt eius nominis duo alij pater & filius ambo medici. Quorum filius scripsit Commentarios in Physicam patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. Autor Volater.

Nicerotiana. *Nicerotes* vnguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis vnguenta vocat Nicerotiana. lib. 6. dicens: Quod semper Casia, Cynnamosq; Et nido niger alitis superbæ, Fragas plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Orib. sius Sardinus, Iuliani principis familiaris, scripsit libros medicinæ quinquagintatres ad ipsium Iulianum. Suidas apud Vola.

Ocularius medicus fuit in Ægypto præstantissimus, qui floruit sub Amasi rege. Autor Herodot. in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri eiq; summa familiaritate & amicitia iunctus: nã quum Parmenio literas ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, vt ab infidiis Philippi, velut ab hoste Dario corrupti, sibi in ægritudine caueret: Alexander exploratâ habens medici fidem, poculû ab ipso Philippo datum haurit, demum literas Parmenionis eidem legendas concessit.

Pæon vir medicæ artis peritissimus, à cuius nomine Pzonia herba nomen sumpsit. Architrenius lib. 2. Pzoniis animo medicina potentior herbis.

Latrealeptice. Plin. ait lib. 20. *Petricium* fuisse medicum, qui Ophiacâ scripserit. Eodem autore *Prodicus* fuit medicus, Æsculapij discipulus, Selymbriæ natus, qui medicinam instituit, quam *Latrealeptice* vocant. *Phil-*

Philistion Locrensis fuit medicus, què Gell. lib. 17. cap. 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis qui quum medicameta quædam ad medendi vltimū exquisitissimam concinnaret, & regias quasdam Alexipharmacas potestates, eas Deorum manus appellabat, velut diuinas & salutare. Cælius lib. 16. cap. 10.

Podalyrius filius fuit Æsculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritissimus: qui cû Grecis ad Troiam profectus dicitur. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medicus quispiam, de quo Syl. Italicus li. 5. sic inquit: Ipse olim antiquo primû Garamaticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morsûsq; ferarû, Telorûq; graues ictus sedare medèdo.

Themison medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, autor e Plinio, què plerisq; in locis citat Plin. ipse. Iuuenal. Quod Themison ægros autumno occiderit vno. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxâq; carebis, Cõtèmnèsq; piâ sic Themisionis opem. Fuit eius nominis alter, què Martialis scribit consuetudinè Veneris habuisse cum sorore, vbi lib. 12. ait: Quare non habeat Fabullæ quæris vxorem Themison, habet fororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalensibus sacris donauit centum talentis, seruato Antiocho rege. Autor Plinius lib. 7. cap. 37.

Thessalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita transiuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vellius Valens adulterio Messalinæ Claudij Cæsaris nobilitatus, pariterque eloquentiæ affectator, suo tempore nouam medicorum instituit sectam.

Sunt & plerique alij, quorû nomina & placita quandoque aduocant à Plinio, vt Aristogiton, Athamas, Callimachus, Cleop^{plin. lib.}lemus, Damion, Dioces, Diodorus Petronius Dorotheus, Diony^{29. cap. 1.}sius, Sallust. Hæsius, Hicesius, Herophilus, Icthidus, Iollas, Lais, Le-neus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Plistonices, Sestius, Simus, Sosimenes, Sotacus, Q. Stertinus. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porro multiplex est medicina: *Pharmaceuticæ*: quæ medicamentis curat. *Empyricæ*, quæ solum experimentis constat. *Latrealepticæ*, na multi quæ vnguentis. *Clinicæ*, quæ victu & venenis corporibus *medic-*plex. detur.

VNGVENTA QVÆDAM

ET PHARMACA.

Elaterium Plinius ait esse medicamentum, quod fit ex cucumer^{ere} syluestri, iucco expresso è semine.

Crocinum. species est vnguētū, quod efficitur Croci commixtione. Propert. Sit mensæ ratio, vōxq; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus vngat Onyx. Alio nomine *Crocomagma* dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & vino dulci. Hoc Romani non solum corpora delibuebāt, sed & spargebant pulpita. Vnde idem Propertius: Pulpita solennes non obluere crocos. Crocinū, auctore Plinio, in solā Cilicia diu maximè fuit laudatum, innox Rhodi.

Epilima vnguētū est vilissimū, quo passim vrebantur veteres.

Malobathrum vnguētum est odoris fragrantissimū, quod afferebatur ex Assyria. Eo Romani suos capillos vngabant in deliciis, vt videtur innuere Horat. li. 3. Car. Od. 7. Malobathrus à Sidonio vocatur, qui hoc vnguēto delibutus est. Malobathru, teste Plinio, vnam cit. Oculorum Epiphoris vino expressum vtilissimè imponitur. Item frontibus, dormire volentibus.

Mandisum est vnguētū, quod fiebat in Mēdeso Ægypti vrbe.

Mithridaticum, seu Mithridatios vocatur antidotū, quo Mithridates rex Ponti aduersus insidias venenorum consueuerat se tutari. Eius compositio fit è duabus nucibus ficcis. Item ficis totidem, & ruta; foliis viginti simul tritis, addito salis grano. Quod qui icinius sumet, eum veneno securum fore toto die promittit Plinius lib. 23. cap. 8. Antidoti nomen adhuc nostra manet atate.

Nardus.

Nardum dicitur vnguētum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine vocatur *Foliatum*. Est autem Nardus seu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro distillent tempora nardo. Frequens est in Perside. Vnde ab Horatio in Epodo vocatur Achamenitū, vbi ait: Nūc & Achamenio Perfund: nardo iuuat. Indicum Plin. lib. 12. vocat: Inuēta, inquit, nuper in Thracia herba est, cuius folia nihil ab Indico nardo distant. Pōsanus Arabum vocat, Hieronymus Balbus Assyrium Lucret. lib. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halar. Aliās Foliatū & Spicatū dicitur. Cōstat Omphacio, Iunco, Balano, Costo, Nardo, Amomo, Myrrha, Balsamo.

Folia-
mm.
Spica-
mm.

Narcissinum vocatur vnguētum, quod componitur ex Narcisso flore delicatissimo. Constat generibus odorum. Sed iam componi desit. Auctore Plin. lib. 13.

Nicerocianum vocatur vnguētum odoratissimū, cuius auctor fuit Nicerotes Pharmacopola. Martia. lib. Fragarum plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Odontostemma vnguētum est, quo confricantur dentes, vt albefcant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum vnguētum est, quod fit ex Oenanthe, id est labruscæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Ægypto prepositum. Auctor Plinius.

Panath.

Panathenaicum fuit vnguētum Atheniensibus peculiare à quibus nomen sumpsit Plinius lib. 13. Panathenaicum suum Athenæ perseueranter obtinuerunt.

Amaracinum Amaraco flore odoratissimo conficitur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino sui. Lucretius: Porēque superbos Iungit amaracino, & foribus miser oscula figit. Idem li. 2. Porro *Sampsusum* aliter vocatur, quoniam Sampsucus eadem est herba quæ & Amaracus de qua Verg. lib. 1. Æne. Vbi molis Amarcus illum Floribus, & dulci aspirās complectitur vmbra Amarcus fuit puer regi⁹ vnguētarius, qui casū lapsus dū ferret vnguēta, maiore ex confusione odorū creauit odor ē, inquit Seruus. Vnde optima vnguēta dicitur Amaracina. Laudabile fuit hoc vnguētū in Co insula. Postea eodē loco prælatum est Melinū. Optimum est & Mitylenis & in Cypro, vbi plurima est sampucus. Auctor Plin.

Ama-
racu.

Metopium fuit vnguētum, cuius præcipuam laudem meruit Ægyptus, mox abstulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarso cuius compositio & mixtura obliterata est. Dicitur autem à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba est vnguētaria, cuius succo vnguētum cōponitur *Balaninum*, quod expeditissimū olim fuisse, scribit Plin. Resinæque solitū misceri. Balanatus, à Persio dicitur oleo delibutus, vbi ait: Tum cū maxilla Balanati Gaulape pectis. Myrobalanum vocat Martialis vbi ait. Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus. Hoc ex vnguēto cōstat & ex Balano. Glās autē qua cōficitur, præcipue bonitatis est in Troglodytis, Thebaide & Arabia.

Balana-
tia.

Melinum vnguētum fit è malis Coroneis, & strutēis admixtis Omphacino, Cyprino, Samio, Balsamo, Iunco, Casia, Ambrotano. *Susinum* cōstat ex Liliis, Balano, Calamo, Melle, Cynamomo, Croco, Myrrha, & est omnium tenuissimū.

Cyprinum, vnguētum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomo, Calamo, Aspalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Ægypto.

Telenium fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fæno-græco, Melle, Mello, Oraro, Amaraco, Fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum.

Megaleum successit ex oleo Balanino, Balsamo, Calamo, Iunco, Xylobalsamo, Casia, Resina.

Cynamomum vnguētorum omnium est crassissimū. Vocatur ab eundē nominis frutice, qui in Æthiopia, Sabæis, & australi India frequēs est. Huic vnguēto adiciuntur Balaninū oleū, Xylobalsamum, Calamus, Iuncus, Balsami semina, Myrrha, Mel odoratū.

Cynamum eadem est abascula, quæ & Cynamomum, qua etiam

Cynnamomum.
Stacta.

conficitur vnguentū eiusdē nominis. Hoc videntur habuisse Thracas. Claud. ac Nu. Honorij & Maria Cynnama vocat *Pāgea*, a *Pāgeo* Thraciæ mote. A Cynnamo fit adiectiuum Cynnamicus, quo vltus est Bapt. Pius: Cynnameos nimiu lacerate pharetriger artus. *Myrrha* per se vnguentum facit sine oleo, Stactæ duntaxat, id est, distillatione. Nam Stacta verbum Græcum, id est, distillo, Vnde Catastagnos morbus a Græcis dicitur, quem nos Distillationem dicimus. Et Lucretius Lib. 2. Myrrham appellat Stactam, id est, distillationem, vbi ait: sicut Amaracini blandum Stactæque liquorē. Est autē *Myrrha* genus arboris odoriferæ, de qua iuccus emanat fragrantissimus. Ouid. lib. 10. & Lib. 1. Fast. Hac abundant Arabia, Achaia, Orontes, Assyria. Propterea Verg. Myrrham vocat Arabā: Achaiam, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteam Bapt. Pius A Myrrha fit adiectiuum Myrrheus Horatius lib. 6. Car.

Balsami natura & eius proprietates.

Balsamum arbuscula est soli ludææ concessa, frequens in collibus vt vinea. Sustinet se sine adminiculis. Trima iā fructifera est. Proceritatem habet duorū cubitorum. Eius lignū vocatur *Xylolbalsamum*: succus (qui habetur vnguenti loco) *Olibasamum*, lac coagulans, & in veste nullas faciens maculas. *Carpobalsamum* vocatur eius arboris fructus. Hoc vnguentum vis conueniēte scribit Martialis, quum Assyria vnguēta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balsama me capiunt, hæc sunt vnguenta viroꝝ, Delicias Nini vos redolete nurus. A Balsamo fit adiectiuū Balsameus quo vsus est Sidonius.

Anomum etiam arbuscula est venosa frutice, palmi altitudine, cuius quoque succus inter magni pretij vnguenta numeratus. Frequens est in Assyria. Vnde Vergilius, Assyriū vulgò nascetur Anomum. Syllius lib. 11. Nec crinem Assyrio perfundere pugnet Anomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circumflus aer Fragrat, & Armenio carcer lustratus Anomo.

Pilothrum vnguentum erat ad depilandū corpus: fiebatq; ex variis rebus modò ex thini sanguine, felle & iccore: modò ex sanguisugis coctis in vase fictili, & acero illitis. Prius tamē euellbantur pilis autore Plinio: post adhibebatur Pilothrū, ne renascerentur ac repullularent. Martialis ad Gargilianum, Pilothro faciēque lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonsorem Gargiliane times? *Thalassomali* vnguentū, quod fit æquis portionibus Maris, Mellis, Iambris, nētilique vase & depicato conditur.

Dropax vnguentū depilatorium, seu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Pilothro faciēque lauas, & Dropace caluam.

Cæroma erat vnguentum, ex oleo & cæno, quo vtēbantur iuuenes ad robur lacertorū. Hinc *Cæromatici* eo delibuti vocātur, Martialis

ialis lib. 4. Seu lentum Cæroma teris, tepidūque Trigona. Idē lib. 7. Vara nec iniecto Cæromata brachia tendis.

Panchrestū genus est medicamēt. De quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum (inquit) omnes eius comites iste tibi tuo, ille Panchresto medicamento amicos redemisset.

Collyrion dicitur oculorum medicamentum. Horatius. Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinire.

Apyron vocatur vnguentum ex auro. Autor Plin. lib. 21.

Atharis medicamentum est vtilissimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib. 22.

Botryon erat medicamentum compositum ex cinere extremetorū, quo Æschynes Atheniensis Anginis medebatur & Tōtilis. Autor Plin. lib. 28.

Trium Plinius vnguentum fuisse scribit, quod diu Corinthi placuerit, postea Cyzici.

Idem lib. 12. ait medicamentum esse, quod a Græcis *Eubemon* dicitur, singulari affectu contrahendis vulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum est, quod fit ad Dyntericos, stomachiq; vitia in cōgio misti albi, lento vapore, decoctis malis cotoneis quinque cum suis seminibus, Punicis cum totidem, & Sorborum Sextario. Autor Plin. lib. 24.

Stomachice medicamentum est vtilissimum oris vitiiis, narium, aurium, oculorum caligini, Pterygiis, genitalibus. Plin. lib. 33.

Diaphasmata dicuntur vnguenta ex siccis odoribus. Martialis. li. 1. Quid quod olet grauius mixtum diaphasmate virus?

Magnata verò dicuntur fæces vnguentorum, vt scoria ferri, Amurca olei.

Regale vnguentum vocat Plinius, quo parthorum reges vtēbantur. Fiebat autē Myrobalano, Costo, Anomo, Cinnamomo, Comaro, Nardi spica, Ma: o, Myrrha, Casia, Stryace, Ladano, Opobalsamo, Calamo, Iūco Syrico, Oenāte, Malobathro, Sericato, Cypro, Aspalatho, Panace, Croco, Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.

AUCTARIUM.

PORRò vnguēta quandoque fiunt *ex floribus*, vt Rosacētum, Leucoium, Sufinūm: *Aut ex folijs*, vt Myrrhinū, Oenanthinū *Aut ex radicibus*, vt Nardinum, Amaracinum. Vnguētis veteres multis modis vsi sunt: *Ad salubritatem*, vt natantes, & lauantes: *Ad necessitatem*, vt certates Cæromate vngēbantur: *Ad luxuriā*, vt delicati causa veneris & mensarum Græci mixtum vnguento vinum bibere non erubescēbant, quod dicebant Myrites. Bathilli populi vnguentis madent Huius luxuria Perfis referretur acceptum, Vnde Horatius: Perficos odi fuer apparatus. Eius rei fidem

facit serinium vnguentorum laudatissimorum, quod expugnatis Darij castris reperit Alexander. Cyprij quoque, Cyziceni, & Corinthij eadem mollitie effœminat sunt. Constat vsum vnguentorum, aliarumque rerum ad delicias reperarum vsque ad Iulij Cæsaris tempora Belgis fuisse ignotum: cum Imperator ipse Belgas fortissimos dicat, quod ad eos non commencent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportet. Inuasit hic luxus totam paulatim Italiam adeo, vt M. Orho Neroni monstrauerit vestigia pedum vnguentis tingi, hinc balnearum parietes quædoque aspersi sint. Caicum quoque principem ferunt vnguento solitum lauari. Anno post urbem conditam D. LXXV. P. Licinius Crassus & Iulius Cæsar Censores edixerunt, ne quis venderet vnguenta exotica. Plotius, Plotij bis Consulis frater, proscriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra vnguenti odorè peditus est. In cõfesso est, Helioabalum Imperatorè triclina, quandoque lectos, & porticus, omni florum genere strauisse, vt Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narcissis, ac per eos ambulasse, seque vnguentis omnium fragrantissimis nudum sæpenuero peruxisse. Quem securi Imperatores, propè nullam molitiam sibi non permiserunt, nulla voluptatis poculum relique: ut ingustatum. Quod ego in Romanis principibus quauis damnem plurimum, nõ tamen admodum miror, quum etiã apud eos abiectissimi hominuli, idem sibi indulerint.

DE OLEO.

Reperit & portentosa hominum luxuries in Oleo voluptatem, quo plerique ad nitorem cutis, alij ad confirmandas corporis vires se perunxerunt. Fuit autè multiplex: *Amygdalinum*, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam cõtulis, aspersum aqua, & iterum tuisis exprimebatur. Mollit corpora, cutè erugat, nitorem commendat. Varos cum melle tollit à facie. Prodest auribus cum Rosaceo & melle, & punici mali germine decoctum. Autor Plin. Vide alias virtutes apud eundem li. 24. cap. 4. *Oenanthinum* fiebat ex Oenanthe herba. *Cicinum* bibebatur ad purgationes ventris cum pari caldæ mensura. *Lauinum* vtilius est, quo recentius & viridius colore: Illinitur Paralyticis, Spaticis, Ichthiadicis, & plerisque aliis morbis. *Cupressinum* à Cupressu arbore, vt Myrteum à myrto. Citreum à citro. *Balaninum* ex Balano glande, de qua iam diximus. Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. *Omphacium* prodest Gingiuas. Si contineatur in ore, colore dentium custodit, magis quàm aliud, & sudores cohibet. *Narcissinum* dicitur à narcissis flore *Raphaninum* à raphano: Phthiriasis tollit scabrieies cuti in facie emundat. *Sesaminum* aurium dolores sanat, & vlcera, quæ serpunt. *Balsaminum* contra omnes serpentes est efficax. renibus

renibus vtilissimum est, sudoribusque euocandis. *Sclauicum* neruis vtile est. *Picenum* prodest ad quadrupedum scabiem. hæc omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSÆ.

Amystis erat quædam potio apud Thraces, quæ clausis oculis bibebatur. Horatius li. 1. Car. Nec multi Damalis meri Bassum Threicia vincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex sale & acero recenti aduersus serpentes.

Oxyaccaron potio ex saccharo & acero. Saccharum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero: Non eum quem tu es solitus promulsidè conficere. Hinc Promulsidaria vasa, quibus mulsum continetur.

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco vini fumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Thimotheo dolenti stomachum vinum suadet bibere, non Pyratium.

Bua, infantulorum potio à sono fictum vocabulum. Cato: Quum cibum ac potione Papas & Buas vocet: & matrem mammam, & patrem tantum.

Ex frugibus, inquit Plinius lib. 22. fiunt potus similes *Zithon* in Ægypto, *Galia* & *Cereatin* Hispania, *Ceruissa* & plura genera in Galia, quorum omnium spuma cutem foeminarum in facie nutrit. Idem lib. 14. Ægyptius, inquit, è fruge sibi potus similes excogitauit. Nullaque in parte mundi cessat ebrietas. Bibitur Ceruissia mera, non diluta inebriat instar vini.

Ptyzana est itidem potio à Græcis inuenta, quæ hordeo fieri solet. Martialis lib. 12. Frumentum, nilium ptyzianamque fabamque solebas vendere.

Sabaja est potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuersus. Autor Ammianus Marc. lib. 26.

DENOMINATIONES. A VARIIS

ARTIVM PROFESSIONIBVS

ORDINE LITERARVM.

Abietarij dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores vocantur Phrygiones, qui aurum & colores vestibus intertextunt.

Achnarij siue ab Achnis dicuntur notarij, qui veloci stylo acta, actiones que describunt.

Acupedarij optimi cursores, à pedum acumine.

Alutarij sutores coriarij, ab aluta, id est pelle, quæ à luteo colore dicitur.

Amphorarij pincernæ, seu pocillatores, ab amphora vase vinario.
Apiarij qui curant apes. Aliter vocantur Mellatores.
Argentarij dicuntur cāpforēs, seu nūmularij. Budæus: Argentarij Romæ tabernæ in foro publico cōductas habebant. Aliter vocantur Mensarij, Mensularij, Trapezitæ, Collybistæ, Monetarij.
Asinarij qui asinos pascunt. Hoc vocabulo utitur Cato de Re rustica.
Asinos equorū ductores. Hor. Si patinā pede lap^{id} frāgat agaso.
Auarij qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen vt illustria sint loca, quæ commodius habiter Auarij.
Aurarij, qui aliquid inaurant.
Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.
Architectus, primarius faber.
Arrienses custodes arriorum, seu Vestibularij.
Argyromones minutuli nūmularij; quasi pecuniæ spectatores.
Arcaij arcarum fabri. Autor Cælius. Appellantur & Scrinolarij Apud autores passim obuium.
Aquarij qui aquam circumferunt venalem. Idem autor.
Aurige curruum & vehiculorum ductores.
Aucupes qui aues capiunt.
Arcularij arcularum & scriniorum fabri.
Aliptes corporum vnctor. Idem ferè significant Vespillo, Sandapilarij, Libitinarij. Iuuenal. Satyr. 3.
Bractearij, qui Bracteas faciunt, quique aurum malleis tusum, & ad quamvis tenuitatē ductile rebus inaurandis reducunt. Budæus.
Bubulci, & Bublequæ, bouum custodes.
Balneatores balnearum ministratores, Vnde & apud Erasimum est adagium: Alinus balneatoris.
Cellarij qui asseruando penu præsent.
Copiarj qui legatis foras profecturis pecuniam suppeditant necessariam.
Coronarij, qui coronas conficiunt. Plin. lib. Coronarij quidem & spinæ flore vtuntur.
Celestes, qui remiges hortatur, quasi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.
Conchyltarij qui conchylia in mari conquirunt.
Codonophori, id est, atrati antambulones, & ferales, præcones tintinnabula gestantes. Budæus.
Collybistæ dicuntur nūmularij: Nam Collybus dicitur nummus.
Chirurgi, medici vulnerarij.
Cinclidarij, quibus attrij & vestibuli committitur custodia. Cinclidas enim Græci appellant valuas duplices aut foramen, quo immittitur

immittitur clavis.

Ceroplastæ cerearum imaginum artifices.
Cinifones, qui modū docēt crispandorū capillorum calamistris.
Cosmetæ dicuntur vnguentarij, à Cosmo medico, vt opinor, sicut Cosimani.
Condi, qui recondunt in cellam penuariam bona domestica.
Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt venales.
Crepidarij, qui crepidas conficiunt. Aliter vocantur, Calceolarij futores.
Calones, militum serui, qui clauas ligneas, hastas & fustes ferunt à tergo dominorum. Horatius: Hunc perminxerunt calones atque caballi.
Clitellarij, quæ sarcinas ferūt clitellis. Aliter vocātur Muli mariani.
Cupedinarij, venditores ciborum lautiorū, qui vocātur Cupedia.
Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio: Mansitque apud eos non sine summa indignatione propè XL. dies cum vno medico, & cubiculariis duobus.
Cinerarij & *Cinifones*, dicuntur tonsores, à confādis calamistro-rū cineribus, in quibus calamistra adiuuenū puellarūque capillos vibrādos calefaciebant. Catullus: Nunc tuum Cinerarij tōdet os.
Crocatarij, qui Crocino colore vestes inficiunt. Plautus: Qui incedunt infectores Crocatarij.
Cæmentarij, dicuntur Cæmentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) structores. Hieronymus vocat fabros murarios.
Calceolarij, qui calceos consunt & conficiunt. Vocantur aliter Alutarij, Coriarij, Crepidarij, Sandaliarij.
Capfarij, capfarum & crumenarum custodes, vel artifices.
Carnarij, carniū venditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.
Carpentarij fabri lignari, qui carpenta conficiunt.
Caupones esculentorum, poculentorūque venditores.
Cassiferi, vasculorum, aut capfarum vectores.
Dulciarij dicuntur pictores placētarij, quos Pastillarios dicimus.
Decupa, qui vinum quotidie minutatim vendit. Cicero: Venum à decupa & propola quotidie sumit.
Dardanarij dicuntur propolæ, qui omnia præsumunt, vt carius postea vedāt: à Dardanio quodā māgo, qui hoc facere cōsueverat.
Epibate dicuntur, qui ob hoc tātum sunt in nauī, vt vehantur. Autor Budæus.
Essedarij, dicuntur fabri essedorū vehiculorum. Suetonius in Augusto: Quum essedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulisset rudem.

Fœnifeca, qui secant fœnum. Columel. vtitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi antambulones, qui cadauera (quæ efferunt) cum tintinnabulis præcedunt.

Fullones, dicuntur qui maculas è pinnis detergunt, eorum ars vocatur Fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm nõ fullonis avari Testa vetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex infecta carne & adipe. Terentius. Cupedinarij omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.

Ferramentarius, ferramentorum confector. Iul. Firmicus vtitur.

Flamearii, dicuntur infectores flamei coloris violæ luceæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei vestimenta.

Furnarij, qui ex furno, panisq; coctura quæstum faciunt. Vocantur etiam Fornacarij.

Gangabæ, à Persis dicuntur, qui humeris onera portant. Autor Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.

Gemmarii, gemmarum venditores. Cælius: Gemmarius quidam vitreas gemmas, vt legitimas verasq; Imperatoris vxori magno pretio vendiderat.

Hostiarij, custodes hostiorum. Plin. lib. 12. Nat. Hist. cap. 15. præter has & custodes, satellitæque, & hostiarij, & ministri populârur.

Herbarij, qui vires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt vnguenta. Idè Plin. lib. 13. Herbarij in vtraque pauca his & alia aliis miscèt. Item lib. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mētionē.

Helciarj, qui naues deducunt, subducuntve ad officia iniuicem adhortantes, & rudētib; corpori suo inuolutis trahunt instar equorum. Martialis lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor valet Helciariorum.

Hamioæ, dicuntur piscatores, ab hamis, quibus vtuntur ad capiendos pisces.

Horrearii, appellantur horreorum custodes.

Institores, propriè dicuntur rerum delicatarum veditores & negotiatores, quod gerendis instent negotiis. Propert. lib. 4. Mūdus demissis institor in tunicis. Ouid. Institor ad dominam veniet distinctus emacem.

Insularij, inquit Budæus, dicuntur ab insula, qui lingua vernacula Conciergi vocantur. Eiusmodi homines esse solent in domibus principum, quæ insulæ plerunq; sunt, id est, à priuatorum domibus distinctæ.

Lactarii, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo: Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum venditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lana-

Lanarii, qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisque focerum lixa dominantem sequar. Syllius: Et inutile Marti Lixarum vulgus.

Libitinarij dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequiis quæstum faciunt. A Libitina dea sepulchrorum, aut sepulchro ipso. Vi de Seneca: am.

Lintheonæ, qui linthea conficiunt. Vocabulum est Vegetij.

Lathomi dicuntur lapidicæ: & Lathomæ dicuntur lapidinaræ, vbi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè, sectio dicitur Latine.

Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretrici, ab alliciendo. Et est communis generis, quamuis etiam dicamus Lena. *Librarij*, qui libros vendunt. Aliter *Bibliopole*. Catullus: Nam si iuserint ad librariorum Curam serinia.

Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendant, Theoderitus per Zenobiū Acciaolum: Ille (inquit) qui scire amet, quod pondo censenda sunt, vel auræ vasa, vel argentea, vel numismata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.

Lanius, seu Lanio, qui carnes vendit in carnario. Aliter dici potest Bouicida.

Lecticarij, lecticarum curatores. Seruius Sulpitius. Meis que lecticariis eum in urbem referre.

Lenobates, appellatur vix calcator.

Limborarij, qui limbos consuunt. Plautus: Textores limborarij. Est autem limbus vestimentū purpuram infernè consutā habes. *Limbus*.

Linthearij, qui linthea vendunt & conficiunt, vt Lintheones.

Lucernarij, antambulones, & tediferi. Appellantur & Lucerniferi, & à Græcis Daduchi, & Dadurgi, Tedifices.

Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plin. lib. 13. cap. 16.

Mefonaua, nomen est vilis mancipij in nauis diciturq; is, qui iubente Nauarcho quæque munia subire cogitur.

Mediastinus est mancipium abiectum, quod vilissima, & fordissima ministeria obire domi cogitur: vt domū verrere, purgamenta efferre, ligna cogerere, & huiusmodi alia facere. Ita autem dicitur, q̄ in media domo ad imperia omnium, nutusq; excubare soleat. Horat. in Epist. Tu mediastinus tacita prece rura petebas.

Mensarij, & Mensularij dicuntur collybistæ, seu monetarij, & trapezitæ.

Muliones, qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio capitur pro effedario, vbi li. 9. ait: Nec pigri rota quassa mulionis.

Manusue-

Manſuetarij, qui ſylueſtria animalia manſuefaciunt, & cicurant, & ex reſis domeſticos reddunt. Aliter Exaimatores dici poſſunt, Lampridius.

Mangones, dicebatur magiſtri, & cōptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant venales. Solebant enim artiſicio colore corporis palchrificare, quò facilius venderent quos volebāt. Hinc Mangonizare, eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores.

Mango-
nizare

Molitores, vulgò molendinarij, qui frumenta molunt in piſtrino. Aliter Piſtrinarij dici poſſunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. Aliter vocantur Apiarij. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis inſtabit.

Macheropij, dicuntur fabri gladiatorum: quo nomine dictus eſt Demotheſis pater, quòd cultellos factitare. Machæra Græcè Latine dicitur ſica, ſeu gladius.

Macherophori, dicuntur haſtiliferi. Cuiuſmodi ſunt regiſticipatores. Cic. ad Q. fratrem: Machærophoris centum ſequentibus miror riſus nobis edidere.

Margaritarij margaritarum, aliarumque gemmarum venditores, & negociatores. Dicuntur & Gemmarij.

Medicamentarij, & Medici, à medendo dicuntur, qui morbis afferunt remedia. Plin. Herbarias, & medicamentarias artes dixit.

Melliſones ſeu Mellarij, qui mella & apes curant. Aliter Mellatores & Apiarij, vt iam diximus.

Mercenarij, qui cauſa mercedis operam nobis præſtant, à merce de hoſtimento.

Myropola, vnguentorum venditor, & Myropolium, officina vnguentorum & pharmacorum.

Nauta, ſcu Nauita magiſter & ductor nauis. Eodem etymo vocatur Nauclerus.

Nouacularij, qui nouaculas ſeu cultros raſorios conficiunt.

Organici & *Organarij* dicuntur organorum artiſices. Lucretius li. 2. Organici quæ Nobilibus digitis expergeſta figurant.

Oeconomi, dicuntur cuſtodes, & diſpenſatores frugum, pecuniæ, & omnium rerum quas dominus poſſidet. Vnde *Oeconomia*, rei domeſticæ adminiſtratio.

Obſetrices & *Obſetricula*, quæ parturientiũ curam habet, quòd ſua peritia dolori obſtēt. Vnde *Obſetricare*, eſt partum adiuuare.

Odorarij, qui odores conficiunt, & vendunt: à Græcis vocantur *Aromatopola*.

Oenopola, vini venditor: *Oenopolium*, taberna vinaria. Plautus: Quum à piſtore panem petimus, vinum ex *Oenopolio*.

Olitores,

Olitores, qui hortum oleribus conſtitum exercent, & curant. Aliter vocantur Hortulani: *Olitor* etiã dici poteſt, qui vendit olera, *Oſtarij*, cuſtodes oſtiorum. Vocantur aliter *Atrienſes*, *Æditui*, *Ædituenſes*, *Æditimi*, *Clauftrarij*, *Clauftritimi*, *Ianitores*, *Liminarij*, *Liminiarchæ*, *Veftibularij*.

Oxypropoli, qui cibos vendunt aceto conſectos, quo Plin. vſus eſt. Et *Oxypropoli* ſeruant, addito dulci, ad crementũ aceti temperantes. Et *Oxypora* dici poſſunt eſculèta aceto condita. Vnde idem Plin. lib. 20. cap. 23. Idipſum condimentis propè omnibus inſeritur. *Oxyporis* etiam aptiſimè.

Putearij, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depreſſis puteis ſulphurata, vel aluminofa occurrentia putearios necat, puteorum excauatores Græcè *Phreorychos* vocant. Eorum instrumentum dicitur *Teureſis*. Organum quo ex puteo hauritur aqua *Celonium*, vel *Ciconia*. Puteos aperire, apud Iuriſconſultos eſt excauare. *Cælius* lib. 6. cap. 17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus eſt, quemadmodum Gubernator, qui puppi. Plautus in *Rudete*. Si tu proreta iſti nauis es, ego gubernator ero. Reſero acceptum *Budæo*.

Pegafarij, dicuntur curſores, qui ſtatis locis manſiones ſuas poſitas habent: quorum diuerſoria *Stathi* vocantur. *Budæus*.

Purpurarij, purpurarum piſcium piſcatores, qui & *Conchylarij* dicuntur. Poſſunt etiam dici *Inſectores purpuræ*.

Pollinctores, dicuntur funerum curatores. *Pollincere* enim eſt mortuum curare. Plaut. in prologo *Pænuli*: Eorum alter viuit, alter eſt mortuus: propterea apud vos dico confidentius, quia mihi *pollinctor* dixit, qui eum *pollin*xerit. & in *Sticho*: *Hodie pollinctura* eſt. *Martialis* lib. 10.

Piſcinarij, qui piſcinas curant: cuiuſmodi fuerant *Sergius Aurata*, & *Licinius Murena*, qui captorum piſcium lætabantur vocabulis. L. quoque *Philippus*, & *Hortenſius* piſcinas habuerunt pretioſiſſimis piſcibus reſertas, quos propterea Cic. *piſcinarios* appellat.

Piſcatores, qui piſces inquirunt. Aliter vocantur *Hammotæ*, ab *Hamis*, quibus eſca opertis piſces decipiuntur.

Piſcarij, qui piſces vèdūt. *Varro*: Inter piſcarios nemo vèdebat.

Propola, à Græcis dicuntur, qui à nobis *Reuenditores*, qui aliquid præemunt, vt carius poſtea vendant, *Lampridius*: *Imitatus* *propolas* circumforaneos, equos curules ſibi comparauit. Vocantur aliter *Dardanarij*, vt iam docuimus.

Pigmentarij, qui pigmenta vendunt, aut conficiunt, *Hieronymus* in *Exod.* *Compoſuit* & oleum, & ſanctificationis vnguentũ, & *thymiamata* de mundiſſimis aromatibus opere pigmentarij. *Cælius*

Cælius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset Tonfores, Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Medastinos, Mangones, Coronarios, Cosmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui præfunt promendis cibariis, aliisque rebus domesticis, Autonius: Promus quàm condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualè poetæ fabulantur esse Ganymedem assistentem Ioui. Aliter Propinatores dicuntur. Nam quamvis Propinare plerunque significet præbibere, aliquando tamen est dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici in vino decoquunt recens vel aridum, illinuntque, vel Splenicis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (vt in plerisque aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamè uescio qui ridiculi, qui nihil probant, nisi quod in putidis quibusdam autoribus legerint: quafi verò Lingua Latinæ copiam debeant, aut possint circumscribere pomœris suæ ignorantia.

Pisfores, seu Pisores dicuntur furnarij panifices, à pifendo, qui proprio, & decenti epitheto vocantur Farinulenti.

Pharmacopole, medicamentorum venditores. Et Pharmacopoliū amuletorum officina.

Præcones, enūtiatores publici, qui iussu magistratus publicè aliquid enuntiant. Horatius: Vt præco ad merces turbam qui cogit emendans. Domesticus præco dicitur, qui seipsum laudat.

Plumarij qui acu pingunt. Aliter vocantur Polimitarij. Opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Nō minus inquit pinacotheca, & plumariorum texturæ, pictorumque officinæ uti colores eorum in opere propter cōstantiam luminis immutata maneant qualitate.

Panifices, seu Panifici, qui panem conficiunt. Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarij, pecorum custodes, qui & Armentarij vocantur, Pecuariam rem facere, est armenta gregisque alere.

Pelliones, qui vestes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus conficiunt. Phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut vestes auro intextunt. Phryges enim primi inuenerunt aurū telæ intextere.

Popinones, sunt quos Tabernarios dicimus, vel luxuriosi, qui popinas amant: qualem Horatius villicum suum arguit, quod rure velit redire Romam, de desiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias vocat popinales.

Porcarij dicuntur porcorū custodes. Alio nomine dicuntur Suarij. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.

Portitores dicuntur transfretatores, à portu. Verg. lib. 6. Portitor

Propi-
nare.

has horredus aquas, & flumina seruat Terribili squalore Charon Vocatur aliter Telonarij. Portoriū merces, & stips, quā merentur *Placentarij* qui placentas & cibos dulciarios conficiunt, vocantur etiam *Officinarij*.

Proxenete, licitatores vendendarum, comparandarumque mercium mediatores.

Quadrigarij, qui quadrigas agunt, aliter vocantur Aurigæ & Efedarij.

Quæstores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarij. Magistratus vocatur Quæstura.

Ratarij, à rate, vt nauicularij à naue, dicuntur negotiatores, qui ex ipsa rate quæstum faciunt.

Salsamentarij dicuntur venditores ciborum sale conditorum Alio nomine Salarij.

Sandapilarij dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. Aliter vocatur Vespillones, Libitinarij, Necrophori, & Funerarij. Est enim Sandapila, autore Fulgentio, ferrū seu locus mortuorū, quo non corpora nobiliū, sed plebeiorum, arque damnatorum cadauera portabantur Sidonius: Hanc non vespillonū sandapilarioūque ministeria ominosa simulauere. Suet scribit, cadauer Domitiani populari sandapila per vespillones exportatum.

Sanda-
pila.

Scriptuarij dicuntur tabelliones, quos Clericos & Commissarios vocant: dicuntur & Scribæ.

Suarij, qui sues pascunt. Aliter vocatur Porcarij, vt iam diximus.

Sagarij dicuntur, qui vendunt saga. Est autem Sagum vestis militaris, vt postea docebimus.

Sagum.

Salarij, qui cibos salios vendit. Martialis: Quod viles pueri salariorum.

Scoparij dicuntur ministri, quorum interest pauimenta scopis deuertere, & mundare domū. Propterea Hieronymus Aquilonem viarum scopam appellauit, quod distillando perpurget quicquid in via puluerulentum obiacet. Vulp. de Tit. de fundo instrumen.

Segmentarij, qui aurum vestibus intertextunt: à segmentis, id est, bractæolis, orbiculisque variegantibus. Ouid. lib. 3. de arte:

Quid de veste loquar? non iam segmenta requiro:

Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularij dicuntur, qui opus aliquod sedendo conficiunt: qui & Sedararij.

Sericarij textores sericorum. Sericati homines, pannis sericis induti.

Solearij solerum sutores, qui & Crepidarij dicuntur Plautus in Aul. Solearij astant.

Statim-

Statuarij qui statuas fingunt, Græcè Idoloplastæ **vocantur**. Quales fuerunt Lysippus, Praxiteles, Myron, Polyclethus.

Suffraganei dicuntur, qui farra & frumenta in castra conuehant, crebris & vilibus institorum vecturis.

Sutores dicuntur calceolarij, aut vestimentorum artifices, qui melius Sarcinatores appellantur.

Sphæristerici, & Sphæristæ dicuntur studiosi ludipilæ, & periti. Sphærizo, id est ludo pila, Sphæristerium, ludus pilæ. Lampridius in Alexan. Post lectionem operam palæstræ, aut Sphæristerio, aut cursui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Thermularij dicuntur, qui thermis præsent, & ex his quantum faciunt.

Tonsores, lanæ, aut capillorū dicuntur incisores. Horat. in Epist. Si curatus inæquali tonsore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonsorius dicitur.

Telonarij dici possunt tributorum collectores, qui & Telones vocantur.

Vespillones dicuntur funeratores, & curatores cadaverum. Suetonius in Domitiano: Cadaver eius populari Sandapila per vespillones exportatum.

Vnguentarij, qui vnguenta exponunt venalia, aut conficiunt. Plin. lib. 12. Ipsique vnguentarij digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et vnguentarij propter colorem eo maxime vtuntur. /

Visceratores dicuntur carniū distributores. Et Visceratio ipsa distributio.

Vulnerarij, qui vulneribus medentur, vt Chirurgi.

Vascularij, qui vasa conficiunt, & vendunt, aurea & argentea. Nam inter Aurifices numerantur Vascularij, Cælatores, Inauratores & Braçtearij.

Vinarij, vini venditores, à Græcis Oenopolæ dicuntur. Sueton. Quum de viniariis, aut laniis ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, rustici vinearum cultores. Verg.

Aut custos gregis, aut maturæ vinitor vax.

Vehicularij, vehiculorum ductores: Carrucarij, curruca: Effedarij, effedorum.

Vexillarij qui in exercitu ferunt vexillum, dicuntur etiam Antesignani, Primipili & Vexilligeri.

Vestipici famuli, quorum interest mundare vestes dominorum. Et vestipicæ ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarij dicuntur sutores Crepidarij, qui veteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiusmodi commemorat in Aulularia, vbi ait:

Sta-

Stat fullo; Phrygio, Aurifex, Lanarius:

Caupones, Patagiarij, Indutiarij, Flamearij,

Violarij, Carinarij, Manulearij, Myrobrecharij,

Propolæ, Lintheones, Calceolarij,

Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,

Solearij astant, astant Molochinarij,

Petunt fullones, Sarcinatores petunt.

Stropharij astant, astant Semizonarij:

Trecenti quum stant Phylacistæ in atrijs.

Textores, Limborarij, Arcularij dicuntur.

D E N O M I N A T I O N E S A N N A -

T V R A L I B V S , S E V A C -
cidentariis casibus.

Agrippæ dicuntur ab ægro partu, qui nascuntur in pedes quod *Plin. lib. 7. cap. 8.* est contra naturam, autore Plinio: quomodo genitum ferunt *7. cap. 8.* M. Agrippam.

Opiscum dixerunt vnum ex geminis, qui recenti vtero nascuntur, alio interempto abortu.

Planæ, qui supra modum pedes planos habent. Et Planæ tabulæ, dicuntur planæ.

Pansæ, à latis pedibus, & apertis. Pansum enim apertū significat.

Syllæ, vnde originem sumpserint, Macrobi. lib. 1. Satur. sic refert: Bello Punico hi ludi primum ex Sibyllinis libris sunt instituti, suadente Cor. Ruffo, qui propterea Sibylla cognominatus est: & postea corrupto nomine primus cœpit Sylla vocari.

Burri, à colore ruffo Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ, à colore auis, quæ Galbula dicitur.

Scauri, qui eminentibus sunt talis.

Opiter appellatur, qui patre mortuo, & auctore viuo gignitur.

Cordus qui seruo nascitur. Vnde Corda frumenta, quæ sero nascuntur. Et autumnale scenum Cordum dicitur.

Posthumi, qui nascuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti sunt.

Scipiones à baculo, qui Scipio dicitur. Quoniam qui primus hoc meruit nomen innitebatur baculo.

Lenates à frequenti vsu Lenæ vestis.

Marcipor, puer, seu famulus Marci: vt Publipor, Publij. Lucipor Lucij. Plin. lib. 33. cap. 1.

Vari dicitur, qui crura habet obtorta, quibus sunt pedibus incuruis, & in se contractis. Vnde etiam varæ manus. Ouid. lib. 9. Tenuis; à pectore varas. In statione manus, id est, decurias. Horat. lib. 1. Sermonum: Hunc varum distortis cruribus. Marcial. lib. 7.

k

Vara vocat brachia palæstritarum, quum aduersarium amplectitur. Vara nec injecto cæromate brachia tendis.

Vacia dicuntur quibus pedes & crura in exteriorem partem flexantur. Cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia vir prætorius, Seneca temporibus. Varr. lib. 1. de re Rust. Cruribus rectis, ac potius varis, quam vacis. Hinc etiam Vacienorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas vsuras habent, hoc est in diuersum actas, vt sunt Lacertorum pedes, quorum pars intra cõditur, pars extra procedit. Valgi contrarij sunt Varis. Habent enim furas altricis prominentes, & in diuersum actas, vt cancri, & lacerta ipsa, autore Aristotele.

Varicosi, qui venas habent plus aquæ intumescetes in temporibus, ventre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. Quod ex nimio labore solet nasci.

Plauti, & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, à pisus leguminibus, quæ optimè serebant, vt Fabij à fabis, Lentuli à lente, Cicerones à cicere.

Bubulci qui bubus optimè vrebantur. Plinius.

Coclitès vocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, vt ille Horatius Cocles.

Lucini, seu Lucinij, qui paruos vtrinque habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturque sub Delphine. Huiusmodi sunt Histriones, Funambuli, Funerepi, & Saltraticuli. Vocantur & Petauristæ.

Labeones, Labiani, & Labrosi, à prominentioribus labris. Lucretius lib. 4. Simula Silene. At satura est labrosa Philæne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communè naturæ modum. Cuiusmodi fuit Eutimenis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, incesse tardum, sensu hebetem, & iam puberem factum voce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumactò.

Chilonès dicuntur, qui sunt maioribus labris. Aliter Labeones dicuntur.

Cylones qui sunt fronte prominentiore, & quasi extate. Synonymicè Frontones appellantur.

Simi, & Simones, qui habent nares introrsum reflexas. Quod genus homines facilius cæteris sunt polyposi. His contrarij sunt *Aquili*, qui sunt naso forinsecus extento.

Bene nasuti homines à Lampridio dicuntur Mutoniaci, ac bene mentulati.

Lusciosi, qui propter vitium oculorum parum vident. Plautus

in Milite: Ædepol tu quidem cæcus es; non lusciosus.

Luscus, qui altero captus est oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luscum.

Cæcus qui vtroque, Aliter Deio oculus. Hinc Cæcare & Cæcutire verba deicendunt.

Balbi qui linguam habent impeditam, nec verba debite enuntiant, vt qui laborant labdacismo, & Iotacismo.

Blasi idem dicuntur qui lingua hærent, quum syllabam syllabæ iungere properè non possunt. Dicuntur à Græcis *Thrauli*, Porro Blætitas non solum vitium est linguæ, sed etiam eorū, qui oblatum gressum habent, vnde & Blati pro Valgis possunt accipi.

Alypi, qui non satis expedito plectro linguæ vtuntur, quasi aere non ferientes, vel quasi verba non exprimentes. Budæus in Annot.

Ancylaglossi, qui linguam habent altricem membranulis quibusdam duriusculis & breuioribus quod vitium Ancyloglossum dicitur, tuncque naturale est. Est & accidentarium, quum vlcus sub lingua cicatricem duriorè obduxit. Autor Budæus. Est autem vinculum neruofum, quod Filum vulgariter nuncupatur.

Vacij, qui pedes extrorsus obtortos habent. Dicuntur & Vacia:

Tragomascali qui virus alarum olent. Aliter Hircosi. Est enim Hircus factor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando Virus alarū, à Græcis dicitur Tragos, vnde Tragizontes pueri.

Ventrosi dicuntur, qui sunt Ventre propenso & extante: dicuntur etiam Ventrosi, & Ventricosi.

Cæsares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæsar, à cæso matris vtero dictus est. Desistat hallucinari, qui dicunt Iulium Cæsarem à cæso matris vtero nuncupatum: Nam quò tempore subigebat Gallias, matrem ipsam amittit Aureliam nomine, quæ superuiuere nequiuisset, si cæso eiusdè vtero natus fuisset. Solinus lib. 4. de Mira.

Androgini dicuntur vtriusque sexus homines. Aliter vocantur Hermaphroditi.

Athili dicuntur, qui sunt sine labris. His contrarij sunt Labeones.

Anctus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi potest. Festus Pomp.

Bronci qui sunt ore productò, & dentibus prominentibus. Autor Nonius.

Buccones, qui sunt tumidioribus buccis. Plautus: Stulti, Stolidi, Fauti, Fūgi, Bardi, Blemi, Buccones. Sol^o ego omnes ante eo stultitia.

Epigryphi dicuntur, qui habent nasum aduncum.

Flauus, à flauo colore capillorum nomen traxerunt.

Gibbosi, seu *Gibberosii*, qui tuber & tumorem habent in dorso.
Tumor autem *Gibbus* & *Gibber* dici potest.

Gutturosi, quorum guttur tanquam spongia quædam intumescit, aquarum (quæ potantur) plerumque vitio.

Hosimi, qui nascuntur sine naribus, quarum loco habent foramina. Aliter *Simones*.

Maciici, qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi vocantur tenues, macri, & decolores. Apictura, quæ priusquam coloribus corporetur, lineis fingitur. *Monogrammos* enim pictura dicitur linearis.

Myopes, qui in luce parum vident, Latine *Lusciosi*. *Myopia* dicitur huiusmodi vitium.

Nyctilopes, qui vident interdum, Sole occidente parum, occidit nihil.

Obstipi qui sunt breui collo, quibusque colla in humerum inclinata sunt. Suet. in *Tyb*.

Spatici, qui maligno spiritu sunt correpti, quique eodem in loco nequeunt subsistere.

Nerve à fortitudine nervorum, & vestigiorum dicti sunt.

Hala à fœdo oris halitu. *Capella* à capillorum hirsutie.

Fenestella à caluitie. *Columella* à proceritate: *Nasice* ab obuncis naribus. *Status* nomen est seruale. *Cælius* libro 13. cap. 5.

DENOMINATIONES

A GENERE.

Avis pater patris: *Proavus* avi pater. *Abavus* pater proavi. *Avia* patris vel matris mater: *Proavia*, *Abavia*, *Tritavia*, ut *proavus*, *abavus*, *tritavus* se habent, *Pater* qui genuit: *Mater* quæ peperit. *Patruus* frater patris: *Patruales* fratres filij duorum patruorum, *Sorores patruales* filia duorum patruorum. *Matertera* soror Matris. *Fratria* vxor fratris. *Fratruales* duorum fratrum filij, qui & *Fratres patruales* vocantur. *Socer* vxoris meæ pater. *Prosocer* vxoris meæ avus. *Socrus* vxoris meæ mater. *Gener* filia meæ maritus. *Progener* generi pater. *Nurus* filij mei vxor. *Nepos* natus ex filio meo, vel filia mea. *Neptis* filia filij mei, vel filia. *Novera* secunda vxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. *Pruiigni* nati ex prima patris vxore: ut *Hippolytus* *Phedre* nouerca: *pruiignus*. *Amita* patris soror, *Consobri* geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. *Leuir* leuiri, frater mariti mei. *Mavitus* vir vxoris. *Mavita* vxor viri. *Opiter* cuius pater mortuus est auo adhuc viuentem. *Pappus* est avus. *Anfonius* *Pappos* amicus, quæ crementes. *Patrilus* leuitoris filius.

OFFI-

OFFICINÆ ARTI-

FI C V M.

Strina dicuntur Sutoris officina,
Strina tonforis.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenax ratio *textrina*.

Vstrina metallici. *Plinius* 36. cap. 21. In *vstrina* ter siccantur, ita vt torreantur carbone puro.

Oenopolium officina vinarij.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Myropolium vnguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta & poculenta calida venduntur. *Plautus*. Semper videas bibentes in *thermopolio*.

Pinotheca, seu *Pinacotheca*, pictorum est tabula, in qua pictæ tabulæ reponuntur. *Vitruuius* lib. 6. Non minus *pinacotheca* & *plumariorum* *textrina*, pictorumque officinæ, vti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneat qualitate.

REPOSITORYA DIVER-

SARVM RERVM.

Vestiarium dicitur vestimentorij repositoryum. *Plin.* li. 15. *Vestiarium* contra tereidines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactylotheca, gemmarum repositoryum. *Plin.* li. 36. *Dactylothecam*, inquit, primus habuit Romæ *pruiignus* *Syllæ* *Scaurus*.

Panarium panis repositoryum. *Stattius* lib. 1. *Syl.* Hi *panaria* cadi- dâsque *mappas* *Subuectant*, *epulâsque* *lauriores*,

Granarium, id est, horreum, seu repositoryum granorum. *Varro* de lingua Latina: *Panarium* vbi panem seruabant: *Granarium*, vbi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repositoryum armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Casteria instrumentorum nauticorum.

Myrothecium vbi vnguenta conduntur.

POPVLI ET HOMINES RE

ALIQUA INSIGNES

ET CLARI.

Scythe equitatus & equorum gloria strepunt, inquit *Plinius*. E- quo insidere primi docuerunt *Thessali*. Vnde nata apud eos de *Centauris* fabula.

Seres orientales populi nobiles sunt vellere, vt iam docuimus. *Ibuzæ*, *Medi*, & *Parthi* sagittis. *Lucanus* lib. 7. *Tunc* & *Ithurai* *Medi*; *Arabes*q; soluto *Arco* turba *minax* nusquâ *rexere* *sagittas*

Catulus: Seu Sacas sagittiferosque Parthos.

Thusa aruspicio. Tibullus lib. 3. Vera monēt Thuscis extra p̄bata viris. Vnde Hetrusca aruspice Vitruuius, Thuscū Sidoni vocāt.

Hylas cestu, Phegeus palaestra. Lycus stadiis & cursu clari fuerūt. Auionius: Clarus Hylas cestu, Phegeus catus arte palaestræ Clarus Olympiacis est Lycus in stadiis.

Pollux palaestra. Statius li. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra Palaestris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Castor equis. Idem Statius. lib. 5. Syl. Non toties victorem Castora gyro, Nec fratrem cestu virides plausere Therapnæ. Oui. Tyn-daridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marsi, Umbri, Pŷylli venenis: Ægyptij, & Babylonij, Astrologia: Lacones, breuitate: Scythæ Cretætes, & Geloni, sagittis: Curetes, ære: Ægyptij, iŷtro: Tyllageta, & Lyrca, venatibus quibus viuūt: Bæotij, palaestra, & gymniciis exercitationibus: Athenienses, naualibus Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexandrini, dolis. Berofus, Astrologia: Grammatica Apollodorus: Hippocrates, medicina: Arch. medes, geometria: Euclides, numeris: Lynceus, visu: Chiro, & Alcō, arcu: Cicero, eloquio: Cyrce, venenis: Cræsus diuitiis: Nireus, forma: Exceŷtides, peregrinatione: Amphion, & Orpheus, lyra: Anŷteus, melle: Alcinous, hortis: Amazones, peltis & securi. Argus, visu: Annibal, stratagemate. Alexander, magnanimitate: Plato & Aristoteles, philosophia: Arachne, lanificio: Archilochus, iambis: Typhis, arte nautica: Cato, grauitate: Numa, religione: Regulus, fide: Scæuola constantia: Rhadamæus, iudicio: Apelles, pictura: Praxiteles, sculptura: Traianus, bonitate: Apollonius, temperantia: Cyneas, memoria: labore Cleates: Zoroastres, magia: Hyppolitus, pudicitia: Manzus Florentinus, sphaisterio: Magoliinus, iatruunculis Scæuola, pala: Arte citharædica, Mitylenæ: Tibiarum modulis, Theban: Alexandrini, gr̄matica, Geometria, & Philosophia: arte statuaria, Athenienses: Crotoniars, medicina: Æginitæ, athletica. Sidonius de quibusdā sic meminit

Pollux tum cestu laudatus, Castor habenis,

Pallas tum cristis. Delia tum pharetris.

Alcides claua, Mauros tum lufit in hasta,

Arcas tum virga, Nebribe tum Bromius. Item.

Axe Pelops, cursu Hippomenes, luctaque Achelous,

Æneas bellis, spectatus Gorgone Perŷeus.

GENTIVM PROPRIA

EPITHETA.

A *Paleus* eruditus appellat Ægyptios, sicuti Iudæos superstitiosos, Nabathos mercatores, Fluxus vestiu Arfacidas, Frugum

gum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos esse fallaces. Vopiscus scribit Ægyptios esse vctolos, furibundos, iactantes, iniuriosos, auidosq; nouarum rerum.

T. Linius perŷdiam Pœnis, Cicero calliditatem, vt numerū Hispani, robur Gallis, artes Græcis, Italii sensum, Romanis pietatē ascribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina mysteria & prodigia, in Græcorum disciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius vocat Britanros hospitibus feros, Persas infidos.

Iulius Maternus ad Mouortium Lollianum scribens, quædam (inquit) gentes ita à cælo formate sunt, vt propria sint morum vnitare perspicua. Scythæ immanis feritatis crudelitate grassantur: Itali sicut regali semper nobilitate præfulgidi, Galli stolidi, acuti. Siculi, luxuriosi semper Asiatici, & voluptatibus occupati, Hispani eleta iactantia animositate præpositi.

Bladus vocat Afros fraudulētos, Ligures duros, Capanos superbos.

Christophorus Longolius Parhisiensis in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorum, vocat Britones duros, vafros Normanos, Religiosos Francos, industrios. Flådros, mites Lothoringes. faciles. Andegauos, bellicos Vascones, Burgundos feroces. Picardos alacres, frugi Senrones, atque Pictauos, Narbonenses fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos, Senones, verutos Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Insignia Scytarū fulmē, Gallorū olim Buffones, nunc Lilia, Romanorū Aquilæ. Sus Phrygum, geminæ rotæ Corallorū, Thraciæ Mars, arcus & pharetra Perŷarum, Anglorum leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, *Tridens* Nuptuni, *framea* Martis, *Herculis claua*, *Bacchi Thyrsus*.

REGES DIVERSARVM GEN-

TIVM QUIBUS NOMINIBVS APPELLANTVR.

Arginorum reges dicuntur Abantiadæ, Perŷarum Achemēdidæ, Ægyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhāni, Albanorum Syluij, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libicorū Lybiarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arŷacidæ, Romanorum Imperatores, Augusti & Cæsares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

Scribit Plinius lib. 7. *L. Metellum* decem maximas res optasse, vt pote voluisse Primarium bellatorem esse, Optimum orato-

rem, Fortissimum imperatorem, Auspicio suo maximas res geri, Maximo honore vti, Summa sapientia esse, Summum senatorem haberi, Pecuniam magnam bono modo inuenire, Multos liberos relinquere, & Clarissimū in ciuitate esse. Quæ omnia illic cōtingerūt.

Pyrrhum Epirotarum regem ferunt (vbi immolaturus templam inuideret) non regni ampliorē modum, nō de hoste victoriam, non gloriam illustrē aut diuitias, sed sanitatē modo à Diis precari solitum, seu parte hac bene constituta, prosperius cessura viderentur omnia.

Augustus Cæsar, quum LXXXI. annum ageret, precatus est à Diis Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompeij, & Cæsaris fortunam. Plutar. de for. Roma.

Optabat *Caligula* vnicam esse populo Romano ceruicem, quo facilis vno ictu abscindi posset. Votum hominis carnificis, & sanguinarij. Bap. Egnatius.

Darius, oblato sibi malo punico, tot optasse fertur Zopyros, quot illic essent granorum. Idem dicebat, se malle Zopyrum vnum in columen habere, quam viginti Babylones occidere. Herodotus autor lib. 3.

Martialis lib. 1. ad Frontonem votum suum describit.

Optabat *Horatius* Tyburi, aut prope Galesum Calabriz fluiū consenscere, his verbis: Tybur Argæo positum colono, Sit mea sedes vt nam senescat. Sit modus lasso maris & viarum, Militicęq; Idem li. 1. Car. optat mentem sanam in corpore sano.

Beatus *Augustinus* tria habebat in votis, vidisse Christum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantē, & spectabiles vrbis Romæ triumphos.

Votum suum *Tibullus* sic exprimit:
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,

Dum meus assiduo luceat igne focus.

Critias tyrannus inprecabatur sibi Scopadum diuitias, Liberatē, & Cymonis, & Agefilai Lacedæmonij victorias. Autor Plutar.

QUI DIU VIXERVNT.

Vixit *Adam* annis 930. Eua totidem 912. Enos filius Seth 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared. 965. Mathusalem filius Enoch. 969. Vnde Mantuanus: Nestoreos annos & Mathusalemia secula. Lamech filius Mathusalem. 777. Noe 905. Sem filius Noe 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phileg filius Iectan. 239. Reuseu Ragau filius Phileg 302. Saruch, filius Ragau 230. Nachor filius Saruch 148. Thapē filius Nachor 205. Aram pater Loth. 205. Isaac Abrahæ filius 185. Iā-

185. Iacob filius Isaac 175. Aaron frater Moyfi 123. Iosue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyfes 120. Ex Plinio, Arganton Tartestiorum rex 150. Sylius libro 3. ait eum vixisse 300. ita scribens: Argantoniacos armat Carteia nepotes. Rex proavis fuit humani ditissimus æui. Terdenos decies euentus belliger annos. Mantuanus in Alphonso: Et verus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperius quondā rex Argatoniis oris Cyniras rex Cypriorum 160. Ægimius 200. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Ætolus 300. Reges Arcadam 300. Dando Illyricus 590. Impertris Puluiniurum insulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Cortinus 100. Metellus Pontifex 100. Livia Rutili 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in scena pronūtrauit. Emoliaria vixit 104. Sam nulla 110. Stephanio vltro centum. Hiero rector Siciliæ 80. Masinissa rex Numidiæ supra centū. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcedentis 105. Herodotus scribit Æthiopes 130. annos trāsgredi. Hippocrates Couis 104. vel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibylla Cumanæ diuturnam vitam ascribit Ouidius libro 14. his verbis: Nam iam mihi secula septem Acta vides: superest numeros vt pulueris æquem: Tercentum messes, tercentū multa videre, Tempus erit, quum de tanto me corpore parua Longa dies faciet, consumptaque membra senecta. De ea Statius libro 1. Tu Troica dignus Secula, & Euboici trāscendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline perisse pro numero pulueris, quem manu prehēderat. Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Delium poposci. Ouidius patrē suum 90. annos vixisse ait lib. 4. Tristitium dicēs: Et iam compleat genitor sua fata, nouemq; Addiderat lustris altera lustra nouem. *Narcissus* præsul Hierosolymitanus 116. *Nestor* 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylus (magno si quicquam credis Homero) Exemplum vitæ fuit à cornice secūde. Felix heu nimium, qui per tot secula mortē distulit, at que suos iam dextra cōputat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit ille senex quantum dum terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pylia miretur secula vitæ. Propertius lib. 2. Nestoris est visus post tria secla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducēt nulla senectus. Siue ego Tichonus, siue ego Nestor ero. Ouid. in Meta. Et si quem potuit spatiosa senectus Spectatorē operū multorum reddere, vixi Annos bis centum. nunc tertia viuatur ætas. Antonius abbas 105. Alexander episcopus Alexandrinus 98. Alexander episcopus Const. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli discipulus 101. Democritus 109. Paulus primus hærenica 113. Pa-

nus abbas 110. Prosdocim⁹ episcopus 114. Vādegissillus comes Pa-
 latinus 92. Florentinus presbiter 123. Guarinus præsul Bononien-
 sis 110. Viuentius cōfessor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus
 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de tē-
 poribus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonso,
 dicens: Et quem fama refert hyemes vidisse trecentas. Maurus
 abbas 92. Maurilius episcopus 90. Romualdus heremita 120. An-
 tonius castor 100. Cyrus episcopus 112. Zancles Samothracenus
 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Volusius 136. T. Fullonius
 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius scribit Marin quendam vixisse
 annos 123. cuius antiqua corporis humana fuerint, postica equi-
 na. Hyperborei populi mille annis viuunt Galenus vixit 140. Ti-
 thonus (vt fabulatur poëta) ab aurora adamatus, & in cælum re-
 latus, illiusque succo perfusus ad tantam peruenit senectutē, vt tā-
 dem oprauerit verti in Cicadam: Lucianus: Atq; vltra Tithonū vi-
 uebat senex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iuuenta,
 Quos fertur placidos obisse Nestor: Quos Tithonia cōputat sene-
 ctus. Propertius li. 2. At nō Tithoni spernēs Aurora senectam. Do-
 rothæus præsul Antiochenus 119. Tyro Tullius Cice. libertus 190.
 Theremō heremita 100. Carneades philosophus 100. Cirnē Indo-
 rū viuunt 140. Terētius Bononiensis 100. L. Tertuleia Ariminen-
 sis 137. Symō Cleophe episcopus Hierosolymitarū 120. Cronius Ana-
 choreta 155. Apollonius Thyanaus 100. Seneca Cordubēsis 114. Pa-
 tricius 2. Niuernēsis epif. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus qui
 dam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo successor S. Bernardi 117. Porro pleraq; sunt animalia, vi-
 tam hominis longē superantia, vt Cornices, Cerui, Corui,
 Phœnices. De quibus sic apud Erasmum scribit Hesiodus:

Ter tria secla hominis transmittit garrula cornix.

Quatuor at peragit cornicis secula ceruus.

Ceruina aetatem coruus ter præterit ater.

Coruinos annos nouies agit Indica Phœnix.

Atqui crispicornæ soboles Iouis alma tonantis,

Egredimur decies Phœnicia secula nymphæ. Item;

Ter binos deciesque nouem superexit in annos.

Iusta senescentum quos implet vita dierum.

Hos nouies sperat viuendo garrula cornix.

Et quater egreditur cornicis secula ceruus.

Alipedem ceruum ter vincit coruus: at illum

Multiplicat nouies Phœnix repara bilis ales

Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo

Nymphæ Hamadryades, quartum longissima vita est.

DE TEMPORE, ANNIS,
 ET DIEBUS.

Quoniam autem de longis vitæ spatii locuti sumus, cōmo-
 dum videtur, vt variam Annorū, & Dierum obseruationem
 subiciamus. Annus triplex est. Magnus seu Platonie⁹, solaris duo-
 decim mēsiū, Lunaris seu mensurus vnus mensis. Annum alij
 ætare vnum terminabant, Alterū hyeme. Alij quadrupartitis tē-
 poribus, sicut Arcades, quorū anni trimestres fuerūt. Quidam Lu-
 næ senio, vt Ægyptij, quorum anni fuerunt menstrui. Hinc fit vt
 apud eos aliqui singula annorū millia dicatur vixisse. Sed hic ori-
 tur scrupus fuerintne anni primi seculi nostris similes. Nā fabulo-
 sum videtur plerisque Mathusalem & alios prius enumeratos, vi-
 xisse tot annos. Constat imprimis, neq; mēstruos fuisse, neque tri-
 mestres, vel hoc vno argumento, quod legamus Salomonē anno
 xli. ætatis filiū suscepisse. Quare credibile est, aut pares nostris,
 aut nō multo minores extitisse. Nec minus varia exitit Dierum,
 quàm Annorum obseruatio. Babylonij inter duos solis exortus
 diem faciunt: Athenienses inter duos occasus: Umbri a meridie in
 meridiē: Vulgus omne luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, in
 Ægyptij, & Hipparchus, a media nocte in mediā. Autor Plinius.

QUI MULTOS HABVE-
 RVNT LIBEROS.

Adam præter Seth, Abel, & Cam habuit 30. liberos. Iayr 7. iu-
 mine Musæ Thespides appellata sunt. Roboa habuit vxores 10.
 Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit
 ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Athila rex Hun-
 norū 60. liberos, Danaus 50. filias. Ægyptus totidē filios. Euryce
 mulier 20. filios. Cōbe mulier heroina, cui cognomē fuit Chalci-
 di, viro cōiuncta centū liberos epixa est. Vnde adagiū apud Eras-
 tanquā Chalcidice peperit nobis vxor. Niobe Tātali filia habuit
 14. Masinissa rex Numydia 44. authore Eutropio. Puella quædam
 Longobarda 7. pueros vno partu peperit sub Agelmundo rege,
 quos omnes in piscinam coniecit. Autor Paulus Diaconus. Gilip-
 pus Arcadius 9. liberos habuit, quos (vt inquit Verg. lib. 12.) fida
 creatat Vna tot Arcadio coniux Thyrræna Gilippo. Vix quisquā
 crederet Herotymum sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse
 liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquit. Iser. in epitome
 lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex aliis pel-
 licibus 13. Gedeō iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech
 filius nothu Gedeonis occidi fecit. Achab 70. vt habetur cap. 10.
 quarti Regum. Barrabas vicecomes in Italia 30. liberos suscepit.

Conti-

Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENERVNT.

Adam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malaleel genuit Iared anno 65. Iareh genuit Enoch anno 162. Enoch Mathusalem 65. Mathusalem Lamech anno 187. Lamech Noe filium anno 180. Noe Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorum. Scribit Plinius Masaniffam post 86. annos generasse filium Methymathum. Catonem Censorium octogesimo exacto è filia Salonij clientis sui Corneliam è Scipionum gente, Volusium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, vterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

Antiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Verg. lib. 9. Æneidos: Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus scribit *Homerum* natum ex adulterio Chritheidis matris. Et *Themistoclem* ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchisæ cum Venere apud Simoentem, Vergil. Tunc ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygi genuit Simoentis ad vnda. *Aristonicus* rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. *Aristeus* Apollinis, ex nympa Cyrene, Pe nei fluminis filia. *Hercules* Iouis, ex Alcmena Amphitryonis vxore.

Democoon & *Doryclus* Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyfes nothus fuit Midæ regis. *Theseus* & *Romulus* (inquit Plutarchus) ambo quum spurij forent existimati sunt à Diis immortalibus procreati. *Iugurtha* nothus fuit Manastabalis fratris Micipsæ regis Numidarum. *Manfredus* Frederici Imperat. *Ioannes Andreas* patre Andraæ presbytero, & matre cõcubina natus est. *Petrus Comestor*, *Gratianus*, & *Petrus Lombardus* itidem fuisse dicuntur nothi. *Albanus* martyr incestu patris cum filia.

DE VIRTVTVM

ET DOCTRINÆ PRÆ-
MIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

Sesostris rex Ægypti, statuam præclaris facinoribus, & bellicæ virtute apud suos adeptus est,

Aristo.

meruerunt.

Aristogiton, & *Armodio* statuæ ab Atheniensibus erectæ sunt; & Athenas ipsas tyrannide Præstrari liberaissent. Plin. lib. 34.

Asyle Coroniatæ (quum tribus continens Olympicis vicisset stadio) posita est statua.

Autolicus Pæcratiastes statuam habuit in Prytæneo. Testis apud Volater. Pausanias.

M. Portius Cato fuit Rom. adeo gratus, vt senatus statuam ei cõsularem in templo collocauerit, cum inscriptione restitutos ab eo mores, testante Plutar. in Catone Censore.

Titum Cornucanum quum Tensa Illyricorũ regina liberius locutum occidisset, mortuũ senatus statua decorauit. Plin. lib. 24. cap. 6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophrasti, ab Atheniensib. quorum Remp. summa virtute, ac prudentia decem annos administrauerat) c e l x. statuis honoratus est. Quas quum postea inuidia discicisset, satis habuit hæc dicere: At virtutes non euerterunt, quarum gratia eas crexerant. Laërtius, & Plin.

Eutomio Locrensi artis citharædicæ præstantia statuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris ostendi testis est. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & statuam Athenis *Fauorinus* philosophus, quæ (quum in odium Hadriani venisset) discicsecta est. Philostratus apud Volat.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Augusti præceptor, statuam habuit in Prænestæ oppido. Tranquil. de illust. Grammat.

Isocrates orator Atheniensis sua eloquentia statuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quĩ propter Gallos iuxta Padum, & Annibalẽ apud Nolã superatos, oppugnatas item Syracusas, in præmium virtutis statuam habuit in aede Palladis cũ Epigrammate.

Mutius Scaenole (qui coram Porfena Hetruscorũ rege Romã obsidente dextrã flammis admouerat, vrbemq; obsidione liberauerat) Romani statuam crexerit, eiq; prata dederunt trãs Tyberim.

Ptolemæus Philopator *Homero* poetarum maximo rēplun eum statuam dicauit, Ælianus apud Volaterr.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piscibus scripsit) à suis ciuibus magnifica statua honoratus est, cum hoc Elogio. Oppianus sum suauiloquẽs vates, quẽ crudelis, arq; inhumani inuidia fati ante diẽ eripuit: Quod si longius in luce moradedisset, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volat.

Horatio Coclitæ statua posita est, quod Hetruscorum aciem in Sublicio ponte solus sustinisset, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberium decidit. Plutarchus ait fuisse positam in aede Vulcani.

Pausa.

Pausanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus Lacedæmones sibi demerisset, statua ab eisdem honoratus est; quam tamen postea euertuerunt, quòd arripere tyrannidem noluisset. Thucydides lib. 1.

Phryne meretrix statua donata est ob formam & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quum tunicam à pectore deduxisset. Quintil. lib. 2.

Claudius secundo Romanorum Imperatori statua cum aureo clypeo erecta est, quòd Gothos Macedoniam vastantes magna attriuisset clade. Eutropius.

Epicurum Athenientem philosophum ob doctrinam statuis ærei patria decorauit. Tortellius.

Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Mimio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est à populo stipe collata, quòd farris pretium in trinis nundinis ad altum redegisset. Plin. lib. 18. cap. 3.

Trebis in Ædilitate assibus populo frumentum præstitit. Quam ob causam & ei statuæ in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. Plinius ibidem cap. 3.

Notatum est ab autoribus *L. Actium* poetam in Camænarum æde maxima forma statuam sibi posuisse quum breuis admodum esset. Plin. cap. 5. lib. 34.

Numa quoque, & *Seruius* statuas apud Romanos sua virtute meruerunt. Autor Plinius.

Hominum primus & auream statuam, & solidam *Gorgias* Leonitinus Delphis in templo sibi posuit. Plin. cap. 4. lib. 33.

Mithridates *Platonis* gloria motus eidem statuam dicauit egregium Sylonis opus, quæ hoc modo inscripsit: Mithridates Rhodæ filius hanc Platonis imaginem Muis dicatam erexit. Autor Plutarchus.

Chelie virginis Romanæ equestris statua posita est in via sacra, quòd armata & equo insidens Tyberim traiecisset, ad declinandam vim Porfennæ Hetruscorum regis. Lilius li. 2. & Plut. in Paræ.

Plutarchus in vita Publicolæ, ait positam fuisse *Porfennæ* statuam iuxta curiam.

Athenienses *Phocioni* suo principi mortuo æream statuam dicauerunt, ob plurima in rempub. beneficia, in uentisq; eius reliquias publicis sumptibus tumulo mādauerunt. Plutarchus in eius vita.

Cheronenses statuam lapideam in foro prope Liberum patrem publicè *Luullo* constituerunt. Plutarchus in Cimone.

Mortuo *Demostheni* Athenientis populus erexit statuam, cui hoc inscri-

inscripserunt. Si pares ingenio vires Demosthenes habuisses nūquam Græcia dominatus fuisset Macedo. Plutar. in eius vita.

Canon Athenientium duci & *Euagoræ*, posita sunt statuæ prope Iouis seruatoris simulachrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis statuas *Mercurio* fuisse erectas.

Polydamas Herculanus roboris athleta, qui leonem in Olympiâ inermis iugulauit, & correptum inusitata magnitudinis taurum, quamuis prærabido impetu profilientem retinuit, quadrigasque tota vi concitatas altera manu remoratus est, statuam meruit in Olympiâ. Cælius lib. 7. cap. 56.

Cylon quauis tyrannidem affectasset Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formam (quæ nullum non allicit) statuam ænea honestatus est. Cæli. lib. 13. cap. 7.

Octauio oratori Romano s. p. q. r. statuam erexit, quòd legatus ad Antiochum missus, regem ipsum respondere sine cunctatione & mora compulisset. Plin. hoc scribit Cn. Popilio. Crinitus lib. 7. cap. 3.

Vestrius Spurinna Lyricus poeta in Brueterum regem Imperator constitutus parta victoria triumphalem meruit statuam. Plin. Iunior Epist. 7. lib. 2.

Nerua Cocceius Imperator statuas & imagines, *Sosse*, *Palme*, & *Celso* constituit, quos viros præ cæteris coluit, & summo in honore habuit. Autor Dion Cassius.

Archias Hybleus, quum tres ordine Olympiâ simul, & Pythia uicisset, statuam cum Epigramaticis inscriptione meruit. Volat. in Phil. Arcadius, & Honorius petente senatu statuam *Claudiane* poetæ Alexandrino in foro Traiani collocari iusserunt.

Iunio Rustico philosopho statuam erexit M. Antonius Imperator. Capitolinus.

Mantuanus, mortuo *Vergilio* multis post seculis statuam in celebriori suæ urbis loco erexerunt; tanti adhuc viri memores quem multis ante diebus suffocauerant Paræ. Pontanus de Obediætia.

Beroso ob verissimas rerum prædictiones statuam posuere Athenienses inaurata lingua Plin. lib. 7.

Antonio Musa medico Romana ciuitas statuam *Æsculapio* proximam locauit, ob Augustum morbo sanatum. Suetonius in Augusto.

Cia seu *Tanaquil* mulier laudatissima, & Tarquinij vxor statuam in templo meruit.

M. Atilius Glabrio quum apud Thermopylas Antiochum Asiæ regem deuicisset, compos voti factus, statuam auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Lilius lib. 4. & Valerius de Institutis antiquis.

Docti viri habitum
DOCTI VIRI, HABITUM
MAGNO PRETIO, ET
HONORE.

Quanti olim aestimatae sint bonae literae quantumque doctis parcat exemplis. Scipio Africanus statuam *Ennij* poetae (quem in suis expeditionibus comitem semper habuerat) sepulchro suo imponi iussit, cui viventi hortos suis proximos donauerat. Quid. lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter spolia Darij Persarum regis vnguentorum scrinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis pretiosum) libros *Homeri* (quos tanto dignos loculo existimabat) includit. Plin. lib. 7. cap. 29.

Idem quum Thebas everteret, & in omnes sine discrimine saeviret. *Pindari* vatis penatibus parci iussit.

Idem *Aristotelis* praceptoris sui nomini Patriam condidit, eique multa hominum millia parere iussit, ad scribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poetae interfectores Apollo arguit Delphis. *Sophoclem* tragicum poetae defunctum sepeliri Liber pater iussit, obfidens in cœnia Lacedaemoniis, & Lyfandro eorum rege in quiete sepius admonito, ut pateretur humari delicias suas. Lyfander ubi intellexit *Sophoclem* mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliae venienti Dionysius tyrannus quamvis ad superbiam saevitiamque natus, viratam navem misit obviam, & egredientem in littore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyrenaeus eundem ab Aeginetis captum, & inter mancipia venalem expositum, nequid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus est, & honesto comitatu Athenas ad suos remisit. Quam pecuniam, quum a *Platone* sibi remissam intellexisset, profecto (inquit) peccatum videri potest, quod maiore summa non iuvenim tantum virum.

Platonem ipsum tanti fecit Aristoteles discipulus, ut nomini eius ara in templo construxerit, statuamque cõstruxerit: in qua scriptum erat hunc esse illum, quem probi omnes merito debeant & imitari, & commendare. Vnde extant Criniti versus in Parthenicis: Haec illa est ara floribus redimita suaue olentibus: Quam gratius bene merenti statuit discipulus seni. Tituloque hoc testatus animi suum, atque officium, *Platonem* probandum probè a probis.

Viginti talentis vnam orationem vendidit *Isocrates*. *Aeschines* *Demosthenis* orationem (qua tamen in exilium pulsus fuerat) coram amicis laudavit in sua calamitate.

Athenien-

Athenienses *Thucydidem* rerum suarum scriptorè ab exilio revocare, eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Aegypti regibus per legatos magnis praemiis inuitatus est.

Cn. Pompeius *Possidonij* sapientiae professoris domum intraturus, fores percuti de more a lectore vetuit, & fasces lictorios ianuarum submisit is, cui se oriens occidensque submiserat. Vide Stra. lib. 11.

Augustus carmina *Vergilij* cremari contra testamenti eius reverentiam vetuit. Eidem in Theatro recitati vniuersus pop. Roma. perinde ac Imperatori assurrexit. Haecenus Plin. lib. 7. Eiusdem *Vergilij* diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibusdam velut caeremoniis venerabatur. Syllius.

Constantinus Imperator *Ablabium* Aegyptium philosophum praetorij sui praefectum, & vna cum Constantio filio Imperij rectorum constituit. Eunapius apud Volaterr.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuam erigi fecit, Autore Capitolino quem Augustus quoque consulari ornavit dignitate.

Anaxenori Cytharædo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa, quatuor ciuitatum legenda praebuit, Strabo lib. 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de causis fassus est se pepercisse, Ob Alexandri memoriã, Urbis pulchritudinem, & amorem *Arij* philosophi. Plutarch. in vita Antonij.

Iam diximus erectam *Claudiano* statuam Arcadij, & Honorij imperatorum patrocinio.

Dionem Prutiæum sophistam, & philosophum Traianus curru suo plerumque dignatus est. Romam etiam ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Persarum Hiscani praefecto Hellefpõri, literas scripsit, ut *Hippocrate* medicum quibuscumque fieri posset praemium in familiam suam inuitaret. Epistola ad hunc ferè modum se habebat. Rex regum magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocrati medici, Aesculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam, ut aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaque ite quorum indiget & ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside viris. Et si quis alius fuerit in Europa vir clarus, huc amicum nostrae domui redde, nec parce pecuniis. Eidem Hipp. ab Illyriis redeunti eosdem honores (quos Herculi) decreuit Graecia ob praedictam pestilentiam. Suid.

Iunio Rustico philosopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataque consilia solebat credere: quum postea consulari, & mortuum statua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab v. b. pulsum Põponius Atticus tertius ducentis

Quar-
nus Ve-
renensis
& Po-
ni de li-
beralita-
te.

& quadraginta millibus iuuit, & profectus est. Cor. Nepos in vita Attici.

Oppianus poeta, quā Antonio Imperatori Seueri principis filio poemā de piscibus nuncupasset, ab eo totidem aureis donatus est nummis, quot illic erant versus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quem Theologiae mysteria perdocuit) familiarissimē utebatur. Auctor Theodoritus Cyrenensis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, seruato Antiocho rege patre suo, Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendosum. Nam lib. 7. & cap. 37. hoc de Cleombroto scribit. Libro verò 19. & cap. 1. de Erasistrato. Vide Budæi libro 2. de Aste.

Olim tātus erat artis oratoriae quæstus, vt *Gorgias* Leōtinus auream statuam & solidā sibi posuerit Delphis. Plinius cap. 4. lib. 33. Athenienses (vt iam diximus) *Demetrio Phalereo* ccc. lxx. statuas erexerunt.

Zeusis tantas opes arte picturæ sibi comparauit, vt in ostentatione earum Olimpiæ aureis literis in palliorum tesseriis intextum nomen suum ostentaret. Plin. lib. 35. cap. 10.

Pamphilus pictor neminē docuit minoris talento annis decem: quā mercedē Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib. 35. cap. 10.

Apelles Alexandro Magno adeo charus extitit, vt rex Cāpaspen amatiam suam liberali forma puellā eidem dederit. Plin. ibidem.

Attalus rex vnicam tabulam *Aristarchi* pictoris centum talentis emisse dicitur.

Argonautas, *Cycelia*, pictoris tabulam, talentis c. xl. mercatus est Hortensius orator. Plin. lib. 35. cap. 11.

Zenonem philosophū Athenienses tāto honore profecti sunt, vt apud eum clauis vr̄bis deponerent, ipsūque ornarent aurea corona, & imagine aera. Laërtius.

Plinius Iunior referēbat potuisse se (quum procuraret in Hispania) vendere suos commentarios Largio Licinio quadringentis millibus nummūm. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertissimam decem aureorum millibus velit, quātiā Plinio ciuis vnus priuatus regesta quādam extemporanea licitari ausus est. Plin. lib. 3. Epist.

Philippus Macedo Amyntæ filius, quāuis omni sermē tempore negotis belli esset implicatus, nunquā tamen à liberali mulla, studiūq; humanitatis recessit. Propterea scribens ad *Aristotelem* gloriabatur natū sibi Alexandrū tanti philosophi tempore, à quo doctrinā imbiberet cum virtute. Epistola autē extat apud Gell. lib. 9.

Lenæus ludimagister in vr̄be Roma à Pompeio ob ingenium manu-

manumissus est. Plin. de illust. grammat.

Ouidius quum septem annis apud Getas in exilio durasset, Diis iubentibus in fata concessit Cal. Ian. Cui mortuo gens illa, quamuis barbara, & inelegans, & à mansuetioribus multis profus aliena, solennes tamen exequias celebravit, & sepulchrum erexit magnificum. Pontanus de Magnificencia.

Quid non-ne mirum est, histriones maiore quōdam in pretio habitos, quā nunc habeantur vel egregiè literati: quum *Rosci* actori Theatrico annulum aureum cum censu equestri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus accepisse. Tullius quoque elegantissima oratione populū Ro. obiurgauit, quòd Roscio gestum agēte tumultum mouisset. Macrobi. lib. 3. cap. 7.

Decius Laberius quum in spectaculis mimos suos egisset palam, donatus est quingentis sestertiis, cum annulo aureo, qui erat insignē census equestris, autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in *Socratem* congregate, dignam viri doctrinam multo amplioribus exat. mans. Cælius lib. 11. cap. 73.

Euripides Tragœdiographus Archelao Macedonum regi sola virtutis admiratione fuit familiaris, adeo, vt frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo, in eius quoq; gratiam Syraculani plerisque Atheniensium (qui apud se seruitutem seruiebant) libertate donatos, domum incolumes remissere. Cælius lib. 13. cap. 7.

Iulius Calidius poeta, quum à P. Volusio in proscriptorum numerum relatus esset, ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, absolutus est. Cor. Nepos in vita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Augusti ad præfecturæ gradū ascendit, tribuniūque cohortium effectus est. Crinitus.

Vespasianus tantum concessit *Saleio Basso* poetæ Lyrico, vt propter ingenium singularēmq; eruditionem auri quinquaginta sestertia eidem sit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatusimo donauit cōuiuio, coronāque insigni, & aliis muneribus honorauit. Crinitus de Latinis poetis.

Eiusdem imperatoris beneficio *Syllius* ad tertium consulatum prouectus est. Vnde Martialis: Augusto pia tura victimæque. Pro nostro date Syllio Camœne. Billenos iubet en redire fasces, Nōro consule nobilique virga, &c.

Sertinius vir clarissimus tantum concessit *Martialis* ingenio & doctrinæ, vt ei adhuc viuenti imaginem more veterum in sua bi-

bibliotheca posuerit. Crinitus.

Aufonius Cæsaris Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honestissimis suffragiis dignitatem adeptus est consularem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodosij Imp. ad præfecturam militiæ perductus est, Crinitus.

Lampſaco vrbi Helleſponti propter *Themistoclem* pepercit rex Persarum. Marcell. lib. 22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliàs sæuissimus tēplum *Sibesthoro* ædificandum curauit, s. æstiq; diuinos illi honores in vrbe patria habendos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat. Pontan. de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem sanitati restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab vxoribus ipsius Darij aureis phialis donatus est. Autor Herodorus in Thalia.

Marthias rex Pannoniæ, *Ioan. M. interregium* hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem multis auxit honoribus & diuitiis. Volater.

Quum *Hermolaus Barbarus* Venetorum legationes obiret in Italia, & ad vrbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto viro cum multis amicis obuiam processit, quamuis podagricus, eumq; in Caiana villa honorificentissimè excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus cap. 9. lib. 35.

Robertus Siciliæ rex *Fr. Petrarcham* omnèsque eruditos viros in pretio habuit. Vol. in Philol.

Ptolemæus Philadelphus senes Lxx. Bibliacæ historiæ scientificos ab Iudæa vsque, in Ægyptum vocauit, quos regia vrbe acceptos, hospitaliter & benignè aluit, magniq; munerib. donatos dimisit. Sabin ex.

Ioanni Campegio Bononiensi in Parauinum Gymnasium (quò ad publicã literarum professionem fuerat inuitatus) proficicenti, ab vrbis magistratibus Gymnasiarchisq; magna hominum frequentia obuiam itum est. Idem Sab.

Vicentina ciuitas *Sabellicum* argentea patera magni ponderis donauit.

Cæsar Dictator duas *Timomachi* tabulas Lxx. talentis emit, in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex, *Balarchi* picturam Magnetum haud mediocri spatij rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hispania veniens stipendium à fisco accepit ab Eufebio sub Domitiano. Budæus lib. 2. de Aste.

Thadæus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, vt ad

vt ad curam ægrotorum extra vrbem vocatus, nō & vilius quàm quinquaginta aureorū mercede in singulos dies peregrinaretur; vocatusque ab Honorio quarto centum sibi statui voluit, à quo curato decem millia reportauit. Volaterranus.

Propter *Zalsi* imaginē, à Prothogene pictam, Demetrius Rhodion non succedit, ne simul tabula conflagraret. Plin. d. 35.

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annuum xvi. millibus aummum vendidit. Tranquillus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo libris scripsit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Asinius Pollio *Varonis* imaginem collocavit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolita poëta beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius vxoris, prætul factus est. Suidas apud Volater.

Democritus Diagoram Mileſium philosophum seruum mille drachmis emit, vt eundem erudiret. Apud eundem.

L I T E R A R V M E T L I T E R A T O -
R V M Q V I F E R V N T
A M A N T I S S I M I .

A *Naxagoras* omne patrimoniu suis concessit, remque omnem publicam & priuam neglexit, vt liberius vacaret philosophiæ. Laërtius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Ægyptum *Democritus* in Persidem vsque ad rubrum mare, vt & Chaldaeos cōsuleret, & melius philosopharetur. Idem quoque oculos sibi eruit, quòd rerum naturalium & diuinarum contemplationi impedimento esse viderentur. Existimabat enim cogitationes, commentationesque animi sui contempladis naturæ rationibus vegetiores, & exactiores fore, si eas vidēdi illecebris & oculorum impedimentis liberasset. Vt autem commo dius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit quæ tamē tantæ fuerant, vt pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. Autores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertuliani lectione permittēbat effluere, cuius libros quum peteret, dicere solebat, Da magistrum. Autore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus nō ponebat. Beroaldus autor.

Gordiano Imperatori bonæ literæ adeò placuerunt, vt pluris fecerit librorum quàm auri vel argenti, sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca Lxxi. millia librorum Iul. Cap.

Monymus Corinthij cuiusdam urapeziæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperētq; magnopere dare operã Diogeni

neque tamen hoc ipsum à domino posset impetrare, simulata infamia monentem cœpit spargere, eòq; modo dimissus, ad philosophiam se conuertit. Diogenemque secutus est. Laërtius.

Pythagoras ad perdiscendam philosophiam, solum vertit exilio suscepto verius quàm peregrinatione. Profectus ad Persas magno motu prudentiæ se formandum tradidit, à quibus syderum motus cursuq; stellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inspectis ad Olympicum certamen descendit. Quod & de Empedocle scribit Plin. lib. 30.

Alexander quum esset legendi & discendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris viati cum solebat appellare) Aristotele exponente perdidit, eam semper vnà cum pugione sub puluino iacentem tenere solitus. Onesicritus apud Plutarchum in Alexandro.

Euclides Megarensis, quum disciplinæ Socraticæ percipiens esset, neque tamen Athenas (vbi profitebatur Socrates) auderet ire, quod capitale foret, si quis Megarensium Athenis, aut Athenensium Megaris, propter mutuum vtriusque vrbs odium, deprehenderetur, sub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipsum philosophum cômeebat, vt vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumq; eius fieret participans. Rursus sub lucem eadē indutus veste redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt *Platonem* quum tenui admodum esset pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum, quod pretium à Dione quodam Syracusano acceperat. Idē octogenario maior moriens sub capite Sophronis numeros habuisse fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione studij vacua fuit, inquit Val. Max. de studio. Gell. lib. 4. cap. 17.

Aristotelem quoque traditum est poculos Speusippi libros post mortem eius emisse talentis tribus Atticis. Gellius lib. 4. cap. 17.

Fuit *Hippocrates* discendæ medicinæ adē studiosus, vt eum non puduerit vel retrimenta gustare, vt inde morbi naturam persentisceret. Quod tamen aliqui Æsculapio ascribunt. Autor Cælius cap. 12. lib. 16.

Adrianus imperator impense adē Græcæ doctrinæ inuigilabat, vt à plerisque Græculus vocaretur. Sex tus Aurelius.

Cato Uticensis ne quid temporis absque aliqua exercitij parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantisper dum cogeretur Senatus. Cic. lib. 3. de Finibus.

Tacitus Imperator *Cornelij Taciti* viri consularis historiam de Romanis imperatoribus, nō modo in omnib. bibliothecis iussit collocari, sed etiā edicto cavit, vt decies quotānis ad vsum publicum transcriberetur, atq; in bibliothecis poneretur. Flavius Vōspic⁹ Beatus

Beatus *Hieronymus* Romæ primum, mox in Byzantio & Antiochia, demū apud Solymos, discendi studio variis pæceptoribus operâ dedit. Habuit in literis Hebræis. Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis Donatum & Victorinū, in sacris Grægorium Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Augustus liberalibus studiis, præfert. in eloquentiæ, in tantum incubuit, vt nullus, ne in prociuctu quidem laberetur dies quin legeret, scriberet, declamaret.

Nemo studia bonarum artium fouit indulgentius, quàm *Carolus Magnus*, vt qui Parrhiense gymnasium, & Papiense accersitis vadecunq; doctissimis viris instituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & *Carolo Crasso* singularis beneuolentia in literatos homines, quos ad scribendum solebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigismundus Imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honestauit dignitatibus. Accusauit etiam plerunq; Germanos principes, qui Latinas odisset literas. Reprehēsis à quibusdā, quod nō viros humiles, sed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos virtutibus & doctrina, (ex quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere video. Baprista Egnatius.

Scipio in medijs difficillimi belli apparatibus bonarum artium studia nō prætermisit, philosophorum scholas crepidatus frequentans. Et ne post insignes victorias animum sibi insolescere prosperis successibus rerum permitteret, cum literis & literatis frequens versabatur. Pontanus de fort.

Borsus Ferrariensium princeps, ingenii magnopere fuit, quæ vndecunq; accersita domi alebat, & in his T. Strocium poētā Florentinū, Ioannem Aurispam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum Lyristem egregium. Volat. in Georg.

Bessarionis presbyteri Cardinalis (qui sub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctissimosq; viros semper aluit, atq; fouit. Nec minus ipse in literis versabatur. Platonem in primis obseruabat, in cuius defensionem cōmentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum. Volat.

Linus Drusus ætatis viribus & acie oculorum iam defectus ius ciuile tamen populo interpretatus est, quod cupientibus discere vtilissima composuit monumenta. Val. de studio.

Publius Crassus quum in Asiam ad Aristonicum regem debellatū Consul venisset, tantum Græcæ linguæ studium impendit, vt etiam in quinque diuisam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib. 4.

Cameades philosophus quum cibi capiendi causa recubisset

philosophicis cogitationibus interdum vsq; adeò inharebat, vt manum ad mēsam porrigere obliuisceretur. Idem cum Chryssippo disputaturus helleboro se antè purgabat ad exprimendum ingenium suum attentius, & illius refellendum acrius. Val. Max.

Capris Syracusis Marcellus *Archimedis* philosophi precibus parci iussit, cuius tamen machinationibus victoriā suam multū ac diu inhabitam senserat. Plinius lib. 7. cap. 37.

Confectus senio *Socrates* fidibus tractandis operā dedit, vt tantis doctrinæ suæ diuinitis mūsicæ rationis adderet elemētum. Cicero de Senectute.

Chryssippus LXXX. *Isocrates* quartum & LXXX. nati annos opēra scripserunt: hic Panathenicon ille Logicon acutissimā subtilitatis volumen. Valerius.

Cleantes quæstus extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiā suam sustentabat, diurno Chryssippi præceptis percipiendis operam. dabat Idem quum centesimum attigisset annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragediam conseripxit. Cicero in Catonē Maiore, *Sophocles*, inquit, ad summam senectutem tragedias fecit.

Simonides poëta octogesimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen descendit. Val.

Carolus septimus, sexti filius, Gallorum rex solenni Episcoporum concilio Pragmaticam instituit sanctionē, vt qui magna olei impensa euassissent literati, ad sacerdotia prouerentur. Prius enim curæ animarum (quas vocant beneficia) milionibus, aut etiam lenonibus, præfulum dabantur: ita vt vtilius multo videretur, in aulica vita eius rei gratia parasitari, & scurrā agere, quàm studiū literis impertiri. Afini enim portabant mysteria: Doctos oportebat sua fama contentos viuere, nec aliud sperare quicquam.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac Philosophis nō salaria modò, verum etiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus deliberalitate.

Alexander Severus, non modò literarum genus omne, verum aruspices, & architectos (in quo quisque elucisceret) profecutus est. Idem auctor.

Iulius Africanus Alphonfi regis censui rationibus præpositus, ita Iouianum Pontanum poëtam elegantissimum iuuit, vt Pontanus ipse omnia sua eidem referat accepta. Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctissimos quosque ad se vocatos, salariis donisque profecutus est. Pont.

Abundauit viris doctis *Nicolaus* Quinti Pontificis Maximi, & Alphonfi

Alphonfi regis aula: quorū hic Antoniū Panhormitam ob scriptum de dictis ac factis suis librum mille aureis donauit, Poggii Florentinum quingentis, ob conuersum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inscribitur. Idem.

Dionysius Syracusanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quod Solis deliquium prædixisset.

Lysander ob pauculos versiculos Antilochi poëta pileum argēto impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ summam quotannis ex ætario pendēdam statuit Rhetoribus, Medicis, Philosophis, & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregium sanè factum (inquit Pontanus) ingenia profecui, virtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos sæculi supergressus interiit scribendo. Blondus lib. 4.

Cato Censorius anno LXXV. ætatis causam pro se egit aduersus temerariam iuuentutem. Literas Græcas didicit, & ius ciuile: Defendit Galbam oratorem accusatum. Flavius lib. 4. Val. de studio.

Iulius Cæsar (vt est apud Suetonium) omnes medicinæ & liberaliū artū professores ciuitate donauit, vt libētius vrbe incolerent.

Vespasianus Imperator, ingenia & artes maximè souit: primūq; è hisco Latinis Græcisq; rhetoribus annua centena cōstituit: præstantes poëtas muneribus ornauit: & bibliothecas incendio absumptas reparauit. Suetonius: & Blondus lib. 4.

INDOCTI, ET QUILITERAS

RAS ODERUNT.

L *Itimius* Imperator, fuit literis adeò infestus, vt virus ac pestem publicā eas appellaret. Sed cur inquit Bap. Egnati⁹ eas nō odisset, quarū adeò expers erat, vt ne decretis quē subscribere posset?

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

Cælius scribit, *Heracidem* Lycium hebeti fuisse ingenio, & ad literas, politiorēque cultum ineptissimo.

Philonides fuit Melitensis qui spiam prægrandi corpore, cæterū insulsus & indoctus. Vnde adagium fluxit Erasmo positum: Indoctior Philonide.

Britanion (cui victo Constantius Imperator pepercit) adeò expers literarum est habitus, vt ne prima quidem elementa calleret. Bap. Egnatius.

Herodes Atticus quum ingenio & eloquentia nulli secundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, vt ne prima perciperet elementa Philostratus in eius vita.

BIBLIOTHECÆ MEMORABILES.

Trannion grammaticus (qui floruit ætate Magni Pomp.) supra tria librorum millia possedit.

Gordianus Imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. millia voluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio scribit Pergamenas bibliothecas habuisse ducenta librorum millia.

Porro ex antiquis Bibliopolis vnicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, sed habet bibliopola Triphon. Hic ille est, ad quem scribit Fabius in liminari Institutionum oratoriarum epistola.

QVI MVLTASCRIPSERVNT.

Scripsit Theophrastus trecenta librorum volumina. Chrysi-
pus* septingenta, Seruius Sulpitius CLXXX. libros de iure ciuili. Atreus Capito. LX. Empedocles tria & quadraginta. Galenus CXXX. Beda XXXVI. Aristarchus grammaticus Aristophanis grammatici discipulus scripsit commentarios supra mille.

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

Ceanthes philosophus inopia mercenarium se fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis vctum sibi comparauit, interdum liberalibus studiis dedit operam. Pinsebat quoque farinas sepe numero, vt Panniam illam, necessarium plerisque malum, excuteret.

Pugnabat **Plantus** in paupertate dies & noctes: Scribebat enim fabulas suas interdum, noctu verò operà locabat pistori, & agendis molis (quas trufatiles vocant) qualemcūque faciebat quæstum. Varro apud Gellium cap. 3. lib. 3.

Turanus fuit quispiam exactæ diligentia: senex, qui quum Cæsar post xc. annum procurationis vocationem vltro indulisset, id ægrè ferens, componi se in lecto, & velut exanimem à circumstante familia plangi iussit. Nec ante tristitiæ finem fecit, quam pristino labori sit restitutus. Cælius lib. 6. Marcel. 16.

Iulius Cæsar, consumptis in re bellica diebus, noctes tamen ad tripartita diuidebat officia: quietis scilicet, publicæ rei, & mularum. Marcellus lib. 16.

Legimus **Alexandrum** Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protento pilam tenuisse argenteam supposita pelui, vt quum neruorum rigorem sopor laxasset in fusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. Ammianus Marcel. 16.

Iulianus Imperator dimidiata nocte semper exurgebat, non è plumis

Plutarchus in Sylla.

* Alias, septuaginta.

plumis perdicum subalaribus, vt Helogabalus, aut stragulis sericis ambiguo nitore fulgentibus, sed ex alperis stratis, in quibus vix decumberent abiectissimi vernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incepta semel studia non poterat interrumpere, vbi se ad scribendum concitasset: iungebantur noctibus dies, & sine interuallo sibi instabat, nec desinebat, nisi deficiebat. Quum se syluis & montibus tradiderat, omnes illos agrestes in syluis & montibus natos laboris patientia ac venandi solertia prouocabat. Cælius cap. 35. lib. 5.

Sophocles, Plato, Isocrates, Hieronymus, & alij complures ad extremam senectutem scribentes, labores subierunt, finemque dicendi cum vita fecerunt. Volater.

Helius Hippias sophista præter literarum studia (in quibus ætate sua nulli fuit secundus) Olympicis ludis zonam, vestem, calceos, ampullam, anulum, gemmam (in qua signū insculperat) sibi fecit, habuitq; artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuisset. Quintil. lib. 12. Instit. orat.

Adrianus Imper. fuit Arithmeticæ peritissimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè. Musicem tenuit, Astronomicæ scientia omnes ætatis suæ facile superauit.

Fuit **Aurelius Alexander** optimus Aruspex, excellens Augur, Musicus insignis, & vtrâq; orationem eruditissimè scripsit. Quibus rebus tantam impendit operam, vt consueuerit in conuiujs vel legentes audire, vel alijs vescentibus legere.

Nihil vnquam legit **Plinius**, quin exciperet: nec in bibliotheca tantum, sed in mensa, sed in lectica, sed equitans quoque vel scribebat, vel scribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in descriptione orbis (vt alij plerique) erraret, bonam Asiæ & Europæ partem magno suo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum est **Nicaula** Ægypti & Æthiopū reginæ, quod audita Salomonis sapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam ierit, vt eum audiret.

Apollonius Tyanæus vt Bragmanum scientiam haurire posset, Persas, Caucasum, Albanos, Scythas, & Massageras prætergressus, in Indiam penetravit. Quibus auditis, per Eiam, rias, Babylonios, Chaldeos, Medos, Parthos, Assyrios, Phœnicas, Arabes, & Palæstinicos, in Ægyptum rediit, vt quaquà transfret, ibidem à doctis (si qui essent) proficeret, & aliquid decerneret. Transiuit & Æthiopiam ad Gymnosophistas.

Anisthetes audito Socrate, statim conuersus ad discipulos, monuit, vt alium quærentem præceptorem, sibi se inuenisse dicitans.

Quo

Quo facto, relictis omnibus fortunis, Socratem secutus est.

Alphonſus Aragonius Siciliae Rex iam quinquagenarius, preceptorum tamen se submisit ne loquendi usu careretur.

O T I O S I.

Atilius Eumenis frater otio adeo solutus est, ut saginæ traditus, Imperij onus in Philopomenem è familiaribus vno reiecerit. Cælius cap. 23. lib. 6.

Vatia Seruilus, vir pratorius, nulla alia re, quam otio notus cõfenuit. Propterea à transeuntibus dici solebat, Vatia hic situs est, Seneca in Epistolis & Cælius.

Herondas, quum Athenis quidam otij damnatus foret, iussit eum sibi ostendi, qui in causâ liberali cõiuctus foret. Plutarch. in Apophtheg. Laconicis.

CORONÆ DIVERSÆ.

Varia fuerunt olim coronæ, quibus pensabatur hominum virtus, vt & ignauis torpor excuteretur, & in generosis virtus cresceret. Plin. lib. 22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Rostrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobiliorem suam se Gramineam dicit.

Coronæ *Triumphales* erant aureæ, mittebanturq; Imperatoribus ob honorem triumpi. Hæc vulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis postmodum successerunt Laureæ: erantq; eiusdem & virtutis & honoris præmia. *Obsidionalem* coronam dabant obsidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, vnde & Graminea dicta est. Hanc s. p. Q. R. Fabio Maximo dedit, secundo bello Punico, quòd urbem Romam obsidione liberaffet.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberaffet: fiebat fronde quernea, aut iligna. Cælius: Aduerunt, inquit, cum iligna corona, & chlamyde. L. Gel. vir Censorius censuit Ciceronem cõsulem hac ornandum coronam, quòd eius opera atrocissima illa Catilinae coniuratio delata, vindicata & fuisset. *Muralis* dabatur ab Imperatore, ei qui primus murum subisset, & in oppidum hostium per vim ascendisset. *Castrensem* donabat Imperator ei qui primus hostium castra pugnans intro uisisset. habebat autem in igne vall. *Naualem* merebatur qui in maritimo prælio primus hostium nauem vt armatus transiuisisset. Ea rostris nauium erat insignita, Muralis autem, Castrensis, & Naualis fiebat ex uero. *Oualis* corona erat Myrteæ: utebatur Imperatores, qui ouantes urbem introibant. Quatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumpho, quum aut bella non rectè indicta sunt, nec cū iusto hoste gesta: aut quum hostium nomē humile est, vt seruorum, aut pyrratorum: aut quum deditione facta, incruenta parta est victoria. Hæc fiebat ex Myrto

Dabat

Dabatur *Oleagina* ob conuersum hostem. De coronis vide Gellium lib. 5. cap. 5. Blondum Foroluiensem de Roma triumphante lib. 6. Volaterranum lib. 26. Philolog. & Plinium lib. 16.

TRIUMPHATORES SEV QVI

DE DIVERSIS REGIBVS

& populis triumphauerunt.

Latilius Calatinus triumphauit de Sardis. Cn. Domitius de Aruernis & Bathulo eorum duce. L. uis Salinator de Illyriis. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Æmylius iunior de Liguribus, & Perſeo Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumvir de Armeniæ rege. M. Aquilius consul de Aristonico rege. Iunius Bubulcus Brutus dictator Equos subegit, ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius Canillus Veios decennali obsidione committit, ac de iisdem triumphauit. Sp. Calsio duo triumpho contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Cn. Duilius primus de nauali victoria triumphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Umbriis, Martis, ac Thuriis triumphauit. Fabius Gerges de Sannitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Cn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Ætholis, triumphauit de Ambracienſibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volſcis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propert. lib. 4. Dij melius, quantus mulier foret vna triumphus ductus erat per quas ante Iugurtha vias. Q. C. Metellus de Iugurtha, & Numydis. L. Mumius de Achæis. M. Horatius consul de Sabinis, sine autoritate Senatus. L. Papyrius Cursor de Sannitibus. L. Papyrius Craſſus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Põpeius, Magni Põpeij pater, de Picetibus. Põpeius Magnus de Iarba, Mithridate, Aristobolo rege Iudæorū. Aul. Posthumus Tubero de Volſcis. L. Æmylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinque consul, de Volſcis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brenni. L. Valerius Valeſij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Corranus (qui sexies fuit consul) de Sannitibus. L. Valerius Potitus de Volſcis, & Equis, sine autoritate senatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Ætolis. Aurelianus Imp. de Zenobia Palmyrenorū regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus & Adiabenis. *Dagobertus* rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naso de Corſis. Iulius Cæsar confectis bellis quinque triumphauit: primum triumphum egit Gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde Pontificum: huic proximum Africanum: nouissimum Hispanienſem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis. Gordianus de Perſis. Augustus Curules triumphos tres egit. Dalmaticum, Achiacum, Alexandrinum, cõtinuo triduo.

ronius

ronius Commodus triūphauit de Germanis Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Cursor de Corfis, in monte Albano.

Triumphandi mos.

Porro autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, minus quam quinque millia vna acie superasset. Nulli itē licuit triumphare, qui nec Dictator, neque Prætor, nec Consul res gessisset. Itē nemini prius decernebatur triumphus, quā regione (de qua triumphaturus erat) successori pacatā reliquisset. Triumphantes auratis curribus vehabantur, quos albi trahebant equi. Pōpeij tamē currum in triumpho Africo traxerūt Elephantes, quem imitatus Cæsar, vectus est Elephantis quadraginta, dextra laudāq; lychnos gestantibus, autore Traquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorū decretæ sunt triumpho Persico. Habuit & Aurelianus currū quatuor ceruis iunctū. Moris quoque fuit, vt in triūphantū curru sederent eorundē filij, Vnde & Æmylius Paulus speciosissimo triūpho filium duxit, quē triduo post amisit. Triumphantem sequebantur laureati milites. Moris item fuit, Imperatores belli ciuilibus victoria quantumuis magna, non triumphare, quia ciues non hostes occidissent. Itē, vt milites & abiecti missi quique diuersis cōuiciis triumphantes incesserēt, ne prospera illa fortuna plus æquo superbirent, & insolerent. Sic triūphante Cæsare milites dixerunt: Gallias subegit Cæsar, Nicomedes Cæsarem. Item: Ramani seruate uxores, Mœchum caluā vobis adducimus. Vētidū quoque Bassum in Parthico triumpho secuti milites decantauit: Qui multos fricabat, factus est Consul, porro lege cautum erat, ne dux ante triumphū iniriūm vrbē ingrederetur. Paulus Orosius, & cum eo Blondus scribunt, Rom. triumphos numero fuisse c c c x x.

Omnium vltimus triumphauit Probus Imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura scire cupiēt, videat Blōdum Foroliuensem lib. 10. de Roma triumphante.

P R Æ C E P T O R E S, E T

P A E D A G O G I.

Crius, p^o, Erasistrati: A clepiades, Theanionis: Protogoras, Euthli: Agonas, Zoroastris: Callimachus, Eratosthenis: Eratosthenes, Aristophanis: Volcarius, Cefelij: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Possidoniū quoque Ciceronis magistrum fuisse, Cicero in lib. de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit, vt in eius vita Plutarchus. Sociū, Senecæ: Seneca, Neronis. Cebes Phedonis: Philetas Cous. Prolemæi: Pāphilus Amphipolita, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virgilius, Persij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiamiani: Arnobius, Lactantij: Linus, Hercules: Lyfias, Epaminundę Policer

polictus, Argij, Afopodori, Alexis & Aristidis pictorum: Agelades, Myronis: Softratus, Lyfippi, Phydias, Alcamanis, & Colotis: Myron, Lycij: Lyfippus, Phœnicis: Exinidas, Aristidis: Eupompus, pampuli: Theophrastus, Demetrii phalerei: Chiron, & Phœnix, Achilles: Lynus, Orphei, Thamira, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Marthæus Franciscus puteolanus, Beroald: Lyfimachus, & Leonides, Alexātri: Connidas, Thefer: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Aechillas, ptolema: Sadragifilus, Dagoberti: Sicinus, liberorū Themistoclis: Hopleus, Tyder: Acetes, palantis: Hyagenes tibicen, Marfi, pontanus, Marulli: Slenus, Bacchi: Rainerius Foroliuensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: paulus Castrensis, & Antonius Rosellus padua: Benedictus Capra, perusij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarū pædagogus: Antonius panormita, Alphonfi Aragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Thessalonicensis, Politiani: Chalcidias, Loumiani grammatici: Andalus Genuens, Boccatij: Amonius, Origenis: Anacreon, Smerdis filij polycratis Samiorum regis: Thales Milefius. Anaximātri, Anaximenes, Anaxagoræ: philoxenus, Antigenidis musici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes, Diogenis: Euphranor, Appionis grammatici: A clepiades, Apollodori grammatici Apollodorus, Pergamus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poëta: Anaxagoras Archelai Milefij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus, Aristarchi: Crates Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephōtis: Herodotus, Chærii: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus, Dionysij Arcopagita: Prodicij, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis xxx. Quintilianus x x. Pomponius Lætus Romæ. x. Campanus, perusij: Christophorus Landinus Florentiæ bonas artes profelsi sunt. possem infinitos huiusmodi congerere, quos prætermitto, quod hoc ipsum modici videatur momentū: tamen etiam, quod putem posse fieri, vt quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

P A T R I A E T L O C V S N A T A -

L I S M V L T O R V M I L L V -
strium virorum.

RVdiæ vrbs Apuliæ, Ennij: Salsina Vmbriz, Plauti: Campania, Neuij: Brundisium Calabriæ, Pacuij Mediolanum, Statij Cæcilij: Pisaurus, Accij: Carthago, Terentij: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretij: Bononia, L. Pomponij: Roma Decij Laberij, & Q. Catulli epigrammatistæ: Syria, publij Syri: Roma porcij Licini: Verona, Valerij Catulli: Roma, Q. Cornificij: Cremona, Fuij, Biba-

Bibaculi: Atax, vicus prouinciae Narbonensis: Fab. Terentij Var-
ronis Roma: Iulij Calidij: Mantua, Vergilij: Venusiū Apuliae: Oui-
dij Parma, Cassij Seneri: Roma, Caesaris Germanici: Verona: Aemy-
lij Macri: Corduba Hispaniae, Lucani, Sextilij, & Seneca: Roma,
Asinij Galli: Volaterrae Hetruriae, Perij: Neapolis, Statij Papinij:
Hispania, Syllij Italici: Setia Campaniae, Valerij Flacci: Aquinu, Lu-
uenalis: Bilbulis Hispaniae, Valerij Martialis: Italica Hispaniae, Voco-
nij Victoris: Carthago. Alphij Auiti: Africa, Septimij, & Aurelij
Olympij Nemeſiani, & Mauri Teretiani: Sicilia, Calphurnij: Ale-
xandria, Claudiani: Burdegala, Aufonij Galli: Hispania, Damasi, Lu-
uenci, & Prudentij: Africa, Licetij Hipponensis: Gallia, Sidorij Apol-
linaris: Roma, Pomponij Secundi, Pedonis Albinouani, Arucini,
Stellae, Sentij Auguris, Vestritij Spurinæ, & Pauli Passieni: Salamin,
Solonis: Lacedaemon, Chilonis: Myrtena, Pittaci: Priene, Biantis:
Lydus, Cleobuli: Corinthus, Periantri: Scythia, Anacharsis: Cno-
ſos vrbs Cretae, Epimenidis: Syria, Pherecidis: Miletus, Anaxime-
nis: Clazomene, Anaxagore: Athenae, Socratis, Xenophotus Aeschi-
nis, Critonis, & Glauconis: Cyrene, Aristippi: Elis, Phaedonis: Me-
gara Euclidis, & Stilponis: Thebae, Cebeſis, & Cratis: Athenae Pla-
tonis, Polemonis, Aristhenis, & Speusippi: Chalcedo, Xenocratis:
Soli, Cratoris: Cyrene, Lacydis, & Carneadis: Carthago, Clitoma-
chi: Stagyra, Aristotelis: Lampſacus, Stratonis: Troas, Lyconis: Põ-
tus, Heraclidis: Synope, Diogenis: Syracusae, Monymi: Aegina,
Onesicriti: Phoenicia, Menippi: Cyprus, Zenonis: Samos, Pythago-
rae: & Melisi: Agrigētum, Empedoclis: Tarentum, Archita: Cro-
ton, Alcmaeonis: Metapõtus, Hippaci: Gnydos, Eudoxi: Ephesus,
Heracliti: Colophon, Xenophanis: Abdera, Democriti, Protago-
re, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis: Nicæa, Timonis: Athenae, Epicuri:
Calaguriū Hispaniae, Quintiliani: Crastus vrbs Sicilie, Epicharmi:
Pella Macedoniae Alexandri: Melibœa, Philocteta: Panope, Epei-
autoris machinae Troianae: Aſera, Hesiodi: Cheronea, Plutarchi:
Megara, Theognis: Myrtena, Alcei: Lesbos Sapphus puellae: Rho-
dos Panerij, Stratoſis, Andronici: Pylos, Nestoris: Crotõ, Alcma-
nis: Miletus, vel Phoenicia, Thaletis: Imera, Steſichori: Ithaca, Vlyſ-
ſis: Thebae, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei:
Alexandria: Appiani, Aristarchi, & Arri. Arpinum Ciceronis: Tya-
na Graeciae, Apollonij: Medaura, Apuleij: Caros, Archilochi: Athe-
nae, Aristidis: Rhodos. Aristophanis: Nicomedia, Arriani historici:
Methymna, Arionis: Seleucia Siciliae, Athenaei philosophi: Chal-
dæa, Berofis: Agrigētum, Cratini: Africa, Cypriani: Carthago, Cli-
tomachi: Athenae, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demosthenis:
Syracusae Dionis: Thebae, Epaminūda: Hierapolis, Phrygiae, Epi-
cteti

cteti: Cyrene, Eratosthenis: Athenae, Hermippi: Arelate, Fauorini:
Chalcis, Syria, Iamblici philosophi: Antiochia, Ioannis Chryſoſto-
mi: Iudæa, Iosephi: Elis, Hippiae: Cos, Hippocratis: Athenae, Iſocra-
tis: Syracusae, Lyciae: Athenae, Menadri, & Periclis: Thebae, Musai:
Smyrna, Homerij: Anazarbuū Ciliciae, Opiani: Roma, Q. Hortensij:
Caesarea Cappadociae, Prohæresij: Aegyptus, Ptolemæi astrologi:
Syracusae, Philemonis: Cos, Philetæ: Roma, Sallustij, & Suetonij: Pa-
tauium, T. Liuij: Athenae Sophoclis, & Thucydidis: Thracia Tha-
myra: Egressus vrbs Lesbi, Theophrasti: Lesbo: Terpandri: Car-
thago. Tertulliani Umbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSÆ,

EX HISTORICIS, ORA-
toribus & poetis.

Amaryllis puella. Verg. Formosam resonare docēs Amaryllidæ
lyluis.

Alexis, Idē Eclo. 2. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin:
Aegle nympha. Idem Eclo. 6. Aegle Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrrhae fuit filius, Veneri ob speciosam formam dile-
ctus. Verg. Eclog. 10. Et formosus oues ad flumina pauit Adonis:
Ouid. lib. 10. & Propert. lib. 2.

Auentinus. Verg. Victorisque ostentat equos satus Hercule pul-
chro Pulcher Auentinus.

Astur. Verg. Sequitur pulcherrimus Astur equo fidens & versif-
coloribus armis.

Alys puer Phrygius, a Cybele (vt fabulatur poetæ) ob formam
adamatus est. Ouidius lib. 5. Meta. Erat Indus Alys, quem flumine
Gange, &c.

Atalanta puella fuit in Arcadia venatrix, & Iasij filia liberali ad-
modum forma. Ouidius lib. 8. Venit Atalante Schænci pulcherrima
virgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bac-
chus duxit in vxorem, eiusque coronam stellis ornatam in astra retu-
lit. Catul. de ea & Theſeo loquens, sic inquit: Hunc simulac. cupido
cõpexit lumine virgo, Regia quæ suauis expirans costus odores,

Achillas puer. Martial. lib. 3. Huic comes harebat domini fugi-
tius Achillas. Insignis forma nequitiaque puer.

Antiope filia Nyctæi, & vxor Lyci regis Thebarum, speciosissi-
mam propter formam a Ioue adamata est, ex quo Zerum & Am-
phionem suscepit. Propert. Tu licet Antiope formam Nyctæidos,
& tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia Adraſti Argiuorum regis filia, & vxor. Polynicis, fuit
iridem unum in modum speciosa. Statius lib. 2. Theb. Egregiam

Argiam, nec formæ laude secundam Deiphylem:

Aminoo Bithynico, mira pulchritudine adolescēti, tanta, tamq̄ elegans fuit forma, vt Adrianus Imper. (à quo adamatum) templum ei apud Mantineam constituerit, & ciuitatem apud Nilum eiusque imaginem fecerit insculpi nummis. Propterea Hieronymus Adriani concubinum eum vocat. Volat.

Fuit *Achæus* puer speciosus, quem poëta fingunt in florē sui nominis conuersum fuisse.

Arginam, Afopi regis Bœotiz filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitque cum ea in specie ignis. Ouidius: Aureus vt Danae. Afopida luserit ignis.

Forma imprimis visenda & amabilis fuisse ferunt inter Græcos.

Alcibiadem, sicut inter Romanos *Scipionem*, Demetrium cognomento. Plutarch. in eius vita: Hoc, inquit Alcibiadi concessit natura, sibiq; cum paucis commune, vt non modò in pueritia aut adolescentia, sed etiam in omni ætatis gradu maximum semper decorem ac formosam hominis speciem prætulerit.

Amiracum poëta fingunt in herbam odoriferam mutatum, idque propter elegantem formam.

Asterius, filius fuit Cereris, forma singulari, omnium tamen amores respuens. Vnde Ouid. in Ibin: Filius vt Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatque tuas vsque petitus opes.

Sex Aurelius scribit *Augustum* fuisse mitem gratum, ciuili animi, toto corpore pulchrum, sed oculis magis, quorū facies charissimosum syderum modo promicabat.

Alphius filius fuit Cygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæsarie extirille scribit Saxo Grammaticus, vt argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon. Calentius Formosum Phiale, prius arserat Amphimedontem: Amphimedon Phiales maxima cura fuit.

Herodotus scribit *Agaristam*, Clithenis filia, ad eò formosam extirille, vt ad habendas eius nuptias, celebrata sint procorū spectacula, & certamina, quò speciosissimi quique Græcia adolescētes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius lib. 2. Car. diæens. Vlla si iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuisset vnquam, Dente si nigro fieres, vel vno Turpior vngui, Crederent, &c.

Bryseis fuit ad eò formosa, vt Achilles eius amore conflagrauerit, eamq; quamuis ancillam, plusquam puellas omnes adamauerit. Horatius: Prius insolentem serua Bryseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro secundo: Omnia formosam propter Bryseida passus.

Credi-

Credibile est *Bersabeam*, Vriæ vxorē, eleganti fuisse formā quæ sapientissimum illum regem, & prophetam sanctissimum Dauidem vsquoad eò titillauerit, vt solitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) suam contaminauerit sanctitatem. Stroza pater: Ille sacri vates operis Iesseia proles, Præfecit populo quem Deus ipse suo, Bersabeæ captus forma; &c.

Bellerophon à Sthenobza Præti Argiuorum regis vxorē propter formam adamatus, & ad Venerem (cui tamen assentiri noluit) postulatus est.

Fuit & *Batillus*, Anacreontis poëta amafius, liberali forma: Vnde Pontanus de Stell. Nirea sic perhibent, & amatum à vate Barylum, Pictum oculis, fufumque coma rosolumque labellis.

De *Castore* & *Polluce* Oui. lib. 8. Met. At gemini nondum celestia sydera fratres Ambo conspicui, niue cadidioribus ambo Vestabantur equis.

De *Chione* Dædalionis filia idem Ouid. libr. 11. Meta. Nata erat huic Chione, quæ dotatissima forma Mille procis placuit bis septem nubilis annis.

Canis puella Theffala, à Neptuno compressa. Idem Ouid. lib. 12. Meta. Clara decore fuit proles Elateia Canis Theffalidum virgò pulcherrima.

Cyllarus. Idē lib. 12. Nec te pugnantē tua Cyllare forma redemit *Calysto*. Idem Ouid. lib. 1. Fast. Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

Celeno. Idē lib. 4. Fast. Neptuno Halcyonē & te formosā Celeno. *Calypso* Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Ponto, An graue sex annis pulchram fouisse Calypson Æquoreæque fuit concubuisse dea: Idem lib. 2. de Art. Littore constiterant, illic quoque pulchra Calypso.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata est. Ouid. in Epist. At tu esles formosā minus, petere modeste, Audaces facie cogimur esse tua, &c.

Gestum puerum commendat à forma Martial. Quanta tua est p̄bitas, quanta est præstantia formæ Geste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana velit doceatque natæ, &c.

Catulla. Idem Mart. libr. 8. Formosissima quæ fuere vel sunt, O quam te fieri Catulla vellē Formosam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam suæ *Cynthiae* sic commendat: Et quascūq; tulit formosi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere sinat. Idem: Illic formosē veniant chorus heroinæ: Quas dedit Argiuis Durdana præda viris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Grator, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardiū Tyranni vxorem fœminarum omnium fuisse pulcherrimam.

De *Daphnide* Verg. in Buc. Formosi pecoris custos, Formosior ipse.

Deiopia Nympha. Vergil. i. Æn. Sūt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima Deiopeïæ Connubio iungam stabili, propriamque dicabo.

Dido. Idem lib. 2. Æn. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Incessit.

Deiomyra Herculis vxor. Ouidius lib. 9. Nomine si qua suo tandem peruenit ad aures Deiomyra tuas, quondam pulcherrima virgo, Multorumque fuit spes inuidiosa procorum.

Deiphyle vxor Tydei, Adraſti filia. Statius libro 2. Theb. Egregiâ Argiam nec formæ laude secundam Deiphylem.

Didymus Augusti fuit præguſtator, puer adeo speciosus, vt in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeo speciosus, vt ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus vocaretur. Cui (q̄ paucis admodum formosis contingit) tâta quoque extitit pudicitæ cura, vt ad declinandam vim Demetrii (a quo petebatur ad ſuptrū) ſe in pleuum feruentis aquæ lebetem (quum aliter eſſugere non poſſet) coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cælius ſcribit *Demetrium*, cognomento *Polioretum*, forma fuiſſe in primis amabili. Vide Plutar. in eius vita.

Euryalus Niſi amicus. Ver. lib. 5. Æn. Euryalus forma inſignis, viridique iuuenta. Idem lib. 9.

Endymion Lunæ amafius, fuit admodum speciosus. Vale. Flaccus lib. 8. Tum quoque ſyderea clarus procul ora iuuenta Larhimus æſtina reſidet venator in vmbra, Dignus amore deæ.

Fuit in *Ephreſione* auguſta adeo facies, vt victi Darij vxor eum pro Alexandro ſalutauerit. Ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſſimus.

Eurydice Orphei vxor, Ouidius lib. 2. Metamorphoſeos, Hæc ſata Mercurio Eurydice formoſa, puellas Tam viſa eſt ſuperare pares, cœleſtibus aulis Quâ iucunda Venus dominas ſupereminet omnes.

De *Fabulla* Martialis lib. 2. Bella es nouimus & puella, verū eſt. Et diues: quis enim poteſt negare?

ſcribit *Ælius* Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio *Maximini*, vt etiam caput eius iam morte nigrum, iam maccratum deſuente tabo, pulcherrimum tamen videretur.

Gilathæa nympha. Ouidius lib. 13. Candidior ſolo nitui Galathæa Ligultri, Floridior prato, Longa procerior alno. Splendidior

dior vitro, tenero laſcinior hædo, Leuior affiduo detritis æquore cõchis, Solibus hybernis, æſtina gratior vmbra, Nobilior pomis, platano cõſpector alta, Lucidior glacie, matura dulcior vna, Mollior & cygni plumis, & lacte coacto, Et (ſi non fugias) riguo formosior horto.

Non aliam ob cauſam poëtæ fabulantur *Ganymedem* Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem. Ouid. lib. 4. Faſt. Horat. lib. 3. Car.

Glycera, Horatius libr. 1. Car. Vrit me Glycera nitor ſplendentis Pario marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et vultus nimium lubricus a ſpici.

Gales fuit adoleſcens forma ſpecioſus, decenſq; imprimis, regi Ptolemæo propterea viſque adeo charus, vt Ptolemæus ipſe quibuſdam (qui ad ſupplicium trahebantur) eiſdem patrociniio percerit. Autor Cælius lib. 7. cap. 53.

Gygis pueri formam deſcribit Horatius lib. 2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnidiiſque Gyges: Quæ ſi puellarum infereres chore, Mire ſagaces falleret hoſpites, Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambigere que vultu.

Veteres fabuloſo conſinxerunt in uolucro *Gorgonem* propter eimiſſi venuſtatis decus, mentis inopes & ſtupidos reddente ſpectatores in ſaxa deſormaffe. Cælius lib. 13. cap. 9.

Hippolytus Theſei filius, fuit etiam pulcherrimus. Vir. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Vibius.

Hylam Thiodamantis filium ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mar. Pulcheri Hylas teneram merſit in ora manum. Propertius: Cuius vt accenſæ Dryades candore puella, Miratæ ſolitòs deſtituere choros, & c.

Hyas Athlantis ex Æthra filius. Ouid. li. 5. Faſt. Nondum ſtabat Athlas humeros oneratus Olympo, Quum ſarus eſt forma cõſpicuendus Hyas.

Celebratur etiam *Hermiones* Menelai filia pulchritudo. Vnde Proper. lib. 1. Tu licet Antiopæ formam Niſteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem. Pont. lib. 1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna *Hippodamia* pulchritudo, vt ad impetrãdas eius nuptias celebrata ſint certamina procorum. In quibus quum victor euaiſſet Pelops, puellam duxit vxorem. Propertius: Nec Phrygium falſo traxit candore maritū Auecta externis Hippodamia rotis: ſed facies aderat nullus obnoxia gémis, Quæ ſis Apellæis eſt color in tabulis. Idem lib. 2. vocat. Iſchomaché.

Hiera fuit vxor Telepi, mulier omnium (quas Protheiſtaus vidit) maxima & pulcherrima.

Proposita de muliebri pulchritudine certamina plerisque in locis legimus: sicuti in Cereris Eleusina: festo prope Alpheum, ubi victrix Herodice meruit palmam. Cælius cap. 9. lib. 13.

Herodotus scribit *Hippoclidem* Tylandri filium diuitiis & forma inter Athenienses præcipuum fuisse.

Hypsiphile. Statius lib. 4. Theb. Errantes subito pulchram in mœnore tuantur Hypsiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius *Æneæ* ex Creusa. verg. lib. 7. *Æneæ*. Primique duces & pulcher Iulus.

Inuentus Catulli amafius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuueni, Si quis me sinat vsque baiare. Vsque ad millia bassiem trecæta, Nec vnaquam saturam inde cor futurum est.

Iason. Medea apud Ovidium Iasoni loquens: Et formosus eras, & mea fata trahebant, Abstulerant oculi lumina nostra tui.

Ioseph. Mantuanus in Maria: Sic alacer Sanson, sic & formosus Ioseph.

De *Laiso*, Mezentij filio, Verg. lib. 7. *Æn.* Filius hunc iuxta Lausus, quo pulchrior alter Nō fuit, excepto Laurētis corpore Turni.

Lauinie forma fuit origo belli inter *Æneam* & Turnum, quorum vterque eam sibi vxorem dari volebat. Vergil. lib. 12. flauos eius crines & roseas appellat genas.

Catullus de sua *Lesbia* sic inquit: Lesbia formosa est, quæ quàm pulcherrima tota est, Tū omnibus vna omnes surripuit Veneres.

Laodomia, Catullus: Quo tibi cum casum pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit speciosissima Ovi. li. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis esse dicitur, & multis Lais amata viris.

Lycoris Cor. Galli amafia. Martialis lib. 6. Formina præferri potuit tibi nulla Lycori. Propertius lib. 1. Et modo forinosa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna vulnera lauit aqua.

Musæus poeta formam *Leandri* pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, & ab ea redamatus est) multis laudibus commēdat.

Lucretie formam tanti fecerunt Romani, vt eam suis monumentis vbique celebrauerint, & vindicauerint à mortalitate: nec solum ob eximiam pulchritudinem, verum etiam ob castitatem, quod vim Tranquinij gladio sit vltæ.

Lycaste Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, vt Polydamas Antheoris ex Theano Hecubæ sorore filius, illam ex concubina vxorem sibi copulauerit. Fuit & alia Lycaste, quæ ob pulchritudinem Venus vocabatur.

Lapiaz

Lamia, autore Plutarcho, puella fuit speciosissima, à Demetrio adamata, quæ & tibiis optimè cecinisse dicitur. Hæc primo canendi modulandiq; suauitate gratiam sibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatij fuit amafius, forma iridem eccellente, vt ipsius poetæ testimonio constat. Idem quoque Lycum celebrat dicens: Et Lycum, nigris oculis nigroque decorum Crine.

Leda, Stroza filius, formosæ meruit quo Iuppiter oscula Leda. *Maia* Atlantis filia Ouid. lib. 5. Fast. Quarum Maia suas forma superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.

Tibullus *Marathi* amafij sui formam versibus commendat.

Magnus Smyrneus fuit adolescens, omnium sui seculi pulcherimus, cunctisq; propterea gratissimus, sed maxime Gygi Lydorum regi. Quod ferentes agrè parentes, capillos ei totonderunt, vt aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus verò Gyges, bellum mouit in Magnesium. Pausanias apud Volat.

Narcissus filius fuit Cepheii, & Lyriopes, à multis Nymphis ob pulchritudinem amatus: cuius desiderio quum Nymphæ ipsæ intabescerent, mutatus est in florem sui nominis. Vergilius in Batarum: Nō illinc Narcissus abest, cui gloria formæ Igne Cupidino proprios exarfit in artus. Ouidius lib. 3. Meta.

Nisus Megarensium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuisse. Tibullus libro 1. Carmine purpurea est Nisi coma.

Nireus filius Caropi & Alagia, puer fuit à Naxo admodum speciosus, cuius formam Homerus suis carminibus dignatus est. Horatius lib. 3. Car. Qualis aur Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida. Idem in Epodo, Formæque vincas Nireæ. Ouidius lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont. lib. 3. de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib. 3. Car. Ode. 30. vbi ait, Fertur & leui recreare vento Sparsum odoratis humeris capillum. Qualis, ait Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeo præstanti, vt eise submisserit Hercules. Propertius li. 3. Omphale in tantum formæ pro cessit honorem, &c.

De *Pyramo* & *Thysbe* Ouid. lib. 4. Metamor. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, præsertim puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus *Paris*, dicente Ouidio: Dux Paris Priamide damno formosæ tuorum.

Hominum pulcherrimum fuisse prædicat *Phaon*, quem inter lactucas occultarit Venus, Dicuntque oblatum eidem ab ipsa Venere alabastrum vnguæti, quo quum se obliuisset, factus est omnium formosissimus, proptereaq; adamatus à Mytilenarum mulieribus, sed

maximè à Sappho poëtria Scamandronymi filia. Cælius li. 5. cap. 43. Eius formam Ouidius sic describit: hunc ne pro Cephalo raperes aurora timebam, &c.

Phædrus Eliensis, Socrati Platoniq; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere, suoq; corpore quæstum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo scribit, *Præciam* quandam fuisse in vrbe Roma scēminam, venustate formæ nulli secundam, quæ sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit, aded vt nihil probaretur Cethego, quod Præcia non iussisset.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filium, seu (vt alijs placet) Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis, quæ illis iam casside missa Parthenopæus erat.

Panthea vxor fuit Abradatæ viri nobilis apud Persas, quam Cyrus expugnatis Assyriorū castris duxerat captiuā. Abradata autē absente, & apud Bactrianos legatum agēte, Araspæ Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmavit nondum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia pulchriorem. Autor Xenophon apud Cælium lib. 7. cap. 53.

Plamniticus rex Ægypti *Rhodopem* meretricem ob pulchritudinem matrimonio sibi iunxit.

Magnus Alexander, torius propè Oriētis victor & Imperator, *Rhocanam* Satrapis barbari filiam matrimonio sibi iūxit ob solā eius pulchritudinem. Vide Curtium lib. 5.

Q. Catullus poëta Epigrammaticus formam *Roscij* pueri amafij sui his versibus celebrat: Constiteram exorientem Aurorā fortē salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur. Pace mihi liceat cœlestes dicere vestra, Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Serranus Vergilius lib. 9. Et iuuenem Serranam illa qui plurima nocte Luferat insignis facie.

Sulpitia formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum vult exurere diuos.

Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in *Semiramide* eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Persis imperauit vsque ad proueram filij ætatem Ouid. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis esse Dicitur.

Spurina fuit egregius adolescens, qui quum scēminas virosq; ad libidinem solo decore aspectu prouocaret, pulchritudinem oris spontè vulneribus deformauit. Valerius Maximus de verecūdia.

Sisigambis vxor Darij nulli suæ ætatis scēminæ pulchritudine cessit

cessit, teste Curtio: quam tamen victo Dario Alexander non solum non violauit, sed & summam adhibuit curam, nequis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, *Scipionem*, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuisse amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib. 8. Danicæ histor. scribit *Suauidam* reginam tantè fuisse pulchritudinis, vt quū vineta loris exposita esset equinis calcibus obrerenda, ipsi quoque iumētis horror ifuerit, artus eximio decore præditos fordidis lacerare vestigijs.

Turnum à forma plerisque in locis commendat Vergilius, vt lib. 7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atauisque potens. Item: Ipse inter primos præstanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto vertice supra est.

Thysbe amafia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælara puellis.

Ferunt *Albium Tibullum* poëtam Elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. Vnde Horat. de eo loquens: Nō tu corpus eras sine pectore, Dij tibi formā, Dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poëtæ niueam & formosam faciūt, quod perpetuis aquis abluatur. Catullus: Tēne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit *Theodotem* puellam, genere Romanam, forma fuisse conspicua & mirabili, flauis promissisq; capillis ad pedes vsque pēdentibus, eaq; pulchritudine inescatum Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata est. De hac Proper. lib. 11.

Violantillam, Stellæ poëtæ vxorem, multis verbis commendat Stat. lib. 1. Syl. Idem paulo post: At tu pulcherrima forma Italidum tandem merito possessa marito.

Habuit *Xerxes* in exercitu L X V I I I. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies cētum octoginta tria millia hominum. Herodorus tamen scribit in tanto mortalium numero neminem fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, vt Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Puroclus, Hymē. Ex scēminis Pasiphæ, Ariadue, Berenice, Hermione, Bitycijs, Penelope, Deidamia, Ersilia vxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxerete, Antigone, Arachne, Aretihusa, Arsinoe. Polyxena, Pelagia, Lycaste, Iocasta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Chælia, Iulia, Sibyllæ, Vestam

les, Heroïna, & aliæ propè infinitæ. Quas qui scire volet, autores reuoluat.

Helix forma poëtis omnibus cantatissima laudem meruisset maximam, nisi ea Troiæ ruinam, belliq; decennalis causam attulisset. At nemo est, cui non sit odio, qui tantæ cladis & calamitatis venit in mentem. Paris apud Ouid. formam illius Veneri comparat, dicens: His similes vultus (quantum remissior) habebat, Venit in arbitrium quum Cithæra meum, &c.

D E F O R M E S.

Brotheus, Vulcani & Mineræ filius, deformi facie dicitur fuisse. Ob quam dum plerisque, esset ridiculus, animi dolore se irrogum coniecit, teste Ouidio in Ibin: Quodq; ferunt Brothæu fecisse cupidine mortis, Des tua succensa membra cremanda py. æ.

Hippocrætes poëtæ lambographi deformitatem suis tabulis expresserunt Bupalus & Anterinus pictores: eamq; imaginem, quod notabili esset vultus fœditate, proposuere in ridenti circulis magno suo malo. Indignat⁹ enim Hipponax vtrûq; suis Satyris tãto retaliavit fœnore, vt ambo laqueo se præfocauerint. Pl. ca. 5. l. 36.

Aiunt & *Corytheum* quempiam fuisse hominẽ notissimæ deformitatis, quiq; liberos suscepit patrem infelicissima forma referentes: vnde fluxit adagium, Corytheo deformior. Erasimus.

Homerus scribit *Thersiten* omnium, qui ad Troiam venerunt, fœdissimum fuisse, totumq; hominẽ à capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis vitia, & animi morbos, vt dicas pessimũ ingenium in domicilio se digno habitasse, inquit Erasimus. Vnde adagium, Thersitæ facies. Ouid. lib. 4. de Ponto.

Damon fuit pædortiba quispiam insigni clauditate deformis, qui quum crepidas retortis suis pedibus congruentes furto amississet, imprecatus est, vt eius pedibus conuenirent, qui surripuisset. Auctor Cælius.

Ferunt *Aesopum*, è Phrygia fabulatorem, omnium quoque turpissimum extitisse. Fuit enim nigerimus. Vnde illi datũ nomen: Nam *Aesopus*, & *Æthiops* idem ferè significant. Corpore præterea gibbosus, verum ingenio (quo deformitatem illam pensauit natura) clarissimus. Cælius lib. 8. cap. 474.

Aesopus
quid si-
gnificet.

Galba Imperatori corpus fuit gibbo deforme. Macrobius.
Epithæus verò philosophus fuit claudus: vnde & hoc distichõ à Macrobio positum: Seruus Epictetus genitus sum, corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicis ego.

Hermippus poëtæ fuit Atheniẽsis, altero captus oculo. Volater.
Colomanus rex Pannoniorum post Ladisium dicitur fuisse ore improbo, luscus, claudus, gibbosus, & lingua blesus. Volater.

Ver.

Vergilius scribit, *Polyphemum* cyclopem Siculum fuisse monoculum, vbi ait: Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poëtæ quoq; fabulantur *Vulcanum* claudum fuisse, ac toto deformem corpore: diciturq; propterea parentes infanti non risisse, suoque cubili admisisse. Verg. Incipe parue puer cui non risere parentes, Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est. Ouid. libro 2. Eleg.

Martialis *Philenem* puellam luscam fuisse, & altero lippam oculo videtur innuere, libro 1. vbi ait: Oculo Philenis semper altero plorat, Quo fiat istud quæritis modo? Lusca est. Item lib. 2. Cur non basio te Phileni? calua es: Cur non basio te Phileni? lusa es: Cur non basio te Phileni? lusa es.

Idem autor lib. 3. ait, *Vetustinam* tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugosam frontem, mammillas araneorum casibus pares, os rictibus crocodili simile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ visum, hirci fœtorem, & pleraque alias deformitatis inhonestas notas.

Olum creditum est eos septem diebus formosos fore, qui leporem esitassent. Propterea idem Martialis Gellia deformitati illudens, ait eam nunquam esitasse leporem, his verbis:

Quum leporem mittis, semper mihi Gellia mandas,

Septem formosus Marce diebus eris.

Si verum dicis, si verum Gellia mandas,

Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis li. 12. *Zoile* sui deformitatem sic depingit: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus, Rem magnam præstas Zoile si bonus es.

Aiunt *Socratem* philosophum fuisse simis naribus, recalua fronte, pilosis humeris, & repãdis cruribus. Propterea quum duæ vxores Xantippe & Myrro zelotipia quadam in contentiones venirent, illis inter se iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia simul exercetis quem adeo deformem peperit natura?

Afferuntur & alia de forma philosophorum. *Zensippus* dicitur fuisse ceruice curua, *Aratus* panda, *Zeno* fronte contracta, *Epicurus* cute distenta, *Diogenes* barba comante, *Socrates* cãdente, *Aristoteles* brachio exerto, *Xenocrates* crurẽ collecto, *Heraclitus* oculis fletu clausis, *Democritus* labris risu apertis, *Chrysippus* digitis propter numerorum indicia constrictis, *Euclides* propter mensuratum spatia laxatis, *Cleanthes* propter vtunque corrosis. Auctor Sidonius lib. 9.

D E O

DEORVM AMASII.

G *Amyndem* in primis fabulantur poëta Iouis esse amasium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cælum euexerit. Vergilius: Quem prapes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vnctis. Ouid. lib. 10. Rex superum quodam Phryg j Ganymedis amore Arsit.

Endymionem formosum pastorem Luna fertur adamasse, adeò vt cælo relicto in môtrem Lathmum eius osculandi gratia plerique descenderit. Pontanus de Stellis Ouid. lib. 3. de arte Propertius lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepisse sororem Dicitur, & nudæ concubuisse deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, secumq; duxit cum *Argonautis*. Vbi quum aquas hauriês puer vnæ pôdere fuisset demersus, multis clamoribus ab ipso Hercule conuocatus est. Hinc natum adagium, Hylam vocare. Val. Flac. lib. 3. Arg. Rursus Hylam & rursus Hylam per longa reclamat Auia, respoñsant sylua, & vaga certat imago. Propert. lib. 2.

Adamauit etiam Hercules *Abderum* puerulum, non minori, quam Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amasus. Ouid. lib. 10. Te quoq; Amycide possuisset in aethere Phœbus, Tristitia ponendi tempus si fata dedissent. Plin. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo *Branchum* puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi voluit. Item Daphné puellâ. Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum conuertit, Mârtianus. Quod studuit verbis Daphné faciendus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouid. lib. 3. Fast. Ampelon in tonsum Satyro Nymphâq; creatum Fertur in Iſmaris Bacchus amasse iugis.

Adonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit charissimus. Ouid. lib. 1. de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Propert. lib. 2. & Pon. lib. 1. de stellis.

Cephalus & *Tithonus* charissimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouid. lib. 3. de Arte: Lathmum Endymion nõ est: tibi luna pudori, Nec Cephalus rosæ præda pudenda Deæ. Propert. l. 2.

Arys puer Phrygius. Cybetes fuit amasus. Catullus: Tenerum vidit Aryn propè marmor Pelagi, facit impetum: Ille demens fugit in marmora fera, tibi semper omne vitæ spatium famula fuit. Oui. lib. 10. Hirsuto vertice pinus Grata deum matri, siquidem Cybeleius Arys Exiit hac hominæm, truncòque induruit illo.

Amavit *Hippolytum* Diana, cum ob formam, tum raram in forma

ma castitatem.

Pindari poëta, eiusque carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. Autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

H Abuit imprimis Valerius Flaccus poëta Setinus in deliciis *Anaximicum* puerum, cuius formam commendat Marcialis. Tibullus suu *Cherinthum* de quo lib. 4. ait: Est qui te Cherinthe dies dedit hic mihi sanctus. Atque inter sanctos semper habendus erit. De quo lib. 2. sic ait: Heu heu quam Marathus lento me torquet amore.

Lygdam adamauit Pamphilus Saxus: vnde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdam Lygdam mea vita, meum cor, Lux mea, qui facie vulnera mille gerit. Eius quoque formâ multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëta: delictum: vnde Horat. in Epodo, Non aliter Samio dicunt aruisse Batyllo Anacreonta Teium. Ab eodem quoque adamarus est *Megysteus* puer. De vtroque Politianus in Rustico, Nunc Samium celebras (iubet Adrastæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, tenerumque Megistea laudas, Tandem acino passæ cadit inter ceptus ab vnâ.

Lycum puerum adamauit Alcæus poëta Lyricus, de quo Horat. lib. 1. Carm. Liberum & Musas, Veneremque, & illi semper harentem puerum canebar: Et Lycum nigris oculis, nigroque Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amavit Valgius poëta elegiographus *Mystra*, cuius mortè multis lachrymis defleuit, dicente Horatio: Tu semper vrges flebilibus modis Mystra ademptum, nec tibi Vespero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Afinius Gallus poëta, filius Afinij Pollionis viri consularis, pari quoque affectu dilexit *Hippolytum* liberali forma adolescentem.

Voconius Victor poëta, habuit in deliciis *Tesylum* puerum elegante forma. Vnde Marcial. Thestyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo est toto notior orbe puer: Sic etiam positus formosus amore capillis. Et placeat vati nulla puella tuo.

Lycium Horatij fuit delictum. Vnde lib. 4. Carm. scribit. Sed cur heu Lygurine, cur Manat rara meas lachrymas per genas? Cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua silentio? Nocturnis ego somniis iam captum teneo, iam volucrem sequor. Amavit & *Lycistum*, de quo sic scribit in Epodo: Nunc gloriais quamlibet multerculam Vincere mollitia amor Lycisti me tenet.

Amavit *Rosium* adolescentem Q. Catullus Epigrammatista, de cuius

cuius forma hunc modum scripsit: Constiteram exorientem auroram fortè salutans, Quam subita à læua Roscius exoritur: Pace mihi liceat cœlestes dicere Vestra, Mortalis visus Pulchrior esse deo. Amavit & *Theodimus*, de quo sic scribit: Ausugi mi animus: credo vt solet ad Theotimum Deuenit: sic est, perfugium illud habet. Arsit Euripides tragœdiographus *Agatonem* puerulum, què adu-
Plutar- chus in Apol. b. tiorum quoque amplexabatur arctius, suauitabatùrque etiam spectante populo, & in conuiuuiis.

Pari affectu Aratus poëta Cilix *Philinum* adolescentulum deperit, pro cuius reditu è Chio insula, deos multa precatus est.

Catullus suos amores in *Iuencium* his exprimit verbis: Surrepti tibi: (dum ludis) mellire Iuenci, Suauiolum dulcis dulcius ambròsia. Verùm id non impunè tuli, nãmque amplius horam Suffium in summa me memini esse cruce. Quæ carmina plena sunt pruritus, multàmque præ se ferunt lasciuiam.

Aminous puer fuit elegantissimæ formæ ex Claudiopoli Bithiniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam vique adamauit, vt etiam mortuo ciuitatè construxerit, templumque erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartianus ait: puerum illum ab Imperatore muliebriter delectum.

Paulanias Lacedæmonius, autore Cælio, *Argilium* speciosa pulchritudine adolescentem amore Venereo dilexit.

Cælius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis versus amatorios de suo *Agathone*, quem vti meritoriu dilexit: Suauia dās Agathonim animam ipse in labra tenebam, Ægra etenim properās tāquam abitura fuit, Amavit quoque *Stellam* ob ingenij suauitatè, & elegantiam, de qua, authore Plutarcho: sequentes versus lusit: Ardentes stellas lucens mea Stella tueris, Cœlum vti nam fierem, vt in lumine cernam. Item: Stella prius superis fulgebam Lucifer, at nunc Hesperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouissima scripsit post eius mortem.

Minor rex Cretensium susceptas cum Atheniensibus inimicitias, ob mortem filij sui Androgei, lubens, deposuit amore *Thesæi* (quem deperibat) inescatus.

Laius à Pelope hospitio susceptus filium eius Crisippu ita adamauit, vt secum Thebas rapuerit: Praxilla tamen apud Cælium restis est, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnæ Smyrnæum eximia pulchritudine clarum vsque ad eò dilexit, vt bellu in Magnesium mouerit, quòd puero capillos rotundissint, quo videretur deformior.

Aristogiton Atheniensis *Armodium* insigni forma adolescentem etiam deperit: Author Thucydides, lib. 6.

Amavit

Amavit Epicurus *Philodem* eximium adolescentem, ad quem solitus erat hoc modo scribere. Consumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingressum sustinens.

Catullus facit *Aufilenum* Cælij cuiusdam Veronensis amafium, vbi ait: Cælius aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronensium deperunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur *Euryalus* Virgilianus, *Parthenopeus* Statianus, *Cortallus* Siculus Anacreontis, *Harmodius* Hippæ, *Aster* Platonis, *Piso* Galbæ.

DE ORVM ET HOMINVM

AMASIAE.

Iam diximus *Daphnem* Penei fluminis filiam adamatam Apollini. Sappho ad Phaonem: Et Phœbus Daphnem, & Gnotida: Bacchus amavit.

Tyro Salmonei filia adamata est à Neptuno, & ab eodem compressa. Propert. lib. 1. Non sic Æmonio Sadmonida missus Enipeo Tenarius facili pressit amore deus.

Hebem deam iuuentutis amavit Hercules. Idem Propert. lib. 2. Nec sic cœlestè flagrās Amor Herculis Heben Sensit in Oeræis gaudia prima iugis. Amavit quoque *Iolem* & *Omphalem* reginam Lydorum. Idem Propert. lib. 3.

Alia Deorum & hominum amafia fuerunt, *Ariadne*, Minois filia, Baccho: *Syrinx*, Nympha, Panos: *Ero*, Læandri: *Phyllis* filia Lycurgi regis Thraciæ, Demophontis: *Ariadne*, Thesei: *Atalanta*, Meleagri: *Cydippe*, Acontij: *Iphis*, Patrocli: *Similax*, Croci: Author Plin. lib. 16. cap. 36. *Glycera*, Pauliæ Sicitronij pictoris. Plin. lib. 21. cap. 2. & lib. 35. cap. 10. *Sappho*, Phaonis.

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli pictori. Plin. lib. 35. cap. 10. *Philace*, Stratoclis: authore Plutarcho. *Rhozane*, Alexandri: Plutarchus, & Curtius. *Echo* Narcissi: Antonius, Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo, Caletinus, Risit, Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami. Stroza pater: Non magis infelix Thysbe dilexit Amantem,

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propert. lib. 1. Testis Theffalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phæbe, Castoris, *Ilaira*, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filia. Propert. lib. 1. Non sic Leucippi succendit Castora Phæbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Chloris, seu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur Pephyritis.

Galatea Nympha Polyphemū, Propert. lib. 3. Quinetiā Polyph-

me fera Galatea sub Ætna, Ad tua rotantes carmina flexit equos:
Bersabea, Davidis, Idem Strosfa, Ille sacri vates operis Iesseia proles
 Praefecit populo quem Deus ipse suo, Bersabeæ captus forma
 tibi magne Cupido cessit.

Helena, Paradis Propert. lib. 2. Ipse paris nuda fertur periisse lacina,
 Quum Menelæox surgeret e thalamo.

Acme, Septimij. Catullus, Acmen Septimius (suos amores) Tenens
 in gremio, mea, inquit, Acme, Ni te perdit amor, atque amare porro
 Omnes sum assidue paratus annos, Solus in Libya, Indiaque tosta
 Cæsis veniam obuius leoni.

Aufilena, Quintij. Catul. Cœlitus Aufilenum, & Quintius Aufilenem
 Flos Veronenfium depercutit iuuenum.

Atalanta, Minalionis Arcadici. Propert. Minalion nullos fugiendo
 Tulle labores Sævitiæ duræ contudit Iasidos.

Antigone, Hæmonis, Bœotij: quam quæ iugulari fecisset Creon, Hæmæ
 ad mortuæ tumulû se interfecit. Propert. lib. 2. Quid: nû Antigones
 tumulo Bœoti? Hæmô Saucius ipse suo corrui ense lat?

Briseis, Achillis. Horat. Prius insolentem Serua Briseis niueo colore
 Mouit Achillem. Propertius lib. 2. Omnia formosam propter
 Briseida passus, Tantus in erepto sauit amore dolor. Item, Nec non
 exanimem amplectens Briseis Achillem, Candida vesana verberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Artis inops
 frater victus meretricis amore, Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem, Candida si non sum, placuit
 Cepheia Perseo Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Hesperie, nympha, Æsaci.

Lesbia Catulli. Catullus, Nulla potest mulier tantum se dicere
 amatam Vere, quatum à me Lesbia amata mea est. Hæc verò nomine
 vocabatur Claudia. Amatit etiam *Ipsithillam*.

Quintilia Calui Licinij. Catulli. Certè non tanto mors immatura
 dolori est Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo. Propert. lib. 2. Hoc
 etiam docti concessa est pagina Calui, Quum caneret miseræ funera
 Quintiliæ.

Lyde, Callimachi, Bathis. Philetæ. Ouid. lib. 1. de Tristibus. Nec
 tantum Clario Lyde est dilecta poëta, Nec tantum Coe Bathis amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij, Aureta Petrarchæ. Lycina Horatij. Horat. lib. 2.
 Car. Me dulcis domina musa Lycinia Cantus, me voluit dicere lucidû
 Fulgentes oculos, & bene mutuis fidû pectus amoribus. Amatit &
 Glyceram. De qua libro tertio Carmin. Me

lentus

lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. Autor Plutarchus.

Violentilla, Stellæ poëta. Hæc Græcè *Hiantis* dicitur. Martialis libro 6.
 Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida vati Læta Venus dixit, plus dare non potuit.
 Aliter vocatur *Asteris*, Vide Statium in Syluis.

Leucadia, Terëtij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud distichon: Hæc
 quoque perfecto ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.

Dalia, Sulpitia. Nemesis, Neara, Tibulli, De Nemefi notum est illud,
 Vrit amatorê Nemesis lasciuia Tibullum, In tota iuuit quem nihil esse domo.

Hosia, seu Cynthia, Propertij, Propert. ipse lib. 1. Illa vel angusto mecum
 requiescere lecto, Et quo cunque modo maluit esse mea, Quæ sibi dotata
 regnû vetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes ante paratæ equis. Idem lib. 1.
 Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis, Côtactum nullis ante
 cupidinibus. Martialis: Cynthia seculi carmè iuuenile Properti
 Accepit famâ nec minus ipsa dedit.

Melenis Domitij Marfi. Martialis: Nota tamen Marfi fusca Melenis erit.

Cesennia Cn. Getulici epigrammatistæ. Biffula Aufonij Galli. Metella
 Tigidæ epigrammatistæ. Cytheris, seu Lycoris Cornelij Galli. Hinc illud
 manauit: Gallus, & Hesperis & Gallus not? Eois, Et sua cum Gallo nota
 Lycoris erit.

Pamphila, Valerij Æditui. De qua sic apud Gellium scribit: Dicere quum
 conor curâ tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris
 abeunt: Per pectus miserû manat subito mihi sudor, Sic tacitus, subitus,
 duplo ideo pereo.

Chrysis. Q. Tabæ comœdiographi: de qua sic scripsit: De improbitate
 Chrysis vbi me aspexerit, Alacris obuiam mihi veniet, complexum
 exoptans meum Mihi se dedit, Fortunam ipsam antrebo fortunis meis.

Neara, Lycinij Imbricis, itidem Cœmediographi: de qua afferuntur
 hi versus: Nolo ego Nearam te vocent sed Nerienem. Quum quidem
 Marti es in connubium data.

Propertius lib. 2. de plerisque Poëtarum amasiis scribit.

Item Sidonius Apol. lib. 2. de aliis meminit: Sisq; oppido meminiens,
 quod olim Martis Hortensio, Terentia Tullio, Calphurnia Plinio,
 Pudentilla Apuleio, Rusticana Symmacho, legentibus meditantibusq;
 candelas, & candelabra tenuere. Reminiscere quod saepe versum
 Corynna cum suo Nasone compleuit. Lesbia cû Cassulo, Cesennia
 cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia

Massylienses luxu perditū muliebrem in modum ornabātur, eō-
mis vogueatō delibutis, capillisq; religatis. Hinc ortum aq̄agium,
E Malytia venistin molles.

Aggrinus fuit quispiam effœminatus, nihil habens viri,
præter barbam.

Battalus fuit nescio quis tibicen, qui lasciuia, vinoleta carmine
complexus est, fecitq; adagio locu, Battali similis. Caelius ait hūc
primum omnium calceis scœmineis in scena vsum fuisse, artēq;
tibiaram omnino remolliuisse. A quo fluxos, exoletos, & parum
viros Battalos vocant.

Caelius scribit *Niturum* quendam fuisse, mollitie plusquam mu-
liebris infamem.

Dionysius apud eundem Caelium testis est, *Aristodemum* tyran-
num apud Cnatas in Romanis antiquitatibus mollem se. sc.
cognominatum, quod parum vir esset, ac pudicitiam subtrahisset.

Ferunt *Andramytem* Lydorum regem omnium primum scœmi-
nas Eunuchas fecisse, eisque Eunuchorum vice vsum.

Gaudebat *Aristoteles* mundo cultu, & elegāte, comamque deli-
catus cōtōdebat: annulis præterea digitos onerabat. & in hoc pla-
cebat sibi nimium. Quo factu est, vt mollitie suspectus haberetur.

Aristophanes *Philostratum* quendam lasciuu sculē se ornantem
Cynalopeca vocabat vocabulo ex cane & vulpe concinnato.

Demosthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato
fuisse, ad eō vt molles (quibus lasciuiebat) tuniculæ ab annulis pro-
bro datæ sint. Quinetiam notatus est vt parum vir, quōd q; pollu-
to esset ore.

Eodem quoque modo *Hortensius* orator probrosi laceratus est
Satyris, quōd circūspectē & morosē indutus esset, quōd q; manus
eius inter agendū essent argutæ, & gestuosæ. Sed & L. Torquatus
eum Dionysiæ saltatrice nomine appellabat. Autor Gellius.

Traditum est *Heliogabulum* (qui supra omnia prodigia fuit mol-
lissimus) versatilia triclinia habuisse, in quibus amicos quādoque
ponere consuevit, eōsq; violis & floribus opprimere, sic vt alii
animam efflauerint. Autor Lampridius. Idem quoque quaternos
canes ad currum iunxit: processit & in publicum, iunctis quatuor
ceruis: coniunxit etiam Leones, & Tygres, Cybelem se & L. beuū
patrem vocans: habuit vehicula gemmata, & aurata: atque vt in-
famiam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudū-
que à nudis veētus est.

Aristogoras quidam Milesius quum in concionem prodisset,
infamem apud Lacedæmones vestitus mollitie, quidam ex Ephoris
hoc eum dicto submonuit: Domi Milesia.

Agathon

Agathon fuit quispiam tibicen, cantilenarum suavitate aures
modicē in modum delinēs, quem infamia mollitie laborasse,
testis est apud Erasimum Zenodotus.

Sardus palus ob insignem mollitiem proverbio locum fecit.
Fuit enim delicus viq; ad eō effœminatus, vt inter eunuchos, &
puellas ipse puellari cultu deliteceret.

Attidius Melior Dicitiani tēporibus tantæ fuit mollitie vt ni-
tidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat que perspicuas Nitidi
Melioris opacet Arbor aquas.

Diadumens fuit quispiam elegans iuuenis, cuius effigiem Poly-
dorus expressit iuuenta molliore.

Fuit *Marces* nescio quis concinnatulus, qui vnguentos, auro-
rosq; capillos fertur habuisse. De hoc Val. Flaccus lib. r. Argon. Si-
mul armiger ibat Semiuir, impubēmq; gerēs sterilēmq; iuuentā.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit ver-
bis: Nō erubescit Bacchus effusus tener Sparis crines, nec manu
molliciem Vibrasse thyrsū, quem parū forti gradu Auro de-
corum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit *Iulius Cæsar* ad eō effœminatus, vt Curio pater quādā eum
oratione omnium mulierum virum, & omnium virorum mulie-
rem appellauerit:

L. Syllæ Imperator chlamydato sibi, & crepidato Neapoliambu-
lare deformē non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotiescunque epularus
erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine a cœ-
na domum reuertī solitus est. Autor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eueruem & frigidam iuuentam egit, perditq;
amore vulgatissimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MULIEBRĒM HA-
BITVM MENTITI.

GRÆCIS ad expeditionem Troianam proficiscentibus, quum
Thetis dea præideret Achillem filium ibidem interfectum
iracundum ex antro Chironis dormientē rapuit, & puellaribus tuni-
cis indutum, præmonitūmq; ne se masculū cui piā proderet, inter
filias Lycomedis regis occultar. Quarum vnā Deidamiam gra-
uidam fecit, pyrhumq; ex ea suscepit. Verū quū Græci oracu-
lo didicissent Troiā sine Achille capi non posse, missus est Vly-
ses, vt Græcorum omnium astutissimus, ad explorandam rei veri-
tatem. Quoniam iam facti suspicio & rumor ferebatur. Vt ergo
proderet Achillem, cistiferū se finxit, attulitq; mercatoris instar
filos, acus, monilia, & cetera id genus, que puellam decent. cū arcu
& sagittis; Quum ergo Achilles relictis puellaribus instrumentis

arcum intendisset, vires suas, & sexum prodidit, & eo commentum repertus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe nisi hoc matri precibus tribuisset Achilles, Veste viri longa dissimularus erat. Statius lib. 4.

Sicubi vnaquam amor vires suas aut in mortalium villo docuerit, maximè probavit in *Heracle*, quem tot alioqui monstoru dimittoem cogit rel. et: (quæ virum decet) virtute, ad muliebres transire delicias, seque in puellâ transformare & fœminâ mentiri, vt liberius cum Omphale regina Lydora lasciuiret: qua etiam iubete fusos & lanas rudibus illis manibus (quibus porteta subegerat) attraheret. Quod ei magno dat probro Deianira apud Ouidium loquens: Crasque robusto deducis pollice filia, Equaque formosæ pensâ rependis heræ. Item apud Propertiu sic loquitur: Idem ego Sidonia feci seruiua palla Officia, & Lyda pensâ diurna colo: Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Statius lib. 1. Archill. 1.

Tranquillus in Iulio scribit *P. Clodium* inter publicas Bonæ decorationis penetrasse ad Pompeiam *Q. Pompeij* filiam, & *Syllæ* nepotem, muliebri veste, & propterea *Cæarem* cum ipsa Pompeia diuortium fecisse. Præterea *Cic.* quidam ad *Lentulum* epistola scribit, *Clodium* ipsum non pluris fecisse Bonam deam, quam tres sorores.

Clisthenes malè audiit, & Comitorum laceratus est satyris quod parum vir haberetur seque cultu indecoro in fœminam transfiguraret. Vnde adagia nata *Clisthenè* video: & *Clisthene* intemperatior.

Eadem nota inuritur *Cleorito* quod ad maiorem lasciuiam tunicis & vestibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ disciplinæ cupientissimus esset, neque tamè auderet Athenas ire (vbi profitebatur Socrate) quod capitale foret. si quis atheniensium Megaris, aut Megarensum Athenis, propter mutuum vtriusque vrbis odium deprehenderetur, muliebri veste iudutus ad audiendum philosophum sub ipsam noctem itabat, ac demum ipso auroræ diluculo reuertebatur. Autor *Gellius* cap. 10. lib. 6.

Omnium (quos enervauit mollities & delicia corruperunt) principem locum maioremque apud posteros ignominiam meruit *Affysiorum* rex *Sardanapalus*, qui eò illecebrarum se demisit, vt relicta maicestate (qua princeps tanto debet excellere quanto sublimior est cæteris) positus masculi sexus indumentis, mœritus sit fœminam, interque puellas & eunuchos euirator spadone delituerit. Quæ fuit causa, vt ab *Asbæcto* præfecto, lasciuiam tam corruptam perosa ad incendium domus (in quam vicus se receperat) & voluntariam mortem sit coactus:

MVLIE.

MVLIERES HABITVM

VIRILEM MENTITEA.

Longè verò aliter fecit *Semiramis* affysioru regina, quæ quum cetero intelligeret, graue esse populo fœmina pati principatē, mortuo marito, virum mentita est, vt tantisper imperaret, dum filius *Ninus* (qui per impuberem adhuc ætatem regnare non poterat) adolefceret, regnoque foret idoneus. *Iustinus* lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus astutum *Theodore* virginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad se stuprandam missi libidinē & furorem adeo verbis emolliuit, vt non solum à flagitio deterruerit hominem, verum etiam mutatis cum eo vestimentis, exitum à carcere (quo per *Diolectianu* fuerat intrusa) & impunitatē meruerit. *Ambrosius* lib. 2. de *Virgin.*

Marina virgo, natione Græca sexum quoque dissimulauit, sed honesta de causa, vt scilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo soli viri recipiebantur, vbi ad mortem vsque sanctissimè vixit nomine *Marini*. *Volat.*

Euphrosina virgo *Alexandrina* quæ animæ tenus curiosa, corporis cultu mhili faceret, virum mœrita, pfecta est in cœnobiu, in quo pater degebat, vbi durauit xxxvi. ann. nemini nota. *Idem. Volat.*

Pelagia mulier fuit Antiochena, voluptatibus & illecebris primū deditissima, vt quæ nulli rei attentius vacaret, quam corpori cōmodo. Tandem tamè meliøre pucta spiritu, vbi aspernari cœpit, quod pridem amabat maxime, virum se finxit. Et ne rediuuus aliquis pristinæ vanitatis fomes denuo repullularet, relictis hominum colloquiis, secessit in solitarias nemorum latebras, vbi ad mortem perseuerauit constantissimè.

Scitum est ex *Chronicis*, & à maioribus scriptū *Ioannam* Anglicam ab ephelis sexum virilem simulasse, & tandem fato nescio quo, aut fortuna volente, ad Pontificatum peruenisse, in quo annis circiter duobus sederit post Leonem quartum, neque prius innotuerit facti veritas, quam à quodam ex domesticis imprægnata, tandem emiserit partum, *Sabell.* & *Cælius*.

Dicæarchus apud *Cælium* testis est *Lasstheniam*, *Mantineam*, & *Axiotheam Phlæsiam*, Platone vfas præceptore, & ornatu virili auditorium nonnunquam intrasse.

Eugenia filia cuiusdam *Philippi*, inter Romanos potentissimæ, virum quoque mentita est in cœnobio, quod se inclusit, vt *Dominico* commodius seruiret.

MERETRICES QVÆDAM.

Rhodope meretrix fuit *Ægyptia*, quæ tantas opes meretricio quaestu sibi comparauit, vt superbam & magnificam in *Æ-*

gypto pyramidem construxerit. Eam Sappho Doricam vocat, & fratris sui Charaxi amicâ his verbis: Arsit inops frater victus meretris amore, Mixtâq; cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Ægyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Æsopi fabulatoris Phrygij conferuam. Cui opinioni astipulatur Plinius lib. 36. Natur. Hist. de hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Vlla si iuris tibi peierati pœna Baryne nocuisset vnquam.

Simili modo Martialis de *spatale* scribit: Nouit Loturos Darius numerare, poposcit Mammolam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quâ propter formæ elegantiâ Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenum flammis Ephyrcia Lais, Et gemino ditata mari. Aristippo Cyrenarico cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, vt diceret, multum inter se & ceteros Lais amatores interesse: Quod ipse haberet Laidem, alij verò haberentur à Laide. Autor Lactantius, qui etiam hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philosophus ad meretricem famosissimâ commearit, quum cum populus & riuales sui videret omnibus perditis nequiores? Ab hac meretrice quum Demosthenes petisset, vt sui copiam faceret, & illa decem drachmarum millia pro cœcubitu poposcisset, pecunię magnitudine deterritus & expandus philosophus, Pœnitere, inquit, tanti non emo. Autor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quę Articam iuuentutem in sui amorem pellexit. Hanc suis carminibus celebrauit Menander poëta Græcus, vnde & *Menandra* dicta est. Proper.

Turba Menandræ fuerat nec Thaidos olim

Tanta in qua populus luit Eriethonius.

Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotiz) olim in iudicium vocata, dum sibi timeret à sententia iudicū sublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permisērunt. Neque tam profuit puellæ Hyperidic actio & patrocinium, quàm venustas formæ. Autore Quintil.

Eidem quum praxiteles dedisset optiocem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tamē ipse proderet voluisset quænam esset pulcherrima, hoc fabricauit commentum: *Crinitus* lib. 24. Subornauit enim qui Praxiteli nuntiaret officinam cum signis & cap. 10. tabulis conflagrare quo tristis nuntio permotus Praxiteles per-

tari

tari cepit, Effet ne saluus suus Cupido. Hoc itaque dolo explorauit meretrix, quænam esset tabula omnium ditissima. De hac meminit Proper. li. 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pientissima. Nana Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim suppeditabat. Liuius lib. 26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum constituit hæredem. Vnde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine *Larentia* vocatur. De hac vide Gellium lib. 6. cap. 7.

Glycerium Trespiensis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidiniæ (quæ à Praxitele gratis acceperat) Thespiesibus quoq; dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricem, quæ Theophrasti libris doctissimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebratâq; lasciuia: hinc Sinopissa verbum, est libidinari, & lasciuire, Erasmus in Chil. *Sinopissa.*

Eriethon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quam habebat liberali forma) *Metram* nomine prostituere. Ad quam qui conmeabant adolescentes, corporis copiam non assequebantur, nisi equos, boues, amplissimâque deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum vsus. Porro Thessali per iocum dicebant Metram Eriethonis verti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus donabatur. Vnde fluxit prouerbiū: Mutabilior Metra Eriethonis.

Niceta & *Aquilina* sorores, quum corporis quæstu mererent, missæ sunt à Rege Dagnæ ad corrumpendum bearū Christophorum inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. Verum aliter res se habuit: Næ & ipsæ ad fidē cōuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ vnâ cum tribus ancillis Diana, Eugenia, & Eutropia, cunctis se prostituēbat. Tandem tamē à Narcisso Hierosolymarū episcopo ad bonam frugem reuocata, voluptati repudium misit, & Christianâ secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodē modo *Maria Magdalena*. Siri & Euchariz filia, Lazarique & Marthæ soror, aliquot annis voluptatib. indulset, adeo vt peccatrix meruerit nomē. Demū tamen vbi ad Christi in Somonis Leptis domo recubētis, pedes se pronoluisset, suisq; rigasset lachrymis, capillisq; abterisset, & delibuisse vnguēto, veniā impetrauit.

Plinius scribit *Campaspen* meretricem fuisse forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam deperenti dono dedit.

Autorum monumentis celebratur *Leana* meretrix, quæ nullis

tormentis cogi potuit, vt Armodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. Autores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib. 9. ca. 8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib. 2. Carm. dicenti: Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt scortum quoddam fuisse nomine *Cyrenem*, quæ in peragenda Venere duodecim figuris vsa sit. Autor Erasmus in explanatione illius adagij. Duodecim artium homo.

Aspasia meretrix fuit, cuius gratia & suasu Plericles Samios expugnauit. Autor Plutarchus.

Idem in Photione scribit *Pithonicam* fuisse meretricem, quam Harpalus Alexandri domesticus supra modum adamauerit.

Eodem teste Alcibiades Atheniensis meretricem habuit charissimam *Timandram* nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus suis magnificum erexit. Cum hac oppressus est Alcibiades ipse à Lyfandro.

Chione nomen est scorti apud Martialis lib. 1. dicentem. A Chione saltem, vel Laide disce pudorem, Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur *Lycisca*, vt fellatrix & lupa, his verbis: Facere in Lyciscam, Paule me iubes versus, Quibus illa lectis rubeat, & sit irata. O Paule malus es, irrumare vis solus. Item apud Lucretiale, Nomen mentita Lycisca.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poëta Græcus suis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verrius apud Lactantiū testis est *Faulam* Herculis scortū fuisse.

Alcen quandam fuisse meretricē palam est ex verbis Gellij lib. 4. scribentis: Dicebat Pythagoras se Euphorbū primò fuisse, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandula fuit meretrix cui Hostilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quasdam fuisse *Aphas*, id est, *Aphas* cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq; oculis grãdioribus. Nomina eis fuere *Stagenimum* & *Anthis*. Cælius cap. 19. libro decimo.

Scribit Cælius *Sapphon* è Lesbò meretricem fuisse, sed nõ poëtriam: quoniam Lyrica Scandronymus fuit filia altera à scorto.

Fingunt fabulæ *Mintham* Plutonis fuisse pellicem, quem Proserpina dolis circumuenerit, & in hortensem mentã cõmutauerit.

Huius

Huius meminerunt Strabò lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit nomen. Cælius.

Aristophanes in comædijs scripsit *Cynnam*, *Salanachã*, & *Casanium* fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotomum meretricis nomen est quæ Themistoclis fuisse matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit *Anticyra* meretrix, quam inde nuncupata m ferunt, quòd cum mentis emoræ hominibus, furentibusque discumberet: vel quòd Nicostratus medicus moriens hellebori vim ei magnam reliquerit. Cælius cap. 6. li. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusque laudibus hymnos dicauit. Vnde ab Eurimedonte seu Demophilo accusatus, relictis Athenis (vbi xxx. annos docuerat) Chalcidem se recepit. Autor Origenes.

Herodotus in Euterpe scribit *Archidicem* Græcam fuisse meretriculam cuius amore insanies Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur *Lais*, *Cirene*, *Leena*, *Sinope*, *Pyrrhine*, *Sicyone*.

Martialis lib. 7. Epigrammaton, notat *Celiam*, quòd cuiunque petenti corporis sui copiam faceret. Vide versus in historia de libidinosis.

LENONES, ET

LENÆ.

Dipsas nomen est lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret. Sic autem scribit: Est quædam (quicunque volet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus, & c.

Crobylus leno fuit scelestissimus: duo scorta domi alebat quorum lenociniis quàm plurimos adolescentes in perniciè alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli iugum, quod de conuentu & societate duorum hominum, qui pari sunt improbitate dici consuevit. Erasmus in Chiliadibus.

Timeus apud Erasmus testis est, *Cinnarum* quempiam fuisse, patria Selinusium, arte Lenonem, qui quoad vivebat, pollicebatur se facultates omnes Veneri consecraturum. Cæterum moriens populo diripiendas exposuit.

Catullus inuehitur in quendam *Silonem*, quem vt lenonē arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narcisso Hierosolymarum episcopo à turpi & immundo quaestu reuocatum fuisse) matrem habuit *Hylariam*, quæ solis lenociniis victum sibi comparabat.

P R O-

PROCI DIVERSARVM

MVLIERVM.

Hippolides Tylandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Clithrenis Sicyonij filiam ambiit. Auctor Herodotus, qui filiam illam *Agaristam* vocat, aliosq; eius procos enumerat Sinyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damnatum, quos ab Italia ad certamen venisse scribit. Venerunt eodem teste ex Ionio iunu Amphimnestrus Epidamnius, Aetolus, Meges. E Peloponneso Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alcmanis filius. Ex Hetruria Lyfania; E Thessalia Diætorides, Cranonius. Ex Molossis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, vt in Olympico certamine vires suas ostentarent, quoniam pater, puellæ Clithrenes Aristonimi filius proclamauerat, ei se daturum filiam, quem in certamine præstantissimum reperisset.

Proci *Hippodamiae* Oenomai filie numerantur Marmax, Alcathus Parhaonis filius, Euryalus, Eurymachus, Crotalus, Accias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Lasius, Chalcodus, Tricolonus, Aristomachus, Prias, Pelagus Æolus, Cromius, Erythrus Leuconis filius. Alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Lasius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Aristomachus, Crocalus. Cælius scribit Marmaca omnium primū venisse Hippodamiae proctum, & ante alios ab Oenomao necatum, Equasque eius tradunt vocatas Partheniam & Eripham: quas quū iugulasset Oenomaus, iussit sepeliri.

Absente Vlyssæ proci ex diuersis locis conuenerunt, vt castitati *Penelopes* insidiarentur, fueruntque Dulichij LXXI. Samij XXIII. Zacynthij XX. Ithacenses XXXI. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neso, Pylander, Hæstippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomeus, Medon præco, Euphemus citharædus. Quos omnes reuerfus Vlysses occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his verbis enumerat, Dulichij, Samijq; & quos tulit alta Zacynthos. Turba ruunt in me luxuriosa proci. Quid tibi Pylandrum, Polybum, Medonraq; dirū, Eurymachiq; audias, Antinooq; manus. atque alios referam? quos omnes turpiter absens: Ipse tuo partis sanguine rebus alis. Ius egēs, pecorūq; Melanthius auctor edendi, Vltimus accedunt in tua damna pudor. De Antinoō Propert. li. 4. meminit: Penelopem quoque, neglecto rumore mariti, Nubere lasciuo cogeret Antinoō.

Fuit *Hippomenes* vnus ex procis *Atalante* virginis Arcadicę, quę cum amatoribus certabat cursū. Vnde Statius li. 1. Syl. Vidi ego & immitti

immitti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus lib. 1. de Raptu, facit *Martem* & *Apollinem* Proserpinae (priusquam à Plutone rapta fuisset) procos, vbi ait; Personarum aula procis, pariter pro virgine certant:

Mars donat Rodopen, Phœbus largitur Amyclas:

Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Vergilius, Ouidius, & Aufonius inter procos Didonis numerant *Hiarbam* Getulorum regem. Propterea Dido ipsa apud Aufonium sic loquitur: Sed furias fugiens, atque arma pro cacis: Hiarbæ, Seruau, fateor, morte pudicitiam.

Saxo grammaticus facit, *Ortharum* quendam fortissimū, procuram Sinithe virginis pudicissimæ. Hildigisleum verò Teutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiusdam filie.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLAE AMATORES.

Anafis (de quo meminit Val Flacus lib. 6. Argo. riuales fuit, Striti Albani.

Excandescit Catullus in *Raudum* riualem, vt puellæ suæ furem, vbi ait: Quænam te mala mens miselle Raude Egit præcipitè in meos iambo.

Idem Catullus ægrefert *Lesbium* riualem sibi ob pulcritudinem à Lesbia præpositum, vbi ait: Lesbius est pulcher, quidni, quæ Lesbia malit. Quam te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus vocat Mamurræ Phormianū & Cæsarem socios riuales. Quam durum sit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis versibus:

Te socium vitæ, te corporis esse licebit,

Te dominum admitto rebus amice meis.

Lectō te solum, lectō te deprecor vno:

Riualem possum non ego ferre fouem.

RAPTORES DIVERSARVM

PVELLARVM.

Rapuit Pluto Proserpinam Cereris filiam, vnde à Claudiano Infernus raptor dicitur Ouidius: Raptor agit currus, & nomine quemque vocando Exhortatur equos. Syllius lib. 14.

Euritus Centaurus Hippodamē rapuit. Ouid. lib. 12. Metam. Euritus Hippodamen: aliquā quisq; probabat, Aut poterat, rapiunt.

Thefeus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenā ipsam prius quam Paris, non offensā tamen eius virginitate. Ouid. Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Thefeus. Idem lib. 1. de Arte: Forma viros neglecta decet, Minoida Thefeus Abstulit, à nulla tempora comptus acu.

Pæris Helenam, vnde fax belli Troiani secuta est. Ouid. lib. 2. Victus es atimido Graia raptore maritæ. Idem in Epist. Herminionis: Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta. Argolicas pro se vertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiæ virginis Romanæ pudicitiam per vim expugnauit: cuius rei dolore manum sibi intulit puella. Huc raptum graphicè describit Ouidius lib. 2. Fast. Seneca in Octauiæ Nita Lucreti stuprum sæui passa tyranni.

Telamon Græcus Hesionem puellam Troianam, & *Achilles* Briseida. Ouidius in Epistola Acontij: Hesionem Telamon, Briseida cepit Achilles. Vtraque victorem nempe secuta suu. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyam filiam Ericthei Athenarum regis. Ouid. lib. 1. Eleg. Si fatis es raptæ Boreæ memor Orithyæ. Propertius lib. 3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyæ.

Romulus Sabinas, & Hertiliam. Ouid. de Arte: Primus sollicitos fecisti Romule ludos, Quum iuuit viduos rapta Sabina viros. Paphilus: Romani si fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanassam Herculis neptè, & Andromachen. *Aiax* Oilei filius Cassandram. Ouidius in Ibin: Utque ferox periiit & fulmine & aquare raptor.

Nessus Centaurus Deianiram Herculis vxorem, vt scitè docet idem Ouidius lib. 9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpissam suscepit, quam *Apharetus* visam ex chorea rapuit. Autor Plutarchus in Parallel.

Simili modo *Caiheus* nobilissimus adolescens Saliã virginem, Anij Thuscortu regis filiam, adamauit usque ad raptu. Idem testis. *Tlepolemus* Aftyothiam ex Ephyra Peloponnesi vrbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmessam. Horatius: Mouit Aiaceum Telamone natum forma captiuę dominum Tegmessæ.

Iafon Medeam, Ætæ Colchorum regis filiam, quam postea reliquit superinducta Creusa.

Hercules Pyrenem virginem Bebryciam, à cuius nomine montes Pyrenę nomen sumpserunt Syllius: Nomen Bebrycia duxerit à virgine colles, Hospitis Alcida: crumen, &c.

Iupiter Æginem rapuit prope Acrocorinthum. *Castor* Phœben, *Pollux* lleiram sorores Leucippi filias. Propert. lib. 1. Non sic Leucippi succendi Castora Phœbe, Pollucem cultu non llaira foror.

Apollo Marpissam Eueni filiam, & Idæ vxorem. Idem Propertius: Non Idæ & cupido quondam discordia Phœbo Aucte externis

ternis Hippodamia rotis.

Aacus Oceani filius rapuit Perhibiam, *Iupiter* Europam Seneca: Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portasse truceam.

Hercules Augem. Idem Seneca Arcadia nempe virgo Palladios choros Dum necit Auge, vim stupri passa excedit. *Dryope* nympham Hylam.

NUTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

Philix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadaver populari Sâdapila per Vespillones exportatum in suburbano suo Latina via funeravit Auror est Suetonius.

Policha, nutrix fuit OEdipi, quem pater Laius deuouerat, quod eius manu periturum se ab oraculo didicisset.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditissimi, & mariti Didonis. Verg. libro. 4. Æn. Tum Breuiter Barcem nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.

Charma Scyllæ puellæ Vnde Verg. in Cyri: Illa autem quid nunc me inquit nutricula torques.

Caieta Ænæ. Verg. lib. 7. Æn. Tu quoque littoribus nostris Æneia nutrix Æternam moriēs famam Caieta dediti. Mart. Seu placet Ænæ nutrix, seu filia Solis.

Beroe Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouidius lib. 3. Metamor. Ipsaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Aeste nutrix fuit filiarum Adraffi. Stadius li. 1. Theb. Tunc rex longæuus Acesten, &c.

Accam Laureoriam Romuli fuisse nutrice testis est Plinius lib. 18. cap. 2. Item Stadius lib. 1. Sylliam secura parens Thuscis regnabat in vndis Ilia portantem lassabat Romulus Accam.

Nysa Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait sepultam fuisse prope Scythopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine *Amyclam* vel (vt alij legunt) Amydam, pædagogum verò Zopyrum, testis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & *Hellanicæ* nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Musarum, quæ filium uocem Erotum suscepit Parnasi incolam, & venationi deditum.

Amalthea & *Melissa* Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poëtæ nutritum à capra fabulati sunt. Pont. Posthinc & pecus Olenium & Iouis inclaya nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adraffea & Ida Melissei filibus nutritum, vt docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouid. in *Ibin*: Vt teneri nutrix eadem mater tera Bacchi. Stat. lib. 2. Syl. Quid te post cineres deceptaque funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit *Fesulam* vnam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit *Hypsipilem*: quæ quum infantem in herba reliquisset, depastus est à serpente. Statio autore.

C. phyrna, seu Calphurnia Oceani filia Neptunum educavit vna cum Rhodiis. Testes Annii in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem significat, factum est, vt Cyrus creditus sit nutritus à canè. Testes Herodotus in Clío.

Eriolea, seu Euriclia nutrix fuit Vlyssis, de qua Ouidius in Epistola Penelope intelligit, dicens: Hoc faciunt custosque bouum, longaque nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius lib. 28. 7. *Sotiram* & *Salpem* obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remediis citat. Idem lib. 32. cap. 6. de Salpe meminit.

ANCILLÆ QUÆ DAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiusdam Simili, cuius paupertatem Verg. describit in Moreto. Idem ibidem: Exiuit interea Cybale quoque sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem lib. 4. Deliciarum, inæ Lathris, cui nomen ab usu est.

Cypassis ancilla fuit Corinæ. Ouid. lib. 2. Eleg. Comédin in mille modis perfecta capillis, Comere sed solas digna Cypassideas.

Phyllis Troiana Phoecei, *Bryseis* Achillis. Horat. Ne sit ancilla tibi amor pudori Xanthiæ Phoecei: prius insolentem Serua Bryseis nuceo colore mouit Achillem.

Galanthis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis lib. 9. vbi ait: Vna ministrarum media de plebe Galanthis. Flaua comas aderat faciendis strenua iussis. Plin. lib. 36. cap. 27. facit *Ocrisiam* Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegm. ssu Atiacis Telamonij, *Cassandra* Agamemnonis. Horat. Mout Atacen Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmisse: Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naera & *Charmione* duæ fuerunt Cleopatæ ancillæ, quæ spontaneam dominæ mortem secutæ sunt, ac suis gladiis se confoderunt. Autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahamæ, à cuius nomine Agareni dicti sunt, qui & Saraceni à Sara eiusdem Abrahamæ vxore nominantur: Iosephus

phus lib. 1. Antiq.

Cyge ancilla fuit Parysatis reginæ Persarum, & matris Cyri. Autor Plutarchus.

Thressa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipsum in foueam collapsum obiurgasse dicitur, quod cœlestia scire cuperet quum ne prospicere quidem potuisset quæ ad pedes essent. Autor Theodoricus Cyrensis.

Herodotus in Euterpe scribit *Rhodopen* Thraciæ ancillam fuisse Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, à cuius nomine dicta est vrbs Achaia: Alos.

Chonia, beatæ Anastasiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen est ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula seu *Philothis* nomen est ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo. & apud Macrobius lib. 1. Saturnal.

Plecula fuit ancilla Dianæ, de qua Mart. lib. 2. Et cecidit sectis icta Plecula comis. Apud eundem lib. 7. Lagopice nomē est ancillæ.

Preconnesia ancilla est apud Plinium, quæ eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius peperit.

EVNUCHI ET SPADONES.

Ristonius fuit Eunuchus Ptolemæi. *Phileterus* Lyfimachi.

Dorotheus Præful Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Favonius quoque philosophus, Arelatæ oriundus, fuit Eunuchus Hadriano principi maximè infensus. Propterea tria de se mira prædicabat, se Gallum Græcissare, Eunuchum, mæchum putari, inimicum Imperatori viuere.

Hyacinthus & *Prothus* Eunuchi fuerunt Eugeniæ filia: præfecti sub Maximiano.

Narsetes fuit Eunuchus, Iustiniani principis cubicularius, è Cartulario & Bibliopola princeps copiarum factus post Belisarium, qui multis rebus præclare gestis, eadem siue inuidia, siue fortuna, siue populi accusatione, in odium Iustiniani & vxoris eius deuenit, adeo vt imperator literas ad eum dederit plenas ignominia, quibus eum monebat, vt ad colum, pensum, & lanas rediret. Tum ille iratus, duci (inquit) tale pensum, talēq; ordiar telam, quam non facile sit vobis explicare. Itaq; vt iniuriam vlcisceretur, Longobardos Roman iamdiu inuadere cupientes conuocauit.

Parthenius & *Calocerus* Eunuchi Tryphonæ vxoris Decij, martyres facti sunt sub eodem principe.

Ananias, *Axarias* & *Misael* pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonosor captos duxit Babylonem, & ibidem

Paulus
diaco-
nus.

castravit, deditque Aphanam Eunuchorum præfecto.

Paronnetus fuit spado, quem Plinius ait ingenti pretio fuisse emptum.

Amnaces Eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditio-nem. Plutarch. in Aristide.

Tyrens Eunuchus fuit & cubicularius vxoris Darij.

Dydimus fuit quispiam Eunuchus qui vxoris suæ copiam om-nibus faciebat, vt eo diceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæsaris victo-ris, Pompeium suavit intermendum. Lucanus: Ausus Pompeium letho damnare Photinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutricius Arfinoes, de quo Lucanus lib. 10. A famulo Ganymede doli peruenit ad hostes Cæsaris Ar-sinoc.

Bagoas fuit spado, qui Alexandrum obsequio corporis sibi de-uinxit. Autor Cælius.

Corn. Tacitus scribit *Pelagonem* fuisse spadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo ministrum regium præposuerit.

Possidius fuit Eunuchus Messalinæ vxoris Claudij Tyberij, cui imperatrix ipsa post triumphum Britannicum inter militarium fortissimos arma insignia tãquam participi victoriæ dono dedit. Autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit spado Neronis, quæ Nero ipse exitum formare in muliere tentauerat. Hic dominum iuuit ad inferendam sibi mortem.

Fuit *Menophilus* Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iustini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Autor Herodotus.

Candaces Æthiops natione, fuit Eunuchus, & Christi discipulus.

Sylla & *Cotta* cum vnico testiculo nati sunt. Blondus.

Halotus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæsaris Clau-dij, qui suavis imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Autor Suetonius.

Bochis Eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, sororū Mithridatis.

Hermias Eunuchus fuit trapezitæ cuiusdam, qui Athenas profe-ctus, Platonem, Aristotelémque audiuit. Strabo lib. 13.

INCESTUOSI.

A*nchemolus* filius Rheti Marrhubiorum regis, nouercã suam Casperia stuprauit. Verg. lib. 10. Hinc Sthelenū petit, & Rhe-ti de gête vetusta Anchemolu thalamos ausum incestare nouercæ, *Artaxerxes* puellam Atollam perditissimè adamauit. Quo fa-ctum est, vt post frequentem Venoris cõsuetudinem, eam in matri-monium

monium duxerit, contemptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympa, Philo-melam filiam Pandionis regis Athenarum, vxoris suæ Prognés sororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Falsusq; nefas & virgi-nem & vnam Visuperat, frustra clamato sæpe parente. Aufonius Intulit incestam tibi vim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Meta. Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, sauaru mo-re ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret si matris amore Me-nephron.

Caurus Mileti ex Cyane filius, quū esset forma liberali, adama-tus est à sorore Biblide ad incestū vsque, cuius pœnitentiã postea se interfecit. Ouid. li. 9. Biblis Apollinæ correpta cupidine fratris, Nō soror vt fratrem, nec qua debebat, amaui. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha, Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu suscepit Adonidem. Ouidius lib. 10. Accipit obscœno genitor sua viscera lecto Virgineisq; metus leua, hor-taturq; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Se-mina fert vtero, conceptaque crimina portat.

Macareus filius Æoli rem habuit cum sorore Canace. Ouid. li. 2. Trist. Nobilis est Canace fratris amore sui. Idē in Epist. Canaces: Cur vnquam plus me frater quàm frater amasti? Et tibi nō debet quod soror esse, sui? Idē in Ibin: Vtq; sua Macareus sic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro marito habebat) polluta est. Vnde Lucanus. lib. 8. Degener incestæ sceptris cessure sororis. Et lib. 10. Miscuit incestam ducibus Ptolemæida nostris.

Martialis scribens, ad Fabullum lib. 12. arguit *Themisonem* quen-dam incestus cum sorore, vbi ait: Quare non habeat Fabulle que-ris vxorem Themison? habet sororem.

Oedipus mortuo patre Laico (quem ignotū occiderat) nefcius & imprudens duxit Iocastam matrem suam, ex qua suscepit Etheo-clem, & Polynicem. Statius lib. 1. Theba. Scandere quinetiam tha-lamos hic impius hæres Patris, & iminentæ gremium incestare parentis Appetit, proprios monstro reuolutus in ortus, Ouid. in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertes scelus est cuius vterque parens. Claudianus in Entropium.

Statius lib. 9. Thebaid. ait *Cylonem* quendam adamatum à soro-re. Eius verba sunt hæc: Et malè dilectum miseræ Cydona sorori.

Tyestes rem habuit cum Europa fratris vxore, & cum Pello-peia filia. Ouidius: Filia si fuerit, si quod Pelopeia Thyesti, Myr-tha suo patri, Nyctimenæque suo.

M. Tullius Cicero postulauit *P. Clodium* inimicum incestus

cum sororibus. Ait enim eum non pluris fecisse Bonam deam, quam tres sorores.

Secundus philolophus quum matri nescienti esse filium, se commiscuisset, & illa factò cognito, sceleris horrore intulisset sibi mortem: ipse quoque quum incestus pœnitentia, tū dolore maternæ mortis æternum tacuit, vt vlsceretur vocem, qua in concubitu matri innotuerat. Autor Diogenes.

Anthiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicè nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antonius imperator consuetudinem veneris habuisse dicitur cum Faustina sorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla Imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, si liceret. Quibus verbis ostēdebat se eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, respondit. Leges dat Imperator, non accipit. Quibus verbis audacior factus Caracalla, nouercam ipsam sibi copulauit cuius filium Getā paulò ante interfecerat. Auctores Sex. Aurelius, & Ælius Spart.

Ptolemæus Energetes Berenicen sororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus Francorum rex, fratris à se interfecti filiam duxit in vxorem.

Fuit & *Ioni* Deorum maximo stupri frequens consuetudo cum Cerere & Iunone sororibus, vt volunt poëtæ: qui quum Deorum furta carminibus suis deregunt, nihil aliud faciunt quam quod indicant non esseis credendum quos stupris, incestibus, & adultariis contaminatos docent.

Capronia virgo vestalis comperta incestus, laqueo suffocata est.

Caligula tres sorores suas stupro contaminauit: obque in incestum Iouem se vocabat. Auctores Sex. Aurelius, & Tranquillus, cuius verba sunt hæc: Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, pleròque conuiuio singulas infra se vicissim collocabat, vxore supra cubante. Ex his Drusillam vitiasse virginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imperator (qui natus est eo die, quo Caligula) sorores constuprauit, concubinâsq; sub oculis suis constuprari ab amicis iubebat. Lamprid.

Aufilena quædam præcinditur à Catullo, quod patruo se prostituisset, & ex eo genuisset liberos. Hæc sunt eius verba: Aufilena viro contentam viuere solum Nuptiarum laus est laudibus eximiis, Sed cuius quamuis potius succumbere fas est. Quam matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulan.

Fabulantur poëtæ *Nereum* maris deum, iacuisse cum Doride sorore, & ex ea suscepisse Nymphas, quas Nereides vocant.

Phonice Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. Autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidij.

Phineus duos habuit filios, qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam violarunt. Vnde & à patre excecati sunt. Autor Ouidius in Ibin.

Ptolemæus Philadelphus stupri consuetudinem fecit cum Arsinoe sorore, vt *Herodes Antipas* cum Philippi fratris vxore.

Hypermetra concubitu fratris (quem deperibat) nocturno tempore assecuta est. Ouid. in Ibin: Quæque sui Venerem iunxit cum fratre mariti Loëris in ancillæ dissimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro vxore habuit: Diis incestum vindicantibus, ambo in montes couersi sunt. Ad quod alludit Ouid. in Ibin, dicens: Nec tibi si quid amas feliciter Hæmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem suum, vt eius vxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi sacra despiceretur, vlscerente numine in ebrietatem lapsus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægreferens puella, patrem ipsum interfecit.

Idem quoque contigit *Cyanippo*, qui vlscerente Baccho (cuius sacrificia iridem spernebat) lapsus in ebrietatem, Cyanem filiam stuprauit, à qua postea interfectus est. Plutar. in Parall.

Valeria Tusculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod vbi rescitit Valerius, intulit sibi mortem. Idem autor.

Papyrius Romanus nomine, Papyrij Volucris filius, sororem nomine Canusiam grauidam fecit. Rei certior factus pater, vtri que gladium misit, quo se interfecerunt.

Gidica Pomminij Laurentini vxor. Communium priuignum adamauit vsque ad incestum. A quo repulsam passa, laqueo se suspendit. Quo mortis genere perit *Phædra*, ab Hippolyto priuigno iridem spreta.

Tuciam virginem Vestalem incestam fuisse testis est Plinius li. 28. cap. 2.

Symithritas, Persarum satrape, duos ex matre liberos suscepit. Nam, autore Curtio, apud Persas parentibus stupro coire cum liberis fas est.

Scribit Corn. Tacitus *Agrippinam* se plerumque ad incestum obtulisse Neroni filio. quum per vinum & epulas incalesceret.

Perdix venator fuit infando matris Polycaestes amore captus, quæ & cõtaminauit. Vnde Perdix libido abiit, quod

Sex.
Aurel.

pro effērata, turpi atque infami. Auctor Cælius.

Claudius Casar Agrippinam Germani fratris filiam nouercam duobus liberis superinduxit, cuius infidiis & venenis postea interfectus est.

Ioannes Ariminensis sororem suam duxit vxorem. Auctor Pontanus de Obedientia.

Herodotus scribit *Cambysem* regem Persarum, vni ex fororibus stuprum intulisse, eaq̄ mortua, alteram iuniorē itidem violasse, & vxorem duxisse, quam postea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opocam nouercam duxit in matrimonium. Auctor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonsi decimi Hispaniæ regis, Christianam Daciae regis filiam & fratris sui vxorem sibi per vim copulauit, spreta religioe, ac sacerdotio, quū esset abbas, & præsul Hispaniæ.

Nichtus rex Æthiopiæ cum Nichtimene filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERÆ.

*P*aris, quod Helenā Menelai vxorem rapuerit: & *Helena*, quod maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epist. Sit facie quamuis insignis, adultera certē est, Deseruit socios hospite capta deos. Idem: Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello? Horatius: Iā nec Lacenæ splēdet adulteræ famosus hospes.

Chytmnestra amore *Aegypti*, quo cum mœcari consueuerat, maritum Agamemnonia Troia redeuntem interfecit. Propert lib. 3.

Martialis arguit *Laviniam* mulierem, quod castra venerit Baias, & adultera redierit. Hæc eius verba: Incidit in flammæ, Venerinque secuta relicto Cōiuge Penelope venit, abiitq̄; Helene. Idem quoque arguit adulterij *Paulam* aliam fœminam.

Idem lib. 2. de *Thelesina*: Scribit: Vxorem nolo Thelesinam ducere. quare: Mœcha est. Sed pueris dat Thelesina volo. Idem lib. 6.

Proculina quoq̄, *Leptoria*, & *Gellia* ab eodem notantur vt adulteræ: vt à Catullo notatur *Ausilena*.

Hippia. Iuuenalis: Pompeius expedit, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius scribit Iulium Cæsarem diuortium fecisse cum *Pompeia* vxore. Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte, quod fama ferret, eam à P. Clodio inter sacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij consuetudinem fertur habuisse cum *Pomptiano* Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam Solueret.

Homerus poetarū max. natus est ex adulterio matris *Crisheidis*, cuius Cumana. Auctor Plutar.

tres est, lumen sapientiæ & religionis speculum, cum *Bersabea* vxore

vxore Vriæ adulterium commisit, cui sceleri adiecit ipsius Vriæ mortem, quem bello perdendum exposuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, vt vxore comitis Casertani potiretur, virum honoris specie ablegauit.

Egica rex Hispaniæ Fasillam ducem Tudencem (vt eius vxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam *Limonem* in adulterio deprehensam equo famelico deuorandam exposuit. Qui, in Ibin: Solaq̄; Limone pœnam ne senferit illa, Et tua dente ferox viscera carpat equus. Idē: Vique nouum passa est genus Hippomœneia pœnæ.

Quum turpissimū sit ab his virtute nos superari, quos antecellimus dignitate, nihilominus *Ioannes XII.* Pont. Max. exuta morum honestate, relegatq̄; verecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit vltio. Ad extremum enim deprehensus in adulterio, ibidem interfectus est. Platina.

Vgolius Gonzaga princeps Mantuæ cum Isabella vxore lucini Vicecomitis Italiæ mœcharus est. Volater.

Lodouicum Ganzogam in adulterio deprehensum Mantuani capite punierunt.

Messalina vxor Claudij Tiberij primo clam mox passim, quasi iure, adulteris utebatur. Ex quo facto plures metu abstinentes extincti sunt. Dehinc atrocius accensā nobilissimas quasque nuptas & virgines turpitudinis suæ comites delegit, coegitque maris vt adessēt. Quod si quis recusaret, ficto crimine in ipsū omnemq̄; eius familiā iubebat saxiri. Quinetiam (quod turpius est multo) prouocauit ad lecti palæstram vnā ex ancillis, quæ meretricio quaestu victum sibi quaeritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire virum quum senferat vxor, &c.

Fabia Fabij Fabricani vxor dum *Petronium* Valentinum liberali forma adolescentem (quod cum adulterij cōsuetudinem habebat) maxime deperiret, maritum interfecit, vt adultero frueretur securius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait, *Vesellium* Valentem medicum fuisse adulterio Messalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuisse in domibus principum, vt *Eudem* in *Liuis*, *Drusi* Casaris & *Valentis* medici in *Messalina*.

Alcibiades Atheniensis cum *Thimea* Agidis regis vxore libidinari solitus est. Auctor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium testis est *C. Salustium* historiarum scriptorē deprehensum in adulterio ab Annio Milone, & Ioris casum datq̄; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quod

paternam domum vendiderit, vt adulterij pœnam declinaret.

Cælius scribit *Phaonem* spectabili forma adolefcētem à Mitylenæorum mulieribus ardentèr adamatum. Vnde factum, vt in adulterio deprehensus iuguraretur.

Hyetus vir quidam Arguius, *Molurum* quendam in adulterio cū vxore deprehensum interfecit. Idem Cælius.

Phaoninus philosophus, quū eunuchus foret, & Androgynus, adulterasse tamen viri. Consularis vxorē creditus est. Idem testis.

Qui Imperatorum vitas scripserunt, testantur *Phocam* Imperat. diuersis adulteriis infamem fuisse.

Zoe imperatrix Romanorum Argyropyllum maritū interfecit, quo liberius mœcharetur cum *Michaele Paphlagonē*, qui imperio successit. Bap. Egnat.

Constantinus Monomachus Imper. concubinam egregia admodum forma loco legitima vxoris habuit, quam aff. etim deperit. Idem Egnat.

Corrupt *Iulius Cæsar* plurimas illustres fœminas: *Posthumiā* Seruij Sulpitij, *Lolliam* Auli Gabini, *Tertulliam* M. Crassi, & Cn. Pompeij *Mutiam*. Sed ante alias dilexit M. Bruti *Seruiliam* matrem, cui sexages festeriūm gemmam mercatus est. Corrupt quoque *Seruiliam* filiam *Iuniam* tertiam, M. Crassi vxorē. Dilexit & *Reginā*, vt *Euriam Mauram* Bogudis vxorem, sed maximè *Cleopatram*. cū qua & conuiuia in primū lucem sæpe protraxit, & eadem naue thalamoque penè Æthiopia tenus Ægyptum penetrauit. Autor est Sueton.

Exercuit & *Augustus* adulteria, vt cum *Liuiā*, quam quum grauidam reddidisset, regendi sceleris causa, nuptias festinauit, vt obiecit Antonius. Abduxit & fœminam consularē è triclinio, viro coram, quam rursus ad conuiuium rubentibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. Rem quoque habuit cum *Tertullia*, *Tremillia*, *Drusilla*, *Salvia*, & *Citiscenia*. Autor Suetonius.

Saxo grammaticus ait *Friggam* Othimi Danorū regis vxorem cuidam familiarium se stupro subiecisse.

Gregorius Turonensis scribit, *Deuteriam* quendam fœminam à *Theodeberto* Fræcorum rege adulteratam. Idem ait *Dagulphum* abbatem in adulteria admodum procliuem fuisse.

Scribit Macrobius Æsopum liberum *Demosthenis* consciū adulterij (quod cum Iulia patronus commiserat) tortum diutissimè perseuerasse non prodere patronum, donec aliis consciis coarguentibus Demosthenes ipse fateretur.

Plato in II. de Rep. scribit, *Gygem* stuprasse *Candaulis* Lydorum regis vxorem, quod & confirmat Herod.

Aripes

Aripes Clotarij filius Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum vxore diuertit fecit.

Solon ius legibus voluit fas esse deprehendenti mœchum interficere in ipso adulterio.

Adulterij pœnam apud Roman. vide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, vt quisquis mœchus aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pœnas lucret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAsiphae Solis filia, & vxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum vsque fertur adamasse, ex quo & bifforme illud môstrum Minotaurum susceperit. Propert. Vxorem quandam magni Minois (vt aiunt.)

Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in *Atacæ* Oilei filio tantus libidinis feruor, vt temperare sibi nequiverit, quin *Cassandram* Priami filiam in templo Palladis oppreserit. Quo factum est, vt Dea iniuriam vlciscēte fulminatus in mari cum aliquot aliis Græcis, vt docet Verg. li. 1. Æn.

Immoderatam *Celiæ* libidinem notat Martialis. lib. 7. Das Catis, das Germanis, das Cælia Dacis.

Nec cilicum spernis, Cappadocumque toros.

Et tibi de Pharia Memphisque vrbe furator

Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.

Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cælium testis est, Persas è Græcis didicisse pueris aburi. In quos debacchari solitū *Alexandrum* scripsit Athenæus quum etiā Bagoan inspectate theatro vniuerso suauari plerumque non erubuerit. Contrā tamen plerique sentiunt, feruntque tāta castitate præditum fuisse, vt præter vxorem, & Bersanem è Dalmatice viduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Pisistrati filius, quum Armodium & Aristogitonem excellenti forma pueros per vim pædicasset, coniurationem in se concauit. Iuuenes enim probrū ægreferentes, non prius sinè insidiis fecerūt, quàm eum de medio sustulerint, libidinē hominis magis quàm tyrannidē pertæsi. Autor apud Volat. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo *P. Clodius* præter stupratas sorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ ceræmonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, cāmque adulterauerit. Plutarchus in vita Cicer.

Q. Flaminius, vir consularis, puerum impudicè deperit, adeo vt quocūque proficisceretur, nunquā ab eius latere discederet. Quoque magis inferni et amasio, quēdā in cōuiuio securi percussit, quum per aliquē præsentē optasset interficere: licet hoc in fœminæ gra-

tiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus est Augustus *Iulias* filiam, & neprem, omnibus libidinum probris contaminatas relegare. Constat filiam infamem fuisse vulgatis per urbem adulteriis.

Ferunt *Palemonem* Grammaticum flagrasse libidinibus in mulieres vsque ad oris infamiam.

L. P. Papyrius Publium adolescentem in vinculis tenebat, & afflicto plagis, quod eius stuprum pari noller. Re ad Senatum delata, damnatus est Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob as alienum ius haberet. *Liuius* lib. 8.

Idem in *T. Veturium* adolescentem fecisse dicitur *C. Plotius*. *Valerius Maximus*.

Habuit *Philippus Macedo* Alexandrum adolescentem Olympiadis uxoris suae fratrem non ad alium usum, quam ad stupri consuetudinem. *Trogus* lib. 8.

Semiramis Assyriorum regina, quae masculam virtutem semper ferè pra se tulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis deliciis, tantoque pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, non admiserit solum, at etiam prouocauerit plerosque ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. *Diodorus* lib. 3. Prodit & nonnulli eam à Nino filio interemptam, quam eius congressum appeteret. *Trogus* lib. 2. Et (quod omnium longè turpissimum est) equum ab ea adamatum vsque ad coitum, luba testis est apud *Plinium*,

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) causa libidinum in matronas interfectus est apud *Agrippinam*. *Trebellius Pollio*.

Aristo Ephesius genus foemineum perosus cum asina concubuit, ex eoque concubitu genita est puella, cui à cruribus asininis nomen inditum est *Onosceli*. Autor *Plutarchus* in *Parall.*

Idem ait *Publium Stellum* (quem *Fulvium* alij vocant) mulierum odio eoque se commiscuisse, ex qua formosam suscepit puellam *Hipponam* nomine.

Demetrius Poliorcetes, *Antigoni* filius, *Democli* laudabilis formae adolescentulo stuprum inferre voluit. Quod quum per inualdas ætatis vires puer non posset aliter effugere, in proximum feruentis aquae lebetem se coniecit, ibique mortuus est. Idem *Demetrius* *Lamiæ* aliique scortis talenta cent. erogauit. Autore *Plutar.*

Aufidius crebris fuit adulteriis famosus, & matronarum frequentissimus corruptor apud Romanos. *Iuuenal.* Sat. 9. Notior *Aufidio* mœchus celebrare solebas. *Martial.* Procuratorem vultu qui proferat ipso, Ac rior hoc cuius non erit *Aufidius*.

Non

Non erubuit Imper. *Caligula* sororibus suis congreri, quarum ambas exoletis suis prostravit, quò facilius eas in causa *Æmylij* condemnaret, tanquam adulteras *Liuiam* *Horstellâ* *C. Pisoni* nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiavit, repudiata relegauit. *Lollia* *Paulinam* *C. Memmio* ablatam coniunxit sibi, breuique missam fecit, interdicto cuiusque in perpetuum coitu. *Cesonia* adamauit, quam amicis plerumque ostendit nudam. *M. Lepidus* & *M. Nestorem* pantominum dilexisse fertur commercio mutui *Stupri*. *Val. Catullus* consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio defessa vociferatus est. *Suetonius*.

Commodus Imperator sorores constuprauit, suasque concubinas videns, ac volens, ab amicis constuprari passus est. Adolescentem infamauit omne genus hominum, quod erat secum, & ab omnibus est infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos omnibus verendorum vtriusque sexus, quos libentius oculis suis applicabat Autor *Lampridius*.

Idem *Commodus* cum e c c. concubinis, quas ex matronarum meretricumque delectu ad formae speciem constituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & lasciuiebat. *Lampridius*.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno pulsus est, demum tamen restitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulierosus, ac libidini deditus. Concubinas habuit xxi. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & *Piramus* sui seculi vocatus est, & à nonnullis per cauillum *Priapus*. Autor *Iulius Capitolinus*.

Verginius princeps Florentinus interfectus est à ciuibus, ob procliuem in foeminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Persarum lasciuia se demisit, ut *Spintrius* nouarumque voluptatum repertoribus praemia constitueret. Autor *Valer. Max.*

Messalina *Claudij* *Cæsaris* coniunx ad certamen *Veneris* elegit nobilissimam ex prostitutis ancillam mercenariae stipsis, eamque die ac nocte superauit, quinto ac vicesimo concubitu. Autor *Plin.* lib. 10. cap. 62.

Idem *Plinius* scribit *Arellium* celebrem fuisse Romae pictorem paulò ante diuum *Augustum*, qui semper alienius amore foemine flagrauerit.

Crassus Romanorum ditissimus, vno è fratribus mortuo, illius uxori congressus est, ex ea filios aliquot procreauit. Autor *Plutar.*

Surinas *Parthorum* ditissimus & secundus à rege, ducentas pellices habebat in castris. Idem autor.

Appius Claudius decemuir *Virginiam* puellam plebeiam, sed forma

forma excellentem (quam Virginis pater M. Icilio Tribunitio viro, & expertæ virtutis homini desponderat) per vim stuprauit, quum nec pretio, nec spe posset allicere. Quæ fuit causa abrogandi magistratus decemuirorū, quemadmodum reges prius ob stupratam Lucretiam eiecti fuerant. Autor Lilius, & Cic. lib. 2. de Finib.

Tigellinus fuit quispiam inter Romanos vitæ corruptissimæ, qui per impudicitiam multa à Nerone consecutus est, quem ad omne corruerat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis lib. 7. taxat *Papillum* quendam velut cunnilingum, & irrumatorem.

Hofius princeps quidam fuit obscenitatis perditissimæ, præferuidæq; libidinis, Augusti temporibus, vtrique Veneri masculæ scilicet, & muliebri deditissimus: qui fecit specula eius nota, vt imagines multò redderet maiores. Quum ergo Veneri se daret, ea ita disponebat vt quum virum pateretur, omnes admistrarij sui motus in speculo videret, ac deinde falsa ipsius membri magnitudine tanquam vera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitū desiderasse fertur. Cli. apud Tacitum lib. 4.

Aufonius inuehitur suis carminibus in quendam *Eunum*, quem vt liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poëta fuit Iambographus impurissimus, qui versus adeò Pathicos, Cinædicamq; Venerem spirantes cōscriptit, vt ab eius lectione casti abhorrerent oculi. Quo factum est, vt Sotadica poëmata proverbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoque Sotadicos ceu prostituere Cinædos.

Comenit inter multos *Socratem* (qui tamen Apollinis oraculo mortalium sapientissimus est habitus) Athenis in ius fuisse vocatum, & ab Anyto accusatum, quod puerorum mores corrumperet. Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa sint exempla crudelitatis in *Nerone*, libidinis quoque non pauciora turpissimam eius vitam infamāt. Quorum hæc præcipua. Rubricæ Vestali virgini vim intulit. Puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est, quem & solenni nuptiarum officio ad se cum dote perductum pro vxore habuit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius eius pater talem habuisset vxorem. Præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica vnà veheretur) libidinatus est. Viros, & fœminas ad stipites quandoque deligauit, vt eorum inguina & inuaderet, & delambreret, Doryphoro liberto (sicut ipsi Sporus fecerat) denupfit, voces & ciulatus vim patientium virginum imitatus. Hæc Tranquillus

De

de hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abunde scribit.

Fuit *Calpurnia Crispillina* magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. Idem Tacitus lib. 17.

Æschines criminosa & virulenta oratione *Timarchum* de impudicitia accusauit, apud Athenienses. Autor Gellius cap. 3. lib. 18.

Cicero lib. 2. de Finib. ait, *L. Torium* Balbum ita vixisse, vt nulla tam exquisita posset inueniri voluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum voluptates experiri voluit Assyriorum rex *Sardanapalus*, dum Viriles perofus tunicas, in mulierem se transformauit, relictæque regni cura, lasciuia se totum deuouit, ac perdendum commisit. T. rokus lib. 1. & Cic. lib. 5. Tusc. quaest.

Quid iam mirum debet videri, si cōcinna & elegans puellarum formæ viros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarū rerum amore, & desiderio intabuerint? Atuit enim *Pygmalionem*, quendam fuisse, qui statuam formosam dilexerit, eamq; ceu egregiam aliquā Nympham, & frequentibus osculis suauitatis sit, & lecto dignatus: Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adolescēs quoq; *Atheniensis* speciosum Fortune simulachrum, ad tantam adamauit insaniam, vt ipsum & arctissime complecteretur, & suauaretur blāditissime. Quo desiderio quū in dies acrius intabesceret, impatiens amoris perrexit ad senatum extensisque precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quū repulsam passus esset, ad statuam ipsam corpus confodit. Cælius cap. 32. lib. 7.

Est & aliud simile exēplum apud Pliniū de puero, qui Praxiteles simulachro cōgressus sit. Cuius cōcubitus relictæ maculæ fuerunt indices. De hoc Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. *Ælius* Spartianus.

Dionysius iunior quum se in Locrensiū urbem contulisset, per summam lætitiā virgines eius loci cōstuprabat, quas pulso paulo post in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub vngues acubus, offibusque in mortario atritis. Autor Cælius.

Ferunt *Orpheum* Thraca detestandæ in mares libidinis principē & repertorem fuisse, quum tamen aspernaretur fœminas. Ouid. lib. 20. Meta Cælius. cap. 30 lib. 8.

Catullus *Rufi* cuiusdam Bononiensis libidinem amarulentæ laecerat, quod mulieris magæ eos irrumaret.

Satyrus felle aspergit quendam *Gellium* patruj sui irrumatorem.

rem, matrisque sororis stupratorem.

Coniucis quoque proscindit *Gallum* quendam, qui ut facilius posset fratrum suorum liberos & vxorē in suam libidinem alligere, ipse lenos eos stupra committere docuit, Hęc autem *Catulli* verba: Gallus homo est bellus, nam dulces iungit amores: Cum puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se videt esse maritum. Qui patruus patrum monstrat adulterium.

Nihil propē quod virum perfectum deceat, *Cæsari* defuisset, si pudicitia famam seruasset tenacius. Verum seu malis artibus, siue natura hoc cacoethes pestilensque virus ei vsque adeo inhæsit, ut *Curio* pater quadam oratione omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem appellauerit. Quod (ut cætera taceamus exempla) portentosam eius libidinem satis arguit. *Suet.*

Sunt qui dicant *Thamyram* primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpisset affectum deperire *Hymenæum*, *Calliopes*, & *Magnetis* filium. *Alij* amem *Thaloni* Cretensii rei tam probrosæ initia contribuunt, qui *Rhadamanthum* adamari. *Cælius* lib. 8. cap. 30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in *Creta* masculam *Venerē*, lata quoque de hoc lege. Traditum est, & *Calcidenses* in *Eubœia* pueriles amplexari amores ad stuporem vsque. *Cælius* ibidem.

Sophocles & *Aeschylus* hac peste famam suam corruerunt, non tacentibus thearris.

Lusius Marij ex sorore nepos, quum *Trebonio* pudicæ sanctitatis militi vim & stuprum velle inferre, ab eodem interfectus est.

Deiinxit sibi *Alexandrum Bagoas* spado, nec alio obsequio, quam impudica sui corporis copia. Propterea quum *Orsines* Persa nobilissimus *Alexandrum* cuiusque amicos muneribus cumularet, soli *Bagoas* nihil honoris detulit. Rogatus causam, respondit, se amicos regis non scorta colere. *Cælius* cap. 30. lib. 8.

Sallustius impingit *Ciceroni*, quod filiam habuerit pellicem matris. Sed inimici verba fidem non capiunt.

Testatum est Græcorum monumentis *Pindarum* nouem *Lyricorum* principem in gremio dilecti pueri mortuum in gymnasio reperit *Val. Max.* de mortibus non vulg.

Ferunt & *Agatoclem* Siciliæ tyrannum forma & venustate corporis præminentē diu vitam stupri patientia exegisse. Propterea *Timæus* dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentissimo cuique expositum *Iustinus* lib. 22.

Crathis pastor, quum in venerem esset procliuor, capram omnium foiosissimā deperire cœpit, cui congregiebatur frequenter, demumque uti amicā gratē amplexabatur, cum multa suauitate.

gione. Quod contemplatus *hircus* *Zelotypiæ* æstro concitatus, dormientem *Crathim* cornibus inuasit, & interfecit. Hoc ex *Gigæ* cis aduocant *Cæl.* & *Vol.*

Pausanias dux *Lacedæmonius* *Argillum* formā conspicuū adolescentem mirē dilexit, sed amore *Venerēo*. Habebat enim puerum pro scorto. *Cæl.* cap. 62. lib. 16.

Procus Imperator centem *Sarmatas* virgines bello captas intra dies quindecim (ut ipse gloriabatur) grauidas reddidit, magna libidinis argumento. *Flauius Vospiscus*, & *Sabellus* in exemplis.

Collegit *Helioabalu*, naturæ monstrum, lenones, meretrices, exoletos, & subactores propē innumeros, quibus adiecit nascatos homines, id est, mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur scelestissimē. Quocirca *Lapridius* ad *Constantinum* Imperatorem de prodigiosa eius venere scribens, ait: Quis ferre posset principi per cūcta caua corporis libidinem recipientem, quum ne belluam quidem talem quisquā ferat *Romā*? Habuit inuper emissarios, quibus nihil aliud erat negotij, nisi bene nascatos sperquirent, eosque ad aulam perduceret, ut illis se cōpollueret.

Ferunt *Augustum* inter duodecim *Cataminos* totidemque puellas accubare solitū. Idem abiecta vxore *Scribonia* amore alienæ coniugis possessus. *Liuiam* quasi marito concedente sibi cōiuxit. Quumque esset luxuriæ mancipium, eius tamen vitis seuerissimus fuit ultor. *Testis* *Sex. Aurelius*. *M. Antonius* dicebat eū adoptionē auunculi stupro meruisse. Fertur & *Aulo Hircio* in *Hispania* trecentis millibus nummum se subtrauisse, Idem solitus est subure crura nuce ardenti quo mollior pilus surgeret. *Suet.*

Celmus vnus fuit ex *Idæis* *Dactylis*, qui matrem deorum *Rhœam* violauit stupro. *Suet.* apud *Erasmum*.

Tiberius Cæsar autore *Tranquillo*, cellariam excogitauit sedem arcanarum libidinum: in quā accersiti puellarum & exoletorum greges, monstruosique concubitus repertores triplici serie cōnexi incestant se coram ipso. In syluis quoque *Venerēos* locos excogitauit cōmentū (que est, quibus impetrabat prostantes. Instituit & pueros primæ teneritudinis (quos pisciculos vocabat) ut natanti sibi inter semina versarentur, ac luderent; lingua morsuque sensum appetētes: eosque quasi infantes firmiones, nec dum tamen lacte depulso, inguini ceu papillæ admouebat. Fertur & in sacrificando quondam facie ministri acerram præferētis nequiuille abstinerere, quin penē vix dum re diuina peracta ibidem statim seductum cōstupraret fratremque eius libidinem; quibus tamen postea crura infregit, quod flagitium mutuo exprobrabant.

Exercuit imperator *Domitianus* assiduitatem nimis libidinis, quam

Cree, filia Solis, venefica, & greferens Scyllam nymphā amatam a Gleuco deo marino, fontem (quo illa se lauare cōsueuerat) infecit venenis. Quo factum est, vt Scylla in monstrū marinum sit conuersa.

Phanus quum vxorem haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occlusit, vt non nisi cū stridore sonitūque possent aperiri. Verum quum illa per tegulas adulterum intromitteret, vicini per iocum dicebant, Phani hostiū. Quo prouerbio innuebant aliquid seruatum frustra.

Procris suspicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in syluis secuta est, delituitq; in dumis, vt obseruaret clanculum quid maritus faceret. Quum autem vepres (in quibus latebat) aliquantum mouisset, Cephalus arbitratus esse feram, eam iaculo confodit. Plutarch. in Parall. Idem memorat de vxore Cyanippi, & vxore Æmylij adolescentis.

Dixce vbi sensit maritū suum Lycum amore Antiopæ captum, puellam raptā tauri ceruicibus alligauit. Quo tormento cruciata Antiope, tantisper vociferata est, dū a vicinis sit cōkursum. Eras. in Adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracinæ, deperibat in quādam mulierculam non sine Largio quodam riuali. Cum hoc igitur quum aliquando rixa incidisset, eō iracundiæ proquectus est Memmius, vt ipsi Largio brachiū mordicus arripuerit. Vnde fluxit adagium in vulgus, Lacerat lacertū Largij mordax Memius. Eras. in Chiliad.

Helena post mortē Menelai a Megapentho, & Nicostrato filiis Orestis fugata in Rhodū, ad Polyzo vxorem Tlipolemi peruenit, quæ iussit eam arbori suspendi ob viri zelotypiam.

C A S T I S S I M I.

Penelope Icarī filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, vt absente per viginti annos marito Vlysse, castitate corrumpere. Vnde Propert. lib. 3. Hæc etiam clauas expugnant arma pudicas, Quæque terunt fastus Icarioni tuos. Idem: Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos salua per annos Viuere, tam multis fœmina digna prociis. Ouid. lib. 3. Eleg. Penelope mansit (quamuis custode careret) Inter tam multos intempera procos.

Daphne, Penci filia, fuit, seruandæ castitatis ad eō studiosa, vt procos omnes reiecerit, ipsūque Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, in tonsisq; crinibus speciosum. Ouid. lib. Metamor. Multi illū petiere, illa auersata petētes Impatiēs, expēsq; viri nemora

auid

ania lustrat. Nec quid Hymē, quid amor, quid sint cōnubia curat: *Biblia* vxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit, tantæ fuit pudicitiae, vt suo seculo castitatis norma & speculum videretur.

Plato de Republica testis est *Asbylum* athletā Crotoniatā perpetua virginitate præditum fuisse ob studiū cursus.

Martialis lib. 8. *Cesti* pueri castitatem & formam commendat his verbis: Quanta tua est probitas, quanta est præstantia forma; Ceste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana velit, doceatque natate, Te Cybele secum vellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum a Tarquinio stuprum, temeratamque pudicitiam, facinus sua morte vindicauit.

Alexandrum Macedonem sunt qui libidinis arguant. Contrā tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipsum resellant; & in eo doceant castitatem, Nam & victi Darij vxorem filiasq; captiuas, non solum non corrupit, at etiam edicto cavit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter vxorem & Berfanem è Damasco viduam, ac regiam mulierem, nullā aliam cōplexus est. Puerorū insuper abstinentissimus, quorum viginti millia ad militariē disciplinā iubebat erudiri, quū tamē ætatis illius homines mascula & præpostera libidine passim obbrutescerent. Curtius lib. 3. & Gellius lib. 6. cap. 8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum videret se ad stuprū sollicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter vim tyranni importunam posset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit: ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhonestum perpeti. Plutarchus.

Amabeas citharcedus tanta fuit castitate, vt vxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. *Ælianus* apud Volater.

Apollonius Tyanæus philosophus à puero titillationes Venereas ad eō represit, & contudit, vt præsignis in eo nosceretur castitas, à qua nunquam postea reclinauit. Cæl. lib. 8. cap. 6.

Fuit in athleta *Clitomacho* tanta castitas, vt si fortē canes vidisset cōeuntes, statim vultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, cuiusque vxor *Daria* nomine, virgines manserunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certō sciret corporis viret eneruari libidine, toto vitæ tempore durauit expers venoris, vt paedestricis ludis esset accommodatior. Volater.

Hippolytus Thesei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit. vt ei congregeretur. Seneca. Exofus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cœlibi vitæ dicat.

Origenes Adamantius virilia sibi amputauit, ne molestem sibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophatas Atheniensium sacerdotes, qui sorbitione cicuta se castrabant, quo mundius in sacerdotio viuerent.

Publius adolescens, L. Papii cliens & libertus, quū domini stuprū pati nollet in vincula & carcerē cōiectus, & multis postremo plagis affectus est. Maluit tamē egregius adolescens omnia tormenta corporis experiri, quā prępostera illa Venere contaminari.

Pausanias Macedo per vim stuprum passus ab Attalo prouocauit ad Philippum, iniuriāmq; non sine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eōq; risu probantem conspiceret, iram in eum conuertit, exegitq; vltionem ab iniquo iudice, quam ā stupratore non poterat. Trogus lib. 9.

Sophronia Romana mulier, quum vim & stuprū Decij principis non posset effugere, gladium mariti consensu arripuit, eōq; corpus sibi confodit, Eulēbio teste.

Spurina adolescens, quū egregia sua forma decorōq; aspectu viros & mulieres ad libidinē concitaret, faciē & pulchritudinē oris spēte vulneribus deformauit. Autor Valer. Max. de Verecundia.

Vetrius carcerem, plagas, diuersaq; tormenta maluit pati, quā Calo Plocio stuprandum se committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palmyreorum tanta fuit castitate, vt ne cum viro suo quidem, nisi prolis causa cōgrederetur. Trebellius Pollio.

Amos Ægyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nūquam congressus est, quin etiam eidem amorem vir ginitatis in animum induxit.

Amianus Alexandrinus episcopus, beati Marci Euangelistę discipulus, oculum sibi perforauit, quodd intuitu parum pudico trāsseuntis fęminas aspexisset. Sabellicus in exemplis.

Alfonsus secundus, Alphonfi Catholici nepos, & Hispanię rex, nunquam vxori congressus est. Vnde & casti meruit cognomen. Volat. in Geogra.

Etelrida Anglię regina post primum partum abstinuit ā viro. *Bellerophon* Glauci Corinthiorum regis filius, quum ā Stenobea vxore Pręti Argiuorū regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, vt cū ea stuprū committeret. Tortellius.

Baldraca puella generis obscuri, peregrināq; cōditionis, quantum multarum rerum ob paupertatem esset indiga, noluit tamen

Volater corporis sui copiam facere Othoni Imperatori, quamuis montes in Geo- & maria (quod aiunt) promittenti.

graphia. *Xenocrates* philosophus, quum magnam castitatis opinionem sibi comparasset, accessit ad eū Phryne meretricis, petiitq; partem lecti,

lecti, quam concessit. Nec tamē vllō noctis tempore attingit puellam, quamuis formosissimam. Hic ne illi mane rediens, dixit se nō ā viro, sed ā statua venire. Quod argumentum est magnę castitatis: nam proximę voluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto positi videntur) seducunt, & euerberant. Laërtius, & Val. de Continentia.

Dula maluit ā milite quodā interfici, quā ab eodem violari. *Euphrosyna*, virgo Alexandrina, virum, mentita, domum patris Pannuti; eliquit ne ad nuptias cogereetur.

Edeletrudis regina, duobus in Angliā regibus nupta, castitatem semper illibatam seruauit, vtroque ad pudicitiam inducto.

Edmundus, tertius Anglorum rex, vxorem (quam duxerat) nunquam attingit. Matrem Eunnam (quam adulterij suspectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrsolus, dux Venetorum, post susceptum filium, vxorem nunquam attingit. Quod vtriusque voto factum est. Volaterranus.

Vandegisillo Comiti Palatino (qui sub Dagoberto rege floruit) quum per vim data esset vxor, eam ad amorem castitatis induxit. Quo factum est, vt vterque in cœnobio se incluseret.

Fara virgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus, Heraclio imperante: quum dum parentes Hagericus & Leodegunda per vim cogere vellent ad matrimonium, in tantas prorupit lachrymas, vt inde cęcitatem contraxerit.

Vuinceflans filius Bursinōi regis Bohemorum perpetuam seruauit castitatem.

Casimirus quoq; rex Polonię perpetuo cęlebs & castus mansit. *Nericus* primus Imperator, perpetuam in matrimonio seruauit castitatem cum vxore Sinegunda. Bapt. Egnatius.

Iulianus martyr, & Basilissa vxor impolluti quoque manserunt in coniugio.

Isacius Comnenus Imp. tanta fuit continentia, vt vxorem nunquā intire voluerit post prolem semel ex ea susceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, vt coitu frequentiore vteretur.

Ludonicus episcopus Tolofanus, Caroli secundi Sicilię regis filius: ea fuit castitate, vt nulli prorsus scēminę pręter quā matris, & sororibus, verba faceret: ne vel colloquio sanctitatē corrumpere.

Tripolema Cereris filio, quum pleręque virgines amplissimam offerrent dotem, vt cum eo nuptias contraherent, aspernabatur omnes & reiciebat. Ouid. in Ibin: Filius vt Cereris frustra tibi semper appetitur destituta que tuas vsque petitus opes.

Pudicissima fęmina semel matronarum sententia iudicata est.

Sulpitia Paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. vlt. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in solitudinem demigravit, p̄rque auia montium & nemorum cane vno feras insectari solitus est, nec vnquam domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione castior.

* *Alias Rhodope* *Rhodogone*, Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem.

Corn. Tacitus scribit *Pontiam* quandam Romanā fœminā nullis verborum lenocinijs, aut pollicitationibus ad adulteriū cum Octauio tribuno plebis committendum impelli potuisse, quin ab eodem interfeci maluisse.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hispaniæ ciuitate, virginem tempestiuā forma egregia, & nobilis viri filiā productam ad se, patri inuolatam reddidit. Autor Gellius libr. 6. cap. 8.

Quandiu *C. Gracchus* Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chia mulieres tanta fuerunt castitate, vt neque adulterium, neque illegitimum concubitus apud eas vnquam prodatur accidisse. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ sanctitatis miles Lusum Marij ex sorore nepotem, castitati suæ stuprum & insidias molientem dedit morti. Plutar. in Apoph.

Fertur *Euripides* perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; à mulierum cœtu, siue quod duas habuerat vxores simul, pro Atheniensium decreto: quarum matrimonij quum pertæduisset, toti sexui bellum indixit. Cælius lib. 13. cap. 10.

Iulianus Imperator tanta enituit castitate, vt post amissam coniugem nihil vnquam Venereum attigerit. Autor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danorū filia, tantæ fuit pudicitia, vt quū ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib. 7.

Dryas Fauni filia, aspectum virorum vsque aded refugit, vt in publicum prodire nunquam visa sit. Quo factum est, vt vetitum sit, ne eius sacris interessent mares. Autor Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarū mulierum castitas, vt nō nisi operta facie prodirent in publicum. Cæli. lib. 7. cap. 27. Vnde Martialis: Tu quoque nequitias nostri lususque libelli Vda puella leges, sis Patauina licet.

Diogenes Tragedus ab vxore perpetuò abstinuit.

Pontius

Pontius Aufidianus vbi rescuiuit filiam à Fannio Saturnino p̄r-
dago suo corruptam, vtunque puniuit morte. Val. Max.

Pub. Aemilius libertum (quem vnice diligebat) propter illatum filia iam nubili osculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum suspectam haberet filia pudicitiam eam morti dedit, demum voluntario secessu conspectum patriæ vitans exulauit. Val.

Pub. Atilius Phliscus, filiam suam int eremit, quod stupri se crimine coinquinasset. Idem. Val.

Hippo, Græca mulier, capta à nautis, quum pudicitia suæ stupram & insidias parari sensisset, noctu se in aquas præcipitem dedit, maluitque mori pudica, quàm impudica viuere. Val.

Captiua *Theutonicorum* coniuges, Marium victorem orarunt, vt ab eo virginibus Vestalibus dono mitterentur, affirmantes æque se, atque illas virilis concubitus expertes futuras. Quæ re nō impetrata, laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epistola ad Gerontiam.

Amator (qui postea Altissiodorēsis fuit antistes) quū vxorē elegantia forma clarisq; natalibus ortam duxisset, eam tamē ad studiū castitatis induxit: tantū aberat, vt ei cōgrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando osculum matronæ contigerat) vltro sibi abscidit, quod inde secuta esset, tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad incestam recordationem mulieri à se visæ castigandâ, vsus est crebra corporis volutione super sentes. Idē.

Noluit beatus *Augustinus* habitare cum sorore, ne aliqua titillatio carnis aut prurit⁹ suboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum videre fœminam, peius alloqui, pessimum attingere.

Nulla vnquam fœmina à *Ioanne Anachoreta* visa est, nec ab illa videri voluit.

Arsenius Abbas viros omnes iuxta & fœminas ad sanctiorem vitæ cultum refugiebat.

Pion Ausonij Abbatis discipulus, dum congressum quoque mulierum sollicitè declinaret, precibus expugnatus, vt fororem morbo laborantē inuiferet, alieno ductu clausisq; oculis eius domū abiit, ac retro abiit, Sabellicus.

Vrsinus Nursiæ presbyter moriens, quum vxorem (quam multis ante annis, ad se venire nulla de causa permiserat) ad motam sibi cognouisset, Faceffe, inquit, mulier, Nondū penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens,

dicere solebat: Confi ciam te inedia, vt de cibo cogites, nō de ve-
luptate.

Eugarius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem,
varia tormenta membris suis irrogauit. Nam & corpus inedia cō-
fecit, & hyernas plerunq; noctes in puteis egit, vt Bernardus Ab-
bas in lacu, Aniumarus Tamenfis in vepribus, Franciscus Afifias
in hybernis niuibus. Autor Sabellicus.

Iudith mulier vidua, quum ad recens connubium impelleretur,
cilicium ornatu prętulit, obiecitq; libidini ieiunium, vigiliis so-
mno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia post septimum connubij annum vidua fa-
cta, ad quartum vsque & octogefimum castē vixit. Idem Sabelli-
cus in exemplis.

Esseni populi Syriæ, vitam olim duxerūt alienam ab omni mu-
lierum commercio. Venere abdicata. Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia mulier Thebana, stuprum à quodā Barbaro Thracum
principe per vim passā, iniuriā hoc modo vltā est: Odio enim
dissimulato, dixit stupratori se scire locum, vbi plurimū esset au-
ri, perductūq; est ab ea ad profundissimum putcū, qui fuit in re-
motiore domus parte. Quo quū Thrax explorabundus venisset,
& iamā pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo sta-
bat) deiectus est in præceps, & laxis obrutus. Autor Sabellicus.

Damon Polipolia, insigni forma adolescens, videns Romanum
quendam præfectum Cheronæ, stuprum sibi per vim machinari,
quia prius blandiendo nihil profecisset, ad pudicitæ munimē ali-
quot socios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoscerē-
tur, præfectum in foro sacrificantem obruncarunt.

Cyane virgo Syracusana, violatā ab ebrío patre pudicitiam æ-
greferens, apprehensum capillis stupratorem ad aram traxit, eūq;
pro victima cecidit, ad pacandam pestem, quapropter facinus Sy-
racusæ laborabant. Autor Plut. in Parall.

Medullina quoque virgo Romana ab ebrío patre in tenebris
violata, vt stupri autorem agnosceret, digito eius anulum detra-
xit. Vbi ex pignore patrem esse comperit, eundem ad aram gla-
dio confodit. Idem autor.

Absalom Amon fratrem occidit, quod immodestē Thamar so-
xorem communem deperibat, eique vim intulerat.

Constantinus Imp. Crispum filium capite puniuit, quod nouer-
cam Faustam stupri compellasset.

Hieron Syracusanus Epicarmum poetam multauit, quod presen-
te ipsius coniuge lasciuos recitasset versus.

Maecia, Varronis filia, quum suo seculo sculpendi, pingendiq; arte

arte insignis haberetur, abstinuit semper ab effingēda virili figu-
ra, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia virgo, Philippi proconsulis Alexandrini filia, quum ab
imperatore Commodo stuprum sibi timeret, Monachi habitum
mentita est, & nomen.

Ioannes Malatesta vxorem nomine Franciscam, in complexu
Pauli Malatestę fratris sui deprehensam, gladio transfixit vnā cum
adultero.

Ludovicus quoque Normaniæ seneschalus Carlottam vxorem
cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit.

Franciscus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iussit.

Rodolphus quoque Gonzaga, quum vxorem adulterij q̄oportam
haberet, eam vnā cū adultero in concubitu deprehensam occidit.

Pastor presbyter & Anachoreta, matrem ad se venientem cellā
clausa repulit, causā seruandæ castitatis.

Hugo Carthusiensis per annos xv. mulieris faciem nunquam vi-
dere voluit.

MULIERES DOCTÆ.

Corinna tres frerunt. Prima Thebana, seu Tanagra, Archelo-
dori & Procratiæ filia, & Myrtidis discipula quæ Lyricorum
principem Pyndarum quinques vicisse, & Epigrammarum quin-
que libros edidisse fertur. De hac Propertius lib. 2. Et sua cū anti-
quæ cōmittit scripta Corinnæ. Statius li. 5. Syl. Secūda fuit The-
sia, veterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia
floruit Ouidij temporibus, poetæ charissima.

Erima poetria Teia, aut Telia (est enim Telos insula prope Gny-
don) floruit Dionis Syracusani temporibus. Scripsit Dorica lin-
gua elegans poemā, trecentis versibus absolutum. Aliæque item
Epigrammata. Ferūt eius carmina ad Homericam accessisse ma-
iestatem. Mortua est annos xix. nata. Propertius lib. 2. Carmina-
que Erines non putat æqua suis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stefichori
poetarum. Maritum habuit Cercylam ditissimum virum ex An-
dro, ex quo filiam suscepit Clio nomine Scripsit Lyricorū libros
ix. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Car-
mini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicāt
aliā fuisse Lesbiam, poetriam quoq; quæ adolescentem Phaonē
adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit. Veracūq; fuerit,
vnā tantum commendant Latini poetæ. Statius lib. 5. Syl. Stefichorūq;
ferox saltūque ingressa viriles, Non formidata, temera-
ria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit vxor, testimonio Martialis. Hæc

ret, qui appellatus est Aristippus fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Socratici dogma secuta est. Mortuo patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis sententiarum inuolucris exercuit.

Tharveliam quoque feminam sola illustravit philosophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & *Muscam* poetriam fuisse Lyricam, quæ & epigrammata scripserit, & lyricos nomos. Cæl. ca. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum autor *Chaxena*, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur item *Mæro*, condito in Neptunum hymno.

Fuit *Agallis* Corcyræa illustris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli adscribunt. Cæl. ibidem.

Falesillam in poetica illustrè celebrat Pausanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templi statua sit erecta. Hanc Fulgofus Thelesellidem vocat. Plut. in lib. de virtutibus mulierum.

Philosophicis quoque disciplinis valde excelluit *Hipparchia* mulier Græca Laërtius de Hipparchia.

Cassandra Priami filia, vaticinio & doctrina illustris habita est, & apud hostes in Lacedæmone templo fuit insignita.

Stadius Papinius vxorem habuit nomine *Claudiam*, magno ingenio, doctrinæque non vulgari præditam.

Eudoxia, Theodori iunioris vxor præter egregiam formâ, singularémque pudicitiam etiam literis excelluit, adeo vt librû quendam emisserit. Egnatius.

Istrina Scytharû regina, Aripithis vxor, Sylem filium Græcam linguam literasque edocuit. Autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus cõmendat *Cassandrâ Fidelem* Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fuso calami, stylum pro acu tractasse, Latinasque epistolas scripsisse. Sic enim de ea in principio cuiusdam epistolæ meminit. O decus Italiæ virgo, quas dicere grates, Quasve referre parem, quod etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, &c.

Themistoclea, soror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus plerisque in locis vsus est Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, Græcis Latinisque literis eruditissima, truncatos Vergilij versus, ad fidem & mysteria Catholica religionis conuertit, fecitque de Christi gestis, & eius morte opus nobilissimum, quod Centones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris non secus ac diuinis oraculis in im-

in imperij administratione populus Romanus semper vsus est. *Elizabetha*, Abbatissa Germanica multas orationes ad sui conuentus orationes conscripsit, opusque de viis, quibus ad deum itur.

Baptista prima Galeati Malatestæ Pisaurientis principis filia, & Gaudoni Montefeltrensi Vrbinatum Comiti matrimonio copulata cum doctissimis viris plerumque magna sui laude disputauit libros quoque de humana fragilitate, & de vera religione conscripsit.

Iota Nouarrolla, Veronenis, philosophiam verbo & opere professæ est. Scripsit quandoque ad Nicolaum quintum, & Pium secundum pontifices. Scripsit quoque dialogum, quo disputatur vter genus peccauerit, Adâmne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum virginittatis votum.

Mineratio prima filia non aliam ob causam relata est in numerum sanctorum, quam propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) pietatē. Vnde & veteres illæ Athenæ sui nominis immortalitatem muruatae sunt.

Manto, Tyresia vatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoque & vaticiniis clauit, adeo vt ex pecudum fibris, extorumque intuitu, futura præsentis ceter, ac præfagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas literas impense docta, plerisque ex Latinis primam reperit. Quo coniectare licet mulierem versatili ingenio, variisque doctrina fuisse præditam.

Catarina virgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini spiritus afflatu adeo fuit imbuta, vt accersitos a patre vnde cumque doctissimos viros & philosophos ad persuadendam idololatriam refellendâ inque vnius Dei religionem, viuacissimis teruerit argumentis, suamque opinionem attraxerit: ne dum non succubuerit eorum rationibus.

Fabiola Romana mulier, quæ magno studio sacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia & Psalmos frequentissimè reuoluebat, vt iterata plerumque lectio amorem diuinæ religionis (qua desagrabat) augetet vehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de veste sacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter sacras literas (quas egregiè callebat) frequentibus epistolis a beato Hieronymo salutata est. Ad eam enim scripsit. De mundi contemptu. De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur Deus, De fide nostra, & hæreticorum doctrina. De blasphemia in Spiritum sanctum, De studio Theophili episcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Eustochium Paulæ mulieris Romanæ filia, Latinarum, Hebraicarum & Græcarum literarum studiis plurimum excelluit. Vnde & suo tempore nouum orbis prodigium vocata est: Ingenium sa-

eris literis deuouit maximè, atq; adeò, vt Psalmos Hebraicè lægeret cursim & mira celeritate. Quæ in re amorem beati Hieronymi multum sibi demeruit,

Cenebria mulier natione Veronenfis tempore Pij secundi p̄ticipis Romani, sua egregia eruditione meruit nomen immortalē. Epistolas scripsit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro gestu, uoce uirilī permixta suauitate.

Constantia, Alexādi Sfortia: vxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. Ab infantia bonis disciplinis operam dedit, adeò vt imparata quoque disertissimè loqueretur. Habebat assiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambrosij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. Valebat etiam scribendis ex tempore carminibus, non sine magna multorum admiratione. Quod sine præceptore ferebatur didicisse. Nec defuit tam illustri fœminæ germen simile. Habuit enim filiam *Baptistam* nomine, tanta doctrina, vt doctissimos quosq; sua terreret eloquētia. Politianus in Nutricia pleraq; mulieres doctas & eruditas carminib. enumerat.

MUSÆ NOUEM.

Musas Poetæ fingunt esse Iouis & Meseumoriæ, Mnemosynæ filias, quod doctum oporteat sc̄cūda esse memoria. Dicunt in super has Musicæ præesse, & carminū inuentrices vocant, quod Musa cantum significet, & Poësis proximè ad Musam accedat, quum præsertim & numeris constet & profodia. Fingunt earum sedem esse in Helycone, Bœotia monte, prope Phocidem, à quo vt à confinibus locis diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidē *Helyconides*, & *Helyconiades*, ab Helicone: *Parnacides*, à Parnaso Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: *Aoides*, & *Aonia*, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: *Cytheriades*, à Cytherone Bœotia monte: *Pierides*, à Pieria regione Macedonia, ubi etiam Musarum domus esse dicitur: *Thespiades*, à Thespia oppido Helyconi propinquo: *Pegasides*, à Pegaso equo Bellerophonis, qui pedum uigulis fontem è terra dicitur eliciisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, à quo & *Hippocrenides*, dicuntur: *Libethrides* à Libethro Macedonia monte sibi sacro: *Pymplæides*, seu *Pymplæe*, vel à Pymplæo Macedonia fonte vel monte Orthomenorum: *Castalides*, quoque pari ratione dicuntur à Poëris, à Castalio fonte Parnasi, quem etiam sacrum musis fabulantur. Superest vt hæc omnia testimoniis cōfirmemus: Vergilius in Bucolicis Nymphæ noster amor Libethridēs. Columella lib. 11. Nunc vos Pegasidum comites Acheloidas oro. Ouidius in Epistola Sapphus. At mihi Pegasides blandissima carmina dictant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides subeunt, Dryadēsve puellæ, Nec me Thespiadum

cætera

cætera turba iuuat. Lucret. lib. 3. Adde Helæconiadum comites, quorum vnus Homerus. Ouid. lib. 4. Fasti Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Stat. lib. 1. Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; ministri. Stat. lib. 2. Syl. Er superet Pymplæa situm. Sidonius: Hippocerni fatas iungebat Pegasus alas. Dicuntur etiā *Aganippides*, & *Aganippæ* ab Aganippe Bœotia fonte Marullus: Nec melior vita sciētia est, Exemploque Aganippidum. Item *Ilisiades*, à fluuio Athenarū: *Ligye*, ob canorum genus: *Corycides*, à colle vel antro apud Delphos: *Anemonides*: à memoria. *Calliope* dicitur bona vxor: *Clio*, gloria, vel celebritas: *Erato*, amor, vel cantus amoris: *Thalia*, cantus lasciuia: *Melpomene*, cantus: *Terpsichore*, exultans choreis: *Euterpe*, cōcentus suauitas: *Polyhymnia*, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia sunt earum inuenta. Clio inuenit historiam, Thalia Georgiam, & circa plantas Pragmatia, Euterpe mathemata, Terpsichore Pædiā, Erato Orchestim. Polyhymnia lyram Melpomene cantum. Vrania Astrologiā. Calliope poëum. Musis in Helicone rem primū diuinam fecerunt Othius, & Ephialtes: sacrumque illis dixerunt montem, quas tres tantum intelligi uoluerit, *Meleten*, *Anemen*, *Aæden*. Nouem postea fecit Pierus Macedo, nominibus (quæ nunc habentur) impositis, inquit Cælius cap. 8. lib. 10.

GRATIÆ TRES.

Quas uocamus Gratiæ Latinè, Græci Charithes uocant. Helioidus posuit *Aeglen*, *Euphrosimen*, & *Thaliam*. Homerus vnā ex his *Pasytheā* uocat De Euphrosyne Bap. pius: Gestib. Euphrosyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie virginum, hilari vultu, vestibus lucidis & fluentibus: ita vt iuuenes manibusque complexis seipsas inspicientes. Inducuntur à poëtis saltantes uerno tempore. Vnde Horat. Iunctæque nymphis Gratiæ decentes Altrerno terrā quatiunt pede. Politian. in Rust. In mediis resoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terrā pede Gratia pulsat. De Pasythea Stat. lib. 2. Thebaid. Non hoc Pasythea blandarum prima sororum. Finguntur Iouis & Euryuomes fuisse filia, & Veneris pedisseque.

SIBYLLÆ DECEM.

Fuerunt primis seculis puellæ uaticinio spiritu afflatæ, & futura præfagientes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem scribit fuisse Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amalthea à Vergilio Deiphobe: Tyburtinam ueteres Albuncam appellarunt. Politian. in Nutricia quasdam enumerat his uerbis: Quin & ueteres prompsere Sibyllæ. Carmen Amalthea, & fati Marpesia diuus.

Heroph-

Herophilæque idea genus, prædoctaq; Sabbe,
Demôque, Phygôque, & veri gnara Phaennis.
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoe commenta pedes, & filia Glauci.

Deiphobe Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadû, He-
rophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita est. Prædixit exci-
dium Troiæ, & Helenæ raptum Lactantius scribit, Amaltheam
eâdem esse cum Herophile, seu Damophile. Qui omnium vaticini-
a volunt cognoscere videant Lactantium.

F O E M I N A R V M Q V A R V N -

D A M I L L V S T R I V M

nomina. Vxores.

HEcuba vxor Priami, Andromache Hectoris, Crêtisa Æneæ,
Artemisia Mausoli, Monyma Mithridatis, Ersilia Romuli.
Herpiliada Aristotelis, Hipficratea Mithridatis, Amastrix Xerxis,
Hermodicé Midæ, Semiramia Nini, Fundania Varronis, Plotina
Traiani, Cassandane Cÿri, Atossa Darij, Penelope Vlyssis, Dido
Sichæi, Portia Bruti, Poppæa Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha
Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proserpinæ, Agrip-
pina Neronis, Alcmena Herçulis, Veturia Coriolani, Olympias
Alexandri, Helena Constantini, Critheis Homeri, Beronice Pro-
lemæi Philadelphii, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulij Cæ-
saris, Alcimedea Iasonis.

Filia. Cassandra filia Priami, Hefione Laomedontis, Helena
Leda, Musa Iouis, Proserpina Cereris, Ægina Æsopi, Androme-
da Cephei, Ariadna Minois, Hypermestra Danaï, Niobe Tantalï,
Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hy-
psiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia At-
lantis Antigonæ Iocastæ, Manto Tyresæ, Vesta Saturni, Direpsis
Mithridatis.

Regine. Semiramis regina Affiriorum, Camilla Volscorum, Ni-
caula seu Saba Æthiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scy-
tharum, Hester Persarû, Cleopatra Ægypti, Zenobia Palmyreo-
rum, Amalasintha Gorthorum, Teolinda Longobardorum, Ra-
degundis Franciæ, Cassiope Æthiopum, Harpalice Amazonum,
Hippolyte Magnesiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea,
Iuno, Isis, Diana, Dalbora, Medea, Nicosrata, Pêthesilæa, Sappho,
Judith Hebræa, Lucretia, Chelcia, Irene Imperatrix, Ioanna Galli-
cæ, Briseis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna soror Turni, Oenone
amica Paridis, Dionassa Lycurgi Æthiopum, Amazones omnes,
Sibylla, Poëtrix, Atalanta venatrix, Nyssa, Scribonia, Victoria,
Elpinice,

Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Ny-
cia, Olbia, Papyria Perictoria, Phestias, Phila, Phitais, Sandane, Ser-
uilia, Sophonisba, Stratonicæ, Teretiana, Testa, Tymeia, Tymoclia,
Nautica, Victorina, Sifigambis, Cæcilia, Panthea, Phédalia, Thra-
gelia, Mãmea, Theodora, Phya, Nitocris, Euriale, Hiera. Sunt & a-
liæ propè infinitæ, quarum nuda nomina crescerent in volumen.
Nec ego cõmentarium hac in re volui contexere, quòd ef-
fet operis propè infiniti, tum etiã ne alienis vestigijs insisterè. Nã
hoc iam negotiũ præmoliti sunt Boccattius, & aliquot alij. Si cui
videbor inaudita confrixisse nomina, legat Plutarchi vitas. Repe-
riet eorum (quæ videntur inuitata) partem non modicam.

M V L I E R E S B E L L I C O S A E,

& mascula virtutis:

Penthesilea Amazonû regina, muliebrè aspernata mollitiè ope-
ribus semper (quæ virum decent) innutrita est. Troianis fauit
cõtra Græcos, fuitq; vexillifera, & tunas equitû duxit. Propert:
li. 2. Ausa ferox ab equo quondã oppugnare sagittis Mæoris Da-
nãum Pêthesilæa rates, Aurea cui postquã uouauit cassida frontè
Vicit victorè candida forma virum. Verg. lib. 2. Æneid. Ducit A-
mazonidum lunatis agmina peltis Pêthesilæa furens.

Cunabula *Camille* Volscorum reginæ manifestû futuræ virtutis
lumen promiserunt. Nã ab ipsa iam tũ infantia, nõ molliculis in-
uoluta est pãnis, nõ à blãdientibus nutriculis educata, sed à patre
Metabo in medijs syluarû latebris ferino lacte pasta est. Relictis
demũ crepundijs paulò pronectior facta, neque tractãdis insuenit
lanis, nec fusos aut pësa manibus accepit, sed feripis amicta pelli-
bus, fundas cœpit circumagere, cõplicare arcûs, sagittas torque-
re, ceruus & capreas lassare cursu. Cui virtuti adiecit studiũ virgi-
nitatis. Orto demum inter Turnum & Æneam bello, Rutilis ad-
hæsit, fuitque ductrix copiarum. Quam eius virtutem Verg. in si-
ne 7. sic describit: Hos supèr aduenit Volca de gente Camilla,
Agmen agens equitum, & fulgentes ære cateruas, &c.

Cleopatra Ægypti regina, Dionysij auleus filia, quum mortuo
iam Cæsare Antonium lasciuientibus momordisset oculis, & in
amorem sui pellexisset, præter Syriæ & Arabiæ regnum ausa est
Romanum quoque Imperium sperare. Quum ergo magis ac magis
indies cresceret libido principandi, Imperiũ ipsum ab Anto-
nio petere non dubitauit. Quod quum exorasset, sumptis cum eo
armis, in Augustũ, eiusque generũ Agrippã copias duxit, mouitq;
bellũ, cuius fortuna anceps aliquãdiu pependit. Victis ad extre-
mũ Antonianis effraznata mulier cecinit receptui, ac se in pedes
dedit: cũ adultero. Quos secutus victor Augustus ita oppressit, vt

neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendâ sibi mortem compulerit. Quo extincto, vbi nullum rebus afflictis subsidium vidit Cleopatra, brachium aspidi mordendû præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propert. lib. 3.

Scilicet in cesti meretrix regina Canopi

Vna Philippæo sanguine adusta nota,

Ausa Ioui nostro latrantem opponere Anubim, &c.

Hilerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnavit, præfuitque viris sine virili auxilio.

Apud Meroen quoque principata est *Candace* regina, & imperavit Æthiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens periisse ferrur à marito Nino, vt quinque dies tantu imperaret, & sceptro vteretur. Quod quum exorasset, fœellit Ninum vt interficerent. Hoc itaque modo regnum cõsecuta, Assynis tantisper dominata est, dum à Nino rege iuniore filio interfecta sit, quod eius concubitum rogasset. Eadẽ muros Babylonis condidit, aut à Nitocri regina conditos auxit, & reparavit.

Hippolyte Amazonum regina quum instar cæterarum bello insuesceret, ausa est arma capere in Theseum, à quo expugnata, & in vxorem ducta est. Propert. Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et textit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorû regina, post mortem Odenati mariti sui Imperium arripuit in Syria, nec dubitavit arma capere in Aurelianium Imperatorem, à quo victa, & in triumphû ducta est. Quum autẽ probro daretur ipsi Aureliano, q̄ de ea triûphasset, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triûphasse, quæ virtute plusquã virili sit prædita. Pontanus: Qualis & Æthiopum quondam sitientibus aruis In sulcum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni, insigniq; arce, & duplici Zenobia telo.

Hypsicratea Michridatis conuix in omni bellorum discrimine adiutrix astitit marito. Quinetiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galex essent impedimento.

Valsea, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus cõiuratione de excutiendo virorum principatu, copiarum ductrix bellû mouit, interfectisq; viris, fœminas omnes asseruit libertati, aded vt Amazonû instar multos annos principatû int sine viris.

Regnante apud Gallos *Carolo* septimo, quum Angli omnia populabundi passim irumperent, de nastarentque omnia: & iã prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi nõ polliceretur: desperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni spiritus virgicula, quæ attritos Gallos animâs ad vltionem, & libertatis gloriam. prima belli

belli campum ingressa, non prius suos hortari & ipsa certare desistit, quam hostem in fugam verterit, reportata victoria.

Artemisium reginam Carie, & Mauloli coniugẽ, miratur Græci, quod irruentes Rhodios classe exuerit, insula quoque domuerit erecta in vrbe statua, quæ ciuitati stigmata videretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea scribit: Verum (inquit) Artemisiz præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionẽ aduersus Græciã secuta, quæ defuncto viro, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiã concessit. Nomẽ ei erat Artemisiz Lydani filiaz: Paternû genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Hæc Halicarnassais & Cois, & Niyrus, & Calydniis quinque cum naualibus venit omni copiã instructis.

Vulgata est, & nota *Amazonum* virtus, quæ reiecto virorum & principatu & commercio solæ sibi imperauerunt, suãq; libertatem armis defenderunt.

Atalanta venatrix fuit Arcadica, vibrandis iaculis, & arcibus complicandis assuesceta, quæ inuitatæ magnitudinis aprum, vniuersæ formidolosum Ætoliaz prima aggressa est, & vulceravit vna cum Meleagro. Pontanus libro 3. de Stellis, de hac puella, cuiusque virtute sic meminit:

Qualis in Ætolium campis Meleagria virgo

Strauit aprum, primamque manu stringente sagittam

Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,

Mox lata & spoliis, famosa & cæde superba.

Thomyris Scytharum regina potentissimo Persarum regi Cyro bello congressa est, ipsûmque & vita & castris spoliavit, ad vlciscendam, filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod. lib. 1.

Delbora mulier bellatrix imperavit Israelitis, quos ab incurSIONIBUS vicinorum plerunque tutata est, quorumque reimp. & imperium variis auxit honoribus.

Virtutẽ *Hasbites* fœminæ bellis exercitẽ sic describit Syllius li. 1.

Hæc ignara viri, vacuõque assueta cubili,

Venatu & syluis primos defenderat annos,

Non calathis mollita manus, operatave fuso.

Dyctinnam & saltus, & anhelum impellere planta

Cornipedem, ac strauisse feras immittis amabat.

Idem lib. 2. ait, *Tyburnam* Saguntinam fuisse fœminam Murthi vxorem & bellatricem.

Tauca Illyricorum regina viris fortissimis imperavit, & Romanorum vires fregit saepenumero. Fuit Argonis vxor.

Lacene mulieres virorum obibant munera, sese in gymnasio, in bello, in venatione exercentes. Hæc cum viris in certamẽ aduersus

Messenios fortiter descenderunt.

Margarita, Henrici sexti, Britanniae regis coniunx, acie viri deficientem restituit.

Gaditanae mulieres à partu statim surgunt, ministeriaq; domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres, inclinata aciem, & iam ad Triarios vergentem, restituerunt.

Bellouacae mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obsidione fatigata, moenia defenderunt, & obsessorem è scalis in fossas vrbis detruserunt, reportatis ad suos vexillis.

Lesbia puella murorum parte inachinis Turcarum deiecta, opidanis fugam aut deditioem meditatis salutem peperit. Obtulit enim se primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipsis muris.

Amalasintha, Gothorum regina, principata est apud Rauennam; Burgundiones, & Alemanni Liguriam populates Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni consortem susceperat. Volat.

Maria Puteolana, à Puteolis Capanae urbe nomen adeptam, bellica virtute maxime floruit aetate Francisci Petrarchae. Erat laborum apprimè patiens ab ipsa iam inde adolescentia: abstinebat vino: erat parca cibi & verborum: reiciebat colos, pensa, fusos, & lanas, & cetera quae muliebrem decent molliem: gaudebat arcibus, iaculis, pileo, galea, scuto. Noctes perpetuas quandoque vigilabat, nec dormiebat, nisi coacta, idque iudicio & humi, reclinatis caput in scutum pro puluinarum: Inter armatos versabatur: quod quavis impudentiae speciem praeferat, nihil tamen vehementius curauit, quam studium virginitalis, in qua permansit ad mortem usque: cultum corporis aspernabatur: Quibus artibus bellicosa admodum facta est.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno domini M. CCCCLXVIII. Nupsit Brunorio Parmensi, egregio bellatorum: à teneris annis lustrabat sylvas venatoribus stipata canibus: maritum in omni discrimine comitabatur: quem quum Alphonsus rex Siciliae aliquando certa de causa in vincula comiecisset, misera captiuam foemina ad diuersos principes instar Pegasarij cursoris ecurrat, vt ab eis literas & patrociniū obtineret pro viri salute, quod obtinuit.

A M A Z O N E S.

Amazones Scythicae fuerunt mulieres ad Tanaim & Thermoodonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus: Thermoodontica Tanaim fregere securi. Syl. lib. 8. Perstrepsit & tellus, & Amazonius Thermoodon. Haec quum nuptias seruicitem esse, non matrimonium opinarentur, animum nubendi omiserunt. Duxerunt remp. sine viis. Solebant inire finitimos, ne gens periret. Si qui maritus nascerentur, interficiiebant. Virgines non otio neque lanificio sed

fed armis, equis, venationibus, & sagittis exercebant. Infantibus dexteriores inurebant mammillas, ne sagittarum ictus impediretur. Duae primae his reginae fuerunt, *Marthesia*, & *Lampedo*, quae maiore Europae parte suis armis potenter subacta, Asia quoque nonnullas ciuitates occupauere, Marthesiae successit *Orithya*, seruata in omne aeuum virginitate commendabilis. Hac principate cum *Anthiope* sorore, bello petitae sunt ab Hercule, quas quum vicisset, Antiope & Menalippen rapuit Hercules, Thestus Hippolytem. Orithyae successit *Penthesilea*, quae dum Troianis supplicias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem interfecta est. Qua mortua reliquae iam aegre se tutantes ad Alexandri aetatem dura uerunt. Huius Minithia concubitus per dies XIII. obtinuit, vt filium haberet paternae virtutis haeredem. Ceterum Pelta & Securina primae omnium inuenerunt, vnde Securigeras & Peltiferas dicuntur. Pelta quoque & securis Amazoniae & Penthesilae dicuntur. Ouid. in epistola Phedrae: Prima securigeras inter virtute puellas. Val. Flaccus lib. 5. Stacius lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Ouid. lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Aeneid. Vel qualis equos Threissii fatigat Harpalice.

Penthesilea Idem, Ducit Amazonidum lunatis agrum peltis Penthesilae furens, mediusque millibus ardet.

Hippolyte Seneca in Agamemnone: Vidit Hippolyte ferox peccatore è medio rapti Spolium & sagittas.

Harppe Val. Flaccus lib. 6. Qua pelta vacat, iamque ibat in Harpen: Menalippe. Verg. Threiciam sexto spoliavit Amazona baltheo. Porro autem Stephanus Byzantius scribit Amazones Sauropatidas Graecis fuisse appellatas, quod lacertis vincerentur, quas illi Sauras vocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert lib. 5. de gestis Alexandri his verbis, Vestis non toto Amazonum corpori obducitur: nam laeva pars est ad pectus nuda, cetera deinde velatur, nec tamen sinus (quem nodo colligunt) infra genua descendit. Altera papilla intacta seruatur, vt muliebris sexus liberos alat: aduritur dextera, vt arcus facilius intendant, & tela vibrent.

B E L L A , E T A L I A Q V A E D A M

M A L A , A M V L I E R I -
B V S O R T A .

Bellum Graecorum in Troianos ortum est ab *Helena* raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aduecta carinis coniugibus belli causa duobus erat. Propert. li. 2. Olim mirabar, quod rati ad Pergama belli Europae atque Asiae causa puella fuit. Idem lib. 2.

Pelops quum Phrygiae regno successisset, bellum mouit in Oenomaum patrem *Hippodamiae* propter puellam ipsam adamatam, &

negata sibi in matrimonio.

Alia fuit *Hippodamia* Atacij filia & vxor Pyrihoi, quam quum mero calefcentes & astuantes libidine centauri rapuissent bello petiti sunt à Pyriho. Vnde puella ipsam Propertius Icomachè vocat. Isco enim Græcè signifi cat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius sunt hæc: Qualis & Icomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelous rex Macedoniae interfectus est ab adolescente Cratega nominis, quem habebat in deliciis, quod ei promissam si illam alteri posthiberit. Volat,

Archilochus poeta Iambographus Lycambem focerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam sibi in matrimonio denegatâ. Vnde Ouidius, Postmodo si perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo sanguine tela dabit.

Pericles propter *Aspasiam* concubinam Samios infestos Milesiis debellauit.

T. Corruccanum liberius in legatione ad *Teucam* Illyricorum reginam locutum, regina ipsa interfici iussit, violato gentium iure. Ljuius & Florus.

Propter *Chryseidem* filia Chryse (qui sacerdos fuit Apollinis) ab Agamènone rapta, Apollo peste in castra Græcorum immisit, quæ non prius desit serpere, quam patri suo reddita sit puella. Tortell.

Propter *Launiam* Latini regis & Amatae filiam ortum est bellum inter Æneam & Turnum, dum uterque eam sibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib. 4. de Stellis.

Roma condita quum *Romulus* ad augendum vrbis populû Sabinorum fœminas rapuisset, inde bellum ortum est. & motum à maritis, raptum ylcisci & raptas reperere volentibus. Prop. lib. 2. Cur exempla peram Gra sumitu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere in tactas docuisti impune Sabinas. Per te nunc Romæ quidlibet auder amor.

Mormo Menelao Megapèthus & Nicostratus Orestis filij, *Helenam* in Rhodum fugauerunt, vbi à *Polixo* Tripolemi vxore arbore suspensa est, ob zelotypiam. Volat.

Lysimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auspiciis multa bella feliciter gesserat) veneno sustulit instigante *Asione* nouerca Ptolem. sorore. Volat.

Lucretius poeta amore fœminæ in furorem versus amatorium hausit poculum, quo spiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, vt maritus suus *Seruius Tullius* à Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanfon quum *Palide* vxori crinem fatalem ostendisset, in quo prodig-

prodigiôsæ vires consistebant, dormiens ab eadem rasus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adolescens spreus ab *Anixarete* puella se suspenderit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Nessum Centaurum, atque etiam mortis ipsius Hercules. Seneca: O turpe fatû, fœmina Herculeæ necis autor fererur. Fuit etiam causa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Ahab rex Israelitarum suasu *Iezabelis* vxoris, occidit prophetas. *Chilperichus* Clotarij filius opera *Fridegundis*, seu *Fridegunda*, vxoris, dum venatu rediret, interfectus est.

Selucus Callinicus rex Syriæ, cum nouercam *Berenicem* Ptolemæi forem expulisset, ab ipso Ptolemæo bello petitus est. Iustinus lib. 27.

Deiphobus insidiis *Helena* (quam post mortem Paridis coniugem duxerat) occisus est, toto corpore in honestis plagis deformato.

Amphiaravus vates quum præuidisset se periturum Thebis, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit. Eum tamen prodidit vxor *Eryphile*, spe habèdi munus aurei, quod gerebat Polycenes. Itaque vxoris fraude coactus ire Thebas, inuatu terræ absorptus dicitur.

Euander Palantis Arcadum regis nepos, suasu *Nicostratae* matris occidit patrem suum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex & martyr, vxoris suæ fraude occisus est.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filia *Polydices* interfectus est à Creonte.

Nisus quoque Megarensium rex obsessus à Minoe rege Cretæ proditione *Scyllæ* filie (quæ Minois amore tenebatur) fatale amissit crine, atque ita ab hoste interfectus est. De utroque Ouid. Filia néve magis capiti sit fida parétis, Quâ tua vel Pterela vel tua Nise fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorem, patrem suum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum vxorem adulterij increparet, eiusdem insidiis interfectus est ab adultero.

Hippolytus à Phædra nouerca stupri falso accusatus, dum Thefei patris furorem vellet declinare, discerptus est ab equis.

propter *Hermionem* Orestes pyrithum occidit.

Ottarus rex Bohemiæ in simulatus ignauia & timoris ab vxore *Magareta*, quod cum Rodulpho Cæsare fœdus inisset, bellum mouit, in quo profigatus est.

Ioram Israelitarum rex suasu *Athaliae* vxoris infinita prope commisit flagitia.

Iſta cauſa fuit, Cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit. *Luchinus*, Italix comēs, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam, propter *Iſabellam* vxorem ſuam, ab ipſo Vgolino viriatam. *Volaterranus* meretrix Antonium Commodū Imper. (cuius erat cōcubina) fecit occidi ab Athleta quodam, quo cum adulterij conſuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gotthorum rex, quum filiam Iuliani cuiuſdam præfeſti (qui Tingitanam prouinciam adminiſtrabat) adulteraſſet, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitque bellum, in quo ſeptingenta vtrinque millia hominum perierunt. Volaterra.

Alexander inſtinctu *Thaidis* meretriculæ Perſepolim urbē cōbuſſit. Curtius lib. 5. Ebrio (inquit) ſcorto de tanta referente ſententiam, vnus & alter & ipſi mero onerati aſſentiuntur: rex quoque fuit auditor, quā patientior. Quin igitur vlcificimur Græciā, & vrbi façes ſubdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque ſurgunt temulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerāt. Primus rex ignem regiæ iniecit, rſu conuiuæ, & miniſtri, pelliceſque. Cælius cap. 35. lib.

Violata *Lucretia* cauſa fuit exigēdi regnum principatus, quem admodum per Virginiam Decemviri deſerunt.

Octauia ſoror Auguſti ab Antonio repudiata, cauſa fuit belli Ciuilib.

Antiochus dum bellū gereret in Romanos, vino & Veneri dies multos indullit, cum puella quadam Chalcidenſi, quā deperibat. Ex quo factum eſt, vt mollitie illa, delitiisque corruptus, hoſti viſtoriam reliquerit. Lilius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibuſdam bellis & aliis multis malis, quorum autores extiterunt ſceminæ, ad hūc modum ſcribit:

Nec belli eſt noua cura mei: niſi rapta fuiſſet

Tyndaris, Euro pæ pax, Aſiæque forer.

ſceminæ ſylueſtres Lapythas populūque biforem.

Turpiter appoſito vertit in arma mero:

ſceminæ Troianos iterum noua bella mouere

Impulit, in regno iuſte Latine tuo.

ſceminæ Romanis iterum nunc vrbe recenti

Immifit foceros, armæque ſæua dedit.

Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,

ſpectatrix animos ipſa iuuenca dabat. Item Horatius lib. 1. Sermouū: Nam fuit ante Helenā cūnus terriſſima belli Cauſa, &c.

Idas, & *Lyncæus*, Aruernes & Apharei filij, pro Leucippi filiabus Phœbæ & Ilaira aduerſus Caſtoræ & Pollucem prope Spartam dimicauerunt. In quo congreſſu periit Caſtor, Polluci autem profuit immo-

immortalitas.

Contrà tamen nonnullæ reperiuntur ſceminæ, quæ maximi quandoque boni autores extiterunt, ſed breui admodū numero.

Dominica vxor Valentis Imp. Gothos, ad euertendam Conſtantinopolim irruentes, pacauit.

Anno verbi incarnati circiter ccccxi. conſtituerat *Stantiphus* Gotthorum rex, urbem Romam vel diripere, vel expugnare ſaltem, eamque Gotthiā appellare: niſi Placida, Honorij ſoror & vxor ipſius barbari ferocientem animum, & iam paratū ſcleris verbis emolliuiſſet. Paſſus Diaconus.

Inguldis ſoror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gotthorū regis filium, & maritum ſuum ad Chriſtianam conuertit pietatē. Volaterranus.

Clotildis, regina Frantiæ, Clodoueam regem maritū ſuum, Childeberti filium, eodem modo ad cultum ſacræ religionis induxit, Idem Volaterranus.

Pompeia Plautina Iulianū Imp. maritū ſuum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo ſiſco. Autor Sex. Aurel. His adduntur Helena Conſtantini mater, Monica Auguſtini, & nonnullæ aliæ.

NOUERCÆ QVÆDAM.

*I*No Phryxi, & Helles Athamantis filia, fuit nouerca: Hippodamia, Chryſippi: Caſperia, Archemoli: Phædra Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Anton. Caracallæ: Gidica, Comini: Ida, Phinidarū: Iuno, Herculis: Opæa, Scylis regis Scytharum: Eribœa Mercurij: Alfrida, Eduardi ſecūdi Anglorum regis: Martina, Conſtantini Heraclij, quem veneno ſuſtulit: Nuceria, vxor Hebij nouerca fuit Firmi, quæ morti dedit. Autor Plutar. in Parallellis.

TEXTRICES, ET LA-

NIFICAE.

Pholoe Cretenſis fuit ſceminæ lanificij & texturæ admodū perita. Ver. lib. 5. En. Olli ſerua datur operam haud ignara Mineruæ, Creſſa genus Pholoe geminiquæ ſub vbere nati.

Prima telas texere, caſque retorquere inuenit in *Coo Pamphile* mulier, Platis filia. Autor Plinius lib. 11. cap. 22.

Arachne (vt fabulantur poëtæ) quum eſſet lanificij peritiſſima: auſa eſt Mineruam eius artis inuentricem ad certamen prouocare. A qua victa, in araneam mutata eſt quæ hunc quoque nere nō deſiuit, ſuiſque filis hæret adhuc penſilis. Archirenius: Nobile ſurgit opus leuius quàm torſit Arachne: Pollice Lyda manus & veſtibus impluit aurum, Peſtinis ingenio nulli ceſſura.

Fuſos, in lanificio reperit *Cloſter*, filius Arachnes: Linum, & retia,

Arachne ipsa, Autore Plinio.

Fuit & optima textrix *Penelope* poetarum testimonio. Ovidius: Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem, Lassaret viduas pèdula tela manus. Vnde & Tela Penelopea, & Icarioris dicitur, quòd Icarì filia fuerit Penelope. Idem Ovidius lib. 3. de Ponto: Morte nihil opus est, nihil Icarioride tela.

VESTALES QUÆDAM
VIRGINES.

Oppia vna fuit ex Vestalibus, quæ còperta stupri viua defossa est. Stroza filius, Vestalis virgo latè damnata pudoris, Còregor hoc viuens Oppia sub tumulo. Liuius 22. Duæ quoque fuerunt *Claudiae*, Vestæ cæremoniis addictæ. Fuit & *Fonteia* Vestalis soror *M. Fontei*, qui quum Galliarum exercitui præesset, accusatus est proiunciarum malè administratarum. *Martia* item incesti damnata. *Mimulia* propter elegantem corporis cultum venit in suspicionem libidinis, vnde & viua defossa est. *Floronta* conuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicij. *Posthumia* vestalem nimius corporis cultus stupri quoque suspectam fecit. Pontificu tamen absoluta est sententia. Liuius li. 4. & 2. & 22.

Stupri dånata est *Sextilia*, vt etiam *Tutia*. Liuius. Thraciæ *Caia*, siue *Suffeia* statua posita est. Plin. Plutarchus in Gracchis ait. Liciniam fuisse vnã e vestalibus. *Vidia* vestalis fuit, quam Messalina misit ad pacandum Claudium maritum suum, quem iratum sibi intellexerat.

EXERCITVS NUMEROSI.

Bela quarto Andreæ Hierosolymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingressi sunt, à quibus superatus Bela aufugit. Volat.

Pompeij in Caesarem dimicantis acies habuit xl, millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quinque. Præterea Orientis auxilia, totam vrbs nobilitatem, Senatores, Prætorios, Consulares.

Cæsar in acie habuit peditum xxx. millia, equites non amplius mille. Autor Eutropius.

Mardonius Persæ (quæ Xerxes apud Salaminem reliquit, vt dispersatos milites refarciret) habuit in exercitu peditum duceta millia, equitum viginti millia. Victus est tamè apud Plateas à Paulania Lacædæmonio turmis lōgè minoribus stipato. Cælius cap. 62. li. 16.

Hieroboam rex Israelitarum in exercitu (quem contra Abiam Iudæorum regem duxit) habuit lxxx. millia bellatorum, Abias vero xl.

Senonum dux Brennus (qui primus Romanam superbiam retudit)

gudit) habuit ccc. millia.

Theodoricus Clodouei primi filius in Italiam cum lxxx. millibus traiecit, quibus impetu repentino Belisarij copias fregit, omniumque Transpadanam subiugauit regionem. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluum cum sexcentis peditum millibus, equitum verò trecentis traiecit, quo numero Asiã minorem obtinuit, Regem Turcarum Paz item captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos, Mesopotamiam, Parthiam, Persiam, Armeniam sibi subiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus *Antigoni* habuit peditum x. millia. Equites trecentos

Exercitus Antiochi ccc. millia armatorum, quibus Romanos inuasit. Falcatis etiam curribus, & Elephantis aciem instruxit. Autor Plut. in Ruffo.

Idem ait certum non esse quantæ fuerint Annibalis copiarum. Alij centum millia peditum, & viginti equitum fuisse dicunt. Quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus lxxx. millia peditum, decem equitum. Quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat, hoc tamen argui potest numerosum habuisse exercitum, quòd amilis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Atheorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorum, fuit viginti millium peditum, equitum mille.

Anthenienses in Syracusanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt supra cxx. triremes, centum, & quinque millia peditum, tum sagittarios, & funditores mille & trecentos. Tormentorum præterea ac machinarum expugnandis vrbs copiam ingentem. Plutarchus in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Persarum in Cadusios habuit triginta peditum millia equites mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit sexcenta hominum millia. Plutarchus scribit, Dario fuisse decies centena millia militum. Q. Curtius minorem illi facit copiarum numerum li. 4. cum ait: Summa totius Darij exercitus equites xlv. millia, pedestris acies ducenta millia expleuerat.

Copiarum Alexandri qui minimum asserunt numerum, trecenta millia peditum, equitum verò quinque fuisse tradunt. Fertur in Asiam traiecitisse cum millibus armatorum non amplius xlviii. Volaterranus Iustinus lib. 11. scribit eum tantum habuisse peditum xxxii. millia, equitum quatuor millia & quingentos: in aues centum octoginta duas.

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrii Polioretis Macedoniae regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem, & alios

& alios reges supra Lxx. millia peditum; equitum verò decem millia. Item Elephantos Lxxv.

Seleucus verò, & *Antiochus* eius filius; armarunt in ipsum *Antigonum* xciiii. millia peditum, equites supra decem millia, Elephantos quadringentos, currus centum & viginti.

Bellans in Parthos *M. Antonius* habuit Lx. Romanorum peditum millia & his auxilia equitum adiuncta Hispanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumque trecenta millia. *Plut.*

Parthorum verò exercitus in *Antonium* habuit cccc. millia equitum.

Exercitus *Antonij* contra *Cæsarem* habuit peditum centum millia. Equitum xxii. Naues quingentas.

Exercitus *Cæsaris* contra *Antonium* habuit naues ducentas quinquaginta; peditum octoginta millia; equitum viginti duo. Idem *Plutarchus* in *Cæsare*.

Exercitus *Crassi* contra Parthos habuit peditum legiones septem, Equitum quatuor millia, ac totidem velites.

Carthaginenses. Siciliam cum septuaginta millibus militum, ducentis tremibus, & mille nauibus inuaserunt. Quos tamen superauit *Timoleus* dux Corinthiorum, eorumque castra diripuit desideratis decem millibus.

Demetrius *Antigoni* & *Stratonices* filius & *Macedoniæ* rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus *Marij* & *Cabuli* contra *Cimbros* habuit quinquaginta hominum millia cum ccc. militibus. *Plutar.*

Mithridates rex *Ponti* habuit peditum centum millia, equitum decem currus falcatos nouaginta. *Cælius* ad hunc modum de *Mithridate*: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum ccc. millia. Machinarum verò ac omnis bellici instrumenti per eius summa. Depugnabant cum eo reges *Dynastæ*; *Armenie*, ac *Scytharum*, qui circa *Pontum* incolunt, supraque *Mæotidæ* paludæ.

Pompeius in bello contra *Pyratas* habuit quingentas naues, peditum cxx. millia quinque. *Plutar.*

Pelopidas, dux *Thebanorum* duxit contra *Syracusanos* septuaginta millia militum.

Heluetiorum in *Galliam Aquitanicam* irrumpere volentium tempore *Iulij Cæsaris*, exercitus habuit trecenta hominum millia. *Volater*. in *Geog.*

Credibile est *Arionistum* Germanorum regem numerosas habuisse copias, vel hoc vno argumeto, quod à *Cæsare* victus octoginta militum suorum millia amiserit, Authore *Plutarcho*.

Nerni

Nerni (quos *Lucanus* rebelles vocat quique nostro tempore *Tornacenses* vocatur) in bello contra *Cæsarem* sexaginta hominum millia amiserunt.

L. Luculli copie in *Mithridatem Armeniæ* regem, fuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perseo *Macedoniæ* regi in *Paulum Æmylium* dimicaturò fuerat quatuor millia equitum, peditum verò xlviij. millia.

Tigrani regi *Armeniæ* fuere ducenta quinquaginta quinque; armatorum millia contra Romanos, qui è tanto exercitu peditum centum millia, equitum verò quinquaginta *Lucillo* duce interfecerunt.

Terentius Varro consul, & *Emylj Pauli* collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra *Carthaginenses*.

Quintius *Flaminius* in bello contra *Philippum* *Macedoniæ* regem habuit xxxvi. millia hominum.

Habuit *Eumenes* rex *Pergami* in exercitu contra *Macedones* xxxvi. millia bellatorum.

Aadagasus *Gothorum* rex (qui floruit *Arcadij* & *Honorij* Imperatorum temporibus) habuit in exercitu supra ducenta bellatorum millia. Auctor *Paulus Diaconus*.

L. Æmylius, & *Attilius* cōsules, principio sui cōsulatus quatuor legiones vrbanas in *Gallos* armauerunt, quarum singulis quinque millia & duceti pedites, equites verò treceti inerant. Habebat & ex sociorum auxiliis triginta millia peditum, equitum verò duo millia. Cui numero *Tusci* & *Sabini* septuaginta addiderunt millia, ubi primum *Galli* *Apenninū* transire nuntiati sunt. Post hos *Vmbri* & *Sarfannatæ* *Apennini* incolæ xx. millia costulerunt. *Sannites* lxx. millia peditum, Equitum septem millia. *Iapigenses* & *Mesapij* quinquaginta millia peditum, Equitum xv. millia. *Lucani* xxx. millia peditum. Equitum tria millia, *Marsi*, *Marcini*, *Ferrētani*, & *Vestini* peditum xx. millia. Eòque modò cetera totius *Italiæ* vrbes suas suppetias costulerunt, ita vt numerus excreuerit ad species cetera millia peditum Equitum verò Lxx. millia. Auctor *Polybius*.

Vethiges rex *Gothorum*, post *Attalaricum* filium *Amalathinæ* reginæ, ad obfidionem vrbis *Romæ* cum ducentis armatorum millibus profectus est. *Volat.*

Soli *Aruerni* (modica *Gallorū* Portio) duceta bellatorum millia obicerunt *Æmyliano* *Maximo* ad *Isaræ*, & *Rhodani* confluentem *Strabo*.

Sesoftris rex *Ægypti* (qui insuetam *serutij* *Arabiam* subegit, maximam *Libyæ* partem occupauit) habuit in pedestribus copiis sexcenta peditum millia, equitum verò xxxiiii. curruum bello apriorum octo millia & viginti. *Diogenes* lib. 2.

Ninive

Ninus Assyriorum rex, armavit in Bactrianos decies septies centena milia peditum, Equitum ducenta curruum centum millia.

Xerxes rex Persarum, in Graecos dimicaturus, habuit de regno suo septuaginta milia, de auxiliis trecenta, Rostratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria milia. Toto numero, habuit tria milia nantium in quibus fuerunt hominum Myriades $x \times 111$. Terrestris autem exercitus fuerunt centum & supruaginta Myriades, equitum octo. Herodotus lib. 7.

Ad vindicandum Helenæ, raptum *Greci* armaverunt in Troianos $DCCCLXXXVI$ bellatorum milia. Contra verò *Troiani* habuerunt $DCLXXVI$ milia. Carinas circiter mille. Autor *Dares Phrygius*.

Exercitus *Mose* habuit $DCLXXI$ milia. Imbellis autem popelli DCL milia. Tota summa milles mille & centum quinquaginta *Ioseph*. lib. 3.

Obsessis a *Vespasiano* Hierosolymis undecies centena milia ferro & fame perierunt. Autor *Iosephus*.

Carollo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum milia.

Porro autem *Lacedæmones* prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, ut suavisimo cantu deliniti non reminiscerentur periculi.

Pari modo *Cretenses* canebant cithara.

Massagetae rubras induebant tunicas, ne vulneratorum cruor terrorem ceteris afferret.

Parthi in fuga sagittas à tergo iaculantur. *Lucanus*:

Ocyori: & missa Parthi post terga sagitta,

BELLA IN QVIBVS MVLTVM

CRVORIS EFFVSVM EST.

A bias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Israelitarum quinquaginta milia ex eius exercitu deleuit. *Iosephus* lib. 8. Antiquitatum Iud.

Phaceas rex vno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis post Ioathan cx milia bellatorum, & ducenta vtriusque sexus milia captiva duxit.

In bello *Benadab* Syriae regis contra Achab Israelitarum regem perierunt ferro hominum centum milia.

C. Cæsar dictator predicare solitus decitur undecies centum & nonaginta milia, præter eos qui civilibus bellis perissent, suo ductu, & auspiciis cæsa. *Sabellicus* in exemplis.

Gedeon nocte vna apud Iordanem centum & viginti milia *Madianitarum* interfecit.

In agro

In agro Tolosano *Athila* rex Hunnorum congressus est cum *Etio* & *Theodorico* Gotthorū regibus, In quo conflictu $CLXXX$ milia virorum decubuere. *Paul. Dia.*

Quantā suorum stragem acceperit *Ladislaus* rex Pannoniæ, dum in Amuratem regem Turcarum confugeret, hinc suspicari licet, quòd ex ipsis etiam victoribus quadringenta milia post pugnam desiderata sint. *Sabel.*

Carollus Martellus, Gallorum rex, Abidirannum Visigothorum regem (qui in Galliā hostiliter irruerat) ad Burdegalam domuit, ceciditque eius exercitus $CCCL$ milia: quum tamen Franci non amplius mille perierint. *Sabel.*

Cyrus, Persarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellavit, ut ne nuntius quidem tantæ cladis superfuisset. *Idem.*

Miltiades, Atheniëtiū dux, in Marathone Atticæ campo centum milia ex *Darij* Persarum regis exercitu profligavit. Sunt etiā qui ducenta dicant delecta. *Sabel.*

Claudius Nero, & *Liuius Salinator* sexaginta Pœnorum milia apud Metaurum Umbriæ fluvium ceciderunt. dum *Aldrubal* fratris suo *Annibali* suppetas ferre conaretur. *Plutarch.*

Vescodaniam, seu *Hadrianopolim*, Traciæ urbem, quum cepissent *Scythæ*, in ea centum hominum milia iugulata sunt.

M. C. Claudius, & *C. Cornelius* consules, quinquaginta Gallorum milia profligarunt. *Volat.*

Friola filius *Alphonſi* Catholici regis Hispaniæ L milia Sarcenorum in bello occidit. *Idem.*

In bello *Eduardi*, quarti Anglorum regis, contra *Scotos*, perierunt *Scotorum* LX milia, Anglorum septem solum.

Claudius princeps CCC milia Sarmatarum cecidit ad *Martinopolim*.

Cosroes, rex Persarum, Palæstinā cum Hierosolyma, ac nongentis millibus Christianorum evertit.

In bello *Roderici* regis Gotthorum cōtra *Saracenos* DCC milia hominum vtrinque perierunt.

Q. Fanius Allobrox de exercitu *Bituiti* Aruernorum regis CCX milia hominum cecidit. *Liu. lib. 6.*

Cæsa sunt ab *Alexandro* ex *Darij* exercitu supra undecim milia. Cæsa sunt à *Crasso* duodecim milia de *Spartaci* exercitu. Cæsa ad *Cannas* Romanorum L milia. Cæsa ad *Granium* flumē à *Lucullo* ex *Mithridatis* copiis hominum viginti milia, præter captos.

Cæsa sunt à *Pompeio* ex liberis IX milia. Cæsa à *Sylla* ex *Marianis* XX milia. Decem milia ex *Mithridatis* exercitu à *Popeio*.

Cæsa

Cæsa à Ptolemæo ex Demetrii exercitu L. millia. Cæsa ab Alexandro Persarum xxii. millia. Cæsa à Parthis Romanorum decem millia, duce Craſſo. Cæsa ex Scipionis & Catonis exercitu, à Cæſare quinque hominū myriades. Cæsa à Mithridate septem Romanorū millia. Cæsa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu pedum centū millia, equitum quinquaginta. Cæsa octo millia Gili cum à Lucullo. Cæsa Lxxx. millia Germanorū sub Ariouisto duce à Cæſare. Cæsa Pænorū x l. millia à Scipione. Cæsa xv. millia Romanorū ad Thraſymenum. Cæsa lx. millia Neruiorum à Cæſare. Cæsa xxx. millia hominum de exercitu filiorum Pompei à Cæſare. Cæsa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus treceti & nō amplius. Cæsa in vrbis Hierotolymitanæ excidio vndecies centena millia. Cæsa à Britannis Romanorum lxx. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Autor Cor. Tacitus. Cæsa paulō pōst à Romanis Britānorum lxxx. millia. Quā cladem ægreferens Boudicea eorū regina veneno clauit vitā. Cæsa à Graiano Imp. triginta Alemanorū millia apud Argentarium oppidum. Autor Sex. Aurelius.

B E L L I C O S I V I R I C V M

illustribus victoriis.

Alexander Macedo Philippi ex Olympiade filius tantum nomen bellica virtute sibi cōparauit, vt recēs quoque sit semper eius memoria. Vngenti natu annos Thebas euerit. Traiecto Helleſponto Ilium profectus, vb animaduerso Achillis sepulchro Achillem ipsum fœlicem prædicauit, quod laudū suarū præconem habuisset Homerum. Darium Persarum regē ad Granium flumen perdomuit, caſis vinginti Persarum millibus, vbi Darium ipsum cum vxore, & filiabus captiuum duxit, quem tamē iterum donauit venia. Verūm vbi tertio redintegrasset copias, victo regnū eripuit. Eius tamē interfectorem Bessum supplicio affecti, Scythas demum læcessiuit. In India Porum regem numerosis armatum copiis, & quatuor cubitis cum palmo procerum fudit, cui & peperit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Persarum centena millia armavit in Græciā Athē motem aceto dirupit, diruptum fecit peruium velis. Cū Themistocle congressus est, & apud Salaminem ab eodem victus. Post aliquot annos cum Cimone Atheniensium duce manū conferebat, quū fortunā vbiq̄ nouercā experiretur, voluptati se dedit.

Asiatices, obscuræ conditionis homo, collecta Scytharū exul manu, Parthos subegit. Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in seruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex Medos, Albanos, Mesopotamiam, Persiam

Persiam, Parthiam, & Armeniam subiugauit. Traiecto cū D. c. millibus pedum, equitum verō trecentis Euphrate Asiam minorem obtinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueos cōiecit, tanta feritate, vt eum instar belluæ clatris inclusum secū semper duxerit, & sub mēsa, in modum canis, micæ & frustilla comedere iusserit, equūque ascensus, eius humeros pro scabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Theſſalonicam vrbem vi captam diripuit, Epyrum & Ætholiam subiugauit. Pannoniā cum centena armatarum millibus ingressus est. Pannonios bello bis fudit.

Selenus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compositis in Oriente rebus Lyſimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 4. & Volat. in Geog.

Antiochus maximus Syriæ rex, Babyloniā, Ægyptum, & Iudæam patrio adiecit Imperio. Græciam cum sexaginta millibus intrauit.

Cyrus Astyagem regno Persarū expulit, translatō in Persas Medorum imperio, Babylonios cū Cræso Lydorum rege domuit, quem primo venia donatum, ac secundo rebellātem ita & regno spoliavit. Subacta Asia, ac toto Oriente, aggressus est Scythas, vbi à Thomyri eorum regina victus est, & interfectus.

Darius Istaſpis fili⁹ Babylonios perdomuit. Ionas nauali Prælio superauit. Atheniensibus cōgressus est, sed magno suo incōmodo.

Mithridates, Phraatis filius Parthorū auxit imperium, Armenios nūquam antea sub iugum missos adortus est. Babylonios accepit in deditionem fratre interfecto, quem subditi regno præfererāt ob ipsius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerēs Craſsum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Amibal Amilcaris filius, vingenti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiā quinto mēse, superatis Alpibus, ab Hispātia peruenit. Apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentē superauit, Sempronii consulē apud Trebiam ingenti clade affecti. C. Flaminium quoq; proffigauit ad Thraſimenum, interfectis ex eius copiis xxv. millibus. P. Æmilium, & Teretium cōsules cum exercitu deleuit apud Cānas, vbi senatores xc. alij ad xl. v. millia perierunt: vbi & annulorū modij tres reperti sunt. Inde omnī metu accessit proximē Romā, & ad tertium vsque lapidē Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum victus à Scipione Romam liberauit metu. Lilius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta coniuratorum manu patriā feruitute liberauit, expulitq; Nicoclem tyrannum. Cōposito patriæ statu dux Achæorum factus, eorum Rempub. annos xxi. feli-

ciffimè administravit, Locridem, & Calydoniam depopulatus est; Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulis Argæorum tyrannos Aristonicum primò, deinde Aristippū bello sustulit. Ætholos Athis inimicos plerunq; debellauit. Sublatus demū dicitur, & veneno potus à Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit. Annos XIII. felicissimè imperauit, suisq; reliquit multas illustres victorias.

Demetrius Poliorceus. Antigoni Macedoniae regis filius, traiecit Euphrate Babyloniam occupauit Athenas à Cassandri & Ptolemæi Imperio redemit. Cyprum expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit. Bœotios accepit in deditiōem. Pyrrhum ab oppugnatione Theffaliæ repressit. Ad extremum fortuna insidiante venit in manus Antiochi.

Epaminondas, Thebarum princeps, cū Lacedæmoniis congressus, multas victorias resulit. Traiectus læcea in castra semianimis relatus, vbi audiuit saluum esse scutum suum, nec ab hostibus raptum. Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. Atque ita veluti gratulabundus expirauit.

Lysimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iussu datus in prædam (quod Calisthemi captiuo ad remedium calamitatis dedisset venenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaque lingua feram exanimauit. Quo illustri facinore conciliatus est Alexandro. Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Leuinum consulem apud Heracleam bellorum nouitate turbauit. Ad vigesimum ab vrbe lapidè castra posuit, Curio, & Fabricio congressus est, Argos obsedit, vbi tegulæ iactu ad extremum fertur periisse.

Philippus Macedo Athenienses vicit, Traiecit in Illyricū, Larissam vrbe cepit: expugnauit Theffaliā, & Methonē Magnesiæ vrbe. Dux à Thebanis delectus contra Phocenses, eos diripuit, Olynthios deleuit, Arisbā Epiri regē regno deiecit. Byzantiū obsedit, vbi longa mora consumptus ad Pyrticā se cōuertit. Scythas stratagemate superauit. Rebellantes iterum Athenienses domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracusas à Dionysij tyrannide liberauit, tyrannū in exilium misit. Leoninorum principem nomine Icerem bello captū interfecit: Marmercum Catanæ tyrannum in fugam vertit. Leptinum (qui Apolloniam per vim ceperat) captū & vincitum Corinthum misit. Carthaginienses in Siciliam irrupentes superauit, eorūque castra diripuit.

Cænes

Cænes Theffalus quū multis interfuisset præliis, nunquam tamen lædi potuit. Hinc natum proverbium, Inuulnerabilis vt Cænes. Nestor apud Ouidium lib. 12. Vestro fuit vnicus xuo Contepor ferri, nullòque forabilis ictu Cynus, at ipse olim patientem vulnera mille Corpore non læso Perrhæbū, Cænea vidit, Cænea Perrhæbum, qui factis inclutus Othryn Incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit in bello contra Pylon primus è nauis profliens, nec vulneratus est, nec scutū amisit. Aduersus Amphipolim strenuè decertauit. Tandē insimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quū in bello Peloponnesiaco, accepisset ab oraculo victricem fore gentem, cuius princeps bello periret: relictis vestibus imperatoris, gregariū se finxit militem, eoque modo inimicis occidendum se præbuit.

Idamhyssus Scytharū rex, bello res magnas gessit, multum Asiæ subiugauit, & totam propè Ægyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britannia, adeo bellica virtute excelluit, vt quadringentos & sexaginta viros in prælio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua sculptum draconem præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Christiparæ genitricis effigies, vt omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, veluti adiutricē. Vtebatur lancea ardua, & inusitati pōderis, quam secum deferri semper volebat. Cantatissima est eius virtus, & eius recens propè memoria, frequēsq; fama in ore omnium:

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manū conserere cum numerofo illo, omnium post homines natos populosissimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud Angustias Thermopylarum, vbi parua victoria immortale quoque sibi nomen peperit. Idem quoque milites solebat hortari, vt pranderent, tanquā apud inferos cœnaturi: quo verbo volebat eos esse vacuos metu. Iustinianus lib. 2.

Clodoneus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno suo expulit, Alaricum eorū regem cecidit. Aliaq; permulta egit facinora, quibus docuit gentem suam ad arma natam.

Hulius filius *Theodericus*, Turingiam cum rege subiugauit. Traiecit in Italiā cum LXXX. millibus armatorū, Belisarij copias repentino fregit impetu. Transpadanam regionem vicit. Decem Burgundiorum millia Gotthis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos vno impetu fudit. Traiecit Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros, regno Fran-

eorum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam vocatos profligauit, cæcis ex eorundem exercitu ccc lxx millibus. Amorem alterum eorum regem, suppetias Athimo apud Narbonem oblecto ferentem deleuit. Gothos (qui Hispaniam citeriorem Galliarum partem annos iam ccc urbauerant) profligauit. Omnem potestremo Galliam Francorum regno subiecit. Volat.

Carolus Magnus Pipini secundum filius, euidem virtutis Gallicæ reliquit argumentum. In primis Aquitanorum regem Himulduum in deditionem accepit. Accersitus ab Adriano Pont. Longobardos cum duce Desiderio, Italia expulit, quæ annos iam dccc. possederant. Domum reuersus bellum Saxonum (quod annos propè xxxiiii. durauerat) quamuis interpolatū, persecutus est. Quos sub iugū redactos, ad Christianæ quoque pietatis cultū induxit. Atgolandum Sarracenum, Hispanosq; male de Christo sentientes, subiugauit Beneuentanorū (qui duce Araiso in Romanum Pont. tumultum parabant) repressit. Taxilonem Bauariæ ducem, res novas molientem, sola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godofredū Normanorum ducem, Francorum socios vexantem in potestatem suam redegit. Leonem tertium Pont. à Romanis expulsum, suæ sedis restituit. Cui tantæ virtuti adiecit amorem literarum, quas vsque adeo & amabat & mirabatur, vt Parrhisiensem Academiam primus instituerit. Erat corpore procerus, vestis præter consuetudinem viribus.

Gedeon iudex Hebræorum percussit quatuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebec, & Salmana. Interfecitq; ex eorum exercitu cxx. millia hominum apud Iordanem nocte vna. Iosephus lib. 5.

Fecit *Themistocles* filium suum *Cleophantum* in equestri facultate adeo strenuum, vt equis rectus insisteret, & rectus iacularetur, aliâque per multa efficeret stupenda. Cælius cap. 12. lib. 8.

Conon, dux Arhemiensium, fuit bellica virtute clarissimus, qui Lyfandrum Lacedæmoniorum ducem terrestri prælio vicit, & Athenarum restituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iust. nus lib. 5.

Pompeius magnus Syllæ primum partibus adhæsit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritanæ triumphauit, nondum patiensibus annis. Contra Scitorum in Hispaniam profectus, Metelli copias se coniungens, cum cum nota factione sustulit. Pyratum bellum tribus cōfecit mēsis. Triumphauit de Mithridate rege Ponti. Tigranem vicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua sua prouolutū regno restituit. Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorum rege Aristobolo, & triumphum vnâ cum filio Tigranis ducto. Reuerfus ex Oriente triumphū egit biduo, prænotatis

notatis victarum gentium titulis. Ad extremum verso fortunæ Zephyro victus à Iulio Cæsare in campis *Philippicis, coactus est velut profugus ad Egypti regem Ptolemæum se recipere, vbi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est.

Victor Pompeij *Cæsar* Galliam omnem decennio subegit, eamque redegit in prouinciæ formam. Germanos, ponte super Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus. Aggressus est Britannos ignotos antea, superatisq; pecunias & obsides imperauit. Macedoniam transgressus, Pompeium per quatuor penes menses, maximis oblectum operibus ad extremū Pharsalico prælio fudit, & fugientem Alexandriam persequens, occisum vt deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficillimum gessit. Victor Egypti regnum Cleopatraz, fratrisque eius minori permisit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum transiit, vrgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus præferocē intra quintum (qua affuerat diem) vna profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeij socerum, & Iubam reliquias partium Africa refovertes deuicit, & Pompeij liberos in Hispania. Cōfectis bellis quinque triumphauit. Primum triumphum egit Galliam sequentem Alexandrinū, ex victo & interfecto Ptolemæo. Hinc proximum Africanum ex Iuba debellato. Deinde Ponticum de Pharnace. Nouissimum, Hispaniensem de Pompeij liberis. Restante domum Fortuna, quum optimatum partibus esset formidolosus, Bruti, Cæsij, & aliorum coniuratione, tribus & viginti vulneribus in senatu confossus est. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæsare socius cum Lepido, & Augusto contraxit. Brutū & Cassium Cæsaris interfectores vicit in Macedonia. Profectus in Asiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem securi percussit. Phraati Medorum regi congressus, quum victor euassisset, victum ad Araxem vsque persecutus est. Armeniæ regem, Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo vidit se positum in gremio luxuriantis Fortunæ (in quo parum sibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatraz, quam repudiata Octauia Augusti sorore sibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuiliis. Hinc Augusti nata indignatio, cui apud Actium congressus, & ad extremum victus, profugit in Alexandriam, ibique gladio se confodit.

Avtilius Regulus consul suis Salentinis triumphauit. Primum Romanorum ducem in Africam classe traiecit. Quassata Amilcharis classe naues longas lxxi. oppida ccc. ac totidem hominum millia cepit. In Africa portetofæ magnitudinis serpentem occidit. Captus demū infidiis Xantippi Lacedæmonij mercenarij militis,

miserabili exitu ab inimicis enecatus est.

C. Acilius Cæsaris miles, nauali ad Massiliam prælio, iniecta in puppim hostium dextra, & obruncata eâ leua apprehendit. Nec ante dimicare desistit, quam captâ profundo mergeret, Atheniensem illum *Cynegirum* imitatus, qui in consecranda Xerxis classe, idem legitur fecisse. Herodotus lib. 6.

Acilius Belisarij miles, solus ad portâ Pintianam Gothorum repressit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliscos obfedit. Veios decenniali obsidione domuit. Gallos Senones Roma pepulit, eisque vexilla Romanorum extorsit. Quinto dictator Celsus iterum Romam petentes ad Anienem fluuium superauit.

M. Curius Dentatus triumphauit de Samnitibus. Iterum de Sabinis. Tertio de Lucanis ouans urbem ingressus est. Pyrrhum Epyrotarum regem ex Italia pepulit. Legatis Samnitum aurum offerentibus, quam accipere. respondit se malle imperare aurum habentibus, quam accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flamini filius, qui ad Thrasymenum Annibali inauspicatè congressus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniam regem prælio fudit, castris exiuit. Thessaliam, iuuantibus Ætholis, & A carnantibus, vexauit. Ciuitates quæ sub Philippo erant per præconem liberæ esse pronuntiauit. Demetrium obsidem accepit quæ postea pecunia multatam in regnum restituit. Labin Acedæmoniorum tyrannum subegit. Legatus in Græciâ contra Antiochum & Ætholis ad confirmandas in fide Romæ. ciuitates missus est.

T. Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in dedicatione accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolæ plurimos exposuit venales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium à Gallis defensum nomen fortitus, annos xvi. natus militem voluntarium se obtulit. Militariis donis xxxvii. à suis ducibus donatus est. Cicatrices habuit xxxiii. in corpore. Plin.

M. Claudius Marcellus (Gallos qui se Insubribus iunxerant) iuxta Padum vicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem inuictissimum ducem primus apud Nolam superauit. Contra Syraculas profectus, triennio urbem oppugnauit. Tandem interfectus est ab exercitu Annibalis apud Venusiam.

C. Martius septies consul, Iugurtham captum in triumphum duxit. Cimbros in Gallia. Teutones in Italia oppressit, deque his triumphauit. Apuleium & Glauciam prætores sediciosos interemit, Syllam victum coegit Minturnis delitescere inter paludes. Spiculatorum Gallum ad inferendam sibi mortem missum, vultus maiestate deterruit, Plutarchus, & Lilius.

Porſenna

Porſenna rex Etruscorum dum Tarquinius in urbem restituere tentans Ianiculum cepisset, *Horatius Cocles* pro ponte sublitio stetit, substinuitque hostile impetum, donec pons à tergo frangeretur, quo cum Tyberim decidit. Sabellicus: quinque sibi pontem passus post terga reuelli, ipsa licet contra staret Etrusca phalanx.

Scipio Africanus annum agens xvii. principio secundi belli Punici ductus in castra, circumuentum ab hostibus patrem liberauit. Post Cænensem cladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulos coegit, se non relicturos patriam. Mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obtulit, natus annos x x i i i i. ubi Carthaginensem nouam vno die expugnauit. Ad subalensem superauit. Mazinissam nepotem in bello caprum auo remisit. Syphacem regem vici cepit. Annibalè ex Italia accersitum superauit Carthaginemque Romanis fecit tributariam. Reuersus Romam triumphauit. Consul in expeditionem Asiaticam profectus, omnia suis auspiciis rexit Antiochum subiugum misit. Accusatus demum quod prædã Asiaticam non totam in ærarium contulisset, Linternam secessit in villam suam, perreſus ingratitude urbis. Lilius.

Scipio Æmilianus, Pauli Æmilij filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scaua Centurio Cæsaris in Gallia solus in acie restitit. Quum in hostes rueret, & iam telo femur transfixus esset, contrususque; caput idu saxi, clypeo & galea dissectis, gladioque fracto, duplici lorica munitus, se in mare proiecit. Et quum natando peruenisset ad suos, Parce (inquit) imperator, Arma perdidisti. Tranquillus scribit eum effosso oculo, transfixisque humero & femore, ac clypeo centum & viginti foraminibus terebrato, castelli commissi portam non reliquisse.

Paulus Æmilius, Æmilij Pauli consulis, collega Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit. Persecum Macedoniae regem cepit, demum in triumphum duxit. Proconsul in Hispania cum Vascetanis & Lusitanis aduerso Marte pugnauit. Anno tamen sequenti Lusitanos fudit, caesis ex eorum exercitu xviii. millibus. Captis vero p. xxx.

Aurelianus Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus vno die octo & quadraginta sua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyrae reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Tetricum subiugauit. Mox in Ægyptum traiciens, regionem pacauit, sublato Firmo, factiones ibidem suscitatae. Roma postremo reuersus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiscus

Iustinianus Imp. Persas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africam Rom. imperio totam restituit. Gothos iterum in Italiam

irrupentes fudit, Mauros Africam infestantes cum Attila rege subiugavit. Quæ magna ex parte auspicijs Belisarij gessit. Propter tot victorias dicebatur Alemanicus, Gothicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus vocatus est. Pugnavit in hostem c. x. præliis. Cicatricem auersam nullam, aduersas xlv. tulit. Coronis donatus est aureis viii. Obsidionali vna, Muralibus tribus, Ciucis xiiii, Torquibus lxxxi, Armillis plus centum & sexaginta, Hastis xviii. Phaleris item quinquies victisq; Triumphavit cum imperatoribus suis triumphos nouem. Autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (vt scribit Plinius) secundo stipendio dextram manum perdidit. Stipendium duobus. ter & vicies vulneratus est. Bis ab Annibale captus. Bis vinculorum eius profugus xx. mensibus nullo no die in catenis & compediibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnavit, duobus equis infidente eo suffossus. Dextra sibi fecit ferream, eaq; religata præliatus est. Cremonam obsidione exemptit. Placentiam tutatus est. Duodena castra hostium in Gallia cepit. Vit etiam Fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica;

C. Tacitus prodit *V. Ispahanum* consules antiere agmen. Locum capere, cibo sortuto, veste habitumq; vix a gregario milite discrepare, legiones habuisse exercitas bello, noctu iterisse in excubijs, milites stratagematibus, dolisque bellicis intruxisse.

M. Annius Torquatus, Gallum prouocatem, scuto, & gladijs duobus armatus, ornatumque torque, & armillis, viribus adolescentia, magnitudine, & virtute antestantem cæteris, occidit, mortuo torque detraxit. eamq; sanguinolentam collo suo imposuit. Quo facto, ipse posteriq; eius Torquati cognominati sunt. Autor Gellii. ca. 13. li. 9.

Augustus Imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano subiecit imperio. Sueuos, Carthagosq; delcuit. Sicambros in Galliam transtulit. Pannonios stipendiarijs adiecit, Getarum populos, Basternasq; læcessitos bellis ad concordiam impulit. Obfides accepit a Persis, creandiq; regis arbitrium. Ad eum Æthiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miserunt. Bella ciuilia quinque gessit, Mutinense, & Actiacum aduersus M. Antonium Philippense in Brutum, & Cassium; Perusium aduersus L. Antonium Triumviri fratres; Siculum aduersus Sextum Pompeium Pompeij filium. In bello Mutinensi non modo ducis, sed etiam militis functus est munere. Nam aquilifero legionis suæ grauiter vulnerato, ipse aquilam humeris subiit, diuque portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus Imperator, bello Sarmatico tribunus, transmissio Danubio

bio multa fortiter fecit. Donatus est hastis puris quatuor, Coronis valaribus duabus, ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera vna librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegijs Romanos quosdam bellicosos his verbis enumerat:

Et quem deceptæ plecentem crimina dextræ
Cernere magnanimus Porfenna non potuit.
Tercentum Fabios, astartoresq; Camillos.
Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosque duos geminosque Catones,
Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Cossus, nec te Marcelle relinquit,
Non Curios, Porcos, Fabriciumque senem.
Tollat in immentum Syllam Mariisque feroces,
Pompeiosque duos, Cæsareamque domum.

Gylippus vir Lacedæmonius, bello strenuus, Athenienses multis bellis, multisq; cladibus affecit. Tibullus lib. 4. Non magni potior sit fama Gylippi.

Sunt & alij plerique virtute bellica memorabiles, vt ex Troianis Priamus, Æneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. Ex Græcis Agamænon, Menelaus, Achilles, Ajax vterque, Patroclus, Vlysses, Nestor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quipiam se conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Æneæ virtutem Diomedes apud Vergilium libro 11. his aperit versibus.

Munera, quæ patriis ad me portastis ab oris,
Vertite ad Æneam: stetimus tela aspera contra,
Contulimusque manus: experto credere, quantus
In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam, &c.
His adduntur, Adrastus, rex Argiuorum, Agefilaus, Brennus, Cambyfes, Carilina, Cimon Atheniensis, Crælus, Euander, Iugurtha, Iason, Hercules, Pacorus rex Parthorum, Perseus, Theseus, Pyrrhus, Pyrrhus Achillides, Tydeus, Thrasibulus, & alij plerique poetarum carminibus cantatissimi.

FORTISSIMI, FORTITVDINE CORPORA.

Vergilius lib. 8. Æn. fingit Herulum tres animas habuisse, tertio sternendum fuisse. Nec aliam ob causam (vt coniectere est) quam propter inuictitatem, & portentosas hominis vires. Sit autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra sub tartara misit:
Nascenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat:terna arma mouenda,
Ter letho sternendus erat,cui tunc tamen omnes
Abstulit hæc animas dextra,& toridem exiit armis.

Gratianus pater *Valentiniani* Imp.funarius est appellatus, quòd venalitiū funem portanti quinque milites non possent extorquere. *Sex.* *Aurel.*

Cleomedes *Astypalæus* *Lacchum* *Epidamnium* pugilem armatū vnico actu inermis occidit,occisi latera aperuit, & iniecta manu eduxit intestina.Ob quam feritatem, quum à iudicibus in ius vocaretur,per forum abiens,columnam)qua ludi literarij domus fulciebatur)dissecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in *Mineræ* templo arcem ingressum operculo se obtexisse,vbi nusquam repertus sit.*Plutarchus* in vita *Romuli*, & *Crinitus* cap.1.lib.15.

Milonem Crotoniatam,dum constitisset,nemo vestigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In *Olympia* bonum per stadiū retento anhelitu portauit,quem ictu pugni interfecit,& vno die integrum deuorauit.Quum autem nimia neruorum fiducia arborem vellet didacere, brachiis hinc inde contractis,& deficiente conatu retētus,lupis fuit præda. *Iuuenalis* *Satyræ* 10. Viribus ille *Consi* periiit, admirandūq; lacertis. *Cælius* cap.21.lib.5. De *Milone* meminit *Gellius* li.15. cap.16.

Titormus *Buse* qua fuit quispiam,procero corpore,viribūq; portētosis,cuius vires quum *Milo* vellet experiri, ille in *Euenum* descendens permagnum arripuit lapidem, quem ad se protraxit, & inde propulit, bisq; & ter hoc ipsum effecit, postea erexit, erectūq; & humero impositum ad quinquaginta vlnas vexit. Hunc autem lapidem vix emouebat *Milo*. Aliud item roboris sui argumentū exhibuit *Titormus*. *Maximi* enim tauri pedem corripuit, furentēque, & inde proripere se cupientem constantissimè retinuit. Quod videns *Crotoniatae*, *O Iupiter*, inquit, an alterum nobis profeminasti *Herculem* hunc? *Cælius* cap.69. lib.11.

Poetæ scribunt *Cacum* immanem fuisse latronē, *Vulcani* filium, ignes, & flammæ ore vomentē, qui boues cauda raptos inuertis vestigiis, causa regendi furti, in speluncam traxerit. Fabulantur quoq; tam prodigiosis fuisse viribus, vt cavernā suam obice montis, vix iuga mouissent quinq; bis illud onus. Nititur hic *Hummeris* (cælum quoque federat, &c.

Monychus nomen est Centauri, qui arbores & saxa pro telis iacula

iaculabatur. *Lucanus* lib. 6. *Pharsæ*. Asperate *Pholes* frangentem *Monyche* saxa. *Ouid.* in *Ibini*: Quiq; trabes pressas ab humo mirrebat in auras. *Iuue.* *Saty.* 1. Quantas iaculetur *Monychus* ornos. Idem quoque fingitur de *Rhæto* Centauro. *Luca.*

Tæque sub *Oeteo* torquentem vertice vullas
Rhæte ferox, quas vix *Boreas* inuerneret ornos.

Scinis latro fuit prope *Corinthum*, summas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines discerpebat, truncis cū magno impetu in aëra laxatis. *Ouid.* in *Meta*. Occidit ille *Scinis* maguis male viribus vsus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram latè sparsuras corpora pinus.

Quantæ fuerint *Turmi* vires hoc licet arguere, quòd singulari certamine *Saxum* antiquū ingens (campis quòd forte iacebat *Limes*) in *Æneam* contorsit. *Autore* *Verg.* Vix illud lecti bis sex ceruice subirent, Qualia nunc hominum producit corpore tellus.

Iunius *Valens* (qui in prætorio *Augusti* meruit) vehicula cum culeis sustinebat. *Carpenta* comprehensa vna manu retinebat, cōtrā nitentibus iumentis.

Rusticellus mulum suum tollebat, inquit *Varro* apud *Plinium*.

Lysimachus leonem (cui *Alexandri* iussu fuerat expositus) strangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum est leonem insolita magnitudine confectum in *Olympo* monte à *Polydamante* athleta inermi. Eundem quoq; scribunt in armenta bouum intrasse, vbi taurū magnitudine insignem, altero posteriorum pedum arripuerit, ferocientēq; & prærabido impetu profilitentē, nō dimiserit prius quàm in eius manu vngulam reliquerit. Narratur etiam *quadrigas* tota vi concitatas constantissimè retinuisse. Qua fortitudinis fama permotus rex *Darius*, *Artaxerxis* filius, virum magnæ mercedis pactione *Susa* pellicuit, Eò quū venisset *Polydamas*, tres omnium *Perfarum* fortissimos (qui vnà ex prouocatione arma, susceperant in aduersum) solus cōtrucidauit. Cui inusitato robori cōfidens, dum forte fortuna cū aliquot aliis in spelunca recumberet ad mensam, conuulsūq; supernè scopulus ruinā minaretur, & omnes ad fugā impelleret, solus ibidē remansit, fore sperās, vt saxū decidens facillè sustineret, quo tamē oppressus est. *Cæli.* ca. 56. li. 7.

Sabinus *Syrus*, vir fuit memorandæ fortitudinis, qui tēpore *Titi* *Vespasiani* primus *Hierosolymæ* muros ascendit. *Iosephus* lib. 7.

Sanson mille quondam *Philistæos* asini maxilla interfecit. Ligatus domum cōcussit ac diruit, eaque ruina oppressit quàm plurimos. *Portas* vrbis euellit. *Capillis* demum à *Dalida* meretrice rasis, in quibus robor fatale continebatur, venit in hostium in anus

Taurus Iubellius Campanus, vir fuit memoranda fortitudine, qui in castris Annibalis Claudium Asclium Romanum ingenti hominem robore ad duellū prouocauit. Idem capta à Fulvio Capua, vxorem, liberos ac se postremo ante pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hostem ex prouocatione dimicantem, inermi dextra vno digito superauit, & postremo correptum in castra transtulit, Plinius lib. 7.

Agato vir fuit Athenis monstrosæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipsa etiamnum adolescentia vassa coma, hirsutis oculis, & iunctis, vt vnus propè videretur. Lata facie, naso Aquilino, ceruice torosa, pectore vasto, cruribus breuibus, ac extrâ incuruatis: Erat ei tegmen lupina pellicula. Frequens cum apris lupis & tauris certamen quorum vulnera ostentabat. Vescebatur lacte asinino. Cratera sibi iussu Herodis oblatum respuit, dicens: Haud purum esse, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem sibi viribus conferendum reperit. Missus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumque euasit victor. Quod quū ægre ferrent, insidias in opportuno loco tenderunt. Constituerunt enim iuuenes omnium fortissimos, qui transeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius li. 6.

Selenus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robusto, adeo vt taurum syluestrem in Alexandri sacrificio elapsum sese opponens, vtraque manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius latronem Ægyptium vocabat) statura fuit ingenti, oculis promicatibus capillo crispo, fronte vulnerata fusco vultu, reliquum corpus pilosus, & hispidus, ita vt Cyclops vulgò diceretur. Robore autè adeo insignis, vt Triarium vinceret. Nam & incudem pectori superpositam, tondentibus fabris constanter pertulit, quū resupinus, & in manus curuatus pendere magis videretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus *Maximum* Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuisse Milonem sui seculi, quod is hamaxas traheret. Rhedam onustam propelleret, aliæque item plurima perficeret, si dem vix capientia. Auctor Capitolinus.

Aristomenes Messenius solus e c. c. Lacedæmones occidit. Tandem vulneratus, & captus pœnam per cuniculos, subterraneasque cauernas effugit. Iterum captus, custodibus somno sepulcris, accessit ad ignem, & lora combussit. Tertio captum quum Spartani dissecuissent, introspexisse, qualis esset, repertus est hirsuto

hirsuto corde. Auctor Plin. lib. 11. cap. 37.

Fusus Salmius duo centenaria pondera pedibus, totidē manibus, & ducentaria duobus humeris cōtra scalas ferebat. Plin. c. 20. li. 7. Plinius ait se vidisse *Athanatum* quendam prodigiosæ ostentationis, quinquagenario thorace, indutum, cothurnisque quingentorum pondo calciatum, per scenam ingredi.

Atilius, seu Atilius, Cæsar's miles, nauali apud Massiliam prælio hostem ingressus puppim, abscissa dextra vmbonem sinistra retinuit eouisque vultibus terrens vt prostratis omnibus, nauem occuparit victor. Auctor Plutar. c. in Cæsare.

M. Seruilius vir consularis, tricies & vigesies in singulari certamine pugnavit, ac semper trucidauit hostē. Idē Plut. in Aemilio.

Bithon quidam (vt apud Cælium testis est Pausanias) taurum humeris gestabat, cuius memorabilis & prodigiosæ fortitudinis indicem habuit statuam Argis.

Cynegirus Atheniensis in bello Persico magna pertinacia in cōsectandis hostibus vsus est. Nā & nauim onustam dextera manu tenuit, ea amputata sinistram iniecit: quam & ipsam quum amississet, nauem modicus arripuit, morsuque retinuit furenti similis. Auctores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidisse *Lucio Glauco* viro Romano, vt vtramque amiserit manum, quum Afrubalis nauem detinere voluisset.

Skyoldus, *V. sfo*, *Fresicus*, *Starchatherus*, nomina sunt apud Saxonem Grammaticum, hominum magnis viribus & magno robore præditorū. Quorum *Skyoldus* Lothari Danorum regis filius, quū ab adolescentia venandi studio flagraret, immanem (cui nemo audebat cōgredi) belluam subegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata est. Idem postea repertum miræ magnitudinis vrsū, & insolitæ granditatis, cingulo detinuit, focis que præbuit occidendum. Complures quoque spectatæ fortitudinis athletæ ab eodem superati sunt. E quibus *Artalus* & *Scarus* illustres fuere.

V. sfo maiore erat corpore, quàm vt armis vti posset alienis. Oblatis compluribus gladiis, manu capulum stringens frustillatim singulos agitando cōminuit. Nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concussionis motum, in varias partes effringeret, ac dissolueret. Saxo lib. 4.

V. lbo *Fresicus* Harald's regis miles, præter vndecim, quos in acie vulnerauerat, viginti quinque delectorum pugilum interfecit: Idē nemine propius cum ipso congredi audente, sagittis impetitus exlucitibus prius perforatus est, quàm lapsis corporis viribus genua reclinaret.

Starchatherus iam senex, gemino cinctus ense, totidem baculis infir-

infirmam senectutem iuuabat. Cui quum popularium quidam illudés inutilem & superuacuum dixisset gladiatorū vsum, ac propterea alterum sibi donari per ludibriū petiisset, iussu accedente spe petitionis Starcatherus gladio transfuerberauit. Ad cuius facti vltionem, quum duo Hatheri milites magno equorū cōcurfu aduolassent, vtrumque occidit, Facti causam percontanti Hathero, respondit, se semper pœnas ab irrisoribus exigere solitum, nec vnquam impunè sibi à procacibus insultatum.

Paulus Diaconus scribit, *Amelongum* Romualdi Longobardorum regis militem, quèdam Gracum equitantem istu baculi sella excussisse, & in aëra supra caput suum leuasse.

Perunt *Odenatum* Zenobiæ Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum, primâ ætatem exercuisse in capiendis leonibus, pardis, vrsis, cæterisque syluestribus feris: Famem insuper, ætus, frigora, pluuias vbiq; pertulisse: quibus duratus bellicas postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambysis, solus arcum ad duos digitos cōplicabat, què nemo Persarum poterat incuruare. Author Herod. lib. 3.

Diosippus Alexandri fuit miles fortissimus, qui prouocatus à Gorrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatū humeris porta Locrensiū statuit, quod miraculi gratia visebatur. Idem quoque Temeseū quèdam reddere compulit, quæ cuique magno scœnore extorserat. Erasinus, & Volater.

Fuit *Carolus Magnus* (vt iam dictum est) procero corpore, vastisque præter humanam consuetudinem viribus. Cuius rei haud dubia sanè reliquit argumenta tam præclaris, tamque multiplicibus victoriis.

Telamon propter insignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus est, & Hestionem possidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpendas fuerat missus) viribus sustulit.

Periclymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib. 12. vires suas sic exprimit: Tunc ego de hueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni, si non superare, inorari Hæctoris arma meis.

Theus Egæi filius Herculeæ virtutis æmulus, Scyronem, & Procastem latrones, Scinin arbores complicantè, Creontem Thebarū tyrannum, Minorarum monstrum biforme, Centaurōsque plurimos interfecit, & (vt fabulantur poëta) ad inferos descendit cum

cum Pyrritho o, vt Proserpinā raperent. Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his verbis:

Quum fuerit Scyron lectus, toruūsq; Procustes,
Et Scinis, & Tauri, mixtæque forma viri.
Et domite bello Thebæ, fuitq; bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum verba fidem capiunt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiōsis viribus extitere) laudem multis interuallis excesserit fortissimus ille Iouis & Alcmenæ filius *Hercules*. Qui odio noueræ Iunonis agitatus, multa passus est, & plerisque naturæ portētis expositus, à quibus tamen semper rediit victor. In primis dum adhuc esset infans, duos angues arctatis gutturibus elisit. Proiecti factus in Læna paludè certamen suscepit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante dum vnicus amputabatur vertex. Leonem Nemæum toti populo formidolosum, precibus Molochi pastoris (à quo susceptus fuerat hospitio) interfecit. Alterum item in Thessalia non minus terribilem Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta vastantē itidem iugulauit. Cæterū aripedem, & aureis cornibus decorā, cursu arripuit. Harpyas volucres immundas, virgineum præferētes vultum, prope Stympalum Arcadiæ lucum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammam vomentem distentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in varias formas se cōmutantem vicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitem cruore pascentem occidit Busyrum regem, Neptuni & Lybiæ filiū, hospites mactantem, & adiacentes Nilo regiones atrociniis deprædantē, itidem interfecit. Antæum Gigantē (cui terra mater suppeditabat vires) lucta superauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hesperidibus, interfecto (qui corū custos erat) Dracone. Gerionā tricorporē vita spoliavit & armento. Amazonū reginæ Balteum abstulit. Cacum Vulcani filium & latronē, flammam oie vomentem de medio sustulit. Nessam centaurum Deianyræ raptorem, confodit iaculis. Hestionam Laomedontis filiam liberavit à monstro. Troiā deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cælum humeris (vt ad exprimendas vires fingitur) sustulit. Iunonem in papilla vulnerauit, velut laborum suorum autorem. Descendit ad inferos, ibique Cerberum rapuit, raptum, & carhenis vinctum, in auras eduxit. Theseum liberavit. Lycum Thebarum regem (quod Megarē vxori suæ stuprū inferre voluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui non potuit superesse, Amor. Vnde Ouidius:

Quem non mille feræ, quem non Steleneius hostis,
Non potuit Iuno vincere, vicit Amor.

GIGANTVM QVOR VNDAM NOMINA
ET ALIORVM INVSITATAE
magnitudinis hominum.

Quoniam de prodigiosis viribus facta est mentio, decens & congruum videtur, ut subsequantur Gigantes, & qui inusitata fuerunt corporum magnitudine, finguntur autem Gigantes terrae filij, unde & Terrigenae vocatur à Lucano scribente. Aut si Terrigenae tentarent astra Gigantes. Dicuntur & impetum fecisse in deos, eosque caelo detrudere voluisse, cuius rei causa Dei omnes mutatis formis deliuerior. Vnde Ouid.

Emissumque ima de sede Typhoea terra,
Coelitis fecisse metum, cunctisque dedisse

Terga fugae, &c.

Fuerunt ingentis staturae, unde & ex his nonnulli caelum humeris dicuntur sustinuisse, ut Atlas Hercules: Fulmine omnes percussit sunt ob praedictam impietatem. Pugna illa vocatur Gigantomachia. Ipsi vero aliter dicuntur Phlegraei fratres, à Phlegra valle Macedoniae, ubi cum caelestibus pugnauere. Seneca in Thyeste: Nunquid struitur via Phlegraeos alta per hostes, & Thessalicum Thressa premitur Pelion Ossa. Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente: Titanas ausos rumpere imperium Iouis. Antiquitus sic formabantur, ut eorum pedes in draconum volumina definerent, quod ea ratione factum est, ut intelligeremus, eos nihil rectum aut sublime cogitasse, quum detorti eorum gressus ad inferna demergatur. Auctor Vectius apud Macrobiū: Ea est causa, quam obrem vocentur à poetis Anguipedes, & Serpentinae. Ouid. lib. 1. Metam. Qua centum quisque parabat iniicere Anguipedum captiuo brachia caelo. Pontanus: Tunc deus, tunc Anguipedes victore gigantes. Ouid. lib. 4. Trist. Sphingaeque & Harpyas, serpentinaeque gigantes.

Nunc seriatim dicendum est de his quorum frequentior est apud scriptores mentio: Verg. lib. 1. Georg. de quibusdam meminit: Tum parui terra nefando caelumque laetumque creat, saeuumque Typhoea, Et coniuratos caelum rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atque Ossae frondosum imponere Olympum. Ter pater extractos deiecit fulmine montes.

De *Iapeto* Syllius lib. 12. Apparet procul Inarime quae turbine nigro fumantem premit Iapetum, flammamque rebellem Ora reiecit ante.

De *Typhoeo*, seu Typhone Verg. libr. 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile Inarime Iouis imperiis imposita Typhoeo. Valerius Flacrus lib. 2. Horror abest, Sicula pressus tellure Typhoeus. Vergilius in Cyri, Additur aurata confixus cuspide Typho, Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam aliis: Nondum post genit

tos

tos tellus effœta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur *Alaus* Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimede à Neptuno violata geniti, *Othos* & *Ephialtes*, Verg. in Culice. Nam vincens sedet immanis serpentibus Othos, Deuinctam moestus procul aspiciens Ephialtem Conati quodam quum sint incedere mundum. Idem lib. 6. Æneid. Hic & Aloidas geminos immania vidi Corpora, &c.

Enceladum poetarum fabulantur in Sicilia fulminatam, ut Othum in Creta, Typhoeum in Campania. De hoc Verg. lib. 2. Æne. Fama est Enceladi sem' ustum fulmine corpus. Virg. mole hac, ingentemque insuper Ætnam Impositam ruptis flammam expirare caminis, Et fessum quoties motat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, & caelum subtexere fumo. Idem in Ætna: Murmure Trinacrio morientem Iuppiter Ætna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gygas fuit nouem iugerum, qui quum Latonem vim vellet inferre, ab Apolline sagittis confossus est, & ad inferos detrusus, ubi à vulture corroditur, fibris, & iecore semper renascentibus. Verg. lib. 6. Æn. Nec non & Tityum terrae omniparētis alumnū Cernere erat, cui tota noue per iugera corpus Porrigitur, rostroque immanis vultur adunco Immortale iecur tūdens, fœcundaque pœnis viscera, nec fibris requies datur vlla renatis. Ouid. lib. 1. de Ponto.

Polyphemus Cyclops, Neptuni filius ex Thoa propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes. De hoc Verg. li. 3. Æn. Nam quantus, qualisque cauo Polyphemus in autro Lanigeras elaudit pecudes, atque vbera preffat.

Ægeon gigas est, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. Fuisse fertur centimanus, unoque ictu centum scopulos in Iouem torssisse. Verg. libro 10. Æneidos. Ægeon qualis, centum cui brachia dicunt, Centenasque manus, quinquaginta oribus igne Peetoribus arfisse, Iouis quum fulmina contra Tot paribus streperet Clypeis, tot stringeret enses. Hunc poetarum fabulantur à Neptuno fuisse alligatum maris Ægei scopulis. Stat. Audierat duros laxantem Ægeona nexus.

De *Briareo* Claudianus: Quae brachia centum Briareus aliis numero crescente lacertis Tot simul obiectis possit configere rebus. Verg. lib. 6. Æneid.

Inter hos ponitur *Numas*, quem aiunt sub prochyta conclusum. Syllius lib. 12. Apparet Prochite sauum sortita Numanta.

De *Porphyrione* & *Adamastore* Sidonius: Hoc rotat excussum vibrans in syndera Pindum Enceladus, rapido fit missilis Ossa Typhoeo, Porphyrion Pangaea rapit, Rhodopemque Adamastor.

Anthaus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui Hercules lucta-

terra in ater augebat vires, quotiescunq; eâ attigerat. Luca. lib. 4.
Hoc quoq; tā vastas cumulauit mūnere vires Terra sui fœr⁹, q̄ cū
tetigere parentem, iam defecta vigent renouato robore membra.

Fuit & *Astræus* vnus è Titanibus, qui contra deos arma sum-
psere. Hic ex aurora ventos genuisse fertur.

Atlantem poëtæ fabulantur gigātem omnium maximum, qui
cœlum humeris sustinuerit. Quod fingitur propter eiusdē nomi-
nis montē in Mauritania tanta altitudinis, vt nubes contingere
videatur. Verg. Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet stellis
ardentibus aprum. Ouid. l. b. 5. Fast.

Gygem Heiiodus in Theogonia facit cœli & terræ filiū, & Bria-
rei fratrem. Ouid. Centimanumq; Gygem. Pontanus lib. 3. de Stel-
lis, quosdam enumerat.

Sunt & alij qui excreuisse dicuntur in Gigantā propē magni-
tudinem. Nam Agarho Atheniēsis (qui floruit etate Adriani prin-
cipis) adhuc adolescens fuisse dicitur altitudine octo pedum.

Fuit & *Porus* rex in India quatuor cubitis & palma procerus,
quem Alexander bello vicit.

Arnathas Bebrycius etionis cubitis longus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refossum septem cubitorum fuisse
monumentis proditur. Autore Plinio. Architreneus: Staturam cu-
bitis septem distendit Orestes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans
xlvj. cubitorum, quod alij *Orionis*, alij *Etionis* fuisse tradunt.

Etate Plinij visus est nouem pedum ac totidem vnciarū homo
Gabbara nomine ex Arabia aduectus. Architreneus: In bis quinq;
pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerūt semipede maiores *Piso* & *Secundilla*, quorū corpora mi-
raculi gratia asseruata sunt in cōditorio Sallustianorū hortorum.

Goliath gigas fuit quem Dauid fundæ verbere deiecit in terrā
& interfecit. Politianus in Nutricia: Pfallentēque deo regē, qui
turbine fundæ Ictā Philisthæo secuit puer ora Giganti.

Quām procerus extiterit *Maximinus* Impera: hoc satis, argu-
mento constat, quōd vxoris dextrocherio) id est ornamento Bra-
chiorum) pro annulo vteretur.

Saxo Grammaticus ait *Offitum* fuisse gigantem, & pastorem, cu-
ius armenta tutabatur canis Bionnonis cuiusdam.

Berosus lib. 5. antiquitatum *Noa* reponit inter gigātes & astro-
logos. Facit. Tuiskonem gigantem, cuius filius Mannus apud Sar-
matas regnavit etate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur *Hercules*, quem fosso Atlante
cœlum humeris subisse ferunt.

Arachne

Arthaceus vir fuit inter Persas procerissimus, etate Xerxis, vt
cui quatuor omnino digiti deessent à longitudine quinq; regio-
rum cubitorum. Autor Herodotus.

Oromedon quoque nomen est gigantis apud Propertium libr. 3.
scribentē. Te duce vel Ioui arma canam, cœloque minantē Cœcis
& Phlegreais Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait *Harthbenum* fuisse quendam ex Helsyn-
gia, qui raptas regum filias stupro fœdare glorię loco ducebat, il-
lum perimere solitus, à quo peragenda Veneris vsu prohibere-
tur. Atq; tantā in eo corporis magnitudinem extitisse, vt ix. cu-
bitis proceritatis eius dimensio tenderetur.

Fuit & *Gemagog* gigas cubitis duodecim procerus. Architre-
neus: Cubitis ter quatuor altum Gemagog Herculea suspendi in
aëra lucta. Idem: Gemagog arduitas Corinei fracta lacernis.

NANI, ET PUMI-

LIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo
extantes: vocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Stadius, Mi-
rantur Pumilos ferocios. Talis fuit Conopas, in deliciis Iulij ne-
pris Augusti, duos pedes & palmū longus, autore Plin. Cuiusmodi
etiam fuisse fertur Andromeda liberta Iulij Augustæ.

Manium Maximum & *M. Tullium* equites Romanos, binū cu-
bitorum fuisse, autor est Varro apud Plin.

Duo fuerunt *Molones*, nota corporis breuitate, quorū alter hi-
strioniam exercuit, alter latrocinij famosus factus est. Inde na-
tum adagium: Pusillus quantus Molon.

Pygmeorum qui lōgissimi sunt, duos pedes & quadrantē non ex-
cedūt, hinc puerbiū: Pygmeo breuior: Mātuanus. Inter Pygmeos
nō pudet esse breuē. Habitat in extrema parte mōriū India: ho-
rum mulieres quinto anno pariunt, & senescunt octauo. Infestan-
tur maximè à guibus, in quas turmatim prodeūt, & nihilominus
vincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium, Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius Sisyphum pumilionem habuisse fertur in ira bipe-
dalem staturā, ingenio tamen viuacē. Augustus exhibuit spectā-
culis Lucium, adolescentulum honestè natum, bipedali minorem.

ALOIDÆ, TYNDARIDÆ,

ATRIDÆ.

Aloidæ dicti sunt Othos & Ephialtes, ab Alcœo gigante, cuius
vxorem Iphunediam cōprehsit Neptunus, & ex ea suscepit
geminos qui quum Alcœi putarentur esse filij, dicti sunt Aloidæ,
vt iam diximus.

Eo quoque modo *Tyndaridæ* vocati sunt Castor & Pollux, quōd.

crederentur Tyndari filij, quum tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti essent. Seneca: Hinc clara gemini signa Tyndaridæ micant. Ouidius: Tyndaridæ fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione vocatur Helena Tyndaris.

Atrida vocatur Agamænon & Menelaus, ab Atreo parête. Horatius de Aga. Arsit Atrides medio in triûpho Virgine rapta. De Menelao Verg. li. 11. Atrides Protei Menelaus aduſq; colûnas Exulat.

C Y C L O P E S.

Cyclopes ministri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poetæ *Mono-*culos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ est vna ex *Æoliis* insulis. Fabricam ferrariam primum in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Syragmon. De quibus Verg. li. 8. *Æne.* Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro, Brontesq; Steropesq; & nudus mēbra Pyragmon. Ouid. lib. 4. Fastorum. Claudianus de 111. Consulatu Honorij: & Statius lib. 4. Syll. Hos autem occidisse fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius *Æsculapius*. Hinc extrusus deorū conturbernio, exulauit in Thessalia, vbi Admeti regis fuit armentarius.

C V R E T E S.

Cvretes seu *Corybantes* ministri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horum nomina citat Erasmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit. Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Damnameneûsq; ingēs, Acmonq; superbus Montanæ docti cultores Adrastææ: A quibus ars Vulcania primis esse reperta dicitur, & nigrum nemoroso in mōte repertum, In varios vsus monstrati cedere ferrum, Impositumq; ignis, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra vocantur *Corybantia*. Verg. lib. 3. *Æne.* Hinc mater cultrix Cybele, *Corybantia*q; æra. Tertullianus: Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus concuti fineret, obſitus illud antrum Idæum & æra *Corybantia*. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum solidissimum cudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro. De his qui præter modum suis fidunt viribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopere excellunt. Cuiusmodi sunt hæc, *Rofcius* in scena, *Antæus* in arena, *Hercules* in claua.

A T H L E T Æ, P V G I L E S,

E T P A L A E S T R I T A E.

Athletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter *Pancratiaestæ*, à *Pancratio* ludo gymnico, de quo Propertius: Et patitur duro vulnera *Pancratio*. Gellius ait vnū ex liberis *Diagoræ Rhodij* fuisse

fuisse *Pancratiaestem* *Athletarum* nomine dicebatur, qui manibus pedibûsq; quâsi omni ope, omnibûsq; (vt dicitur) vnguiculis cōmixti certabant. Vocantur etiam *Palæstritæ* à *palæstra* luctatione, de qua Verg. lib. 6. *Æne.* Pars in graminei exercent membra *palæstris*. *Palæstrici* item dicuntur, qui motus gestûsq; formant, vt in *palæstra* brachia recta sunt, nec indoctæ rusticæve manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte diffideant. Hæc ars *Chironomia* dicitur, quam veteres ingenuis liberis necessariam putauerunt, videturq; nonnilul ad *Hultrioniam* spectare & oratoriam. Hanc qui non didicerunt, *Apalæstri* vocantur, quod motu flexuque corporis ac omni habitu nullam omnino venustatem leporumque præ se ferant. In *Gymnicis* artificibus sunt etiâ *Pictæ*, id est pugiles, & *Dromeis*, id est cursores, quales à Verg. promuntur li. 5. vbi ad patris *Anchisæ* tumulū exequiales celebrat ludos. Sunt & alia per multa *Athletarū* genera, vt *Discoboli* qui discum in sublime iaculantur, qui frequēs erat antiquis ludus. *Haltici* qui cursus pernicitate cōtendunt, qualis *Vergilianus* ille pedibus longe melior *Lycus*. De antiqua pueroꝝ instructione *Plautus*: Ante solē (inquit) exorientē nisi in *palēstrā* veneras *gymnasiū*, pfectō haud mediocreis pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, haita, disco, pugilatu, saliendo sese exercebant magis, quàm scorto. Sed hæc fuerant Græcorū exercitia, quibus non utebantur Romani. *Gymnici* *Agones* dicebantur in quibus nudis exercebantur *Athletæ*, quos in *Arcadia* primus reperit *Lycas*. Hic *Gymnasia* vocatur exercitij loca, quæ à corporibus ad animoꝝ exercitia postea traducta sunt. Athenis tria fuerunt *Gymnasia*, *Lyceum*, *Academia*, *Cynofarges*. Fuit *Lyceum* *Aristotelis* schola. *Academia* *Platonis*. Apud *Cynofarges* pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebat. Porro moris erat, vt luctaturi cæromate, id est oléo carato perfunderentur: quos qui vngebant, vocabatur *Cæromatiste*. Vnde *Lucanus* liquida vocat *palæstrā* li. 9. dicēs: *Arcados* autoris *citharæ* liquideq; *palæstre*. Vnctā *Statius* lib. 6. *Theb.* Ante alios erat vnctā *Pales*. Eadē ratione madidā oléo *palæstram* vocat *Galentius*. Post vnctiōnē demū inſpergebantur puluere, vt corpora cæromate & sudore lubrico locos, *Citra* pulueris tactū. vbi dicimus ré aliquā sine discrimine & labore partā. Pulus ille vocatur *Aphæ*. Cæterū vbi *Fabius* lib. 1. Inst. ait bonum esse, vt futurus orator *Palæstricis* det operā, nō de his loquebatur, quibus pars vitæ in oleo cōsumebatur, sed de illa *Chironomia*, quæ est formadorum gestuum ac motuum norma, quā ab *Athletica* *palæstra* multū distare constat. *Palæstræ*

Amem appellatione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatu: (qui Græcè *Pygmè* dicitur) castibus fiebat. Cuiusmodi fuit illa Dareti in Entellum concertatio apud Vergilium. Qui saltu certabant, plumbeis quibusdam pilis & massulis (Halteres Græci vocant) utebatur, quibus utraque manu se librabant. Hoc adhuc nostri temporis faciunt Histriones funabuli, qui ne corporis mole in hanc vel illam partem rapiantur, prepilatis perticis vacillationem impediunt. De his intelligit Luena. Et lassitia manu ceciderunt brachia massa. Cursorum alij *Stadiodromi* vocabantur, qui stadium percurrerant, & quiescebant in limite. Alij *Diaulodromi*, qui peracta meta cōdem reuertebantur, vnde cursum inierant. *Dolichod. omj* dicebantur, qui sexies stadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erat *Acrochiriste*, qui summis de manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabat generibus, Lucta, Pugilatu, Saltu, Cursu, & Pancratiō. *Pentabli* vocabantur. *Xystici*, qui per hyemem exercebatur in porticu. Nā Xystos latam porticum significat. *Sciamathi* dicebatur, qui sub tectis ymbratilem pugnam agebant, non veram, quæ fiebat in sole & puluere qualis est Lanistarū pugna, qui digladiandi artē proficere, quicq; numeros omnes impetere, cedendi, inferendiq; & vitandi vulnera, atq; etiā vbi punctim, cœsimq; ferendum sit discipulos docent, vt si quando in puluere proeundū sit, & vulnificū certamen, tutentur se melius & inimicos inuadāt cautius. Panis quo utebatur Athleta, dicebatur *Colyphū*. Nunc ad eorū nomina veniendū est, qui vel vnico palæstræ genere, aut multis claris exuterūt.

Ouidius lib. 5. Metam. facit *Brotheam* & *Ammonem* pugiles castibus claros, vbi ait, Hinc gemini fratres *Brotheasque*, & castibus *Ammon* Inuicti, vinci si possent castibus enses.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter pugilatu. Ouid. lib. 2. Tyndaridæ gemini præstantes, castibus alter, Alter equo. Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit *Amycus*, Beryciōrū rex, filius Neptuni, castibus clarus, quibus aduenas in syluis interficiebat. Hunc occidit Pollux. Sidonius; Sparta Terapnæa pugilem cum Gymnade pinguem Stratiū Beryciū Amycum suspexit arenis. Valerius Flaccus. lib. 4. Argō.

Castibus ergo valuerunt *Amycus* à Polluce interfectus, *Butes* Amyci filius, & *Eryx*, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & *Eryx* Butæ illustres fuerunt pugiles. Butem Dares interfecit, Eryx magister fuit Entelli, cuius castus Entellus ipse in Dareta certaturus protulit. Fertur etiā Eryx in Herculem certasse, victūq; succubuisse. De vtroq; Verg. lib. 5. Victorrem Buthen immani corpore, qui se Berycia veniens Amyci de gente

gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extendit arena. Idē vbi nūc nobis deus ille magister Nequicquam memoratus Eryx: *Entimus* Pyctes fuit patria Locrensis, qui saxum miræ magnitudinis ad Locrensiū portas humeris vexit, vt iam diximus.

Nestor (vt est apud Homerum) quum adhuc iuuenis esset, vicit pugnis Clytomedea, Lucta Ancum, Iphyclum pedū velocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Agessidamus Locrensis fuit Olympionica, quem ab inimico prope vincitū, quum vnisset Ilas socius, acrior ad conflictū rediēs euasit victor. In cuius laudem Pydarus scripsit hymnum.

Fuit & *Agessias* Syracusanus, Soltrati filius, nobilis Olympionica. *Achias* Hyblæus fuit præco, qui tres ordine vicit Olympiades, & Pythica, statua cum Epigrammate virtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Volater.

Abilus Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua serie victor, quem perperua virginitate fuisse præditū ferunt. *Auilycus* nobilis fuit Pancratiastes, cui statua posita est in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce dignissimus, vbi iudices de negotiis reip. pertractabant.

Cleomedes athleta Astypalensis genere. De cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioso robore.

Cleomachus fuit pugil Magnesijs, de quo nihil reperitur, præterquam quod in cuiusdam Cinædi, & ancillæ amorē incidens, corruptissimis euaserit moribus.

Clitomachus Palæstritā nō tam cōmendat vires quā pudicitia: quod etiā cōeuntes canes sine honore non posset aspicere, aut in conuiujs aliquid impudicū permittere. *Ælianus* apud Volater.

Corebus, patria Eliensis, primus cursu vicit in prima Olympiade. *Democratem* atletam, factō in palæstra circulo, dimouere nemō poterat.

Ferunt *Demarchum* Parrasium Olympionicam gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutatum. Decimo demum post anno pristinae formæ restitutum.

Digoras Rhodius, victor in Olympia, quum eodem die tres filios victores coronari vidisset, expirauit gaudio. Gellius.

Epitheses Metrodori filius, vicit in quatuor certaminibus.

Ëcho Tarentino palæstritæ tanta fuit gloriæ libido, vt toto vitæ tempore castus vixerit, ne Venereo cōcubitu corpus eneruaret, si rētque propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athleta: Cretensi Pindarus hymnum consecrauit ob eximias vires. Cursu vicit in Olympia.

Hyppeus athleta primus diuulo vicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta postmodum palæstra Iudæ Romæ aperuit, fuitq; Latini sermonis exactor diligentissimus. Vola.
De *Mylone* crotoniata, prodigiosisq; eius viribus, & stoliditate iam diximus.

Nicodorus Mantineus *Pyctes* ab adolescentia totum se palæstræ deuotus, ubi maximam promeruit laudem. Factus senior, cœpit philosophari, legibusq; & institutis consulere.

Polydamas Pancratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitato miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in cauerna oppressus est, dum eius ruinæ sese satisfacere posse consideret.

Theihenes patria Thasius c. x. l. coronas è certaminibus retulit victor.

Androgeus Minois regis Cræta filius, quum omnes palæstra superaret, ab Atheniensibus & Megarënsibus, hæc ei gloria inuidentibus interfectus est. Cuius mortem Minos pater vlt. est bello. Tort.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere: cui quum Terra mater vires tactu augetet, confictis in aere membris & faucibus ab ipso Hercule iugulatus est. Hanc eorum luctam describit Politianus hoc modo: Incaluere animis dura certare palæstra

Nuptuni quondam filius, atque Iouis.

Non certamen erant operoso ex ære lebetes;

Sed qui vel vitam, vel ferat interitum.

Occidit Antæus. Ioue natum viuere fas est,

Estq; magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemos luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuisse nescio quem iactantulum, fuisseq; eius viribus immodicè fidens, qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulum celebrat *Aeneas*) quum sibi nimium blâdiretur, vt vnūquenque magnifico sermone lacesseret, ad extremum coegerit Entellum, quamuis capularem, & prope viribus effectum, cæstus arripere. A quo magna nominis infamia superatus, propè semianimis in castra suorum relatus sit. Vnde, natum adagium Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusque viribus succumberet, etiam adagio sequenti fecit locum luctari cum Coryco. De his qui aliquid supra vires moluntur.

Patrobis libertus Neronis, tanto palæstræ studio tenebatur, vt arenam à Nilo vsque iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin. cap. 12. lib. 35.

De

De *Aegles Hylæ, Phegeos, & Lyco* Aufonius ad hunc modum scribit: Doctus *Hylas* cæstu, *Phegeus* castus arte palæstræ, *Clarus Olympiacis* est *Lycus* in stadio, & c.

Aegles Olympionica dū in sacro certamine sortitio inter ipsos & aduersarios non bona fide fieret, repete (quum prius esset mutus) in eum qui id faciebat sese videre quid faceret, magnū inclamauit. Orisq; vinculo solut⁹, rectè postea semper locutus est. Gell.

Fuit *Glaucus* C. vltius *Pyctes* coronatus x. xv. Olympiade, quæ *Pythia* ter vicisse ferunt, *Isthmia* decies. Is in agro colendo vomerem (qui ab aratro casu exciderat) manu loco mallei in suum locum restituit. Ductus postea à patre in Olympiam, quū ab aduersariis conficeretur plagis, & iam succumbens deficeret, in clamauit proliens pater, percutere qua aratrum. Quo ille stimulo concitatus, irruensque violentius, velut impetu capto, aduersarium vicit, statumque meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit *Eusymadas* *Pyctes* *Cyrenæus* patria, qui aduersariis plagarum vi & frequentia dentes sæpenumero excutiebat.

Ferunt *Heraclidem* fuisse pugilem, infiniti propè cibi potusque capacem. Non reperiatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, postremos ad comestationem. Recedentibus primis iungebatur secundi, omnibusque sufficiebat solus Cælius lib. 16. cap. 16.

Lachus *Epidamnius* fuit *Pyctes*, quem *Cleomedes Astypalensis* ictu pugni interfecit, ac demū interfecti lateribus apertis iactatim exeruit.

Ischomachus *Crotoniatis* victor fuit in stadio, quo tempore *M. Valerius*, & *P. Posthumius Tubertus* consules Romæ creati sunt.

Topsus luctator fuit egregius, *Dionis Alexandrini* frater.

Buthus athleta vicit in *Pythiis* ludis. Idem bouem integrum vno die deuorauit, quod de *Milone* *Crotoniata* dicitur.

Starcatheum Saxo Grammaticus prodit athletam fuisse, qui nulli mortaliū suo tempore viribus & virtute cesserit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clarissimus habitus est, adeo vt magno militaris pompæ tripudio ductus sit ad cōsuetū, & *Starcatheo* inter Danos fortissimo, sed capulari oppositus. Quū ergo in cōsuetū ambo descendissent, astaretque hinc & inde numerosi spectatores, vt suæ partis victori gratularentur: *Starcatheus* primo quidē insultu propter inuuldas vires penè resupinatus est. Verum ubi pudore resumpsit vires, & se sibi restituit, medium *Hamae* corpus dissecuit. Saxo lib. 6.

Phailus fuit athleta fortissimus, in cuius honorem *Alexander*

Macedo multas exuvias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionices Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Atheniensis tyranni Pisistrati inimicus, in equorum cursu palmam obtinuit, in quadrigario fuit secundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrethemen luctator fuit Ætholus qui Degmenum Epeum singulari certamine vicit. Herod. lib. 6.

Amenicon fuit Pancratiastes ex Antedone vrbe.

Phrynon dux fuit Atheniensium, Pancratiastes clarissimus, quem Pyracus Mityleneus singulari contendens certamine, rete sub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo superauit.

Glycon nomen est luctatoris fortissimi apud Hora. in epistolis scribentē: Et qua desperes inuicti membra Glyconis, & Nodosa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti *Archemori* (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones instituti sunt. Statius lib. 6. Theb. quoddā enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorū hæc sunt nomina, Hippomedum iactu disci præstans, Phlegias, Alcidas, Laçõ, Capaneus Ætholus, Agylleus, Tydeus, & alij nonnulli.

GLADIATORES.

Gladiatorum genera sunt Retiarij, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. Horum magistri dicuntur Lanista: hi gladiaturam domi exercebant, instituēbantq; tyrones quos vèdebant munerari. s. Erant munerarij spectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebāt, à Grecis dicuntur Agonothetæ. Martiali: Suspectam velut empor aut Lanista. Retiarij pugnant in Mirmillone, vocabulo à rete deducto, quod sub scuto ferebant, vt inuoluerent inimicum. Mirmillones nomē habuerunt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur Retiarij tunica utebantur & fuscina. Iuuenalis, Vicit & hoc monstrū tunicæ fuscina Gracchi. Sueto. Retiarij, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes sine certamine villo, totidē secutoribus succubuerant: quum occidi iuberentur, vnus resumpta fuscina, omnes interemit. Secutor Galeam ferebat, & clypeum falcēmq; sup̄ nam, Retiarij galerum tātum. De hoc Iuuenalis Satyra octaua: Nec galea frontem abscondit, mouet ecce tridentē, &c.

Inter gladiatores præcipui habentur *Bithus* & *Bacchius*, qui pares fuerunt arte, & pares audacia. Hinc natū adagiū, Bithus cōtra Bacchium, quū duo equaliter improbi contendunt inter sese. Horatius: Vt nō compositi melius cum Bitho Bacchius. Nā quū multos interfecissent, tādē cōgressi mutuis vulneribus se cōfoderūt.

Ersenius

Ersenius & *Pacidianus* gladiatores itidem fuerunt nobilissimi. A quibus natum adagiū præcedenti simile. Ersenius cum Pacidiano. Cic. de perfecto Oratore: A me autem (quò maximis minima conferam) Gladiatorū par nobilissimum inducitur. Æschines tanquam Ersenius, non spurcus homo, sed doctus & acer. Cum Pacidiano hic componitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstās, qui vnā cum Chryso & Oenomaio, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum LXX. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens cōcitarunt, ad eò vt mitti Crassum oportuerit, qui perditos eorū conatus reprimeret. Horat. Æmula nec virtus Capuæ, nec Spart. acer.

Turbo faciens genitium Turbonis, nomen est gladiatoris apud Horat. lib. 2. Serm. Corpore maiorem rides Turbonis in armis.

Martianus nomen est Gladiatoris apud Plutarchum in Galba.

Idem ait *Spiculum* fuisse gladiatorem, quem Romani Neronis statuis subiectum in foro perdiderint.

Hora. facit *Veianum* gladiatorem in principio epistolarum, vbi ait: Veianus armis Hercules ad postē fixis latet abditus agro, Nec populum extrema toties exeret arena.

Grachus nomen est Retiarij apud Iuena. Saty. 8. Scribentem Nec clypeo Grachū pugnantem aut falce supina: Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Histriones vocātur ludiones & gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectāt ludis. Theatricorū enim artificū alij vocantur Gymnici, alij Scenici. De Gymnicis non nihil dictum est in Athleticis. Scenici vocātur qui scenicos agones exercent, aliter Dionysiaci velut patri Libero dicati. In his sunt Comœdi, & Tragicœdi, id est fabularū actores. Item Mimi. Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes significāt aliene personæ simulatores, & hypocritas, Latine vocātur Histriones, vel ab Histrìa, ex qua primum venerūt, vel quodd Hister vocabulo Thulisco significet ludionem. Mimi dicūtur imitatores, qui dicta, facta, morēsq; hominū & naturas imitantur. Quauis etiam Mimi dicantur poemata sine reuerentia lasciuia imitantia, vt apud Ouid. Scribere si fas est imitates turpia Mimos. Pantomimi omnium personarū imitatores & effectores. Suetonius in Calig. Nestorem Pantomimū etiam inter spectacula osculabatur. Bibaculus scriptor egregius ob eximiam imitationē Pantomimus vocabatur. Si Venus lepore i horoscopo respexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus, Archimimi sunt histrionū principes. Ethologi sunt effectores morum

morum & affectuū cuiuscunq; personæ. Cic. lib. 2. de Oratore: Mimosorum est enim Echologorū, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas. Quibus verbis Cicero nimiam & velut Mimicā in oratore culpata imitationē. Sunt & Ethopœi histriones, qui mores imitantur eius personæ, quā sustinet. Vnde Ethopœia morum alienarum imitatio, quæ aliter vocatur Mimesis. Inter Scenicos quoq; ponuntur Thymelici, Saltatores, Chyronimi: Thymelici sunt Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines. Thymelici actiones suas in Orchestra peragebant: Comici, & Tragicī in scena. Thymelici autē dicuntur vel à Thymele muliere, quæ prima saltationē docuit, vel quòd apud Græcos histrionica significet. Martial. li. 1. Chironomi sunt gesticulatores & Chironomia, saltatio gesticulatrix. Iuena. Saty. 6. Chironomō Lædā molli saltante Baryllo, vbi Læda nomē est saltationis, Baryllus histrionis. Idē Saty. 5. Saltantem spectas & Chironomōta volāti Cultello. Saltationis species antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibusdam dicitur, id est, pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrrhicistæ dicuntur saltatores armati. Trāq. in Cæsare Dictatore: Furius Leptinus stirpe prætoria, & A. Calpenus senator quondam actorque causarum Pyrrhica saltauerunt. Nomen autem sumpsit à Pyrrho inuentore. Cordax saltatio est obscœna & comica. Tertium genus saltationis Sicinnis appellatur, quæ satyrica esse dicitur. Plin. lib. 1. Saltationē armatā Curetes docuere. Pyrrhicē Pyrrhus. Vbi armatā à Pyrrhica distinguit, quas tamen easdem esse sentit doctissimus Budæus, à quo bonam horum fragmentorum partem emendicavi. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est pacata. Produnt historiæ Romanorum histriones pulsos Italia à Nerone, quum propter eos variæ factiones ortæ essent, & ad eò vehementes, vt ad compescendam sanctorum contentionē milites theatro assidue iuberetur. Vnde & Trāquilus Pantomimorum, inquit factiones simul cum ipsis relegatæ. Restituti sunt demum per Neruā, sed iterū postea sublatis à Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amicitæ, qui solitus erat luxu Neronis intendere tempore cœnæ, eiusque animū demulcere, autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuena. Esurit, intactam Paridi nisi vendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occisum, quasi grauem aduersarium. Idem scribit Domitianum repudiassē vxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpissimis gestibus irridebat. Tandem & ipse sub Imperatore passus est.

Roscus Gallus comœdus fuit vt omnium peritissimus, ita & notissimus, qui gestus & pronuntiationis exercitatioe eò venit præstantia.

stantis, vt si quempiā in arte sua perfectum velimus dicere, eū vocemus veluti Rosciū in scena. Persona primus vsus est in scena, quòd obliquis eiēt oculis, turpique aspectu. Scripsit librū, quo histrionia cōparauit eloquentiæ Cicero grauissima oratione populū obiurgauit, quòd agente Roscio tumultum mouisset. Idē lib. 2. de Oratore: Quam solleo, inquit, sepe mirari eorum impudentiā, qui agunt in scena gestū spectate Roscio. Quis enim se cōmouere potest cuius vita ille non aduertat? Porro autē fuit Roscius L. Syllæ ad eò charus, vt anulo aureo ab eodē dictatore donatus sit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, vt mercedē diurnā de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. Fiorat. de eo scribit: Clamēt peruisse puerorē Cuncti penē patres, ea quā reprehendere coner, Quæ grauis Æfopus, quæ doctus Roscius egit.

Æfopus fuit tragœdus amicus. Cic. qui ex histrionia tātas opes sibi cōparauit, vt patinā haberet d. c. sestertiis taxatā filiumque reliquent ad eò diuitē & prodigum, vt vniones aceto liquafactos cœnis apponeret Plin. ait patrē posuisse in patina aues cantū aliquo aut humano sermone vocales millibus, sex singulas coēptas, nulla alia inductū suauitate, nisi vt in his imitatione hominis maderet, dignus profus filio, à quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Cassius prodit, Neruā Cocceium gladiatoribus theatricis Mimisq; & saltatoribus maximē oblectatum, è quibus vnū præ cæteris (cui nomē erat *Pylades*) dilexerit. Fuit hic Pylades histrionica clarus. *Hylam* discipulum vsque ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. De vtroque abunde meminit Macrob. lib. 2. Satur. Augustus Cæsar, autore Tranquillo, Hydram Pantomimum in arrio domus suæ nemine excluso flagellis verberauit, prætorē licentiam Histrionis culpante. Pyladem quoque vrbe atque Italia summouit, quòd spectatorem (à quo exhibebatur) demonstrasset digito conspicuū inque fecisset.

Stephanio etiā nomen est histrionis, quem Suetonius Togatiū vocat, quòd primus togatus saltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus saltare instituit. Hūc Augustus per bina theatra virgīs cæsum relegauit, quod circumtonsam in puerilem habitū matronā ei ministrasse comperisset.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus cognomen imposuit.

Astydamus fuit histrio Morsimi filius, cui statua in theatro ponenda decreta erat, q̄ in agendo Parthæncū sese gnauiter ac scitē gefisset. Itaq; titulum conscripsit quo suas ipse laudes cōplectebatur. Vnde natū adagiū, Laudas te ipsum Astydama: in modum.

Nicosyratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud

Macrob.
lib. 5.

cap. 7.

apud Rom. fuisse traditur Roscius. Propter cuius artis peritiã reliquit locũ sequẽti proverbio, Ego faciam omnia, morẽ Nicostriati. *Cytheris* fuit Mimã, cum qua M. Antonius post Pharsalicam pugnam vctus est curru, quem generosi spiritus leones trahebant. Autor Plin. lib. 8.

Idem scribit *M. Ofium* fuisse histrionem & comẽdum, qui quom populo admodum placuisset natali die suo, conuiuĩũ haberet, edita cœna calidam potionẽ in pultario poposcant, sinũque personã eius diei acceptam intuens, corona e capite suo in eã transtulerit, talique habitu rigens nullo sentiente expirauerit.

Sacellio nomen est histrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & *Satyrus* apud Græcos histrionem, qui Demosthenis lingua prępediuit, ac propterea ingrati populo, sic formauit vocem, vt non prior Demosthenes, sed alter videretur. Plutar.

Thymele mulier prima saltationem docuit. Hinc Thymelici dicuntur saltatores mimi. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisorĩmque; Latinum Iuuenalis: Attendit Thymele, Thymele runc rustica dicit:

Polus histrionem fuit fama celebri in terra Græcia, qui gestus & vocis claritudine & venustate cæteris antestabat. Egit tragœdias poëtarum. Athenis etiam Electram Sophoclis poëtæ vnam cum Orestis ossibus gestantem. Quem actum scite adeo & doctẽ absoluit, vt imagines rerum verbis exprimẽs, spectatores ad fletum & lachrymas concitauerit.

Fuit *Callipides* gesticularius & tragœdiarum histrionem inter Græcos clarus, qua in re plurimum se mirabatur. Itaque vbi Agelilao regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, arbitratus fore vt comiter a rege exciperetur. Verum quum ferius rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipidem, Non admodum (inquit) nosse me videris ð rex. Tum subridens Agelilao: An non es (inquit) Callipides ille dicelictas? id est, minus, Spartanorum vocabulo. Quibus verbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipides adeo gestuosus, vt Simia gesticulosiorem Græci eum dixerint. Quam ob rem pronuntiatio illa tam elegans & arguta, reddebat hominem tardiorem.

Fuit *Theocrines* primus tragœdiarum auctor, deinde calumniator & sy cophanta. Vnde & Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Æschinẽ tragicum Theocrinem vocat. Erasmus in Chil.

Cyliscus nomen est tragœdi apud Plin. lib. 35. cap. 10.

Fano fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personã eius tulit, virique (vt moris erat) facta & dicta imitator est

Inter

interrogatis itaque ab eo procuratoribus exequiarum, quãti constaret sumus: vt audiuit, sestertium centies, exclamauit, cẽtum si bis sestertia darent, ac se vel in Tyberim prouicerent. Quibus verbis taxabat Imperatoris auaritiã, qui indignaretur tantam impensã in funere suo factã fuisse.

Spinter fuit histrionem, a cuius nomine vocatus est Lentulus Spinter, quod eius similitudinem referret maximẽ.

Castor & *Docilis* histrionum sunt nomina apud Horat. in epist. scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI ET SPECTACVLA

DIVERSA.

Actia ludi fuerunt quinquennales instituti apud Actium Epyri promontorium ab Augusto post Antonium & Cleopatram superatos in honorem Apollinis Actiaci.

Bubæia ludi fuerunt a bobus appellati, quoniã a veteribus gratia bouum instituti sunt: vocantur etiam Boalia.

Pythia vocabantur ludi Apollinares, instituti in honorem Apollinis post interfectum Pythona serpentem. Horat. Qui Pythia cãtat Tibicen, didicit prius, extimuitque; magistrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronẽ intuisse ludos *Iuuenalium* vocabulo, in quibus non nobilitas vlla, nõ aras, aut acti honores erãt impedimento, quò minus Græci Latinique; histriones artẽ exercerent vsque ad gestus modosque parum viriles. Quin & forminx illustres deformia meditabatur. Fieri quoque; iussit cõuenticula, & cauponas, vbi posita erãt irritamẽta luxus, vnde corruptis moribus accessit libidinum colluies post natos homines longẽ maxima.

Olympia ludos in honorem Iouis constituit Hercules apud Elidem & Pisam Græciæ oppida, vbi Gymnicum certamen fiebat quinto quoque anno. In his qui dimicabat, vocabatur Olympionices. Hic Hercules stadium, fecit tantò cæteris maius, quantò mensura pedis eius cæteris præpollebat.

Memea fiebat in honore Archemori Lycurgi regis Thracũ filij, quẽ ab Hypsipyle nutrice in herba relictum serpens interfecerat.

Æacea fiebant de Æaco apud Æginam.

Marathonea ob taurum a Theseo interfectum, vbi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea OEnomaus primus apud Elidem ludorũ spectaculum, equorũque; cursum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouid. Primus sollicitos fecisti, Romule ludos. Ad certamina Gymnica non admittebantur forminx. Vnde Stat. Exclusæque expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generib. Disco, Hasta, Salto, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnib. vincebat vocabatur

vocabatur Pentathlus.

Dionysia fiebant in honorem Bacchi, vbi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererat populus, & Athletæ passim coronati. Omnium certaminū præcipua quatuor fuerunt genera Olympica, Pythia, Nemæa, Isthmia: quorū præmia erant Oleaster, laurus, apium, pinus fiebantque in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympica & Isthmia referunt. Vnde Stat. lib. 1. Theb. Non aliter quam Pæzo sua lustra tonanti. Quum redeunt.

Ludi Circenses, qui fiebant in circo, vbi loca erant, & subsellia equitibus partibusque designata. Primus circū designauit Tarquinius Priscus. Spectaculum faciebant equi pugilesque, ex Hiætruria maximè acciti. De his Tranquillus in Cæsare, Circensibus, inquit, spatio Circi ab utraque parte producto in gyrū Eurippo addito, quadrigas, bigas & equos deultorios agitauerūt nobilissimi iuuenes. Troiam lustrum duplex maiorum & minorum puero-rū. Troia autē erat equestre simulachrum, seu umbratica equitū pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebant. Huius ludi originem Verg. lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus positæ in theatro ferae, vt Tygres, Elephanti, & Leones Gladiatoribus congregiebantur vsque ad mortem & casum alterutrius partis. Suet. Venationes editæ per dies quinque, ac nouissimè pugna diuisa in duas acies, quingentis peditibus, Elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc & inde commissi. In venationibus, & Gladiatoris soli cōducti, aut damnati & ambitiosi ad ostentationem suarum virum adhibebantur, quoniam maximum vitæ discrimen imminabat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoque anno præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium vidit neque visurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebravit Philippus Imp. anno post urbem conditam millesimo. In quibus fuerunt Elephanti xxx, Alces x. Tygres x. Leones mansueti xl. Leopardi mansueti xxx. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille. Hippotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurij ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebesij instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorij instituti sunt ad exercendam armis iuuentutem, vt iuuenes ipsi (quādo res postulare) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi

Ludi Scenici dicuntur à scena, in qua celebrabatur à theatricis actoribus. Instituti sunt ob pestilentiam, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos saltantibus. Ludi scenici fiebant in theatris, Venationes & gladiatorij in Amphiteatris. Ludicos & Scenicos actores Censoria dānauit nota, vt improbos mente & nihili homines.

Spectacula varij generis edita sunt à diuersis principibus. Cæsar exhibuit munus gladiatorum: Ludos etiā regionatim vrbe tota & per omnium linguarum histriones. Item Circenses Athletæ: Nautiam in foro depugnauit. Furius Leptinus sturpe prætoris, & Q. Calpens senator quondam actorque, causarum Pythicam saltauerunt. Venationes edidit per dies quinque; subitis metis, quòd latius dimicaretur. Athletæ cucurreūt per triduum. Desolus est in mōte Cælio lacus ad nauale prælium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ, & Ægyptiæ classis magno pugnantium numero cōfluxerunt. Ad quæ spectacula tantum confluxit hominū, vt præ turbamēti & exanimati sint plurimi, & in his duo senatores.

De spectaculis Augusti sic scribit Trāquillus: Spectaculorū assiduitate & magnificētia oēs antecessit. Fecit nonnunquam vicatim. Athletas quoque; extructis in cæpo sedilibus ligneis; Nauale prælium, circa Tyberim. Ad scenicas quoque; & gladiatorias operas equitibus Rom. quādoque; visus est. Milites secreuit à populo. Multus è plebe ordinè assigrauit, Prætextatis cuneū suū & proximū pædagogis. Fœminis Gladiatores spectare solū ex superiore loco concessit. Virginibus Vestalibus locū in theatro separatū cōtra Prætoris tribunal dedit. Voluit primū subselliorum ordinē vacuū senatoribus relinquere. Athletarū spectaculo muliebrem semouit sexum. Athletis priuilegia confirmauit. Histrionū licētiā cōpescuit. In Circo aurigas, cursoresque; & cōfectores ferarū pduxit. Troiæ ludum edidit frequētissimè puerorū delectu. Exhibuit Rhinocerotē apud septa. Tygrim in scena, Anguē quinquaginta cubitorū pcomitio. Nulli Græco certamini interfuit, quo nō p merito certatium quēque; honorauerit. Spectauit studiosissimè pugiles, maximè Latinos; nec legitimos atque; ordinarios solū, sed & cateruarios oppidanos, inter angustias viciorum pugnantes remerē, ac sine arte.

Calgula Imper. munera edidit gladiatoria, quibus inseruit cateruas Afrorum, Capanorūque; pugilum ex veraque; legione electissimorum. Nec spectaculis semper ipse præsedit, sed interdum magistratibus aut amici præsidēti munus iniūxit. Scenicos ludos varij generis fecit, quosdam nocturnos, accēsis tota vrbe luminibus. Panaria cū obsonio viritum dedit. Edidit & Circenses plurimos à mane vsque ad vesperam interiecta modò Africanarum venatione, modò Troiæ decurione. Minio & Chrylocolla cōstravit cir-

cū Hasticos ludos egit Syracūs, in Gallia Lugduni Miscellos, id est, multiugis ludicris variisque ludionibus reſertos. Itē certamen Græcæ Latinæq; facundia, in quo victoribus victi præmia cōtulerunt, & eorundem laudes cōponere coacti sunt. Qui autē maxime displicissent, scripta sua spongia linguæ deſere iubebatur, niſi ferulis obiurgari, aut in p̄pinq̄o flumine mergi maluissent. Idem Imp. Mirmillonē rudibus ſecum dimicantē, & ſponte proſtratū confodit ferrea ſica, & more victorū cum palma diſcurrit.

Cæſar Claudius fecit ſeculares ludos quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempore reſeruatos, Circo maxima marmoreis cærceribus aurariſque metis exculto, propria Senatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitū, & ſuper quadrigarum certamina Troiæ luſum exhibuit. Exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpatia Circi agebant, inſiliebantq; deſeſſos, & ad terrā cornibus dētrahebant. Item Pantheras, qua conficiebat equitum Prætorianorum turmas ducibus tribunis.

Nero edidit Iuueniles, Circenſes, & Scenicos ludos. Item Gladiatorium munus. Iuuenalibus ſenes quoque conſulares, anūſq; matronas recepit ad luſum Circenſibus loca equiti ſecreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorū quadrigas. Ludos p̄ æternitate imperij ſuſceptos appellari maximos voluit, in quibus plerique ex utroque ordine & ſexu partes ludicras ſuſtinuerunt. Nouiſſimus eques Rom. per Catadromū decurrit inſidēs elephāto, Fabulā Afranij togatā, Incendiū nomine (quo Troiæ ruina cōrinebatur) induxit, cōceſſitque ſcenicis, vt ardētis domus ſupellectilē diriperēt ac ſibi haberēt. Sparſit & miſſilia omnium rerum, id eſt, varij funeris munera, quæ erāt occupantiū. Singula quotidie millia auiū cuiuſque generis. Exhibuit etiā ad ferrū quadringētos ſenatores ſexcē rōſque equites Rom. ad cōſciendas ſeras in arena. Itē, Naumachiā aqua ex mari proximo inductā, in qua innabāt belluæ. Item Pyrrhicas ſaltationes per ephēbos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ ſingulis obrulit. Fecit etiā vt Taurus Paſſiphaen in ligneo iuuecæ ſimulachro abditam iniret, quod multi ſpectantium crediderunt. Inſtituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Muſicum, Gymnicum, Equeſtre.

Domitianus ſpectacula edidit magnifica & ſumptuoſa in Amphitheatro & circo, vbi præter bigarū & quadrigarū curſus duplex etiā cōmiſit prælium equeſtre, ac pedēſtre, & in amphitheatro nauale quoque. Venationes & Gladiatores exhibuit, noctibus etiā ad lychnos. Pugnas præterea nō virorum modo, ſed & ſceminarum. Toro Gladiatoriꝝ ſpectaculi tēpore habuit ante pedes ſuos puelulum coccinatū, portentoso paruōque capite, cum quo plurimum

munus fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effoſſo circa Tyberim lacu, quas inter maximos imbres ſpectauit. Fecit & ludos ſeculares. Inſtituit quinquennale certamē Capitolino Iou triplex, Muſicū, Equeſtre, & Gymnicū. Fecit Certamē Græci, Latinūq; ſermonis: Celebrauit & in Albano mōte quotānis quinquatria Mineruæ.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad ſcenam & archeſtram dedit. Hiſtriones aulicos publicauit. In Circo multas ſeras & ſæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephāti, Crocotta, Rhinocerotēs, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarū orbe animalia, etiā Tygres fuerunt. In munere publico tam magnanimum fuit, vt centum leones vna miſſione ſimul exhiberet ſagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. ſpectacula per ſingulos XII. dies dedit, ita vt gladiatorū nonnunquam quingenta paria, & nūquam minus centum quinquaginta ſeras Lybicas vno die, quandoque mille ediderit. Erāt ei ſylua in qua habuit ceruos ducētos. Britannos equos ſeros xxx. Oues ſeras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Struthiones Mauros miniatos ccc. Onagros xxx. Apros c. l. Ibices cc. Damas cc. Quæ omnia populo diripienda conceſſit, die muneris, quod ſextum edebat.

Philippus Arabs Imp. ſeculares ludos & munera edidit Circēſia. In quibus dati ſunt Elephanti xxxii. Tygres xx. Leones manuſueti lxx. Hyenæ c. Gladiatorum ſiſcalium paria mille. Rhinoceros vnus, Archoleontes x. Camelopardali x. Equi ſeri xl. Leopardi manuſueti xxx.

Heliogabalus quaternos canes ad currū iunxit, eōq; modo vectatus eſt. Idē iunctis quaternis ceruis in publicum proceſſit. Sed & leones coniunxit, ſe Cybelem appellans. Iunxit & Tygres, ſe Liberum patrem vocans. Iunxit etiam quaternas mulieres, nudūſq; a nudis vectus eſt.

Firminus imperator vectus eſt ingentibus Struthionibus, adeō vt magis volare, quàm geſtari videretur.

Sunt & ſingularium ludorum nomina, vt Aſtragalus, Sphæriſterium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alij id genus.

Aſtragalus Latine Talus ludus, ex oſſiculorū pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentē ponit. Volaterranus ait Germanos & Trāſpadanos hunc adhuc ludū obſeruare. Homerus ſcripſit Elpenora lapſu ſcalarum exanimatum eſſe, quū fregiſſet Aſtragalon, id eſt, iuguli cōiuncturam.

Ludus pilæ repertus eſt ab Aſtragali puella Cercyræa, vel à Pytho quodam ſecundum Plinium, aut Lydis ſecundum Herodotum,

Vocatur aliter *Sphæristerium* Trāquillus in Flauio Vespasiano: Valtitudine prospera vltus est, quamvis ad tuendā eam nihil amplius quāam fauces ceterāq; mēbra sibi met ad numerū in Sphæristerio defricaret. Pila primū lusit Phacia iuuetus. De hoc ludo Homerus in Odyssæa locutus est, cuius versus Latinos fecit Volaterranus: Ille p. lā dextra missurus ad astra reflectit Terga retro, rursūq; ad magnū protinus ictū Cōsurgēs terrā procūbat pronus ad imam, est & *Ludus Latronū*, seu Latrunculorum, de quo Martialis: Insidiosorū si ludis bella latronū, Gēmeus est tibi miles, & hostis erit. Seneca: Latrūculis ludimus. Volaterranus ait Magioliū Florentinū fuisse in eo ludo aded exercitatum, vt memoriter per alium luderet, minime respiciens, aduersario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in castris Græcorum contra Troianos, dum esset in otio. Lusoria tabula vocatur Phimū, seu Aleatorium. Aleæ tessera duodecim habet puncta. Martialis: Hic tibi bifeno numeratur tessera pūcto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Aleatorium etiam quādoque pro aleæ ludo sumitur. Sardonius: Atque illic Aleatorū lassus cōsumpto Sphæristerio fatiatur. Qui alea ludūt, vocantur Aleatores, & Aleones. Catullus: Nisi impudicus & vorax & aleo. Suetonius scribit, Domitianū imperatorem (quoties otium esset) alea se oblectasse. Alea Romanis legibus erat vetita. Horatius: Seu maui vetita legibus alea. Hinc Cice, Lenticulū collusorē Antonij, de alea condemnatum fuisse scribit. Quum autē Alea dicatur omnis ludus in varietate fortunę cōsistens, factū est, vt pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrū mēsurā caput. Linius: In dubiā imperij seruitūq; aleā imus. Cæsar dubitans an traiecturus esset copias vltra Rubiconem aduersus Pompeium, tandem relicta cūstatione, Eatur (inquit) quō deorum ostēta & inimicorum iniquitas vocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis Fortunęque committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Augusto: Aliquando vt vincat, ludit assiduē aleam.

Turricula seu Fritillus, id est quod apud Græcos Pyrgus dicitur, Erat enim vasculū in modum turriculæ, quo inclusæ tessere iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis: Querit cōposita manus improba mittere talos, Si per me misit nil nisi vota facit. Fritillus autem dicitur tabula lusoria, quo tessere cōiectæ agitaretq; mittuntur in alueolum. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis lib. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, Moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano

tiano constat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus nostri temporis pueruli ab antiquis didicerunt. Nam & maiores hos vsos fuisse ludo, docet illud Persianum: Et nucibus facimus quæcūque relictis, Quū sapiamus patruos. Nuces autē relinquere, est omissis studiis & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; seria conuerti. Hinc etiā ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquā a nucibus recedere. Redire ad nuces. Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi a perditis hominibus inuenti sunt, qui quamuis nostro quoque seculo dāentur adeo, vt piaculum videatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum maxime pastorum, vt repente porrectis digitis vterque numerum diuinet: Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res iniucūda voluptas, Magna prius tāti dum mens erat inscia morbi. Simile est illud: Micare digitis Cic. lib. 2. de Diuinatione: Quid est enim fors? Idē p. modū, quod micare, quod talo iacere, quod tesseras. M. Varro: Micādum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. Nemesianus: Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quo cū in tenebris mices, id est, cui secure credas, & iniurato si dē habeas, is enim quo cum in tenebris micamus, potest nos fallere, si velit.

Porro autem veterum monumentis proditur summos viros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse: Nam *Herculem* illum portetorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filiū, ferunt cum puerulis sapius colluuisse, eoq; modo curas animi remisisse. Ab Alcibiade quādoq; deprehēsus est *Socrates*, cū Lāpocle infantulo colludens. *Agessilaus* cū filio arundinē interdum equitabat, qui puerilis mos est, alludēte Horatio: Ludere par impare, equitare in arundine longa. *Tarentinus* Archytas cū pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimū, dū agitaret conuiuia. Volaterranus ait *Cosmum Adicem* iam senem, & patriæ principem, nepotibus paruis colluuisse, & ex his cuidam auenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

Gymnasium propriē dicebatur locus in quo nudi palæstricæ oleo peruncti concertabant. Nunc pro quocunq; exercitij loco solet accipi. Vnde & Gymnastes præceptor. Gymnasiarcha gymnasij magister.

Craneum gymnasium erat apud Corinthum.

Est & *Cillararium* gymnasij nomen apud Plut. in Cleomene.

Lycæum, *Academia*, *Prytanæum*, *Canopum*, *Pæcile*, *Tempe*, gymnasia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoscit Philostratus, in Herodis Attici vita. Pæcile verò porticus varia à Latinis appellata.

gur. Nobilitata etiam prætea picturâ Marathonicæ pugne, Zenonis stoici cõuenti, Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. Versus Ciceronis: Inq; Academia ymbrifera, nitidõq; Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes, De Prytaneo, Cicero lib. 1. de Oratore: Et vbi victus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

STadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DCXXV. Hoc Censorinus Italicum vocat. Olympicum pedibus DC. constat. Pythicum circiter mille. Virruuius stadias domorum porticus appellat prælongas, & magnificas.

TELORVM BELLICORVM,

ET GLADIORVM
NOMINA.

TELorum vocabula Gellius lib. 12. cap. 25. multa ponit adhuc modum: Hasta, Pilum, Phalarica, semiphalarica, soliferrea, gessa, lancea, Rumigeltri, faces, tragule, framee, Mesancule, Carce, Rõpheæ, Scorpius, Scibones, Silices, veruta, enses, sicæ, machere, spathæ, lingulæ, pugiones, Cluacula.

Lingulam veteres dixerunt gladiorum oblungum in speciei lingulæ factum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, videar lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro instrumẽto, quod ad similitudinem lingulæ conflatum vsui esse potest ad aromata tractanda, vt in illo versiculo Martia. Gracilesque lingulæ, cærisque chartæque.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus lib. 6. Argon. Equæque nec ferro breuior, nec Rompheæ ligno. Mantuanus mediam produxit dicens; Quam geris aduersus feriat Rompheæ cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. Sunt autè rustica tela in modum pedis recurua. Verg. lib. 10. Agrestisq; manus armat Sparus. Nam vtrunque dicimus in masculico & neutro genere. Sallust. Cæteri que vt quosque casus armauerat sparis, aut lanceis, alij præacutas fudes portabant. Lucil. Tum spara, tum murpices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quo utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna: Gallia materibus Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est venabulo simile, Illyriis peculiare. Ennius; Illyriis restant sicis, sibinisque foden tes.

Veni-

Vrbina telum est simile veru. Sidonius: Cui noster sermo erit pro veruina.

Machæra Græcè gladium, seu cultrum Latine significat. Apuleius, Comminabatur sese concisurum eum machæra frustatum. Plautus: Si tibi est machæra, & nobis est vrbina domi. Quod adagium dici solet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiã genus est teli.

Sarissa dicitur hasta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri stipatores Sarissophoros vocat Curtius. Lini: Prælongas hastas Macedones Sarissas vocant. Luc. lib. 8. Primi Pel-læas arcu fregere Sarissas. Ouid. lib. 12. Qui clypeo, gladiõq; Macedon: a que Sarissi Conspicuius.

Harpe incuruus est Mercurij gladius, quo vsum ferunt Perseum. Lucanus. Et subitus præpes Cyllenida iustulit Harpen: Harpè alterius monstri iam cæde rubentem. Pontanus li. 4. de Stellis: Quæ Martem clypeo, galcæque adamantidæque Harpe intruxit.

Acynacis gladius est Parthorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Cur. vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum discrepat. Q. Curtius lib. 5. Strictõq; acynace interfecturus videbatur, ni prope Bessus Bactrianique deprecarentur.

Idem Curtius ait *Copidas* esse gladios leuiter curuatos, Falcibus similes quibus apperebant belluarum manus.

Framea gladius est Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis framea, & Cyrrhæi spicula vatis. Martianus Capella: Gradiui framea non ausus poscere falcem. Cor. Tacitus, vbi de populis Germanicæ loquitur, frameas pro hastis videtur accipere, dices: Rari gladius, aut maioribus lanceis vtuntur Hastas, vel ipsorum vocabulo Frameas gerunt angusto, & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili vt eodẽ telo prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnēt. Et eques quidẽ scuto, Frameaq; cõtetus est, pedites & missilia spargunt.

Argentea species est leuioris iaculi, autore apud Cæliũ Eustathio. Est & *Ancyle* iaculum quoddam quo qui vtuntur, vocantur Antylistæ, quamuis etiam Ancyle significet anam iaculi.

Sigynnum iaculi genus est. Autor Cæli. ex Lyophrone.

Geum, siue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela sunt bellica, à lædendo dicta, autore Donato. Nã dolos Græce læsio dicitur. Syllius li. 3. Nec te reti dextras impugnat ar mata Dolone. Traquill' in Claudio Cæsare: Reperti & equestris ordinis duo in publico cū Dolõe, ac venetario cultro præsolates.

Spatha genus est gladij. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiã aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius posset inuare,

Culter, seu *Cultrum* (vtrumque enim dicimus) propriè dicebatur gladius vict. maiorum, quo scindebantur victimæ. Hinc *Cultra* rj dicebantur vict. micidæ. Propertius: Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis sunt *Clunaculu*, & *Secespita*,

Clunaculu, dicitur à scindendis vict. marum clunibus.

Secespita, à secando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines Flamincæ, & Pontifices vtebantur ad sacrificia. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Nã & inter Pontifices sacrificanti simul pro secespita plumbeum cultrum subiciendum curauit.

Sica, gladius est occultus, & inuasorius, qui inclusus ligno formã habet baculi. Hoc qui vtuntur, Sicarij vocantur. Horatius: Si quis erat dignus describi, q. malus aut fur, Quod mæchus foret, aut Sicarius. Martialis lib. xi. Inuasit medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius est falcatus, Germanis olim frequens. Syllius: Pañda manus est armata Cateia. Panta. lib. 5. de Stellis: Armaque, Pilaque, Cateias.

Nonacula culter est rasorius, cuius artifices dicuntur nouacularij. Mart. de ferramentis tonsorij: Tondentis hæc arma tibi sunt apta capillis Vnguibus hæc longis, vitilis illa genis.

Paraxonium, gladij genus quod accingi solet zonæ.

Pali, teli genus est, seu minoris iaculi, quod in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, seu gladij breuiusculi, a pugnando dicitur, vel quod punctum feriat, vel quod puncti teneatur. Hinc diminutiũ, *Pugiunculus*. Cic. Hispaniensem pugiunculu Cn. Pisonẽ appellabat.

Hasta dicitur, quod stans vel à stante ferri solet. Vnde & hastile deductum *Moris* erat antiquitus hasta subicere res, quæ exponerentur venales per auct. onem. Hinc *Hastarium*, dicebatur auct. ionaria illa venditio. Tranquillus in Augusto: Ipsũ, bonaque eius subiecit hasta. Hastici ludj, qui hasta conficiuntur. Idẽ Auror in Caligula: Edidit & peregrẽ spect. icula in Sicilia Syracusis hasticos ludos. Hasta pura dicitur nullo ferro præpilata. Vergil. Ille vides pura iuuenis qui nititur hasta Suetonius in Claudio: Potidem spadonem Britannico triumpho inter militares viros hasta pura donauit. Hastis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc scribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuisse hastis puris duo deniginti.

Triphorum dicitur telũ lógitudine trium cubitorum quod *Catapulta* mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percussus triphoro.

Sagitta, iaculum quod arcu mittitur. Hinc *Sagittare* verbum, id est, iaculari. Heron. Vt sagittent in occultis immaculatam. Sagittarius, qui sagittas intorquet, Tranquillus in Flauio Vespasiano: Sy-

ria

ria cum præmisit exercitum; Hinc xl. millia sagittariorum. Sagittarios equestres Greci Hippotoxatas vocant. Omnium optimi sagittarij sunt Parthi, qui fugientes & auersi iaculãtur, & lædũt perinde ac aduerũ. Lucanus Ocyor & missa Parthi post terga sagitta, Fiunt etiam composita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenonẽ: Mens sagittipotens solis quũ sustinet orbẽ, Ruffus Festus: Membra sagittigero cedunt postrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci potest. Hinc *Iaculari* verbum. Iuuenalis: Satyra i. Et quantas iaculerur Monycus ornos. Dicimus etiam *Iaculo* & *Eiaculo*.

Tragula à traiciendo, vel quod infixã scuto trahatur. Metaphorice pro dolo capitur. Plautus: Tragulam in te iniicere adornat.

Pilum dici potest quinque pedum hastile. Sulpitius ait. Pila Romanorum esse missilia trium pedum vtrinque præfixa ferro trigono vnciarũ nouem. Lucanus: Infestis que obuia signis Signa, pares aquilas, & pila inlantia pilis.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fustibalæ, Plumbaræ, Onagri, Scorpiones, numerantur, à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui vtuntur, vocantur Funditores.

Catapulta, dicitur velox iaculum, vel sagitta. Plautus: Atque ita te neruo torquebo, vt Catapultæ solent.

Aclides, Seruius ait tela esse adeo antiqua, vt nec vquam commemoreretur in bello. Legitur tamẽ, quod sint clauæ cubito & semis factæ eminentibus hinc inde acuminibus que ita in hoste iaciuntur religatę loro vel lino, vt peractis vulnerib, possint ad dominos redire. Putatur tamẽ esse teli genº, quid per flagellũ in imẽsum iaci pot. Verg. li. 7. Æn. Teretes sunt aclides illis Tela, & c.

Verutum est telum breue & angustum. Autore Nonio. Salustius 3. Hist. Auxiliũque manebant in modum Veruti militaris.

Gesa Gallorũ sunt tela. Verg. li. 8. Ænei. Duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.

Venabulum venantium hasta lato præpilata ferro. Ouid. in epi. Phædræ: Sive tenes lato venabula cornea ferro.

Ansatæ sunt iaculamenta cum Ansis.

Sequentia iaculorũ nomina enumerantur à Crinito, vbi de telorum generibus meminit: Spati, Cateia, Framea, Caia, Rumigesti, Melancula, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lancea, Pila, Sarissa, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Iffi, Faces, Semiphalaricæ, Cæstra, Soliferrea, Scorpj.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea, Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hispanorum: Vnde Varro apud Gellium ait, Lanceam non Latinum, sed

Hispanorum esse verbum. Pila Romanorum: Ipsi, Boiorum: Sarissa Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

Harpe gladius est Falcaus Mercurij. Vnde & Ouidius Harpē vocat Cyllenidem lib. 5. Meta.

Frameam poëta vocat Martij hastam.

Simulachro Apollinis appōnebatur *Arcus, Sagitta, Clypeus, Lyra*. Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus p̄stantior arcu. *Sceptrum & Fulmen* Ioui tribuuntur. Vnde & poëta Iouem appellant fulminatorem, fulminigerum, fulguratorē, tonitrualem, sceptrigerum. Quintianus in Orpheo: Astant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bapt. Pius: Iunxit Agenoridæ sceptrifer ipse tonans.

Claua fuit Herculis telū. Ouid. in epistola Deianyræ: Instruxitq; manum claua domitrice ferarum. Idem lib. 15. Vulnere clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuscina telum fuit trifulcum, in signe Neptuni, vt apud Priapeiam: Neptuni Fuscina telum. Mar. l. 1. Fuscina dente minax nexu fuit anchora curto. Dicitur & *Tridans*, velut tres habens dentes Neptunus apud Verg. li. 1. Æn. Et Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

Ioui Fulmen, Herculi clauam. Homero versum subtrahere: tria hæc olim credita sunt impossibilia. Autore Macrobio libro 5. Saturnaliorum. Quod etsi fieri posset, alium tamē nullum diceret vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINÆ QUÆDAM BEL-
LICAE, ET TORMENTA.

Bombardam Galli vocant machinam à bombo & ardeo, vt autumat noster Nicolaus Beraldus: execrabile prorsus inuētum quo nihil fulmini magis simile, luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori (vt inquit ille) robur & æstriplex circa pectus erat, illum parentis crediderim sui ceruicem, & penetratia sparsit se nocturno cruore Hospitis, &c.

Graphicam tormenti huius descriptionem, vide apud eundem Beraldum in Rusticum Politiani ex versibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam vocat turrisfragam, nouo sed tamen cōuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardā primam à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodium fossam Genueses obsiderent.

Vegetius *Testudinem* machinam fuisse bellicam, de materia ac tabulatis contexta, quæ ne exureretur incendio, coriis, vel ciliciis

cento

centonibusq; vestiebatur. Hęc intrinsecus accipiebat trabē adunco præfixam ferro, quod *Falsæ* vocatur, ab eo quodd incurua est, vt de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius vestiri ferro, appellariq; *Arietem*, quod frontē habeat durissimā, quæ subruat muros, & arietū more retro cedat, vt cum impetu vehemētius feriat. Haber autem testudo machina similitudinē cum testudine verarum sicut hæc modò reducit, modò profert caput, sic illa interim reducit trabem, & quadoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoq; De ariete Verg. Labat ariete crebro lanua, & emori procumbunt cardine postes. Ouid. li. 11. Meta. Nec læuius pullata sonat, quàm ferreus olim: Quū laceras aries ballistæve cōcutit arces. Hinc Arietare verbū, id est, cum impetu percutere. Ver. Arietat in portas & duros obice postes. De Ariete Pāphilus: Rūpo fores, muros quatio, demollio arces: cornua ferrata sub trabe dura gero.

Vinea (quas aliter Catos vocant) fiebāt hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus septē, lōga xv. huius rectū munitione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur: latera sepiebantur vimine, ne saxorū telorumq; impetu penetrarētur: extrinsecus autē ne immisso cōcremaretur incendio, crudis ac recētibus coriis ac cētonibus operiebātur: multis in ordinē iunctis se supponunt milites, qui tuti penetrāt ad excauanda murorū fundamenta. De Vineâ Proper. li. 4. Dumq; aries murū cornu pulsabat aheno, Vineâq; inductū lōga tegebat opus.

Plutei contexebantur ad similitudinem castidis à vimine: ciliciis protegebātur, coriis, ternisq; rotulis, quarum vna in medio, duæ in capitibus opponebātur: admouebātur in quacūq; partē more carpenti, & applicabātur muris: horum munitione protecti obseffores, sagittis fundis, & missilibus obseffos, de propugnaculis ciuitatis exturbabāt, vt scalis ascendendi facilius pateret occasio.

Musculi dicuntur minores machine, quibus protecti obseffores vrbis fossium (verbum est Vegetij) cōportatis lignis & lapidibus complent, & solidant, vt turres ambulatoriæ sine impedimēto admouebātur, & applicētur muris. Minores sunt vineis, & pluteis firmiores. Vocantur autem à similitudine musculorū piscium. Nam quemadmodum illi quum minores sint, tamen Balænis auxilium adminiculū que exhibent, ita quoq; hæc machinæ subsidio sunt ambulatoriis turribus ad parandam viam, præmuniedāq; itinera.

Turres ambulatoriæ, sunt machinamenta trabibus tabulatisq; compacta, crudis coriis, & centonibus communita, ne hostili cremetur incendio. Fiebant interdum tanta proceritate, vt & muros & lapideas turres altitudine superarēt. Voluebantur multis rotis arte mechanica suppositis. Quū muris admouebātur, præsens erat ciuitas

ciuitatibus periculum. Nam sursum versum habebant scalas quibus irrumpebatur in urbem. Deorsum versum arietes, quorum impetu diuellebantur muri. In earum fastigio collocabantur sagittarij, qui obfessos cõtis, & faxis missilibus, protrudebant, eoque modo capiebant ciuitatē sine mora. Obfessis enim nulla spes erat auxilij, quum supra se aspicerent altio rem hostium murum.

Sambuca, fiebat ad similitudinem citharæ. Nam vt in cithara sunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur erant funes, qui pontem de superiori parte trocleis laxabant vt descenderent ad murum, exhibantque statim bellatores, & per eam transeuntes mœnia vrbis inuadebant.

Exostra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obfessores in muros obfessarum urbium transmeabant.

Obfessi ab obfessorum machinis utabatur se ballistis, arbalistis, onagris, scorpionibus, fustiballis, & sagittariis fundis.

Teleon, machina fiebat hoc modo: Trabs vna in terram præalte defigebatur, in cuius vertice cõnectebatur altera longior, dimensâ medietate eo libramento, vt depresso vno capite, erigeretur alterum. In vno quoque capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. Depresso itaque per funes altero trabis capite, altero verò (in quo erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones, machinæ sunt quæ Vegetij tempore dicebantur Manuballistæ. Idem autem nomē hoc traxerunt, quod paruis, subtilibusque spiculis inferrēt mortem. Alter Scorpio vocatur Onager, quod a fini feri quum à venantibus agitantur, ita eminus lapides post terga calcitrado emittit, vt perforent pectora sequentium, aut per fractis ossibus capita ipsa displodant. Saxa autem per Onagrum contortis, non solum equi elidebatur & homines, sed etiã hostium machinamenta frangebantur.

Cochlea, dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obfessores condescendebant in muros inimicorum.

Ballistæ, bellicum erat tormentum ex ferro, aut taxo, aut osse, quo magni lapides emittebantur, vt ait Sulpitibus. Ouidius li. 1. de Trist. Quam graue ballistæ mœnia pulsat onus. Cic. li. 2. Quæst. Tuscul. Vt enim ballistæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Ballistæ formabatur ea magnitudine, vt lapides ex x. pondo eiacularetur. Ballistæ maior saxa contorquet. Hæc à Phœnicibus reperta est. De hæc Syllius lib. 1. Phœcis effundit vastos ballistæ molares. Ballistæ minor hastam iacit, & parua spicula. De hoc videtur intellexisse Lucanus libro 3. dicens: Nec enim solis excussa læcærtis Lanceæ, sed tenso ballistæ turbine raptæ.

Phala

Phalarica, genus erat teli quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. Erat autem præfixa valido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis cõuoluebatur, in suo oleo, quod incendiarium vocabatur, & è ballistæ emittebatur.

Inter nostri temporis machinas habentur *Colubrina*, & *Serpentina*, quod oblongæ fiant, habentque effigiem propè Serpentis & Colubri. Pampilius Saxo: Vis, sônitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor. Sunt mecum, Mars, hæc ferreus arma timet.

Arabalistæ & *Corrobalistæ*, dicebantur minores machinæ, quæ curculis ferebantur.

Malleoli erant quædam missilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Alioqui venerunt ferentes stuppam: picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur *Trifaces*, *Cataphractæ*, *Plumbata*, *Tribali*.

Falces & *Harpagæ* armorum genera sunt apta murorum opugnationi. Sisenna apud Nonium. Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collatis Harpagis deiiciunt, mittunt à turribus.

ARMORVM VARIAGENERA & bellorum instrumenta.

Galea dicitur cassis, seu ferreum instrumentum: à galero, quo veteres vsi sunt. Ouid. in epist. Et galeam pressa sustinuisse coma. Ea ornata cristis & pennis maiorem incutere terrorem, Vnde Verg. lib. 3. Æneid. Terribilē cristis galeam, flammâq; vomentem. Idem significat *Cassis*: dicimus etiam *Cassida*. Propert. Aurea cui postquam nudauit cassida frontem.

Ancyle dicitur breue scutum Nonio. Hoc ex vtroque latere recisum erat, vt nullus videretur angulus, & summū infimūq; latus eius medio pateret, Ferunt ancylia Principante Numa Pompilio cœlitus fuisse demissa. Ouid. li. 5. Fast. Ecce ancyle vocat, quod ab omni parte recisum est, Quæq; oculis spectes angul^o omnis abest.

Parmæ fuit breue scutum, pedibus peculiare. Verg. lib. 11. Ense leuis nudo, Parmâq; in glorijs alba. Dicimus & *Parmula*. Horat. Tecum Philippos & celerem fugâ Senii relicta non bene parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recurus Verg. Ducit Amazonidū lunatis agmina peltis. Stat. li. 5. Syl. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Quid modo peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra scutum est loreum, quo vtuntur Afri & Hispani, Luca. lib. 7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Verg. Iguas Cætra tegit. Cætrati dicuntur qui vtuntur huiusmodi scutis.

Ocreæ

Ocreæ dicuntur crurum munimenta. Apuleius: Ille galea caput ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius: Ad reliquos vltus laboriosè euehitur ocreatis cruribus. Vegetius: Pedites scutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogentur accipere. Verg. lib. 7. *Æneid.* Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quicquid à collo ad cõxedicem protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhasius pinxit Nauarchum, thoracatum. Fiebant olim thoraces cratibus costarum ferreis, vnde & nexiles vocatur Statio, & multiplices. lib. 12. Multiplicem tenues iterant thoraca cateruæ.

Phalereæ ornamenta sunt equorum, qui inde vocantur phalerati. Verg. lib. 5. *Æn.* Primus equum phaleris insignem victor habeto.

Ephippia sunt stragula, quibus equi integanantur, vel fellæ eis ad insidendum posita. Cato: Fuit mihi equus sine ephippio. Equi ephippiarij dicuntur quibus imponuntur fellæ, ne graui incessu vulnerent cessorem. Ephippiati equi, suis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Opat ephippia bos, piger opat arare cabal- lus. Vbi quis vult ea curare, quorum est ignarus.

Capistrum, & Franum, vincula sunt capitis equorum. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Stapedes, machinule sunt ferreæ, quibus pedes sustinet equitates; *Pharetra*, repositorium sagittarum, quanquam & pro sagittis interim capiatur. Ouid. lib. 1. *Meta.*

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & Imperatorum statuis. Dicitur autè Lorica, velut connexa loris. Squalebat ferri laminis, vt crustis coclearum. Vitruuius: Nō patietur lorica testacea lædi latera, Modestus: Centuriones nimium bellicosas loricas transuersis cassidū cristis (vt à suis facilius noscerentur) habebat Martialis. Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis, Hinc Loricare est armare, seu loricam induere. Plin. de Ichneumone in Aspidē certaturo: Mos (inquit) vbi pluribus eodem modo se coris loricauit, in dimicationē pergit.

Loricare.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Verg. lib. 10. Sed sustinet areus umbo. Statius lib. 18. Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

Exercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui præest qui legiones cum suis auxiliis cõministrat. Eiusq; officium consistit non solum in danda, sed etiam obseruanda disciplina

plinia. Is vocabatur à Romanis *Tribunus militaris*, cui iuebatur parere milites: eius intererat milites in castris contineret, ad exercitationes producere, clauis portare, vigiliis interdū circuire. Annonæ & cõmeatibus consulere cõpescere tumultus militares, delicta secundū autoritatem castigare, audire cõmilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autè Tribunus à tribu, quonia Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorū militarium alij dicebantur *Ruffuli*, qui creabantur in exercitu: Alij *Comitiati* qui designabantur in comitis. Dicti sunt & *Kutuli* q̄ *Rutilius Ruffus* legem, de his creandis ab exercitu, quandoq; tulit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatum est. Nā qui ad equitatum trahebantur, primum *Flexumines*, & *Trossuli* dicti sunt, quum opidum in Thuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.

Miles liberat Centurioni: *Centurio*, Tribuno: *Tribunus*, Legato: *Legatus*, Consuli: *Consul*, Dictatori: *Centurio*, centum peditibus præerat. Is erat quem nunc primipilum dicimus. *Myras* continebat decem millia. Hinc *Myrsarches*, qui decem millibus præest.

Legio à delectu militum dicta est, autore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, vbi res postulabat. Differebat autè ab auxiliatoribus. Nam, *Auxiliatores* conducebantur ad præliū ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec noritia, nec affectione consentientes alijsq; institutis, vrètes, & dissimili armorum vsu. Iungebaturq; legionibus adimniculi, nō principalis subsidij loco. Legio autem propriis cohortibus constabat, habebatq; grauis armaturæ principes *Hastarios*, *Triarios*, & *Antesignanos*. Item leuis armaturæ *Ferentarios*, *Sagittarios*, *Funditores*, *Ballistarios*, vt proprios vnōque animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorū exercitatio & fiducia, vt nusquam legantur plures fuisse legiones, quam duæ. Qui legionum matriculis inferi volebant, hoc est, numerari inter legionarios, solebat iurare. Idque *Sacramentū* dicebatur. Iurabat autem per deos, & Imperatoris maiestatem, se fidē seruaturus inuolat, æternūque famulatum suo principi exhibituros, militiam nunquā deserturos, nec recusaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decē Cohortes. Quarū prima habebat pedites M. c. v. Equites loricatos cxx xii. Secūda pedites dlx. Equites loricatoros lxxvi. Tertia pedites dlv. Equites itidē lxxvi. Quarta pedites dc. Equites lxxvi. Quinta totidem. Hæ autem primæ ordinabatur in prima acie, tanquam magis strenuæ. Sexta pedites dlv. Equites lxxvi. Septima pedites dlc. Equites lxxvi. Octaua, Nona & Decima singulæ totidē. His decē cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditū sex millia, Equites dccxxx xii. A numero & ordine legio-

legionum milites dicebātur Primani, Secundani, Decumani prima & ſecunda, aut decima legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in xxx, milites. *Manipulum* autem Varro ait eſſe minimā exercitus manum quæ vnum ſequitur ſignum. De quo verbo Ouidius: Illa quidem ſceno (ſed erat reuerentia ſceno. Quantum nunc aquilas eernit habere tuas) Pertica ſuſpēſos portabat longa maniplo. Vnde Manipularis nomina miles habet. Lucan. lib. 1. Conuocat armatos ex templo ad ſigna maniplos. Hinc *Manipulares* milites, dicti, à manipulo ſceni, quod ſequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat vocabatur Centurio.

Conſtabat *Turma* ex trigintaduobus equitibus. Varro turmam ait dictā eſſe mutata e, in v, quaſi ternam, quod terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamneſium & Tatientum ſiebant.

Phalanx dictio eſt Macedonica, quadratā aciem, & cuneum militarem propriè ſignificans, quando pes pedi, clypeus clypeo, vir viro in acie conſerebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius. Macedones, inquit, phalangem vocat pedum ſtabile agmen, quum vir viro, & armis arma cõſerta ſunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaū proceres, Agamemnonēque phalanges. Quoniam autem vocabulum eſt Macedonicum phalanx, proprio epitheto vocatur Sariffigera, à Sariffis Macedonum haſtis.

Porrò autē *Haſtati* dicuntur qui pugnant haſtis: *Pilani*, qui pilis. *Ordinarij* dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt.

Auguſtales dicebantur, qui ab Auguſto ordinariis iuncti fuerat.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum inſigne. Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, vel *Imaginiferi*, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui ſigna portant.

Teſſerarij, qui teſſeram per contubernia militum nuntiant. Teſſera autem vocatur præceptum ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur anteſignani, ideo quòd eorum opera, atque virtute exercitij genus creſcit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt caſtris.

Beneficiarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarij, qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines *Cornicines*. *Buccinatores*, qui tuba, æreo cornu, vel bucina committere ſoleant, prælium, vt *Liticines*, qui lituo canunt. Marcellinus. Poſt exactum iā diem occiunte liticine reuocatus

inuitiſſimus miles, prope ſupercilia Rheni tēdebat. Dicuntur etiā *Ænatores*. Suet. in Cæſare Dictatore: Inter eos, inquit, & ænatores rapta ab vno tuba proſiliuit ad flumen. Marcellinus: Quum ſuper eſſet exiguum noctis ænatorū clāgore ductore urbē, vt mox caſſuram terribili corona cinxerunt. *Buccinatores*, autore Vegetio; ornamentū erāt totius legionis in ingreſſu cõſtitutus, & eius reditu. Hinc per metaphoram *Buccinator* pro laudatore ſolet accipi.

Menſores, qui in caſtris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hoſpita in ciuitatibus præſtent.

Torquati ſimplares, & *Torquati duplares* quibus torquis aureus ſolidus virtutis fuit præmium, quem qui meruiſſet, præter laudē interdum duplas conſequebatur annonas, duplares, duas.

Candidati milites dicuntur qui priuilegijs muniuntur: reliqui vocantur *municipes*; quòd propter munera facere militiā cogantur; *Anteſignani* dicebātur milites qui erant ante ſigna, quos tãquam duces reliqui ſequebantur. Apul. Anteſignani noſtri partem (qua manus humerum ſubit) ic̄tu per articulum medium temperatè proſus abſcidimus.

Vexillarij, & *Vexilligeri*, qui vexillum gerunt. Idem Apul. Tunē itaq; inquit, ſublimis ille vexillarius noſter Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, ſexagenos milites, duos cēturiōnes, vexillariū vnum habebat. Idem autor eſt ſub vno vexillo fuiſſe homines c l x x x. *Vexillationes* antiqui nominauerunt alas equitum eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum ſigna, ferebant; Suetonius in Cæſare: Inclinatam, inquit, aciem ſolus ſæpe reſtituit, obſidens fugientibus, retinensque ſingulos, & contortis faucibus conuertens in hoſtem, & quidem ad eò plerunque trepidos; vt aquilifero moranti cuſpide ſit comminatus.

Draconarij, qui dracones ferebāt in vexillis, vt aquilas. Claudia. Stant bellatrices aquilæ, ſæuique dracones. Primum ſignum (inquit Vegetius) legionis eſt aquila, quā aquilifer portat. Dracones etiam per ſingulas cohortes à *Draconariis* ſeruntur ad prælium.

Primipilus, ſeu *Primipilaris*, dicebatur Centurio, qui i i i i. centurias, id eſt c c c. milites regebat in acie prima: eratque caput legionis. Traquillus in Tyberio: Quum, inquit, Pollentina plebs funus eiſdem primipilaris nō prius ex foro miſiſſet. Idem in Caligula: Teſtamenta primipilarum (qui ab initio principatus, neque illum, neque ſe hæredem reliquiſſent) vt ingrata reſcidiſſet.

Manipli, ſeu *Manipulares* dicebantur ſigniferi qui imperante Romulo, quum Romani & Latini ſub vno centurione bellum aggreſſuri eſſent, Maniplo herbæ haſtæ alligato pro ſigno vtebantur. Ouidius: Vnde Manipularis nomina miles habet.

Nanareus dicebatur naui princeps, qui in bello nauali remigi-
bus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugem exhibebat industriam.

Bellatores qui ad decertandum instruuntur, armisque aduersarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui sequuntur copias ad alium quam conflictus usum: ut medici, tabernarij, & serui.

Velites dicuntur leuissimæ armaturæ milites. Hi lorica non induiebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut scutum graue ferebant, sed talis tantum utebantur, & sagittis. Ouid. in Ibin. A Velitibus fit Velitari verbum, id est leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. A leui armatura Velites aliter dicebantur. Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabatur, à Pelta breui paruoque scuto, quo utebantur cum cõtis Sarissa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non solum sua corpora, sed etiam equos lorica vndique muniunt. Hos Marcellinus Catafractarios vocat, ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractariis solis & ballistarum parum ad tuendum rectorem idoneis præcurso eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Est etiam Catafracta militaris lorica siue thorax. De Catafractis Marcellinus: Sparsique, inquit, catafracti equites (quos Clibanarios dicitant) personatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem: Inter quas, inquit, catafractarij erant sagittarij, formidabile genus armorum.

Hastati dicuntur qui manus conferunt, & cominus hasta decertant: vnde & Tranquillus in Caligula: Hasticos vocat ludos, qui hasta conficiebantur.

Scutati, *Cætrati*, & *Clypeati*, qui scuto & clypeo se præmuniunt. Nam Cætra scutum est breue & loreum, quo (ut iam diximus) utebantur Afri & Hispani. Syllius: Barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens est apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios vocat. Nec Scutarios, inquit, adesse didicerat. Item Suetonius in Augusto: Affuit & clietibus sicut Scutario euocato quondam suo.

Scutigergulus à Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini in bello. De clypeatis Marcellinus: Et incedebat hinc inde ordo geminus armorum clypeatus & cristatus.

Ferentarij equites dicuntur, qui eminus solent dimicare: quorum alij iaculis alij arcu vuntur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erantque leuis armaturæ milites, ex cursu leues armis grauius non impediti, ense tantum & telis instructi. Sallustius: Postquam eò ventum est, vnde à Ferentariis prælium committi posset.

Architenentes, & *Sagittarij*, qui arcu utuntur, & sagittas intorquetur vocantur

vocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui vni tantum præerat vocabatur *Zoarchus* ab animalis præfectura, Qui tribus *Therarchus*, Qui quatuor *Epitherarchus* Qui octo, *Elarcha*, Generali vocabulo Elephantorum, præfectus dicitur *Elephantarcha*. Autor *Ælianus*.

Chilivarchi dicebantur, qui mille militibus præerant. Chilas enim *Chilibæ* dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur nonnulli milites, fortes tamen & robusti ad perferendos labores militiæ, quorum prima exercitatio vocatur *Tyrocinium* vel rudimentum, vnde & *Tyrunculi* dicuntur etiam qui sunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæs. *Tyrones* neque in ludo, neque per lamistas, sed in domibus per equites Ro. ac etiam per senatores peritos armorum erudiebantur. Hieronymus in femineo genere *Tyrunculas* puellas vocat. *Tyrocinium* etiam præter illud militare rudimentum, dicebatur ab eruditibus quum adolescentuli togam sumebant, & ponebant barbam, eloquentiamque in foro auspicabantur. Nam tunc etiam dicebantur *Tyrones*. Seneca in decla. Ille in foro primum dicitur, tyro dicitur est.

Classarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quique Classicum canebant imperatore præsentem. *Classarij* etiam dicuntur remiges, & frequentius milites in classibus. Cor. Tacitus: Anicetum centurione classario comitatum. Tranquillus in Cæsare Tyberio. Vnde dānatos post longam & exquisitam tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipiente Classiariorum manu.

Rorarij, testimonio Varronis, dicebantur qui primi omnium in conflictum prodibant, erantque leuis armaturæ, ut velites. Nec dimicabant acriter, sed leui quadam contentione prælium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quam pluuia.

Exauftorati milites dicebantur, qui obligatione militari & stipendio soluti erant, habueratque missionem. Hoc autem verbum quandoque in rare quid malam partem capitur, ut apud Lampridium, qui scribit, Alexandrum vultu multas legiones exauftorauisse. Nam orta quondam seditione militari, non timuit descendere tribunal, & oratione seuerissima tumultuantes in crepare, quamuis omnes armati circumfisterent. Postremo illis adhuc fremetibus quum inelamasset: Discedite, arma deponite, omnes depositis armis sagulisque militaribus ad diuersoria recesserunt. Tunc unam legionem totam exauftorauit, quam mox loco suo restituit. Simile est dictum Tranquilli de Cæsare Dictatore scribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquam adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit.

Gregarij milites dicebantur vulgares, non electi. Tranquillus in Augusto: Nam quum spectaculo ludorum gregarium militem in-

XIII. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſſiſſet.

Triarij milites erant omnium fortiffimi, qui in poſtrema legio- num parte collocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & vlti- mum perſugium. Erant omni armorū genere inſtructi. Genu po- ſito ſublidebant, vt ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab his in- tegrato prælio victoria repararetur. De his Modestus ad hūc mo- dum ſcribit: Hi vt requieti & integri inuaderēt hoſtes, poſt vlti- mas acies ſedere conſueuerunt: & ſi quid in primis ordinibus ac- cidiffet, de eorum viribus reparationis ſpes tota pendeat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit: vbi propè deſperat victoria, reſque eò periculi redacta eſt vt extremo conatu, ſum- miſque viribus ſit eritendum, quibus ſi nihil proficiatur, iā nul- lus reliquus eſt eſugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles e- rant, iaciebantque miſſilia ſeu ſagittas.

Accenſi dicebatur qui miniſterio ac ſeruitio publicè adiciebā- tur legionibus, quū ſas non eſſet milites (qui pecunia publica ale- bantur) cuiquam ſeruire, dicebanturque Accenſi velut accedentes.

Dimache dicuntur, qui duplici pugnae genere decerrant, equo ſcilicet, & vt pedites, vbi regio nō eſt apta equitatu. Hos primò ſeruauit inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum mi- lia ad militarem diſciplinam curauit inſtuenda.

Finguntur etiam quandoque huiusmodi nomina à nominibus telorum, vt *Lancearij*, *Doriphori*, id eſt ſpiculatores. Dori enim Græcè, lanceam ſignificat Latine. Tranquillus in Nerone, Et quū affatim deſeuiſſet, vt conficeretur à Doriphoro liberto.

Macherophori à ferēdis Machæris gladiis. Cicero: Macheropho- ris centum ſequentibus mirò riſus nobis edidere.

Enſiferi à ferendis enſibus.

Sariſſophori à Siriſis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus.

Spathiferi à ſpathis.

Mucronigeri, *Cultriferi*, *Cultelleri*, *Teligeri*, *Teligeruli*, *Iaculiſeri*, *Iacu- latores*, *Spiculiferi*, *Spiculatores*, *Haſtigeri*, *Haſtiliferi*, *Vrbiniſeri*, eadem forma dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciūt. Vnde & tortores balliſtarum vocat Ammianus.

Scorpionarij, qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem notæ ſunt *Balliſtaraj*, *Arcuballiſtaraj*, *Colubrinarij*.

Funditores, *Fundibularij*, qui funda lapides intorquent: Saluſtius Ipſe cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & ſagittario- rum delecta manu.

Pyrobolaraj qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeni

Clauigeni à ferenda Claua, Græcè vocantur *Corynophori*.

Sunt & quædam principatum & præfecturarum nomina, vt *Imperator*, *Rex*, *Dominus*, qui in malam partem olim accipiebantur pro tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominum que po- tentem. Impoſuit.

Megiftanes dicuntur proceres & primates Cornel. Tacitus: Et Megiftanes Armenios, (qui primi à nobis deſecerant) pepulit ſe- dibus.

Monarcha, ſeu Monarches vnicus omnium princeps, & Monar- chia principatus ipſe.

Hecatontarchus centum hominum vel ciuitatum princeps.

Dynaſtes dominus regni: Dynaſtia potentatus. Cic. ad Articum: Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Stratagea præfectura ip- ſa. Vnde & legitur Thraciam fuiſſe diuiſam in Stratageas 50. Ita enim vocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis. Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum vocatur ædilis, vbi ait in Captiuis: Hunc fecerunt ſibi Ætholi Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præſes. Eparchia prouincia.

Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.

Genearche generis princeps. Geneſis eſt generatio.

Irenarches, ſeu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias, pacandōſque tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperij Latine dici poteſt Imperij candi- datus.

Cosmoarchus mundi princeps.

Democraticus qui fouet principatum populi. Democratia, popu- li principatus.

Ephorus dicitur præfectus, & ſuperinſpector. Ephori magiſtra- tis erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tri- buni plebis.

Dicaarchus iuſtus princeps.

Decarchus qui decem præeſt militibus.

Tetrarcha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus Apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuus: Tum Dubenus ſeruus ligatos peſſime verberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cice. Actio 3. in Verrem: Qua de re Charidemum Chium, teſtimoniū priore actione dicere au- diſtis, quum eſſet Trierarchus.

Inter sagittarios principem locum obtinet *Apollo*, quem idem *Poëte* Sagittiferum, & Sagittipotentē dicit. Vnde *Claudianus*: Mars clypeo melior, *Phœbus* præstantior arcu *Horatius* li. i. Car. Nec te metuende certa *Phœbe* sagitta. *Valerius Flaccus*: Arcupotens aduerte precor nunc denique *Apollo*.

Hippocoön, *Mnestens*, *Eurytion* sagittarij fuerūt, qui teste *Vergilio*, contenderunt de palma, & vnā iaculati sunt in ludis illis exequialibus, quos *Æneas* ad tumulum patris *Anchisæ* celebravit, quum relicta *Africa* in *Italiam* nauigaturus rediit per *Siciliam*.

Item *Vergil.* li. 9. ait *Chorineum* Italum, fuisse peritum iaculatore, *Ahlym* verò Troianum, arcu & sagittis nobilem.

Acastus venator fuit sagittis clarus, qui cum *Meleagro* ad occidendum aprum, (qui *Calydona* vastabat) profectus est. *Ouid.* li. 8. *Metam.* *Leucippus*que ferox, iaculoque insignis *Acastus*.

Fuit *Paris* ad eò sagittandi peritus, vt *Achillem* solo pede vulnerabilem telo traiecerit. *Verg.* lib. 6. *Æneid.* *Dardana* qui *Paridis* direxit tela. *Ouidius* in *Epistol.* *Paridem* sic loquentem inducit, Neve putes, non me nisi cominus esse timendum, Figitur iniussu nostra sagittā loco. *Statius* lib. 3. Syl.

De *Lycota* *Ouid.* lib. 12. iaculatoreque *Lycotam* Sternit.

Mopsus *Cretensem* ab arte sagittandi commendat *Syllius* *Italicus* lib. 1.

Ilerdes fuit iaculator quispiam, qui tam certis iaculabatur ictibus, vt etiam volucres in medio aëre percuteret. *Syllius*: Iā socius volucresq; vagas deprehēdere nube *Affuctus* iaculis idem & bellator *Ilerdes*, Cui ludus nullam cursū non tollere damam.

Alcon *Cretensis* fuit sagittarius, cuius filium quū rapuisset *Draco*, tanta arte sagittam direxit, vt illi filio, *Draconē* ipsum confecerit. *Val. Flac.* lib. 1. *Argon.* *Vacua* nam lapsus ab arbore, paruum Ter quater ardēti tergo circūuenit anguis Stat procul intendēs dubiū pater anxius arcum *Sidonius*: *Vetuisses* *Castora* frænos, *Pollicem* cæstus, *Alcōnem* spicula nosse. *Ang. Politianus* in *Epigrā.* Vidit implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Saxo *Grammaticus* scribit *Enaurum* fuisse sagittarium magno corporis artūq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intēdebat, vt excussum ab eo iaculum nulla rerū duritia fisteret, quominus citato motu, vniuersum penetraret obstaculum.

Deucalion *Hyperæij* filius ex *Hypso* nympha, fuit etiā peritus sagittarius. *Valer. Flaccus* lib. 1. *Argon.* *Deucalion* certus iaculis.

Aethalides præco fuit insignis, qui propter eloquentiam *Mercurij*

rij filius creditus est. Hunc etiam telis claruisse testis est *Valerius Flaccus* lib. 1.

Catenes miles fuit, qui ictibus ad eò certis destinata feriebat, vt aues quoque ab ipsis nubibus exciperet. *Autor Q. Curt.* li. 6. de *ge-*stis *Alexandri*.

Fuit *Domitianus* Imp. doctus ad eò *Sagittarum*, vt inter distētos viri procul positi digitos tela trāmitteret. *Autor Sex. Aurel. Trā-*quillus ait centenas varij generis feras, in *Albano* secessu, sagittis plerūque cōfossas multis videntibus. Ex industria ita quarundam capita nonnūquam figebat, vt duobus ictibus, quasi cornua effingeret. Nonnūquā in pueri procul stantis præbentisque pro scopo dispensam dextræ manus palmam, sagittas tanta arte dixerit, vt omnes per interualla digitorum innocuē euaderent.

Toto miles fuit quispiā autore *Saxone* doctus ad eò sagittator, vt sermone inter cōuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculādi vsū, se præditū vt exiguū quodlibet pomū, baculo procul & lōgissime remoto superpositū prima spiculi directione feriret.

Pontanus *Asparem* quendā *Garamanta* à præstantia torquēdorū missiliū his verbis cōmendat: Hinc asper *Garamas*, quo nō præstantior alter Aut torquere manu iaculū, aut dare vulnera funda.

Docuit *Hercules*, quanta sagittandi arte clareret dum *Cētaurum* *Nessus*, quamuis remotum, & ceruam epipidē certo traiecit ictu, *Harpyas*que volucres in medio confecit aëre, dicente *Seneca*: Perit ab ipsis nubibus *Stryphalidas*.

Eurytus rex *Oechaliæ* pater *Ioles* *Herulem* sagittandi artem docuit.

Commodus Imperator *Faustinæ* & *Marci* principis filius centum ictibus in arena totidē feras strauit, tam validis viribus, vt multas vno cōficeret ictu. Ad eò certa fuit illi manus, vt quicquid oculo destinasset, iaculo & sagitta contingeret. *Herodianus* lib. 1. & *Sar-*bellicus in exemplis.

Nihil erat tam paruum tamque exiguum, quod plumbea ænei menti pila non concuteret *Andreas Agidarius*, si illud oculo cōsequi posset.

Geta, *Scythiæ*, *Ithuræ*, *Persæ* seu *Parthi*, *Sarmatæ*, *Creteſes*, *Arimaspi* & omnes propē *Orientalis* arcu & iaculis claruerunt.

De *Getis*, *Scythiæ* populis, *Ouid.* li. 5. de *Trist.* *Sarmaticæ* maior, *Geticæ*que frequentia *getis*, Per medias in equis itq; reditq; v ias, In quibus est nemo, qui non *Coryton* & arcum, Telaque viperea lurida felle gerat. Et lib. 1. de *Ponto* & 3. & in *Ibin*.

De *Scythis* *Septemtrionalibus* populis *Claudianus*: De spoliis *Scythicos* arcus, aur rapta *Gelonis* *Cingula*. *Plinius* lib. 4. vt sit planē

arcus Scythici forma.

Ithura, seu *Ithura*, vrbs est in tauro monte Parthiam versus, cuius habitatores *Ithuræi* arcu & sagittis claruerunt, quod quemadmodum in cæteris arguitur poetarum epithetis, quum arcum vocat *Ithuræum sagittas* Parthicas, nervos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraçulo: Quæ turba pharetris Cerrat *Ithuræas* sumptis imitari artes.

Parthi, seu *Persæ* Orientales populi sagittis aded claruerunt, vt fugientes à tergo iacularentur, auersi que sequentes hostes laderet, perinde ac aduersi, vt ià diximus. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta Catulus. Siue in Hircanos, Arabasque molles, seu Sacas, sagittiferosque Parthos. Ouid. lib. 1. de Remedio: Vince Cupidinea pariter, Parthasque sagittas. Ioan. Fran. Mirandula: In molli pharetrata Persidæ vrbe.

A *Sarmatis* Scythiæ populis doctissimis iaculorum, Arcus vocatur *Sarmaticus*. Ouid. lib. 1. de Ponto: Moris an oblitus parui contendere discam Sarmaticos arcus.

Cretenses omnes ac etiam arte clarissimi extiterunt. Vergil. in Cyri: Attica Cretæ sternebat rura sagitta.

Inter insular Cretæ populos, præcipui sagittarij fuerunt *Dictæi*, *Gnothiaci*, *Gortyniaci*, *Cydonij*, à *Dictæ*, *Gnotho*, *Gortyna*, & *Cydone* vrbibus dicti. De *Dictæis* Syllius lib. 13. *Dictæa* per auras Tranat, & in medium, perlabitur vrbis arundo: Statius lib. 4. Thebai. *Dictæa* que tela ipsam & amyclaas humeris aptasse pharetras.

De *Gnotho* & *Gortyna* vrbibus Cretæ Lucanus: *Gnothos* que agitare Pharetras Doctæ, nec Eois peior *Gortyna* sagittis.

A *Cydone*, Cretæ oppido, tela *Cydonia* dicuntur, quod eius loci incolæ periti fuerint sagittarij. Vergilius: Ire libet Partho torque Cydonia cornu Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina doloris, Statius libr. 7. Thebaidos: *Cydonias* anteibant Geta sagittas. *Claudia*. Quæ vires iaculis, vel quæ *Gortynia* tédis *Spicula*, quam scælix arcu, certique petior *Vulneris*, & certum mentirij nescius ictum, Scis quo more *Cydon*, qua dirigit arte sagittas *Armenius*, refugo quæ sit fiducia *Partho*.

De orientalibus populis Val. Flac. lib. 5. Quos neque Iber neque tuta suis Aurora sagittis Sustinet. Per auroram intelligit Orientales. Syllius lib. 12. Eois quamquam ceteret *Gortyna* sagittis. Statius lib. 3. Syl. Et Eois iaculo damnare sagittas.

Lycia regio minoris Asiæ populos habuit peritos iaculandi. Unde Vergilius *Lycias* vocat sagittas, lib. 8.

Erithræa quoque, siue *Erithra*, Asiæ ciuitas, arte sagittandi claruit. *Sidonius*: Forte sagittiferas Euan populatis *Erithras*. Crinitus ait

Scotos

Scotos (qui vicini sunt Britannis) in dirigendis sagittis acres esse & egregios.

Paulus Diaconus ait *Gothorum* gentem nullo armorum genere magis quam arcibus vti consueisse.

Arimassii populi iuxta *Riphæos* in torquendis sagittis (quarum sunt peritissimi) alterum insectunt oculum, vt altero melius cernant. Hinc & nomē traxerunt. Nam & ari Scythicè vnum, & *Miaspos*, oculum significat.

In *Baleariis* (quæ sunt insulae maris Hispani) primum repertus est vltus fundæ, & aded celebratus, vt matres filios suos aliis auiibus vesca non paterentur, nisi quas funda fuissent adepti. Vergil. Geor. Stuppea torquentur *Balearis* verberè fundæ. Statius lib. 1. *Roboræ* que & grauidas fundæ *Balearis* habenas.

VENATORES.

Helymus & *Panopes* Acestor regis Siciliæ comites, venatores fuerunt, teste Verg. li. 5. *Æneid*. Tum duo *Trinacrij* iuuenes, *Helymus*, *Panops*que affuerunt syluis, comites senioris *Acestor*.

Fuit & *Lautus* Mezentij filius, ferarum debellator maximus. Verg. li. 7. *Æn*. *Lautus* equum dormitor, debellatorque ferarum.

Idem vocat *Amycum* ferarum vastatorem li. 9. vbi ait: Inde ferarum vastatorem *Amycū*, quo non felicior alter *Vngere* tela manu ferrumque armare veneno.

Idem lib. 11. *Ornithum* quendam inter venatores reponit, his verbis: *Procul* *Ornithus* armis Ignotis, & equo venator *Lapige* fertur.

Cephalus Atheniensis *Procridis* maritus, venator fuit, quæ poetæ fabulantur ab *Aurora* adamatum. Ouid. in *Epist. Phædræ*: *Claraus* erat *Cephalus* syluis multæque per herbam *Cociderant* illo percussente feræ: Nec tamen *Aurora* male se præbebat amandum *Ibat* ad hunc sapiens à sene diua viro. & lib. 1. *Metam.* inducit *Cephalū* sic loquentem: Sum nemoium studiosus, ait, cadis que ferinæ.

Eius quoque vxor *Procris* venationi vacasse arguitur, testimonio eiusdē poetæ scribentis: *Montibus* errabat studiis operata *Diane*. De *Cephalo* *Stroza* pater. *Venanti* *Cephalo* cura minorve fuit?

Atalanta mulier fuit *Arcadiæ*, qua tumentes vteros sceminarum laboris que conceptum perosa, virginitati, ac venationi se totam deuouit: aded vt immanem aprum tori formidolosum *Arcadiæ* prima percussisset cum *Meleagro*. Ovi. lib. 3. Venit *Atalante* *Scœne* pulcherrima virgo, &c.

Abas Centaurus inter venatores reponitur verbis Ouid. lib. 12. Scribitis: Et *Pholus*, & *Melaneus*, & *Abas* prædator aprorum.

Calisti, *Lycaonis* regis *Arcadiæ* filia, venatrix fuisse dicitur: quod dicit Ouid. li. 2.

Dianam poetæ fingunt perpetuo venâdi studio duci: quod ideo fabulantur, vt doceant magnopere his cauendam esse desidiâ quibus curæ est virginitas: Nam (vt inquit Seneca) amor iuuentæ gignitur luxu, Otio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouidius Oia si tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouid. lib. 2. Fast. Mille feras syluis Phœbe venata redibat.

Ferunt & *Thippolytum* Thesei filium sese in consecrandis feris exercuisse, studio virginitatis, & otij vitandi causa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, rustica sylua tua est. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouidius li. 5. Fastrorum ait, *Cranen* fuisse nymphâ lustrandis syluis deditam. Hæc eius verba: Inde fata est nymphæ, Cranen dixere priores, Nequicquâ multis sæpe petita procis: Rura sequi, iaculisque feras agitare solebat, Nodosaque cana tendere valle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum venaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Cura deæ syluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quispiâ, Imperatori Domitiano charissimus propter venandi periciam. Nam Imperator ipse eo studio delectabatur adeo, vt si quâdo esset otii, nihil curaret ardentius, quam feras insequi. De Carpophoro Mart. li. 1. Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria fame, Est quota Carpophori portio fufus aper!

Idem lib. 12. ad *Priscum* venatorem hoc modo scribit: Parcituris vtaris moneo rapiete veredo Prisce, nec in lepores tam violētus eas. Sæpe satisfecit prædæ venator, & acri Decidit excussus, nec editurus equo.

Aconteum venatorem fuisse docet Statius lib. 7. Theb. Donec Flammatu Acôteus Strage virum, cui sueta feras prosternere virus. Syllius lib. 16.

De *Mopso* Cretensi venatore iam diximus in cap. de Sagittariis.

Orion venator (vt fabulantur poetæ) quî viribus fidens gloria retur, nullam esse feram, quam non conficeret, diis insolens verbum vlciscentibus contigit, vt terra scorpionē pareret, à quo vulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit venator Orion. Idem: Valle sequebatur iaculis venator Orion, Sæpe vagas ista retibus atque feras.

Nota est *Alceonis* fabula, qui Aristei filius, indignatione Diang (quam inter venandum nudâ repererat) mutatus in ceruum, & à suis canibus dilaniatus dicitur, vt scribit Ouid. li. 3. Meta.

Aretusa virgo fuit venatrix Dianæ comes. Vnde Ver. lib. 4. Geo. Et tandem positus velox Aretusa sagittis.

Amimone, Danaï filia, & venatrix fuit, quæ dum in syluis iaculo se exerceret, Satyrum læsit, & postmodû à Neptuno ibidem compressa

pressa est.

Britona nymppha, Martis filia, inter venatrices puellas, & Dianæ comes numeratur.

Crocum poetæ dicunt venatorem fuisse, Musarum precibus in astra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Theßaliæ monte sese exercuit venando, vbi deorum commiseratione in equam mutata est, dum patris indignationem expauesceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen vitam aucupio sagittarum, configebat tardus celeres, stans volantes, pennarumque contextu corporis tegumeta faciebat. Auctor Cic. li. 5. de Finib.

Nicias fuit venator quispiam, qui dum venandi studio feras immisissis canibus præceps insectaretur, in fornacæ carbonariam decidit, vbi canibus circum gannientibus, & rapta veste conantibus dominum educere, crematus est, auctor Cælio.

Perdix venator fuit, qui infanda correptus libidine matri cōgrefus fecit, vt Perdix libido in proverbij abiret. Cælius c. 15. li. 16.

Ferunt *Melaniomem* quendam odio mulierum, & seruandæ castitatis desiderio cōsecrandis feris se totum deuouisse: nec vnquam à solitaria illa, & vmbatili vita reuocari potuisse.

Endymionâ pastorem poetæ dicunt quandoque in monte Lathmo vacasse consecrandis feris. Val. Flac. li. 8. Argô. Lathmius æstiuua residet venator in vmbra, Dignus amore deæ.

Horatius li. 1. Episto. ait, *Gargilium* venatorem fuisse, qui spectante populo ceruos cum plagis & venabulis per medium forum iubebat transire, ac demum emptum aprum palam referre, vt cepisse aliqui d videretur. Hæc eius verba: Venemur, vt olim Gargilium qui mane plagas, venabula, seruos Differtum transire forum. populumque iubebat, Vnus vt è multis populo spectanter efferret Emptum Mulus aprum.

Ferunt *Mithridatem* venandi studio adeo intentum fuisse, vt septem annis neque vrbs, neque ruris tecto vteretur.

Cæterum *Casses*, *Plagæ*, *Retia*, & *Venabula*, instrumenta sunt venatoria. Est & *Podostrabe*, venatorum instrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM

NOMINA.

Lycisca nomen est canis apud Verg. in Bucol. dicentem: Excipere insidiis multum latrante Lycisca. Palladius Soranus: Nō lepus intrepidum timido fugat ore Lyciscam.

Hylax,

Hylax itidem nomen est canis, Verg. in Buc. Nescio quid certè est, & *Hylax* in limine latrat.

Vmber. Verg. lib. 12. Ac viuus *Vmber* Hæret hiâs. Sed fortasse *Vmber*, vocabulum est appellatiuum, pro cane *Vmbriæ*. Val. Flac. li. 6. Argon.

Lelaps canis est apud Ouid. lib. 7. Metamor. Poscor & ipse meum confensu *Laelapa* magno (Muneris hoc numè) iam dudum vincula pugnat. Exuere ipse sibi.

Volantes. Stroza pater: Ille pedum cursu præstans animò que Volantes Occubuit trucibus pestis acerba feris.

Geryonius canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis tri-corporis seruabat armenta. Hunc Hercules vnâ cū domino interfecit. Incola mortuo sepulchrum exeruerunt.

Alciades inusitata magnitudine canem emit LXX. minis, quæ amputata cauda spectante populo ducebat vinctum, vt garrulorū & importunæ loquacitatis hominū linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plutarchus testis.

Biono quidam inter Danos spectata virtutis adolescens, canem habuit horrèdè acerbitalis, & formidolosè, quæ sola pleuq; bisenos viros oppressit, & offoti gigantis inter pasca tutata est armentū.

Pilaster. Pontanus in Lepidina. Quū canere inciperè, atrox hic dente *Pilaster* Latrat, ibi ipsa fuga sepe in insidiâsque reliqui.

Verragus canis est apud Martiale: Non sibi sed domino venatur Verragus acer Illasum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen est canis hictum à Baptista Pio scribente: Verragus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo Præcipiti sequitur Iustra ferina pede.

Graucis, nomen est catellæ, qua *Arcthusa* absentis mariti desiderium solabatur. Propert. lib. 4. Graucidos & catulæ vox est mihi grata quærentis, &c.

Issa nomen est catellæ quæ *Publius* habuit in deliciis. Martialis. Ista est passere nequior Catulli: Ista est purior osculo columbæ: Ista est blandior omnibus puellis: Ista est charior Indicis lapillis. Ista est deliciæ catella *Publi*.

Apud historicos legitur *Pedales*, fuisse catellus filie *Æmilij Pauli*. *Chiron*, Canis fuit *Codri* poetæ pauperissimi. Iuuenalis: Et recubans sub eodem marmore *Chiron*.

Mora, canis fuit *Icarij* patris *Erigones*, cuius ductu *Erigone* ipsa cadauer patris ab agrestibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit *Lyimachi*, qui accenso domini rogo iniecit se flammæ. Autore *Plin*. li. 8.

Atalanta, Arcadica venatrix, canem habuit *Amem* nomine quam quum

quæ interfecisset aper *Calydoni*, sepulcro ab indigenis ornata est. Ouid. lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat his verbis: Dum dubitat, videre canes, primūque *Melampus*, inde ruūt alij rapida velocius aura, *Pampagus*, & *Doreus*, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cælium ex *Æschylo*: vt *Corax*, *Harpitta*, *Charon*, *Lycius*.

Hylax, *Harpalagus*, *Lycisca*, *Tygrina*, *Melampus*. Falco, Serpens, *Ragonia*, *Lichthia*, *Helor* nomina sunt canum apud Mantuanum lib. 4. Fuit *Hippocentaurus* canis *Xenophontis*.

Lethargus *Hippammonis*, qui etiâ cum mortuo dño tumulatus est, *Lampyrus*, apud Theocritum in *Daphnide* & *Menalca*, nomen est canis: apud Herod. *Syagrus*: apud Aristophanem *Acalanthis*.

Celebrantur etiam *Catenarius* & *Lucernarius*, & canis *Attale*, qui tanto fuit oris rictu, vt oblatum cibum deglutiret.

Fuit & *Aristogiton* canis *Cydimachi*.

Agrus canis fuit *Vlyssis* qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos vigintri fertur agnouisse.

Canis *Pyrri* Epirotarum regis, in rogam domini se coniecit. De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti sumus in Epithetis nostris, plura loqui nunc supersedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti posita Catalogo: leguntur apud *Xenophontem*, in libro de venatione.

EQVORVM ET EQVARVM

CELEBRIVM NOMINA.

Cyllarus equus fuit *Castoris* Verg. lib. 3. Georg. Talis *Amiclei* *Domitus* *Pollucis* habentis *Cyllarus*, & quorum *Graij* meminere poetæ. Vbi *Pollucem* pro *Castore* equo dñi domitore posuit, poetica licentia: vt Quas illi *Philomela* dapes: pro *Progne*. Item, Reuocato à sanguine *Teucris*, pro *Dardani*, inquit *Seruius*.

Mezentius pater *Lausi* equum suum, *Rhebi* nomine, his verbis alloquitur apud Verg. lib. 10. *Rhebe* diu (res si qua diu mortalibus vlla est) Viximus, aut hodie victor spolia illa cruenta, Et caput. *Æneæ* referes.

Æthion fuit equus *Pallantis* *Euandri* filij quem *Vergilius* li. 11. ait in exequiis domini sui collachrymassè. Post bellator, equus postis insignibus *Æthi* It lachrymas guttisa; humectat gradib. ora.

Equos *Turni* Verg. lib. 12. magnis laudibus commendat.

Pegasus, *Neptuni* & *Medusa* filius, equus fuit alatus, quo *Bellerophon* expeditionem sumpsit contra *Chimærâ*. Hic saxo in *Helicone* pedis vngula percussio fontè nomine *Hippocrenè* apermissè dicitur. Ouid. li. 3. Fast. Suscipe, *Gorgonei* colla videbis equum: Cre-

ditur

ditur hic cæsa grauida ceruicæ Medusæ Sanguine resperfis profu-
luisse comis: Hinc supra nubes, & subter sydera lapsa Cælum pro
terra, pro pede penna fuit. Idem lib. 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adrafto. Stat. lib. 1. Syl.
Hunc & Adraftæus visum extimuit Arion. Propert. lib. 2. Qualis
& Adrafti fuerit vocalis Ariō, Tristis ad Archemori funera victor
equus. Statius huius equi virtutem & alacritatē lib. 6. describit hoc
modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Ariū Igne iubæ, &c.

Phelæ, Iris, Thoës, nomina sunt equorum Admeti apud Stacium
lib. 6. Theba. scribentem: Nonnibūque ciens Pholoen, Admetus
& Irim, Funalēnque Thoën.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his verbis: Rapi-
dum Danaeus augur Ascheton increpitat, meritūque vocabula
Cygnum audit, & Herculeum Styrium Ciomis, Euneon audit
Igneus Æthion, tardūque Cydona lacessit Hippodamus, Pha-
riūque Thoas rogat ire Podarcen.

De *Trago* Syllius lib. 1. Iam Tagus auratis agnoscebatur in armis;

De *Gargano*, Idē Syllius lib. 4. Theb. Nos Gargane vocant superi
ad maiora, vidēsne Quātus erat Chrixus: nūc tibi præmia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphasus, nomina sunt equorum apud
Syllium lib. 9. De Lampoce scribit hoc modo: Euolat ante omnes,
rapidōque per aëra cursū Callaius Lampon fugit, atq; ingentia tra-
nat Exultans spatia, & ventos post terga relinquit. De Panchate,
-Sed proximus ibat Astur Panchates, patrium frons alba nitebat
Insigne, & patrio spes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio
rektor radiabat fronte Peloro Camphasus, ipse asper nec qui cer-
uicis amaret Applausæ blandos sonitus, clausūque cruento Spu-
meus admorsu gauderet mandere ferrum. At docilis fræni, & me-
lior parere Pelorus. Nonnunquam effusum sinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen est equæ matris Pelori, vbi ait, E-
ductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de *Cireo*, Percussus vocibus altis Spectantium Circus, fer-
tur sublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina sunt equorum apud
eundem lib. 36. vbi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Iler-
das: Et Theron potator aquæ sub nomine Lethes.

Equum Alexandri *Bucephalum* à capite bouis nominatum, & ta-
lentis XIII emprum, restis est Cares apud Gellium: Vbi ornatus e-
rat, armatūque ad prælium, nullum aliūm fessorem, præter domi-
num, admisit. Idem in bello Indico sagittis vndiq; perfossus, regē
è mediis hostibus, licet exanguis, & moribūdu, viuacissimo cur-
su retulit, atque vbi extra teli iactū portauit, domini iam supersti-

ais securus, ibidem expiravit. Quod beneficium Alexander pen-
savit oppido in honorem equi condito, vt docet Plin. lib. 6. & 2.
vbi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, vrbem-
que tumulo circumdedit nomine eius, Curtius ad hunc modū scri-
bit Excepti sunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum vo-
cabat, quem Alexander non eodem (quo cæteras pecudes) animo
æstimabat: Nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur alia, &
regem (quom veller ascendere) sponte sua genua submittens, ex-
cipiebat, credebaturque sentire, quem veheret.

De *Harpyia* & *Pesago* Politianus in Ambra. Quos Zephyro pe-
perit geminos Harpyia Podarge.

Claudianus in sextum Honorij cōsulatum equos Rhæsi Thra-
cum regis commendat sequentibus verbis:

Graiaque retulerat raptos ad castra iugales,
Quorum (si qua fides augentibus omnia missis)

Impetus excessit Zephyros, candorque pruinas.

Aethon apud Homerum lib. 8. Iliados, nomen est vnus equo-
rum Hectoris.

Harpyina & *Psylla* equæ fuerunt OEnomai, quibus contende-
bat cursu in procos filia suæ Hippodamiz. Hos suis verbis di-
gnatus est Licophon.

Plinius ait equam Hecratidis Theffali, quanuis prægnantem
vicisse in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe scribit equum Cyro fuisse imitem,
& effrænem *Pasacem* nomine.

Cimon Atheniensis equabus suis (quibus ter Olympia vicerat)
monumenta crexit.

Equus Tyberij Cæsaris videbatur flammæ ore euomere, in-
dicio magnæ alacritatis. Cælius cap. 26. lib. 8.

Parthenia, & *Eripha*, equæ fuerunt Marmacis, vnus ex prociis Hip-
podamiz, quas OEnomaius puellæ pater iuglauit, & postmodum
sepeliri iussit.

Boristhenes equus fuit Adriani imperatoris, quo in venando pro-
pter alacritatē plerūq; vtebatur. Diō Cassius ait, Imperatorē mor-
tuo sepulchrū fecisse, columnāq; erexisse cum epigramate inciso.

Julius Cæsar, autore Tranquillo, vtebatur equo insigni, pedibus
prope humanis, & in modum digitorum vngulis scissis: quem ma-
xima cura aluit, honorauitq; statua, quod aruspices eo imperium
orbis terræ significari dixissent, tum etiam quod nullum aliūm
fessorem reciperet.

Biorno quidem inter Danos clarissimus, equum habuit præstan-
ti corpore, & tanta velocitate præpetē, vt quem cæteri nequirit,
inde

indefessus obstrepentem voricem solus superaret.

Artibus, Perfarum dux, equum habuit qui primo pugnae congressu in hostes lamianos morsu assurgebat, calcibusq; & impulsu longè lateque faciebat stragem. Autor Herodotus.

Gellus scribit, equum Cn. Seij de genere equorū Diomedis primogenitū, & à Corn. Dolabella centum millibus sestertij emptū, fuisse mutata magnitudine, sed eo tamen fato, vt quisquis eum haberet, is cū omni domo ac familia miserè periret. Quod experti sunt Marc. Antonius, Corn. Dolabella, C. Cassius eius possessores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ, tanto fuit in dominū affectu, vt eo mortuo oblatum recusauerit cibum, & inedia se cōfecerit.

Equus Antiochi capto vel mortuo domino. Centaretum quendam è Galathis, alumni sui victorem domitis fransis excussit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionysio Syracusarū tyranno relictus in salebra & luto, vbi se expediuit, domini, licet ingrati, vestigia tamè securus est.

Nero equas habuit *Hernaphroditas* ex agro Treuerico, quas carpento suo subinges ostendebat.

Equus Augusti sepulchrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomen est equi apud Martialem lib. 3. epigr. vt *Coritha* nomen equæ apud Iuuenal. Satyr. 8. de Hirpino Mart. Hirpini veteres qui bene nouit auos. De vtroq; Iuuenalis: Sed venale pecus Corithæ posteritatis, & Hirpini, si rata iugo victoria sedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte edificauerunt, acernisq; trabibus contexerunt, Epeo machinæ authore. De hoc Propert. lib. 3. & Lucretius lib. 1. *Durateum*, id est ligneum vocat, vbi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammasset equus nocturno Graiugenarū.

Equi Parthorum hippice herba pasti, famem sitimque multos dies perferunt quod alludit Propert. lib. 4.

E Q V I A C H I L L I S

DE *Balio* & *Xantho* Politianns in Ambra. Balium Xanthūq; diugales Quos Zephyro peperit geminos Harpia Podarge: Et te capitiuo funalem Pedase cullo Igneus extrimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum spreuisset Achilles. Vergilius libro tertio Georgicorum. Martis equi biuges, & magni currus Achillis.

E Q V I M A R T I S.

HI duo numerantur à Seruio inter equos Achillis. Poëta tamen *Pauorem* & *Terrorem* Martis equos faciunt: vnde Statius: Fræna ministras equus Pauor armiger.

E Q V I

E Q V I S O L I S.

DE his nominibus Ouid. lib. 2. Metam. scribit. Inter ea volucres Pyrois, Eous, & Æto Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras flammiferis implent pedibusq; repagula pullant. *Pyrois*, Pyroentis flectitur, vt S. mo. Val. Flac. lib. 5. Argon. Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Sūt qui dicāt *Xanthum* inter equos Solis numerari, propter dictū Martialis. Quid cupidum Titana tenesiam Xanthus & Æton Fræna volunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forent, colore tamen quisque proprio noscebatur. Pyrois rubens, Eous cædidans, Æthon coruscans, Plegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis curibus vagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidè ambigūe vergit quā lucidus Æthon.

E Q V I P L V T O N I S.

DE quattuor primis nominibus, Claudianus lib. 1. de Raptu sic meminit:

Orneus crudele micans, Æthonisq; sagitta
Ocyor & Stygij sublimis gloria Nycteus
Armenti, Diuisque nota signatus Alastor.
Stabant ante fores iuncti, sæuūque fremebant,
Crastina venturæ spectantes gaudia prædæ.

A V R I G Æ, E T E Q V O R V M

D O M I T O R E S.

Automedon fuit Achillis auriga. Verg. lib. 12. Æne. Vna ingens Periphas, & equorū agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid. lib. 5. de Trist. Nūquid Achillæos inter fera prælia fidi Deseruit leuitas Automedontis equos. Idem lib. 1. & 2. de Arte.

Phæton, Solis filius, dum currū patris regendū suscepisset: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in padum, cælo passim conflagrante. Hinc equi Phætonis, pro equis Solis solent accipi. Verg. lib. 5. Æneid. Auroiā Phætonis equi iam luce vehebant. Ouid. lib. 11. Metam. Hic situs est Phæton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Verg. lib. 7. Æne. Idæūque etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiscus Turni. Idem lib. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiscū Excutit. Ausonius: Nec celeres multas ipse Metiscus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippatideus, o mitissime Lai hospes, adhuc currus securaq; lora tenebat. *Cirrus* Melampodis, *Diuius* Pelori, *Athlas* Camphatis, *Iberus* Panchatis equorū fuerunt aurigæ. De Cirno Syllius lib. 16. Quō Cirne tus (nā Cirrus agebat) Verberat dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem sic loquitur: Tene

x

Astur certante feret quisquam æquore palmam Erepto: cõsurge,
vola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quisq̃
hic rabidi certaminis est mos?

Ferunt etiam *Iolaum* Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, *Enipeus*, *Cabrion* Hæctoris aurigæ fuisse memorã-
tur. Mortuo Arceptolemo, successit *Cabrion* eius frater.

Myrtilus auriga fuit *O Enomai*, cuius ruina mari *Myrto* nomẽ
impoluit. Quid in *Ibin*: Proditor vt saui perit auriga tyranni, Qui
noua *Myrtæ* nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, *Menonem* fuisse aurigã *Idomenei*, *Mnestem* *Dio-*
medis, *Midonem* *Pylemenis*, ducis *Paphlagonum*.

Amphitus & *Telchius* *Castoris*, & *Pollucis* aurigæ fuerunt, testi-
monio *Plinij* lib. 6. scribentis: Sunt qui conditã eam ab *Amphito*
& *Telchio*, *Castoris* & *Pollucis* aurigis, putant. *Ammianus*: Vbi
(inquit) inter ciuitates alias *Phasis* est nomine fluij dictitata, &
Diolcorias nũc vsque nota: cuius Autores *Amphitus* & *Telchius*
Spartani tradãtur, aurigum *Castoris* & *Pollucis*. Alij dicunt *Casto-*
ris & *Pollucis* aurigæ fuisse nominatos *Rhecã*, & *Amphistratum*.
Legitur in *Troæzeniorum* historia *Sperum* fuisse *Pelopis* *Auri-*
gam quamquam alij in *Olympia* fuisse *Cyllam* tradant.

In *Illyria* ciuitas fuit *Harpypia*, prope *Enchelias*, in quã *Amphi-*
rai auriga *Baton* absorpto domino se contulit, *Cælius*.

Cebares fuit equiso, cuius astu *Darius* regnum *Perfarũ* adeptus
est. Nam quum magi inter se pacto cõuenissent, vt is, cuius equos
primus hãnneret, regno potiretur, *Cebares* manum vuluæ equinæ
prius admotam naribus equi præbuit olfaciendã. Quo odore irri-
tatur equus primus dedit hinnitum. *Herodotus*.

Patyamphis fuit *Xerxis* auriga. Idem *Herodotus*: Postquam, in-
quit, ipse *Xerxes* vehebatur curru equorum *Niseorũ* præcedente
auriga, cui nomen erat *Patyramphi*, *Othonis* filio.

Poëtæ *Bellonam* *Martis* aurigam faciunt, flagello armatam san-
guineo, vt docet *Statius*.

Picus fuit equorum domitor, dicente *Verg.* lib. 7. Lænaque *An-*
cyle gerebat *Picus* equũ domitor.

Idem de *Mesapo* lib. 7. *Æneid.* At *Mesapus* equũ domitor *Ne-*
ptunia proles.

Amniceris *Cyrenæus* nobilis fuit equorum agitator, qui artem
Platoni ostentaturus, ante *Academiã* currus iunxit, sæpẽque eun-
dem cursum iisdem vestigijs nihil delirando repetiit.

Erichthonius *Athenienfis* quadrigas primus iunxit. *Pontanus* li-
bro 3. de *Stellis*: Qualis *Erichthonius* currus & quatuor ausus
iungere equos, rapidisq̃ rotis insistere victor.

Asly

Asly *Memnonis* fuit auriga, à cuius nomine *Astures* populi
Gallæcis proximi dicti sunt.

Constat *Felicem Ruffatum* fuisse aurigam verbis *Plinij* libro se-
ptimo scribentis: Iouenitur in actis *Felicis Ruffati* aurigæ, iã igne
illato in rogam eius, vnum è fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerũt) *Castor* principem locũ ob-
tinuit. *Politianus*: Vix que bonum frænis *Castora* frater amet.

C V R R V S D E O R V M, Q V I B V S

A N I M A L I B V S T R A H A N T V R.

Currus Bacchi, *Lyncibus*, & *Tygribus*. *Propertius* de *Ariadnã*
in *Episto*. *Phædræ*: Inq; capistratis *tygribus* alta sedet. Idem lib. 3.
Meta. Quæ circum *tygris* simulachraq; inania *lyncum*. Idẽ lib. 4.
Meta. & lib. 1. de *Arte*. *Verg.* lib. 3. *Georg.* Qui *lynxes Bacchi* variẽ
Currus Leucothoës deæ *marinæ*, *Delphis*. *Verg.* in *Cyrilla* etiã
magnum iunctis quæ *piscibus* aquor; Et *glauco* bipedum curru
metitur equorum *Leucothoës*.

Currus Cybeles *leonibus*. *Verg.* lib. 3. & iuncti currum dominæ
subiere *leones*. *Quid.* li. 10. *Dente* premunt domito *Cybeleia* fræ-
na *leones*. *Catull.* Vbi iuncta iuga resoluens *Cybele* *leonibus*.

Currus Veneris, *cygnis*. *Quid.* lib. 10. *Metam.* Iuctisq; per aëra *cy-*
gnis *Carpit* iter. *Syl.* lib. 7. *Tum* matris currus *niueos* agitabat o-
lores. *Statius* lib. 1. *Syl.* *Thalamiq;* ingressa superbu *Limen* *Amy-*
clæos ad fræna citauit olores. *Statius* lib. 3. *Dũ* petit & molles agi-
tat *Venus* aurea *cygnos*. *Hora.* lib. 4. *Car.* ad *Venerẽ*: *Tenestiuus*
in domo *Pauli* *purpureis* ales oloribus *Commestabere* maximi.

Currus Thetidis, *Delphinis*: quemadmodum & *Leucothoës*. *Ti-*
bul. *Vecta* est frænato *cærulea* *pisce* *Thetis*.

Currus Neptuni, equis. *Verg.* lib. 5. *Iungit* equos curru genitor;
spumantiãque addit *Fræna* *feris*, *manibusque* omnes effundit ha-
benas. *Syllius* lib. 3. *Extremã*que petit *Phœbea* *cubilia* *Thetya*
Frænatis *Neptunus* equis.

Currus Diane, *ceruis*. *Claud.* *Dixit* & extemplo *frondosa* fertur
ab *Alpe*. *Trans* *pelagus*, *Cerui* currum subiere iugales.

Currum *Iunonis* trahunt *pauones*. Currum *Lunæ*, *boues*. Currum
Nemesis, *gryphes*. Currum *Solis*, equi. Currum *Saturni*, *serpentes*.
Currum *Martis*, equi. Currum *Prothæi* *Phocæ*. Currum *Oceanĩ*, *Ba-*
lenæ. Currum *Tritonis* *pisces*. De his omnibus *Politianus* in
Ambra.

Britanniis *Mars* instat equis. Tu iungis olores,
Phœbe *Terapneos*. *Getica* *Mars* fulgurat hasta,
Contendis tu *Phœbe* *fidēs*, *arcũsque* *retendis*,

Lyncas agit Bromius, Paus Saturnia pictos.
Tardos Luna boues, annosus Delia ceruas.
Gryphes Hyperboreos Nemeſis Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galcum.
Item Ioan. Franciſcus Miranda:
-Paphios non iungit olores
Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas.
Non volucres ſequitur ceruus pharetrata Diana,
Nectere odorife quos loris aſſueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno ſuper æthera pauis,
Dum Samon, aut recta inuiſit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVER-
SA GENERA.

M*Toparo* genus erat nauigij, quo vtebatur pyratæ, autore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quaereretur ex eo, quo ſcelere impuſus mare haberet infeſtum vno Myoparone. Eodem (inquit) quo tu orbem terra. Salluſt. lib. 4. Marique placido à duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & *Parones*, genera quædam nauium. Varro: Iamque duos Parones habebat inſtructos. Budæus ait Paronem hodie vocari Brigantinum.

Actium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuiſſe velum in nauis maximum, ſicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium eſt aptum ferendis anchoris, cæteriſque nauticis instrumentis.

Baris erat cymba, qua Ægyptij ſuorum cadauera ad tumulum eſportabant. Propertius lib. 3. Romanamque tubam crepitanti pelere ſiſtro Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. Herod. lib. 2.

Cataſcopium dicitur nauis exploratoria, vt Cataſcopus circūſpector, quod crymo dictionis cognoscitur. Cæſar in commentariis: Literis celeriter in Siciliam conſcriptis, & per Cataſcopiū miſſis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocē regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hanc celocem conferam? Varro. Nautæ remiagam mouerit celocem.

Corbita nauis eſt tarda, & grãdis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ ſunt in tranquillo mari. Dicuntur autem *Corbitæ* quòd in earum malo corbes pro ſigno ſuſpenderentur.

Gydarum Calepinus ait eſſe nauiculæ genus: ſed quale, vt in pleriſque, tacet.

De *Cymba* Verg. lib. 6. Æneid. -Gemit ſub pondere Cymba Stultis. Ouidius lib. 1. Metamor. Occupat hic collē, cymba ſedet alter adunca

adunca.

Cyrcerus, nauis eſt prægrandis Aſiana. Plautus apud Nonium: Quū percontor portitores, ecquæ nauis venerit ex Aſia: negant veniſſe. Cōſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non viſiſſe cenſeo. Idem: Ædificat nauim Cyrcerum, & merces emit.

Fafellus eſt nauigium Campanum, eodem Nonio teſte. Salluſt. li. 3. hiſt. Et fortè in nauigando cohors vna, grandi faſello veſta, à ceteris deterauit.

Geſorta nauis eſt, quam nonnulli Proſumiam vocant.

Alius dicitur breuis ſcapha.

Horia Nonius ait nauim eſſe piſcatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, vt ſemper piſcetur, etſi ſit tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & velociſſima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg. Lembū ſi fortè remiſit, Atque illum in præceps pronò rapit alueus amni. Pli. lib. 7. ait Cyrenenſes fuiſſe reptores Lembi.

Lintre dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac vtebantur quòdam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues eſſe ſtuminares. Oui. ad Liuiam: Quem ſemel vmbriſera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugna Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monocylon dicitur nauis ex integro ligno, & non concifo in trabes. Monon enim vnum, & xylon lignum dicitur.

Pontanes dicuntur, quibus pontium loco vtimur in traiciendis fluuiis. Apuleius: Et ſi vado nō poterunt, pontonibus tranſibunt.

Proſumia genus eſt nauigij ſpeculatoij. Cæcilius apud Noniū: De nocte ad portum ſum profeſtus proſumia. Idem: Qui pro gubernatore ſe gerens prope vertit proſumiam.

Scapha, nauicula eſt in ligno cauata. Horatius libr. 3. Car. Tū me biremis præſidio ſcaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de ſingulis trabibus excauatas cum longiſſimis funibus, interdum etiã ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas eſſe quæ maiores naues conſequentur.

Sibedia nauigium eſt rude & impolitū, & trabibus inter ſe connexis factum, cuiuſmodi ſunt rates.

Sorilum, nauigium eſt Iſtricum, quod lino & ſparto conſeritur & condenſatur.

Silata, nauis eſt lata, quales fortè ſunt quibus equi & curruſ tranſuehuntur. Antiqui ſtlatum, & ſtmites pro ſarum & lites dicebant.

Trieris nauis eſt magna, quam remiges tribus vtrinque remorum ordinibus impellunt. Latine Triremis dicitur, & trium ordinum

nauis, quemadmodū Quadrirēmes & Quinquerēmes apud antiquos legimus & apud Græcos Epteres, Enneres, & Deceres, quæ nauis septenū, nouenū, denūq; ordinū significāt, Birem primū fecere Damastenes, autore Plinio: Triremē, Ammocles Corin. Quadrirēmē, Carthaginiēsēs: Quinquerēmē instituit Nefichtho Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus: Decemremē Nefigitō. Instituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sotler ad xv. Demetrius Antigonis ad xx. x. Ptolemæus Philadelphus ad xl. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta,

Plutarchus in vita Periclis ait, *Damenem* esse quandam nauim rotundam & concuam, & in ventris similitudinē formatam, vt mare percurrere, ac celeriter conuerti possint. Atque hoc illi inditum nomen quōd in Samo primum reperta sit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago seu Hippagium, nauis est lata & expensā, qua equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & velocissimæ, à Liburnia Dalmatæ parte, cuius exēplo fabricantur, vel quōd Liburni populi olim nauibus citissimis Ionium mare insulæque prædarentur. Hic naues leuitate præstantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicim^r & Liburnica. Suetonius in Augusto: Vtrobique parte Liburniarum demersa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contēta gemino creuisse Liburnæ.

Embolum genus est nauigij velocissimi, Alij ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria Sallust. apud Nonium: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piscantis.

Oneraria naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ verò dicuntur agiles & præstantes celeritate. Sallust. His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium lib. 11. cap. 25. sunt Guali, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxyæ, Remicæ, Li, Actuariæ, Prosumiæ, Geseortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nuçticiæ, Mediæ, Phaselli, Parones, Mypparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ, Cydarum, Rataricæ, Catafopium.

Porro autem nauem primi excogitarunt *Tiphys*, & *Argonautæ* vel *Tyrj*, vt maull Tibullus scribens: Prima raté ventis credere docti Tyros. *Danaus* nauē primus in Græciam ex Egypto aduexit. Nam prius raribus nauigabatur in mari Rubro ab *Erythra* reptis: Antiquitus fiebant ex corio circumfuta in Oceano Britanico, In Nilo ex papyro, cirpo, & arundine. Longa nauē primum

Zafonem

Zafonē nauigasse, testis est Philostephanus. Egēfias hoc tribuit *Parthalo*, Ctesias *Samira*, Stephanus *Semiramidi*, Archimactis *Ageoni*, Bibliographi *Noe*. Onerariam *Hippus* Tyrius inuenit, Lembum *Cyrensiēs*, Cymbam *Phœnices*, Celocem *Rhodj*, Cercurum *Cyprij*, Siderum obseruationem in nauigando *Phœnices*, Remum *Capæ*, Latitudinem eius *Plateæ*, vela *Icarus*, Malum, & Antennam *Dardalus*, Tectas longas *Thasij*, Rostra *Pisæus*, *Tyrtheni* anchoram, *Anacharsis* Harpagones, Adminicula *Tiphys*, classe primus depugnauit *Minos*.

Naumachia vocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium committunt. Suet. in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachiaris, Aue Imperator, morituri te salutant.

Nauis vocabulum est generale. Naualia, nauium stationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, seu Naucleriacus, ductor. Nauita, & Nauita idem.

Carina dicitur concuuitas nauis, & capitur pro tota naui. Verg. Frondētēsq; ferunt remos, natat vnctā carina. Carinare instar *Carinarinæ* formare.

Puppis pars posterior nauis, *prora* anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes inter se connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta veliuolas non habitura rates. Ratiarij, ratis ductores.

Classis capitur pro multitudine nauium, & quandoque pro vniua naui. Verg. & Lyciæ ductorem classis Orontem.

Remiges nauis qui remos agunt. Remigare remos agere.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduersus vndas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus libro 8. Aut laqueum collo tortōsq; aptare rudentes.

Anchora ferrum est repandum, & vtrinque acutum, quo sistuntur naues, vnde adagium, Nauis tua sulca est duabus anchoris.

Antenna instrumenta sunt amnē antefecantia, viamq; nauibus facientia. Vergilius: Cornua velatarum obuertimus antennarū.

Vela dicuntur linea vel canabina tegmina, quæ dispersa malo nauis alligantur, vt ventros recipiant. Hinc mare veliuolum.

Carbasæ linum est tenuissimum, quo vela nauium fiebant quōdam: vnde & Carbasæ pro velis accipi solent.

Transira tabulæ sunt in quibus sedent remiges, vel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores subaquatiles.

Vrinari, seu *vrinare*, sub aquis natære.

PROPRIA QUÆDAM NA-
VIUM NOMINA.

Argo dicitur fuisse prima nauium, qua Iason, Tiphys, Castor, Pollux, & alij (quos vnde Argonautas dicimus) profecti sunt Colchos, ad rapendum vellus aureum. Sumpsit autem nomē ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet, & demittere ferro Robora, peliacas etiam comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poëte multis ornant epithetis. Vocant imprimis fatidicā & loquaculā, quod beneficio Mineruæ facta sit ex quercu Dodonæa: quā Sophocles tradidit fuisse non tantum verbosam, at etiā futuri præfagā, vt in periculis Argonautas moneat. Vnde Claud. Licet omnia vates In maius celebrata ferant, ipsamque secans s Argoi, trabibus iactent sudasse Mineruam &c. Arbore præfaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus fret aperuia nautis, Fatidicāq; ratē. Vocatur præterea *Pegasea*, à Pegala vrbe Theſſaliæ, apud quam fuit edificata. Item, *Pelias* à Pelio monte. *Tritonis*, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta est. *Magneſis* seu *Magneſias*, à Magnesia regione Macedoniæ proxima. *Argoæ*, & *Arguz*, ab argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari possunt. vt Ouid. li. 7. Met. Vale. Flac. 1. & 8. Statius lib. 5. & Pontanus libro 5. de stellis. & Proper. lib. 1.

Pristis, *Centaurus*, *Chimera*, *Scylla* nomina sunt nauium apud Verg. lib. 5. *Ene.* De Pristi & eius rectorē Meneſteo sic inquit: Velocem Mneſteus agit acri remige Pristim, de Chimera, Ingētēmq; Gyas ingenti mole Chimeram. De Cētauro & Scylla: Sergetūſque (dominus tener à quo Sergia nomē) Centauro inuehitur magna Scyllaque Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. *Tygris* nomen est nauis, cuius rector fuit Mafficus. Hæc eius verba: Mafficus arata princeps fecat æquora Tygri.

Est & *Centaurus* nomen alterius nauis, cuius rectorē vocat Cupaonem, vbi ait: Filius æquales comitatus classe cateruas, Ingētē remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Auleſtis. Idem. Hunc vehit immanis Triton.

Cælus ex testimonio interpretū Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas, ex quibus *Salamina* euocato ad iudicium subueheret: *Paralus* verò aucheret Delphos ad rem diuinam.

ARGO

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (vt iam diximus) dicuntur heroes illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiendum vellus aureū. Sunt qui dicāt fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addūt. Sed parū refert de numero. Val. Flac. li. 1. feriatim multos enumerat. De *Zete* & *Calai*. Ouid. lib. 6. Met. Vellera cum Minyis nitido radianda v. llo Per mare non notu prima petere carina. Proper. lib. 2. Hūc duo ſectati fratres, Aquilona proles. Hunc super & Zete, hunc super & Calais. Omnium summi & principes fuerunt *Tiphys* & *Iason*. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Æmonia puppi magister e at.

NAVTE NONNVLII.

De *Tiphys* licet iā satis dixerimus, adhuc tamē testimonia adiciemus. Verg. *Ægloga* 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ vehat Argo Delictos heroas. Ouid. in Epi. Quid mihi cū Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cū patria nauita Tiphys mea. Seneca in *Medea*: Quæq; domitorem freti Tiphyn nouam formare docuisti ratem. Idem: Aulus Tiphys pandere vasto Carbasia Pōto, legēſque nouas scribere ventis.

Mneſteus, *Sergeſtus*, *Cloanthus* nauæ fuerunt Æneæ. Verg. li. 4. *Ene.* Mneſtea Sergeſtūſque vocat, fortēſque Cloantum.

Fuit & *Palimurus* gubernator nauis Æneæ. Verg. li. 3. Ipse gubernator puppi Palimurus ab alta.

Telonem Massiliensem Lucanus à nauigandi astrorumq; peritia laudat li. 5. vbi ait: Dirigit huc puppim miseri quoq; dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manū. nec lux est notior vlli Craftina, seu Phœbum videat, seu cornua Luna; Semper venturis componere carbasa ventis.

Idem commendat *Phoœcum* quendam vrinatorem ad eō natandi peritum, vt mergeret se, ac demum emergeret quum vellet. Hæc eius verba: Pugna fuit vnus in illa Eximius Phoœcus, animam seruare sub vndis, Scrutarique fretū. si quid merisset arenis: Et nimis affixos vnci conuellerē morsus, &c.

Opheltis fuit nauta & circunnētor scelestissimus. Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. *Canopus* autore Plinio fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, vbi ictu aspidis mortuus est ille.

Fuit *Sarō* quispian nauta, qui moribus suis inelegantibus & inurbanis sequenti adagio locum fecit Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum reſtis est *Amarſyadam* Phereclum fuisse gubernatorem nauis Theſei in Cretam ad minoraurum nauigantis. Philochorus ibi ait *Nauſitheum* & *Phœcum* reſtores fuisse

Vrinatores dicuntur natatores subaquatiles.
Vrinari, seu *vrinare*, sub aquis natare.

PROPRIA QUÆDAM NA-
 VIVM NOMINA.

Argo dicitur fuisse prima nauium, qua Iason, Tiphys, Castor, Pollux, & alij (quos vnde Argonautas dicimus) profecti sunt Colchos, ad rapendum vellus aureum. Sumpfit autem nomē ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet, & demittere ferro Robora, peliacas etiam comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poëæ multis ornant epithetis. Vocant imprimis Fatidicā & loquaculā, quod beneficio Mineruæ facta sit ex quercu Dodonazā; quā Sophocles tradidit fuisse non tatum verbosam, at etiā futuri præfagā, vt in periculis Argonautas moneret. Vnde Claud. Liget omnia vates In maius celebrata ferant, ipsamque secandis Argon trabibus iactent sudasse Mineruam &c. Arbore præfaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus fret aperuia nautis, Fatidicāq; ratē. Vocatur præterea *Pegasæa*, a Pegasā vrbe Theſſaliæ, apud quam fuit edificata. Item, *Pelias* à Pelio monte. *Tritonis*, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta est. *Magnesijs* seu *Magneſias*, à Magnesia regione Macedoniae proxima. *Argoæ*, & *Arguæ*, ab argiuis nautis. Hęc ex autoribus confirmari possunt. vt Ouid. li. 7. Meta. Vale. Flac. 1. & 8. Statius lib. 5. & Pontanus libro 5. de stellis. & Proper. lib. 1.

Pristis, *Centaurus*, *Chimera*, *Scylla* nomina sunt nauium apud Verg. lib. 5. *Æne.* De Pristi & eius rectore Mnesteo sic inquit: Velocem Mnesteus agit acri remige Pristim. de Chimera, Ingētēmq; Gyas ingenti mole Chimeram. De Cetauro & Scylla: Sergetusque (dominus tener à quo Sergia nomē) Centauro inuehitur magna Scyllaque Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. *Tygris* nomen est nauis, cuius rector fuit Massicus. Hęc eius verba; Massicus arata princeps fecat æquora Tygri.

Est & *Centaurus* nomen alterius nauis, cuius rectorē vocat Cupaonem, vbi ait: Filius æquales comitarus classe cateruas, Ingētem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Aulestis. Idem. Hunc vehit immanis Triton,

Cælius ex testimonio interpretū Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas, ex quibus *Salamina* euogato ad iudicium subueheret. *Paralus* verò aucheret Delphos ad rem diuinam.

ARGO

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (vt iam diximus) dicuntur heroes illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiendum vellus aureū. Sunt qui dicat fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addūt. Sed parū refert de numero. Val. Flac. li. 1. feriatim multos enumerat. De *Zete* & *Calai*. Ouid. lib. 6. Meta. Vellera cum Minyis nitido radianda villo Per mare non notū prima petiere carina. Propert. lib. 2. Hūc duo sēctati fratres, Aquilona proles. Hunc super & Zetes, hunc super & Calais. Omnium summi & principes fuerunt *Tiphys* & *Iason*. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Æmonia puppi magister e at.

NAVTE NONNVLII.

De *Tiphys* licet iam satis dixerimus, adhuc tamē testimonia adiiciemus. Verg. *Ægloga* 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ vehat Argo Delictos heroes. Ouid. in *Epi.* Quid mihi cū Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cū patria nauita Tiphys mea. Seneca in *Medea*: Queq; domitorem ficti Tiphyn nouam formare docuisti ratem. Idem: Aulius Tiphys pandere vasto Carbasā Pōto, legēque nouas scribere ventis.

Mnesteus, *Sergestus*, *Cloanthus* nauitæ fuerunt *Æneæ*. Verg. li. 4. *Æne.* Mnestea Sergestūque vocat, fortēque Cloantum.

Fuit & *Palinurus* gubernator nauis *Æneæ*. Verg. li. 3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Massiliensem Lucanus à nauigandi altrotūmq; peritia laudat li. 3. vbi ait: Dirigit huc puppim miteri quoq; dexera Telonem, Qua nullam melius pelago turbante carinā: Audiuerē manū. nec lux est notior vlli Craſtina, seu Phœbum videat, seu cornua Lunæ, Semper venturis componere carbasā ventis.

Idem commendat *Phocœum* quendam vrinatorem ad eō natandi peritum, vt mergeret se, ac demum emergeret quum vellet. Hęc eius verba: Pugna fuit vnus in illa Eximius Phocœus animam seruare sub vndis, Scrutarique fretū. si quid merisset arenis: Et nimis affixos vnci conuellere morfus, &c.

Opheltis fuit naua & circunuectō scelestissimus. Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. *Canopus* autore Plinio fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpfit. vbi iectu aspidis mortuus est ille.

Fuit *Sarone* quispian naua, qui moribus suis inelegantibus & interurbanis sequenti adagio locum fecit Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum testis est *Amarſyadam* Phereclum fuisse gubernatorem nauis Theſei in Cretam ad minotaurum nauigantis. Philochorus ibi ait *Nausitham* & *Phæcum* rectores fuisse

Et semper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibusdam sic meminit.

Cum domina Libycas ausim prærumperere Syrtes,

Et dare non æquis vela ferenda Nothis.

Non quæ virgineo portenta sub inguine latrant,

Nec timeam vestros curua Malea sinus,

Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis,

Fundit & effusas ore recepat aquas.

PISCINARIJ.

Piscinarij dicuntur, qui piscinas habent refertas piscibus, easque magno studio curant. Ostrearum viuaria, primus omnium *Sergius Orata* inuenit, optimumque saporem *Lucrinis* adiudicauit.

Lucinius Murena reliquorum piscium viuaria primus instituit.

Lucillus ad piscium receptacula monte excidit iuxta Neapolim maiore impendio, quam villam ædificauerat, admissio mari.

Varro scribit, *M. Catonem* Veicensem (quum hæres testamento *Luculli* seu *Lucilij* esset relictus) pisces de piscina eius *xlii. milibus* vendidisse.

Murenarum viuaria excogitauit *C. Hortius*, qui cœnis triumphalibus dictatoris *Cæsaris* sex millia *murenarum* mutua appendit & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piscinas magno studio coleret, solebat seruos suos occidere, eosque piscibus vorandos præbere vt hominibus cruore pasti delicatiores essent.

Curauit & piscinas *Hortentius* Orator, *Murenarum*que adeo dilexit, vt mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia *Drusi* *Murenarum*, quæ diligebat, in aures addidit. *Cochlearum* viuaria primus instituit *Fuluius Hirpinus*.

PISCES DIVERSI.

Scripserunt de Piscium natura *Oppianus*, *Aristoteles*, *Plinius* & aliquot alij magnæ celebritatis viri, qui quoniã acutè adeo & diligenter negotiũ hoc attigerunt, vt nihil posteris reliquisse videantur, vacantis esset operæ, multa moliri velle post illos, quorũ nec vmbra quidem possit quispiam pertingere. Propterea satis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura videbuntur. Nã nih il indiscussum relinquere velle, illud esset retexere telam *Penelopes*. Dicam ergo de piscibus, quorum nomina apud autores frequentiora sunt. Pisci Græcè *Ichthys* dicitur, vnde *Ichthyophagi* populi *Trogloditis* viciui, qui vescuntur piscibus. *Ichthyopolæ*, pisciũ veditores, qui & *Cetarij* vocantur: *Ichthyopolii* forum piscariũ. Capiuntur pisces hamis, nassis, tragulis, excipulis, qui piscantur hamo, vocantur *Hamiore*.

mioræ, vt faciebat *Augustus* animi laxandi gratia. *Trãquillus* scribit *Neronem* aureo rete piscari solitum.

Piscium alij reguntur corio & pilis, vt vituli, *hipporamici*, alij corio tantũ, vt *Delphini*: *Cortice* vt *testudines*: *Silicum* duritia, vt *Ostreæ*, *cõchæ*: *Crustis*, vt *locustæ*: *Crustis* & *spinis*, vt *Echini*: *Squamis*, vt *Carpio*: *Aspera* cute, vt *Squatina* qua lignũ & eborã pontetur: *mollis* vt *murenæ*: alij nulla, vt *Polypus*. Quæ pilo vestiuntur. animal pariunt. *Spirant* pisces. Nam & pulmonẽ habent, aut aliqua pulmonis loco viscera. Annotata est enim in quibusdã æstiuo calore *anhelatio*, & in aliis *oscitatio*: *Interim* quoque dormiunt. *Oua* pariunt quæ *squamis* integuntur. *Coeunt* plerunque in occursum, paruo contactu, mēibus *Martio*, *Aprili*, *Mai*o, *Autumno* pauci, vt *Salpa*, & *Sargus*. *Piscium* alij sunt plani, vt *Rombi* & *soleæ*: alij longi, vt *Murenæ*, *cõger*, *Placet* *Aristoteli* nullas esse piscibus *mãmas*, nec meatum vllum genitalium perspicuũ, sed *excrementorũ* tantum locum. Partes quoque audiendi, odorãdi, sentiendi nullas esse perspicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorũ: volat alij, vt *accipitres*, *hirundines*, *capia*. Sentiunt *hyemẽ* procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt, alij sub petris conglomeratim conuiescunt, nonnulli ima petunt, quod sentiãt summa pelagi tẽpestatibus obnoxia: *Redeunte* verò serenitate profiliunt, & libenter litrus prospiciunt. Partu differunt inter se. *Lupus* bis anno parit. *Mulus* ter: ceteri semel ac diuersis temporibus. *Prægnantes* gaudent aquis dulcibus. In *Africa* tamen ferunt viuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam *menæ* hyeme candida fiunt, æstate nigriores. *Mutat* & *Phycis*, reliquo tẽpore cãdida, vere varia. *Amicitias* inter se, & inimicitias exercent. *Inimici* sunt *Delphinus* & *Balæna*, *Cæstres*, & *Lupus*. *Murena* & *congrus*. Sunt & qui docilitatẽ nescio quam præferunt. Nã in *Lymira* fonte *Lyciæ* ter fistula euocati veniunt ad augurium, teste *Plinio*. *Hierapoli* *Syriæ* in lacu *Veneris*, ædituorum vocibus parent vocati, exornati auro veniunt adulantes. *Scalpuntur*, ora hiantia manibus inserendis præbent. In *Stabiano* *Campi*niæ ad *Herculis* petram *Melanuri* in mari panem abiectũ rapiunt, iidẽmque ad nullum cibum (in quo hamus sit) accedunt.

Acipenser piscis est qui squamis ad os versis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna mensarum dignatione, & inuentu rarus, vt docet *Cicero* libello de *Fato*, apud quem dicitur *Scipioni* *Numantio* *acipenserem* esse paucorum hominum. Quod etiam docuit *Plautus* scribens, *Qui mihi in mari Acipenser latuit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus*.

Alosa, piscis est de *Clupearum* genere, qui alio nomine *Chryssa* dicitur.

dicitur Alosæ dicuntur esse laudatissimæ in Tyberi.

Atilus piscis est inertia pinguefcens. Frequens est in Pado, adeò vt ad mille quandoque libras capti sint, qui nisi iugis bou extrahi potuerunt.

Aurata, pisces sunt omnium timidissimi, qui in maris reflexu sub lit'oralium arborum radicibus se oculut, ubiq; frondium agitatio- ne exterriti, faciliè capiuntur, quadam velut deditio- ne. Eoru viua- ria prim^o instituit Sergius Aurata, inde nomè adeptus. Martialis: Non omnis laudè pretiumque Aurata Meretur. Hic piscis nomè accepit ab auri colore. Commendantur Aurata, quæ sunt ex Lu- crino lacu. Coeunt attritu ventris, & oua concipiunt.

Anguille pisces sunt oblongi, volubiles, & serpentibus similes, qui piscium soli ex animis nõ fluitant. Dicuntur Anguillæ, quòd angubus similes sint. Viuunt annis 8. durat sine aqua senis diebus Generantur scopulorù attritu, sine coitu, sine ouo nec est alia earum pro creatio. Frequens habet lacus Benacus. Autore Plinio. Vescuntur limo & edulis, si quis apponat, sed plurimè dulci humore viuunt. Gaudent aqua, semper affluente & effluente, quæ nisi lim- pida fuerit, breui intereunt. Æstiuo tempore de lacu in piscinam translatae viuere nequeunt: hyeme verò mutationem loci tolerant facillimè. Reperiuntur in Gange tam inuisitata magnitudine, vt tricenos pedes implent. Optimè & præpingues capiuntur in Ti- mauro lacu. Reperiuntur etiam in limosis locis prope Syracusa, tā- ta multitudine, vt piscari volentibus lata adit præda. De Anguil- la lumenalis Satyra 5. Vos anguilla manet lögæ cognata colubra. Aristoteles ait anguillam neque marem esse, neque feminam.

Alec piscis est qui sola aqua nutritur. Martialis: Cui portat gaudens ancilla Paropside rubra Alecem, sed quam protinus illa voret: Diminutiuum est Alecula Col. li. 9. Datur Cammarus, & ri- ualis Alecula, vel si quæ sunt incrementi parui flumiorum anima- lia. Capitur etiam Alec pro salso liquamine. Martialis lib. 3. Cappa rin & putri ceptas alece natantes

Aries piscis est qui grassatur vt latro, & grandium nauium in- solo stantium oculutus vmbra exspectat, si quem nandi voluptas inuitet, raptamque prædam abnatus mergit.

Aphyæ pisciculi sunt qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphyæ in ignem: Prouerbiu est de rebus, quæ celeriter intereunt & absumuntur, vel quæ statim conficiuntur. Nam Aphyæ piscis ad morus igni decoquitur.

Astracæ piscis est qui si longius à mari exportatus dimittatur ad eundem irrepit locum, vbi captus fuerat.

Achis piscis est gracilis, iustum vteri tempus non expectans, sed

abrumpens vterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci cõ- fracto vtre, multitudine partus exigui pretij. Græcè dicuntur Bel- lones. De his Martial. lib. 10. Et satius tenues ducere credis Acos.

Anthia piscis est frequens apud Chelidonia insulas. Celeriter ca- pitur, paruo nauigio & cõcoloriveste, eademque ora per aliquot dies continuos piscator enauigat certo spatio, escamq; proicit. Solus hic multos dies ad piscatores accedit incomitatus. Postre- mō greges innumeros adducit, quos si inuolauerit Hamiota, par- tic ductori. Præterea Anthiæ quæ vnũ hamo teneri viderint, spinis (quas in dorso ferratas habent) lineam secare traduntur, ea quæ tenetur extendente, vt præcidi possit.

Æluri pisces sunt, quorum oculi ad vices Lunæ aut ampliores sunt aut minores.

Alopa piscis est magnitudine ingētis, Thyoni, ceruice firmissi- ma, oculis patentibus atque amplis, dorso caruleo, ventre alben- te, corpore linea aurei coloris discriminato, quæ à vertice ad cau- dam definit.

Barbo piscis est geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine vocatur Mulus. Vnde & Cicero in Paradoxis Mu- los vocat Barbatulos.

Bocæ pisciculus est vocem quandã mugitui similem reddens.

Balæna piscis est omnium maximus qui partum lacte nutrit spi- rat non brachiis, sed fistula quadam. In fronte gerit ora. Fertur summi aqua, hebetatur sensibus ob corporis molem: propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, angusta cauda præit, extremãq; balænam cõtingit, & tanquam temoue ad eam regendã vtitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, prostrata dormit in arena. Reperiuntur Balænae in mari Indico quarernã iugerunt, & Elephantis quintuplo maiores. Sunt & præ- grandes in mari Britannico. Iuuen. Satyr. 10. Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infestæ sunt Orca.

Carpio piscis est nobis frequens, & in Bænaço laudabilis.

Cephalus etiã nomen est piscis Ambrosius: Ille sinus maris Cep- halos alit, Iupos ille, Ille laxatiles. Sordidi sunt cephalis: summo pelago quandoque vrinãtes se se abluunt. Oua eorum non attinguntur, vnde & numerosi sunt. Quum adoleuerunt, corripuntur à cæteris. Marini flumineis præstant.

Concha est de genere cancrorum. Conchæ & Ostrea dicuntur pi- scees testæ firmioris. Et testæ ipsæ duriores vocatur Cõchæ. Cuid. Ostreæque & conchis tuta fuere suis. Columel. implicitis conchæ limax Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga indix insula, & mare rubrum.

Congrus seu *Conger* etiam genus piscis, quem inter saxatiles ponit. Plinius. Similis est anguilla duriore tamen carne, & sapore inferior: Grillum Nicander vocauit.

Cybinum piscis est ita scissus, vt medium pateat æquè in omnes partes ad similitudinem tesserarum.

Coracini pisces sunt Nilo peculiare. Martialis: Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pelle prior est gloria nulla gula. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharædus, piscis est, qui à cauda ad verticem lineas habet instar peruorum musici instrumenti distentas, vnde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piscis est maximus in Atlantico mari. Ambrosius: Virtute mitigauit, mare, Disciplina Cetos strauit. Plin. lib. 32. Trib. r. Cetos sexcentorū pedū lōgitudinis, & trecentorū latitudinis intrasse in flumen Arabiæ. Sunt enim tantæ magnitudinis, vt si aquis supernatent, in sulcū videantur. Dicimus etiam Cete in neutro genere, & plurali numero. Stat. lib. 1. Achill. Armigeri Tritones eunt, scopulosæque cete. Cetarij dicuntur maiorum piscium venditores.

Cyprinus piscis est fluuiialis palatum habes carnosum pro lingua.

Canna piscis est mollis carnis: Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piscis est Zelorypus, qui pro consorte ad internecionem cum suo genere pugnat.

Cestreus piscis est, qui reliquis mutua deuoratione victitantibus, solus ab aliorum carnibus abstinet, ideòq; non capitur esca, sed in limum abdūt sese, quo ibidē pascitur. Vbi verò in metu caput oculuit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari à Congro, vt Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri pisces sunt multipedes, & præposterè gradientes, vt Calentius in Croaco graphicè describit: Illis dena pedū vestigia, denaque in arcus Crura recuruantur, laterumque à margine ludunt Ambiguumque iter est, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ velocitatis, vt comprehendi nequeant.

Cordilla pisciculi sunt de quibus Martial. lib. 3. Ne nigram cito vātus in culinam Cordillas madida regas papyro.

Canicula piscis est foetus suos à partu natantes deuorans, vt eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, à stagno nigricans: alga vescitur, & bis parit in anno.

Callionymus piscis habet multum fellis in dextro latere, in sinistro verò iecur.

Cardi

Characè piscis pinnas habet vtrinque maximas, caudam auri fulgore purpureis dissectam lineis.

Cochlea tam aquariles quam terrestres exiunt se domicilio, binaque ceu cornua protendūt, contrahuntque. Oculis carent, ideo corniculis præterant iter.

Clupea pisciculus est, qui venā quandam in Syluri faucibus miræ cupidine appetens, Sylurum ipsum morsu exanimat.

Dactylus piscis est è genere cōcharum ab humanorum vnguiū similitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandentium, in manibus, in solo, & veste, deciditibus guttis: vt etiam natura illa videatur esse in succo, què habet in corpore.

Delphini pisces sunt puerulorū amatores. Fœmina mulieris instar habet vbera; quibus copioso lacte mares pascit: Parui vnā gregatim natāt: Parentes foetus comitantur etiā adultos: Citò adoleſcunt: Decem annis ad summā proueniūt magnitudinem: Agunt vere coniugia: Pariunt catulos decimo mense, & æstiuo tempore: Viuunt annis xxx. In terrā quandoque erumpunt incerta de causa; & statim tellure tacta moriūtur. Linguā habent contra naturam aquatiliū, mobilem, breuem, & latam, non differētē suillæ: Hominem amant, arte muſica mulcentur: Pro voce gemitum edunt humano similem: Dorsum habent repandum, & rostrum sumum, vnde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigijs veniunt, aludunt etiam & quamuis plena prætereunt vela: Nullū est animal quod celeritate nō excellant: Paruos semper aliquis grādiōr natu comitatur, vt custos. Plin. ait visos esse, qui defunctū portarent, ne laceraretur à belluis. Siquis eorū captus fuerit, ceteri adnatāt, supplicatū specie captum reposcentes. Varia sunt apud Pliniū exēpla de eorū amore in pueros.

Draconis marinus caput, & oculos habet ad similitudinē terrestris, reliquū corpus, vt ceteri pisces: Squamas habet præduras, aculeosque solo tactu venenum relinquētes: Apprehensus dextra manu renititur: Correptus verò laua obsequitur.

Echeneis pisciculus est, qui naues quolibet impetuoso vento cōcitas, adherens retinet: Plin. Est (inquit) paruus admodū piscis petris affluētus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adherente, naues tardius ire creduntur. In de Latini Remorū ire vocant, & Reimiliginē. Lucanus 6. Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In medijs Echineis, aquis oculisque draconū. Fertur hic piscis fluxum grauidarum vtero sistere, parrūque ad puerperium continere.

Elops piscis inter raras delicias quondā habitus est alio nomine *scipenser* dicitur. Plinius cōmendat Elopem Rhodium. De Elope

sic scribit Ælianus: Elopem quidam existimant esse, quem Hoine-
rus piscem sacrum appellauit, inuentum rarum, nec nisi in mari Pæ-
philo: captus trahitur magno acclamantium plausu.

Echini pisces habent pro pedibus spinas: Ingredi est his in orbē
volu: Propterea detritus sæpe aculeis inueniuntur. Ora habent in
medio corpore in terram versa. Oua amara numero quina: Seui-
tiam maris prælagiūt, ac propterea correptis se muniunt lapillis,
& calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur. Oua habent ple-
nilunias hyeme. Frequentes sunt Echini apud Misenum promon-
torium Hora: Miseno oriuntur Echini. Captum Echinum si con-
terperis in frusta, & in mare proieceris, paulò post partes cōue-
nire ac reuiscere aiunt.

Exocæus piscis est in sicco somni causa exiens. Hunc habet
Arcadia.

Enerantes pisces sunt minutissimi, albo colore, præda cæterorū,
qui turinatum conglorabatimque adeò feruntur, vt scapha aut re-
mis vrgentibus dislociari nequeant.

Galeus piscis est, qui pastinacam piscem venenatum prosequi-
tur. Autore Plinio.

Glanij pisces sunt quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio
nomen imposuit.

Gobio piscis est præstātis saporis, & parui nutrimēti. Albus præ-
stat nigro. Laudatissimus olim mēis adhibebatur. De hoc Iuena-
lis Satyr. 11. Nec cupias mulum, quum sit tibi Gobio tatum. Dici-
mus & Gobius. Mart. In Venetis sint lauta licet conuiuia terris,
Principium cœnæ Gobius esse solet. Gobiones arena gaudēt, gre-
gatim degunt: vnde & inter pisces gregales numerantur.

Glaucus piscis est, qui tāta in sobrietate charitate teneri dicitur, vt
paruos foetus nūquam deserat, præstōq; adit eis contra noxia. In
periculis solidos deuorat, deinde reuomit. Aristoteles eum ponit
in genere serratorum & carniuorum.

Grues pisces frequentes sunt in Corynthio pelago, magnitudine
pedum xv. Os & ceruicem habent grui aliti similem, & squamas
instar pēnarum eius. Sunt graciles & prolixæ, subulūtimque natæ.
Fœminæ libidine accensæ maribus blandiuntur, eosque salientes
non patiūtur. Huic genitura in aquas decidēte ex mari velut pa-
rente procreantur.

Garus piscis est, cuius fel, recens & inueteratum vino auribus y-
tilissimum est. Autore Plinio.

Gerres pisces sunt vilissimi, & salsi, ex genere locustarum. Mart.
lib. 3. Tēque iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piscis est, cuius ventrem si quis ex aceto & melle
hauserit,

hauserit, contra canis rabiosi morsum auxilium sentiet.

Hirci, pisces sunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrantes cum
Delphinis. Mares alba vita frontem habent redimitam. Fœminæ
verò sunt cristatæ, vt galli gallinacæ. Rapacissimi sūt, vt qui homi-
nes, nauigiāq; inuolēt. Spiritu graui & vehemēti, quo odore velut
instrumento ad cæterorū prædam vtuntur. Vitulos marinos inse-
ctantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophenix, piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum,
ore semper hianti, & oculis viridantibus, zonis distinctus binis, al-
tera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus
intercedente, maculis deinde intercrustantibus caruleis.

Iulides, pisces sunt saxatiles, & morsu venenato.

Lampetra piscis est à lambendis petris nomen adeptus.

Loligo piscis est, qui extra aquam sese efferens volitat: caput ha-
bet inter pedes & ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti.
Vnde Horat. Hic nigra fœccus loliginis.

Lutaria dicuntur testudines, quæ in dulci aqua viuūt. Has Græci
Emidas vocant.

Lupus piscis marinus dictus est à voracitate, & q̄ solus nater. Le-
nis est & mollis, Cancros marinos insectatur maximè. Habet ne-
scio quem lapidem in capite. Flutialis potior est marino. Præstā-
tissimi saporis capitur in Tyberi fluuio inter duos pontes. Autore
Plinio. De hoc Martialis libr. 9. Appetitur posito vilis oliua lupo.
Idem: Laneus Euganei lupus excipit ora Timani, Æquoreo dul-
ces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circumdatus, arenas arat
cauda, atque ita conditus euadit. Quū hæsit in hamo, tumultuoso
discursu laxat vulnera, donec excidat insidiæ. Lupus & Mugil mu-
tuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatissimos esse, qui ap-
pellantur Lanati, à candore mollitiæque carnis.

Lucerna, piscis est qui lingua ignea per os exerta serenis nocti-
bus lucet. Eodem Plinio teste.

Logis piscis est sobolis amantissimus. Nam vbi fœmina enixa
est, mas curat communes foetus, tutatūq; ab insidiis, atque etiam
hamum deuorat. Similis est prope Siluro. Frequens reperitur apud
Mazandū & Lycū Asiæ, itēq; apud Styrmone Europæ flumios.

Lepus marinus gignitur in limo vnà cū Aphyis, quibuscum ali-
quando capitur. In magno mari reperitur omnia similis terrestri,
præter villos, quos aculeatos, & erectos habet. Natat in summa a-
qua. Velocissimus est, ac propterea difficilis captus: nec vnquam ad
nassas, aut hamos accedit. Si quis eum attigerit, aut manu, aut ba-
culo (dum in morbo est) animi defectum incurret.

Leo piscis tegitur concha, Carabo similis, præterquam quod

gracilior est. Eius brachia cancris similia sunt.

Locustæ pisces sunt Polypis inimici, & Murenis, qui obliquis cornibus procedunt in Metu. Gignuntur in limo, sed diuerso: in cœnoso Ostrea, in arenoso Conchæ. Incolæ Cati] môtis cõtra terrestres Locustas. Iouis auxilium implorât. Thessali, Illiri] , & Lemnij ab his etiam infestâtur. Magnesi] & Ephesi] ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locustæ aquatiles quaterna implèt cubita. Sunt in India ternum pedum longitudinis, cruribus & femoribus ferrarum vsum præbentes quum inaruerunt.

Luscus piscis est denticulatus: de quo Ausonius: Luscus obscuras vulua cœnôque lacunas Obsidet.

Labrax, piscis est lato oris rictu, qui escam totam vnâ cum are faucibus corripit, atq; ob id facile capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Asiæ ciuitatê esse dicuntur. Vnde adagium, Labrax Milesius: in audium & voracem.

Mugil, piscis est capitosus, omniũ (q̄ squamis integitur) velocissimus, ad eò vt transuersa nauigia interim supernatet. Ridentur eius natura, & abscondito in metu capite, totũ se occultari puter. Coitus tẽpore, marê lineæ alligatũ, & in mare proiectũ, scemine sequuntur ad littus, & mares sceminam partus tẽpore. Bellũ habent. Mugiles cum Lupis. Sciunt esse in esca hamum, insidiãsq; nõ ignorât. Auiditas tamen tanta est, vt cauda verberando excutiant cibos.

Murena piscis est lõgitudine anguillæ: parit quocunq; tẽpore, eiusq; oua citissimè crescunt. Vocantur à Latinis Flutæ, quòd in superficie aquarũ fluant, & supernatent. Quũ in summis aquis apripantur, sole torrefactæ, amplius se curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis: Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo, Non valet exustam mergere sole cutê. Fuit olim Murena in tantis deliciis, vt nomen Liciniorum familiæ dederit, teste Varrone, & mortua defleta sit in piscina, & alia in aures ab Antonia Drusi meruit. Principatũ obtinet in Sicilia, vbi præ pinguedinẽ in summũ pelagus erumpit. Habet etiã delicatam vrbs Hispaniæ Tartessus nomine, ad eò vt inter cibos electiles numerata sit, auctore Gellio. Murenis infestissima est ferularũ natura, hamum denorât, ad mouentq; dentibus lineas, atq; ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas sceminei tantum sexus esse, & concipere è serpentibus, & ob id sibilo à piscatoribus euocari. Animã habent in cauda, qua percussa exanimantur, verũ ictu capitis rarò. Laudantur inter saxatiles. Congros odio prosequuntur.

Murex est piscis marinus, ex genere concharum qui & Conchylium dicitur. Plin. Cõchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura solet accipi

Hora-

Hora. Te bis Afro murice tinctæ nestiunt lanæ. Frequens est hic piscis, & nobilis apud Tyrum, vbi vsum purpuræ præbet Vergil. lib. 4. Ænei. Tyriõq; ardebat murice lana. Muricum cinis cũ oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter sanat. Latet circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tẽpore purpurarum instar, mutuõq; attritu lentore cuiusdã ceræ saluant. Pariunt vere. De murice Martialis: Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas Induis, & non est hoc satis, esca sumus. Horatius: Murice Baiano potior Lucrina Feloris.

Mustella piscis est murenæ similis, cui secundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirudinem eam vocant, à similitudine palustris hirudinis, quæ sanguinem fugit.

Mullus piscis ter anno parit. Maritimum voracissimus est. Alga velçitur & humano cadauere. Mories apparet versicolor cũ multiplici squamarum rubentiũ mutatione. Binas libras maximus nõ excedit. Geminã habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicuntur à Cicerone libro ad Atticum secundo, vbi ait, Nostris autẽ principes digito se cœlũ putãt attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manũ accedant. Volaterranus putat Mullũ eũ esse quẽ hodie Barbum dicimus. De mullo Martialis li. 2. Mullum dimidium ludũmq; totum. Idẽ: Spirat in aduecto, sed iã piger equore mullus Laguefcit: viuum da mare, fortis erit. Fenestella ait, Mullũ accipisse nomẽ à colore molliorũ calciametorum. Quum expirat, versicolori squamarũ mutatione nitescit. Asinius Celer tẽpore Claudij Mullum octo millibus nummũ emit. Mullos septentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Orphus piscis est oblongus, anguillæ similis.

Myrus piscis est, seu serpens maximus, cui si eruatur oculus, frontique hominis appendatur, ophthalmiam dicitur sanare, pisci vero renasci. Ferunt præterea altero eum capi lumine, qui viuente non dimiserit. Plinius & Gaza Oculatam eum vocant, Volaterranus putat eundem esse cum Lampræta.

Meryx piscis est, qui ruminare dicitur.

Melanuræ pisces sunt omniũ timidissimi: nam tranquillo cœlo & mari ima pelagi petunt, seque petris multa obductos alga condunt. Per brumam verò quum cæteros viderint pisces vndis agitato & ventis profundum petere, illi tunc confidentes superiora repetunt, iustaq; littus spuma tempestatũ & procellarum operiti feruntur ad ora piscatorum incogniti. Vescuntur obuiis quibuscunque, Ad hamum non accedunt, capiuntur sagena.

Mus araneus piscis est, qui visa orbira currus, statim vti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt, quæ obruunt terrâ, ac demum trigesima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Musculus, piscis est qui iter Balanæ, oculis eius pondere superciliorum obtusis prænarans dirigit, oculorumque vice fungitur, frequens est hic piscis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piscis pluribus fœminis sui generis congregitur, easque in recessus perrarum abditas, tanquam in thalamis secum continet. Zelotypus esse dicitur. Puerperium & mas curat, assistendo, cibumque fœtæ ministrando.

Margari pisces sunt rotunda specie, qui gregatim natant, regē sectates, more apum: quo capto, cæteri attoniti, capiuntur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuosiss: condunturque in solis balsamentariis, donec exsiccata carne durent, in lapidei aurei coloris. Reperiuntur in Indico, & Britannico Oceano. In terra non inueniuntur nisi fossiles, & adulterini.

Melandria piscis est cælis quernis affinis simillima.

Miluago piscis est, quo quoties cernitur extra aquam volitans, tempestatibus mutari, Trebius Niger apud Plinium autor est.

Myrinum Aristoteles ait esse murenæ marem, qui generat, sed tamen hoc differre, quod murena varia & infirma sit, Myrinus vnicolor, & robustus dentisque extra os habeat.

Mytilus piscis est in arenosis sponte proueniens. Nullius est saporis, sed crassitudini gingiuarum, sordidisque vlceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur in ciso Mytilus ore mihi.

Minutal piscis est maximus, quæ Apirius addito liquamine, oleo & yino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit varium coquo Minutal.

Narica piscis est minutulus, qui à nando nomen sumpsit. Plautus apud Festum: Naricam bonam atque Canitam.

Nautillus alius piscis, dicitur quod nauigantis effigiem habet, à quibusdam pompilus dicitur.

Ostrea, seu Ostreae pisces sunt operiti concha, qui non vulgarem in cibis gratiam habent. Sergius Orata optimum saporē Lucrini adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis: Ebria Baiano veni modo cõcha Lucrino, Horatius: Nõ me Lucrina iuuerit Conchyliã, Omnium ostrearum conchyliorũ & concharum corpora lunari potestate augeri & rursus minui, testis est Plinius.

Orca piscis est magnitudinis miræ, infestus balnæis. Plinius scribit Orca restatu depressum quãdoque nauigium fuisse & immersum in oculis, suis quam in Ostiensis portu debellauerit Claudius Imperator.

Oreymus piscis est, qui mira sagacitate hamũ videorsum trahit
vt sese

vt sese illi dat petris, & abtoluat laq̃o, aut laxato vulnere profiliat.

Orchis piscis est rotundus, & sine squamis totũque capite constans & omnium durissimus. Autore Plinio.

Oxyrinus os habet prælongum in modum rostri, oculos fulgentes, alba supercilia, dorsum viridã, pēnas priores nigras reliquas albas, caudam prælongam & viridem, quam aurea linca mediam discriminat. Colitur Ægyptus vt Crocodilus.

Otia pisces aurem habent ventri coniunctam.

Pectunculus piscis est de genere mollium, extra aquam sese effert: sagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gellio. Laudatissimi pectines reperiuntur Mitylenis, teste Plinio & Tarenti, dicente Horatio: Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum. Mobiles, sunt pectines, adeo vt plerunque retibus exiliant & penè putentur volare.

Pelamides appellantur Thynni, quum annum tempus excesserunt, morantur in luto luuenal. Sat. 7. Quod vocis pretium, succus Petafunculus & vas relamidum. Horum piscium copiam habent Alizonis populi: reperiuntur & in augustis Byzantijs.

Peloris piscis est de genere concharum, dictus à Peloro promontorio, vbi scater. Hora. Murice Baiano potior Lucrina Peloris. Pelorides Plin. teste emolliunt aluum.

Physeter piscis est marinus inusitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone: Delphinos virides, & Physeteras anhelos Hos Plinius inter belluas marinas reponit.

Phoca pisces sunt qui à mugitu boues marini dicuntur. Verg. li. 4. Georg. Et turpes pascit sub gurgite Phocas. Hic piscis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudũ more, & coit instar canũ. In sõno mugit, vnde & vituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piscis est de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus. Fraudulentus est, & colorem mutat. Ita petris adherens plurimos pisces prædonẽ non agnoscentes, cassibus furtiuarum artis includit. Reddit enim colorẽ petrarũ, in quibus delitet. Tanta est in eo voracitas, vt nec à suo quidem genere abstineat. Carabum piscẽ expauescit, adeo vt cõiectus in retia vbi ille fuerit, quãdoque captus statim exanimetur. Æstiuo tempore visi sunt Polypi exire in agros, maritimãque arbores fructuum auiditate scandere. Tanta est salacitate, vt effæcto corpore nulla sit ei aut natandi, aut prædã asseclandi facultas. Fœminæ breuior est vita, & facilius capitur. Rapaces sunt eius pedes. Vnde natum proverbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Asin. Ego noui hos (inquit) Polypus: quicquid attigerunt, tenent. Idem aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus est versatilibus, est etiam polypus

narium morbus. Martialis lib. 12. Nasutū volo, nolo polyposum.
Pristis piscis est marinus angusti corporis & longissim. Dicitur autem *Pristis* ab vndarum sectione. Scindunt enim fluctus mirū in modum propter tenuitatem. *Pristis* in Græci sectionem vocant. Plinius scribit *Pristes* esse in mari Indico c. c. cubitorum.

Pfuta piscis est, quem nonnulli passerem dicunt. Aristoteles, Torpedo occultit sese piscis quandoque natans, interdum etiā volitās. Rostrum habet præacutum & venenatum, & cui nullum ferè sit remedium. Pastinacæ iecur decoctum in oleo pruritum & scabiè non hominum in modo, sed & quadrupedū efficacissimè sedat. Eiusdem radius adalligatus vmbilico faciles partus facit. Pinnas non habet. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telū est ei figens. Argumētum magnæ in hoc pisce solertia est quod quum sit piscium tardissimus, Mugilem omnium velocissimū in vētre habere quandoque reperitur. Contra suum ictum remedium est cinere suo ex aceto illito.

Phagus nomen est piscis anguillæ simile, & saxatilis.

Pauo, piscis est varij coloris, rubentibus lineis, è genere serratorum & solitariorum.

Pholis piscis est de genere Rhomborum, qui mucore suo spumæque cubile sibi susternit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus piscis est parasitus Delphini, Eius enim prædam & escā sectatur, quam libenter impertit, propterea pediculi pingues sunt, & obesi.

Porum Græci Astrogorsicum vocant. Quum capitur, more porcorum grūnit. Appio apud Pliniū maximum piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, colore & maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, venenatus: qui si capiatur more pilæ aut vesicæ intumescit.

Phari pisces sunt quos venerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri pisces integuntur crusta. More serpentum senium exiūt renouata crusta. Vocantur à Palladio cancri marini.

Purpura (quam aliqui Porphyram vocant) conchyliorum voracissima est. Linguam habet prælongam, sempèrque vibrantē, per quā potitur præda, quā affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingēdis lanis, precipuè si lapidis ictu cædatur. Purpurarum quedam augētur insigni magnitudine, vt quæ ad Sigæum & Lectum Idæ promōtoria gignuntur, Aliæ parue sunt, vt in Euripo, & Garia, Marinæ magnæ sunt & scabræ. Capiuntur tēpore verno, quū fauos extruūt, Flos inde extrahitur speciē mēbramē cādicantis, qui contritus

cōteritus manū inficit. Purpuræ viuunt annis septenis. Latēt sicut murices contra canis ortū tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoque atritu lentorē cuiusdam ceræ saluant. Succū (quo tinguntur lanæ) euomunt cū vita. Propterea piscatores viuas capere contendunt. Capiuntur paruulis ratifq; cōchis, textu velati nassis in alto iactis. Inest his esca, quā appetūt purpuræ, porrectifq; linguis infestant. At illæ aculeo extimulatæ claudunt sese, cōprimuntq; mordentes, ita prudētes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Pompius concha munitur, quam connexam turbato mari natādo gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur. Trāquillo resupinat carinæ modo, acetabulis vtrinque pro remis vtens, & cartilaginē (quam in medio retinet) pro velis pendens. Si quando metus belluarum inuadentium ingruit, repleta cōcha sub vndis sese demittens, latitat. Rursus vitato periculo resilit. Profunda perit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum aliis suæ speciei, assultansque circā conglobatur. Eadem est ferè nauili natura.

Pinna immobilis inhæret saxi, custodémq; habet Pinnotherē, quo quum priuatur statim perit. Hic ei dapes suggerit, piscifq; in prædam deducit. Plinius vbi de Cancris loquitur: Pinnotheres, inquit, vocatūr minimus ex omni genere, ideòq; opportunus iniuriæ. Huic solertia inanibus ostrearum testis se cōdere, & cum accreuerit, migrare in capaciosos.

Perna piscis est ex concharum genere, frequens circa Pōrtias insulas. Stant autē Pernæ veluti suillo crure longo in arēna defixæ, hiantifq; qua limpitudo est pedali nō minus spatio. Cibū venantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. Autore Plinio lib. 32.

Platanista rostrum habent & caudam Delphini. Reperiuntur in Gange Indiæ magnitudine xv. cubitorum.

Pulmones marini pelago dierum hycem portendunt. Montiuū item sonitus, nemorūque iugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluua purgant. Pulmonibus si confricetur lignum, ardere videtur adeo vt facula ita præluceat.

Passer planus est, nomen traxit à passere auicula. Optimus in cibus iudicatur. Passer & Rhombus situ tantum corporū differunt. Dexter resupinatus est illis, Passeri laeuus.

Rhombus piscis est planus, in deliciis quondam habitus. Laudatissimus fuit Rauenne. Martialis: Quamvis lata gerat patella Rhombum, Rhombus latior est tamen patella. Commendatur etiā Adriaticus. Iune. Sat. 4. Est etiam Rhombus instrumentum incantatorum quo fila torquebantur, vt apud Mart. li. 9. Quæ nunc Thesalico lunam deducere Rhombæ.

Rana piscis est notissimus lato vêtre, caruleis variegatus maculis, Græcè Batrachos dicitur. Ranaru terrestriu quædam in vepribus tantu viuunt, dicunturq; Rubeta, quibus in terra, & in humore vita est. Aquatiles coeunt noctu extra aquam mare foemina inuitante. Hydrium maxime reformidant, quo accedete, clamore se glomerant & aduersus eunt turmatim. Earum coaxatio solito maior pluuiâ portendit in Seripho insula mutæ sunt. Hinc adagiu Rana Seriphuarin elingues. Theophrastus aquaru eius regionis frigiditat: hoc tribuit. Rana insidiantur apibus aquatibus nec earu iectus sentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima absoluta à gutture qua vocè mittunt. Rana quæ ab argumeto piscatrix dicitur, seras habet quasdã à cil. eius extates ac prolixas, quaru admin. culi: natura monstrante struit insidias, latitās in liniolis, auisq; locis. Fronte cū fetis videndã loco esca pisciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq; ac paulatim in arctum deducti ab ea rapiuntur. De eius vsu in medicina, vide Plin. Eodem ferè modo *Rana* pisciculus agit in prædam. Cartilaginem habet pro spina. Autore Plinio.

Sepia venenoso est morsu. Quu videt insidias parari sibi, effuso atramento (quod habet pro sanguine) sese abscondit. Persius: Nigra quod infusa vanescat sepia lymphæ. Sepiarum mares varij sunt, & nigriores, constantiaq; maioris, Percussa tridente foemina auxiliantur. At foemina icto mare fugit. Sepiæ atramento tanta vis est, vt in lucerna addito, Æthiopes videri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piscium solus natando vescitur, & ruminat. Hunc piscè Carpathio mari primu aduexit Optatus Heliopertius, præfèct. classis sub Claudio principe, & inter Ostiensem & Capaniæ oram dis seminauit. Fuit quondã in honore mensarum. Ælianus hunc salacissimum piscem esse testatur. Venerisque gratia in prædã agi, foemina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianu inquit. Hic Scarus saxa frequentat, quin mites inter pisces clamore tremèdo intonat, & solus pallentes ruminat herbas. Martialis lib. 5. Hic piscis inclusus nasis non fronte erumpit, nec infestis viminib. caput inserit, sed auersus caudæ ictibus crebris laxat fores, atq; retrosum ita rumpit: quem luctatum eius si fortè alius Scarus extrinsecus videat, apprehensa modicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. scribit Scaroru iecinora fuisse in patina Vitellij inter lautiores ciborum primitias. In hac (inquit) Scaroru iecinora, phasianorum & pauonum cerebella, linguas phœnicopteru, murenarum lactes, à Carpathio vsq; fretuq; Hispaniæ per nauarchos ac triremes commiscuit. Quod autem iecinora Scarorum & viscera iucundioris sint saporis, docet Martia. in Xenii vbi ait: Hic scarus æquoreis

æquoreis qui venit obesus ab vndis. Visceribus bonus est, cartera sapit. Quintilianus ait, Scarum nõ capi in nostro mari. At eundem capi Siculo, docet Petronius Arbitr, dicens: Ingeniosa gula est, Siculo Scarus æquore mersus. Ad mensam viuus perducitur. Habet etiã Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Nõ me Lucrina iuuerint conchylia, Magisve Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc vertat mare. Eois fluctibus, dicit propter mare Carpathium, quod est in Oriente.

Sargus Mullum semper conuitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris sollicitatur. Prodest eius caro contra Presteris morsum.

Synodon piscis est sociabilis: Carne vescitur, & mollia appetit, Euenit huic & hyatula: vt (quum pisces minores insectantur) venter procedat, quod is ori coniunctus sit.

Silurus tanta est in prolem charitate, vt assumpta foemina, mas oua seruet, sæpeq; vnã capitur, dum filios captos subsequitur. Pectularis est Nilo quanquam & in Danubio reperiat. Ambrosius Captus est Silurus, & inutilis præda detecta est. Idem: Et Silurum qui minorum piscium visceribus aluum replet.

Scombus de genere est Thynnorum, vnde salsamenta fiunt. In aquis sulphureum præ se fert colorem: extra aquam verò, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scobrata insula maris Hispani meruit nomen. Martialis: Hesperius Scobri temperet oua liquor. Plin. ait, Scobru laudatissimum esse in sinibus Carthagini.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiore in nasis plagâ, vnde profiliat, querit. Palatum carnosum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino. Inuenitur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piscis coqui non potest, nisi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebusum.

Sola plana est & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni imposita medetur.

Stella insidiatur conchylis. Eius natura tanti est feruoris, vt omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnẽ, extra verò est duriore callo. Omnem peragit & concoquit cibũ. Aiuunt mala medicamenta nocere non posse, Stella marina vulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo ianua.

Scolopendra quam Gaza Centipedem vertit, terrestri ferè similis est. Si quis eã attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac si contigisset vrticam. Visa sunt inuolutata magnitudine, capite caudaque extantibus per vndas in modum triremium ferri, ventres pro remigio pedibus sublatis, quos habet plurimos. Theophrastus apud Plinium

Pliniū scribit, Otreteres populos à Scolopendris deletos. Porro Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde resorbent.

Scorpius sicciore est carnis, bis anno parit, alga vescitur. Vari⁹ est. Iccfi⁹ medic⁹ dixit, stagnorū Scorpios nigrātes esse, marinos verò fuluos. Similitudinē habet cū Scorpena, licet Ari. discrimē ponat.

Stimia piscis, ore, & colore similis est terrestri, dorso testudineo fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, volanti similis.

Sagittarius Echini specie, oculos habet solidos & prolixos.

Spongiarum triplex est genus. Spissæ, raræ, asperæ: omnes ad saxa nascuntur, aut iuxta litus, limoq; alūtur. Nā captæ, limo resertæ omnes cernuntur. Imbecilliores sunt spissæ quàm raræ, quod minus alte adhæreāt. Spongiæ mollissimæ sunt circa Lyciā, in Hellesponto asperæ densæ circa Maleam. Aluntur etiā conchis & piscibus. Intellectum inesse his apparet: quia vbi auulso rem sensere contractæ multo difficiliter extrahuntur. Quod etiā fluctu pullante faciunt. Viuunt esca, quia minutæ in his conchæ repertæ sunt, Putrescunt in apricis locis. Ideoq; optimæ sunt in gurgitibus uiuentibus. Fistulas habēt quasdā, per quas pasci existimantur. Viuūt longo tempore. Pessimum genus est earum, quæ Aplysiæ vocantur, quia erui non possunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem sequuntur, quocumque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti, bonū omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma proposita est illum expiscantibus.

Squatina de genere planorū, cutē habet rigidā, quæ ppter asperitatē ligna & burnea poliuntur. Numeratur inter Cartilaginea.

Sparulus piscis est exiguus & vilissimus. Mar. Res tibi cū Rhombus est, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piscis est pretiosus, de quo Ambrosius: Neque te (inquit) in honorato nostra persecutione Thymalle dimittant, cuius flore nomē inoleuit, seu Ticini vada te fluminis, se amœni Arthesis umbra nutrierit, hos es. Quid specie tua gratius? quid suauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo spiras. Cubitalis est eius magnitudo. Medius est inter Lupum & Cephalum: Naribus ad motus, herbā vnde cognominatur spirat, ad hamum non accedit.

Tortio similis est Delphino, præterquā rostro. Distat & tristitia aspectus. A best enim illa lasciuia maximè. Tamē rostris canaliculum malefcentia assimilatus. Hunc gignit mare Pontium.

Trochus est ingens corpore, ceruice & spina prominentibus, vt
supra

supra vndas conspiciatur. Se ipsum inquit: Quare Theodorus Gazacum Malculo-fœminam vertit.

Triffa laudatissime reperitur in Tyberi. Eas hodie vocari Romanæ, Lacias, Florentiæ, Cleopias, Neapoli alofas tradit Volaterranus. In Ægypto circa Meroæ stagnum Triffas flebilibus numeris & melodis escæ vice deceptas expiscantur.

Trochta piscis est voracissimus. Dentes habet continuos. Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis suæ speciei piscibus Delphino congregitur, & depugnat.

Thynnus piscis est altero captus oculo, quare natādo partē (qua videri) terra versus applicat. Hic adagiū, Thynni more videre: quū quis obliquè aspicit. Vbi bruma deprehenditur, Thynnus hypernat ibidem: mox vere procedente multi vnā exeunt in Pontū Euxinum, ac maiores soli præeunt. Cæteri gregatim, veluti pecudes, subsequuntur connexis inter se corporibus, vt mutua iuuetur umbra cōtra solis estus. Strabo ait Thynnos miræ magnitudinis esse in Hispania, quos glande vesci prodit: Mēbratim cæsi ceruice & abdomine cōmendantur edulio recenti, cætera afferuantur sale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talēta x. v. pependisse. Eiusdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura est à Vergiliarū exortu ad Arcturi occasum. Reliquo tēpore latent in gurgitibus imis, nisi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pinguescunt in tantum, vt dehiscāt. Non excedunt Bienniū. Thynnoscopos Budæus vocat homines à litore Thynnos speculari solitos, qui Latine Thynnarij dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas vocant. Istrum subeuntes non remeant. Plin. In trantium, inquit, pontum, soli non remeant Trichias.

Tritonem Romæ se vidisse Pausanias dicit. colore ranarū palustrū, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisque similibus concharum testis, cauda sub aluum vice pedum, vt Delphini.

Reperuntur *Tesudines marinae*, & quæ in aquis dulcibus viuūt, quas *Lutarias* appellamus. Testudo oua gignit in terra quibus arena obrutis statim ad mare redit. Mox diebus lx pasci iterum ad oua reuertitur, quæ arena resosa, vt ita animata cōperit, paulatim deducit in pelagus. Reperuntur in India, quarū conuexum scaphe magnitudinē æquat. Et in Taprobane insula vsus lecti domibus ligneis præbent. Chelonophagi populi testudinū superficiē casas integunt, & carne vescuntur. Trogloditæ cornigeras habent, quarum cornibus natando, remigio se adiuuant.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficietur: à quo illa suū nomen traxit. Quo etiā modo pisces in prædā agit: Occultat enim se limo

se limo, & supra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piscis est, qui à nostris Mullus & Barbo dicitur.

Vulgo piscis est à volando nominatus. Alter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & *Phoca* dicitur, animal est amphibium, tã in aquis quam in terra degens. Foetus parit in terra, paulatimque ad vndas affluens, sed nõ ante duodecimum diẽ. Breuissimus est à partu, postea tum euadit maximus, albus ventre, & dentibus frẽdens. Ipse imbellis & animo degener non tantũ viribus quam vastitati corporis ficit. Vescitur piscibus, & humano cadauere, vnde & piscãtibus struit insidias. Pedes habet à scapulis manibus similes modo vrsã, pedesque posteriores quinque discretos digitis. Nunquã percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur somno. Vnde Mart. Dormitis nimũ glires, vitulũque marni. Iuba apud Plinium tradit vitulos marinos ternas heminas capere. Mitescunt interdum. Pilo vestiuntur. Canum modo cohærent. Nunquã plures geminis pariunt. Educantur mãm̃is foetum. Interficiuntur difficulter, nisi capite eliso. In somno mugiunt. Tenent disciplinam, vocẽque pariter & visu populum salutant. Pinnis quibus in mari vtuntur, humi quoque vice pedum serpũt. Aiunt dextris eorum pennis vim soporiferam inesse, somnũque allicere subditis capiti. Eis oculi in mille colores transeunt sicut hyenã.

Vertibulum, piscis dicitur à testã duritie adhæret suã testã, qua contigitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit, & reddit.

Vrtica adhæret faxi: Manũ in fame depascitur, vt Polypus. Ora in medio corpore continet, & de medio saxo quasi de testa viuunt, adnatantẽsque circa assũtantẽsque pisciculos corripit. Noctu vagatur, noctũque mutatur. Vescitur carne. Vim habet pruritu mordacẽ, vt terrestres vrtica. Frontis est carnosã. Noctu pectines & Echinos perquirat. Dum admotam sibi manum sentit, colorem mutat & contrahitur. Tactã vredinem mittit, paulũque si fuerit internalli, absconditur. Ora ei in radices esse traduntur, Excrementa per summa tenui fistula reddit.

Vua marina i vino putrefacta, iis quẽ ibiberit, tẽdiũ vino affert.

Nõ reperiret finẽ hæc historia, nec etiam vires & ingenium sufficeret, si singulorum naturas verbis consequi vellẽ. Nam præter fluuiatiles pisces. Plinius ponit c l x x i. genera animalium in mari viuẽtiũ. Multos dedica opera omisimus, quorũ hæc sunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotẽ, Dromones, Cornutã, Gladij, Sertã, Hippotami, Percã, A selli, Alopeca, Box, Batis, Bãchus, Balanus, Vranocopus, Cinẽdi, Chametrachea, Gliciamerides, Colycia, Pẽdactylides, Bales, Echinop horã, Cucumis, Cynopus, Cynosidexia Erythinus,

Erythinus, Hippius, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Mystocetus, Ophidion, Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Sciæna, Samyrus, Scopius, Simarides, Tornus, Thurianus, Theffa, Terthea, Vrene, Bophyrus. Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus Labrus, Eopoda Channe ex seipsã concipiens. Glaucus æstate nunquam apparet. Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propẽ infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES

ET RITVS VARIJ, ORDINE LITERARUM.

A *Gathyrsi*, populi Scythiã vicini, abundant auro: Capillos habent caeruleos, quos vnã cũ toto corpore diuersis coloribus insunt. Verg. lib. 4. Æneid. Creteque, Dryopeque fremunt, pisticque Agathyrsi. Mantuanus in Apollonia, vsque Melanchlenos, vsque ad Pictos Agathyrsos. In cõmune cum mulieribus coeunt. Nihil lioris aut odij mutuo exercent.

Aborigines, antiquissimi Italix populi, vagi erant: & sine laribus.

Alani Scythiã populi carne vescuntur, nec panem māducant: semper sunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et tequerer duos æterni Martis Alanos. Patientissimi sunt laboris: nam centum millia cursu continuo interdum conficiunt.

Anaxones, Scythiã mulieres, dextras mammas nascentibus foeminis inurebant, ne ferendis armis essent impedimento. Mactuli sexus liberos interficiebant. Imperabant sine viris: Vescébantur lacertis & testudinibus.

Ambrones, Galliã populi, quum subita maris inundatione sedes suas amisissent, animum rapinis adiecerunt, & latrocinii.

Androgynæ, populi sunt in Aphrica, vtriusque naturã, vicibus inter se coeunt. His dextera mamma virilis est, læua muliebris.

Antropophagi, Scythiã populi, humana carne vescuntur. Bibunt ossibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Atheniensium magistratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de statu Reip. prouidebant, idque subdico.

Armaspi, Scythiã populi vnum habent in fronte oculum, vnde & nomen traxerunt. Nam anima Scytharum lingua vnum signat, spu verò oculum.

Arymphæi populi sunt prope Riphæos montes, iustitiã & æquitatis obseruantissimi, & mira tranquillitate inter se degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccã: Capillus iuxta foeminis virisq; in pbro existimatur. Ab ipso natali dicitur esse calui. simisq; naribus, & ingenti mēto. Studiosi nõ sunt rei pecuariã. Sub arbore quisq; cubitat

cubitat. His nemo mortaliū iniuriā facit. Sacri enim dicūtur esse, nihilq; armorum possident. Controuersias finitimorū dirimunt. *Ægyptij*, diuinarum rerū peritissimi fuerunt, vnde Macrobius *Ægyptum* vocat artium Matrem. Ab *Ægyptiis* Græci disciplinas omnes mutuati sunt. Diem obseruabāt à media nocte in alia. Hominum sunt antiquissimi. Olim gaudebant vnguētis. Eorū mulieres leprenos quandoq; vno edebāt partu. Serunt omni mense vbicunq; imbres æstiuū non sunt. Apud eos aliqui singula annorū millia vixisse produntur, sed hoc intelligēdum esse de annis menstruis, qui terminantur lunæ senio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim bouem, colunt pro numine, & quædā animalia, vt canem, selem, accipitrē. Ibin, lepidotum & oxyrinchum pisces. Crocodilum etiā venerantur, quem mortuum in vrnis sepeliunt. Crocodili adipe egrotos vngūt. Brassicā nō edunt. Inuentores fuerūt picturæ. Mortuorū asseruant cadauera, vnguētis fetorem impediētibus referta. Solertes fuerunt in reperiēdis artibus, & in agnitione rerū indaganda sagaces. Furta omnia impunē permittunt. Ventrem mortuorum eximūt, vt omnium peccatorum causam. Flac. Vopiscus scribit *Ægyptios* esse versificatores, epigrammatarios, & ad cātilepās publicas propensos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem, Osirim, Lunam, Isim nuncupātes. Idem ait, *Ægyptios* esse ventosos, furibundos, iactantes, iniuriosos & audios rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruianum consule scribēs dixit, homines esse seditiosissimos, variissimos & iniuriosissimos. Et Q. Curtius eos infamat vt gentē vanā, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentissimè ea obibat munia, quæ nunc geruli, & vectandis corpore oneribus quæstum faciebant. Vnde Aristophanes apud Caesium: Curus imposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec *Ægyptij* quidem tollerent centum. Hinc adagium: *Ægyptius* laterifer. Erant & admirabiles in nectēdis machinis, procliuēs in vinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia vrbū habitauerunt regnante Amasi. Frequentissimè afficiuntur elephātiā morbo propter calores & æstum. Sale abstinet, nec panibus vescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris autor, vocat *Ægyptios* genus hominum controuersum, & assuetudine perplexius litigandi semper latissimum: subfusci sunt, atrati, gracilentij, aridi, ad singulos motus excandescentes: conuersi & reposcentes accerrimi. Olim apud eos mulieres caponabantur, & institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebāt, & operabantur muliebricæ. Domi ventē exonerant, in publico verò vescūtur: dicentes ea quæ sunt turpia, in occulto fieri

fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neq; Dei, neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri decorum omnium & dearum. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutriunt, barbam tamē tōdent. Vescuntur cum feris, alij frumento, alij hordeo. Viri binas vestes habent, scēminæ singulas. Potant in poculis æneis quæ singulis diebus purgāt. Linea semper serūt vestimēta. Virilia circumcidunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauātur quotidie, frigida interdū ter, noctu bis. Fabas neque ferunt, neque alibi natas comedunt. Robusta habēt capita. Salubri sunt corpore aëris beneficio qui nunquā mutatur. Pane vescuntur, quem ex farre conficiūt. Vitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salugine cōditis. Coturnicibus itē, anaribus, & quibusdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedūt, ac in via deflectūt, veniētibusq; afflurunt è sedili. Anni rationē primi excogitarūt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ senio Mēses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt cōflauerunt simulachra, & tēpla construxerunt. Olim vescēbātur herbis, palustriq; caule, quē Agrosim vocāt. Onera capitibus gestare virorum est, humeris scēminarū. Scēminæ stantes vrinā egerunt, viri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, filibus summa. Literas habēt bifarias, sacras, & populares. In deorū cultum magno ferūtur feruore & studio. Sacerdotes amiculum vtuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum pecus detestantur, ad eò, vt si quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine abluatur. Propterea subulcis interdicatur templis omnibus. Laneas vestes intulisse tēplo, pphanū. Scelus item, inuolutum eis cadauer cōdidisse. Decedente aliquo, muliebris familia caput & vultū sibi deformat luto, excurrit deinde per vrbē, ac plangit. Viri se cōuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi asseruatur, ne Venereā foeditate à salinariis, quibus incumbit sepultura, inquinetur. Apud eos Amasis regis edicto cogebatur quotannis vnusquisque destinato magistratu rationari, quo se foueret artificio. Quod si quis non faceret: poena erat illi extremum supplicium. Proripiētes se electulis solebant suffire corpus resina, vt aërem expurgarent disgregatione.

Andabate populi clausis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres sunt humani ritus, neque vllorū nominum appellationem habent. Solem oriētem occidentemque dira imprecatione cōtuentur, vt exitialem suis agris. Neque in somnia visunt, qualia cæteri mortales. Nullo vescuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut inonso crine. Barbam abradunt præterquam in superiore labro. Duas habent ætates, ac totidem hycmes, solsticia quatuor, quæ sunt inter æquinoctiale & tropicū

Canceri. Sagittas inficiunt veneno. Fratres filios honore antecunt quia maiores natu. Con sanguinei omnia habent cōmunia, maximus tamē ætate in omni re præcedit ceteros. Cōmunis itē vxor imō verō vna omnibus. Ingressurus ad eā, baculum ante fores deponit. Omnes enim baculū gestant. Eo viso, reliqui cōgressus parant. Illa tamen noctes agit cū seniore. Matri coire nō cēsetur impiū. Congressus cum alterius sanguinis scēmina censetur adulteriū, quod morte plectitur. In prædia inimicorū lapides aggerant quo significant interituros mala morte, qui ea coluerint, infidiis eorū, qui lapides posuerūt. Abundāt balsamo. Præter ceteros mortales fidem seruāt inuolatam. Dionysium & Vraniam solos deorum esse arbitrantur. Quisque permanet in patrio instituto.

Agrionaphagi, vescuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, instar ferarum quadrupedum sunt vagi.

Assomi, Indiæ populi sunt sine ore, corpore toto hirti. Vescuntur frondium lanugine. Halitu tantum viuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantum radicū florumque varios habēt odores, & siluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulo odore non difficulter exanimantur. Plin. lib. 7.

Agrigēti impendio & sumptu magnifico mensas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare ac si victuri perpetuū forent: itēq; coniuuari, velut semper morituri. Vtebatur lechyti & xistris argenteis, habebantque lecticas totas ex eborē.

Æthiopes, Hesperij solebant crines in nodum cōplicare. Marciali. Atque aliter tortis crinibus Æthiopes. Æthiopes ipsi omnium sunt nationū serui. Viuunt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & ceterorum mancipia. Parētes ipsi liberos vendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re utebatur auro quam pœnalibus carenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines, qui ex Africa, crispissimos.

Axones, accokæ Axonis fluuij, in finibus Remorum, longis utebantur hastis. Luca. lib. 1. Longisque leues Axones in armis.

Auerni, olim gloriabantur se oriundos à Troianis, ac propterea dici volebant Romanorum fratres. Lucan. lib. 1. Auernique aut Latios se fingere fratres, sanguine ab Iliaco populi.

Aquilenses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, vt funes de mulierum capillis necerent, quibus sagittas excuterent penuria neruorum.

Athenienses, crudelissimè sæuebant in eos, qui à sua ditione deficerent, adeo vt decreto iusserint manum dextrarum pollices abscindi Æginetis, quod rebellassent, ne amplius hastam ferre possent

possent, aut remis inter nauigandū vti. Mitylenæos verò eandem ob causam cum puberibus iugulari statuerūt, & Samiorum frontes; si corriperebunt, muri stigmate. Apud eosdē tāta fuit sepulchrorū cura, vt perēptos bello, si quis dux honestare sepulchro neglexisset, capite plecteretur. Nefas nō putabāt sororē in matrimonium capere. Laniū ciū, oleum, vini viam, serendiq; frumēta docuerunt. Pueros statim ab initio erudiebāt, vt nādi vltim, propter bella naualia, & literas cōdiscerent. Laboraūt tamen auaritiæ nota adeo, vt proverbium fluxerit, Atticus moriēs porrigit māhuū. Fucunt & impudentissimi. Vnde Atticus aspectus dedit, etiam p̄ ouerbio locū. Insuper adulatores maximi. Publicis consiliis diuinos quosdam sacerdotēs adhibebant. Lubrici erant tum ad irani, tum ad misericordiam. Suspiciones arripiebant celeriter. Laudatibus arridebant ad opem humillimo cuique ferēdam erant promptissimi. Si quem mortuum reperissent in via sepeliebant. Nunquam immolabant bouē, cuius opera in curru, aut aratro fuerant vti. Nulla prius puella tradebatur viro, quā sacra dianæ obisset. Capillorum cinciniis aureas addebant cicadas.

Ary Germaniæ populi habebāt nigra scuta, tincta corpora: Nigra ad prælia noctes legebant, ipsaq; formidine atque vmbra feralis exercitii terrorem inferebant, nullo hostium sustinente nouum ac veluti infernum aspectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore sunt prægrandi, nec inuenusto, ingenio minimè fucato, aut subdolo. Ultra centum numerādo non progrediuntur. Pōdera mensuras, modū ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos varietates xxvi. Deos habent Solem, Iouem, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet post regem. Sacris præest seruus, & sacre religioni. Seruorum plerique numipis afflatu vaticinantur. Præcipuum ex his sacerdos annuis epulis saginat, mox ad immolationem producit. Admotus aræ seipsum gladio confodit. Plurimus senectuti habetur honos. Pretiosa cum mortuis infodiunt licet meminisse mortuorum habeant sceleris loco.

Apud *Armenios* tubentes quandoque visuntur niues, quod loca, illa scateant minio. Perficis diis immolant, & Anaridem colunt, eūque ministerio nobilitate præstantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, mox traduntur viris velut augustiores fictæ. Arcubus clarent Armenij: vnde Stadius lib. 1. Syl. Arcūque horrenda fugaci Armenia.

Aufes populi Africae capronas è fronte demississe gaudent: Virgines quotānis in honorem Mineruæ certamen edūt. Arma sunt, lapides, & fustes. Si qua ex ictu decesserit, falsa cēsetur virgo. Quæ

omnium præstantissimè de præliata est, à cæteris, armis, decorata, subuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiscuus illis cum muliere congressus.

Asii pastores quadrumis filii verticis venas, adhibita lana succida inurebant compescendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes prospera videntur valetudine. Asiæ mulieres super vestem nudas gestant caprarum pelles simbratas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore prostituto ex passiuo concubitu dotem sibi quærunt ex patria consuetudine.

Abydenis mos fuit si quem ciuè aut hospitem conuiuio exciperet, vt post vnguentū & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circumferrenturque suauandi.

Arcades suis titulis subq; auspicio nullū hostem vnquam superarunt, verū aliis suppetias ferebāt per læpe. Eorum vetustissima est origo adeo, vt gloriètur se priores fuisse luna. Seneca in Hippolito: Aut te stellifero despiciès polo Sydus post veteres. Arcadas editum Colebāt Pana deum pecoris. Ouid. lib. 2. Fast. Pana deū pecoris veteres coluisse feruntur Arcades, Arcadii plurim⁹ ille iugis.

Solebant *Assyrii* ægrotos in viis proponere, & exquirere à prætereuntibus, scirent ne remedium aliquod morbi. Coma vtebātur nō admodum magna. Defunctos melle condibāt, & cera. Clipeos gestabāt, & pugiones. Clauas itè ligneas ferro inductas ac lineos thoraces. deū què summū habēt, Adad vocāt, deā verò Adargatim.

Apud *Arius* populos qui vel minima furantur, lapidib; obruuntur. *Alexandrini* fallaces fuerūt, alia semper cogitantes, alia simulantes. *Andromarchide* virgines nupturas exhibēt suo regi, qui pulchriorem & gratiorem sibi deuirginat.

Asbita populi Libyæ quadrigis vehuntur. *Bisalta* Scythiæ populi nutriuntur equorū sanguine permixto lacte, vt docet Vergil. lib. 3. Georgi.

Bathylli populi madent vnguentis. Autore Plin. *Borysthenida* Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Propertius: Gloria ad hybernos lata, Borysthenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebant glasto. Est autem *Glasti*. stum herba similis plantagini. Propertius: Nūc etiam insectos demēs imitare Britānos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Martialis, Barbaro de pictis veni Bascanda Britānis. Erant olim capillis promissis inhumani suis hospitib; Horatius: Visam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quā vt ea ratione horridiores viderētur hostib;. Apud eos fratres cum fratribus, & cū liberis parètes, vxores olim habebāt communes. Præter vim & audaciā nullum habebāt ad prælia adiumentum.

Burgun-

Burgundiones dicti sunt, quod olim vicos habitaret, qui eorum lingua Burgi vocantur.

Belgæ optimè regebāt currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector mōstrati Belgæ Couini. Cæsar in cōmentariis ait, Belgas esse Gallorū fortissimos, quod ad eos minimè cōmeēt mercatores, quī cōportent, quæ ad mollitiem, & effœminandos animos pertinet.

Bastriani horridis sunt ingenis, & à Persarum luxu abhorrentibus, autore Curtio. Senio vel morbo confectos canibus deuorandos obiciūt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulcrales vocāt. Mille quondam vrbes habitauerunt. Apud eos qui pauca furantur, spūs dehonestari solent. Bellicosi & potentissimi.

Babyloniorm mores corruptissimi fuerunt, & ad irritandas voluptates aptissimi. Liberos & cōiuges cū hospitibus stupro coire (modo pretium flagitij daretur) parètes maritque permittebant. In vinum & ebrietatem maximè erāt effusi. Fœminarum cōiuiā inuentū in principio modestus erat habitus, deinde summa quæque amacula auferebāt profanato pudore. Ad vltimum opus ima corporum velamenta proiciebant, nō meretrices tātum, sed matronæ & viri, apud quos comitas habetur vulgari corporis vilitas autore Curtio lib. 5. Duabus vtuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, altera super hanc lanea. Capita mitris velāt vnguentis toto corpore delibati. Annulū signatorium singuli gestāt. Vbi virgines factæ sunt nubiles, omnes vnum in locū cōgregāt, easque circōstite virorum frequētia, præco sigillatim vendit seundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis nō vtuntur. Sepulchra eisdē sunt in melle. Vbi vir & maritus coiuert, sub diluculum abluuntur ambo, nec vllum vas prius attingunt, quàm se aqua persuderint. Autor Herod.

Bithyni cōscendebāt mōtiū cacuminā, ibiq; Iouē consalutabant. *Bæotij* rudes fuerunt & agrestes, malèq; audierūt stoliditatis nomine. Horatius: Bæotum in crasso iurares aère natū. Plutarchus scribit Bæotos ab Articis fuisse notatos tanquā brutos, stupidos, & pingues, propter edacitatem.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant, præsentem vitam esse veluti conceptum vitalem: Mortem verò egressum ad veram vitam. Item mundum habere tempus initiale, tenderèque ad interitum. Deū vniuersorum opificem per cuncta meare. In philosophiæ cōmunionem vxores nō admittebant. Abstinebāt ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & veritatem præcipuè amplexabantur. Lineis utebantur amiculis.

Byzantiij notati sunt à Græcis vt acolaсти & intèperantes, quod in Venerem & vinum ferrentur præcipites, plurimum enim

versabantur in caupona.

Berbica certam ætatis metam transgressos perimunt, viros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt *Byntios* pastores pecudibus, equabúsque misceri solitos. *Byni* populi Scythiæ pediculos esitant. Cæcis sunt oculis. Rei pecunariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcae mulieres gustu vaccinæ & suillæ carnis abstinent.

Cimmerij populi perpetua caligine & incertitate. Homerus apud Erasimū illic sunt populique & mœnia Cimmeriorū. Nubibus & cæca assidue caligine tecti. Illos haudquàm radiis sol aspicit ardens, Nec quædo astriferum curru perit arduus axis, Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incūbit miseris mortalibus atra. Qui finxit domum somni esse in hac regione, vbi ait, Est prope Cimmerios lōgo spelunca recessu. Mons cauis, ignaui domus & penetralia somni, Quod nūquàm radiis oriēs mediūve, cadēsvē Phœbus adire potest, nebule caligine mixtæ. Exhalatur humo, dubiæq; crepuscula lucis, De his Tibullus lib. 4. Cimmer. ðn etiã obicuras accessit ad oras, Queis nunquàm cadente dies apparuit ortu, Seu supra terras Phœbus, seu curret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundant metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non ita sit metuenda tibi sæuissima quanquàm Gēs Chalybum duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflētā semper domus ignea massa. Idem lib. 5. Nocte sub extrema clausis telluris ab antris. Peruigil auditur Chalybum labor.

Cassiri Indorum ad Scythas versi humanis corporibus vescuntur.

Campani in Italia semper superbi fuerunt bonitate agrorum & fructuū, & vrbis pulchritudine.

Candei seu *Ophiophagi* vescuntur serpentibus, quarum fertilissima est eorum regio.

Cyclopes & *Læstrygones* humana carne olim vescabantur.

Choromande sunt sine voce stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirmi qui Corsicam incolunt, viuūt annis centenis quadragesis. In *Calinis* Indiæ gente quinquennes concipiunt fœmina. Octauum vitæ annum non excedunt.

Colophonij & *Castabalēs* propter bella cohortes canum habuerunt, que primæ dimicabant in acie, nunquàm detrectantes.

Cauci septentrionales populi altos habitant tumulos & casas nigritis similes, à quibus quæ recedit mare, fugientes cum aquis piscis circa ruguria venantur. Nullas habent pecudes, neq; aluntur lacte

lacte vt finitimi. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia. Captum manibus lutum vetis, magis quàm solesiccant. Potus non nisi imbre seruato serobibus in vestibulo domus.

Celemophagi, Carmaniz populi, non alia quàm testudinum carne viuunt.

Cimbrorum mulieres amicos suos & affinitate sibi coniunctos solebant interficere, quos videbant in bello turpi fuga salutem sibi querere, Auctor Plutarchus.

Cirenei eò deliciarum prouecti sunt, vt legum conditorem habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obsequeretur.

Carthaginenses humanas hostias immolabāt Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, nō genere sed natura loci. Non solum optimos, sed & ditissimos cenabant magistratibus admouēdos. Impossibile enim putabant eum qui egestate premeretur, recte & incorrupte magistratum gerere posse.

Cretenses ingrediebatur prælia præcinente tibicine. Auctor Gell. Apud eos erant sapientes, quos Prophetas vocabant, qui non tantum abstinebant carnibus, sed & coctis omnino cibis. Apud eosdem lata quoque lege passim permittebatur Venus mascula, amplexabanturq; pueriles amores vsque ad stuporem. Nauigandi pericia, maritimarumque rerū vsu principatum olim tenuerunt. Hic natum adagiū, quod per ironiam dici solet, Cretensis nescis pelagus. Masculis amoribus in tantū flagrabant, vt adamatō vi corripere. Amorem concilabat non tam forma, quàm roboris præstantia. Infamati sunt improbitate, perfidia, mendacio, & ignauia. Liberæ conditionis pueri leges mandabant memoriz, mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent villosi tonsili, vnde vestes conficiunt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. lib. 7. Qualem forpibus mittit supinis Tonsor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob assiduas hospitem deprædationes & pyriticam, quam exercebant.

Carei populi mercede coeperunt militare, ac proinde vt viliares passim infamati sunt. Hinc adagium, Homnuelus ex Caria. Canem diis immolabant: vnde & Carica victima transit in proverbium, de vili munusculo.

Cassij parentes inclusos fame necant, quum annum lxx. ætatis exceßerunt. Si quem autē aduolates aues vnguibus ac rostris conciperint, felicitatis argumētum suspicatur. Si à feris aut canibus concellatur, non ita suspicatur. Quod si à nullo attingatur, desent

perinde ac infœlicissimum.

Coi Iunoni sacrificantes seruos à conuiuio reiiciebant, vt sacrificarent liberius.

Cuyetes instar mollium puellarum comam fouebant, nec succidebant.

Chalcidenses ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldei vice numinis colebant ignem.

Calcei erant sine deo & numine. Mulieres monilia gestabant ferrea, comamq; circunciebant galericulo atrii coloris superiecto.

Cantabrica mulieres oppressæ bello, filios leguntur interfecisse, ne in hostiles manus venirent. Opere rustico sumptum suum exercebant. Puerperæ viris ipsarum vice decumbentibus administrabant. Edicum infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hostium factos, & patibulo affixos, in tanta supplicij diritate nihilominus perinde ac gestantes Pæana cecinisse. Eiusdem quoq; gentis illud erat, vt viri vxoribus numerarent dotem, filiasq; ex æsse hæredes constituerent.

Carmanis fuit peculiare, vt percussa faciei vena profluentem inde cruore vino permiscerent propinarantque, amicitia sine statuetes, sanguinem gustasse mutuum. Mox veid vnguentis caput collinere, repercussio vini exhalationibus. Apud eos idem nemini licebat vxorem ducere, nisi prius caput occisi hostis ad regem detulisset. Rex autem interfectorum caluaria in regia locabat. Linguas vero faucibus exertas, & minutatim coccifas, panemque permixtas illis porrigebat degustandas, qui attulissent.

Chii calentes mero quum Spartam venissent, itassentque ad curiam Ephororum, in curulibus magistratum sellis, ventris onera per summam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percaçans.

Cercyrenis populis quoniã crebris seditionibus agitabantur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotonatae erant egregij athletæ, adeo vt in palastra victoriam sæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentia, qui conati sunt ipsi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum vice domum auferre iuuent. Horatio teste.

Apud *Crestones* populos singuli plures habent vxores. Quum autem vir aliquis moritur, tunc oritur magna disceptatio inter femi-

fœminas, quænam illum charius adamaret viuentem. Id vbi comperit, quæ benevolentia & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibique à propinquis mactatur, & humatur cum viro.

Cisij populi vicini Persis pro pileis mitram ferunt.

Cyrceni notati sunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex suo lino palmam obtinuerunt.

Apud *Dacos* & *Sarmatas* ipsi etiã mares corpora sua succis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiã minima, vltimo digna supplicio cœsent. Tellurem deam agnoscunt. Rebus diuinis nullam adhibent fœminam, sed nec in mensam admittunt. Septuagenario gradiores iugulât, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non vescuntur, sed præfocatas modo condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præstitutam, sepeliunt.

Dardani sub Illyride populi ter tantum in vita balneis operam dabant. Apud *Danos* fœminæ pleræque formam suam in virilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes perse delicias, corpus & animam patientia ac labore solebant durare totamq; fœminæ leuitatis mollitiem abdicantes, virilem exercere sæuitiam. Bella pro basis intentabant manus telorum, non telarum obsequiis exhibebant. Auctor Saxo Grammaticus.

Essedones, Scytharum Asiaticorum populi, solent parentum funera cantu profequi, & cœuocatis vicinis cadavera ipsa aliis carnibus admixtis absumere, & ex ossibus capitum conficere sibi pocula. Apud eos quoties pater alicui decessit omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntque, & mortuum aliis commixtum carnibus ei exhibent, à quo inuitati sunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumque inaurant, eoque pro simulachro vtuntur, & quotannis caremonias eidem faciunt. Iustitiam obseruant diligentissime. Vxores æque fortes sunt ac viri.

Essi Iudæorum populi abstinebant vino, carnibus, & vxoribus: Ieiuniis ita assueuerunt, vt ipsa in naturam verterint. Apud eos proprium nemo aliquid possidet. Omnibus in medio positis communiter vtuntur. Habitat simul, & conueniunt quasi sodales. Quisque pro communi vtilitate faciant omnia, alia aliorum negotia sunt, quæ certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aeris formidantes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Quæstorē deponunt: omnia diligenter procurat, quibus egent. Pletiq; ex his nullas ciuitates colunt, neque seruos habent, quando omnes velut mater eadem genuit natura. Triplici

regula vitam tranſigunt, amore in deum ardentiffimo, virtutis cultu diligentiſſimo, charitate in proximum feruentiffima.

Apud *Epixephyrios* Locros ſi quis ſalutis cauſa vinum hauiffet largius, medico nõ imperante, morte expiatur libera illa compoſatio, perinde ac grande aliquod ſcelus.

Apud *Eleuſinos* capitale erat quicquam ex myſteriis in vulgus efferre, cuiuſmodi erant apud Romanos ſacra Bonæ deæ.

Ephēſii habebant notulas quaſdam & voces magicas, quibus videntes, in omni negotio victores euadebant. Hinc adagium, *Ephēſiis* vt literis.

Faneſi populi in Oceano ſeptentrionali tam grandes habent aures, vt iis nuda integant corpora.

Fenniſ Germaniæ populis mira erat feritas, & ſæda paupertas. Nõ arma, nõ equi, nõ penates. Victus herba, veſtitus pellis, cubile humus, ſola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperabat. Idẽ venatus viros pariter ac fœminas alebat. Paſſim enim comitabatur, parteq; præde petebant. Vinebãt in ſyluis, quod beatius arbitrabatur, quã in gemere agris, illaborare domibus. Auctor Cor. Tacit.

Geloni Scythiæ Populi ſolebãt ſe pingere. Verg. li. 2. Geor. Eoãq; domos Arabũ, piſtrõſq; Gelonos. Claudianus: Membrãq; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Biſalta quo more ſolent, acẽrque Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atque in deſerta Getarum, Et lac concretum cum ſanguine potat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut ad Caucaſigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sũt præterea ſagittarij. Verg. li. 8. Hinc Lelegas, Carãſque, ſagittiferõſque Gelonos Finxerat. Multas ſinguli habent vxores. Valer. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi vel ſæuo coniunx non vna Gelono. De hoſtium cutibus ſibi indumenta, & equis tegmina conſciunt Cõrenti viuunt ſuis ſinibus. Hor. li. 2. Car. Intraque præſcriptum Gelonos Exiguus equitare campis.

Getæ nullos habet in agris limites, ſed fruges liberas & cõmunes Hor. li. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ; immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererẽ ferunt, Nec cultura placet lōgior annua. Gaudent ſagittis & pharetris. Ouid. li. 5. Triſt. lucta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integunt ferarũ pellibus. Idem Ouid. li. 4. de Ponto. Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æſtas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum ſanguinẽ permixto lacte. Sido. Solitũmq; cruentũ Lac potare Getas, & pocula tingere venis. Nõ veſcuntur carnibus. Solebãt olim mortuis viris vxores interficere. Ouid. de Getis ſcribit: In quibus eſt nemo, qui nõ Corytõ & arcũ Telãq; vipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux vultus, veriſſima mortis

mortis imago, Non coma, non vlla barba reſecta manu. Dextera non ſegnibus fixo dare vulnera cultro, Quem vincitũ lateri barbarus omnis habet. Mortem ſuorum lætitiã proſequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, paſſim cum fœminis degunt, nullas certas habent ſedes. Sub ciliciis ſemper agunt. Mulieres ſeruilia vbique miniſteria ſemper faciunt.

Gampſantes nudi præliorũque expertes, nulli externo congregantur. Obuios quoſque fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Germani fœminas quaſdam fatidicas tanquã deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & haftas, anguſto & breui ferro, quas frameas vocant. Hoc telo & ſcuto contenti erant equites. Pedes & miſſilia ſpargebãt nudi, aut ſagulo leues. Scuta lectiſſimis coloribus diſtinguebant. Corpora ſuorũ etiam in dubiis præliis referebant. Scutum reliquiſſe præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex virtute ſumebant. Nec regibus infinita erat ac libera poteſtas. Neque animaduertere, nec vincere, nec verberare quanquam, niſi ſacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant vulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebãt pugnantibus, adẽ vt memoriæ prodatur, quaſdam acies inclinatis, & iam labantes, a fœminis reſtitutas conſtantia precum, & obiectu peſtorum. Nec earum cõſilia aſpernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hoſtiis. Herculẽ & Martem conſeſſis animalibus placabant. Lucos & nemora conſecrabant, deorũmq; appellabãt nominibus. Auſpicia & fortes obſeruabant maximẽ. Equorum quoque præſagia & monitus experiebantur, obſeruatis eorundẽ hinnitibus. Nec vlli auſpicio maior habebatur fides. De minoribus principes conſultabant, de maioribus omnes: ita tamen vt ea, quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non cõputabant vt nos, ſed noctium. Silentium per ſacerdotes, quibus ius erat coercendi, imperabatur. Rex vel princeps dicturus audiebatur magis autoritate ſuadẽdi, quã iubẽdi poteſtate. Si diſpicebat ſentẽtia, fremitu aſpernabatur; placere, frameas cõcutiebant. Erat diſtinctio pœnarum ex delicto. Proditores & trãſugas arboribus ſuſpẽdebant. Ignaros, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, inſecta inſuper crate mergebãt. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumq; numero cõiuncti multabãtur. Principes qui iura per pagos vicõſq; reddebant, nihil neque publicæ, neque priuatæ rei, niſi armati agebant. Nemini tamen priõ licebat arma capere, quã ciuitas probaſſet. Tunc autẽ principum aliquis, vel pater, vel propinquus ſcuto

scuto frameâq; iuuenē ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuetæ honos. In acie turpe erat principi à suis virtute vincī, turpe comitatuū virtutem principis nō æquare. Infame verò & per omnē vitam probrosum ducebatur, si quis superstes discessisset relicto principe. Princeps pugnabat pro victoriâ, comites pro principe. Si aliqua ciuitas lōga pace aut otio torpuisset, earum indigenæ adoleſcentes petebant vtrò eas nationes, quæ bellum aliquod generēt: quia ingrata erat gēti quies. Pigrū & iners putabāt sudore acquirere, quod potuisset parari sanguine. Dum cessabāt à bellis, non multum venatibus, plus per otium transigebāt dediti somno eibōq;. Fortissimus quisq; scēminis senib; & infirmissimo cuique rei domesticæ curā delegabat, ipse quiescēs. Gaudebāt finitimarum gētium donis. Nullas habitabāt vrbes, nec patiebātur inter se iunctas eſdes. Colebant discreti ac diuersi, vt fons, vt cāpus, vt nemo placuerat. Vicos locabāt, nō tamen cōnexis aut coherentibus ædificiis. Suā quisq; domum spatio circumdabat, siue aduersus casus ignis remedium, siue inscitia edificādi. Apud illos nullus erat cæmētorum aut tegularum vsus. Materia ad omnia vtebātur informi, & citra speciē, aut delectationē. Aperiebant & subterraneos specus, quos multo simo onerabant, suffugium hyemi & receptaculum frugibus. Tegumē omnibus erat sagum fibula vel spina cōsertum. Locupletissimi veste distinguebātur, nō fluitante, vt Sarmatæ & Parthi, sed stricta & singulos artus exprimēte. Gerebāt & ferarum pelles. Nec alius scēminis quāni viris erat habitus, nisi quòd scēminæ sæpius lineis amictibus velabātur, eòsque purpura variabant, & partē vēstis superioris in manicas non extendebant, nudæ brachia & lacertos. Contēti erāt singulis vxoribus exceptis paucis, qui nō libidine, sed ob nobilitatem multas ducebant. Dotem non vxor marito, sed vxori maritus afferebat. Interant parētes & munera probabāt, nō ad delicias muliebres quæſita, nec quibus noua nupta comeretur, sed boues, scutum cum framea & gladio. In hæc munera vxor accipiebatur atque inuicē ipsa armorum aliquid virò afferebat. In ipsiſ auspiciis matrimonij nupta monebatur venire, sed laborum periculorūq; socia, idē in pace, idē in prælio ausura passurāq;. Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiabāt. Literarum secreta viri pariter ac scēminæ ignorabāt. Paucissima erāt adulteria. Adulterā accisis crinib; nudatā corā propiūquis maritus expellebat domo per omnē vicum verberare agebat. Nemo illic viria ridebat. Infantes nudi erāt in domibus. Sua quēmq; mater vberibus alebat, nec ancillis, aut nutricib; delegabātur. Nullum erat deliciarum discrimē inter dominum & seruum. Inter eadē pecora, in eadē humo degebāt. Sera iuuenū Ve-

mus:

mus: nec nisi iam prouectis ætate & viribus cōcedebantur matrimonia. Sui cuique liberi erant hæredes sine testamento parentū. Si defuissent liberi, succedebant propiores cognatione. Cōiuctibus & hospitiis indulgebant amicissimē, adeo vt nefas haberetur quēcumque mortaliū arcere tecto. Hospites externos pro fortuna quisq; paratis excipiebat epulis. Abeūtib; si q; poposcissent, moris erat cōcedere. Separatæ singulos sedes, & iua cuique mēta. Diē noctēmq; continuare potando nulli erat probro. Crebræ in cōpotationibus rixę, & quę sæpius cæde & vulneribus, q̄ conuiuiis trafigebantur. Postea tamē cōciliabantur facili & deponēbāt inimicitias. Nuda erat omnium mens & secreta corporis aperiebant licētia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumento in similitudinē vini corruptus. Cibi simplices, agreſtia poma, recēs fera, & lac concretū. Famē explebāt sine apparatu & blādimētis. Aduersus sitim nō eadē tēperātia. Spectaculorum genus habebant hoc vnū. Nudi iuuenes quib; id ludicrum erat, inter gladios & frameas saltu se cōiiciebant. Exercitatio parabat artē, ars decorē. Aleam sobrij inter serua exercebant, tāta lucrādi perdēdive temeritate, vt quā omnia defecissent, extremo ac nouissimo iactu de libertate, & de corpore contenderent: Victus voluntariā subibat seruitutē: & quāuis iunior ac robustior, alligari tamē se ac venire patiebatur. Seruos huius conditionis per cōmercia tradebant, vt se pudore victoriæ exoluerunt. Verberare seruū ac vinculis & opere exercere, infrequentate, sed impetu, & ira, vt inimicū. Fœn^o & vsuras nesciebāt. Agri p numero cultorū per viscē ab vniuersis occupabātur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorū virorū certis lignis cremabātur. Struē rogi nec odoribus, nec vestibus cumulabāt. Sua cuique arma iniiciebātur. Sepulchrū sepes erigebat. Monumētorū arduū honorē aspernabātur. Lamēta & lacrymas citò ponebāt, dolorē ac tristitiā tardē. Scēminis honestū erat lugere, viris memisse. Hæc præcedentia de Germanorū moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priusquā pubertatē attigissent, nesciebant operimēta, corporum nuditate gaudentes. Latrocinii nō abstinebāt. Crudis quandoque vescēbātur carnibus. Scēminarū congressum ante vicēsimū annū sine probro nō appetebant. De his Seneca, Quid, inquit, Germanis animosius? quid armorū cupidius quibus innascuntur innutriuntq;, quorū vna illis cura est alia negligētib;? Quid induratus ad omnē patiētia? Hoc tamen Hispani, Galli, nec nō Asia, Scythique molles bello viri antequam lego visatur, cedunt ob nullam rē aliam opportunos, q̄ ob iracundiam. Horatius Germanos vocat Cæruleos, propter Cæſios oculos. Nā qui sub Septentrione agunt,

immu-

immanibus sunt corporibus, cædido colore, directo capillo & rufo, cæcis oculis, & multo sanguine. Qui verò ad axem meridianum vergunt, brevioribus sunt corporibus, colore fusco, capillis vibratis oculis nigricantibus, cruribus inualidis, sanguine exiguo.

Gymnites Æthiopiæ nudi degunt.

Cor. Tacitus ait *Cattu* Germaniæ populis dura esse corpora, strictos artus, minacem vultum, & maiorem animi vigorem. Multum habet rationis ac solertiam. Præponunt electos, audiunt præpositos. Noscunt ordine, intelligunt occasiones, differunt imperus, diè disponunt. Vallat nocte. Fortunam inter dubia, virtutem inter certa numerat. Plus reponunt in duce, quam in exercitu. Oblato elephanti pretio pudicitiam amatoribus subternunt fœminæ nullo inde prætoratæ famæ dispendio. Virgines quum esse nobiles ceperint, in publicum à parètibz producuntur accurrate iuuenum multitudinem ex qua datur illis optio eligendi, quem virum velint.

Gymnosophista torporem animi atq; otium oderant. Nudi degebant in syluis, ab exortu ad occasum perstabant còuenres solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insisterant. Apud eos omnes adolescentes ex diuersis locis & officis conueniebant ad cibum. Magistri perrogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tempus fecissent. Qui nihil habebant, quod offerrent imprantè foras ad opus trudebantur.

Non erubescerant *Græci* vinum bibere vngueto mixtum. Mendacij notam præter ceteros mortales sibi còpararunt. Claruerunt tamè ingenio, laudis audiores, quam pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graus ingenium, Grauis dedit ore rotundo Musa loqui præter laudem nullius auaris.

Getulæ insidunt equis inornatis. Lucanus: Sempèrque paratus Incultus Getulus equo.

Gnid. num populorum Africae vxores simbriarum copia perstreperunt. Pretium id concubitus est. Quò pluribus quæque viuitur exulta, eò plausibilior eius forma.

Galli sagittas helleboro collinebant, q; is trans fixæ feræ multo videretur ad cibum deliciores. Rescindebat tamè partes, quæ ambibant vulnus, ppter hellebori còtagiù. Cicero scribit, Gallos iniuradi, ac deo u religione nò còmoueri. Nam ceteræ gentes, inq; pro religionib. suis bella suscipiunt. Galli còtra omnium religiones. Quin imò & cù diis immortalib. bella gessere, cù imperu hostili. Delphicu oraculù inuadere sunt ausi. Si qn verò metu periculi propiciados deos arbitratùr, humanis hostiis tépla fœdât. Strabo tñ ait Gallos esse simplices, & nulla morum malignitate. Vnde Mart. Et tumidus Galla crudelitate fruar. Cæsar Gallorù còsilia incessit

cessit vt subita & repentina. Sed & Gallos oēs deditos religionib. tradit, verum affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro victimis immolare consueuisse. Hominè præterea diuinationi destinatum integre ferientes, ex ipso impatiètiæ & torquedi modo vaticinia còcipiebant. Quosdã sagittis còfigebant, patibulo etiã in sacris ædib. suffixos. Arbitrabatur insup se pgnatos à Dite patre. Propterea tēporù spatia metiebatur, nò diu, sed noctiū numero. Vestes ferebant intòsas, variq; coloris, quas Braccas vocant: Dicti sùnt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: q; deorù corpora lactis instar albescerent, ob vehementè hyemè, vnde Verg. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Mantuan. Igne mens Gallis & lactea corpora, nomen à candore datum. V eterum Gallorù mores lōge discrepant ab his, qui nūc viuūt. Liberos. n. ad conspectù suum venire prius non patiebant q; per ætatè adoleuissent, ac subeundis militarib. periculis essent idonei. Viuetes amicis mutuo cōcedebant, quæ apud in feros creditorib. exoluèrent debitoribus. Viri quãtas ab vxore pecunias nomine dotis acceperant, tantendè domesticarù fortunarù æqua æstimatione cum dote cōferiebant. Quicquid inde fructuū succrescebat, alleruabatur, erãtq; eius, q; alteri fuisset superstes: Viri in vxores sicut in liberos vitæ & necis potestatè habebant. Si qua veneficij fuisset còiuncta, à mariti sui ppinquis in cœdio aliisque cruciatib. cōsumebatur. Quæ uiuentibus chara fuissent, cum eisdem defunctis in funere cremabantur, vel ipsa etiã animalia. De Rep. nisi in publicis cõsiliis, nemini licebat loqui. Qui vltimus in cõsiliū venerat morti dabatur. Ei q; tumultuatus esset, minister publicus vestes rescindebat, adeò vt reliquæ partes prorsus essent mutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictis gestabant, & hirsutis utebantur sagulis. Promissis utebantur feminalib. Pro tunicis scissos gerebant amictus, vix pudenda natèsq; velantes, lana quidè aspera & oblongis villis: Vnde Martia. Me pinguis Gallia vestit. Et lib. 4 Accipe Sequanice pingue tetricis alumna. Hastas alij, alij arcus plerique fundas nonnulli sustes, in bella ferebant, oblongisq; utebantur gladiis. Humi corpora resupinabant ad quietè Strabonis ætatè str. mentis sedentes cœnitabant. Lacte & suilla carne vescerantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, q; agrorum studio, Torques aureos peniles collo portabant. Victoria efferebantur, stupebant victi. Eorù (quos in bello cecidissent) capita equorù suorum ceruicibus appendebant. Mercuriū præter ceteros deos venerabantur, quem omnium artium prædicabant inuentorem. Ituri in pugnam quicquid manubiarù inde retulissent, vouebant. Mart. Fraudates aliquid ex præda, graui supplicio puniebant. Nullū absque philoso-

philosopho faciebāt sacrificiū. Existimabāt enim, per diuinā natū
re cōsocio: sacra fieri oportere tanquā diis propinquiores. Horum
intercessione, bona à diis cēsebāt petēda quorum cōsilio in bello
& pace vrerentur. Vnde & Drydæ vetustissimi eorum sacerdotes;
solebāt curare sacrificia publica & priuata. Religiones item inter-
pretari, adoleſcentes disciplinis iustituere, rerum naturalū causas
scrutari de cæde, de finibus, ceterisq; cōtrouersis agnoscere, ita vt
si quis decreto nō sterisset eidem sacrificiis interdiceret. Sacerdo-
tes ipsi hominū cōgressum, & sermone declinabant, ne cōtagio-
ne polluerētur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locū suf-
fragio alius sufficiebatur. Animas credebant nō interire, sed in alia
migrare corpora. Multa de sideribus disputabāt, de mūdī & terra-
rū magnitudine, de rerū natura & potestate. Tanta fuit Gallicarū
mulierum virtus, vt inter infestas ciuilibus furoris acies quandoq; se
immiserint, & lacrymis præcibusq; obliterata discordia pacē pro-
curauerint. Propterea quū de bello aut pace consultabāt, mulieres
adhibebātur. Hæc si qua incidisset cōtrouersia sedebāt arbitra. Ve-
hiculis utebātur, quæ *Esseda* vocant, apud Celtas primū repertis.
Verg. Belgica vel molli melius feret *Esseda* collo. Syl. ait, celtas ex
vacuis mortuorū parentū capitibus inauratis pocula sibi factitaf-
se. Hæc eius Verba; At Celtae vacui capitis circūdare gaudēt. Ossa
(nefas) auro, & mēsis ea pocula seruat. Quāuis autē Galli artū &
disciplinarū ignari à plerisq; iudicati sint, atiqui tamē apud ipsos
quā Latinos aut Græcos floruerūt literæ. Nam vt scribit Berofus,
anno 1111. Nini literis & legib. Celtas formauit Samothēs. Dis co-
gnomēto, & Celtiberos Tubal, à qb. demū mille post annis Græci
suas acceperunt, nō à Cadmo: Nā quas primū aduexit rudes paulō
ante excidiū Troianū Cadmus quītus, eas à Galatis traxerat, quas
Galatæ & Mæones prius à Gallis susceperāt. Nō ergo Galli à Græcis,
sed potius à Gallis Asia & Græcia cū coloniis etiā literas & discipli-
nas susceperūt. Aliquot deinde annis post repertū literarū vsum re-
gnauit apud Celtas Sarrō, quū vt hominū tū recētū ferociā cōtineret
publica primus instituit gymnasia, à quo Celtae theologos & phi-
losophos vocauerūt, Sarronidas. Quinetiā dea illa dicēdi præses Py-
tho nomine quā alij Suadā, Suadelā, Lepōrē, Flexanimā. Græci Psy-
chagogē vocāt, maximi loco numinis habita est apud Gallos. Quo
tēpore Romani lōgè latēque imperabant, nulla gēs vixit Rom. po-
pulo magis formidolosa. Cū nulla vnquā gēte Rom. ipse populus
intra extrāque Italiam maiore hominum strage, maioribus ducū
& exercituum periculis debellauit. Nam licet ex eorum exercitu
cētum hominum millia quandoque desiderata sint, nihilominus
tamē animosi pugnam acrius instaurabant, pudorē vlciscebantur,
ad vnum

ad vnum interfici, aut interficere volentes. Certarunt Rom. cū
finitimis de principatu cum Carthaginensibus de imperio. Cum Gal-
lis de vita semper. De his Strab. lib. 4. Vniuersā inquit natio, quam
hæc ætas Gallicam vel Gallaticā nominat, Martis studio, & amo-
rū ardet impetu, consuetudine pugnae alacritate impigra, semperq;
spectantes in Boream, aut Oceano propiores, conserendis pugnis
sunt audaciores. Florus de Senonibus inquit: Galli Senones gens
natura ferax, moribus incondita, ad hæc ipsa corporū mole pinde
ac armis ingētib; ad eō omni generi terribilis fuit vt plane nata
ad hominū interitum & urbium stragem videatur. Hi quondam
ab ultimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profec-
ti, quū media vaitassent, positis inter Alpes & Padum sedibus, ne
his quidem contenti, per Italiā vagabantur Romam quinetiā ag-
gressi vniuersum populū in Capitoliū se suāq; omnia recipere o-
pulerunt. Quaquauersum transibāt, non fulminātes, sed planē ful-
mina videbantur, dolebantq; experte cruoris victoriam sibi cōcedi
ac sine ruina transitū patere. Tit. Liuius audas armorum Galli-
cas gentes semper fuisse scribit. De his etiā Trogus apud Iustinum
lib. 4. Galli, inquit, abundantī multitudine, quum eos nō caperent
terræ quæ generāt, trecenta nullia hominū ad sedes nouas quæ-
das, velut peregrinata miserunt. Ex his enim portio in Italia cōse-
dit, quæ & urbem Rom. captam incendit; & portio in Illyricos si-
nus p strages Barbarorum penetravit, & in Pannonia confedit. Gēs
aspera, audax, bellicosa, quæ prima post Hercule m Alpiū inuicta
iuga & frigore intractabilia loca transcendit. Ibi domitis Pannoniis
p multos annos cū finitimis varia bella gesserunt. Hortate deinde
successu, diuisis agminibus alij Græciam, alij Macedoniā, oīa ferro
pterentes, petiuere, Tātūsq; terror Gallici nominis erat, vt etiā re-
ges nō lacesiti vltro pacē ingenti pecunia mercarētur. Lib. 6. item
25. ait: Ea tempestate Gallorū iuuentus tantæ fecunditatis fuit, vt
Asia omnē velut examine aliquo implerent. Deniq; neque reges
Orientis sine mercenario Gallorū exercitu vlla bella gesserūt neq;
pulsū regno ad alios quā ad Gallos cōfugerūt. Tātū terror Gallici no-
minis, siue armorū iuncta felicitas erat, vt aliter neq; maiestate suā
tuta, neq; amissa recuperare se posse sine Gallica virtute arbitrarēt.

Hyperborei, septentrionales populi, excoctas beluarū pelles ha-
bent, pro vestimentis. Verg. lib. 3. Georg. Talis Hyperboreo septē
subiecta Trionis, Gens æstræna virūm Riphæo tuditur Euro, Et
pecudu suluis velātur corpora fetis Annoſo viuūt auro. Domus
iis nemora, lucæque, & deorū cultus. Discordiā & omnē argutudi-
nem ignorāt, viritum gregatimque degentes. Satiati vita indulgēt
sepulis & voluptatibus. Quædam ex quadam rupe in mare deiliūt,

Frugum primitias Delon mittebat Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabat, verenda corporis duntaxat operientes, siue vt expeditius percuteret, siue vt illatū ab hoste vulnus viderentur nihili facere, Auctor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti sunt fratres Romani. Cor. Tacitus ait, Heduos omnium primos senatorū in vrbe ius adeptos fuisse, datūmq; id foederi antiquo: quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Rom. vsurparent.

Hammonij, populi Africae, dispersi tuguriis habitant. Mediū nemus pro arce habent, triplici muro circumdatum.

Hyporae Aethiopiae populi atrii coloris, tota corpora rubrica ilinunt.

Hellasi & *Oxiones* Germaniae populi erāt, ore & vultu humano, reliquo corpore similes feris. Auctor Corn. Tacit.

Hesseni populi in Occidentali Iudaeae parte, viuunt sine foemina, omni Venere abdicata, & sine pecunia. Tanta libertatis ducuntur auiditate, vt principē vnū solūmq; fereant Deum. Specie mortis nullā expauescūt. Cognatorū negligunt supplicia. Amicorum interitus nō magnifaciunt. Animas putant immortales, quas aiunt à corporibus absolutas tanquam e longa & graui seruitute laticia perfundi maxima, & ferri sublimes, vtrāque Oceanū degere in locis peramcenis, qui nulla infestantur intemperie.

Apud *Hebraeos* lege cauebatur, ne hostem insepultum quidem relinquerēt. Doctrina his fuit secretior, & quasi diuinitas quaedam, vt Moysis volumina, & prophetarum vaticinia docent.

Hirpiae familiae fuerūt in agro Phaliscorum, quae annuo sacrificio, quod fiebat in Soracte monte, super ambustam ligni struē ambulantes non comburebantur.

Hispani, quōdam oblectabantur capillorum longitudine. Vnde Martial. Hispanis ego cōtumax capillis. Crinē sibi sine vllō artifice formosi quatiebāt, nō aliter q̄ iubam generosa animalia. Historici scribūt Hispanos inquieto esse ingenio, auidōq; in nouas res. Olim hostē adoriebātur punctim magis quam cāsum. Propterea gladiis vtebātur breuitate habilibus mucronatisque. Ibāt in bellum induti Praetextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometae, Barbari sunt in Pōti regione, quorum nōnulli super arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiciunt mortuos. Vescuntur venatibus, abundant tigribus: teguntur seminibus: plerique marinis muribus sustentantur.

Homolotti, populi dissecto in minimas particulas boue foedus iungunt.

Heniochi

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Halifones, Scythiae populi, vescuntur caepe, lente, allio, & milio.

Indi, vxores plurimas habēt. Apud eos lex est, vt vxor carissimā cū defuncto marito cremetur cum vestimentis & pristino habitu, quod Prop. lib. 3. laudat his verbis: Felix Eois lex funeris vna maritis, Quos aurora suis rubra colorat equis: Nāque vbi mortifero iacta est fax vltima lecto, Vxorū fufis stat pia turba comis. Et certamē habet lethi, quae viuā sequatur Cōiugium, pudor est nō licuisse mori. Ardēt victrices, & flāmā pectora praebet. Imponūtq; suis ora peruulsa viris. Vnum cōficiunt ex palmis, ex castaneis oleū. Arboribus suis vescūtur. Arundines habēt amplitudinis arboreae. Pane vtuntur hordeaceo. Corpora vsque ad pedes carbasis velāt. Soleis pedes, capita linteis viaciūt: lapilli ex auribus pēdent. Brachia & lacertos auro colūt. Tela quae sagittatores excutiunt, sunt ferae triū cubitorū, ferriq; tāta vi, vt neq; clypeus, neq; thorax aut aliud pectoris munimētum queat obistere. Antē expeditionē Liberi patris, nullas habebāt domos, nullas vrbes, nulla deorum immortalium tépla, nullā sacrorū curā. Viuebant in plaustris. Tegebātur ferarū pellibus. Victi demū à Libero patre aedificauerunt vrbes leges acceperūt, tépla cōstruxerūt, armis infuenerūt. Coluerūt Hercule Giganti nomine. Iustitiam tāto obseruarūt cultu, vt exteras gētes nūquā appetuerint bello. Defunctis sepulchra nō erigūt, Expertes sunt seruitutis. Capillum curant. Metum habent intonsum, reliqua facie depilata. Furti se alligasse, scelus apud eos nefarium. Item raro norūt. Vestibus non indigent, aut ob signationē vlla. Vinum nesciūt, praeterquam rei diuināe causa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferē cibis. Incolumitatem exercitio quaerunt, & perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerātur inter deos Iouem pluuium, Gāgem fluium, Indi cursu tempora metiuntur. Totū iter odoribus complet, per quod rex trāstūrus est. Eius lecticā sequuntur armati corporisq; custodes. Apud eorum sapiētes occupare fati diem pulchrum est, & viuos se creinari iubent: Expectatam mortē pro dedecore vitae habēt, nec vllus corporib. honos redditur, quē senectus soluit. Deos putat quicquid colere cōeperūt, arbores maximē, quas violare capitale est. Rex vbi se publicē visendum praebet, praecurrūt cum argenteis turribus ministri, qui vniuersum iter odoribus vaporant. Ipse aut gestatur lectica, margaritis hinc inde propendētibus. Lucet amictus auro & purpura. Lecticā muniūt corporis custodes, circūpendētibus aiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quae nulla nō hora patet volentibus. Vbi rex incumbit

ornamēto capitis, tūc admittuntur legationes, & reddūt, populis iura. Si quādo prodire velit in venationem, feræ leporariis inclusa conficiūtur in conspectu meretricum. Si aliquanto longius eundum sit, meretrices ipsæ vectātur curru, quæ ducunt elephantes. Impudicis & prostitutis mulieribus uti solēt, dū volūt vacare genio. Itaque relictis domi vxoribus illas sibi asciscūt, nō prolis, sed voluptatis gratia. Vxores verò adhibēt rebus honestis tantū, vbi scilicet, aut proli vacāt, aut præter modū nō lasciuunt, ne nimio luxu corrumpant, quas esse pudicas volūt. Nec vnquam permittūt geniales illas & liberas voluptates corā vxoribus exerceri, quæ aliquā pudicitiaē iacturam afferre possunt, vbi somni tempus accessit, regē vino grauem, dormientēq; cubiculo inferunt pellices, Diis noctium & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cūtu. Filij senio cōfectos patres interficiāt, & eorū carnibus vescūtur, teste Herodoto. Matronæ celebres sūt pudicitia. Oblato tamē elephantri pretio, pudicitia amatoribus substernūt, nullo inde prætoratæ famæ dispēdio. Virgines quū esse nobiles cōperūt in publicū à parentibus præducuntur. Accurrēte adolescentū multitudine datur illis optio deligendi sibi virum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorāt. Maximum opinantur nefas, vel iniuriam pati, vel facere. Proinde nulla illis syngrapha, nullū depositum. Quum quis egrotat familiares illū interimunt, ac demum epulantur. Nullum animam occidunt. Nihil ferūt, herba victitant, domos parādas non putant. Coitus in propatulo est, sicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferēbāt, multis hamis ferreis conferta. Ferinis erant moribus, Neque enim abnuebāt ex lotio, quod intra cloacas diutius asseruatum esset, lauacra cōparare: retrimētis denique confutis dēificia sibi, & coniugibus quērentes. Cubitabāt humi. Res plurimas minimi faciebāt, & auaritiæ studio semel tantum interdū cibum capiebāt. Erāt & Hydropotæ. Vestibus vtebantur pretiosissimis. Mortui tot erigebāt obeliscos quot hostes interfecerant illi, dum viuerent. Malefliciorum infamia laborarunt. Seruos mactabāt, & inde cōcipiebant vaticinia. Mirādula in hymnis: Afflatos Lunæ seruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina vates.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbiū. Primi vnguenti, coronarūque in cōiuiis dandarū, & secundæ mensæ consuetudinē repererunt. Hinc Horatius. Morus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.

Apud *Iudeos* quinquagesimo quoque anno debita relaxabātur pecuniæ, donabanturque serui libertate. Quæ vilis venissent, edibant ad possessores.

Lotopha

Lotophagi, populi Africæ, vescuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia: Nec faciles Ciconas fortunatosque ciborum Lotophagos. Solebant hi populi suos defunctos in mare obicere, parum interesse asseuerantes, humōne, an aqua, an igne dissoluerentur.

Lestrigones, humana carne vescabantur.

Rimantopodibus, natura est serpendo ingredi.

Vergilius lib. 9. de moribus *Latinorum* sic ait: caniciem galea preminis semp̄que recētes conuēctare iuuat prædas, & viuere rapto, Idem: Durum à stirpe genus, natos ad flumina primum Defecimus sæuōque gelu duramus & vndis.

Leuci, populi Gallicæ Belgicæ, & *Remi* fuerunt optimi iaculatores. Lucanus libro 1. Optimus excusso Leucus, Remusque lacerto.

Lacedæmonij, summi bellatores, non cornuum tubarūve signis, sed tibiarm modulis in præliis vtebantur, nō vt excitarentur, aut euibrarētur animi, sed eōtrā, vt moderatiores, modulatiōrēsq; fierent: nihil in principiis præliorū ad salutē virtutēq; aptius ratū quam si permulti sonis mitioribus, nō immodicē ferocirēt. Autor, Gellius. Furandi vsum concedebant impunē, non ob turpia lucra, neque ad sumptum libidini præbendum, cōparandam vel opulentiam, sed pro exercitio, disciplināq; rei bellicæq; & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad infidiarum astus, & vigilandi tolerantiam & obrepenti celeritatē aptos, procliuēsq; redderet. Regibus suis augures dabāt assēffores. Ante belli cōgressum. Amori sacrificabāt, quod is vnus victoriam pariat. Lex erat, vt senes iā effœti qui desperabant prolem, eligerent aliquem ex adolescentibus, eūmq; ad vxores suas admitterēt, & natum inde partum vt suū legitimū educarent. Gerebāt in scutis suis Lambda literā, insignioris notæ gratia. Solebāt insup liberorū suorū indolē experiri publicē verberib. admotis, illōsq; hortari, vt flagellorū ictus fortiter perferrent: itē lacertos, ac semianimes rogare, vt vulnere præberent vulneribus. Vnde Cic. Cretum quidē leges inquit, itēmq; Lycurgi, laboribus erudiūt iuuentutē, vt nando, currendo esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Sparte pueri ad aram verberibus sic afficiuntur, vt plerisque sanguis à visceribus exeat. Non nunquam etiam quū ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modō nemo exclamauit vnquam: sed ne ingemuit quidē: Literas modo pro necessitate discabant. Reliquarum disciplinarum nihil omnino admittebant, Parebant honestē, labores cōstantissimē tolerabāt pugnādo vincere volebant aut interire. Furabātur impunē ex cibariis, quicquid vellent. Sordidi tamē erāt & præparci omnes. Nā parta, & pretij propē nullius magnificiebāt, & admitabant.

tur, ardebantque auiditate pecuniæ. Erant & inhospitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartam, sed præstitis diebus quoscunque plectēdos censēbāt, noctu plectēbāt. Auctor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno succedebāt artificio, & coquus ex coquo, tibicē ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnēque perseverabāt in paterno opere. Ex institutis Lycurgi spōsus noctu clam accedebat ad spōsam, extincto lumine, & cum ea quadam velut religione timidus coibat, & vercundus. Antequam rex pugnam iniret, sacrificabat Musis, quod & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehēsos in adulterio, per triduum vincētos circa ciuitatem ducebant, mox toto vitæ tempore habebant contēptibiles. Adulteræ verò mulieres diebus vndeçim in foro stare discinctæ cogebantur tunica perlucida circumuestitæ.

Lacones, breuissimi erant in sermone. Propterea vulgi verbum erat: Facilius multo esse philosophari, quàm Laconum sermonem imitari.

Lycani, erāt admodum iusti, & hospitales, Apud eos lege fuit sanctum, ne quis post occasum solis inuertentem hospitem exigere. Quod si fecisset, agebatur reus, eique dicebatur multa.

Lusitani, apti erāt in iudiis, in spectis humanis extis futura coniectabāt. Dextras captiuorum præcisas offerebāt numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugnam inibāt. Hircum habebant inter eularum delicias. Strabo lib. 3.

Lydorum mulieres passim substratæ amatoribus, hospitali benignitate eosdem plerūque confouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipsæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priusquam coniugium inirent, se ipsas prostituēbant. Si post coniugium deliquissent, veniæ spes nulla.

Lydii primi omnium caupones fuerunt & institores. Aleę lusum, tesserarum, & pilæ excogitauerūt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum superstitionibus. Furaces erant adeo, vt non discederent, nisi re aliqua prius sublata. Fuerunt in super molles & libidinosi, adeo vt nō tātum noctu vacarent voluptati Venereę, verū etiam in meridie lasciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbi, fœdissimi fuerunt in Venereis, adeo vt ne capiti quidem parcerēt. Quam fœditatem excogitarūt ipsi, & in muliere experiri sunt primi. Vulgò quoque male audierūt ob vanitatē. Lesbiari verbum est irrumare, libidinari, & lasciuire, quod turpitudinē felationis & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Libyci, quos in venatione vel pugna elephantantes attriuerint, magnificè sepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Sicilię populos, quum expugnasset Phalaris, ademptis armis ad cōpotationes & voluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyada, seu Placyada, populi Atticæ, raphanos in eorum pudēda membra impingebant, quos habebant adulterij compertos.

Lycæ, populi Scythiæ, venatione victitant hoc modo. Conscensis arboribus, quas habent frequentes insidiantur feris. Singulis adest canis, & equus in ventre cubare doctus, humiliter subsidendi gratia. Vbi qui feram ab arbore vidit sagitta percussit: percussam si fugiat, conscenso persequitur, comitante cane.

Massageta, Scythiæ populi, quum per deserta discurrunt, equorum suorum sanguinē cum lacte bibant. Claudia. li. i. in Ruff. Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax Massageres. Seneca in Oedi. Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. Lucanus: Lōgæque Sarmatici soluens ieiunia belli. Massageres quo fugit equo. volucresq; Geloni. Senio confectos in frusta confecant. Qui intereunt morbo, feris obiciuntur in prædā. Solem præcipue venerantur, cui equum immolant, Reliquos deos habet neglectui. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis cōgressus, non tamen clandestini. Coeunt in propatulo. Morbo emori turpissimum putat. Claret equestri & pedestri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & securis ænea. Aureis cingitur zonis, gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent habet modicum ferri, quum cæteris merallis abundet. Infulares victitant radicibus herbarum. Indumēta faciunt ex arborum libris. Potum succopomis expresso. Piscibus etiam aluntur. Tegumenta corporum è phocæ coriis sibi cōsuunt. Filij senio confectos parētes interficiunt. Quum afficiuntur desiderio libidinis, suspēsa ad plaustrū pharetra palam cum mulieribus sine pudore coeunt Herod. li. 2.

Marssi, populi in Italia, à Circes filio orti, vim habuerunt naturalem contra serpentes, & venena: adeo vt eorum salua ista serpentes, vt feruentis aquæ contactu fugiant, Gellius libr. 16. cap. 11. Gēs inquit, In Italia Marssorum orta fertur esse à Circes filio Marso. Propterea Marssi hominibus vi quadam genitali datum, vt serpentium virulentorum domitiores sint, & incantationibus herbarumque succis faciant medelarum miracula.

Mædi Indorum locustis viuunt. Trecetos habet vicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ semel tātum pariunt.

Mænismini Æthiopiæ, viuunt lacte Cynophalorum, quorum argumenta pascunt, matibus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconij liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mensæ. Hinc adagium: Myconius vicinus, in eum qui non vocatus ad conui-

uium accedit.

Mosini, populi Asiæ Septentrionem versus, turres ligneas subeunt. Notis corpus omne præsignant. In propatulo vescuntur. Promiscuè Venerem exercent. Palàm reges diligunt, vinculisq; & arctissima tenent custodia.

Massyli, populi Lybiæ, equos habet quos virga non frango gubernant. Martialis: Et Massyliæ & virga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo residens Masylia dorso, Ora leui flectit, frangorum nescia, virga Masylienses luxu perdit, muliebrem in modum ornabatur, comis vnguetò delibutis, capillisq; relegatis. Mulieres tamen erant Hydrototè vt in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi, populi Egei optimos habent canes venaticos. Martialis lib. 12. Retia dum cessant, latratorèsq; Molossi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritissimus est iaculandi, Lucanus lib. 4. Equaturusque sagittas Mædorum, tremulum quot torfit missile Mazax.

Magneres, populi Thessaliæ, optimi sunt equorum domitores. Lucanus: Et Magneres equis Minyæ gens cognita remis.

Mardi, Persarum populi, specus in montibus fodiant, in quos se coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne vescuntur. Næ sceminis quidem pro naturæ habitu molliora sunt ingenia. Comæ prominent hircæ. Vestis est super genua. Funda vincunt frontem, hoc & ornamentum capitis & telum est. Fuit hæc gens cultu vitæ aspera, & latrociniiis affueta.

Macedonibus nullum fuit tam solemne militiæ munus quam suos sepelire. Eorum regibus lege cautum est, ne victis hostibus trophæum erigeret. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecerint.

Mysi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, vt esitandis animalibus abstinerent. Viuebant melle lacte, & caseo.

Myforum populus vsque fuit vilis & contemptus, vt sequenti pro uerbio locum fecerit, Myforum postremus, Finitimorù postea in cursationibus malè vexabatur. Hinc etià orta parcemia, Myforum præda, de his, qui impune à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mædis operimenta corporum sunt Tyara, Cytaris, Pileus, Mantica, tunica, Anaxirides, & Stola. Clarè equitandi solertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regem est vxores multas sibi quærere, mulieribus decorum viros habuisse complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, si quaternarium nõ exceferint. Qui ad Aquilonem vergunt, ex frugiferis arboribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficentes.

Poma

Pomè perficcant, teruntq; inde cõglobant in massas. Vino vtuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt. Vescuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Mosynæci, populi è lignis desiliunt in peregrinos affultatione sanguinaria

Messenij, M. literæ nota se cognoscibiles præbebant. Lacedæmonij Messenios, quod iterum & iterum desciuisent, in seruitutè redegerunt, eosq; durius etiam quàm reliquos seruos tractarunt, ne denique res nouas molirentur. Hinc adagium, Seruilior Messena.

Mæcæ summa capitis curtosius deradunt, relictis in medio capillis, quos succrescentes eadem cura detundunt.

Mæschiles, populi Africæ, coma in occipitio connutriunt, capillisque decutunt in sinistra parte. Minio linunt corpora, sèque à Troianis prognatos fabulantur.

Olim *Megareses* malè audierunt, tanquam fraudulentis, ac fictis, quod aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melanchelini, populi in Scythia, nigris integuntur vestibibus, ab esu humanæ carnis non abstinent.

Mendesij, populi Ægypti, capras & hircos venerantur, & captarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis cruribus saltuum currentes, viuacissimæ pernicitatis. Auctor Gellius.

Numyda, seu *Nomades* mappalia sua plaustris circumferunt: Propter ea vagi vocantur à Luciano. lib. 4. Alueos nauium inuersos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus erat honoris locus auctore Salustio. Lacte, ferina carne, & elephantis vescuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum vita occupatur in pascendis gregibus. Equos regunt non frango, sed virga, vnde Verg. infrænos vocat Numydas. Syllius: Hic passim exultant Numyda gens in scia frangi: Queis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadruipedem flectit non cedens virga lupatis. Vxoribus perinde ac seruis vtuntur. Nullas certas habent sedes.

Nigræ regem habent monoculum.

Norici, populi sunt iuxta Pannoniã ferro nobiles. Martialis: Grato non pudeat referre versu Sæuo Bibilin optimâ metallo, Que vincit Chalibâsq; Noricòsq; Et ferro Plateam suo sonantem.

Neruij Galliarum populi, vergentes in occidentè, Belgas quondam increpabant quod se populo Rom. dedissent. Vnde à Luciano dictum est: Multumq; rebellis Neruius, & cæci pollutus sanguine Cottæ.

Nasamones, populi Africæ naues Syrtibus illis spoliant. Lucan. Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, què mudi barbara damnis Syrtis alit: nã litoreis populator

arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes sic cum toto commercia mundo Naufragus Nasamones habent. Et Mantuanus lib. i. de Cala. Nasamonū singulis adfunt vxores plures, cum quibus palām congregiuntur, præteno baculo Nuptiali cœna discumbentiū singulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi domo allatū donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum scientiā aucupātur incubantes manibus. Fidei sanctio maxima, idem sibi propinasse poculū. Sedentiū habitu mortuos astituerūt, id ipsum inter moriendū attendentes, vt sedentes expirēt. In diuinationibus sua sequūtur somnia. In præstīda fide de manu alterius vterq; sumpto poculo bibit. Quod si defuerit humor, collectum ē terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti sunt cumulādīs diuitiis. Apud eos multa dicitur publicē iis qui rem aliquo modo imminuerint. Crescētibus opib; augetur honos. Rara inibi seruitia. Ministris vtuntur plurimū cognatis, vel sibi vnusquisq; minister est. In cōiuiis plura duodenis exiccasse pocula ignominiosum est. Rex quādoq; sibi & aliis ministrat. Vrbes habet nullis clausas mœnib;. Vtuntur camelis equorum vice. Perfuncta fato corpora habēt stercoris loco. Regis cadauer in sterquilinum deiicitur. Sol illis sacratissimum numen.

Ophiogenes, populi sunt in Helleponto, qui serpentum ictus cōtactu leuant, & manu imposita venena extrahunt corporibus, Plin. lib. 7. cap. 2.

Pelusiota nō comedunt cæpe. Capillū tondent senescente Luna.

Pyrata Cilices olim viuebant furto & marini, latrocinii.

Phenices magnam meruerunt laudem in inuentione scyderum, literarum, naualiumque, ac bellicarum artium.

Panda, seu Pandæi, Indorum populi, soli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Phylli populi sunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Pygmei sunt cubitales: infestantur à gruib;. Insidētēs arietum caprarūque dorsis & sagittis armati, veris tēpore vniuerso agmine ad mare descendunt, & oua, pullōsq; earum alituū consumunt. Ternis mēsisbus eam conficiunt expeditionē, aliter futuris gregibus non resisterent. Casas luto, pannisq; & ouorū putaminibus construunt. Nonnulli in cauernis degunt: Horum omnium longissimi, non longiores sunt, quām pedes duos & quadrantem.

Pandora, Indorum populi, degunt in conuallibus. Viuunt annos ducētos. In iuuetā cādido sunt capillo, qui in senectute nigrescit.

Parthi, & *Perse* vnguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriam in bibendō quærunt, & quātō plus bibunt, tantō magis sciunt

sciunt. Dediti sunt crapulis, vescuntur cicadis. Fœtido sunt halitū propter indiscretos cibos, & nimium vini haustū. Quandoquē rex ad eos proficiscitur, vnusquisq; pro facultate salutari, & cum muneribus, declinatīs poplitib; regum pedes osculatur. Cōmiscēbantur suis matribus, autore Tertulliano. Nam & parētibus cum liberis stupro coire fas est. Rex latet semper sub specie cuiusdā maiestatis Multas habet vxores, quibus alternatim cōcumbit. Currū eius affectatur armatorū decem millia, hastis argento coruscantibus, spiculis auro præfixis. Regij currus latera ornatur deorum simulachris. Iugum collucet gemis. Eorum Magi nihil præter olea, & farinam in cibum recipiunt Herodotus ait, Persas à Græcis didicisse pueris abuti, His quandoque imperauit Gallus, qui propterea vocatur auis Persica, Furta impunē permittunt. Vino hilares, de dubiis rebus consultant. Statuas non erigunt, non templa construunt, nō aras, licet regem instar numinis venerentur. Conscēsis montibus Ioui hostias immolant. Rem quoque diuinam faciunt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ, & Ventis. Nefas & maximum ducunt probum, aut vomuisse, aut egesisse corporis excrementa aliquo spectante Liberorum disciplina ternario perficitur numero, vt equos agitent peritē, sagittas doctius excutiat, & vera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriennium, filius nō admittitur in cōspectum parētis, vt si in ipsa infantia cōtingat puerum perire, pater minus afficiatur. Inhonestum est referre, quæ factū sunt turpia. Turpe quoque, quicquā cuiquā debere, Item in fluxu meū vrinam profudisse, aut spuisse, vel omnino manus abluisse, piaculum opinatur. Fluuios enim colunt religiosissimē. Natalitiā cœnā quotānis rex apponit. Eidem singulis annis ebrietas semel permittitur. Quum Mithræ Deo diuina res peragitur, saltat etiam num. Equitare in super, & saltare discunt, existimātes, illum corporis motum robori plurimum cōferre. Nō prius potui & propinationibus indulgēt, quām se expleuerint cibo. Homines amat aduncō naso, quod eiusmodi fuisse Cyrum regē prodant annales. Vbi licentius volunt indulgere cōiuiis, nō vxores, verum pellices admittunt. Cum regibus legitime mulieres ad mensam accumbunt & vnā comessantur. At quum lasciuire volunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno succedit, eius natalem quicumque in regno sunt, celebrant, simulque in posterum quotannis eandem legem sacris & festis vniuersa Asia prosequitur. Omnes ferē sunt subnigri, vel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & supercilij repandis, nō indecoris barbibus, capillisq; prolaxis hirsuti. Oēs promiscue vel inter epulas festōq; die gladiis cincti cernuntur Pro opib; q; sciscit sibi matrimonia plura, vel pauca. Nemo post satiata-

sariatatem superfluos accipit cibos. Abundant inanibus verbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxta in aduersis reb. & prosperis, calidi, superbi, crudeles, vitæ necisq; potestatem i seruos & plebeios vendicantes. Cures viuis hominibus detrahunt. Nec ministrati apud eos famulo hincere licet, vel loqui, vel sperere. Ingratos ante oia seuerissime puniunt. Ad iudicandū, vñ rerum spectati & alienis nõ indigentes consiliis destinantur. Utuntur armis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum mira pulcritudo. Nihil apud eos pigritur vel fingitur, præter varias cædes & bella. Liberos instruunt, vt nõ nisi vera loquantur, & à mendacio abstineant. Mètiri turpissimum putant. Regi non licet quempia interficere. Ab infantia vtuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptissimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis scire volet, petat Herodot. Cælium cap. 2. lib. 5.

Pikones vberimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedicina, agreste hominū genus, Bactrianis ad occidentem coniuñcti sunt. Tuguria latere primo struunt in mōtibus, foramine supernè relictō, vnde lumē accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Pharisei deliciis & molliciei minime indulgebant. Prosequebantur quod dictabar ratio. Maiores natu venerabantur, vt ne verbo quidem læsos vellent. Faro geri omnia credebant. Neque tamè liberi arbitrij potestatem auferebant. Iudicium Dei futurum sentiebant: nam & animas fatebantur immortales: Bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas transmitti ad æterna supplicia. Tantam suæ virtutis concitarunt opinionē, vt numerosi populi multitudo ad eos videndos conflueret. Dicti sunt Pharisei ab instituto vitæ, quod à cæteris abiuncti purissime viuerent. Nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur segregatio. Quiescebāt in angustiis tabulis, aut etiā, spinis, vel lapidibus, ad comprimendas corporis titillatioes. Decalogum scribebant in membranulis, legebantque in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaselita populi in Pamphilia pisciculos salso diis immolabāt, & Cabro Deo salsamentis rem peragebant diuinam.

Paræami populi in Helleponto, Amorem inter Deos venerātur.

Pedalij. Indorum populi, nihil in sacrificiis aliud à diis petebant quàm iustitiam, arbitri se omnium rerum compotes futuros, si eam consequerentur.

Pannonij feroces fuerunt, & idonei bello. Aufonius: Armiferis adij quos ego Pannoniis. Et alibi: Saluere: Augustum iubeo, natūque, patremque, Imperiis grauidas qua seco Pannonias. Mira fuit eius gentis in victu lautitia, Omnes cuiusq; ætatis culinaria norit artem. Auidissimi erant audiendi, studendi non ita. Vestium in pa-

ria

ria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduersus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouid. Pellibus & laxis arcem mala frigora braccis.

Phygalei qui Messeniis adiacent, vino aded gaudent, vt nõ alibi quàm in cauponis habitent hospitibus domos elocantes cum vxoribus. Hostilis tubæ ne in somno quidem sonum perferunt.

Quodam tempore quum in *Psyllorum* sinibus Auster perquam validus & diuturnus flauisset, eoque flatu vniuersa eorum aqua exaruisset, dolore moti constituerunt vlcisci iniuriã illam. Propterea cõmuni edicto omnes sumpris armis in Austrum perinde, quafi hostem, iure belli profecti sunt. Atque ita profectis vèrus magno spiritus agmine venit obuiã, & vniuersos cum omnibus copiis armisque cumulis arenarum & montibus operuit. Eaque ruina omnes ad vnum perierunt. Autor Herodot. Romæ in publicum egressi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhoetienses sacrificium quoddam peragebant, vbi res iurgis, & verbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ sacrificabant dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuo manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animique præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi Orientales, ex suis arboribus depectunt lanas tenuissimas quas Bombyces vermiculi aranearum instar conficiunt ex tenuissimis filis. Verg. lib. 2. Georg. Velleraque vt foliis depectant tenuia Seres. Aufonius: lam pelago volitat merca tor vestitus Ser. Seneca: Quæ Phœbeis subditus Euris, Legit Eois, Ser. arboribus. Idem: Et quocunq; loco iacent Seres vellere nobiles. Iustissimi sunt, & ducentesimo vitæ annum excedunt. Rutilus habent comas, oculos caruleos. Frugalissimi sunt, & pacatoris vitæ cultores, vitantes reliquorum, mortalium cœtus. Aduent illuc euntibus ad emenda fila, nulla sermouum vice, rerum pretia solis proponunt oculis. Nihil ipsi comparant aduectitium. De his Marcianus Capella: Seres, inquit, vñdis asperguunt arbores suas, vt lanugo quæ Sericum creat possit admitti. Aliarum gentium homines aspernantur ac refugunt.

Seythe populi domos habent volubiles in plaustris. Horatius libro 3. Carm. Campestris melius Scythæ, Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes vocat libro 3. vbi ait: -Tinxere sagittas Errantes Scythæ populi. Duodenas dies durant in fame & siti, virtute cuiusdam herbaræ quæ vocatur Spartania. Strepunt equitatus gloria. Quum videat se magno opere indulsisse potui, arcuum chordas pullare consu-

ſueuerunt, vt diſſolutum voluptatibus animum ad priſtinam continentiam reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiffimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum cauſa mortuos vocare. Sagittarum aciem tingunt viperina ſanie, & humano ſanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem vipers vbi iam perierunt, diebus aliquot ſiunt liqueſcere: mox vbi ſatis computruerunt in ollam ſanguinem hominis vnus totum infundunt, ad obruuntque ſterquilinio vaſe diligenter obturato. Vbi verò ſanguis ipſe contabuit, eximunt, & ſanie viperinæ commiſcent. Scythotauri furtorum licentia victum ſolent ſibi comparare, Aduenas cædunt hoſtiarum loco. Scytharum plerique communia ſunt omnia, præter enſem, & Scyathum. Vxores item & liberi ſunt inter promiſcua: Simpliſſimi fuerunt olim, & aequitatis obſeruantiffimi. Eò demum improbitatis peruaſerunt, vt cunctis ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi ſunt. Peculiaris eſt iis & Sarmatis, manibus deſuncti viri vxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo ſtudent, Tympana ex corio curribus ſuis alligant, hyemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maximè excreantur, vt qui communia habeant omnia & immunita. Ebrictas plus nimio frequens eſt. Hinc Scythiſſare verbum, eſt inebriari. In ſolemnibus conuiuiis circumferunt ingens patera, quam nulli accipiunt, niſi qui ex hoſtibus aliquot interfecerunt. Nullas habent vrbes, nulla mœnia extructa. Domoſecum ferunt ſinguli. Viuunt ex pecoribus. Simulachra, aras, & delubra non putant facienda, præterquam Marti. Inopes ſunt lignorum. Propterea quæ pecudes excoriant, oſſa quoque carnibus denudant, & ſuccenſis oſſibus carnes coquunt. Sues nolunt alere; In bello quem primum virum ceperint, eius ſanguinem potant. Quoſcumque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite ſiunt participes prædæ, quam arripuerint. Hoſtium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant vaticinatoribus, qui cum virginis diuinant. Quum rex aliquem afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis ſœminis. In faciendis ſœderibus vinum ſanguine mixtum epotant. Regi nullus venalitiuſ miniſtrat. Eo mortuo quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur. Ac totidem præſtantiffimi equi.

Sauromatae, ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, vagi ſunt, & mutant domicilia. Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutator eſtque Sauromata quaties? Sanguineque equinum permixto

mixto potant lacte. Tanta ſunt barbarie, vt pacem non intelligant. Promiſſa ſunt barba & lōgis capillis. Propterea vocatur intonſi. Seneca: Intonſis teritur qua via Sarmatis. Inepti ſunt ad pedreſtrem pugnam. Autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad vtramque Rheni ripam habitantes, ſtauos habent capillos: quos, vbi ſatis creuerunt, quodam artificio in nodum cōplicant. Martial. lib. 1. Crimibus in nodum tortis venere Sicambri. Claudia. Flauam ſparſere Sicambri Cæſariem.

Siculi pollēt acumine, & vaſſritia. Propterea Maternus eos acutos vocat, & Apuleius lib. 11. Trilingues. Vnde Siciliſtare verbum Plautinum, eſt aſtutè loqui.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram, Hirti ſunt, & villoſi toto corpore, gaudentque ſyluarum latebris, & hominum commercia refugiant.

Suani gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabæi ditiffimi ſunt ſylvarum fertilitate odorifera, aut metallis, agrorum rigui mellis, caræque prouentu. Corpora deſunctorum non pluris faciunt quam ſtercora. Quinetiam reges ipſos inter ſterquilinia reiiciunt.

Sarbatæ populi Æthiopiæ ex Africæ parte, dicuntur eſſe octonam cubitorum.

Sciopodes in maximo eſtu humi iacentes reſupini, vmbra pedum ſe protegunt.

Sorite Indorū piſcibus viuunt, quos vnguibus diſſectos ſole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriae, deliciis & voluptatibus ad eò indulſerunt, vt luxurioſa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id eſt impudici. Conuiuia celebrantur anno prius per vocatores ſœminas inuitabāt, quò luxu roſeis gemis, auro, vnguētis, & veſtibus exquisiti impendij cultæ, omnium ora in ſe cōuerterent. Erāt & faſtu præurgidi. Hinc adagium, Sybaritæ per plateas. Artes quæ ſono cōſtant, à ciuitate reiciebant, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoque in vrbe nutriti nolebāt. Habebāt in deliciis exiguæ ſtaturæ homunculos, & catellos. Diuites, ſi quādo ruſticatum ire vellent, curru vehébatur ad eò lente, vt diurnum iter tribus vix diebus conficerent.

Sardi, ſeu Sardiæ, venales olim pronuntiantur quum quis ludos ederet in capitolio. Hinc adagium, Sardus venalis.

Solebant *Sueni* Germaniæ populi obliquare crinē, nodōq; ſubſtringere. Principes habebāt ornatiorem capillum, quam plebei. Quōdam eorum mores deſcribit Pontanus lib. 5. de ſtellis dicēs, Heluetij, Vſipetēſq; atque efferæ corda Sueui. Quæis vnum prædè ſtudium

studium, ac durare sub ipsiſ Corpora fluminibus, telôq; affueſcere dextrâ: Non vr̄bis, non cura domus, agi uē colendi: Venatu ducunt vitam, atque è lacte liquente: Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte parant Bella placent, fuſuſque hoſtili è corpore ſanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi non regum imperio. Auctor Curtius.

Sadducei dicebant mortalem eſſe animam, ſimul cum corporibus interire. Fatum negabant. Deum conſtituebant extra omnem mali patratiōem, inſpectiōemque.

Apud Indos duo erāt Gymnoſophiſtarū genera. *Samarci* & *Brabimanes*. Samarci pomis, oryza, aut farina tantu alebantur. Rex eos colebat ut deos. Illorum precibus pacem regno conciliari exiſtimans. Exiſtimabant animam eſſe in ſeruitute, quandiu cōcludebatur corpore: Liberam verò ubi ſeparata eſſet. Propterea voluntariam plerunq; mortem opprebant. Hos domeſtici beatos exiſtimabant: eos uero qui ſuperēſſent, deſebant ut inſœciles.

Syri leues ſunt & rebus nouandis magnopere proclues. Ludis præterea celebratiōib; que dedit. Perunguntur oleo pretioſo, & ſunt unguentis. Maximam dietæ partem in concœnationibus abſumunt & potu. Mæſculi à XIII. anno. Fœminæ à XII. uſque ad LXV. tributo obligantur. Fortunam colunt. Pioni ſunt in cacinno & ſcommata. Diuino cultui ſatis dediti. Vnde Stat. lib. i. Syl. Quod iam ſpias germinat Damascus. Operoſiſſimi ſunt in hortis. Hinc adagium. Multa Syrorum olera. Nec caruerunt mollitiei nota. Hinc Sy: aſſare uerbum, eſt molliter uiuere.

Sogdij populi prope Bactrianos, læti ad mortem feſtinant, læti etiam corporis motu.

Sabinorum ſacerdotes æneo cultro tonderi ſolebant.

Apud *Sardos* parentes ſenio conſecti ſuſtibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. Turpe ſiquidem putabant multo ſenio conſectum ſuper eſſe diutius. Magiſtratibus cogebantur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait *Selenetidas* mulieres oua parere, indèque naſcentes homines quinque decies eſſe nobis ampliores.

Ætate beati Hieronymi *Scoti* uelcebantur humanis carnibus. Et quum per ſyluas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen paſtorum nates, & fœminarum pupillas ſolebāt abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, ſed pro libidine more pecudum laſciuebant.

Sarab. yte ſacerdotes *Ægypti* habitabant in foraminibus petrarum, induti porcorum & bouum pellibus, cincti ſunibus, diſcalceati, & ſanguine eruentati. Cauernis demum excentes paupertatem & abſtinen-

abſtinentiã prædicabant, & barbam ſpectante populo ſibi peruellebant, nūmiſque tali actu & cōmento adeptis remebant in ſuas ſpeluncas, & in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Syracuſani olim erāt opibus florētiffimi, voluptatib; que ac delitiis additiſſimi. Vnde & Syracuſana menſa tranſiit in prouerbiū.

Sarracenorum mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Oēs, inquit, pari ſorte ſunt bellatores, ſeminudi, coloratis ſagulis pubētenus amicti, equorū adiumento pernicioſum, graciliūmq; camelorum per diuerſa reptantes in tranquillis vel turbidis rebus. Nec eorum quiſquã ſtiuam apprehendit, vel arborem colit, aut arua ſubigeudo quæritat victū: ſed errant ſemper ſine ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga, vxorēq; mercenariã, cōducit ad tēpus ex pacto. Atque ut ſit ſpecies matrimonij, dotis nomine futura cōiunx haſtã & tabernaculū offert marito. Ita autē quoad uixerint, late vagantur, ut alio loco mulier nubat, alio pariat, liberōſque procul ducat, nulla copia quietiſſimi permiſſa. Victus vniuerſis caro ferina eſt, lactis abundã copia, herbę multiplices, & quæ per aucupium capi poſſunt volucres.

Scriptorini perpetuis fere niuib; rigent, crudis que ferarum carnibus veſcentur, quarū pellibus indumenta ſibi conſciunt. Auctor Paulus Diaconus.

Olim *Spartani* ſuſtulerunt omnem uſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrūmq; prætulērunt nummo ex eadem materia percuffo.

Sigimæ populi Scythiæ equos habēt toto corpore hirtutos, puſillos tamen & geſtandis uiris inualidos, ſed qui iuncti curru perniciſſimi ſunt.

Sami gymnaſium Amori nuncuparunt, inſtitutis ſacris, quæ uocantur Eleutheria.

Apud *Socianos*, Gallorum populos, rex ſexcētos apud ſe habebat ex prudentioribus, qui regi ipſi cōiuebant, & cōmoriebantur uolentes adeo, ut non ſit inueniendus, qui periculum ſubterfugeret.

Troglodite populi ſpecus excauant, quos habēt pro domibus. Viſus illis ſerpentū carnes, ſtridor non vox adeo ſermōnis cōmercio carent. Aſſidui ſunt in uenationibus, & mira clarent velocitatem ſuper *Æthiopia* velociores ſunt equis.

Incolæ *Taprobane* inſulæ ædificia habēt modicè ab humo exiſtita. Item aurū, & argentū, & marmor reſtudinis ſimile. Præterea gēmas, & margaritas præcipuè bonitatis. Apud eos annona nunquã augetur. Neque ſunt fora, neque lites. Herculi colūt. Populus regem eligit, ſenectã, clemētiãq; uenerandū, & liberos nō habet. Et ſi poſtea gignat, abdicant, ne fiat hæreditarium regnū.

Rectores ei dant xxx. nec nisi multorum sententia quisquam datur capite. Appellatio est ad populum. Rex si delinquit, morte nuntatur, nullo interminete, sed auerfantibus cunctis & comertia etiam sermonis negantibus. Agris diligenter colunt. Pomis abundant. Voluptas est in piscatu testudinum maximè, quatum superficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoa canè habent pro rege, motu eius imperia augurates. *Thracæ* calculos colore distinctos pro experimeto cuiuscunq; diei in vrnâ condūt, ac supremo die separatos dinumerant, atque ita de vnoquoque pronuntiant. Ferūtur esse tā fragilis memoria, vt quaternarium numerando non possint excedere. Utuntur acie cuneata. Bellicosi sunt. Vnde & Martem natum apud eos fabulatur poëta. Vno se largius ingurgitant. Liberos in mercato venūdant. Virgines non afferuant, sed quibus libuit viris concumbere permittunt. Vxores seuant vehementer, easque à parētibus cœmunt. Punctas notis esse frontes nobile iudicatur: non esse notatas punctis ignobile. Otiosum esse habetur pro honestissimo: agricolatorem, pro contemptissimo. Spoliis bellicis & rapto viue re pulcherrimum. E diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Rege etiam Mercurium, per quem solum iurant, & à quo progenitos se aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hostiis conuiuantur, priusque descent, deinde combusta sepeliunt, aut aliter humo cœtegunt. Aggesto insuper tumulo varij generis certamina proponunt præcipue monomachiam id est, singulare certamen.

Tentyria, seu Tentyri, solo aspectu & olfactu fugāt crocodillos. *Tapyri* populi sunt in Parthia, qui vxores suas aliis viris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos susceperunt. Vno perinde ac vnguento obliuantur. Iustitiam obseruant. Strabo lib. xi.

Tybareni, populi Scythiæ in Asia, quos amat, senio confectos suspendūt in patibulis. Iustissimi sunt, nec prius bello cōgrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hosti ex fide denuntiauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, viri velut ægritudine simulata in lectulis decumbunt, vt puerperæ, hîsque iacētibus præministrant vxores. Lulum amplexantur ac risus, quodd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarj hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. xxx. post imperium Augusti. Frequētes, & assidui versabantur in templis, vnde tractum nomen simulachrū habebant summo factum artificio, cui hominis cutem superinduxerāt, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui promicabant oculorum vice. Huic autem simulachro sacra faciebāt. Morientiū præterea cadauer in cineres ad ictum cæteris in pentum conferebant,

bant, quâ porione firmitores & constantiores se futuros putabant. Eos vero qui ex Templarij virginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulachrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore masculorum foedissimo. Damna sunt tandè in Viennensi concilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud *Trausos* populos Thraciæ edito puero propinqui assistentes lugent, miserias huius vitæ recensentes, quas passurus sit infans ille. Hominem factu functum per lulum & lætitiā terræ mandant, referentes quot malis liberatus sit ille: Multas habent vxores, quæ si contingat viro hominum exuere, certatim contendunt eius mortem sequi.

ARGUMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS.

Vergilius *Ægloga* prima.

Antè leues ergo pascentur in æthere cerui,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim:

Idem *Ægloga* 8.

Iungentur iam Gryphes equis, ædque sequenti
Cum canibus timidi venient ad pocula dāmæ.

Idem in *Battarum*.

Antè lupos rapiens hædi, viruli antè leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ antè columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida fluescant æstu sitientia præta,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas vaga flumina, retro
Flectite, & aduersi rursus diffundite campis;
Incurrant amnes passim remeantibus vndis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius sient, & mollia dura,
Candida nigra oculi, cernent & dextera læuæ;
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Quidius lib. 13. *Metamor.*

Antè retro Simois fluet, & sine frondibus Ida
Stabit, & auxilium promittere Achæia Trôia:

Idem libro 14.

Prius inquit in æquore frondes

Glaucus, & in summis nascuntur montibus algæ.

Idem libro 15.

Desinet antè dies, & in alto Phœbus anhelos

Æquore tinget equos. Idem libro 1. de Ponto.

Nam prius incipient turres vitare columbæ,

Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ovidius lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, nôxque

Tardior hyberna solstitialis erit.

Nec Babylon æstium, nec frigora Pontus habebit,

Calthæque Pæstanas vincet odore rosas:

Quàm tibi nostrarum veniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphia segetis citius numerabis aristas,

Altâque quam multis floreat Hybla thymis,

Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,

Quorûque natent pisces æquore, certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,

Et patiar folsis lumen abire genis.

Idem in eodem.

Nominis antè mei venient obliuia nobis.

Idem lib. 4. de Ponto.

Nam prius vmbrosa carituros arbore montes,

Et freta veliuolas non habitura rates,

Fluminâque in fontes cursu reditura supino,

Gratia quam meriti possit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,

In caput Euxino de mare vertet iter.

Vtque Thyestææ redeant si tempora mensæ,

Solis ad Eoas currus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,

Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.

Et tepidus Boreas, nec sit præfrigidus Ister.

Idem in epistola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.

Idem in epistola Helena.

Terra precor vultus obruat antè meos.

Idem lib. 1. Elegiarum.

Antè vel à membris diuidar ipse meis.

Idem lib. 1. de Arte.

Vere prius volucres taceant, æstare cicada,

Mænalius lepori det sua terga canis.

Idem in Ibin.

Desinet esse prius contrarius ignibus humor

Iunctâque cum Luna lumina Solis erunt,

Parsque eadem cœli Zephyros emittet & Euros,

Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,

Et noua fraterno veniet concordia fumo,

Quam vetus accensa separat ira pyra,

Et ver Autumnus, Brumæ miscbitur Æstas,

Atque eadem regio vesper & ortus erit.

Idem lib. 1. Tristium.

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

Idem lib. 4. Tristium.

Vere prius flores, æstu numerabis aristas,

Poma per autumnum, frigoribusque niues.

Idem lib. 5. Tristium.

Cana prius gelido desint absynthia Ponto,

Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,

Immemorem quam te quisquam conuincat amici.

Lucanus lib. 1.

- Omnia mixtis.

Sydera syderibus concurrent, ignea pontum

Astra petent, tellus extendere littora nolet,

Excutiétque fretum, Fratri contraria Phœbe

Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem

Indignata, diem poscet, sibi, totaque discors

Machina, diuisis turbabit fœdera mundi.

Horatius lib. 1. Carminum.

- Sed prius Appulis

Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.

Priusque cœlum fidet inferius mari

Tellure porrecta super. Idem ibidem.

Simul imis saxa renarint vadis regnata.

Propertius lib. 1.

Nulla prius vasto labentur flumina ponto,

Annus & inuersas duxerit antè vices.

Idem lib. 2.

Nam citius pateret caput hoc dilcedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falso partu deludet arantes,

Et citius nigras Sol agitabit equos.

Fluminaque ad caput incipient reuocare liquores,

Aridus & sicco gurgite piscis erit.

Idem lib. 3.

Flamma per incensas citius sedetur aristas,

Fluminaque ad fontis sunt reditura caput,

Et placidum Syrtis portum, & bona litoria nautis,

Præbeat hospitiæ iæua Malea suo. Idem lib. 2.

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,

Altâque mortali deligere astra sono.

Perfius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Satyra 10.

Præptius expe diam, quot amauit Hippiæ mæchos,

Quot Themison ægros Autumnus occiderit vno,

Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hylus,

Pupillos, quot longa viros exorbeat vno

Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,

Percurram citius quot vilas possideat nunc,

Quot tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib. 13. Sylvarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,

Sylvarumque comas.

Idem lib. 15. Sylvarum.

-Potius fugientia ripas

Flamina deuincas, rapidis aut ignibus obfæ,

Quam miseros lugere vetes.

Statius lib. 17. Theb.

Antè hæc excusso frondescat lancea ferro,

Inachus antè retro nostræque Achelous abibunt,

Idem lib. 8.

-Citius me fulmina contra

(Infandum) ruere, & magno bellare parenti

Aspiciat.

Idem lib. 3. Achill.

Sed pater tantè igni, feròsque excisa iacebit

Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas Mœnia.

Claudianus in Conf. Manlij Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Ossa.

Idem

Idem de victoria Stiliconis in Alaricum.

Irriget Ægyptum Tanais, Mæotida Nilus,

Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,

Caucaseis que iugis, calidòque nigrantibus Austro

Cæculas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de Consulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ

Errabunt, glaciæque niger damnabitur Indus.

Antè Thyestæis iterum conterrita mensis

Intercisa dies refugos verteret in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios spargent tellure sub ima,

Aëra quum piscis, quum coler æquor auis.

Quum cæruus pauidus Massylla per arua leones

Pellet, hyems tepidi tempore veris erit.

Stroza pater lib. 1. Eroticon.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,

Et nouus Hesperio surget ab axe dies.

Antè Pado Tagus, atque Athesi miscebitur Ister.

Idem lib. 5. Eroticon.

Ergo Scylla prius, Scyllæque aduersa Charybdis,

Præbuerint fessis puppibus hospitium,

Antè suo Nereus gelidas amiserit Arctos

Æquore, Terra polus fiet, & ignis aqua,

Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius exstinguet ortus, referet occasus diem.

Pax ante fida niuibus & flammis erit,

Et Scylla Siculum iunget Ausonio latus,

Priusque & multò vicibus alterni fugax

Eurippus vnda stabit Euboica piger.

Idem in Thyeste.

-æthereas prius

Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax

Consistet æstus vnda, & Ionio seges

Matura pelago surget, & lucem dabit

Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,

Cum morte vita, cum mari ventus fidem

Fœdusque iunget. Idem in Thebaide.

-Ipsa se in leges nouas.

Natura vertet, Regetet in fontem citas

Reuolutus vnda amnis, Et noctem afferet

Phœbea lampas, Hesperus faciet diem.

Idem in Hippolyto.

Ignibus iunges aquas,

Et amica ratibus antè promittet vada

Incerta Syrtis, Antè ab extremo sinu

Hesperia Tethys lucidum attollet diem,

Et ora damis blanda præbebunt lupi.

Idem in Oetæo.

Iungentur antè sæua syderibus freta,

Et ignis vnde, tartaro tristi polus,

Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies:

Idem in Hercule Oetæo.

-Antè ab occasu dies

Nascetur Indis, antè glaciale polum

Scythiâsve tepida Phœbus afficet rota.

Idem.

Descendat astris Luna de fertis licet,

Et bruma messes videat, & cantu fugax

Sit deprehensum fulmen, & versa vice

Medius coactis fugerit stellas dies.

Idem ibidem.

Antè nascetur seges in profundo,

Vel frerum dulci resonabit vnda,

Ante descendet glacialis vrsæ

Sydus, & ponto verito fruetur.

Idem ibidem.

Mutetur orbis, vallibus currat nouis

Ister, nouasque Tanais accipiat vias.

Erasmus in adagiis.

Acanthida vincet Cornix.

Calphurnius apud eundem.

Astyle credibile est, si vincat acanthida Cornix.

Vocalem superet si turpior ædona bubo.

Prius testudo leporem præuerterit.

Calentius lib. 2. Eleg.

Antè per ignotos errabunt sydera fluctus,

Pasceturque leues æquora lata boues.

Antè à squamiferis habitari piscibus æquor

Desinet, antè freto currere curua ratis.

Antè polo similis populus insidiabitur, antè

Proximus in veritas corruet anguis aquas.

Pontanus lib. 1. de Stellis.

Sed

Sed prius Herculei torrentia sydera monstri

Solstitio vicina domus, locaque edita coeli

Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,

Antè & conspicui summo de cardine mundi

Flaua Lycaonio surget Palantias axe,

Atque diem auerso subteruehet auster olympo,

Stabant & coeli septem labentia signa.

Baptista Pius.

Nam prius in colles rebor vaga flumina ferri,

Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.

Sed prius æquorei damis iungentur Echini,

Et mixto aripedi femine Gryphes equo.

Idem.

Stonio prius orbe tepescere credam

Memnonio, & tingi posse colore nitens,

Excelsæque vagis vndabunt piscibus Alpes,

Nullaque Atlantæi gurgitis vnda fluat,

Hesperioque nitens Phœbus confurget ab axe

Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.

Idem.

Antè caput Nili deprendet, & ora Sesostris,

Deponet virus & Stygis vnda suum.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,

Et quota in Oceani bellua mole naret. Idem.

Astra sagittiferum præcedent fulgida mitram,

Solis, & obscura nocte vehentur equi.

Magnæque nigrantem lux irradiabit Auernum,

Læror & æthereos cinget vbique polos.

Et superum iurare (licet metus vrgeat illos)

Sancta cohors Stygiæ non dubitabit aquas.

Per sylvas volitare canes, volucresque ferarum

Cernemus duri lustra habitare soli.

Committentque lupi damæ sua corpora rostro,

Et lepus Arcadico rostra habitata cani.

Et Phætonæi cygnus non immemor axis,

Fulmineas cupiet scandere posse domos.

Desinet æquoreis caput obiectare procellis

Ælacus, & rapidi non petet ima maris.

Turbæque Memnonidum canet exequialia mitis

Iustæ, neque hæc tumuli tinget herilis humum.

Congeret æria nidum super arbore perdis.

B. 8

Thysbæas linquet blanda columba pasas.
 Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
 Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
 Cui volucris subito data versicoloris imago,
 Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
 Labilis audaci Congro murena relinques,
 Et cum squamigeris Barre feris odium.
 Nilicolamq; feraia catus Crocodilon Ichneumon
 Diliget, infidam rex Halietus auem.
 Palladius Soranus.

Definet ergo prius fragili mihi gutture lingua.
 Idem.

Mella prius fierent quæ sunt contraria dulci,
 Duræque spectares mollia taxa prius. Idem.
 Ergo mella prius fient contraria dulci,
 Mollia dura prius, fient & maxima parua.
 Aut freta poma dabunt semper redolentia flores.
 Pascua, rura domos, viuentia cuncta fouebunt.
 Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
 Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.
 Petrarca.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
 Exhibet, fugient propriis dum sedibus astra.
 Mellis apes studium linquent nidôsque columbar,
 Coniugium turtur, prædam lupus, arbura capræ
 Custodita dolos mulier, mendacia seruus. Idem
 -Validum prius ægra leonem
 Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
 Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPO-
 ris, qua diu aliquid futurum
 significantus.

Vergilius Ægloga 5.

Dum iuga montis aper fluuios dum piscis amabit,
 Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicada.
 Ouidius lib. 1. Eleg.
 Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit & Ide,
 Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.
 Viuet & Ascræus, dum mustis vua tumebit,
 Dum cadet incurua falce refecta Ceres.
 Donec erunt ignes, arcûsque Cupidinis arma,
 Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
 Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit,
 Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
 Dum Tyberis liquidas Thufcus habebit aquas.
 Lucanus lib. 1.

-Dum terra fretum, terramque leuabit,
 Aër, & longi voluent Titana labores,
 Nôxque diem cælo totidem per signa sequetur.
 Syllius lib. 6.

-Dum cæli sedem, terrâque tenebit
 Casta fides, dum virtutis venerabile nomen Viues.
 Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum sydera cælo
 Lucebunt, dum Sol inde se litore, tollit,
 Politianus.

-Dumque in tacito vaga sydera cælo
 Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
 Præua luciferis aderit dum curribus Eos,
 Dum ver tristis hyems, Autumnum proferet æstas
 Dumque fluet spirans, refluétque reciproca Terhys,
 Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
 Semper erit magui decus immortale Maronis.
 Sabellicus.

Dum mundis Solisque vices variabilis annus
 Sentiet, & solitos seruabunt sydera cursus.
 Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infestus Orion
 Turbarit hybernum mare,
 Intonôsque agitarit Apollinis astra capillos.
 Seneca in Medea.

Dum terra cælum media libratum feret,
 Nitidusque certas mundus euoluet vices,
 Numerusque arenis deerit, & solem dies,
 Noctem sequentur astra, dum siccas polus
 Versabit arctos, flumina in pontum cadent,
 Nunquam meus cessabit in pœnas furor.
 Idem in Oedipo.

Lucida dum current annosi sydera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem,
 Lunaque demissos dum plena recolliget ignes,
 Dum matutinos prædicet lucifer ortus,

Altraque

Altaque cæruleum dum Nerea nesciet arctos,
Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

Tibullus libro 1.

Quem referant Musæ, viuet dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

Stroza pater.

• Erunt donec vaga sydera cælo,
Donec erit tellus æquora donec erunt.

Stroza filius.

- Phœbeia donec

Laurus & orbita erit, noménque Helyconidis vmbra.
Idem.

Dúmque polus verret Pegaseæ signa carinæ,
Flacce tuæ dabitur palma secunda lyræ. Idem.

Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia nostræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris vnda per vrbem,
Tinctile dum Scythicas armabit missile dextras.

POËTICA DESCRIPTIO,

qua docemus aliquid longè lateque fieri.

- Lucanus lib. 1.

Vnde venit Titan, & nox vbi sydera condit,
Quaque dies mediis fragrantibus æstuat horis,
Et quæ bruma rigens, ac nescia vere remittit,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Meta.

Quaque patet domitis Romana potentia terris.
Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quæ violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Syl.

Ibis, quæ vagus Hercules & Euen
Vltra sydera, flammeumque Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Qua sua de cælo prospicit arua Ceres,
Quaque patent ortus, & qua fluitantibus vndis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

- Quæ lucem promit
Aperitque Tethys, qua serens Titan diem.

Binos propinqua tingit Æthiopes face.

Idem.

Et quot Occasus vider, & quot Ortus.
Idem.

Auroram inter & Hesperum,
Et quæ Sol medium tenens,
Vmbas corporibus negat.
Quodcumque abluitur cælum,
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Thebaid.

Quæ lata terris spatia frugiferis iacent,
Et quæ trahens opulenta Pactolus vada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæque nascentem videt ora Solem,
Quæque ad occasus iacet ora feros.
Si quæ feruenti subiecta Cancro est.
Si qua maioris glacialis Vrsa,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quæ terra mari cingitur arto, quæque æthereo
Candida mundo sydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus vagis
Complexus vndis, vltimo fluctu regit.

Idem in Troade.

Quidquid Sol oriens, quidquid occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis.

Quidquid vel veniens, vel fugiens lauat,
Ætas Pargaseo corripit gradu.

Idem in Medea.

Quodcumque placidis flexibus Phasis rigat,
Pontusque quidquid Scythicus à tergo videt,
Palustribus quæ maria dulcescunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI ET

frequentis numeri, per similitudines,
& comparationes.

Vergilius lib. 4. Georgicorum.

Quam multa in foliis autium se millia condunt,
Vesper vbi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Æneid.

Quàm multa in sylvis Autumni frigore primo
Lapio cadunt folia, aut terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, vbi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris imantur apricis.

Idem lib. 7. Æn.

Quàm multi Libycæ voluntur marmore fluctus,
Sæuus vb. Orion hybernis conditur vndis.
Vel quum sole nouo densæ torrentur aristæ,
Aut Hiermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Æneid.

Quantus ab occasu veniens pluuiabilibus hœdis,
Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In vada præcipitant, quum Iuppiter horridus austris
Torque aquosam hyemem, & cœlo caua nubila rumpit.

Ouidius lib. 11. Meta.

Somnia vana iacent, totidem quot messis aristas,
sylua gent frondes, et cœlat litus arenas.

Idem lib. 4. Tristium.

Méque tot aduersis cumulat quot litus arenas,
Quòrque fretum pisces, ouaque piscis habet.

Idem lib. 4. Trist.

Quot frutices syluæ quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus. Idem ibidem.
Litora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quòrve soporiferum grana papauer habet.
Sylua feras quot alit, quot piscibus vnda natatur.
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:

Tot premor aduersis, quæ si comprehendere coner,
Icaria numerum dicere coneraquæ.

Idem ibidem.

Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent.

Tam me circumstat densorum turba malorum.
Idem lib. 4 de Ponto.

Quæ numero tot sunt, quot in horto fertillis artu
Panica sub lænto cortice grana rubent.

Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Scion baccas, quot parit Hybla fauos.

Idem lib. 1. de Arte.

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Æquore quot pisces fronde teguntur aues.
Quot cælum stellas tot habet tua Roma puellas.

Idem lib. 2. de Arte.

Quot lepores in Arho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cæcula quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchas, tot sunt in amore dolores,
Idem lib. 3.

sed neque ramosa numerabilis in Illice frondes,
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ.
Idem.

Quot noua terra parit flores, quum vere tepenti
Vitis agit gemmas pigri aque fugit hyems.
Stadius lib. 5. Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumque comas.

Syllius l. b. 7.

Quàm multa affixus cœlo sub nocte serena
Fluctibus è mediis sulcator nauita ponti
Astra videt, quàm multa videt feruoribus atris,
Quum Calabros vrunt ad pingua pabula saltus
Vertice Garganire sidens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, litus algas,
Montes robor, vel habet colores,
Non tot tristis hyems riger pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis,
Non tot spicula Mædicis pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,
Non aër tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur vndæ,
Non tantus numerus Lybicæ arenae
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Velasos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libycæ arenae,
Laserpiceris iacere Cyrenis.

Propertius lib. 2.

Non tot Achemeniis armantur Susa sagittis,
Spicula quot nostro pectore fixit amor.
Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per vrbes
Ad noui ludos anidus theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in OEdipod.

Non tot caducas educat frondes OEta.
Nec vere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur densum globo,
Fluctusque non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strimonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum secans,
Torpente Nilo pensat Arctœas niues.

Baptista Pius.

Carrula quot pisces, quod Lesbïa terra racemos,
Mascula quot tellus tura Sabea parit.
Plumiferas quot habet volucres agitabilis aër,
Gargara quot menses, vina Phalerus ager,
Idem.

Promptius expediã, quot fulgeat ignibus ether,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CURSVS LE-
uissimi, & miræ celeritatis.

Vergilius lib. 10. Æneid.

FVgit illa per vndas
Ocyor, & iaculo, & ventos æquante sagitta.
Lucanus lib. 1.

Et torto Balearis verberere funda
Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta. Idem lib. 5.
Ocyor & cœli flammis & tygride facta Idem lib. 9.
Calido non ocycus austro Nix resoluta tepes.

Horatius lib. 2. Car.

Ocyor ceruis, & agente nimbos Ocyor Euro.
Starius lib. 6. Thebaid.

Quæ bello sic tela volant, quæ nubila cœlo
Annibus hybernis minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt glomerantur tardius imbres,
Tardius insummos decurrunt flumina montes.

Idem ibidem.

Tredas è plebe Cydonum
Parthorumque fuga totidem exiliisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui.
Quum procul impasti fremitum accepere leonis.

Sive putant, rapit attonitos fuga cæca, metusque
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.
Sidonius.

Non sic fulminis impetus trifulci,
Non pulsa Scythico sagitta neruo,
Non fulcus rapide cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquam sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica velox manu
Excussa fertur, qualis insano ratis
Premente vento rapitur, aut qualis cadi
Delapsa cœlo stella, quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam.

Idem in Hippolyto.

Fugit insanae similis procella,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum ventis agitata longos Corripit ignes.

CURSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequalibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum cœ-
lebrauit Æneas) stadiodromi, seu decursores in stadio fuerunt
Euryalus, Nysus, Dioreus, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.
Camilla regina fuit Volscorum, cuius celeritatē describit Ver-
gilius in fine 7. libri, dicens:

Illam vel intactæ segetis per summa volarec
Gramina nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tument
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De *Achille*, Catullus: Nascetur nobis expertis terroris Achilles,
Qui persape vago victor certamine cursus Flammea præuertet
celeris vestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione cōtra Chimæram vsus est equo Pe-
galo, sanguine Medusæ nato.

Perseus verò in Medusam certaturus, accepit à Mercurio talariã
& eniem quibus adminiculis ambo per aërem ferebatur. Propertius
lib. 2. Non si Pegaseo vertaris in aëra dorso; Nec tibi si Persei
mouerit ala pedes, Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui ter-
ga verustas Pennari largitur equi.

Poëta fabulatur *Dædalum* inclusum labyrintho, propter libera-
tum Theseum, quum iudiciũ capitis expauesceret, alas sibi con-

Extulerat lucem, referens opera atque labores.

Idem libro 12.

Postera vix summos spargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.

Ovidius lib. 2. Meta.

-Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem libro 4.

Postea nocturnos Aurora sic mouerat ignes,
Sólque pruinosas radiis siccauerat herbas.

Idem libro 7.

Postera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib. 9.

Postera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib. 15.

Postera sydereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib. 3. Fastorum.

Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib. 4. Fast.

Nox abiit, oriturque Aurora.

Idem lib. 6. Fast.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,

Et vigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib. 1. de Trist.

Cælo nitidissimus alto

Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib. 1. Eleg.

Iamque pruinosos molitur Lucifer axes,

Inque suum miseris excitat ales opus.

Idem

Iam super Oceanum venit à seniore marito.

Flaua pruinoso quæ velit axe diem.

Lucanus lib. 1.

-Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.

Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum sparsit lumine terras.

Idem lib. 5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas

Matutina rubent radiati lumina solis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdoniis clara cubilibus alto

Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,

Rorantes

Rorantes excussa comas, multumque sequenti.

Solet rubens. Illi roseus per nubila seras

Aduertit flammæ, alienumque athera tardo

Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem

Impleat, & radios ipsi veter esse sorori.

Idem lib. 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deis que

Purpurea vehit ore diem.

Idem lib. 6.

Clara laboriferos cælo Titania currus.

Extulerat. Idem lib. 2. Achill.

Iam premit astra dies, humilis que ex æquore Titan

Rorantes euoluit equos, & ab athere magno

Sublatum curru pelagus cadit.

Idem lib. 5.

Exit implicitum tenebris humentibus orbem

Oceano prolata dies, genitæ que coruscæ

Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,

Et nondum excusso rorantem lampada ponto.

Syllius lib. 1.

Pellebat somnos Tithoni rosida coniunx.

Idem lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,

Solis equi sparsere diem, iamque orbe renato

Diluerat nebulas Titan, sensimque fluebat

Caligo in terras nitido resoluta sereno.

Idem lib. 6.

Iam Tartessiacos quos seluerat æquore Titan,

In noctem diffusus equos iungebat Eois Littoribus.

Idem lib. 10.

Post vbi fulserunt primis Phæthonia fraena

Ignibus, atque sui terræ redire colores.

Idem lib. 11.

Postera lux Phæthontis equos proferre parabat,

Iam rapidos omni curru splendente sub vndis.

Idem lib. 15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.

Sidonius.

Iam Sol adultus rosida noctis humore radio crescente forbuerat,

Stroza pater.

Verum vbi iam cælo stellas Aurora fugauit,

Et redit exorto lucida sole dies. Idem.

Aureus æquoreis vbi Sol caput exerit vndis,
Oceanique Aurora torum formosa reliquit.

Idem

Deseruit solito formosior æquora Titan.
Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.
Idem.

-Tenebris aurora fugatis

Tertia iam totum veniens reserauerat orbem.
Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum senis cubile

Aurora aurigeris comis resurgens

Iam surgit, roseoque clara vultus

Ostendit, Phaëthontis & citatis

Currunt flammigeri rotis iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.
Idem.

Extulerat roseo Cynthius ore diem.
Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum surgens Aurora rubescit,
Quum primum rosea sydera luce fugat.
Catullus.

Sed vbi horis aureis Sol radiantibus oculis

Lustrauit æthera album, sola dura mare ferum

Reppulitque noctis umbras vegetis sonipedibus.

Seneca in Hercule furente.

Iam rara micant sydera pronò

Languida mundo, mox victa vagos

Contrahit ignes, Luce nouata.

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga

Stringebat, ortus vicerat noctem dies.

Idem in Octauia.

Iam vaga cælo sydera fulgens

Aurora fugat, surgit Titan

Radiante coma, mundoque diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI

Vergilius lib. 8. Æneid.

Sol medium cæli conscenderat igneus orbem.
Ouidius lib. 2. Metam.

Iamque

Iamque dies medius rerum contraxerat umbras,
Et sol ex æquo meta distabat vtraque.

Idem in Arte.

Iamque dies medius renues contraxerat umbras.
Statius lib. 4. The.

Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi

Tollit anhela dies. Idem lib. 5.

Sol operum mediis summo librabat olympo
Lucentes ceu staret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida

Fulgebat medio Sol pater æthere.

Val. Flac. libr. 3.

Iam summas cæli Phœbus candentior arces

Vicerat, & longas medius reuocauerat umbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS,

seu aduentus eius.

Vergilius 1. Æneid.

ET iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresque cadunt altis de montibus umbræ.

Idem Æg. 1.

Et Sol crescentes decedens duplicat umbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & biugis oriens Erebo cit equos nox,

Et piger aurato vesper procedit ab Oëta.

Idem lib. 2. Æn.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,

Inuoluens umbra magna terramque polumque.

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus agris

Incidit, & dono diuum gratissima serpit.

Idem lib. 3.

Nox erat & terris animalia somnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci.

Idem lib. 4.

Nox erat, & placidum carpebant fessæ soporem

Corpora per terras, syluæque & sæua quierant

A equora quum medio voluuntur sydera lapsu,

Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæque volucres,

Quæque lacus late liquidos, quæque aspera dumis.
Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas & corda oblita laborum.

Idem lib. 8.

Nox erat, & terras animalia fessa per omnes,
Alicuium pecudumque genus sopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuscis tellurem amplectitur alis.
Ovidius lib. 8. Meta.

Iam labor exiguus Phœbo restabat, equique
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.

Idem lib. 10.

Tempus erat quo cuncta silent.

Idem lib. 11.

Pronus erat Titan, inclinatioque petebat
Hesperium temone fretum. Idem in eodem.
-Nox cælum sparserat astris:

Idem lib. 14.

Presserat occiduus Tartessia littoria Phœbus.
Idem lib. 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima siderum nox.

Idem libro 1. Fast.

Nox erat, & vino somnum faciente iacebant
Corpora diversis victa sopore locis.

Idem libro 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo,
Idem lib. 4.

Interea placidam redimita papavere frontem
Nox venit, & secum somnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.
Idem libro 6.

Nox erat, & vinis oculisque animique natabant.
Idem libro 1. Tristium.

Iamque quiescebant voces hominumque canumque.
Lunæque nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano custos Erymanthidos vrsæ.
Idem lib. 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras.
Lucanus libro 3.

Titan iam pronus in vndas
Ibat, & igniferi tantum demerferat orbis,
Quantum deesse solet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox subit, atque oculos vastæ obduxere tenebræ.
Statius lib. 1. Syl.

Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos.
Idem lib. 1. Theb.

Iamque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis late mundo subuecta silenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aëre biga.
Iam pecudes volucresque tacent, iam somnus avaris
Inserpit curis pronisque per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.

Idem lib. 3.

Soluerat Hesperij deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamque lauabat
Oceani sub fonte comam.

Idem.

Nox subiit, curasque hominum, motusque ferarum
Composuit, nigroque polos inuoluit amictu.

Idem lib. 8.

Tempus erat, iunctos, quum iam soror ignea Phœbi
Sentit equos.

Idem lib. 12.

Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, alius rediturus ab vndis.

Idem lib. 4. Achillei.

Frangebat radios humilis iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile litus anhelis
Promittebat equis.

Syllius lib. 10.

Donec anhelantes stagna in Tartessia Phœbus
Merisset equos, fugientique polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib. 11.

Iamque dies ad metas defessis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus umbra.
Paulatim infusa properantem ad littora currum.

Idem lib. 15.

Nox somni genitrix mortalia pectora curis
Nargarat, tenebræque horrenda silentia habebant.

Anfonius.

Condiderat iam Solis equos Tartessia Calpe,
Stridebātque freto Titan insignis Ibero.

Stroza pater.

-Quum sol Antipodum populos illata luce reuisit
Sabellicus.

Iam fuscis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano, vallēque vmbri complexa cruentas.
Pamphilus.

-Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex vndis tollebat. Idem.

Oceani tumidis iam nox caput extulit vndis.

Iam vibrat tremulum candida Luna iubar.

Cleophilus.

Nox erat, & pleno lucebat Cynthia cornu.

Ibat & Arctoo tardior vrsa polo.

Val. Flac.

Et iam prona leues spargebant sydera somnos.

Idem.

Iūque sopor mediis tellurem prefferat oris,
Et circum tacito volitabant somnia mundo.

Idem.

Nox hominum genus & duros miserata labores,
Retulerat fessis optata silentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum astrificis cœlum scandeat habenis

Nox reuocans mersa fulgentia sydera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cœlo propulsa dies concesserat vmbri,

Perdiderātque suos tellus obducta colores.

Idem.

Cœperat hesperio Titan se mergere fluctu.

Versus in Antipodas, iam serus lumina Vesper

Compositura diem prono spargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Hesperiam Tethym iam flectere cursum

Cœperat.

Pontanus.

Nec color vllus erat rebus, tenebrisque malignis.

Et cœlum & terras nox circumfusa tenebat.

Idem.

Nox cœlum tenet, & fuscis iuga versat habenis.

Tibullus

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumque sequuntur
Martis lasciuo sydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum sparserat stellis.

DESCRIPATIO MEDIÆ NOCTIS,

OVIDIVS LIB. IX.

NOctis erat medium, curāque corpora somnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

-Iamque tenebat Nox medium cœli spatium.

Stattius lib. 3. Achill.

Scandeat roseo medij fastigia cœli

Luna iugo, totis vbi somnus inertior alis

Defluit in terras, murumque amplectitur orbem.

DESCRIPATIO ÆQUINOCTII,

SENECA.

LIBra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus lib. 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas

Non vno plus æqua die.

Quiquius.

Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellen,

Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

Dibutades Sicyonius primus fuit sigulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusque personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Vide Plinium lib. 35. ca. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plasticem inuenisse *Idochum*, *Rhetum* & *Theodorum* tradant. Autor idem Plinius.

Encirapus & *Eugrammus* Italiae plasticem tradiderunt. Homini imaginem gypso ex ipsa facie primus omnium expressit, cerāque in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lylistratus Sicyonius frater Lylistri. Hic & similitudinem reddere instituit, & de signis effigiem exprimere inuenit.

Platae laudatissimi fuerunt, *Dimophilus* & *Gorgasus*. *Calcothenes* eruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit sibi cognitum Romę *Possunium*, qui tubas, & pipes fecerit, quos aspectu discernere a veris non potuisset.

Idem magnificat *Arcesilauum*, Luculi familiarem, cuius pro plasticę pluris venibat ab artificibus ipsis, quam aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæsaris.

Praxi-

Praxiteles plasticen matrem statuaræ, sculpturæq; & cæluturæ esse dixit. Neque vnquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deum tunc erant laudatissimæ. Hæc omnia habet Plinius lib. 35.

Vatinia *Vatinius* Bencuentanus calices vitreos faciebat. Hinc vasa Vatinia dicuntur vitrea. Mart. li. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idē in Distichis: Vilia futoris calices monumenta Vatini Accipe. *Thericles* figulus fuit Corinthius, à cuius nomine fictilia quædam vasa Thericlea dicta sunt.

SACCULORVM NOMINA.

Saccus in primis dicitur Culle^s, seu maius marsupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt Sacculus & Saccellus. Iuue. ii. Sacculus è cælo descendit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabatur, vnde refrigerabatur vina. De hoc Martialis. Attenuare niues norunt, & lintea nostra.

Saccularij dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus appellat zonarios scætores. Græci Balantiotomos. *Æschines* apud Cælium: Adducet (inquit) illum veneficum, Balantiotomum, qui remp. incidit.

Loculus, seu Loculamentum dicitur capsula in qua seruatur pecunia. Martialis: Hos nisi de flaua loculos implere moneta. Non decet, argentum villa ligna ferent. Oui. li. 6. Fast. Gramina continuo loculis depromit eburnis.

Marsupium, Cato: Maiorem curam habere marsupij nostri quam vitæ.

Mantica dicitur pera viatoria.

Pera capitur pro sacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. lib. 4. Cum baculo peraque senem. Idē in Dist. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compositum est Hippopera equestris capsula. Et Sacciperium, ex pera & sacco.

Fisci, *Fiscinæ* & *Fiscellæ* dicuntur marsupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. Vnde conscribere verbum. Iuuen. Satyr. 3. Res fisci est vbi cunque natat.

De *Paseolo* Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marsupio inferunt, præterea ceterum denaria Phil. ppea in paseolo seorsum. Idem de Sacciperio & Vidulo. Quænam balana, inquit, meum vorauit vidulum, aurum atq; argentum vbi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in sacciperio.

De *Hippoperis* Anneus Seneca in Epistolis: Cantherio (inquit) vehabatur, impositis quidem hippoperis, vt secum vitia portarent.

L O C O

LOCORVM INSIGNIYM

INDEX TOMI PRIMI.

A Chillis equi	pag. 320	storij	256
Actores	283	Bellorum instrumenta varia	301
Adulteri & Adulteræ	214	Bibliothecæ memorabiles	170
Æquinoctij descriptio	411	Bruta statuas & sepulchris honorata	94
Aloidæ	275		
Amazones	244	C	
Ancillæ quædam	208	Cæci, & cæcæcati	113
Animalium & aliarum rerum amatores	224	Canum quorundam nomina	315
Ab Animalibus diuersis amati	225	à Canibus occisi	58
Animalia honorata sepulchris	94	in Carceribus mortui	81
de Annis, Diebus, & Tèpore	155	Castibus diuersis mortui	86
ab Apris occisi	57	Castissimi	226
Appellationes eorum, qui variis laborant morbis	110	Chirurgi	124
Apoplexia mortui	85	Cibo, & Potu nimio mortui	77
Aquis submersi	49	Cinædi	194
Armorum varia genera & bellorum instrumenta	301	Claudi	117
Artium variarum denominationes	135	Coronæ diuersæ	172
Argumenta ab impossibili ex diuersis poetis	387	Combusti	67
Argonautarum nomina	329	Cruce, & suspensio mortui	62
Articulari morbo mortui	85	Curetes	276
Artium variarum periti	170	Currus deorum quibus animalibus trahuntur	323
Artificum officinæ	149	Cursus leuissimi descriptio	409
Athletæ, Pugiles & Palæstratæ	276	Cursores velocissimi	401
Atridæ	ibidem	Cyclopes	276
Aurige & equorum domitores	321		
		D	
B		Decollati	83
Balbi	118	Deformes	186
Bella, & alia quædam mala, à mulieribus orta	245	Denominationes à naturalibus seu accidentariis casibus	143
Bella in quibus multum cruoris effusum est	254	Denominationes à variis Artium professionibus	135
Bellicosi viri, cum illustribus viri		Denominationes à genere	148
		Deorum currus quibus animalibus trahuntur	323
		Deorum sceptræ & tela	298
		Deorum amatij	188
		Deorum & hominum amatia	191
		De die-	

Locorum insignium

De Diebus, Annis, & Tēpore	155	Gentium insignia	151
Diei ortus	403	Gigantum quorundam nomina	
Diei ortus descriptio	403	& aliorum inusitata magnitudinis hominum	272
Difteria mortui	86	Gladiatores	282
Docti viri habiti in magno pretio	160	Gladiatorum nomina	294
		Gratiæ tres	239
		Gymnasia	293
			H.
Effœminati, & molles	175	Histriones & Actorès	283
Equi Achillis	320	Hominum amafij	189
Equi Martis	ibidem	Homines male olentes	112
Equi Solis	321	Hominum vota diuerfa	151
Equi Plutonis	ibidem		I
Equorum dormitres	ibidem	Indocti & qui literas oderunt	
Equorum & equarum celeberrima nomina	317		169
Equorum lapsum mortui	55	Incestuosi	210
Ab Equis occisi & discepti	54	Intercutis morbo extincti	85
Eunuchi Spadones	209	Inuentis suis qui perierunt	96
Exercitus numerosi	250	Impossibilia factu	298
Exconati	82	Inspicientes & stulti	123
		Inhumandi varij ritus	91
		Ingulati & strangulati	79
			L
		Laboriosi & Artium variarum periti	170
		Lapidibus obruti	77
		Lacerum dolore mortui	86
		In Latrinis mortui	82
		Lenones & Lenæ	203
		A Leonibus discepti, & occisi	58
		Liberi parentum interfectores	36
		Liberos quos multos habuerunt	155
		Libidinosi & Lasciuu	217
		Literarum & literatorum qui fuerunt amantissimi	165
		Lippi	114
		Ludi & Spectacula	287
		Lusci	113
			M
		Machinæ quædam bellicæ & tormenta	198
			Manacii
Gaudio mortui	75		
Gentium propria epitheta	150		

Index.

Manacii	119	Nouerca quædam	149
Martis equi	320	Numeri magni & frequentis descriptio per similitudines & comparationes	397
Medici	124	Nutrices diuersorum hominum	207
Meretrices quædam	199		O
Meridiei descriptio	406	Officinæ artificum	149
Militiæ nomina diuersa	302	de Oleo	134
Molles, Effœminati, & Elegantes	195	Ortus diei descriptio	403
Monoculi	113	Otiosi	172
Morbi diuersi	97		P
Morborum auctarium	109	Pædicones	194
Morbis qui aliquibus infecti & affecti fuerunt	110	Palæstritæ & Pugiles	276
Mortui qui reuixerunt	99	Parentes liberorum interfectores	
in Mortuos qui sæuierunt	90		35
Morte subita mortui	73	Parricidæ diuersi.	47
Mortem qui sibi variis modis conscuerunt aut se aliis commiserunt occidendos	13	Pathici	194
Mulieres quæ maritos occiderunt	45	Patria & locus natalium multorum illustrium virorum	175
Mulieres partus dolore mortuæ	83	Pediculari morbo mortui	80
		Pericula marina	331
		Peste mortui	85
		Pestilentia memora bilis	95
Mulieres habitum virilem metitate	199	Pharmaca	129
Mulieres bellicosæ & masculæ virtutis	241	Pharmacopolæ	124
Mulieres doctæ	233	Piscatores & vrinatores	330
Murorum ruina extincti	77	Pisces diuersi	ibidem
Musæ nouem	138	Plutonis equi	321
Muti	112	Podagra mortui	86
		Poëtica descriptio, qua docemur aliquid longe latèq; fieri	396
		Populorum diuersi mores & ritus	351
		Populi & homines re aliqua insignes & clari	149
		Portitores	330
		Potiones diuersæ	134
		Potus & cibo nimio mortui	77
		Priscinarij	332
		Præceptores & Pædagogi	174
		Præcipitati	69
		Proci mulierum diuersarum	204
			Pugiles
Nani & Pumilliones	275		
Nauigatorum diuersa genera	324		
Nauium nomina quædam propria	328		
Nauæ nonnulli	329		
Noctis descriptio	407		
Noctis mediæ descriptio	411		
Nomina diuersa ad militiam spectantia	302		
Nothi & spurii	156		

Locorum infig. Index.

Pugiles & Palæstritz	276	secundum Poëtas	95
Q		Suspensio & Cruce mortui	62
Qui diu vixerunt	152	T	
Qui senes genuerunt	156	Tela propria Gentium	297
Qui de regibus & populis triu- phauerunt	173	Tela & Sceptra deorum	298
Qui multa scripserunt	170	Telorum bellicorum & Gla- diorum nomina	294
R		de Tempore, annis, & diebus	155
Raptores diuersarum puella- rum	205	temporis longi descriptio, qua diu aliquid futurum signifi- camus	394
Reges diuersarū gentiū quibus nominibus appellantur	151	Terra absorpti	70
Repositoria diuersarū rerū	149	Textrices & Lanificæ	249
Riuales seu eiusdem puellæ ama- tores.	205	Triumphatores qui de diuersis regibus & populis triumphau- erunt	173
S		Tyndaridæ	275
Sacculorum nomina	412	V	
Sagittis confossi	80	Vaporibus suffocati	83
Sagittarij & iaculatores peritifi- simi.	310	Venatores	313
Sanguinis fluxu mortui	86	Veneno extincti	70
Scalarum ruina mortui	70	in Venero actu mortui	76
à Serpentibus occisi	56	Ventris profluuium mortui	84
Sibyllæ decem	239	Vestales quædam virgines	250
Siti & fame mortui	66	Viri bellicosi cum illustribus victoriis	256
Solis equi	321	Viri mulierum habitum menti- ti	197
Sororum interfectores	41	Viri vxorum interfectores	46
Spadones & Eunuchi	209	de Virtutum & Doctrinæ præ- miis historia	156
Spectacula & Ludi	287	Vnguenta quædam	129
Spurij & nothi	156	Vota hominum diuersa	151
Stadia diuersa	294	Vrinatores	330
Statuas qui meruerunt	156	Z	
Strabones, Lusci, Monoculi	113	Zelotypi	220
Strangulati & iugulati	79		
Stulti & Insipientes	123		
Suppliciiis apud inferos damnati			

FINIS.

I O A N N I S

R A V I S I I T E X -

T O R I S O F F I -

C I N Æ.

* *

T O M V S S E C V N D V S .

C V M C O P I O S I S S I M O R E R V M

& verborum Indice.

L V G D V N I ,

A P V D A N T O N I V M

G R Y P H I V M .

1 5 8 5 .